

Karel Václav Mixa.

MĚSTEČKO POSTUPICE

Povšechný jeho obraz.

I. Díl.

A.N. Vlasák: „Poznej svou vlast
a budeš jí milovat.“

Milá Libuško a Maruško !

*Připisuji Vám tuto práci !
Vzpomínejte vždy a rády na Podlesí a Postupice.
Neboť zde počaly jste se učití prvním krůčkům,
žvatlaly prvá slova.
Vzpomínejte, že zde učili jsme Vás s mámou znáti
první kytičky, zde vodili jsme Vás do lesů
naslouchati
písniím opeřených pěvců a učili obdivovati se
neúmorné
píli drobných mravenců.
Zachovejte si tu lásku k přírodě a práci, jak jsme
Vám ji do srdíček kladli a jsem jist, že Postupice
budou vždy Vaším druhým domovem.
Strávily jste zde svá nejkrásnější léta.*

Váš

táta.

V Postupicích 7.března 1924.

Při převádění kroniky do elektronické podoby jsem vynechal pro rozsáhlost části v kapitole První světová válka, pokud se přímo netýkaly Postupic, a kapitoly Zvířena a Květena.

Postupice zima 2003 – 2004.

Petr Slaviček

Obsah.

I.Díl

	strana
Úvod	5
I. Dějepisný přehled	6
Vznik jména Postupic.	6
Založení Postupic.	8
Povýšení Postupic na městečko.	12
Vesnický řád Postupic.	22
Rok 1848.	27
Povodeň 1906.	36
Regulace.	38
Světová válka.	42
Šilhan Jaroslav a Hedvika.	44
Padlí ve světové válce.	45
Rychtáři a obecní starostové.	45
Výkaz obecních účtů.	46
II. Zeměpisný přehled	47
Poloha městečka.	47
Horopis.	47
Vodopis.	49
Místopis.	50
O tvrzi.	50
Josefinský katastr.	52
O katastru.	60
Pozemkový majetek sousedů 1881.	62
Vývoj vlastníků postupických usedlostí a domků do r. 1920.	64
Katastrální a lidová pojmenování míst.	79
III. Přírodopisný přehled	84
Povětrnost.	84
Nerosty.	85

II. Díl.

	strana
IV. Sociální poměry	88
Počet obyvatelstva a jeho změny	88
Zdravotnictví.	90
Dějiny selského stavu a jeho poměr k vrchnosti.	95
Kniha o chalupách.	102
Hospodářský úřad vrchnostenský.	109
Místní soud jemnišťský.	109
Kontribuční špýchary.	112
Vyvazovací akce : Roboty dominikální.	114
Výkupné práce a dávky.	115
Gruntovní činže.	118
Roboty v okolí Postupic.	119
Zruš. poplatky a dávky.	120
Farní desátek.	121
Zaměstnání obyvatel.	122
Hospodářství : O rybnících.	131
O lesích.	132
Průmysl a živnosti.	134
Vrchnostenské přádelny.	135
Dopravní poměry	142
Duševní zaměstnání : Kostel a fara.	147
Církevní poměry.	156
Škola.	160
Seznam učitelů.	165
Spisovatelé a umělci.	166
Spolky.	168
Bezpečnost :	171
O požárech.	174
V. Panské rody.	177
Kostkové z Postupic.	177
Erby bývalých držitelů.	181
VI. Židé.	183
VII. Stručný vývoj bývalého panství jemnišťského.	183
VIII. Poznámky	
Poznámky	185
Použité prameny : původní	204
Všeobecné	206

Úvod.

Za těžkého podzimního rána přijížděl jsem do svého nového působiště. Na uvítanou kynul mi vysoký komín, bílé, malé městečko, za ním vypuštěný rybník a černavé stráně zasmušilých lesů.

Postupice.

Ale když jarní dobou rozezvučely se v lesích tisíce písně, když se hůrecké chaloupky shlížely opět v hladině Papírníka, jaký nastal jiný život, jak rád rozběhl jsem se po širém okolí mezi lid !

Postupice. Malé, tiché, prosté městečko. Přikrčená báně kostelíčka prokukuje korunami statných lip na bohatě zvlněné stráně, na chudá políčka, na tu všecku lopotu zdejšího lidu. Alšovský obrázek, upoutávající na ráz. A krajina ? Jako ty Postupice – prostá krása.

Každým krokem podává nové půvaby, nová potěšení, plná ryzí poezie. A jaký přízrak pestré minulosti zachvívá jejím obzorem !

Vždyť zde žili za dávných časů Vlastislavici, Divišovici, Benešovici. Samy Postupice daly české historii nejlepší státníky husitské a jiříkovské doby – pány Kostky. Blaník, Louňovice, Vlašim, Divišov, Benešov, Líšno, - místa dávných dějů, sídla mocných a statných pánův. Husitské voje tudy táhly, Čeští Bratři bloudivali tím krajem. Sem utíkali se po bělohorské bitvě vyznavači husitských sekt, zde bylo dějiště krutých pronásledování protireformací. Snad proto je duše této krajiny tak, tak zraněná – Jako ta krajina jest i její lid.

Tvrdě beznáročně obdělává svou chudou líchu. Jest upřímný, pevné a tuhé povahy. Rád si povídá, rád oživuje vzpomínkami. S tím lidem stýkal jsem se po léta. Poznával jsem jeho povahu, učil se znáti jeho duši. Poznal jsem jedince, právě to nerudovské kameny. Jak uměl vyprávěti starý Král z Čelíva, Harvan kupec z Milovanic, jeho soused dědeček Vacků, Hocků z Popovic a Sochůrků z Nové Vsi, novoveská Zdvihalka, pozovský Vobořil, nebožtík dědeček Syslů z Jemnišť, pilař Starosta z Chalup, Zvára z Buchova, starý Paur, Mootz, Střelka, Franc a Pavlát z Postupic a jiní a jiní. Je-li dědeček Hocek znám v celém okolí jako poutivec, jest Sochůrek ctěn pro svoji moudrost. Babičky Zdvihalové jedinou útěchou byla bible – Melantriška. Pozovský Vobořil suchá postava, pradědek. Přál bych Vám však vidět, jak umí ještě uhodit na kovadlinu.

Dědeček Syslů pamatoval cholera (1868) a onen veliký hlad (1846) a vyprávěl-li o tom, vždycky zaslzel. Čilý byl až do smrti. Ke stáru ještě hrábě dělával – „abych tu nebyl“ říkával „nadarmo“.

Vzpomenu-li na starého pilaře Starostu, také již nebožtíka, vždy se mi vybaví v mysli některé z jeho šibalství. Buchovský Zvára má již za sebou sedm a půl křížku na zádech a on, nájemce dvora, ještě dnes orá, seje, co toho zběhá !

Starý Paur, Mootz, Střelka, Franc, Pavlát – to živá kronika Postupic. Ký div, že takový lid mne zcela upoutal, že jsem mu naslouchal tak rád.

Mladí, ač přístupnější novotám, přece rádi zůstávají věrni zděděným tradicím, krácejíce ve šlépějích svých otců. To dělá ta tvrdá práce, ta lopota.

Tak stýkaje se s lidem a bloudě daleko široko krajem vstřebával jsem dojmy a poznatky. Brzy byl mi znám každý strom, kámen, každá pěšina – skoro každý člověk. Brzy cítil jsem se jejich jako všichni byli mými. Ti lidé i ta krajina.

Vyzvání Československé Obce Sokolské k jednotám k sepsání místních kronik mě zaujalo. Prožíval jsem znovu vše, co jsem o Postupicích a okolí četl a slyšel, ale bylo toho tolik, že zanikal úmysl svěřiti to vše papíru.

Mnoho a mnohé jsem znal a přece bylo by třeba najíti nové a nové prameny. Cítil jsem ohromnost a zodpovědnost úkolu. Probuzená myšlenka nedala však pokoje. Zkoušel jsem zde, zkoušel tam a poznal dobrou vůli u mnohých, u nichž jsem hledal pomoci a rady. Několikrát jsem ještě uvažoval – a výsledek jest tato kniha.

Počal jsem pracovati z jara 1922. Shledávání pramenů a jich zpracování vyžádalo si veškerý můj volný čas. Nedbal jsem a věnoval se vytčenému úkolu.

Snaže se nakreslití povšechný obraz milého městečka, nemohl jsem pominouti bližší a místy i vzdálenější jeho okolí. Shledával jsem veškeré dostupné prameny. Zejména lačen jsem byl původních a posud neznámých zpráv. Nesměl jsem ovšem pominouti již známé, ani povahou všeobecné.

Kniha jest napsána z lásky k místu a z úcty k pravdě.

Není v ní uvedeno nic co by neobstálo před spravedlivou kritikou. Je to dílo lidské a proto nedokonalé. Nedostatků jsem si vědom. Zejména zvířena a květena zasloužila by důkladného doplnění. To však pokládám za úkol odborníků. Já chtěl podatí obraz, byť místy stručný, přece povšechný.

Jak jsem úkolu zadost učinil, posoudiž shovívavě laskavý čtenář.

Během práce našel jsem vzácnou radu i účinnou pomoc u mnoha osob.

Děkuji p.Otakaru Burešovi prof. dívčího lycea v Plzni za odborné rady a pokyny v historii, panu lesmistru Klementu Liewaldovi za laskavé dovolení k prostudování lesního a důchodního archivu velkostatku, dp. Františku Valáškovu, faráři a vp. Leopoldu Risplerovi kaplanu za horlivou účast při studování farních kronik, p. starostovi Františku Střelkovi ml. za vzácnou ochotu při studování obecního archivu a p.Václavu Kuthanovi z Chotýšan, úředníku v účetárně min. pošt a telegrafů za horlivou práci při shledávání pramenů v musejní a universitní knihovně. Panu inž. Petru Kučerovi, asistentu na Technice v Praze děkuji za důkladné geologické prostudování postupické krajiny. pp. MUDrům Janu Ptáčníkovi, obv. lékaři a Janu Stejskalovi, praktickému a zámeckému lékaři za poskytnutí cenných zpráv a sl. Josefě Mootzové, poštmistrové, za ochotné zprávy, dobré rady a pokyny. Děkuji p.Vilému Mootzovi, poštmistru na odpočinku a p. Ottovi Frankovi, obchodníku, za laskavé propůjčení listin a knih z rodinných archivů, Ant.Paurovi st., Fr.Střelkovi st. a Fr.Pavlátovi za různé a různé vzpomínky, jichž vypravování usnadnilo mi velice shledávání pramenů. Děkuji p. odb. učitelu Jos. Dušátkovi z Benešova za jazykovou úpravu této knihy. Jsem povinen poděkovati všem ostatním, kteří mi byli jakýmkoli způsobem k tomu nápomocni, že tato kniha mohla býti napsána v takovém rozsahu.

Karel Václav Mixa.

I.Dějepisný přehled.

Vznik jména městečka Postupice

Jménotvorná síla našeho jazyka jest veliká. Pohledíme-li kolem sebe, co tu jen spatříme jmen osobních, čili jak říkáme křestních, rodinných čili příjmení a konečně jmen místních.

Pomíjejíce vznik jmen osobních povšimněme si poněkud vzniku jmen rodinných, rodových. Jak vznikala tato jména, praví Palacký v Dějinách:

Z celého proudu dějin jest pozorovati, že té doby koncem XII. století – jmen rodinných ani u nejvyšší šlechty ještě se neužívalo. Ještě tehdež spokojoval se každý veliký i malý svým jménem osobním, ježto bylo spolu jménem křestním:

bylo-li potřebí větší určitosti k rozeznání osob, přidávána patronymická forma jména otcova na = ov, = ic, nebo = ovic, a říkáme např. Beneš Heřmanov, Milhost Milhostic, Beneda Stiboric, Jurij Jurikovic atd.

Pokračujíce dle vzoru Palackého můžeme i my tvořiti patronymika některých známých osobních jmen např. na = ov :Diviš – Divišov, Beneš – Benešov, Štěpán – Štěpánov : na = ic Vladislav – Vladislavic, Zdislav – Zdislavic : na = ovic Bedřich – Bedřichovic, Radoš – Radošovic – Diviš – Divišovic, Pavel – Pavlovic, Jan – Janovic atd.

Rusové dosud používají patronymik jmenujíce muže také jménem otcovým (Lev Nikolajevič Tolstoj, Alexandr Sergejevič Puškin). Když naši předkové zakládali osady, dávali jim pro bližší označení svá jména, jež se nám zachovala podnes.

Z našeho okolí známe městečko Divišov, o němž víme, že je založil Diviš, Benešov Beneš, Štěpánov Štěpán a j. Známe Vladislavice čili po novějším pojmenování Václavice, Zdislavice, Bedřichovice, Divišovice (u Sedlec – Prčice), Pavlovice, Janovice aj.

Názvy těchto jmenovaných a mnohých jiných míst vznikla z patronymických forem příslušného jména osobního. Tak jsou nám jména místní jakousi živou tradicí osobních jmen z dávných věků. Dle toho jak často se vyskytují, nabýváme svědectví o dřívější oblibě jednotlivých jmen. V místních názvech zachovala se nám osobní jména, užívaná zhusta ještě dnes, zachovala se nám však také jména dnes vzácná a mnohdy také již neznámá protože neužívaná.

Chceme-li tudíž nalézt z místního jména, vzniklého z patronymika, původní jméno osobní, je třeba se brát pochodem zpětným. Na příklad Janovice – Janovic – Jan, Pavlovice – Pavlovic – Pavel, Bedřichovice – Bedřichovic – Bedřich, atd.

Obírejme se nyní názvem svého městečka. Název Postupice pochází nesporně z patronymické formy osobního jména právě tak, jako Zdislavice, Bedřichovice, Pavlovice aj. Koncovka –ice dokazuje, že název tento vznikl nejen stejným způsobem, nýbrž můžeme směle říci, že také v téže době. Místní jména končící na –ov, –ice, –ovice jsou nejstarší místní jména nejen u Čechů, nýbrž i u jiných Slovanů, zejména u Poláků (Krakov, Lvov, Stanislavov). Pokračující zpětným pochodem, přicházíme od místního názvu Postupice – Postupic ke jménu osobnímu Postup. Osobní jméno Postup jest nám však neznámé. Neužívá se ho. Vyskytuje se tudíž nová otázka zda-li se ho užívalo dříve, čili existovalo-li vůbec.

Pro odpověď sáhneme opět do Dějin Palackého. Jméno Postup v nich nenalezneme, ale nalezneme tam jméno Nostup,⁽¹⁾ jež zajisté není nic jiného, než obměna jména Postup, obměna vznikla patrně ústním podáním v dávných dobách.

Chceme-li však najítí přímých důkazů o dávné existenci tohoto jména, užívaného ne příliš často, musíme navštívit polabské Slovanů z X. stol., kteří založili kdysi osadu, jež byla již r. 993 známá pod názvem Postupim. Ze staroslovanské osady vzniklo během věků hlavní město pruské provincie braniborské, jež podnes má tento starý název (něm. Potsdam). A navštívíme-li za dnešní doby Moravu, nalezneme v okrese kroměřížském vesnici Postupky nebo Postoupyky, svým založením sotva mladším našeho městečka Postupice (v letech 1371–77 držel Postoupyky Beneš z Vyckova [Vickova]).

Zde máme tudíž pravé důkazy, že v názvu Postupice ukrývá se osobní jméno Postup, kdysi skutečně existující. A v tom spočívá jádro odpovědi na otázku : jak vzniklo jméno Postupice ? Odpověď je nyní snadná. Postupice dostaly název po svém zakladateli, jenž zde v dávných dobách žil a nazýval se, jsa synem Postupa, Postupic, nebo byl jejich zakladatelem sám Postup.⁽²⁾

Dějiny

Přirozený vývoj povahy vedl člověka ke společnému bydlišti.

Založiv si rodinu stal se jejím otcem, její hlavou. Pokud jeho potomci zůstávali v nedílnosti, bylo třeba vedoucího ducha, viditelné moci a autority vespolek uznávané. Byl volen starosta nebo vladyka, který navenek zastupoval celou svou rodinu. Starostové byli zemany to je majiteli dědin čili statků pozemských, jichž bylo možno nabýti a také ztratiti. Majetkovým rozdělením vynikaly zemanské rody jedny nad druhé. Rody vládnoucí dědičně po několik pokolení velkým počtem statků pozemských, byly nazývány lechy (od léch – lých tj. rolí vůbec), od nichž pozdější šlechticové mají své jméno.

Majetkově chudší, ale nejhojnější třídu obyvatelstva tvořili zemané neboli dědinníci. Staročeský zeman usazoval se obyčejně uprostřed svých polí, nastaviv sobě i čeledi své domů a chalup dle potřeby. Když rozmnožením rodiny jeho i rodin čeledi nestačily, přistavovány nové. Tak povstávaly vsíky.

Naše krajina byla osídlena již za starodávna. Patřila z veliké části knížecímu rodu Vlastislaviců, jenž tu na rozličných panstvích i v pozdějších dobách žil, maje rozličná jména, ale stejný znak.⁽³⁾

V nejbližším okolí Postupic drželi Vlašim, Jankov, Popovice aj. Sousedy jejich byli panující králové, dříve knížata z rodu Přemyslova, kteří drželi jmenovitě Blaník a Sázavu. V předešlé kapitole jsme naznačili, že zakladatel Postupic byl syn jakéhosi zemana Postupa a nebo on sám.

Založení Postupic spadá do šerého dávnověku.

Nejstarší zmínka o nich činí se v listině kláštera Ostrovského ze dne 17.ledna 1205 : - guidam miles nobilis, nomine Vchyna, praedium, quod est in provincia Churym, cui nomen Postupicych, contubit cum silva – (jakýsi šlechtitý vojn /rytíř/, jménem Vchyna dvůr /statek, usedlost/ který jest v provincii Churym /Kouřim/, jemuž jméno Postupice, spojil s lesem -).⁽⁴⁾

Poněvadž tehdy byly lesy ještě zbožím svobodným, možno se domnívati, že tímto spojením lesa se dvorem nastalo jeho přivlastnění.

Vchyna byl předek vladycké rodiny Vchynských ze Vchynic a Tetova, jež stala se později rodinou panskou, hraběcí i knížecí, nesprávně pojmenovanou Kinský.

Druhým známým majitelem Postupic byl Zdeněk Kostka.

Jar. Čelakovský ve studii “Úřad podkomořský v Čechách” v Č.Mus. kr. Česk. – 1877 uvádí, že jakýsi Sdeslaus Kostka byl již v letech 1232 – 1237 krále Václava I. summus camerarius. Ačkoliv obě jména přivádí nás k domněnce, že Sdeslaus Kostka může být považován za předka našich pánů Kostků z Postupic, nelze bohužel nikde najít určité souvislosti. To však je mítí za prokázané, že přídomkem z Postupic nelze označovati Postupice jako původistě jejich rodu.

August Sedláček ve čl. “Hrabišici” (Ottův slov. nauč.) určitě uvádí, že Kostkové z Postupic, jejichž předek Zdeněk (1379 – 1401) přestěhoval se do Kouřimska, jsou s Hrabišici stejného erbu a bezpochyby také původu.⁽⁵⁾

Přídomku “ z Postupic” užíval pan Zdeněk Kostka dle zvyku tehdejší doby. Přídomky bývali brány od državy, rodiště, sídla i od zboží, jež dotyčný šlechtic obdržel se ženou. Poněvadž pan Zdeněk držel již dříve statkův několik, aniž by použil jejich jména za svůj přídomek, označoval přídomkem “z Postupic” patrně zboží, jež obdržel se svou manželkou Anežkou z Pětichvost.⁽⁶⁾

Na Postupicích nesešel, ačkoliv zde byl dvůr a pravděpodobně i tvrz. Kostel tu již také byl, osazen jsa záhy vlastním plebánem.^(7,8)

Pan Zdeněk Kostka zemřel r. 1401, zanechav syny Viléma a Zdenka. Do roku 1406 jej následovala i jeho manželka Anežka.⁽⁹⁾

Postupice dostal pan Vilém a se svou manželkou Eliškou z Liblic usadil se na zdejší tvrzi.⁽¹⁰⁾

Jsa nábožným přítelem katolické církve , učinil kostelu postupickému,⁽¹¹⁾ jako jeho otec Zdeněk klášteru benešovskému,⁽¹²⁾ bohaté nadace. Jeho bystrému duchu neunikaly však ani církevní spory, vznikající tou dobou v Praze. Tím spíše ne, že se jim dostávalo rázu národnostního. Svým sousem Mikšem Divůškem z Jemnišť, miláčkem krále Václava a přítelem Jana Husa, zajisté důkladně zpracován, klonil se záhy k oné straně, jež mu jako upřímnému Čechu byla blízká.

Spory nabývající ostrosti dotkly se i venkova, zejména tehdy když byl v Praze vyhlášen interdikt a Hus v prosinci 1412 vypuzen z Prahy. Nastávaly vážné chvíle.

Hus kázal pod širým nebem na jihu Čech, co jeho přátelé Mikeš Divůšek z Jemniště a Jindřich Lefl z Lažan, vyjednávali s králem Zikmundem o Husově účasti na sboru Kostnickém. Konečně vyjel Hus do Kostnice s ním pan Václav z Dubé a na Leštně (Líšně), rovněž blízký sousem pana Viléma.

Nejen pan Vilém sám, nýbrž zajisté i postupický lid pocíťoval důležitost a vážnost doby. Zprávou o upálení mistra Jana Husa dne 6.července 1415 propukla nevole sotva tajená v bouři. Stavové rozdělili se ve dva nepřátelské tábory, a je následoval poddaný lid.

Jaký duch vládl té doby v Postupicích?

Ještě, než-li byl Kostnický sněm rozpuštěn (22.4.1418), za živobytí krále Václava (zemř.16.8.1419), opustil pod nátlakem okolností postupický farář Martin r. 1417 svou faru, pobyv zde po knězi Janovi sotva rok.

Pan Vilém stal se věrným vyznavačem Husovým a důležitým činitelem celého husitského hnutí.⁽¹³⁾

Husitské války dotkly se také Postupic. Táhlly tudy i blízkým okolím přátelské i nepřátelské voje.

Vzrušení způsobilo, když Husité v dubnu 1420 rozbořili louňovický klášter, když táhnouce ku Praze opanovali a zapálili dne 19.5.1420 Benešov i s kostelem a farou, když v listopadu 1420 oblehli a dobyli sousední tvrz v Popovicích. Rozruch způsobilo rovněž, když křížácké vojsko Albrechta Rakouského táhnoucího na Prahu, upálilo dne 6.července 1420 kněze Václava z Arnoštovic, faráře bystřického, jeho kaplana, tři sedláky a čtyři chlapce vyznání husitského v Bystřici u rybníka.

Často, příliš často bylo opouštět příbytky a ukrývat se v okolních lesích.

V té době, plné zmatků, prodal pan Vilém Kostka r. 1423 Postupice a přesídlil na Hrádek nad Sázavou. Komu se Postupice dostaly, není známo a určité zprávy o majiteli mlčí po více než 100 roků.

Mnohá léta již uplynula od lipanské bitvy a stopy válek nebyly dosud zahlazeny v kraji. Vždyť i benešovský zemský sněm konal se roku 1473 v pobořeném klášteře. Mnoho farností bylo, jako Postupice ještě dlouho bez duchovního správce. Venkovský lid jsa bez rádce a vůdce, potácel se duchovně v nejistotách. Byť si zachoval hlavní rysy víry, přece uvolněné svědomí vhánělo ho do náručí různých sekt. Krajem bloudili lidé, hledající zde i onde, náboženské opory. Zejména do Divišova ku knězi Jakubovi, vyhlášenému kazateli, utíkali se lidé říkající si navzájem "bratří".⁽¹⁴⁾ Ve vsi Pecínově scházeli se náboženští blouznivci "Mikulášenci čili bratří Pecínovští, jinak plačtívi".⁽¹⁵⁾

Roku 1525 činí se opět zmínka o majiteli Postupic. Jest jím pan Václav Popovský z Bezejovic seděním na Popovicích. Postupická tvrz byla opuštěna, ale farnosti dostalo se nového správce, prvního kališnického kněze Šimona.

Vlastnictví pana Václava Popovského netrvalo dlouho. V roce 1530 koupil Postupice Jan Předbor z Radešína, rovněž seděním jinde.⁽¹⁶⁾

Za něho farářoval v Postupicích kněz Jiřík, jehož obvinění svatojilským farářem r. 1535 o přisluhování svátostmi bratřím Pecínovským, dává nám tušiti o církevních poměrech této krajiny.⁽¹⁷⁾

Po smrti Jana Předbora r. 1550 dostaly Postupice děti Adam a Anna. Vládu majetku převzal pan Adam. Ve středu po Sv.Vítu r.1566 rozdělil se pan Adam o statek otcovský, bratrský a mateřský spolu se setrou Annou, dosud nevybavenou tím způsobem, že oba obdrželi po jedné polovici. Adamovu polovici obdržela po jeho smrti r.1580 dcera Ludmila, jež se v krátku provdala za Vlachyně z Řičan.

R.1570 koupil rytíř Pavel Malovec z Libějovic jednu polovici postupického statku od bratří Smila a Oldřicha Skuhrovských ze Skuhrova.

Druhou polovici koupil r.1580 od paní Ludmily Řičanské z Radešína a na Janovicích, příbuzné své manželky Anny z Řičan.

Pavel Malovec sousedil se svým příbuzným, panem Šebestiánem z Řičan a na Popovicích, jehož syna Šebestiána – nemaje vlastních dětí, vychovával. Byl mu strýcem, maje za manželku Annu sestru jeho otce Šebestiána.

Po sv.Pavlu 1578 schovanec Šebestián zemřel a byl pochován v kryptě postupického kostela.⁽¹⁸⁾Tento skutek zdá se svědčiti, že pan Malovec seděl na postupické tvrzi. Při své smrti r.1583 odkázav poslední vůlí všecko zboží paní manželce Anně, ustanovil že po její smrti má vše připadnouti druhému synu pana Šebestiána - Pavlovi. Tak se také stalo r.1586. Paní Malovcová byla pochována po boku svého synovce Šebestiána.⁽¹⁹⁾

Pavel z Řičan nevládl Postupicemi dlouho. R.1593 postoupil je své manželce Anežce z Hodějova, která je r.1596 prodala svému švagrovi Janovi z Řičan a na Popovicích. Ten je prodal ještě téhož roku Mstidruhu Václavovi Malovci z Malovic.

Roku 1598 prodal tento své dědictví panu Jiřímu z Talmberka a na Jankově, J.M. císařské radě. "Tvrz Postupice s kostelem farním, s podacím kostelním – jakž jest on sám v držení a užívání byl aneb tak, jak jemu dsky od Jana nejstaršího z Řičan a Popovicích svědčí - -".⁽²⁰⁾

Té doby vládl v Čechách císař Rudolf II. Divné poměry zavládly. Vlastenecké nadšení a obětavost z dob husitských ustoupila již dávno zájmům osobním a náboženská nesnášenlivost rostla den ode dne.

Jiří z Talmberka, J. M. císařské rada, zvláště činně se účastnil vyjednávání o schválení pražských artikulů. Bylť on znamenitý politik a vřelý vyznavač víry pod obojí.

Napětí sporů vyvrcholilo dne 23. května 1618 vyhozením pražských místodržících oknem. Mezi defensory nalézal se i postupický pán. Jsa členem direktorů, vítal r.1619 v oboře u Hvězdy vážnou řečí českou Bedřicha Falckého, přijíždějícího do Prahy. Zpečetil a podepsal konfederaci při generálním sněmu r.1620 a schválil přímluvu nejvyššího purkrabího, aby stavové král. českého uzavřeli podobnou konfederaci s generálními stavů v Nizozemsku. Také byl rektorem ke dskám zemským v příčině zvolení falckrabího syna za čekance král. Českého.

Bitvou bělohorskou dne 8.listopadu 1620 byly tyto plány zničeny. Po útěku "zimního krále" poddala se Praha dne 9. a 10.listopadu na milost a nemilost vítězi. Poddali se i stavové, upustivše od české konfederace a s nimi i pan Jiří z Talmberka. Dle nařízení ze dne 6.února 1621 byl ve svém domě uvězněn a jeho všecko jmění zabaveno.

Pan Jiří měl dva syny, Bedřicha a Jana. Bedřich zůstav věren císaři Ferdinandovi II. stal se presidentem nad apelacemi na hradě pražském a nařízeným komisařem při hrdelní komisi. Jeho přičiněním byl otec Jiří vzat na milost a statky jeho Jankov, Nemyšl, Postupice a Petrovice, též jistina 13.000 kop míšenských byly darovány a postoupeny synům Bedřichovi a Janovi s tou podmínkou, aby otcí svému až do smrti dávali slušnou výživu.⁽²¹⁾

Těžkou chvílí svého národa pan Jiří dlouho nepřežil. Zemřel r.1623, byv třikráte ženat. První manželkou byla Eliška z Lobkovic, druhou r.1613 Dorota, ovdovělá Hodějovská, roz. z Harasova, která ještě v roce své svatby zemřela, a třetí od r.1615 Markéta Trčkovna z Lípy, ovdovělá Donínová, roz. Berková.

Postupic a Jankova se ujal mladší Jan. Starší Bedřich koupil panství, odňaté pro vzpouru rytíři Janu Vostrovcevi a to : Vlašim, Domašín a Věžníky.

Poměry náboženské, dávno rozhárané, měly vliv na utváření se jednotlivých farností. Již před bitvou bělohorskou opouštěli husitští kněží své fary. Ačkoliv utrakvistický farář kněz Vít Meziříčský, jsa na zboží pana Jiřího z Talmberka, vyznavače víry pod obojí, sotva před r.1624 opustil Postupice, přece poslední zmínka o něm datuje se z r.1612.⁽²²⁾

Řádění císařského vojska po bitvě bělohorské a nepřátelské jeho vystupování proti nekatolíkům, tvořících většinu obecného lidu českého, bylo příčinou bouří. Prohlášení katolického náboženství r.1624 za jediné v zemi uznávané a oprávněné mělo hrozné následky.

Šlechta a měšťané, kteří se nechtěli podvoliti, vystěhovali se. Hůře bylo lidu selskému. Vystěhování bylo mu zabráněno a víra mu byla brána násilím. Roku 1627 vzbouřil se lid na Benešovsku. Vypálil a zpusťošil Benešov, zboží pana Michny Konopištského, Domašín, Vlašim a Rataje, zboží pánů z Talmberka. Tak se dalo v blízkém i dalekém okolí.⁽²³⁾

V Čechách řádila cizácká vojska a dostala se až do naší krajiny. 6.března 1645 Švédové vedeni jsouce generálem Torstensonem svedli u Jankova krvavou bitvu s císařskými generály Hatzfeldem a Götzem. Císařské vojsko utrpělo těžkou porážku, ztrativše 4.000 mrtvých, 134 důstojníků a 4.000 zajatých i s generálem Hatzfeldem.

Vítězní Švédové vyplenili poté celé okolí, zanechávajíce zničené a vypálené vesnice. Část jich rozbila svůj tábor až v lese pod Mladovicemi. Podnes nazývá se ona část lesa "Lágr". Do tohoto kraje vrátili se ještě jednou, když r.1648 obléhali Prahu. Oddělení generála Wallenberga odrazilo v červenci od Prahy a oblehlo a dobylo Konopiště. Řádění vojska v okolí bylo ukrutné.

Všecko oosení na poli se zpusťošilo, Benešov vydrancován, všechnen dobytek odehnán a konečně město zapáleno. Obyvatelstvo Benešova a širého okolí rozprchlo se po lesích. Řádění Švédů byl učiněn konec 2.listopadu 1648 mírem vestfálským.

Tricetiletá válka zanechala hrozné následky po celé naší vlasti. Tisíce vesnic lehlo popelem, z něhož velmi mnohé vůbec již nepovstaly. Obyvatelstvo, kterého bylo ještě před válkou nad

3 miliony, kleslo mečem, hladem a morem na 800.000 duší. Pole ležela ladem.

Ze 151.000 selských usedlostí před válkou, bylo po válce sotva 50.000 osazených.

Jak bylo v našem kraji, jak v Postupcích? Možno tvrditi, že stále opouštěná postupická tvrz válkou utrpěla, a mnohé usedlosti vzaly za své. Z vísek našeho okolí zanikla Zahrádka (mezi Jemništěmi, Lískem a Lhotou Roubíčkovou), Libětice a Lačínov (u Věžník), Kavčí

Hora, Kajšovka a Kršov (u Líšna). Po dlouhá budoucí léta jevil se stále nedostatek obyvatelstva. Ještě roku 1712 obnášel počet obyvatelstva v Postupicích a 12 okolních vesnicích pouze 814 duší ve 176 staveních.⁽²⁴⁾ Zbylému umořenému lidu bylo však snášeti nová příkoří.

Pronásledování nekatolíků, jichž byl dosud pozoruhodný počet, nastávalo znova. V Kouřimském kraji byl nedostatek kněží, takže mnohý farář, drže dvě, tři i čtyři fary, nemohl řádně své povinnosti vykonávat. Z té příčiny nacházelo se zde (dle zprávy komisařů nad reformací v Lukavci dne 26.května 1653 dané) ještě 8.962 osoby nekatolické, poddané, z nichž za poslední doby velikonoční 8.177 jich bylo přivedeno komisaři pomocí 25 dragounů k víře katolické. Někteří však pro reformaci utekli od svých statků, ostatní pak nekatolíky zůstali.

V kraji Kouřimském jich bylo 788, ve vsích Sedlečku a Vesci nekatoličtí svobodníci r.1650 a později, přechovávali predikanty evangelické. Z celého kraje, zachovalo si své evangelické náboženství až po dnešní časy, pouze obyvatelstvo vesnice Soběhrdy u Benešova.

Roku 1650 byli v kraji Kouřimském správci duchovní jenom při 19 farách, totiž :

v Kouřimi, Novém Kolíně, Vlašimi, Poděbradech, Brodě Českém, Štěpánově (Trhovém), Kostelci nad Černými lesy, Sadské, Divišově, Načeradci, Říčanech, Skramníkách, Sázavě, Solopiskách, Poříčí, Kostelci nad Labem, Jilovém, Ratajích a Čelákovcích.⁽²⁵⁾

Postupice náležely pod správu duchovního v Benešově. Nekatolíci přes veškerou přisnost scházeli se se svými predikanty k vykonávání bohoslužeb tajně na skrytých místech (v Postupicích, dle ústního podání, Čeští bratři v lese Želichově), Mikulášenci scházeli se v Plchově, Hlívíně, Kobylí, Nesperách, Popovicích a jinde.⁽²⁶⁾

Proto císař Leopold nařídil listem daným dne 30.května 1657, - “aby v kraji Kouřimském, tak i jiných krajích, schůzky nekatolíků časně byly přetrhovány a zamezeny, především pak aby fary v dotčených krajích od vrchnosti opatřeny byly dobrými a příkladnými duchovními katolickými, kteříž by ubohý lid sprostný v náboženství neustále každého času prospěšně vyučovali.”⁽²⁷⁾

Za takových poměrů byla postupická fara znovu osazena r. 1656.

Prvním římsko-katolickým farářem stal se Václav Bernard Sartorin (Krejčí?) jenž založil nové matriky (staré husitské matriky byly zničeny asi za třicetileté války). Na titulním listu matriky nazývá se “první farář Jankov-Postupický”, poněvadž nejen že Postupice a Jankov držel dosud Jan z Talmberka, syn defensora Jiřího, nýbrž i obvod postupické fary zaujímal kromě jiných, také obvod farnosti jankovské. Matriky nyní jsou skoro jediným pramenem pro poznání dějin městečka až do konce XVII. století, a hlavním pro dobu nejbližší příští.

Postupice, byť z nenáhla, přece se zotavovaly po hrůzách minulých dob. Na počátku jejich nového vývinu zemřel r. 1663 majitel Jan z Talmberka, a panství se dostalo synovci Františku, synu Bedřicha, pána na Vlašimi. Nový majitel psal se po matce František Talmberk z Lobkovic a na Duchcově. Oženil se s Voršilou Kateřinou z Pappenheimu.

Za něho vzniklo v Postupicích několik nových i kdysi zničených usedlostí, a panská hospoda.⁽²⁸⁾

Do roku 1668 nalézáme v matrikách již třináct postupických rodových jmen. Z těchto nejdříve Jíchu, mlynáře (majitele větrníka).⁽²⁹⁾

František Talmberk z Lobkovic stav se radou nejvyššího soudu a hejtmanem kraje Kouřimského, zemřel r. 1665, zanechav syny Františka, Jana Kryštofa, Rudolfa a dcery Ludmilu a Annu. Postupice a Jankov zdědil Rudolf (jeho obraz je zachován na hradě Janovice Vrchotovy). Jan Kryštof věnoval se stavu duchovnímu a byl záhy proboštem král. kaple u Všech svatých na Pražském hradě. Jako probošt, koupil 1.července 1693 od bratra Rudolfa : “zámek Postupický se dvorem, ves Postupice, tvrz a dvůr v Buchově, vsi Milovanice, Holčovice, Čelivo, Habrovku, zámek pustý –⁽³⁰⁾ s podacím kostelním v Postupicích a sem přiřazeným filiálním kostelem bedřichovickým –“.

Z té doby je spojení Postupic, Holčovic a Želichova, jak se o tom dočítáme v “Knize o chalupách z r. 1717”.⁽³¹⁾

Jan Kryštof, stav se posléze hradeckým biskupem, zemřel r.1698.

Postupice zdědil Fratišek Ludvík z Talmberka, pošlosti Ratajské. Prodal je r. 1699 Ferdinandu Františkovi z Říčan, majiteli panství Jemniště. Od té doby nastalo trvalé spojení Postupic a Jemnišť.

Povýšení Postupic na městečko.

Ferdinand Fratišek z Říčan byl J.M. císařské rada, komoří, přisedící soudu zemského a hejtman kraje kouřimského. Byl dobrým úředníkem a těšil se zvláštní přízni císaře. Byl však také dobrým pánem, který hleděl prospěchu svých poddaných.

Poznav Postupice, a přesvědčiv se o snaze jejich obyvatel, jal se záhy přičiňovati o to, aby ku prospěch svému i jich, byly povýšeny na městečko.

Úsilí skončilo se zdárným výsledkem. Majestátem ze dne 20.srpna 1711 povýšena byla dosud poddanská ves Postupice na městečko, nadána jsouc zároveň právem ke konání dvou výročních trhů čili jarmarků. Majestát psán na bláně⁽³²⁾ češtinou tehdejší doby a opatřen menší královskou pečetí, zní :

My , Eleonora Magdalena Terezye, z Boží Milosti ovdovělá Římská Císařovna, též Uherská a Česká Královna, Nejjasnějšího a Velikomocného Knížete a Pána, Karla Třetího Krále Španielského, Uherského a Českého Vlastní Máteř a dědičných Království, Knížectví a Zemí na ten čas Vladařka.

Oznamujem tímto listem našim všem vůbec, že byvše od urozeného Ferdinanda Františka pána z Říčan, na Jemništi a Struhařově, v Pánu odpočívajícího slavné a vzácné paměti Císaře Josefa, toho jména Prvního, Pana Syna Našeho zvláště milého, zanechané Rady, Komorníka, Královského hejtmana Kraje Kouřimského a věrného milého, za to ponížené prošení abychom jemu tu císařskou a královskou milost učiniti a ves jeho, jež slove Postupic v kraji Kouřimským ležící, netoliko za městečko vysaditi a vyzdvihnouti alebrž také obyvatele téhož místa, lidi poddaný jeho, pro větší jich vznik a zvelebení a aby tím snázeji břemena obecní podniknouti, následovně také vrchnostlivé povinnosti vybejvat mohli, dvoumy jarmarky ročními a to první na sv. pannu Kateřinu, mučednici Boží a druhým na sv. Ferdinanda, na všelijaké krámské neb kupecké zboží a jiné prodajné věci v osmy dny pořád zběhlými a frejunkem obyčejným z milosti a dobrotivosti naší císařské a královské obdařiti a jim na tom vše list neb majestát Náš královský, z kanceláře královské české dvorské uděliti ráčili.

A jehožto ponížené prosbě milostivě nakloněni, ano i v tom od královských místodržících Pražských, že by z počátku nazvaného suplykanta snažně vyhledávání, skrze vysazení a vyzdvížení též jeho vsi Postupic za městečko a nadání jeho týchž dvou jarmarkův, okolním na čtyry míle od teď pravené vsi Postupic vzdáleným panstvím, též měst a městeček obyvatelům na žádnou újmu a zkrácení nebylo a se nevystavovalo, anobř takové nadání jim Postupickým na budoucí leta k dobrému a zvelebení jich sloužilo, poslušně spraveni jsouce neméně i jeho pána z Říčan, Veleoslavnému Arciknížecimu Domu Našemu Rakouskému v čas pokoje a války od drahných let s neustálou věrností a vroucností prokázané a až po dnes k milostivému zalíbení našemu a k svý pochvale prokazující poslušné a prospěšné služby na obzvláštním pozoru majíce, ráčili jsme s dobrým rozmyslem našim, jistým vědomím, s radou věrných našich milých, jakožto toho času Vladařka Království a Zemí Dědičných Jeho lásky, Karla Třetího, Španielského, Uherského a Českého Krále, Pana Syna Našeho zvláště milého, svrchu jmenovanou ves Postupice za městečko v nově vysaditi a vyzdvihnouti i také je , obyvatele a obec Postupickou nynější i budoucí dvoumy jarmarky, kterých by oni a budoucí jich na potom a to první, jak vejš nadepsáno, na den svaté panny Kateřiny (25.listopadu) mučednice Boží, a druhý na den svatého Ferdinanda (30.května) na všelijaké krámské neb

kupecké zboží a jiné prodajné věci s osmy dny pořád zběhlými a frajunkem obyčejným svobodně držet a užívat mohli nadati, obdariti a je znovu vysaditi jakož vše je tímto listem neb majestátem Našim královským mocně nadávati, obdarovati a znovu vysaditi ráčíme.

Chtíce tomu konečně a to ustanovujíce, aby málo vejš dotčení obyvatelé postuپیčtí nynější i budoucí všech milostí, svobod, práv a dobrých zvyklostí, kterýchž jiná městečka v království Českém buďto z práva nebo obyčeje užívají, tolikéž užívati a jich oučasna býti mohli, v němžto všelijací řemeslníci a obchodníci kterýž by tu své dobré a užitečné byti uznávali se osazovati, řemesla též obchody své svobodně provozovati mohou a moc míti mají, neméně v týchž od Nás jim milostivě nadaných a znovu vysazených dvouh jarmarkův, v svrchu vysazené a zejména položené dni, tím vším právem a obyčejem, jakž toho jiná městečka a nad dotčeném Království Českém užívají, tolikéž držeti a jich užívati mají a moci budou, beze všech zmatkův, všelijaké odpornosti a překážky.

A protož přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim ze všech čtyř stavův již svrchu praveného Království Českého, zvláště pak královským místodržicím Pražským a úřadu hejtmanskému kraje Kouřimského, aby často psané obyvatele téhož nyní v nově vysazeného a vyzdviženého městečka Postupic, nynější i budoucí při těch výš obsažených milostech, svobodách, vejsadách a dobrých zvyklostech zvláště pak milostivém nadání týchž dvou nových jarmarků na svrchu vysazené časy a dny měli držeti a bez všelikých zmatkův a odporností, nyní i na časy budoucí a věčné, neporušitedlně zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce ani nikomu jinému činiti dopouštějíce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti Naší Císařské a Královské, též budoucích Králův Českých.

Však při tom také tomu chceme, aby toto nadání a obdarování Naše Císařské a Královské jednomu každému bez újmy a škody na jeho spravedlnosti bylo.

Tomu na svědomí pečeť Naší Královskou menší k listu tomuto Jsme přivěsiti rozkázali a v něm se rukou Vlastní podepsati ráčili

Dáno v městě Vídni, dvacátého dne měsíce srpna, léta Páně sedumnáctistéhojedenáctého.

Eleonora

Magdalena Therezie v.r.

*Jan Václav hrabě Vratislav
královský český kancelarius v.r.*

(rubrum)

Toto z předu stojící privilegium do desk zemských v království českém na jeho mil. cís. a král. Mil. ovdovělé císařovny paní Eleonory Magdaleny Therezie jakožto na ten čas jeho Španielského, Uherského a Českého král. Mil. regent. úřadu král – dskám zemským nejmilostivěji prošlého Reskriptu a král. místodrž. Kvaternu 6. modře zlatým, léta 1711 pod Lit.R. Z. se nacházející relací do kvaternu trhového majestátův zeleně zlatého šestého, léta 1711 v auterý den památky sv. Eusebia, tj. 15. dne prosince pod lit.C:Z . 5 - - originálu slovo od slova vloženo a vepsáno jest.

Jan W. Bellet v.r.

Ferdinand František z Řičan jeviv z počátku takový zájem o své panství, prodal je již r.1717 Františku Adamovi z Trautmannsdorfů.

Nový majitel přesídliv do Jemnišť, měl pozoruhodný zájem o celé panství. První prací hospodářského úřadu bylo patrně důkladné sepsání veškerých usedlostí s vyznačením stávajících povinností.⁽³³⁾ Podnikavostí majitele založena r.1717 v Postupicích papírna. Jsa povahy nábožné, staral se o uspořádání náboženských a církevních poměrů.

Již r.1718 dal přestaviti kostel a faru a pořídil novou jeho výzdobu. Osobní styky s duchovními panství byly příkladem úřednictvu, jehož počet byl zde dosud nevídaný.

Trautmannsdorf, ač svobodný, vydržoval skvělý dvůr. Měl hofmistra, sekretáře, osobního kaplana, komorníky, 2 kuchaře, lokaje, laufry (běhouny tj. muže běžícího před povozy), kočí, a celou kapelu hudby a zpěvačky.⁽³⁴⁾

Pro zdejší lid, jenž zřídka své pány vídával, bylo to ovšem něco nového. Takový mrav u bývalých vrchností českého původu nepanoval. Četnému komonstvu nemohl ovšem dostačovati jemnišťský zámek. Proto došlo r.1725 ke stavbě nového zámku. Brzy stkvěl se v sousedství Jemnišť nádherný zámek, vystavěný v rokokovém slohu. Zde teprve se mohla rozvinouti veškerá nádhera. Paní i páni v nádherných kostýmech a bílých parukách s copánky, hřebíčkové fraky pánů písarů, krásně kočáry s ohnivými oři, vše míhalo se zde v živém ruchu.

Na zámku žil také důvěrný přítel a rádce Trautmannsdorfův, kněz Eugen Šebestiani z Častolovic, učený piarista a spisovatel ve věcech matematických a astronomických.⁽³⁵⁾

Leč i v okolí Jemnišť zavládl živější ruch. Postupické jarmarky byly četně navštěvovány, a řemeslníci měli odbyti na své výrobky. Roku 1728 založili pro povznesení svých stavů tři cechy, a pořídili si cechovní korouhve,⁽³⁶⁾ jež vystavili v kostele.

Z dochovaných zpráv se dočítáme, že již r.1731 působil na vrchnostenské škole v Postupicích, učitel Ignác Vacek.

Hospodářské poměry panství zlepšily se r.1734 založením Dolejšího rybníku a za nedlouho i postavením nového vodního mlýna.⁽³⁷⁾

František Adam z Trautmannsdorfů snažil se býti také přítelem školy, a proto zlepšil r.1760 učitelův deputát, aby děti —“které jsou poněkud zanedbané, v katolické víře, ve čtení, psaní, počítání, hudbě vyučoval —“.⁽³⁸⁾

Svou přízeň městečku projevil vyplněním žádosti rychtářův o rybníček Sítěnku tímto listem.⁽³⁹⁾

Já , František Adam, B. Římské Říše hrabě z Trautmannsdorfu a Weinberka, svob. pán na Gleichenberce, Negavě, Burgavě a Totzenbachu, pán na Jemništi, Postupicích a Struhařově, dědičný pán panství druholeckého v Markrabství Moravském a Bisly v Knižectví Slezském, Jejich Cís. Král. Apoštolské Mil. tajný rada a komorník, jsa od rychtářův a - - - obce mého městyse Postupice snažně v poníženosti požádaný, bych jí, obci a téhož městyse obyvatelstvu vedle gruntovních smlouv a zápisů vyměřené vrchnostenské a jiná nadání ujistiti a spolu následující, jmenované obci udělené grunty a nápadnosti, totiž :

jeden rybníček v městyse Postupic, též dané jménem Sítěnka, přitom podle toho rybníčka jeden kus louky, kejková louka nazvaný, k tomu u studánky kostelní

jeden kus pole pod - - - 1 věrtel

item kus podle Vodičkového pole pod - - - 2 věrtele *dálej u*
louky pod Vodičkovým polem - - - 1 věrtel

pak pro šatlavskýho kus louky pod Moklinama 1/2 vozu sena, pro téhož více kus louky po městyse, jménem Stráné pod 1/2 vozu sena, více pro něho kus pole pod Skalkou pod 3 věrtele, nápodobně pro slouhu kus louky nad rybníkem papírnickým, též tu od Martina Burdy ročně k obci platiti povinný jeden zlatý rejnský a posledně onen toho městyse představeným rychtářům každoročně darovaný jeden sud piva,

item druhý přivárečný proti sypání dvou strychů ječmena a jednoho zlatého rejn. na budoucí věčné časy potvrditi sobě oblíbil.

Kteréžto žádosti slušnost a spolu v zavázání dobrovolném za mně každoročně na den téhož písebného obdarování jednu mši svatou u přítomnosti celé obce sloužiti dáti, vděčnost dostatečně uznaje : jejich obyvatelům a městys Postupic ta všechna nadepsaná nadání a jiné dle podnavržených gruntovních smlouv a zápisův propůjčené nápadnosti tuto potvrzují a na budoucí věčné časy mimo těch, prvotně mého městys Postupic obyvatelům uložených povinností více žádné jiné břímě přiložiti aneb k něčemu dále jich potahovati, sebe, my (mé) budoucí dědice a pány držitelové téhož mého panství a městys dobrovolně a nezměnitelně zavazují.

Důkaz toho jest mé vlastní ruky podepsání a přiložení mého přirozeného erbů.

Jenž se stalo v Jemništích druhého měsíce června r.1761.

*Franz Adam Graf zn.
Trautmannsdorf*

Téhož roku dostalo se Postupicům ještě jiného překvapení. Císařovna Marie Terezie vedla právě válku s Pruskem, nazvanou později dle doby svého trvání, sedmiletou. Vojsko pohybovalo se různými směry a tak se dostala jeho část i do Postupic. Přitáhli Slavonci a rozbili zde svůj tábor. Jimi byla sem zavlečena jakási epidemie, jež mezi vojíny vypukla plnou silou. V polních lazaretech jež byly umístěny v okolí domků č.27 – 33, umíralo mnoho vojínů. Poněvadž malý hřbitov u kostela nepostačoval, bylo vyhlédnuto za pohřebiště pastviště při pozovské cestě.⁽⁴⁰⁾ Tam bylo zemřelých vojínů pochováno takové (prý) množství, že pohřebiště zabíralo skoro polovici (?) vyhlédnutého místa. Pohřebiště bylo ohraničeno snesenými kameny a později zde byl postaven polní kříž. Místu říká se podnes “na hrobech”.

Činnost hraběte Trautmannsdorfa projevowała se i v obnovování dosud opuštěných kostelů a osazování far rozsáhlého panství.⁽⁴¹⁾ Každý jeho čin vycházel z upřímného katolictví. Panstvím vládl skoro po 50 let, sídle nepřetržitě na Jemništském zámku. Před ním nikdo z majitelů neučinil pro toto panství tolik významného. Zemřel 8.dubna 1762, několik dní po smrti svého přítele Eugena Sebestiána z Častolovic. Panství zdědil nejbližší příbuzný, Josef Václav hrabě Trautmannsdorf. Zemřev 4.prosince 1769 zanechal majetek jedinému synu Maxmilliánu.

Ani tento nevládl dlouho. Po jeho smrti r. 1771 dostalo se panství matce Marii Gabriele roz. Černínské, jež se znovu provdala za Jindřicha Františka hraběte z Rottenhánů.

Tento sňatek byl příčinou nového rozkvětu Postupic. Hrabě z Rottenhanu, majitel přádelen v Červ. Hrádku v severních Čechách, byl podnikavého ducha. Sídle v Jemništích, povšiml si výhod, jež Postupice poskytovali pro postavení přádelen. Určité rozhodnutí se stalo skutkem r.1794.

Pojednávajíc o vzniku a činnosti továrny na jiném místě,⁽⁴²⁾ budeme si v této kapitole všimati její činnosti pouze tolik, pokud měla vliv na historii Postupic vůbec. Je však třeba vrátiti se o několik roků zpět.

Sotvaže utichla sedmiletá válka, přikvapila v r.1770 velká neúroda. Hlad se šířil, šířili se i nakažlivé nemoci. Od prosince 1771 do června 1772 zkosil přimorek (mor?) 372 osadníků postupické farnosti.⁽⁴³⁾ Lid selský trpěl dvojnásob, podléhaje zároveň těžkým břemenům poddanským. Marie Terezie snažila se vydáním nových urbářů polepsiti selskému lidu, ale snaha její narážela na odpor šlechty. Však co se nepodařilo jí, o to se snažil její syn Josef II. 1.listopadu 1781 vydal patent zrušující nevolnictví. Tím vykonal čin dalekosáhlého významu a položil základ k další úpravě poddanských poměrů. Druhým z jeho hlavních činů bylo ustanovení berní reformy r.1785 na základě nového katastru,⁽⁴⁴⁾ jenž byl zdělán pro Postupice teprve roku 1788.

Rok ten, vyznačuje se pro městečko Postupice také tím, že mu byly také císařem Josefem II. potvrzeny výsady z r.1711.⁽⁴⁵⁾

Katastr z r.1788, po císaři Josefu zv. Josefinský, umožňuje nám poznati důkladně poměry místní a nahlédnouti do poměrů hospodářských a průmyslových.⁽⁴⁶⁾ Soukeníci, tkalci, punčocháři, kožešníci (čepičáři), krejčí, obuvníci a jiní, ti všichni provozovali zde svá řemesla. Jejich výrobky šli o zdejších i okolních jarmarcích čile na odbyt. Časté styky sousedů mezi sebou a s lidem v kraji byly příčinou, že postupičtí měšťané, sice trochu pozdě, ale přece pochopili význam městečka. Poznali, že mohou v lecčems jednati svobodněji než jiné, poddanské vesnice, a těchto práv se domáhati, že jest jejich povinností. Hleděli si zajistiti právo rozhodování o příslušnosti do městského svazku domovského. Žádosti jejich bylo vyhověno, o čemž kronikář učinil zápis v městské knize nově založené “Album civium”.⁽⁴⁷⁾

Zní :

L.P.1793 – 15.července předstoupili před slavný ouřad hospodářský Jejich Vysoce hraběcí Exelenci paní paní hraběnky z Rottenhanů, roz hraběnky z Černínů, gruntovní paní na panství Jemništském, pod kterou milostivou ochranou a Jurisdikcí městys Postupice státi to štěstí má, všichni sousedi právního městečka snažně žádaje, by jim povoleno bylo odstranění všeho dalšího odporného obyčeje, městskou knihu, neb tak zvanou Album civium založiti, té slušné žádosti všech tehdejších v městys Postupic bydlících poctivých sousedůch nemohouc slovutný ouřad hospodářský pro jejich dobré chování odpírati, své dovolení tomu dalo a všichni níže zaznamenaní sousedi skrze své potvrzení za spoluměšťany městečka Postupic uznává, což se i také při společnosti u pana rychtáře v tom městečku a pánů starších obecních rukou dáním stalo slybujíc jeden druhému v štěstí i neštěstí sobě věrni a pana rychtáře a starších obecních v slušných věcech poslušni býti a tak se i budoucně chovati jakž na šlechtěný a poctivý měšťany za slušno jest Tuto se kladou jména všech za měšťany uznaných sousedů :

poznámka autora

Jan Pavlát	poctivého řemesla	tkalcovského	z č.p.	6
František Bubník	poctivého řemesla	pekařského	z č.p.	7
Václav Kolář	poctivého řemesla	soukenického	z č.p.	8
Vojtěch Jelínek	poctivého řemesla	krejčovského	z č.p.	9
Antonín Valter	poctivého řemesla	truhlářského	z č.p.	10
Jan Vodička	poctivého řemesla	tkalcovského	z č.p.	15
Vít Bucek	poctivého řemesla	kožešnického	z č.p.	26
Tomáš Bubník	poctivého řemesla	pekařského	z č.p.	20
Antonín Kolář	poctivého řemesla	soukenického	z č.p.	23
Václav Pavlát	poctivého řemesla	tkalcovského	z č.p.	24
Josef Jelínek	poctivého řemesla	kovářského	z č.p.	25
Martin Zeman	poctivého řemesla	tkalcovského	z č.p.	27
František Burda	poctivého řemesla	tkalcovského	z č.p.	29
Josef Vranický	poctivého řemesla	tkalcovského	z č.p.	33
Matěj Procházka	poctivého řemesla	tkalcovského	z č.p.	34
Václav Vodička	poctivého řemesla	kolářského	z č.p.	?
Matěj Beránek	poctivého řemesla	hrnčířského	z č.p.	36
Josef Zika	poctivého řemesla	tkalcovského	z č.p.	37
Antonín Hrdlička	poctivého řemesla	řeznického	z č.p.	42
Jan Zeman	poctivého řemesla	tkalcovského	z č.p.	43
František Hovorka	poctivého řemesla	tkalcovského	z č.p.	44
Martin Hovorka	poctivého řemesla	ševcovského	z č.p.	45
Jan Straňák	poctivého řemesla	krejčovského	z č.p.	46
Matěj Žížala	poctivého řemesla	ševcovského	z č.p.	39

Stalo se v Postupicích 31.prosince 1793

Přijmutý vrchnostensky 31.prosince 1793.

Tak se dostalo městečku práva významného i důležitého.

Přijímání za spoluměšťana dalo se z počátku způsobem slavnostním. Na rychtě shromáždili se starší obecní s rychtářem v čele.

Žadatel uveden byv některým spoluměšťanem, byl představen slovuťnému shromáždění, které u vědomí své důležitosti vyslechlo vážně řeč přimluvčího. Po kratším či delším rozhovoru oznámil rychtář výsledek usnesení. Přijatý žadatel prohlášen za spolusouseda a měšťana a uveden do středu přítomných osob, jimž podáním ruky sliboval chovati se, jak se na řádného měšťana sluší a patří. O celém jednání učiněn v knize "Album civium" úřední zápis tohoto znění:

I.příklad

L.P.1793, 30.června.

Vácav Zeman svého řemesla tkadlec, svobodník ze vsi Velíše maje výhost z městečka předstoupil s náležitou uctivostí před p. rychtáře a starší obecní, snažně žádaje, aby za spolusouseda a měšťana do poctivé obce Postupické přijat byl. I nemohouce p. rychtář a starší obecní jeho slušné žádosti oslyšeti, uznávají jeho dobré na svět zplození a ctné chování, jeho za spolusouseda a měšťana uznali a přijali, on ale rukou dáním připovídajíc věrnost a poslušnost zachovat, i takí v štěstí i neštěstí stálým být a tak se chovati, jak na počestného a poctivého spoluměšťana slušno jest.

Stalo se léta a dne svrchu psaného.

Přijmut vrchnostensky, dne 31.prosince 1793.

Přijmut do obce dne 30.prosince 1793.

II.příklad

Vojtěch Jiša, syn poctivého muže Vojtěcha Jiši z Milovanic na Jemnišřském panství, vstoupiv v stav manželský s šlechtnou pannou Mařenou, dcerou slovuťného muže Martina Zemana měšťana z Postupic, jsa svého řemesla tkadlec, předstoupil s náležitou uctivostíatd.

Přijmut 21.prosince 1794

Stalo-li se, že „s náležitou uctivostí“ předstoupilo několik žadatelů současně, učiněn byl zápis hromadný.

III.příklad

L.P.1794, 28.prosince :

Ignác Hloušek, rozený z Postupic, svého obchodu kramář,

Jan Donát, rozený z města Benešova, poctivého řemesla truhlářského,

Jan Petr z Milovanic, poctivého řemesla krejčovského,

Jan Píc z Postupic, rozený ze Zruče, řemesla ševcovského,

Matouš Nesvačil z Postupic a rozený svobodník z Bradáčova, svého obchodu dřevěnkář,

pak Tomáš Hovorka z Postupic, svého poctivého řemesla ševcovského.

Tyto všichni předstojící slovuťní mužové předstoupili s náležitou uctivostí - atd.

Přijmuti 30.prosince 1794

Když celé úřední jednání skončilo, zavládl mezi přítomnými sousedský rozhovor podléván jsa nezbytným pivem, jehož množství záviselo ovšem od majetkových poměrů nového spolusouseda a měšťana. Také se při zápisu stalo, že písař, chtěje patrně při předčítání působiti na přítomné svou vědomostí, použil cizího slova.

V zápisu ze dne 26.juni 1803 napsal

- - předstoupil před pány rychtáře, starší obecní též Depresentanti s náležitou - - . Vidět, že používání cizích slov působilo i jemu obtíže.

Knihy Album civium používalo se až do roku 1848.

Tuto uvádíme stručně veškeré zápisy jak za sebou následují :

Datum	jméno	místo narození	řemesla	Poznámka
31.12.1793	Jan Pavlát	Postupice	tkalcovského	v rej.Kollář
"	František Bubník	Postupice	pekařského	
"	Václav Kolář	Postupice	soukenického	
"	Vojtěch Jelínek	Postupice	krejčovského	
"	Antonín Valter	Postupice	truhlářského	
"	Jan Vodička	Postupice	tkalcovského	
"	Vít Bucek	Postupice	kožešnického	
"	Tomáš Bubník	Postupice	pekařského	
"	Antonín Kolář	Postupice	soukenického	
"	Václav Pavlát	Postupice	tkalcovského	
"	Josef Jelínek	Postupice	kovářského	
"	Martin Zeman	Postupice	tkalcovského	
"	František Burda	Postupice	tkalcovského	
"	Josef Vranický	Postupice	tkalcovského	
"	Matěj Procházka	Postupice	tkalcovského	
"	Václav Vodička	Postupice	kolářského	
"	Matěj Beránek	Postupice	hmnčářského	
"	Josef Zika	Postupice	tkalcovského	
"	Antonín Hrdlička	Postupice	řeznického	
"	Jan Zeman	Postupice	tkalcovského	
"	František	Postupice	tkalcovského	
"	Hovorka			
"	Martin Hovorka	Postupice	ševcovského	
"	Jan Straňák	Postupice	krejčovského	
"	Matěj Žížala	Postupice	ševcovského	
"	Václav Zeman	Velíš	tkalcovského	
"	Anton Stibral	Votice	řeznického	v rej.Vožice
21.12.1794	Vojtěch Jiša	Milovanice	tkalcovského	v rej.Jissa
30.12.1794	Václav Ernest	Postupice	ševcovského	
28.12.1794	Ignác Hloušek	Postupice	kramářského	v rej. Hlouska
"	Jan Donát	Benešov	truhlářského	
"	Jan Petr	Milovanice	krejčovského	
"	Jan Píč	Zruč	ševcovského	v rej.Píč
"	Matouš Nesvačil	Bradačov	dřevěnkářského	Nevadil svob ze Struhařova
"	Tomáš Hovorka	Postupice	ševcovského	
24.5.1796	Martin Nikodím	Postupice	zednického	pouze jméno Martin
31.12.1789	Jan Procházka	Louňovice	mydlářského	snad roku 1799
11.1.1801	Václav Babánek	Netvořice	řeznického	
18.1.1801	Josef	Votice	truhlářského	
"	Holubovský			
3.12.1802	Josef Kahoun	Holčovice	krupařského	
30.12.1802	Frant.Váňa	Postupice	bečvář	

Datum	Jméno	místo narození	řemesla	Poznámka
3.1.1803	Václav Táborský	Domašín	truhlářského	Záborský
3.1.1803	Jan Sysel	ze statku ?	zedník	z Chotýšan
3.6.1803	Václav Vodička	Postupice	tkadlec	
26.6.1803	Anton Vodička	Postupice	tkadlec	
"	Tomáš Číž	Postupice	krejčí	
"	Jan Bucek	Postupice	kožešník	
"	Jan Hanka	Dobříčkov	krejčí	
"	Jakub Winer	Hetem Rotam*	tesař	Wiener Postupice ?
"	Mates Horák	Postupice	kolářského	Sušice
26.7.1803	Vencl Bucek	Postupice	zedník	
24.7.1803	Wencl Dvořák	Kobylí	tkadlec	
24.10.1804	Josef Schaller	Rottenhaus	?	
27.10.1804	Karel Kovář	Wosetschau	kovářského	Karel Hovoř
21.10.1804	Vojtěch Spana	Praha	zedník	Spanna
"	Frant.Čermák	Postupice	?	
Datum	Jméno	místo narození	řemesla	poznámka
"	Josef Fryš	Schobes	dohlíž.ve fabrice	Frytsch
6.6.1808	Josef Libora	Praha	?	
16.5.1808	Josef Horák			Hosák
"	Frant. Benák	?	?	Holčovice
26.5.1808	Jan Lichtenberk			Vlašim
"	Franc Mootz			Rottenhaus
"	Josef Borkan			Josef Brkoun dle podpisu
8.12.1811	Johan Menčík		mydlář	Nová Hospoda
20.12.1811	Jakub Váňa			
8.12.1812	Václav Vitáček	Hořovice	krejčí	
16.12.1818	Frant. Šabatka	?	?	Votice
"	Jos. Kaňkovský		zámečník	Zbraslav
12.11.1819	Josef Burda	Jezero	tkadlec	
16.12.1819	Jan Bryl	Postupice	bednář	Bril
"	Martin Mrkvička	?	?	není uveden
13.6.1820	Vojtěch Fejtek	Popovice		
11.2.1821	Jan Boháček	Mokliny	?	
13.8.1821	Jan Vobecký	?	?	Postupice
"	Jakub Dejmek	Jemniště	sklenář	
14.11.1821	Jan Hovorka	Postupice	švec	
"	Josef Sezemský	Líštěnec	mlynář	
4.1.1822	Anton Píč	Postupice	švec	
6.1.1830	Václav	Petroupim	?	
"	Nádvorník			
"	Jan Křepelka	Jistebnice	pekář	
20.12.1833	Jan Frk	Postupice	zedník	
25.11.1835	Matěj Maršík	Roubíč.Lhota	tkadlec	
"	Václav Majšner	Postupice	mlynář	
"	Václav Šubrt	Popovice	zedník	
"	Josef Koukal	Popovice	pekařského	
"	Václav Březina	Příbyšice	tkadlec	
11.9.1841	Izák Brumlík	Popovice	řezník	
14.2.1847	Václav Řezníček	Pozov	tkadlec	

* snad Rottenhaus ?

22.10.1866 Josef Matoušek Postupice č.domu 40 měl zaplatiti 20zl. za právo měšťanské,ale poněvadž měl držebnost čp.40 v Postupicích již přes 24 let, sleveno mu 10 zl. a on zaplatil do 8 dnů jen10 zl.rakouského čísla. Lhota Roubíčkova

8.2.1866 Richard Belcreedy J.Exelence pp hrabě, státní ministr 10 hlasy celým představenstvem za čestného měšťana zvolen.

1865 Karel Drahotín Vilany baron, okresní starosta za čestného měšťana.

21.7.1867 Josef Meloun farář v Okrouhlici, za jeho snažnou horlivost co kaplan v Postupicích za čestného měšťana.

22.2.1872 Antonín Křepela nadlesní na velkostatku Jemništském za snahu k stavení okresní silnice přes Postupice k Louňovicům čest. občanem.

Kromě těchto zápisů, obsahuje „Album civium“ na prvních listech rejstřík jmen, který na několika místech nesouhlasí se zápisy. Rozdíly jsou označeny v poznámkovém sloupci. Na konci rejstříku je dodatečně poznamenáno (Josef Kubánek z č.p.108 je od r.1869 13.4. příslušný do Vídně, a 1870 7.11. Frant. Moc je příslušný na Smíchov).

Obecní činitelé (rychtáři, starší obecní atd.) pokud jsou (ne při každém) u jednotlivých zápisů podepsáni, jsou tito :

roku	dne	při zápisu	rychtář	obecní starší
1789	31.12.	Jana Procházky	Václav Kollař	
1801	11.1.	Václava Babánka	Václav Kollař	Ant. Kolář, Ant.Ebner městský písař a učitelský pomocník.
1801	18.1.	Jana Holubovskýho	Václav Kollař	
1802	3.12.	Josefa Kahouna	Antonín Kolář	Franc Bubník, Anton Ebner písař
1802	30.12.	Františka Váni	Antonín Kolář	
1802	3.1.	Václava Táborskýho	Antonín Kolář	
1802	3.1.	Josefa Sysla	Antonín Kolář	
1803	3.12.	Václava Vodičky	František Bubník I	rychtář Postupic
1803	26.6.	Anton. Vodičky	František Bubník I Josef Vranický II	Antonín Valtr, Vincenc Kolář
1803	26.6.	Tomáše Číže	František Bubník I Josef Vranický II	Antonín Valtr, Vincenc Kolář
1811	8.12.	Johana Menčíka	Vojtěch Jiša,ten čas	
1811	20.12.	Jakuba Váni	Josef Valtr,ten čas	Josef Zika, Vincenc Kolář
1820	13.6.	Vojtěcha Fejtka	Mates Žížala,ten čas	
1821	11.2.	Jana Boháčka		Josef Jelínek
1833	20.12.	Jana Frka	Jan Pavlát	
1847	14.2.	Václava Řezníčka	Jan Pavlát,(již) představený	
1866	22.10.	Josefa Matouška	Karel Bryl čp. 15 měšťanosta	Ant. Ernest, Jan Kaňkovský,radní Josef Lux, Jan Frk, Frant. Pavlát, Frant. Beránek, Josef Paur, Václ. Kaňkovský, Jos. Morávek výbor

Album civium, poskytuje nám poznatky v několika směrech.

Víme, které rody můžeme prohlásit za starousedlé, poznáváme množství i poměrný rozsah průmyslu, můžeme sledovati příchod obyvatelstva v důsledku postavení továrny, z kterých krajů přišlo a jaké národnosti bylo. Je poodhrnutou clonou, za níž můžeme pozorovati

počátky obecního zřízení a poznáváme poprvé osoby, které měli vliv na utváření poměrů soudobých i nejbližších příštích. Sledujeme-li současně v Album civium a Josefském katastru, v pramenech, vzniklých toliko s časovým rozdílem pěti roků, poznáváme poměry důkladněji.

Pojednávající o těchto dvou pramenech v příslušných kapitolách (Místopis, Dějiny selského stavu, Průmysl atd.) neobíráme se zde vzájemným tímto poměrem. Považujeme však za vhodné upozornit na to čtenáře.

Téhož roku, kdy se městečko domohlo práva založení Album civium, dostalo se mu nového překvapení.

Z vrchnostenského nařízení skutečně bylo ohledání vodní síly popovického potoka. Ondřej Niederhofer,⁽⁴⁸⁾ malíř (a patrně technický správce) hraběcích továren v Červeném Hrádku (Rottenhausu), uznal vodní sílu za dostatečnou ke hnaní potřebných továrních strojů. Tímto rozhodnutím určen městečku rychlejší jeho vývoj.

Rok 1794 spatřil v městečku již mnohé cizí osoby. Jednou z prvních byl vrchnostenský stavitel Ignác Riederer, rodem Bavorák.

Na „místním place“ (nyní domky č.p.88 a 89) založena cihelna, jejíž výrobky stačily spotřebovat tovární budovy, nově vzrůstající. Roky 1794 a 1795, uplynuly za nebývalého stavebního ruchu.

Kromě továrních budov vznikla nová jednopatrová škola očekávajíc většího přílivu žactva.

Na místě vykáceného lesa nad Papírníkem vyrostla nová část městečka, kolonie dělnických domků „Hůra“.⁽⁴⁹⁾

Nastávající činnost továrny přivolala cizince povolání dosud zde neznámých (malířů, rytců, tiskařů, strojníků atd.). Přivábila i hojně dělného lidu z blízkého okolí, poskytovala naději na lepší výdělků a lepší časy.

Daleko na jihozápadě zavládla hrozná bouře, která dne 21.ledna 1793 popravila krále Ludvíka XVI.

Francie šla vstříc velkým válkám. Vůdcem velikých armád stal se Napoleon Bonaparte, jehož geniu podařilo se dobýt říše ohromného rozmachu. Ozvěna těchto poměrů rozléhala se po celém světě. Rakousko, byvše vojensky účastno, nešetřilo nákladů. Poptávka po zboží i po práci byla značná, výdělků stoupaly, cena peněz - klesala. V rukou, zejména selského lidu, hromadilo se mnoho papírových peněz. Značnou poptávkou po zboží stoupala i činnost postupické továrny. Výdělků továrního dělnictva byly číselně větší a zároveň příčinou častějších veselejších chvil.

To vše sledoval v Postupicích zkušeným zrakem stříbrovlasý kmet Leandr Kramář, poslední opat Sázavský. Zrušením kláštera Josefem II. r.1785 vypuzen jsa ze Sázavy, uchýlil se v osmdesátém roce věku svého k příteli Josefu Antonínu Ondrákovi, faráři v Postupicích. 1.září 1801 maje věku 83 a půl roku zde zemřel a byl pochován v Sázavě.⁽⁵⁰⁾

Založení továrny mělo také příznivý vliv na zvelebení hospodářských poměrů na velkostatku.⁽⁵¹⁾

Dosavadní chov ovcí a tudíž výtěžek vlny byl pro nynější potřebu vlastní továrny nepatrný. Proto byly ovčiny popovický, lhotský, hlavně však postupický značně rozšířeny.

U Zahrádeckého rybníka byl r.1802 postaven nový ovčín a osazen průměrně 500 kusy ovčího bravu ročně. Chalupy u dvora (nyní č.p.2), doposud používané za obydlí ovčáka, bylo použito za obydlí pro felčara Jana Pachnera a rytce Františka Mootze.

Úspěšná činnost továrny vyžadovala její rozšíření.

Zjara roku 1803 byly podniknuty přípravné práce pro vystavění nové továrny v postupickém údolí.⁽⁵²⁾

Vykáceno místo na pravém břehu popovického potoka a svážen stavební materiál. Práce pokračovaly tak rychle, že koncem roku 1804 stála již dvoukřídlá patrová budova. Umístěním nových strojů na soukání vlny počala se činnost i této továrny. Nově přibylému dělnictvu postaveny domky na stráni pod mlýnským (Dolejším) rybníkem, čímž vznikla opět nová část městečka nazvaná „V Chalupách“.

Úmrtím hraběnky Gabriely z Rottenhanů r.1806, dostalo se továrnám nových majitelů. Zdědily je dcery Marie Isabela a Marie Gabriela. Marie Isabela, provdávši se za hraběte Jana Rudolfa Chotka, nabyla postoupením od své sestry i druhou polovici jemništského panství.

Svému manželu povila syna Jindřicha a dceru Sidonii. Hrabě Jan Rudolf Chotek zemřel r.1824. Syn Jindřich ujav se po dědovi fideikomisu chotkovského, pokračoval v lidumilné činnosti svého otce. Na panství jemništském, které se svou sestrou Sidonií zdědil po matce, zřídil, jakož i jinde, r.1828 chudinský ústav. Školy velmi zvelebil a zlepšil poměry učitelstva. Zemřel r.1864.

Vraťme se však do prvých let XIX. století.

Všeobecné poměry, způsobené pokračováním francouzských válek, měly stlačující vliv na cenu obíhajících papírových peněz. Nákupy surovin, dosahující obrovských výší počaly působiti na činnost továrny. Poměry se zhoršily ještě vážněji, když po úmrtí hraběte Jindřicha z Rottenhanů r.1809, ustalo obchodní spojení s továrnami v Červeném Hrádku. K dovršení situace celkově již špatné, prohlášen byl r.1811 státní bankrot. Cena kolujících peněz stlačena okamžitě na pětinu. Nastaly „šajny“.⁽⁵³⁾

Činnost továrny se zakolísala, výdělky poklesly a dělnictvu hrozila bída. Špatná situace všeobecná a obchodní továrnu ochromila. Hrabě Jiří Buquoi, zatímní správce jemništského panství, zastavil r.1817 činnost její úplně. Dělnictvo, jsouc bez výdělku, hledalo obživu v jiném zaměstnání.

Dosavadní povšechný vliv tovární činnosti byl různý. Zřejmě dobře působil na rozšíření městečka a na vzrůst obyvatelstva. Méně dobře působil na celkovou mravnost (nová rozšířená vinopalna r.1798 na místě zrušené cihelny, tudíž nepoměrně zvýšená spotřeba kořalky, častější opilství a páchání menších činů trestních). Nedobrý pro národní uvědomění, příliv, zejména úřednictva a předního zaměstnanectva cizí národnosti a jazyka, působil hlavně na školu. Vliv vrchnosti na školu byl již dříve úplný. To však nemohlo vadit učitelům. Maje všechno žactvo jedné národnosti, mohl je vychovávat v duchu jeho národnosti. Maje však nyní žactvo národností dvou (domácí české a přistěhovalé, z valné části německé), přirozeně nabýval vrchu duch oné národnosti, k níž se hlásil také školní patron – vrchnost. Škola byla vedena v duchu německém, vysvědčení psána německy, učitelem se mohl stát pouze ten, kdo ovládal tento jazyk. Tato zásada byla sice tehdy všeobecná, ale bylo-li i sociální postavení učitele tak závislé na vrchnosti, jako v Postupicích,⁽⁵⁴⁾ nebylo divu, podléhal-li své závislosti úplně. To vše nemohlo dobře posloužit probouzející se duši českého dítěte.

Postupická společnost, tzv. intelligence, zejména úřednická, byla většinou německé národnosti a z domácích doplňovali ji ti, kdož ovládali německý jazyk.

Neklamný důkaz toho, že Postupice snažil se ovládnouti duch německý, je pojmenování postupického údolí „Heinrichsthal“.⁽⁵⁵⁾

Čtenářově pozornosti zajisté neuniklo, že jsme se dosud nezmínili o vývoji vesnického práva vůbec, a práva Postupic zvláště. Úmyslně činíme tak teprve nyní, poněvadž prameny neposkytovaly nám do této doby o Postupicích opory.

Vesnický řád Postupic.

V nejstarších dobách měli slovanské kmeny v Čechách svá zvláštní obyčejová práva, která teprve postupem času docházela k určitějším ustanovování. Tato práva se udržovala nepsanými místními obyčejí. To platilo celkem až do počátku XIII. století

Když nastávající kolonizace zajišťovala kolonistům práva zvláštní, hleděli i domácí obyvatelé zajistiti si výhod povolených cizincům.⁽⁵⁶⁾ Tím se pojem práva podstatně měnil. Kromě práva zemského vzniklo právo církevní, manské a dvorské, městske a vesnické. Počátky psaného vesnického práva vznikly teprve tehdy, když lid vesnický či poddaný byl vyňat z pravomoci úřadů a soudů hradskeých a podřízen úřadům a soudům vrchnostenským. Zvláštní zajímavost z právních vesnických psaných pramenů mají řády vesnické. Mají

povahu sepisování a vyhlásování obyčejového práva na hromadách obecních, na základě výroku starých lidí a j.

Vesnická práva zapisovala se do zvláštních knih. Zápisy předčítávali se alespoň jednou v roce v obecních hromadách. Chovaly způsob příkazů i zákazů obecních. Úřady vrchnostenské potvrzovaly zprvu předložené řády vesnické. Nabývajíce vlivu, měnily je a konečně se sepisováním vesnických řádů účastnily a samy je vydávaly.

Vesnické řády vydané vrchnostmi po r.1620 vyznamenávaly se nebývalou druhdy krutostí. Mnohdy byla odpírána i stará práva.⁽⁵⁷⁾

Staré vesnické právo ustoupilo zrušením poddanství r.1848 – 1849, řádu obecního zřízení. O poddanském poměru vsi Postupice přesvědčuje nás Majestát z r.1711. Výslovně se v něm připomíná : „- ves jeho, slouc Postupice – alébrž také obyvatele téhož místa, lidi poddané jeho – aby tím snázeji břemena obecní podniknouti, následovně také vrchnostlivé povinnosti vybejvat mohli - -, „. Právní moc ve vsi vykonával a obec zastupoval rychtář se svými pomocníky – obecními staršími. Byl úředníkem vrchnostenským. Úlohou jeho, bylo vedení soudů za spoluúčasti nálezcův, vyšetřování a provádění nálezů, dozor na trhu (na míru a váhu) i dozor na židy. Z pokut bral obyčejně třetinu. Odznaky úřadu byly pečeť, palcát nebo žila (regiment, právo, žezlo, ferule), jí obesílal konšely (starší obecní). Jako obecní orgán byl strážcem obecních truhel s písemnostmi. Byl buď vrchností dočasně jmenován, nebo nabýval úřadu dědičně (také koupí rychty).⁽⁵⁸⁾ Byl-li vrchností dočasně jmenován, nebyla tato ničím vázána, leč aby byl měšťanem dotyčného místa. Současné úřadování dvou rychtářů byl případ ve vesnickém právu ne častý.

Starší obecní, pomocníci rychtářovi, jak při soudnictví, tak i při hospodářské správě obce, byli rovněž měšťané z místa. Tito vespolek měli povinnost a právo udržovati ve svém obvodu pořádek a bezpečnost majetku. Rychtář i starší obecní tvořili spolu „rychterní ouřad“.⁽⁵⁹⁾

Výkonným orgánem rychterního ouřadu byl obecní dráb čili policajt. Jeho povinnosti a práva určoval ze své moci rychterní ouřad, jehož pravomoci byl podřízen.

V Album civium poznali jsme již některé postupické rychtáře i obecní starší. Poněvadž rychtářů bylo v poměrně krátké době několik mužů různých jmen, je prokázáno, že postupický rychtář nenastupoval právem dědičným, nýbrž byl jmenován vrchností. Řídký případ ve vesnickém právu, současné úřadování dvou rychtářů, stal se v Postupicích r.1803. Doba úřadování rychtáře nebyla vždy stejná. S novým rychtářem jmenování i noví starší obecní.

Vesnický řád obce postupické, zachoval se v opisu v „Knize pamětní“ a zní :⁽⁶⁰⁾

„Léta Páně 1821 dne 1.aprila základního městečka Postupic, pro uvarování práv, pro p. rychtáře a pánů starších obecních jak a kterak se mají.

Předně.

Zavazuje se pan rychtář a páni starší obecní, aby jeden bez druhého jaký kolif věci i soudy, vejhozy, komisy neb jinší jakýkolif věci neb maličkosti byli, jeden bez druhého nic nečinili ani nekonali kor dost málo ani dyby se trefilo žeby se musky šibal musil přivěšen bítí neb přitisknouti, to kor obzvláště jeden bez druhého udělat se zapovídá, ani obecní Grunty jinému odcizovati neb obyvatelům na obecním placu dávatí neb přidávati zahrádky neb jaký kolif věci. To se jim tak předpovídá i tak zapovídá jak svrchu předeepsáno jest. Co se teje obecních gruntů, to mají bedlivě pozor dáti aby se obci škody nečinili a dyby se trefilo žeby ze sousedů některej nějakou škodu viděli tak jsou povini to vše k panu rychtářůi meldovati.

Z toho řádu je zřejmé, že veškerá jednání směla se konati pouze za přítomnosti celého rychterního ouřadu. Zvláště vykonávání trestního práva bylo jednotlivci zakázáno. Rychterní ouřad mohl trestati pachatele menších trestních činů pokutou, uzavřením v obecní šatlavě a také potrestání lískovkou na lavici. Dopadení zločinci byli dopravováni k ouřadům vrchnostenským.

Nahlédnutí do Josefínského katastru, kde je vyznačeno tolik zahrádek a do gruntovních vejtahů z r.1795 a 1804, kde napsáno, který domek vznikl na místě darovaném od „obce“,

přivádí nás mimoděk na myšlenku, byla-li všechna ta darování učiněna „jak svrchu podepsáno jest“.

Služební řád pro obecního policajta (drába) je rovněž opsán v knize pamětní.

„Protokol zavedený u rychterního ouřadu za policajta“

Léta Páně 1821 dne 1. Aprile stalo se mezi počestnou celou obcí Postupickou ujednání skrze policajta jakýho sobě volili, tj. Václava Pavláta a on tyto povinnosti na sebe přijímá a taky se vlastnoručně podpisuje.

1. při službách božích pilný pozor dát, aby na různě se bavili, se neběhalo neb nerozprávělo,
2. při procesích pilný být a pořádek richtovat,
3. o službách božích šenkovních domů prohlížet,
4. obecní grunty v jejich dobrém pořádku držet a hnojit,
5. na obecní rybníčky pilný pozor dát když přivalí neb povodně jsou vodu shazovat, aby škodu nedělala,
6. na obecní studnu dohlédnout kdyby zapotřebí bylo vopravit,
7. na rynek obecní dohlédnout často přepočítat dyby kury nebylo,
8. noční schůzky mládenců po 10 hodině přetrvovat i to vykřikování a potom kdyby se trefilo s fajfkou, nechť je to ve dne kor do konce noci někoho po rynku jít, hned fajfku vzít a k rychtáři dodat,
9. při veselostech střílení se zbraní zapovídat a hned zbraň vzíti,
10. nechť jakákoliv darebnost se by stát měla hned svému představenému meldovat,
11. svým představeným poslušný být a v ouctivosti mít, též nápodobně všechny sousedy na odpor nebýt, pak se často stává, že dyž policajt něco pak poroučí, že některej huba to má prozřetelným být, moudře takovému odpovědět neb svým představeným stížnost dělat. Tak když se dle toho předpisu konat bude, ta dycky městečko dobře zřízeno bude.

Jen se stalo při celý počestný obci postupické z vrchu (psané).

Jan Pavlát	Josef Jelínek	Václav Pavlát	Matěj Žižala
obecní starší	obecní starší	policajt	rychtář

V služebním řádu obráží se znamenitě poměry tehdejší doby. Četné obyvatelstvo městečka a z okolí navštěvovalo kostel. Sešli se známí, příbuzní. Co tu bylo příčin k pohovoření. Zajisté mnoho, když bylo třeba popovídat si i u kostela tak hlasitě, že tím byly rušeny služby boží.

Ne ale všichni spěchali rádi do chrámu Páně. Mnohý místo na Velkou, ač se tehdy význačně muzicírovalo, chodíval raději na několik „malých“.

Dešťové přivaly pocuchávaly obecní rybníčky a působily zejména starousedlíkům, škody na rybách, jež byly pro ně nasazovány na účet obce.

Při jarmarcích, byly na účet obce stavěny boudy a krámy a proti dešti pokrývány stromovou kůrou. Bývala uložena na obec.ryнку, a nebylo divu – že se také ztrácela.

O mládencích se také dozvídáme, že již tehdy si rádi zadováděli. Křik, zpěv, dojista i nějaký hudební nástroj – vydělalo se, utratilo. Proto i nálady byly spíš veselejší. Svatby trvávaly tři dny, jak pamětníci vypravují, a střelba byla jejich solí.

Darebnosti ? Bývali, jsou a budou páchány !

A když policajt něco poroučí – i ty huby bývaly, jsou a budou.

Moudrým nařízením bylo usnesení o „Fajfkách“. Uvědomíme-li si že tehdejší domky byly většinou dřevěné (podnes se některé zachovaly, zejména v Hůře), a skoro všechny kryty došky (málo šindelem), jaké to bylo třeba opatrnosti při ohni i fajfce. Vzniklému požáru dalo se čelit při nedostatku příhodné vody velice těžko (ještě dnes tomu tak). Záchrané práce při požáru byly sice předem rozděleny, ale byly těžkopádné. Každému sousedu bylo určeno jaké náradí má přinést na místo požáru. Ten vědro, onen žebřík, plácačky, motyky, lopatu atd.

Tuto povinnost stále připomínala tabulka připevněná nad vchodem do každého domku, na níž bylo nakresleno určené nářadí.⁶¹ Jak těžko se však požár zdořoval dokazuje „Kniha pamětní“:

4.července 1821 o páté hodině odpoledne zapálil blesk současně usedlost Martina Vranického číslo 41 a Martina Hovorky č.p.45. Usedlosti mezi nimi, čísla 42, 43, a 44 chytily v okamžení. V krátké chvíli byly obráceny v prach a popel. Co usilovné námahy vyžádala si však ochrana ostatních domků. Vždyť létajícími jiskrami byly zajisté ohroženy i ty vzdálenější.

Uvedené usedlosti byly znovu vybudovány z kamene.

Tuto zásadu zachoval také rychterní ouřad r.1822, když dal postavit novou obecní sušárnu při moklinské cestě. Ačkoliv se nepodařilo zjistit účel této sušárny, mějme za jisté, že se zde sušil len, tehdy hojně pěstovaný. Používání sušárny, o samotě stojící, hleděl úřad patrně omezit nebezpečností ohně, jež hrozilo vždy sušením lnu doma.

Rok 1823 – jaro přineslo městečku a okolí, zvláště pak našemu ouřadu veliké starosti. Tentokrát příjemné. Ve škole i v kostele se pilně studovala a zkoušela slavná muzika a zpěvy.

Cesta městečkem byla nově vydlážděna.

A když dne 17.července vjížděl pan Václav Leopold Chlumčanský z Přestavlk, t.č. kníže – arcibiskup pražský, aby v Postupicích uděloval sv. biřmování, byl vítán nejen hlaholem zvonů, nýbrž i muzikou a střelbou z hmoždířů. Přijížděl po nově upravené cestě, okrášlené slavobránou. Po skvělém uvítání ubíral se do kostela špalírem školní mládeže, cechů i hojného občanstva. V kostele byl uvítán slavnými intrádami zpěváků a muzikantů, jež secvičil tehdejší regenschori Václav Tischler, praeceptor.

Slavnostní hostina trvala až do tří hodin odpoledne.⁶² Tehdejší rychtář František Mootz dal napsat v knize pamětní :

Léta Páně 1823 dne 27.července držela se veliká slavnost od pana arcibiskupa Václava Leopolda Chlumčanského, rytíře z Přestavlk, který toho dne biřmování před sebou vzal a ve tři hodiny odpoledne odjel. K jeho pohodlí byla cesta skrze městečko až k faře dokonale vydlážděna a tilusky ?, jak patří zrovnány.

Franc Mootz, Statdvorsteher.

Návštěva pana arcibiskupa byla nepřímým pobídnutím patronátu i obci, aby se počaly více zajímat o kostel a jeho okolí. Starodávný malý hřbitov u kostela, posázený hustými rovy a kříži, nezdál se dostačovat potřebě.

Usneseno tedy r.1824 vyhledat místo pro nový hřbitov.⁶³ Příští rok byla opravena věž a vztýčena makovice s křížem.⁶⁴ Byly-li do makovice uloženy nějaké pamětní předměty, není známo. Avšak nejen kostel, i škola potřebovala nové úpravy.

Zmínili jsme se již, že přistěhováním továrního zaměstnanectva přibýlo i žactva. Rozšíření školy nedalo se již bránit a proto roku 1826 byla rozšířena na dvojtřídku.⁶⁵ Té doby kynula Postupicům opět lepší budoucnost. Nová dědička, hraběnka Sidonie Chotková, dcera Jana a Marie Isabely, převzala r.1828 panství do vlastní zprávy. Prvním jejím činem bylo pronajmutí továren Karlu Emilu Ottovi a Františku Linkeovi, obchodníkům z Prahy.

Továrna opatřena novými stroji a záhy byla v činnosti.

Společník Karel E. Otto, přesídliv do Postupic,⁶⁶ ujal se řízení továren. Výsadní firma Linke a Otto užívala ve štítě rakouského říšského orla. Této výsady používala také k výzdobě tovární budovy na Podlesí. Nad jejím vjezdem byl zavěšen velký orel, ulitý z kovu.⁶⁷

Hraběnka Chotková nedržela panství dlouho. 24.listopadu 1829 koupil je bývalý zatímní správce, strýc Jiří hrabě Buquoy, a prodal je roku 1836 za 185.000 zlatých konv. m. Veriandu, knížeti z Windischgrätzu.

Kromě zahájení nové tovární činnosti, dostalo se městečku splnění druhého přání.

Konání dvou dosavadních jarmarků poskytovalo městečku nepopíratelných výhod. Řemesla a živnosti kvetly. Městečku, jdoucímu nyní vstříc rušnější budoucnosti, nepostačily však dva trhy. Žádáno proto o povolení pro čtyři.

Císař František I. žádosti vyhověl a povolil majestátem z roku 1830⁶⁸ městečku právo konati čtyři jarmarky :

My, *František První, z Boží Milosti císař Rakouský, král Jeruzalémský, uherský, český, lombardský a beátský, dalmatský, chorvatský, slavonský, haličský, ladoměřský, yllyrský, arcikníže rakouský vévoda lothrinský, salcburský, štyrský, korutanský, horno a dolnoslezský, velkokníže sedmihradský, markrabě moravský, knížecí hrabě habsburský a tyrolský atd. atd. oznamujeme veřejně tímto listem a prohlašujeme, že nás obec trhová Postupice v Kouřimském kraji Našeho království Českého prosila, od ní dosud vykonávané povolení k držení čtyř výročních trhů v každém roce, potvrditi a dovoliti, aby tyto čtyři výroční trhy v následujících dnech a sice : dne třináctého máje, dne pátého září, dne šestnáctého října, a pak dne dvacátého listopadu každého roku držeti směla.*

Poněvadž my, každý čas nakloněni jsme k blahu Našich věrných poddaných co nejlépe napomáhati, povolujeme My po srozumění se s úřady nejmilostivěji prosbu trhově obce Postupice, však bez úhony a škody Našich zemských, vrchnostenských a něčích jiných práv, pak bez porušení nynější a budoucí zemské právy a pod tou podmínkou, že kdyby na některý jmenovaný den zasvěcený svátek připadl, trh teprve následujícího dne v týdnu držeti býti má. Obec trhová Postupice smí tímto, od nás potvrzené výroční trhy v těchto určitých dnech za všech časů držeti a tato jak sebou trhová oprávnění a zvyky přinášejí, bez překážek kohosi upotřebiti. My doporučujeme tímto všem Našim vrchnostem, obyvatelům a poddaným, kterého buď stavu, důstojnosti nebo ouřadu, zvláště ale Našemu v království Českém stávajícímu guberniu tímto milostivě, aby obec trhovou Postupice při těchto privilegiích chránily a bránily, né tudíž samy zkracovaly, nebo někomu jinému proti tomu jednajícímu, pomáhaly, pod uvarováním se Našich těžkých trestů a nemilosti.

To myslíme My vážně ! K platnosti tohoto listu opatřen je Naší císařsko – královskou a arcivévodskou pečeti.

Dáno v Našem císařském hlavním a sídelním městě Vidni osmadvacátého dne měsíce září roku po Kristově narození tisícíhoosmistéhošestřicátého, Naší říše jedenačtyřicátého.

František v.r.

*Antonín Bedřich hrabě Mitrovický
z Mitrovic a Nemyšle, nejvyšší
kancléř v.r.*

Leopold hrabě z Kounic v.r.

Kníže Veriand Windischgrätz, nový majitel panství, oznámil svůj příjezd na 14.květen 1836. Na celém panství konaly se přípravy k slavnému uvítání. Na hranici panství u Nechyby byla postavena slavobrána s nápisem :

„Wítáme Wás Weleslavná Wrchnosti“ (slovní hříčka s prvním písmenem jména Windischgrätz). U brány očekávali ji úředníci, rychtáři s poddaným lidem a 40 banderisty. Po uvítání odjela vrchnost jsouc obklopena banderisty, do jemništského zámku. Tam byla uvítána duchovními panství, dámami úředníků a ostatním lidem. Po dobu slavnosti bylo střeleno z hmoždířů.⁽⁶⁹⁾

Vrchnost usídlila se v Jemništích trvale. Zámecká hrobka, chovající posud tělesné pozůstatky hraběnky Gabriely Rottenhanové (zemř.1806), Jindřicha Rottenhana (1809), Isabely Chotkové (1817), a Jana Chotka (1824) byla vyprázdněna. Mrtvolky převezeny r.1836 do Nových Dvorů.⁽⁷⁰⁾

Postupické továrny byly v ruchu. Jejich činnost měla vliv i na společenský život v městečku. Úřednictvo s ředitelem v čele pořádalo různé večírky a za nimi nezůstalo zřízenectvo s dělnictvem.

Kromě staré hospody č.p.3, přibyla hospoda Josefa Vendery (č.p.42), Karla Bryla č.p.15, a Antonína Bubníka (č.p.8).

Konány byly i velké letní slavnosti.⁽⁷¹⁾ Byla doba výdělků, útrat, veselosti a lehkomyšlnosti. O muzikách vyskytovali se rvačky, z nichž jedna (v Popovicích) se skončila usmrcením účastníka. Objevovaly se také nejtěžší zločiny. V době od r.1836 – 1841 zabily čtyři matky své nemanželské děti.⁽⁷²⁾ Jako dříve, kráčel i nyní ruku v ruce snadný výdělek, lehkomyšlnost a mravní úpadek dorůstajícího obyvatelstva.

Německý duch, jež do městečka vneslo založení továrny, trval stále. Nájemci i úřednictvo bylo německé. V továrně se úřadovalo německy, dělnictvo bylo z části německé. Němčina se vloudila i do rychterního úřadu. Škola vedena stále v duchu jazyka německého. Jen starousedlíci zachraňovali zde svůj mateřský jazyk.

Trudné chvíle zanechala léta 1842 – 1847. V roce 1842 nastala velká sucha. Továrna a vodní mlýny stály pro nedostatek vody. V okolí bylo postaveno několik větrníků, ale výroba jejich nestačila. Proto čtyři postupučtí usedlíci sáhli k prostředku skoro již zapomenutému, k ručním mlýnkům. Z obilí pouze sešrotovaného pekl se chléb. Suchý byl také rok 1843. Opakem jejich byl rok 1844. Právě v čase žní nastaly nepřetržité deště. Posekané obilí vzrostlo, píce shnila. Následky dostavily se záhy. Obyvatelstvo onemocnělo a dobytka zahynulo v okolí více jak 2.000 kusů. Roku 1845 byly velké povodně a rok 1846 opět sucha. Po těchto neúrodných letech zavládla dražota. Venkovský lid byl jí dán na pospas. Chleba nebylo, brambor nebylo, dobytek hynul. Lid sám jedl nemastnou neslanou lebedu,⁽⁷³⁾ strouhal si stromovou kůru na chléb a žvýkal kůži bot.

Za takových útrap vycházela venkovskému lidu Jitřenka. Duch volnosti, šířící se po pařížské revoluci Evropou, nabyl v Čechách zvláštního rázu. Mohutnělo jím nejen pole literární, nýbrž i společenský život. Počaly se jevit protivy mezi živlem českým a německým. Zrodily se snahy, aby účastenství v zákonodárství a ve správě státní bylo převedeno na nejširší kruhy obyvatelstva. Vyjednávání, jež o věci započala, neměla konce, spory nepomíjely a nabývaly vážnosti. Než bylo docíleno dohody, začala ve Francii v únoru 1848 nová revoluce. Vlivem jejím vystoupil proud všeobecného hnutí z mezí zákona.

Rok 1848

V Praze konáno 11.3. ve Svatováclavských lázních veřejné shromáždění na němž česká mluva přišla plně k platnosti. Usneseno žádati císaře, aby jazyk český byl rovnoprávný s německým ve škole i úřadu, aby země Koruny české měly společný sněm, aby obcím dáno samostatnější zřízení, aby poddanství lidu bylo zrušeno a tím také patrimoniální soudy a úřady a ještě devět jiných rovněž důležitých požadavků. Zprávy docházející z Prahy byly přijímány lačně.

V Praze i na venkově tvořila se národní garda.⁽⁷⁴⁾ Také postupučtí sousedi utvořili si gardu.

Za velitele si zvolili dra. Frant. Mootze, a za cvičitele Váňu z Podleské továrny, bývalého kaprála. Ozbrojení gardisti cvičivali na loukách Plůtkách a na Plajchách u Pejchovny. Velení bylo německé.⁽⁷⁵⁾ Dne 29.března vrátilo se české poselství z Vídně s císařovou odpovědí. Slíbil Konstituci. Ohlas radostné zprávy rozlétl se po celé vlasti. O významu konstituce dovídal se lid od místní inteligence.

Tuto historickou chvíli bylo třeba také důstojně oslaviti. Postupická garda a s ní ostatní lid vykonala ihned slavnostní přípravy, jichž se účastnila také jemnišťská vrchnost. Po vzájemném dorozumění konala se slavnost 21.dubna 1848 v jemnišťské zámecké aleji.

Slavné mše, jež se konala u oltáře sv. Aloise (byl k tomu účelu donesen ze zámecké kaple), byl přítomen kníže Veriand Windischgrätz s kněžnou roz. Lobkovicovou, veškeré úřednictvo a lid ze širokého okolí. Po mši byl vysvěcen prapor vyšívaný a věnovaný paní kněžnou národní gardě. Kněžna byla při slavnosti kmotrou. Prapor byl ozdoben na jedné straně poprsím sv.Václava, na druhé straně českým lvem. Měl dvě stuhy s vyšitými nápisy „Věrným Postupičanům“ a „Pro Boha, krále a vlast“. Dole na stuhách byly knížecí dvojnaky. Slavnostní řeči proslovili zámecký kaplan Frant. Xav. Rádlo a postupický administrátor Jan Nepomucký Gürke. Večer se konala v Postupicích zábava, při níž muzicíroval Vojtěch Střelka učitelský pomocník, výborný musicarius.⁽⁷⁶⁾

Neurovnané poměry v Praze se přiostrily a vedly ke krvavým srážkám gardistů s vojskem. Venkovské gardy spěchaly do Prahy pomoci hájit ohroženou svobodu. Postupičtí přidali se v Benešově k Táborským.⁽⁷⁷⁾ Nežli však dostihli Prahy, byl tam už vyhlášen stav obležení a zřízen vojenský soud.⁽⁷⁸⁾ Naši gardisté vrátili se rychle domů. Pražští gardisté (zejména studenti), kteří se účastnili bojů, rozprchli se po venkově.⁽⁷⁹⁾ Venkovské gardy se rozešly, zbraně byly poschovávány. Co se stalo s praporem národní gardy postupické, bohužel nevíme.⁽⁸⁰⁾

Ruch roku 1848 zasáhl živě do všeobecných poměrů právních. Císařský patent ze dne 15.března 1848, jímž byla prohlášena konstituce, byl předchůdcem řady státních aktů. Byla uznána rovnoprávnost jazyka českého s německým ve všech oborech, zvláště ve veřejné správě a vyučování. Byl vydán volební řád do sněmu. Samospráva království Českého byla rozšířena. Zrušením svazku poddanského dne 7.září 1848 nastala akce k vyvazení pozemků a závad na nich lpících. Byla vyhlášena říšská ústava a prohlášena samospráva země, okresů a obcí.

Zrušení svazku poddanského vyžádalo si vydání zákona o honitbě, zákona o lesích, konečně i dalšího upravení poměru bývalých vrchností a kdysi lidu poddaného.⁽⁸¹⁾ Obec, jako jednotka správní, nabyla důležitého práva. Stala se svobodnou, t.j. to je spravovala sebe a své jmění zastupitelstvem voleným svobodně občanstvem. Nový obecní zákon vydán byl teprve roku 1864, proto třeba hleděti na dobu od roku 1848 do roku 1864 jako na dobu přechodnou.

O činnosti postupického zastupitelstva nemáme až do roku 1856 dokladů. Teprve tímto rokem počíná se zachovalá : „Kniha účtů a rozpočtů“, končící rokem 1882.⁽⁸²⁾ Je nám tedy pro tuto dobu spolehlivým ukazatelem. Příkladem uvádíme zkrácený účetní zápis z r.1856. Zápisů následujících roků budeme si všimati potud, pokud jednájí o případech zvláštních nebo obecně zajímavých. Vystřiháme se však opakování.

Příjem

1856	na hotovosti od Václava Kaňkovského	3 zl. 51 1/2 kr.
	na státní obligace list A A ^o 2714 na 5 %	160 zl
	u Tomáše Pletichy na 5 % z pastoušky	70 zl.
	u Jana Beránka na 5 % z pastoušky	20 zl.
	u Jana Hovorky na 5 % za místo pro stavení	12 zl.
		<hr/> 256 zl. 51 1/2 kr.

I. Příjem (skutečný)

Propachtování pozemků :		
Antonín Mootz z polí	20 zl	56 kr.
Frant. Beránek z louky Sítěnky	37 zl	
Tomáš Pleticha z obecní louky	8 zl	
Matěj Košata z políčka a louky	18 zl	
Jan Sysel z políčka a louky	6 zl	18 kr
Václav Kaňkovský z paloučku	1 zl	28 kr
Václav Kaňkovský čp.41 ze zahrádky	12 kr	
Musil Josef za propachtovaný hon vrchnosti	6 zl	
Jan Frk z pole	9 zl	
kontribuce od Jana Vlacha, učitele	2 zl	06 kr.
za prodaný obecní ventýr (?) k pumpě	3 zl	36 kr.
a tak dále		
úhrnem	205 zl	01½ kr.

II. vydání

Kontribuce z obecních pozemků	8 zl	02½ kr.
daň z příjmů	3 zl	30 kr.
na státní půjčku	11 zl	06 kr.
od obce na mše svaté	2 zl	
komis při volbě 1856	6 zl	32 kr.
za 50 prken pro obec na trhy	14 zl	
za jednu obecní voznici	4 zl	
pobíjení dvou voznic	1 zl	
žebráku Kubištovi za rakev	3 zl	
žebráče Anně Fadelbaurové za rakev	3 zl	
žebráče Anně Šnajdrové	2 zl	36 kr.
za tři nové ruční stříkačky	4 zl	
za prach ke střelbě o slavnosti Božího Těla	1 zl	
Václavu Lichtenberkovi na cestu do nemocnice	1 zl	15 kr
za léky pro chudé	2 zl	33 kr.
cizímu žebráku za rakev	1 zl	
Milosrdným bratrům	24 kr.	
poslovi za donášení psaní c.k. úřadu	4 zl	
postrkem příšlým dáno		26 kr
za uklízení obecních prken po trhách	4 zl	
za službu purkmistrovi	60 zl	
radnímu Janu Beránkovi	10 zl	
radnímu Antonínu Ernestovi	10 zl	
od vedení kvitů obecních	10 zl	
obecnímu slouhovi policajtu Janu Bubníkovi	9 zl	18 kr
ještě k tomu dva kousky pole a palouček		
k jeho výživě, též pro tohoto samého		
policajta byt za dva roky 1855, 1856	20 zl	48 kr
úhrnem	296 zl	27½

Tomáš Pleticha, purkmistr

Výkaz obecních vydání obsahuje zajímavé položky.

Poprvé dočítáme se o volbách. Komisi utraceno a obcí zapláceno 6 zl.32 kr. Poznáváme, jak nedostatečná byla nářadí, potřebná při požáru. Voznice dopravovaly se patrně ručním potahem, neboť za 4 zlaté nemohla býti voznice vozová. K tomu náležely ruční stříkačky. Při trzích byly stavěny krámy z prken na účet obce. O příjmech z trhů se posud nedočítáme nic. Největší vydání činily položky za službu purkmistrovi a radním. Obnášely více jak 27% veškerých vydání.

Pozoruhodné jsou tři případy úmrtí, obecních chudých, vydání za léky, a platy pražské městské nemocnici.

Otázka chudinská působila obci hojně starostí. Valnou část jich zavinila nepřímo továrna. Některá jména, vyskytující se zde teprve po vzniku továrny (Lichtenberk, Fryš aj.), opodstatňují tento názor. Byla-li v minulých letech úmrtí tak častá, chápeme, že bylo nutno starati se o rozšíření nového hřbitova, založeného teprve roku 1847. Po deseti letech od svého založení (1857) byl již rozšířen.⁽⁸³⁾ Roku 1857 dala obec opravit rybníček (kalužinu) nákladem 3 zl. Za násadu ryb platila 2 zl. 48kr. Marně bychom však hledali položku, že obec také měla z rybníčku příjem. Nebylo ho. To co obec nasadila, lovívali starousedlíci. Bylo to jejich výsadou. Proto bylo před vánoce někde obecních ryb nad potřebu, zatím co jinde neměli nic.⁽⁸⁴⁾

Kromě voznic a ručních stříkaček měla obec z hasičského nářadí také háky a žebříky. Bývaly zavěšeny na místě všeobecně přístupném, chráněny jsouce před deštěm střechem (na staré kůlně hospody čp.3). Za opravu této střechy platila obec r. 1857 1zl. 12kr.

Vybírání daní od liknavců dělo se tehdy zvlátním způsobem. Liknavci byl přidělen vojín na stravování tak dlouho, pokud nezaplátil povinnou daň. Takové případy stávaly se i v Postupicích. Roku 1857 bylo sem přiděleno několik husarů. U koho byli se nedočítáme. Liknavců bylo však několik. Když byly daně zaplacené, odebrali se husaři do Jesenice. K jejich dopravě musela dáti obec "dvě fůry foršpanů" a zaplatit za ně 7 zl. 30 kr.

V útech r.1858 je poprvé zapsáno: za prodaná místa pro boudy o trhu 6 zl. 65 kr. Činnost pana purkmistra byla v tomto roce bohatá. Šestkrát se musel dostavit k řízení.

Výlohy za 6 foršpanů 6 zl. 30 kr., hradila ovšem obec. Snad vyjednával o stavbě nového mostu. Přejezd přes Chotýšanku nevyhovoval již dávno, zvláště byla-li z jara rozvodněna. A vzala-li také lávku pro pěší, byly rozdělené Postupice beze všeho spojení. To působilo obtíže i sousedním obcím a proto rukou společnou vystavěly nový kamenný most.⁽⁸⁵⁾

Vzmáhalo-li se městečko tímto způsobem, bylo ohroženo jinak. Vypršela nájemní smlouva továrníků Linkeho a Otty. Továrna rozdělena jsouc po jejich odchodu na dvě oddělení (postupické a podleské), pracovala sice dále, ale činností sestupnou. Výroba klesala víc a více. Postupická společnost, zmenšená o ředitele Ottu a (snad) několik továrních úředníků, semkla se v pevnější svazek. Snahou několika občanů bylo vytvořeno sdružení divadelníků. Z ústního podání se dovídáme, že v letech šedesátých mělo toto sdružení již vlastní jeviště. Podrobnějších zpráv o této činnosti se však nedochovalo. Rušnější předešlého byl rok 1862. Karel Brill, ujav se purkmistrovského úřadu, hned v únoru zavádí nové hospodářství v obecní správě.⁽⁸⁶⁾ Rybníček Sítěnka byl pronajat Josefu Jíšovi za roční činži 13 zl. 3 kr.

Nesnáze měla obec také s loukou Bejkovkou. Za starých poddanských časů byl na této louce pásán společně dobytek selský i vrchnostenský. Po zrušení poddanství činila si na Bejkovku nárok obec i vrchnost. Proto byl zde i později pasen dobytek obojí. K rozřešení tohoto sporu, odhodlal se purkmistr Brill podáním žaloby v Benešově. Spor se vlekl až do roku 1864. Výsledek je zapsán v knize pamětní :

"Léta Páně 1864 dne 3.listopadu byl sepsán protokol od c.k. místní komise pro vykupování a pořádání břemen pozemního č.I. u obecního úřadu v Postupicích v zastoupení Josefa Seiner (správně Scheiner) zemský advokát v Benešově v plné moci knížete pána Verianda z Windischgrätzu, Antonín Stefan důchodní panství Jemniště, Karel Bryl (psán někde Brill,Bryll) představený, František Pavlát občan čp.33, Josef Petr, Josef Jíša čp.27, Jan Pavlát čp.24, Antonín Bucek čp.44, Václav Březina čp.31 a Josef Morávek čp.20. Výbor, při kterém se pastviny dle množství kusů dobytka hovězího, které městys Postupice tam páslo dle protokolu od 17.června t.r. 120 kusů, a kníže pán 600 kusů skopového tedy dvě třetiny městys Postupice byl na výměře 22 jiter 548². Toto přidělení nabylo pro obec platnosti dne 1.ledna 1865.

Sporem o Bejkovku vznikla obci vydání :

R.1861 za dání žaloby louky Bejkovky	5 zl.	25 kr.
za doručení rozsudku skrze louku Bejkovku		35 kr.
R.1862 Zívalovi (poslu) od rozsudku		35 kr.

témuž od přinesení rekursu apelačního	28 kr.
R.1862 Panu Kapusovi za vedení procesu	13 zl. 18 kr.

Po přiřčení obci byla louka pronajata. Poprvé r.1864 purkmistrovi Bryllovi za 30 zl., později jiným občanům.

Purkmistr Bryll hleděl I jinak prospěchu obce

“Léta Páně 1862 dne 29.listopadu za úřadování pánů zástupců obce Postupické, byla koupena pro obec nová vozová stříkačka, za částku 601 zl. rak.čís., od Šalamouna Hubra v Karlíně v Praze.

Karel Bryll purkmistr, Antonín Ernest I. radní, František Pavlát II. radní, Josef Paur, Jan Frk, Josef Tepiš, František Moc, Antonín Bucek, Tomáš Pleticha, Josef Petr, František Valtr, výboři, Josef Morávek co náhradník v zastoupení pana knížete Verianda Windischgrätze.”

Činnost obecní správy, spočívala až do této doby na tzv. provisorním zřízení obecním. R.1864 nahrazeno bylo toto provisorium řádným obecním zřízením, čímž pominul přechodný stav obecní samosprávy. Pro obsažnost tohoto zákona, není možno obíratí se zde, byť i jen stručným jeho nástinem. Jest ještě v dobré paměti a česká právnická literatura obsahuje o něm hojná díla.

Správa obcí, jako samosprávná jednotka „nižšího druhu“ byla podřízena samosprávě korporací, zastupujících místní zájmy, a oblastí širších, čili samosprávě „vyššího druhu“. Tou byly jednak okresy, jednak celá země česká. V tomto vzájemném poměru tkvělo právo používati znaku nejvyšší samosprávné jednotky (země), samosprávnými jednotkami nižšími (okresy a obcemi). Proto i městečko Postupice, nemajíc vlastního znaku, užívá od této doby ve své pečeti znaku zemského.

Ukončiv šťastně spor o louku Bejkovku, nalezl Bryll jiné pole své purkmistrovské činnosti. Dejme mu vyprávěti samotnému :

„R.1864, 27.prosince, byl obnoven trhový řád pro obec Postupice, a také osm výročních trhů spolu, veleslavnému c.k. místopředsedovi předloženy, které dne 25.března 1865 pod č. 16.999 schválené a potvrzené byly. Trhový řád sepsal toho času purkmistr Karel Bryll z č.15, která památka velké ceny nese, že městečko místo čtyř trhů, osm na budoucí časy má neb obdrželo. Výbor řád schválil s doložením, aby trhy byly zanešeny do výročních kalendářů. Trhový řád je ve sbírce listin uschován.“⁽⁸⁷⁾

Výroční trhy na dobytek a zboží konaly se :

1.– v pondělí po Jménu Ježíš, 2. – ve čtvrtek po popeleční středě, 3. – v úterý po Květné neděli, 4. – v pondělí po Nejsvětější Trojici, 5. - den před sv. Vavřincem, 6. – den před Narozením Panny Marie, 7. – dne 16.října (sv. Havla), a 8. dne 20.listopadu (sv. Kateřiny ?). Případl-li některý na neděli nebo zasvěcený svátek, konal se příštího dne.⁽⁸⁸⁾

Městečko, v tomto směru vzkvétající, upadalo jinak. Činnost továrny, ochabující rok od roku, ustala roku 1865 úplně. Tovární dělnictvo stěhovalo se jinam, počet obyvatelstva poklesl velice rychle.

Obecní výbor použil roku 1865 poprvé nového práva daného mu obecním zřízením.

Zvolil za čestného občana svého městečka barona Karla Drahomíra Villaniho (de Castello Pillionico), a r. 1866 rakouského ministra hraběte Richarda Belcrediho.

Baron Villani, statkář ve Střížkově, byl tou dobou starostu okresu benešovského. Nepřihlížíme-li na tento poměr Villaniho k Postupicům, připomeňme si, že byl významným českým básníkem své doby, bouřlivým „Osmačtyřicátníkem“ (ředitelem národní Svornosti v Praze), a r.1867 říšským poslancem za Benešovsko, Vlašimsko a Neveklovsko. Hrabě Richard Belcredi býval místopředsedou král. Českého. Byl horlivý zastávce samosprávy zemí a rovnoprávnosti národů v říši rakouské, a opravdový přítel českého národa.⁽⁸⁹⁾

Jako v minulosti nebylo městečko nikdy ušetřeno válečného nepřitele, tak stalo se i roku 1866. Prusové přišli až sem. Purkmistr Bryll hleděl si vždy „Knihy pamětní“, neopomenul ji ani tentokrát. Jeho zprávy o tom jsou obsažné a věcné. K vyličení té události úplně postačí, a proto je uvádíme pouze v opise :

„1866. Válka rakousko-pruská. Bylo ubytováno v Postupicích od 15. do 30.srpna vojsko pruského pěšího pluku č.60 Brandenburk, 9 důstojníků, 279 mužů a 72 koní. Mezi tím ovšem ještě posádky které zde přenocovaly a sice dne 25.8. jízda Huláni 120 mužů 131 koní, 2 důstojníci. Tito odjeli 26.8. Od 2. škadrony II. branden. regim. č.11, 3.září přišlo na dvoudenní odpočinek I. a IV. baterie Brandenburk polní dělostřelectvo pl. č. 3 – 121 mužů, 4 důstojníci a 116 koní. 5.září odjeli. Po nich přirazilo od pěšího pluku Brandenburk č.67 zeměbran. na dva dny 170 mužů a byli zde od 15.– 18.září. Museli se jim dát i povozy kam chtěli aniž by platili.

Od 15. do 19.srpna pěší pluk č.60 muselo se stravovat to vojsko obyvateli. Obtíže byly veliké poněvadž úroda byla chabá po velkých sněhách. Kromě toho nosili od vojska proti stravování ráno 2 žejdlíky kafe, 2 housky, v 10 hodin dopoledne chleba s máslem, v poledne polívka, maso a něco k tomu a máz piva, svačina kafe, večer pivo máslo a chleba. Od 19.8. stravovali se sami leč muselo se jim přidávat.

Výloha za to od 15. – 30.8.	606 zl. 25 kr.
od 31.8. – 18.9. přídavek na stravu	187 zl. 65 kr.
<u>a foršpany</u>	<u>120 zl. 50 kr.</u>
celkem	914 zl. 40 kr.

Ještě se poznamenává, že to bylo již v klidu zbraní, že tak zle nesměli s lidem zacházet. Ale v čas válečný u Skalice, Náchoda od hranic pruských až k Hradci Králové zde silná srážka byla zle řádili tak dalece, že se až k Vídni přes Moravu dostali, kde se mír uzavřel.

Na potom Moravou a Čechy zpět se ubírali, tedy i městy Postupice s vracením se do vlasti obsadili. Obstarávání a ubytování a stravu pro vojsko a koňstvo řídil sám s velikou péčí starosta p. Karel Bryl!!

Položky v „Knize účtů“ pojednávající dodatečně o pruském vojsku jsou :

Rok 1866 vydání:

p. Frant. Beránek, za 8 měr ovsa pro pruské vojsk	7 zl. 76 kr.
Moric Frank, 2 centy sena pruskému vojsku	5 zl. 60 kr.
Jan Mareš č.p.41, za pruské vojsko dne 18.8.	2 zl. 90 kr.

rok 1867 příjem: náhrada za udržování pruského vojska za oves, seno, slámu a sůl a stravu Maršovi, hostinský, 58 zl. 23 kr.

Tak celkem neškodně skončil příchod Prusů do Postupic.

Chtějící sledovati opět „Knihu účtů a rozpočtů“, vrátíme se o několik let zpět.

Hledíce si pořádku v městečku nejen ve dne, nýbrž i v noci, byli páni obecní činovníci, nuceni konati také různé „visitace“, čili přehlídky.

Při nočních visitacích byly prohlíženy také hospody. Návštěva neodbyla se „na sucho“ a výdaje tím vzešlé hradila obec. R.1861 činila „výloha při noční visitaci“ 2 zl. 25 kr. Vidět, že páni visitující šetřili obec i při lákavé příležitosti.

Mimořádná vydání, s nimiž se muselo počítati každý rok, byly „výlohy rekrutní“. Odvedenci nikdy nezapoměli na své právo. R.1862 dostalo se „Janu Tolovi co rekrutovi v 7mi kostelích 2 zl. 30 kr., r.1863 rekrutní výlohy za Václava Ziku 4 zl., r.1866 Josefu Petrovi č.37, který se dobrovolně odvésti nechal, dáti, chtěl na cestu do Prahy 40 kr.

K mimořádným vydáním nutno připočítati také částky, které dávala obec na dobročinné účely. R.1858 velebnému pánu na dobročinný účel 2 zl. 10 kr., Elisabetinkám v Praze 1 zl. 5 kr., milosrdným bratrům v Praze 42 kr., r.1859 na tábořský kostel 1 zl. a jiné.

Různé a různé byly příčiny výdajů, jež vyžadovaly úhrad z obecní pokladny. R.1861 při primici „dvojčítihodného“ pana pátera Valtra (zdejšího rodáka) za prach (ke střelbě) 2 zl. 48 kr., za příležitost ke stání s Václavem Kankovským a outrata vozkovi 4 zl. 1kr., R.1862 Čenkovi Kačmáčkovi za hudebníky při přísaze (?) 13 zl. 80 kr., hlídačům po ohni Jana Koukala 1 zl. 20 kr., r.1863 panu páteru Melounovi od přistěhování 7 zl. 45 kr., roku 1864 za byt vojenské asentní komise 14 kr. aj.

Pestré bývali výdaje na služném a naturálních požitcích obecních zaměstnanců :

R.1858 poslovi Janovi Syslovi za donášku psaní 4 zl. 45 kr. R.1860 Medicinu doktorovi panu Mootz patřičnost 9 zl. 56 kr., panu Janu Zemanovi za opatrování prken trhových 2 zl.

10 kr., r.1862 policajtu od kabátu a kalhot 6 zl. 80 kr., r.1863 Janu Bubníkovi co slouhovi 31 zl. 50 kr., od střelby Karlu Bubníkovi, nyní v Mexiku 35 kr., p. Františku Pízl, služné doktorovi 9 zl. 55 kr., a r.1864 za natahování hodin p. Waltrovi 1 zl. aj.

Příjmy obce se pramenily v různých poplatcích, např.:

„R.1857 Matěj Matoušek z poliček a paloučku	18 zl.	
Mootz Antonín obecní pole	19 zl.	37 kr.
Josef Musil za ovoce na hrázi (Kalužiny)	3 zl.	
R.1858 od Vojtěch Zemana za zahrádku	10 kr.	
od Františka Straňáka z jistiny	70 zl.	
za prodaná místa pro boudy o trhu	6 zl.	65 kr.
R.1859 za prodaná místa při trhu od židů	16 zl.	24 kr.
za ryby ze (Sítěnky) od p. Kodeta	20 zl.	
R.1860 od Jana Řihy úroky z jistiny	118 zl.	15 kr.
R.1861 o trhu 20.ledna sebráno z krámů a dobytka	5 zl.	99 kr.
14.února též o trhu	9 zl.	8 kr.
R.1862 za odprodanou shnilou vrbu u č.p.27		50 kr.
R.1863 nájemce obecních trhů Vosátka	105 zl.	
R.1864 od Jana Mrkvičky z obecní sušárny činže	4 zl.	

aj.

Zmínili jsme se již o sporu obce s vrchností o louku Bejkovku. Vyvazovací komisi, jež spor o tuto louku vyřešila, nastal r.1867 nový úkol.

Bylo třeba vyměřiti a rozdělití tyto pozemky, ležící v katastru Postupice.

číslo parcely	Dosavadní Majitel	Pole jiter/sáhů ²	louka pastvina jiter/sáhů ²	Les jiter/sáhů ²
311 325 335	vrchnostenský(les Březina) vrchnost.porostlina u Břez. Anton Kolář čp.23 Postu- pice, nyní Vojtěch Voříšek čp.2 Mladovice	/ 296	7 / 1054	80 / 1598
344 384	vrchnostenská pastva vrchnostenská pastva		11 / 51 36 / 555	

Dle výnosu c.k. místodržitelství od 26.prosince 1866 č. 54993 po zrušení práva spolupastvy a lámání kamene na panských jemnišťských pozemcích č.top.(kat.) 311,325,344 a 384 do neobmezeného vlastnictví obdrželi :

číslo parcely	Dosavadní Majitel	číslo nového Katastru	pole jit./sáhů ²	louka jit./sáhů ²	Les jit./sáhů ²
311a 325a 344a 384a 311	městys Postupice městys Postupice	556aa, 556ab, 557a, 558a 591a, 555aa 623a, 623b 623c, 628 690		1 / 1480 7 / 256 7 / 1550	5 / 462
344 325 384 335 311 344	panství Jemniště Vojt. Voříšek čp.20(?snad 2) v Mladovicích výměnou		/296	3 / 1395 5 / 1174 28 / 605 / 14	75 / 1136 / 986

Obec Postupice obdržela tudíž za zrušené právo spolupastvy a lámání kamene na panských pozemcích část lesa a pastviny. Vojtěch Voříšek za pole část lesa a pastviny (dle tabulky výměn a rozdělení číslo 5 berního úřadu v Benešově č.j.2651 z r.1867).⁹¹

Roku 1867 doložil si obecní výbor na hospodáře, kteří z obecního majetku priorovali : Z přívorku v Březinách od Emanuela Franka 2 zl. 53 kr., Jan Kolařík 1 zl. 33 kr., Antonín

Mootz 1 zl. 29 kr., Josef Morávek č.p.20 1 zl. 50 kr., František Straňák od přívorku v Hůrce Vítové 1 zl. 30 kr., to samé od Jana Zemana 4 zl. 60 kr., od Jana Kankovského z přívorku u kopaných luk 95 kr., na Hrobech 18 kr., k Pozovu 12 kr., k Moklinám 8 kr., od přívorku v průhoně Josef Jíša č.p.27 - 43 kr. aj.⁽⁹⁰⁾

Položky právě označené postačí úplně, aby si čtenář mohl utvořit správný obraz tehdejších poměrů.

Činnosti vyvazovací komise byly utvořeny na panství nové poměry.

Ty a konečně i ztráty, způsobené zastavením tovární činnosti, byly asi příčinou, že po smrti knížete Windischgrätze r.1868 bylo panství prodáno.

Koupil je hrabě Zdeněk ze Šternberka za půl milionu zl. r.č.

Hrabě Šternberk neměl přímého vlivu na další rozkvět městečka. Jeho přesídlení do Jemnišť bylo však přece příčinou dalšího pokroku. Nedostatečné dopravní spojení, jímž trpělo městečko, továrna, panství i okolní vesnice, bylo r.1868 zlepšeno založením poštovního úřadu v Postupicích.⁽⁹²⁾

Dalšího zlepšení komunikace dostalo se kraji stavbou okresní silnice ze Sušice do Milovanic (1870) a odtud do Louňovic (1875). Obecní výbor uznávající podporu a vliv panství, zvolil dne 22.února 1872 nadlesního Antonína Křepelu, za zásluhy, jichž si získal při těchto veřejných podnicích, čestným občanem Postupic.⁽⁹³⁾

Městečko stalo se význačnějším střediskem okolí. Toto povznesení vyžadovalo nové representace, jíž docíleno ihned ve dvojnásobném směru. Obecní slouha, čili policajt konal také službu ponocného, při níž troubíval na roh. To byl ovšem zvyk příliš vesnický, nehodící se do městečka. Proto dostal místo rohu píšťalku. Aby pak byl důstojným představitelem městečka i ve dne, dostal šavli nový „kvastl“ a k bubnu novou šňůru. V rozpočtu r.1871 dočítáme se : -obecnímu sluhovi píšťalku a šňůru 65 kr., k tomu kvastle k šavli 45 kr., šňůru k bubnu 40 kr.

Tou dobou oživila opět podlaská továrna. Činnost však byla nepatrná a nepotrvala dlouho.

Zrušením konkordátu dostalo se obci školního patronátu.⁽⁹⁴⁾ Tím sice i nových starostí, ale také důležitých úkolů. Roku 1870 byla zvolena první školní rada.

Předsedou Josef Paur, členy : Josef Sysel z Jemnišť, Josef Dráb z Dobříčkova, Josef Papež z Milovanic a Jan Řezníček z Pozova. Jak během let školní rada svému úkolu učinila za dost, pozná čtenář v kapitole „Škola“.

Výhody jež obec očekávala povolením osmi jarmarků, nebyly veliké. Roku 1873 konáno trhů pouze šest a bylo vybráno na poplatcích 69 zl. 72 kr.

Příjmy obce vázly a zvětšovala se vydání. Mimořádně veliká vydání vyskytla se v roce 1876. Na obecní násypky, navážky a dlažbu (bylo nutno přizpůsobit obecní cesty nové okresní silnici) a na výdaje za kárance Šubrtu, bylo třeba částky úhrnem 422 zl. Nemaje jiného východiska, uchýlil se obecní výbor ke způsobu novému jako nutnému. Schválením okresního výboru v Benešově ze dne 8.června 1876 č.84 bylo povoleno vybírat pro rok 1877 10% obecní přírážku.⁽⁹⁵⁾ Od té doby se městečko obecních přírážek nezbavilo, třebaže jeho příjmy byly zvýšeny i vybíráním tzv. pivního krejcaru, zavedeného v obci r.1878.⁽⁹⁶⁾

Tohoto roku zdvihla se v městečku nová vlna pokroku.

Na popud obecního lékaře Emanuela Fischera, předplatil obecní výbor na časopisy „Pokrok“

4 zl. 50 kr., a na „Politiku“ 5 zl. 49 kr. Roku 1879 se vlna opět uklidnila. O předplatném na tyto časopisy se již nedočítáme.

Novým průvodcem dějinami městečka stává se nám r.1880 „Kniha protokolů“ obecního zastupitelstva.⁽⁹⁷⁾ Stručné, místy velmi stručné zápisy počínají se upomínkou na vzácnou chvíli v lidském životě.

Farář František X. Rádlo dočkal se zdravých padesátého výročí svého vysvěcení. Na důkaz úcty a lásky uspořádalo městečko před slavností večerní osvětlení. O slavnostním dnem byl stařec za zvuků hudby a střelby uveden přítomnými duchovními a lidem do kostela. Po význačných obřadech dostalo se mu viditelného znamení jeho věku a důstojnosti, hole ve způsobě kříže.

Farář Rádlo byl výborným duchovním, jenž městečko a lid svůj miloval. Byl horlivým jeho kronikářem. Ještě ve vysokém věku, kdy mu psaní působilo již obtíže, rád se obíral přítomností i minulostí. Poznatky získané při studiu starých matrik vpisoval do farní kroniky, kdež tvoří studnici důležitých údajů. Zemřel roku 1883.⁽⁹⁸⁾

V knize protokolů, jako již v knize účtů, dočítáme se opět o nesnázích s obecními příjmy. Nepomáhalo ani každoroční vybírání pivního krejcaru (r.1881 za 1 litr piva, a za 1 litr kořalky po 1 krejcaru), ani pronajímání výročních trhů. Ačkoliv se v letech 1881 – 1884 konalo všech osm trhů, platil Josef Vosátka za rok 1884 pouze 70 zl. nájemného.

Václav Straňák, jež pronajal trhy r.1886, platil ještě méně – 55 zl. 50 kr. Uvážíme-li, že za jeden kus hovězího dobytka byl určen poplatek 8 kr. a za vepře 5 kr., pochopíme, že při úpadku trhů bylo obtížné i tuto částku vybrati.

Trhy pozbývaly svého významu, poněvadž nová silnice a tím zlepšené dopravní poměry umožňovaly lepší a výhodnější hospodářské spojení s Benešovem. S pozvolným zánikem trhů bylo nutno se smířiti, zvláště když nastávaly jiné starosti.

Projednávala se právě stavba dráhy z Benešova do Vlašimě.

Obecní výbor, uváživ veškeré výhody záhy začal se přičiňovati o to, aby nádraží bylo vystavěno na nejpříhodnějším místě blízko městečka. Snahám výboru se však nedařilo. Dráha dotýká se sotva postupických katastrálních hranic a nádraží je městečku poměrně vzdáleno.

Lépe dařilo se poměrům společenským. Učitelský sbor, té doby již čtyřtřídní školy, stal se duševním vůdcem postupických občanů. Společnou snahou byl založen r.1885 spolek dobrovolných hasičů, r.1887 zahájeny nové divadelní hry, jež daly vznik budoucímu „Čtenářskému spolku“ a roku 1888 založen „Hospodářský spolek“.⁽⁹⁹⁾

Do jeho vinku dostalo se části náměstí proti domkům č.p.45 a 117.⁽¹⁰⁰⁾ Místo bylo určeno pro jeho školku. K jejímu uskutečnění však nedošlo.

Pochopení doby a veřejných potřeb obecním výborem bylo uskutečnění osvětlení městečka.

Roku 1893 zřízeny 3 a roku 1899 již čtyři obecní lampy (lucerny) a to na domech :

Emanuela Jíši čp.83, Josefa Matouška čp.40, Františka Nádvorníka čp.17 a Jana Nádvorníka čp.45. Počet luceren byl zvýšen r.1909 o dvě, jež umístěny na faře a mlýně.

Uskutečněním stavby dráhy r.1895 dostalo se městečku dobrého spojení. Samo stalo se přístupnější a romantickým údolím na Podlesí také vabnější. Výhody letního pobytu tu záhy poznal pražský stavitel Kalkus. Upozornil na ně své pražské známé. Jedním z prvních, jež pochopil tyto výhody, byl pražský obchodník Joza Papež. Zakoupil r.1896 domek čp.116 a přestavěl jej na vilu.

Postupice nabývaly nového významu.

Pokračoval však i duch obecní správy. Členy obecního výboru stávali se mužové mladšího věku, vyššího vzdělání a pokrokovějších názorů. Přinášeli obecní správě nové základy, a smýšlení ostatních členů výboru nové směrnice a důvody. Vlivem těchto členů všiml si obecní výbor činnosti veřejné, působící i mimo obvod městečka. Hleděl si práce na poli národním a politickém. Sledoval zejména zápas na říšské radě ve Vídni o jazyková nařízení.⁽¹⁰¹⁾

Když na nátlak německých poslanců byla nařízení min. Clarym dne 14.října 1899 odvolána, usnesl se výbor – jako mnoho jiných v Čechách – ve své schůzi dne 15.listopadu 1899 jednoslovně na nejrozhodnějším protestu proti jejich zrušení.

Ve vnitřní správě došla jakéhosi rozluštění palčivá otázka chudinská.

Až dosud chodívali místní chudí každý pátek společně dům od domu, prosíce o almužnu. Někde dostalo se jim peněz, jinde, zejména u obchodníků nití, knoflíků, mýdla aj. Tento způsob podpory nebyl důstojný ani vydatný. Proto byla od 1.října 1901 ustanovena chudým zvláštní odměna a bylo zakázáno chození žebrotou.

Národní snaha postavení Národního divadla v Brně nalezla pochopení také v Postupicích. Roku 1903 uvolil se obecní výbor podpořiti tuto snahu částkou 250 K, splatných v pěti ročních lhůtách.

Nevoli, jež v městečku způsobilo používání pouze německého razítka poštovním úřadem (důsledek zrušení jazykových nařízení) snažil se výbor odstraniti žádostí o používání razítka s nápisem napřed českým.

Úpadek výročních trhů, jejichž konání bylo nákladnější nežli činil zisk, hleděl výbor odstraniti r.1904 žádostí o přesunutí dvou trhů : před loretskou poutí (narození P. Marie 8.září) a po Květné neděli.

Ještě s větším zájmem nežli boj o jazyková nařízení, byl v Postupicích sledován boj o zavedení všeobecného rovného hlasovacího práva do říšské rady. Boj byl urputný. Vláda se snažila zachovati německou državu předložením osnovy opravy volebního řádu. Osnova způsobila však u slovanských národů v Rakousku a zejména v Čechách veliké zklamání. Svému rozhořčení dal postupický výbor průchod přípisem Karlu Loudovi, říšskému poslanci za benešovský volební kraj.

„Velevážený pane poslanče !

Obecní zastupitelstvo městyse Postupice usneslo se na své schůzi dne 29.ledna 1906 na následujícím projevu.

Bolestně zklamání výsledkem porad výboru pro opravu volební na říšskou radu, prohlašujeme co nejrozhodněji, že volební oprava, jak ve výboru usnesena byla, jest pro nás Čechy nepřijatelná. Důrazně žádáme Vás, svého váženého poslance říšského, aby jste se všemi silami o zmar této pro nás tak pokořující volební opravy zasadil. Ježto pak ztratili jsme veškerou důvěru k nynějšímu klubu svobodomyšlných poslanců na říšské radě, žádáme Vás, abyste z klubu vystoupil, když se Vám nepodařilo v klubu dosíci změny smýšlení a přidružil se k odpůrcům a opravcům této volební opravy, paskvilu to rovného všeobecného práva hlasovacího. Tato volební oprava, jak z výboru vyšla, zákonem se státi nesmí.

V Postupicích, 29.července 1906 „

O tomto usnesení byl zpraven také okresní výbor v Benešově se žádostí, aby na svého poslance působil ve směru naznačeném v projevu. Projev byl uveřejněn v časopisech : Národní politika, Národní listy, Hlasy od Blánika a Jiskře.

Když roku 1906, získali českobudějovičtí Čechové při městských volbách vítězství ve III. sboru, zaslal postupický obecní výbor JUDru Augustinu Zátkovi (vůdci tamních Čechů) a všem spoluvoličům písemné plné uznání za neúporné hájení našich zájmů.

Z toho lze poznati, že činnost politická byla v městečku sledována pilně. Tak pilně, že ji nemohla odvrátiti ani vnitřní správa městečka, vyžadující té doby veškerých sil. Městečko nalézalo se právě v kritické situaci, zaviněné katastrofální povodní.

Povodeň

Po několika deštivých dnech se ukázalo sluníčko.⁽¹⁰²⁾ Neděle dne 17.června 1906 zvábila krásnou pohodou mnoho výletníků k návštěvě romantického Podlesí. Ranním vlakem přijeli studentici z Vlašimě, dopoledním studenti z Benešova. Za horkého odpoledne sešlo se na Podlesí hojně lidu domácího i okolního. Odpoledne dosáhla teplota za bezvětří + 39,6°C. Pozdním odpolednem ukázaly se na čisté obloze dva mráčky žlutavého nádechu. Jejich rychlý vrůst vzbuzoval u výletníků nepokoj. S nedůvěrou k počasí spěchali domů. Benešovští odjeli ještě odpoledním vlakem.

Vlašimští vyrazili z Podlesí o 7 hodině, chtějíce odjeti večer. Obloha byla již zatažena a u Popovic zahřmělo. Za povstalého vichru rozešla se celá společnost. Někteří cestou, jiní Hůrou. Vichřice rostla vteřinou, hrom se rozřval a blesky příšerně svítily nastavším šerem. Ve třičtvrti na osmou spustil se náhlý liják, jehož vody změnily se v proudy. Mraky klesly níže a nastala úplná tma, šlehána nespočetnými blesky. Hřmění, vichr a prudký pleskot vody prolínaly se navzájem. Vody v potoce rychle přibývalo. Klikaté koryto potoka zdržovalo běh vody, která rychle stoupajíc je opustila a rozlévala se po okolí.

Z lesních strání stékaly proudy vody a srážely vše, co jim leželo v cestě. Kameny menší i větší a metrové štěpiny byly snášeny proudem náhlých bystřin. Voda rozlévala se již celým údolím, když jednou vlnou přihnál se od Popovic ohromný příval. Vody přibývalo každým okamžikem.

Za příšerného hukotu vody, burácení hromu a oslepujících šlehů blesků naplňoval se Papírník až po okraj hráze. Splavem řítilo se ohromné množství vody. Odtok však nemohl stačit přítoku. Hráz čelila ohromnému tlaku vody, ale úžasné vlny od Popovic nezdolala.

Voda se převalila a těžkým dopadem vymílala vnější stranu hráze. To odpor hráze zlomilo. Povolila. Voda, ženoucí se průrvou ohromnou silou vpřed, ničila vše, co jí bylo v cestě. Na loukách u mlýna rozlila se tak mocně, že dosahovala až k hospodě čp.3. Bouře ustala až v 1 hodinu v noci. Voda počala klesati. Co tento dravý živel způsobil mohlo se přehlédnouti až ve dne

U Jankova nastavší průtrž mračen způsobila ztržení tamního rybníka. Prudká voda od Jankova rozlila se po loukách u Pazderné Lhoty, Kondratic až k Popovicům, uchvacujíc a strhujíc s sebou kopky sena. Vodě rychle stoupající a jejímu tlaku, vzrostlému naplaveným senem, popovická hráze neudolala. Byla stržena. Domky stojící pod hrází, byly smeteny a voda řítla se dále. Dřevěné stavení chalupníka Dvořáka vznášelo se vcelku nad vodou. Na jeho střeše 19ti letá dcera Františka, dávající všem srdcelomné s Bohem, - řítla se vstříc smrti. Nemohla býti zachráněna. Proplula až do Mladovic, kde spousta dříví učinila konec jejímu životu.

Kromě jí utonuli z Popovic : dědeček Mládek, 60ti letý, domkář Jan Zdvihal, 53letá hokynářka Bachová a 62letý hokynář Brodina Vilém. Nalezené mrtvolky byly sneseny do kapličky u kostela.

Starý Mládek s klidným výrazem ve tváři, Františka Dvořáková s nesčetnými ranami na skráních, obličejí a záhlaví. Vilém Brodina byl nalezen v křoví „na obci“.

Zle bylo i doleji. Bouda „Na Valše“ (nad Podlesím) byla rozmetána. Panská drůbežárna (asi 150 kroků nad fabrikou na téže straně) byla smetena. Vdova Koukalová, bydlící v ní, utonula i s dětmi, 5letou Anežkou, malou Marii a synkem Františkem. Zachráněna byla toliko 9ti letá Anna. Byvší z vody vymrštěna na blízký smrček pod fabrikou, vyšplhala se na něj, a zde se udržela až do 3tí hodiny ranní. Nalezena byla křečovitě se držící podvůlčíkem postupických hasičů Rajtrem. Mrtvolu její matky a sestry Anežky nalezl porybný Vojtěch Vrňák až u vsi Městečka. Sestra Marie nalezena u Postupic a bratr František až za 14 dní u vsi Hrádku pod Vlašimí.

Zachráněná Anny ujala se hraběnka Karla Sternberková z Jemnišť.

Hroznou noc prožili v podleské hospodě. Z hostů zůstal zde při večerní bouřce tehdejší četnický strážmistr Wurst a závodčí Josef Vejchar. Když se stoupající voda vedrala až do příbytku, hledali s rodinou hospodského a učitele Vojt. Skočdopole útočiště na stolech. Stále stoupající vody vyhnaly je na půdu. Tam se všichni, učitel Skočdopole se ženou, dětmi Stanislavem, Milošem, Boženou a Emilou a se staříčkou tchýní Morávkovou i zmínění dva hosté, uchýlili do tmy jednoho koutu. Za hrozných duševních útrap, jimž odolával toliko závodčí Vejchar, očekávali konec bouřky a povodně. Sestoupili teprve ráno, když nebezpečí pominulo. Čekalo je však hrozné překvapení. Chlév, stodola, hospodské verandy i část obytného stavení vše bylo sesuto. Co voda mohla vzít z domácího zařízení, bylo odplaveno.

Podemlet byl i roh stavení, nad nímž v temnu půdy našli útulek. Že se také tato část půdy nesesula, stalo se účinkem jednoho ze tří doubků, otcem hospodského Čenkem Morávkem r.1885 zasazených. Připlavené dříví a klády utvořily u domku jakousi hráze, jež zabránila přímým úderům proudu na tuto část domku. Druhé dva doubky byly zničeny. Tak unikli títo lidé jisté smrti.

Hráz rybníka Papírníka byla prorvána téměř celá. Kolny pod hrází byly rozmeteny. Okresní silnice vymleta v délce skoro 100 metrů, a stržen kamenný klenutý most. Rázem bylo přerвано spojení Hůry s městečkem. Farář Valášek a učitelé Pešek a Vaněk spěchající večer z Podlesí domů Hůrou, byli tak náhle překvapeni bouřkou, že se uchýlili k Františku Morgnerovi v Hůře. Zde museli však setrvati tak dlouho, až bylo uskutečněno prozatímní dopravní spojení.

Z „Pejchovny“ zbyla pouze hromada cihel a kamení. Zhoubu hnala se bleskurychle k Paurovu mlýnu. Ačkoliv stavení a ostatní mlýnské budovy byly velmi důkladné, podlehlly přece dravému živlu. V klenutém čeledníku byl nucen kočí František Málek se ženou vylézt rychle po zamřížovaném okně ke stropu. Zde drže se železného stropního kruhu stál

na okenní mříži. Žena držela se ho kolem krku. Voda zaplavila celou místnost až asi na 20 cm od stropu. S nasazením všech sil drželi se kruhu po celé dvě hodiny. Po povodni se dozvěděli, že voda vystoupila ve skutečnosti o mnoho výše, nežli zažili oni. Stoupnutí vody ve světnici a utonutí manželů Málkových zabránil toliko stlačený vzduch pod klenutím.

Mlýn Františka Paura, opatřený nenovějšími stroji, byl zničen úplně. Rozsáhlé stodoly, sýpky, stáje, vše strženo. Po hospodářském nářadí nebylo potuchy. Dobytek, 27 kusů hovězího a šest telat, rozvěšen byl po olši a habří, takže pozorovatel užasl, jak vysoko vynesl vodní proud své oběti. Dva koně se utrhuli, vyběhli a zachránili se. Po hrázi rybníka Dolejšího nebylo téměř stopy.

Železniční most u Lhoty Veselky byl podemlet a spojení vlaků udržováno přestupováním. Vlašimští studentíci museli jít ráno domů pěšky.

Ve vsi městečku bylo rovněž zle. Ze stavení umístěných na břehu potoka, bylo rázem smeteno šest. Lidé zachránili jen holé životy. František Mareš vynesl své dítky na půdu. Vraceje se pro druhé dvě, do světnice již nepronikl. Prolomil tudíž strop nad světnicí. Leč děti již utonuly a voda vyraženým oknem odnášela obě mrtvoly.

Ve Smykovském mlýně utonula mlynářka Sajbrtová, v Chotýšanech mlynářka Váňová s třemi dětmi.

Povodní byly strženy hráze devíti rybníků. Hojně obydlí, stodol a kůlen bylo rozmeteno, mnoho domácího a hospodářského nářadí a náčiní odplaveno. Utonulo mnoho skotu, bravu a drůbeže. Byly strženy celé části lesů a odplaveny veliké zásoby všelikého dříví. Způsobené škody byly veliké. To vše mohl si však člověk nahradit svou prací, pilí a pomocí svých bližních. Nejbolestnější byly ztráta 27 lidských životů. Zkáza řítící se několik hodin vyloudila přehořké slzy a srdcelomné nářky, přinesla zoufalství rodičům, bránícím své dítky.

V pondělí ráno dostavili se do postižených obcí tajemník okresního hejtmanství benešovského Emanuel Pirný a stavitel Dusil, vykonávati dozor nad záchrannými pracemi. Telegraficky povoláno 28 četníků, z nichž 14 bylo umístěno ve škole v Postupicích, ostatní v Popovicích. Prozatímní komunikaci (most dřevěný) vystavělo 86 vojínů pěš.pl. č.102 z Benešova se setníkem Tatrmuchem a jedna setnina zákopníků z Prahy s hejtmanem Wantznerem. Večer přibyli do Postupic náměstek místodržitele Dörfl, vládní rada Brechler a inženýr Schimek. Po prohlédnutí všech spoust přislíbili postiženým dle svých sil vydatnou pomoc.

Katastrofální pohroma byla veřejnosti oznámena časopisy. Dlouho přicházeli do Postupic a okolí lidé z blízka, z Prahy i Vídně, aby spatřili spousty, způsobené dravým živlem. Po čtrnáct dnů zjišťovali četníci nalezený majetek. Mnoho lidí prokázalo v této těžké době lásku k bližnímu beznáročnou pomocí, jak a kde bylo třeba. Zjištění byli však, bohužel, i tací, již si cizí věci přisvojovali a proti nimž bylo nutno použití zákona.

Kromě vyčtených hlavních škod způsobila průtrž mračen škody podřadnější. Na stráních byly způsobeny hluboké výmoly. Prst polí místy vymleta až do základu. Splavenou prstí, kamením, osením, brambory a jinými plodinami zaneseny louky a nižší pozemky. Značné škody byly způsobeny na obecních a polních cestách. Prudkostí vody z rybníka Plačku byla stržena silnice popovická.

Rychlé odstranění hlavních závad a okamžitá podpora obyvatel, těžce poškozených, vyžadovala veškerých sil příslušných obecních výborů.

V Postupicích dostalo se první podpory z obecních příjmů. Koukalové 55 zl., Paurovi mlynáři 100 zl., Kopeckému mlynáři 50 zl., Skočdopolovi z Podlesí 90 zl., Málkovi kočímu 20 zl., Straňákovi Václavu 35 zl., Straňákovi Jakubu 20 zl., Nádvorníkovi ? 45 zl., Krejčímu 50 zl., Pavlátovi Václavu 20 zl., Zemanovi Janu 45 zl., Žáčkovi 45 zl., Zelenkovi 30 zl., Vobeckému 30 zl., Hrabánkovi šenkýři 15 zl.⁽¹⁰³⁾ Ke zmírnění veškeré škody byly organizovány veřejné sbírky po širém okolí, ba po celé vlasti.

Následky povodně měly i jinak nepřímý vliv na hospodářské a obchodní poměry v městečku. Konání výročních trhů bylo r. 1907 odloženo na neurčito. Pro různé námitky bylo sice toto usnesení odvoláno, ale zůstalo přece jen v platnosti. Ačkoli menší místní škody, způsobené povodní byly během roku ve všech postižených obcích odčiněny vlastní svépomocí, nebylo dosud vyššími veřejnými činiteli skoro ničeho podniknuto, aby bylo

odstraněno poškození říčního toku a rybníků. Chotýšanka tekla stále korytem vymletým o povodni, ovšem trpěl zase lid. Zničené louky podél Chotýšanky zůstávaly nadále v ubohém stavu. Mlýny po celém toku, pokud nebyly nově zařízeny na pohon výbušnými motory (v Postupicích opatřen motorem mlýn Jana Kopeckého) stály v klidu a lid musel dojíždět do mlýnů vzdálených.

Pro povzbuzení veřejné činnosti konán byl na podzim roku 1907 v Postupicích tábor lidu. Společná manifestace, již se účastnilo mnoho okolního obyvatelstva, vyzněla pro neodkladnou úpravu (regulaci) Chotýšanky. Svým vlivem slíbili do věci zasáhnouti také přítomní říšští poslanci dr. Velich, dr. Isidor Zahradník, Karel Loula a Václav Myslivec. Jejich vlivu se podařilo, že se na jaře roku 1908 počalo s regulačními pracemi.

Hlavní podnikatelské činnosti ujal se za podpory země a státu okresní výbor v Benešově. Proto vzata v úvahu jen ona délka říčního toku, pokud se nalézala v obvodu tohoto okresního výboru. Od hráze pičinského rybníka až dolů k Chalupám u Postupic.

Inženýry české zemědělské rady v Praze bylo vyměřeno a vytýčeno nové řečiště, rozděleno na několik dílů a jednotlivě zadáno k provedení prací. Vrchním dozorem nad celou regulací byl pověřen zemědělskou radou, jež stavbu zadávala a řídila, stavební rada inženýr Václav Jánský.

Přednostou dohlédací kanceláře a vedoucí stavby byl inženýr Otakar Šulc. Ku pomoci bylo mu přiděleno několik inženýrů (Richter, Grosman a j.) a meliorační mistr Jan Frk. Kancelář inženýra Šulce byla umístěna v Postupicích v domě čp.15.

Provedením regulačních prací byly pověřeny stavitelské firmy : František Mařík z Benešova, a Šimůnek – Neuman – Keller z Tábora.

S úpravou řečiště a sousedních pozemků souvisela i úprava hrází.

Stavitel Mařík byl pověřen stavbou popovického rybníka, Papírníka a úpravou řečiště z Popovic do mladovického rybníka. Z Podlesí (od mostu) do Papírníka, z Postupic do mlýnského rybníka a od tohoto až na hranice okresní (pod Chalupami). Stavbu řídil asistent Rudolf Javůrek (nyní zednický mistr ve Vlašimi), jemuž byli přiděleni políři Benáčan a Brych (později také Mařík).

Stavitelé Šimůnek – Neuman – Keller vystavěli hráz rybníka mladovického, mlýnského, novoveského a Lísence, a upravili řečiště od okresních hranic u Pazderné Lhoty do Popovic, z Mladovic na Podlesí (k mostu), a koryto novoveského a líseneckého potoka. Stavbu řídil stavitel Šimůnek za pomoci asistentů Jana Kříže a Mikšíčka, a polířů Kulhánka a Kysely.

Počet dělnictva byl různý.

V jarních a podzimních měsících obnášel 200 až 300, v letních měsících 150 – 200, a v zimních 100 – 150 dělníků. V létě zejména o žních nedostavovali se místní dělníci a okolní, na zimu odcházeli dělníci „bratránci“. Během stavby jevíly se různé nedostatky, kotvící v nepřípravenosti a neúplnosti projektu, nerozhodnosti vedoucích činitelů a v rozličných náhledech projektantů. Náhledy v jednotlivostech se různily a stalo se, že některé práce musely býti měněny nebo doplňovány.⁽¹⁰⁴⁾ Regulační práce potrvaly zhruba do podzimu 1911. Poslední podřízenější práce konány ještě r. 1912. Jimi nabývaly po dobu skoro čtyř let místní poměry některých pestrostí, že považujeme za vhodné zmíniti se o nich poněkud obšírněji. Činíme tak dle vlastních zkušeností jež jsme získali během dvou roků stálým jejich pozorováním.

Dělnický kádr – ovládan jen několika úředníky, pozůstával z pracovníků dvojího druhu. Z dělníků domácích a z bratránců. Domácí tvořili asi polovinu celkového počtu a obstarávali práce řemeslnické, najmě zednické a práce svou povahou důležitější (upravování říčního profilu a j.).

„Bratránci“ zaměstnávali se kopáním nového a zavážením starého řečiště, vyvážením rybnického bahna na hráze, lámáním kamene a j. Byli a jsou to notoričtí tuláci – dělníci holdující alkoholu. Příčiny jejich života dlužno hledati nejčastěji ve vrozeném pudu k toulání. Dost často byli to i lidé zničených existencí a zklamaných životních nadějí. Mnozí byli řemeslníky, někteří i vyššího vzdělání. Utápějící hořké upomínky v kořalce klesali stále, až se octli na úrovni obyčejných tuláků. Alkohol učinil z nich rovnocenné lidi a proto si říkali – bratránci. Při toulkách setkávají se zde, onde a vzájemně si sdělují a se

dovídají o podnikaných stavitelských pracích většího slohu a významu. Na těchto místech se z jara soustřeďují a pracující žijí den ode dne.

Na úseku Pičín – Popovice byl pověřen vedením prací asistent Mikšíček. Ku pomoci měl políra Kulhánka, jemuž dělnictvo říkalo „pan mistr“. V blízkosti pracovního místa byla postavena bouda z prken, v níž měl asistent svou kancelář. Kromě kanceláře byl zde byt „pana mistra“ a kantýna, kterou mistr vedl na svůj účet a již obstarávala jeho žena. Kantýny měli i ostatní mistři, na svých úsecích. Zde obdrželi dělníci na dluh stravu, nápoje a kuřivo. V sobotu při výplatě se každému odpočítal dluh z týdenní mzdy. Obchodní riziko nebylo tudíž pro kantýnského žádné a výdělek dosti značný. Kořalka byla prodávána dle přání a proto se, zejména bratránkům stávalo dosti často, že dobírali na mzdě velmi málo. Ba stalo se, že jistý bratránek, dobíraje v sobotu pouze několik haléřů, požádal „pana mistra“ o „foršus“ na pondělí. Poněvadž byl spolehlivý, poskytnuta mu záloha 1,-K. Ne každý bratránek byl v takovém případě spolehlivý. Některý vydav se v neděli po okolních vesnicích po žebrotě, byl při činu přistizen a dopraven k soudu, kde byl pravidelně vězněn po několik dní. V práci byl však bratránek spolehlivý. Po celý den vydržel stát při práci v kaluži, rváti se s těžkými kameny, kopati a voziti různý materiál jen měl li kořalku. Neobdržel-li ji, nepracoval. Kde jich pracovalo spolu několik, bylo vždy dosti humoru. Humor bratránků byl vždy dosti jadrný.

Kterosi sobotu byli shromážděni u kantýny, očekávající až se jim dostane mzdy. Na blízké mezi seděl o samotě jeden, trápen očividně bolestí zubů. Soucitný kamarád k němu přisedl a pln účastenství tázal se ho, co mu je. „Ah člověče zub mě bere“. Zub hm to je zlé. A který? Stolička vzadu. „Ty máš vzadu zuby?“ „no Bože, co myslíš, že jsem už nějaký dědek?“ odpovídá postižený nevrle. Mladý, zdravý jeho kamarád ho utěšuje slovy „A to já neměl v zadu nikdá zuby „. „Nekrákorej takové nesmysly, přece musíš mít vzadu nějaké zuby“. „No ani jeden, podívej se“, nabízí mu ochotně důkazy. Krutou bolestí postižený zvedl hlavu a vidí dotěravcovu vystrčenou – zadnici. Ve zlosti chtěl udeřiti kamenem, ale kde ten už byl.

Tak si oslazovali svůj pestrý a zdánlivě klidný život. Ráno se sešli u kantýny, posnídali chléb, kousek špeku nebo cos jiného a zapili kořalkou. Oběd byl, kromě trochu kantýnské polévky, obdobný a večere taktéž. Mezi dnem opět kořalka a nějaká cikareta. S večerem se rozešli. Jeden vyhledal sobě nocleh ve stáji, chlívě, stohu, druhý vyšel si po žebrotě, třetí maje nějaký groš nebo tuše pohoštění zamířil do hospody.

Po výplatě bývalo v hospodách hlučno. Měl-li některý dost peněz, ochotně platíval za kamaráda věda, že mu tento co nejdříve oplatí. Četně navštěvovali hořejší hospodu (u Paurů). V jediné šenkovní místnosti bylo rozestavěno pět stolů. Stůl u pokojíčku náležel vždy hostům, kteří se jsouce svobodni, zde stravovali (učitelé, lesní adjunkti, četníci, mistr Frk a jiní). Prostřední dva stoly podél postavené byly: krajní pro sousedy, zadní pro tarokáře. Rohový stůl mezi okny býval vyhrazen postupické omladině. Zde se často v sobotu muzicírovalo (na tahací harmoniku, flétnu, housle a j.). Stůl u dveří směli obsednouti bratránci. Přišel-li kdo z nich později, musel, nemaje u tohoto stolu místa, zůstat na chodbě a na schůdkách na dvůr. V sobotu bývaly pravidelně všechny stoly obsazeny. Bylo zde hlučno a veselo. Paurův pomocník Antonín Maršík, řezník a vtipný člověk, uměl vládnouti i bratránkovskému humoru. Proto jej tito rádi vídali a také, bylo-li třeba, uposlechli. Někteří ze „zdejších bratránků“ požívali i jakési osobní autority.

Určitě se pamatujeme na Steinigra, byl asi 35 letý, zavalitější postavy, světlých vlasů, hezky modrých očí a zvláště příjemného hlasu, jehož jasností nesetřela dosud ani hojná dávka kořalky a piva. Těmto mokům byl Steinigr horlivě oddán. Býval také lépe oblečen, než jeho druzi. Všeobecně se říkalo, že je zpustlá lepší existence, ale nikdo nevěděl nic určitého. Jen to bylo, díky četnickým informacím, známo, že pochází z Plzně a nebyl dosud trestán. Byl dobrým zpěvákem a jeho oblíbenou písničkou „Bylo nás sedm bratránků“ znali za krátko všichni hosté u Paurů.

Noclehy bratránků, jak již zmíněno, byly porůznu. Sláma panské kůlny u Postupic byla provrtána. Tam noclehoval i nepřírozně vytáhlý, málomluvný bratránek se svou družkou Němkyní. Byla jeho opakem. Malé postavy a velice výmluvná. Bratránci si z ní dělali často

žerty, oslovující ji „milostpaní“. Svou výmluvností jim čelila tak rychle, že jsme nikdy nerozuměli, co jim povídá.

Originelní noclehárnu pořídili si bratránci u sv. Jana mezi Podlesím a Mladovicemi.

Před stavbou silnice dosahovala tamnější stráž až blízko k Chotýšance. Do stráně vykopalo si 12 bratránků dosti široké a tak hluboké díry, že se v nich mohl dospělý člověk natáhnouti a pohodlně obrátiti. Díry byly v jedné řadě a u každé byl jeden schůdek. Aby se hlína nesesula, byl vchod a částečně i vnitřek opatřen oporou z klacků. Vnitřek byl vystlán slámou. Ve stropě byl upevněn motouz na němž visel chleba, aby prý ho v noci neužiraly myši. U první díry od Postupic byl zasazen kůl s tabulí, na niž kdosi z bratránků napsal „Ves Trhanov“. Kamarád z první díry býval jejich starostou, z poslední policajtem.

Před děrami u říčky (na návsi) bylo ohniště z kamenů a na něm v plechové krabici od konzervovaných ryb vařivali si společně „ranní polévku“.

Při jedné pochůzce shlédli jsme, z čeho polévku vařili. Nabrali vodu potoka (tehdy čistou), nalámali tvrdý chléb přidali hojně cibule a vložili roztrhaného slanečka. Než se polévka uvařila, seděli všichni kolem ohně a lačně hleděli na pěníci se vodu. Poněvadž měli pouze jednu lžici (obecní) podávali ji po každém soustu jeden druhému. Pospolitost jejich byla dokonalá. Do Trhanova docházeli na noc i tehdy, když se pracovalo až na hrázi Mlýnského rybníka a na řečišti u Chalup. Tak jim byl Trhanov milý. V létě bylo bratránkův hej. Nebáli se deště, netřáslí se před bouřkou. Třebaže vydělali poměrně slušný peníz, chodili většinou bosí a napolo nazí. Vášeň ke kořalce ničila veškeré lepší snahy a úmysly. Nejnutnější oděv vždy od někoho dostali a mítí košili bylo u nich jakýmsi přepychem. Z obyvatel trhanovských měl ji, pouze starosta. Snad proto mu tak říkali.

Hůře bylo na podzim. Tehdy však je uchvacoval pud sebezáchovy. Odlétali jako stěhovaví ptáci a jihem byly jim – nemocnice a vězení.

Tam se uchylovali, aby s nastávajícím jarem vrátili se opět do opuštěných děr ve stozích, v Trhanově, aby nocovali ve známých stájích a chlévech, aby pokračovali v práci na podzim opuštěné a dokončovali svůj zdánlivě klidný, ale přece trpký a ubohý život.

Celá doba „bratránkovské éry“, měla pro vesnice jenom význam obchodní. Co zde vydělali, to zde utratili.

Po skončení regulačních prací pocítovali újmu všichni obchodníci potravinami, hlavně však lihovinami. Několikaletá přítomnost zemských inženýrů a stavitelských úředníků měla, zejména v Postupicích, význam pouze společenský. Přizpůsobivše se místním poměrům, stali se někteří členy Čtenářského spolku. Jejich působením odhodlal se spolek postavit z jara r.1911 vlastní plovárnu na Papírníku. Plány a výpočty o zatížení celého objektu učinil inženýr, člen spolku. Potřebné dříví bylo svezeno na dvůr domu čp.132, kde se přípravných prací (řezání, hoblování atd.) horlivě zúčastnili i někteří členové spolku.

V krátké době byly nosné trámy spuštěny na vodu, a na nich budována vlastní plovárna. Výpočty o nosnosti klád byly však pochybené, a tak se stalo, že se podlaha plovárny hluboko (asi 1 m) ponořila, co protější roh spojených a nezatížených klád trčel nad vodou. Nepomáhali ani zapečetěné prázdné sudy vpravené pod kabinky mezi klády. Aby se mohlo plovárny použítí, bylo nutno zarazit do dna rybníka silné piloty a plovárnu zavěsit na ně řetězy.

Doba regulačních prací uplynula rychle. Celkový vliv stavby na místní poměry byl velice dobrý. Dělnictvu se dostalo slušných mezd a z občanů, kteří se při stavbě zaměstnávali povoznictvím, zachovali si mnozí slušný majetek.

Údolí Chotýšanky nabylo nového vzhledu.

Prudké vodě říčky vykázán přímý směr a síla její zlomena tvrdými břehy a četnými přepady. Romantika údolí rozhodně utrpěla, ale nebezpečí opětné katastrofy odvráceno je, bohdá na věky.

Vraťme se však poněkud zpět.

Roku 1909 usnesl se obecní výbor, aby při slavnostech, při nichž nutno střileti, dělo se tak, ne jako posud, používáním hmoždířů, při nichž vždy hrozilo nebezpečí, nýbrž jiným způsobem. Byly tudíž opatřeny dva sudy, z nichž jeden zbaven svých den vklíněn byl do druhého. Ve dně druhého vyříznut malý otvor. Střílení obstarává hajný obyčejně tím způsobem, že vloživ ústí pušky zvenčí do otvoru ve dně sudu, odstřeluje rány do sudů.

Se sudy upevněnými na trakači popojíždí strážník a řídí výstřely podle potřeby tam, kde mají být nejvíce slyšeny. Opětné zahájení trhů bylo ustanoveno v roce 1910.

O prvním trhu vystavili své výrobky pouze dva obuvníci, a z okolí byly přihnány pouze tři kusy hovězího dobytka. Příští trhy se už pro neúčast nekonalý. Zanikly úplně.⁽¹⁰⁵⁾

Současně s regulačními pracemi byly vykonány i některé práce uvnitř městečka.

Roku 1912 byla vystavěna mezi hospodou čp.3 a domkem čp.2 při silnici řádná schrán pro hasičské nářadí, náčiní a stříkačku, doposud přechovávanou ve stodůlce strážníkovy domku. Cesta od domku čp.16 až na počátek farského lesa upravena řádně co silnice a vykonány jiné drobnější práce.

Zatím na evropském politickém nebi stahovala se mračna z nichž se rozpoutala krutá bouře světové války.

V neděli o svátku sv.Anny, dne 26.července 1914 byla vyhlášena mobilizace.

Veliké žluté plakáty, vyzývající vojiny osmi určitých sborů (najmě těch, jež byly doplňovány většinou vojiny slovanských národností), aby se do 24 hodin dostavili do svých středisek, byly vylepeny v Postupicích právě v poledne.

V mnoha našich rodinách konaly se truchlivé přípravy na odchod některého člena. Na úřední vyzvání byla Sušárna pozměněna na infekční nemocnici. Narukováním mnohých učitelů (u nás Andršta a Macešky) šířila se zvěst, že se po prázdninách nebude vyučovat. Vyučovalo se však. Poněvadž se počaly vyskytovat na Moravě a Čechách (Žižkov) případy asijské cholery, zahájili oba postupičtí lékaři očkování proti choleře a nové proti neštovicím. Příčiněním Dra Stejskala konaly se přípravy ke zřízení vojenského lazaretu v tovární budově na Podlesí. Veškerý potřebný náklad se zařízením a vydržováním lazaretu hradil tehdejší hrabě Filip ze Šternberka s chotí Karlou. 6.října přibýlo v odpoledních hodinách vlakem prvních 16 raněných vojáků do podleského lazaretu. Na nádraží čekal na ně dvorský žebříňák. 11.listopadu vypsalo Rakousko I. válečnou půjčku. Bylo nutno opět prokázat, byť jen zdánlivou, loajalitu a proto obecní výbor postupický upsal 500,-K. Do Čech přišel proud vystěhovalců. Za několik dnů bylo jich přiděleno do Postupic 47. Většina byla ubytována v domě čp.118, kdež bylo celé patro prázdné. Židé hleděli se ubytovat u svých souvěrců, byli však s nevolí odmítáni. Polští uprchlíci byli ubytováni také v Jemništích, Čelivě, Struhařově, Popovicích a j. Strážníková žena (Boháčková) zastávala službu svého muže, bubnujíc a předčítajíc hojná nařízení vlády, okresu, hejtmanství i obecního úřadu. Nedostatek a veliká dražota petroleje způsobila, že Postupice byly té zimy osvětlovány jen lampami na důležitých místech a pouze do 10 hodin večer. Postraních lamp nepoužívalo se vůbec.

Jako nouzová práce byla vykonána úprava silnice od Kneschků čp.3 kolem školy až za městečko u čp.16, kde navázáno na popovicickou silnici z roku 1912 (stavba další její části, od farského lesa až do Popovic byla uskutečněna jako nouzová práce v následujících letech a úplně dokončena byla až v r.1919.

29.dubna ohlásila vláda II. válečnou půjčku, na níž obecní výbor upsal 200,-K.

Koncem října byl nařízen a proveden soupis všech zvonů. Továrnám se nedostávalo kovů na výrobu děl. V Postupicích zapsáno jich bylo všech pět. V listopadu byl ukončen soupis III. válečné půjčky. Výbor postupických upsal tentokráte 400,-K. Většina našich vojinů nalézala se v Bekescábě v jižních Uhrách, kam byl benešovský pěší pluk č.102 přemístěn již před delší dobou. Mnozí nacházeli se již v zajetí (lihovarník Kunc v Rusku, František Hrabánek, řezník a j.v Srbsku), o mnoho jiných se již dlouho nevědělo (mlynář Vojtěch Kopecký) a někteří mrtví (Karel Vrňák a j.). Nový rok 1916 přinesl zdražení piva. Cena obyčejného piva byla stanovena na 52 hal.

Té doby bylo již v činnosti vedení elektrického světla, jež si dal zřídit majitel velkostatku až do Jemnišť. Energie světelná, vyráběna na pile u Postupic, byla vedena k Postupicům, kdež osvětlovány : důchodní dům, dvůr, lihovar, deputátní byty a fara. Postupický obecní výbor, uváživ výhody tohoto světla, zvláště za panujícího nedostatku petroleje a svíček, žádal o jeho zavedení po městečku. Žádosti nebylo vyhověno. Postupický obecní výbor, chtěje zůstaviti památku světové války, usnesl se, aby z té příčiny osázen byl „Holý vrch“ Jehličnatými stromy. Ceny potravin úžasně stoupaly. Ku zmírnění bídy nakoupila postupická obec aprovizační brambory, jež prodávala za 15 K jeden q. cent.

Odvody prosely již čtyřikrát všechny ročníky. Do 16.listopadu 1916 nastoupilo z Postupic 121 mužů vojenskou službu. Z nich již padli nebo válečnými útrapami zemřeli : František Biskup, Karel Brodina, Václav Bucek, František Jíša, Karel Lejček, František Paleček, Josef Petr, František Průcha, Jan Řezníček, Antonín Vosátka (Leč), Karel Vrnák a Jan Žížala. Pro úplný nedostatek uhlí nastaly na školách uhelné prázdniny.

V Postupicích nebylo z téže příčiny vyučováno od 12.února do 31.března 1917.

1.března byly v Postupicích sňaty a zabaveny zvony. Sv. Martin, Sv. František a umíráček.

Dle příkladu lázeňských a výletních míst vyzval také obecní výbor Postupic Pražáky, aby na léto do Postupic nejezdili, poněvadž potraviny nepostačují ani pro místní lid.

K uctění císaře Karla bylo usneseno, aby vysázený les „Na Holém vrchu“ nazýval se „Háj J.V.cís. Karla“, k uctění cís. Zity aby na cestě k Pozovu bylo vysázeno 10 třešňových stromů a nazvány „Třešňová alej J.V. cís. a král. Zity“.

Holý vrch však nebyl olesněn vůbec, a u pozovské cesty bylo proti místu „na Hrobech“ vysázeno několik třešní z nichž stojí dnes pouze dvě. Dlužno však litovati, že této okrasné snaze padly za oběť dvě ze čtyřech lip, stojících u kříže „na Hrobech“. Na jejich místech vysázeny rovněž dvě třešně. 6.prosince byl v Postupicích sňat a odvezen zvonek „sanctusový“.

Politický projev českých spisovatelů k poslancům učiněný dne 15.května 1917, tříkrálová deklarace všech českých poslanců ze dne 6.ledna 1918, konečně i nadšená národní přísaha v Praze dne 13.dubna a velkolepá oslava 50letého trvání Národního divadla ve dnech 16. – 17. května 1918. To vše působilo na české katolické duchovenstvo, sdružené v Jednotě kněžstva Čech a Moravy.

Začátkem září svolána do Prahy schůze členstva, jež se zde prohlásila věrnými syny národa, z něhož vyšli a solidárními s jeho požadavky za samostatnost. Usneseno dáti průchod tomuto svému smýšlení tím, že na svátek sv. Václava pronesou manifestační kázání a obětují slavné bohoslužby za splnění národních aspirací.

Dle tohoto usnesení zachoval se také postupický farář František Valášek. Nedbaje odporu kostelního patrona, ani pověstí v městečku, dle nichž hrozilo mu ihned po bohoslužbách zatčení a uvěznění, konal přípravy. Oznámiv konání slavných bohoslužeb, vyzval občanstvo k vyvěšení národních praporů. Pozval také všechna obecní zastupitelstva své farnosti. Čin tento vzbudil značný rozruch a slavnost byla očekávána s horečným napětím.

Den 28.září, svátek Sv. Václava, českého patrona, byl uvítán vyzdobeným městečkem. Lidu sešlo se nevídané množství. Farář Valášek pronesl kázání o ideji svatováclavské jakožto posilovatelce a udržovatelce národního vědomí a nositelce tužeb po svobodě a samostatnosti.

„Nedej zahynouti nám ni budoucím“. Vždyť zahyneme-li, zahyneme Tobě! Nebude se pak ve Tvé zemi ozývati Tobě chvála Tvým jazykem – ukončoval výborný kazatel svou řeč, jež zanechala hluboký dojem. A když se při bohoslužbách rozezpívala ta četná hrdla svatováclavským chorálem, mnohé a mnohé i otužilé oko zarosilo se povzbuzenou nadějí, radostí nad samostatností snad blízkou, za niž se dnes tak vroucí modlitby nesly chrámem.

V takových činech poznával obecný lid důležitost a vážnost doby.

Dne 28.října 1918 byla v Praze dopoledne vyhlášena samostatná Československá republika. Do Postupic přilétla telegrafická zpráva o událostech v Praze o polednách. Působila tak ohromně, jako neuvěřitelně. Nebylo zde nikoho, kdo by býval byl alespoň zhruba informován o celkové situaci poslední doby. V tom právě zračilo se jakési všeobecné tápání, z čehož nikdo neuměl vybědnouti. Během odpoledne bylo sice vyvěšeno několik národních praporů, ale to bylo vše. Teprve po příjezdu večerního vlaku, rozlétly se jakés také zprávy o událostech v Benešově a v Praze. Druhého dne 29.října očekávány horečně časopisy a hltány podrobnější zprávy z Prahy. Dopoledne shromáždil se dorost a za vedení studentů šel orla na poštu a tabákové trafice na domě Mojžíše Sušického. Pokusili se sejmuti také kovového orla, zavěšeného nad vraty podleské továrny, ještě z dob Linkeho a Otty. Byl však vysoko, nesnadno dostupný a těžký. Proto bylo od činu upuštěno. Svě slávy byl však brzy zbaven, neboť byl sňat druhého dne vojíny, meškajícimi posud v lazaretu. Večer učiněn byl studentův pokus k odstranění vyvěšených praporů na domech izraelitů

Oppenheimra, Franka a Sušického. Organizovanější byla již opověděná přednáška lesmistra Liewalda „o české samostatnosti“, jež se konala v neděli 3.listopadu ve škole.

Skutečná oslava 28.října konala se teprve v neděli 10.listopadu za účasti dorostu, lesmistra Liewalda, faráře Valáška, učitelky Hellerové, statkáře Srby a správce Přistoupila. Za zvuků čelivské hudby scházeli se občané z Jemnišť, Milovanic, Čeliva a ostatních sousedních obcí. Po slavném kázání a bohoslužbách, shromáždil se lid na náměstí kolem postavené ozdobené máje, kde statkář Srb promluvil o politickém a lesmistr Liewald o hospodářském významu československého státu pro český národ. Na náměstí koncertovala hudba. Oslava byla ukončena v Postupicích nezbytnou taneční zábavou v hostinci „u Hrabánků“.

Světová válka byla skončena.

Během války vznikly na straně bojující proti Rakousku československé legie. Ještě před válkou organizovali Čechoslováci v Rusku celou řadu vzdělávacích a podpůrných spolků. Česká kolonie v Moskvě vystoupila záhy s požadavkem osvobodit náš národ a uskutečnit československý stát. K tomu byl vytvořen r. 1914 Svaz čs. spolků na Rusi a jeho organizátorem a spoluvůdcem se kromě jiných, stal člen československého moskevského spolku Jaroslav Šilhan, společník technické firmy Šimůnek a spol. Šilhanovi bydleli v Moskvě a jejich byt se stal dočasným útlukem mnohých vůdčích osob našeho I. odboje. I pozdější prezident Masaryk dlel u nich několikrát návštěvou. Po vítězství bolševiků se stala rodina obětí perzekucí z jejich strany pro podporu čsl. legionářů. Pro svou činnost byl Jaroslav Šilhan třikrát zatčen a jen náhodou unikl popravě. Po mnohém namáhání a pomocí velkých úplatků podařilo se jim prchnouti z Moskvy, kdež zanechali veškerý majetek na pospas osudu a po devatenácti letech pobytu v Rusku se jim podařil, po dobrodružném útěku přes Finsko, návrat do vlasti.

Považujeme za svou povinnost zmíniti se, byť jen prostými slovy, o činnosti Šilhanově. Má za choť dceru zdejšího občana Michaela Kneschky a tráví s ní zde mnohá léta. Je takřka synem našeho městečka. Anna Kůželová, rodem z Postupic, jež v Rusku po devatenáct let věrně a oddaně sloužila jeho rodině, získala si rovněž nemalých zásluh na poli revolučního hnutí. Žádné podnikání rodiny nebylo jí tajno a mnohého zúčastnila se i činně. Pro Šilhanovu revoluční činnost, již rakouská vláda tušila, byl podezříván také náš občan a soused Michael Kneschek. Během války byla v jeho bytě v Postupicích konána pražskou policií přísná prohlídka, po níž byl zatčen a po nějakou dobu také v Praze vězněn.

Z Postupic a nejbližšího okolí sloužili v legiích :

Jméno	Zaměstnání	místo	legie		
			ruské	franc.	Italské
Chlístovský Jan	Obchodník	Postupice čp.86		X	
Kopecký Jan	Učitel	Postupice čp.14	X		
Kouřil František	Dělník	Postupice čp.56			X
Novák Jar.	Kožešník	Postupice čp.122	X		
Skočdopole Stan.	Učitel	Postupice čp.119			X
Starosta Jan	Mlynář	Postupice čp.51	X		
Šimon Karel	Listonoš	Postupice čp.37	X		
Vrňák František	Strojník	Postupice čp.132		X*	
Mikolášek Frant.	Dělník	Holčovice	X		
Březina Jan	Hokynář	Jemniště			X
Kuneš Josef		Jemniště	X		
Lazák Václav	Dělník	Kamenná Lhota	X		
Zeman Jan	Rolník	Kamenná Lhota		X	
Havelka Václav		Lísek	X		
Tůma Antonín		Lísek	X		
Vojta Josef		Městečko	X		
Kolman Josef	Rolník	Milovanice	X		
Rálek Josef		Mladovice	X		

jméno	Zaměstnání	místo	legie	legie	Legie
Sochůrek Josef	Zedník	Mladovice		franc. X	
Fejtek František	Rolník	Popovice	X		
Mládek Josef	obecní strážník	Popovice	X		
Slepička František		Popovice		X	
Štrelka František		Popovice		X	
Otradovec Josef	Rolník	Pozov	X		
Řezníček František	Rolník	Pozov			X
Matoušek Josef	Dělník	Roubíč. Lhota			X

* padl ve Francii 28.10.1918

Z Postupic ve válce padli nebo zahynuli válečnými útrapami :

Biskup František	Vrňák František	Řezníček Jan
Kuthan Václav	Dotlačil Josef	Žížala Jan
Vobecký František	Petr František	Brodina Josef
Brodina Karel	Vrňák Jindřich	Rajtr Josef
Lejček Karel	Jíša František	Jenšík Ludvík
Vosátka Antonín z Leče	Petr Josef	Fortýn Josef
Bucek Václav	Vrňák Karel	Sednička Antonín
Mitýsko Václav	Jíša Karel	Štrelka Josef
Vosátka Josef	Průcha František	Řezníček ?
Dotlačil František	Zeman Josef	
Paleček František	Kopecký Vojtěch	

Dějiny městečka od 28.října 1918 počínají se novou kapitolou, jejíž napsání je vyhrazeno budoucnosti.

Doslovem naší kapitoly budiž seznam všech známých představených osob, jež po dlouhou dobu měli vliv na utváření místních poměrů a konečně i přehled finančních rozmachů po celou dobu, kterou možno sledovati v příslušných knihách. O představených obce do r. 1848 nenalzáme, kromě ojedinělých případů, v celém obecním archivu nějaké zmínky. O průběhu jednotlivých voleb zastupitelstva není vůbec listin.

O rychtáři Křížovi zmiňuje se farní kronika – II jako o předchůdci rychtáře Václava Kollaře.

Rychtáři a obecní starostové jak po sobě následovali :

Jméno	v letech	Jméno	v letech
Kříž ?	?	Pleticha Tomáš	1856 – 1862
Kollař Václav	1789 -1801	Bryll Karel	1862 - ?
Kolář Anton	1802 - 1803	Matoušek Josef	1881 - ?
Bubník František	1803 - ?	Paur Antonín	?
Vranický Josef	1803 - ?	Pavlát Václav starší	?
Jíša Vojtěch	1811 - ?	Zeman Jan	?
Walter Josef	1811 - ?	Paur Anton	?
Žížala Matěj	1820 - ?	Pavlát Václav mladší	zemřel r.1915
Mootz František	1822 - ?	Nádvorník Jan *	1915 - 1919
Pavlát Jan	1833 – 1848 ?		
Kaňkovský Václav	?		

* jako úřadující náměstek

Výkaz obecních účtů za dobu od r. 1856 do r. 1920

Roku	příjem zl/kr	vydání zl/kr	Roku	příjem zl/kr	vydání zl/kr
1856	205 / 011/2	296 / 271/2	1889	1.328 / 71	1.379 / 87
1857	205 / 11	298 / 33	1890	1.385 / 21	1.108 / 78
1858	212 / 40	272 / 27	1891	?	?
1859	238 / 64	345 / 671/2	1892	1.263 / 79	1.222 / 33
1860	341 / 18	392 / 48	1893	1.061 / 90	1.064 / 12
1861	289 / 26	341 / 061/2	1894	910 / 45	927 / 90
1862	597 / 18	954 / 101/2	1895	?	?
1863	259 / 19 ½	408 / 01	1896	1.108 / 65	1.196 / 87
1864	?	?	1897	1.162 / 72	1.204 / 83
1865	339 / 69	339 / 65	1898	916 / 90	1.101 / 491/2
1866	358 / 02	357 / 71	1899	1.325 / 54	1.202 / 73
1867	123 / 66	123 / 02			
1868	326 / 261/2	421 / 43	1900	2,278, 38	2,255, 99
1869	403 / 40	416 / 78	1901	2,713, 78	2,638, 83
1870	119 / 631/2	83 / 83	1902	2,716, 99	2,690, -
1871	450 / 411/2	425 / 241/2	1903	2,704, 80	2,776, 99
1872	421 / 611/2	387 / 75	1904	1,241, 66	1,495, 86
1873	476 / 741/2	446 / 181/2	1905	1,319, 09	1,386, 20
1874	493 / 83	472 / 121/2	1906	1,095, 23	3,077, 36
1875	478 / 83	497 / 471/2	1907	3,822, 08	3,065, 89
1876	444 / 89	523 / 83	1908	3,774, 14	3,471, 95
1877	716 / 851/2	923 / 03	1909	852, 50	2,732, 15
1878	739 / 101/2	762 / 60	1910	3,658, 86	3,605, 09
1879	803 / 411/2	662 / 891/2	1911	4,001, 83	3,429, 77
1880	860 / 441/2	768 / 991/2	1912	3,465, 74	3,070, 94
1881	902 / 081/2	849 / 171/2	1913	3,445, 08	3,171, 17
1882	835 / 591/2	852 / 191/2	1914	3,048, 82	3,294, 56
1883	1.124 / 191/2	1.257 / 52	1915	4,119, 04	3,614, 64
1884	1.249 / 63	1.279 / 801/2	1916	1,883, 88	3,097, 40
1885	1.264 / 941/2	1.288 / 68	1917	4,091, 01	3,660, 73
1886	1.290 / 611/2	1.340 / 831/2	1918	3,688, 27	4,361, 64
1887	1.405 / 88	1.536 / 89	1919	5,255, 97	6,319, 16
1888	1.539 / 60	1.545 / 72	1920	12,328, 68	11,951, 97

II. část

Zeměpisný přehled

Poloha městečka

Otakar Bureš.

Městečko Postupice, jehož zeměp. poloha ⁽¹¹¹⁾udána 32°24' v.d. a 49°44' s.š., ⁽¹¹²⁾rozkládá se na severních svazích českého masivu, majících sklon k řece Sázavě, v údolí potoka Chotýšanky.

Výška nad mořem je 421 m.

Horopis

Otakar Bureš.

Horopis širšího okolí postupického je vyjádřen údolím potoka Chotýšanky, jež meadrovitým tokem směru severovýchodního prodírá se rulovým územím k říčce Blanici, levé pobočce Sázavy.

Výškové poměry údolí a svahů je lemujících jsou dosti jednoduché.

Prameny Chotýšanky jsou u Otradovic Neustupovských, mají výšku 530 m. V jankovském údolí vykazuje výši 512 m, nad Pičínem 480 m, u Vojslavic 468 m, nad Popovicemi 454 m, v Postupicích 421 m, pod Městečkem 374 m, nad Chotýšanským mlýnem 359 m, u Slověnic 335 m, a u Libže, kde soutok s Blanici, 324 m. Výškové rozpětí mezi pramenem a ústím při 33 km toku je 206 m. ⁽¹¹³⁾

Výšky návrší, provázející údolí, kolísají mezi 680 m v okolí Jankova a 420 m u Libže. Z množství kopců, návrší ta tvořící, třeba zmíniti se o těch, jejichž vrcholky jsou trigonometrickými body :

Skrýšov 548 m nad Ratměřicemi, Ořešnice 575 m nad Popovicemi, Gloriela 513 m padající příkře k Chotýšance, u Městečka 420 m nedaleko stoku Chotýšanky s Blanici 575 m severozápadně Vojslavic, Chlum 512 m severozápadně Roub. Lhoty, Hůrka 519 m jižně Bořeňovic a 533 m severovýchodně Divišova.

Geologie Postupic a okolí

Ing. Petr Kučera.

Horský masiv okolí Postupic jest geologického stáří velmi značného. Od jihu přes Postupice zabíhá sem Českomoravská vysočina, jež jest částí českého neb bojského masivu stáří prahorního, který jest jedním z nejstarších sloupů evropských a v dobách geologických pevností svou zadržoval, zarážel, mohutné tektonické pochody, zvrásňující okolních sousedních ker.

Nyní jeví se nám jako eolickými pochody a později erodí zbrousené zbytky vysokého horstva původního a jest zřejmé, že nesmírně zoračné hmoty, které byly původně uloženy na povrchu nynějších trosek, již v nejstarších dobách geologických byly odneseny a odplaveny.

Ze strany severní a severozápadní příkládá se středočeský masiv žulový, zbytek to variscinského pohoří jež vzniklo v době asi uprostřed kamenouhelného útvaru, v oblouku k jihu otevřeném zabíhalo od hranic francouzsko – belgických přes Německo do zemí

českých. Zde narazilo na masiv český a dále na východě na starou, rovněž neoblomnou tabuli ruskou a před těmito pevnými sloupy nesmírná síla, která byla příčinou vrásnění, utuhla – byla potlačena.

Na hranicích styčných nastaly při tomto pochodu horotvorném mohutné poruchy tektonické, rozštěpy, poklesy, výsuny a změny petrografických vlastností hornin, oba masivy skládající.

I toto horstvo se během doby značně měnilo. Bylo vydáno nejen četným vnitřním poruchám tektonickým, jež se jeví zvláště ve zlomech a mohutných rozštěpech, nýbrž i silně bylo pozměněno vnějšími vlivy vody a vzduchu.

Z původního, značně vysokého horstva vznikly nynější zbytky výše nepatrné, silně zbroušené, takže původní tvar nyní již je zastřen. Uložení vrstev těchto zbytků jest obloukovité, což nasvědčuje společnému původu, kteréžto zvrásnění povstalo tektonickými přeměnami, jimž byly vrstvy vydány a porušily až do základu stavbu geologickou. Později byl varascinský oblouk ve značné rozloze pokryt přestupujícími mladšími uloženinami (povarescinská pokrývka), ze kterých nyní, roztroušené hrásti, větší nebo menší, zbytky to původního horstva, vynikají.

Oba tyto masivy (českomoravská vysočina a středočeský masiv žulový), zbytek varascinského pohoří, stýkají se na sever od Postupic u Chotýšan, osady Lísek až k okresní silnici Postupice – Jemniště, dále u Lhoty Roubíčkovy a odtud obloukem směrem k Postupicům zatáčejí se k Pozovu jdou směrem severozápadním k silnici z Bystřice do Struhařova. Jak již dříve bylo uvedeno, oba původní masivy značně se změnily, vlivem erose vody a vzduchu byly rozrušeny, takže kamení vystupuje pouze na úbočí údolních a vyšších hřbetech horských v podobě útesů, nebo jednotlivých balvanů, po případě v lomech, kdež se láme.

Mírně zvlněný ráz okolí Postupic podmíněn jest v plochém uložení vrstev ruly. Je to pohoří jednotvárné, nemalebné, průměrné výše kolem 500 m.n.m.

Složeno jest z hřbetů dlouhotáhlých, směrem k západu se snižujících a pokrytých nehlubokými, krátkými údolními. Jediná říčka Chotýšanka hluboko prodírá se, vyžívající zlomu, do tvrdého kamení v čarách klikatých a dodává tak malebnějšího rázu krajíně.

Převládající kamení jest rula ve vrstvách, směřujících od jihozápadu k severovýchodu a žula, která tvoří menší ostrůvky u Nové Vsi, Lištěnce a Miroslavě. Konečně nedaleký Blaník, vysoký 638 m, tvořen jest žulou, vystupující z moře rulového.

Rula náleží útvarem rulovému laurentinskému, jest vrstevnatá a skládá se podstatně z týchž minerálů jako žula, totiž živce, křemene a slídy. Od žuly rozeznává se jen vrstevnatým složením. Dle toho, v jakém množství jsou zastoupeny tyto minerály, vznikají různé odrůdy ruly : rula slídnatá, obsahující hojně slídy, okatá, když živec tvoří okrouhlé pecky krystalické, porfyrická, je-li v jemné hmotě rulové živec ve zřetelných krystalech. Mnohdy jiný minerál zastupuje více méně rulotvorné minerály a vznikají tak odrůdy : amfibolická (slída nahrazená amfibolem), talková atd.

Rovněž barva jest příčinou různých odrůd : takto možno charakterizovati rulu jako šedou a červenou. Šedá obsahuje bílý neb šedý živec a hojně tmavé slídy (liolit) ve vlnitých ohýbaných listcích. Červená obsahuje zarudlý živec a spořeji světlou slídu (muskovit) v listcích rovných. Šedá žula bývá obyčejně bohatá na žíly stříbrných a olověných rud, kdežto červená chová v sobě sporadicky žíly se železnými a manganovými rudami.

Okolí Postupic skládá se převážně z ruly šedé a granitické. Tato vznikla stykem ruly se žulou a na ní jest již těžko rozeznati typickou vrstevnatost : tvoří vlastně přechod z pásma rulového do žuly a naopak. Na povrchu tato rula jest již silně zvětralá, dosti hluboko přeměněna v písčitou hlínu.

Ornice takto vzniklá může skýtati velkých výnosů, je-li náležitě vyhnojena a provzdušněna (proorána). Zvláště okopaniny – brambory mohou zde docílit velkých výsledků, poněvadž mají dostatečné množství drasla, vzniklého zvětráváním (chemickými pochody) živce v rule obsaženého, bohatého na draselné soli. I porostům lesním velice dobře v takové půdě se daří, o čemž konečně svědčí bohaté a krásné lesy.

Další význačnou horninou zde jest žula, patřící k prahornímu útvaru středočeského masivu žulového.

Na severní a severozápadní straně Postupic tvoří kompaktní horské hřebeny ve výši až přes 500 m.n.m. Zastoupena zde jest zase různými odrůdami, z nichž nejdůležitější jsou žula světlá, drobnozrná a žula rulová, vzniklá stykem ruly se žulou. Kromě toho tvoří ostrůvky v rule, o čemž byla již dříve zmínka.

Mladší vrstvy geologické zastoupeny jsou v okolí Postupic jen u Vlašimi a Divišova. Jest to permský útvar mezi Vlašimi, Nesperskou Lhotou a Čelivem, tvořený pískovcem, neznatelně zvrstveným, v němž uložena jest sloj as 0,3 m mocná, obsahující lesklé tmavohnědé uhlí a tmavé lupky s otisky rostlin. Menší ostrůvek permský jest u Divišova (v městě samém) a u hájovny Čenska. Ostrůvky amfibolitu nalézají se u Divišova a Nesper u Vlašimi vedle ostrůvků permských.

Nejmladší vrstvy diluvialní a aluvialní vznikly v kotlině u nádraží Jemniště – Postupice blíže osady Lisku, kol potoků a vodních cest, jsouce výsledkem nenáhlého splavování zemské hmoty z okolních výšin a úbočí horských, nebo jeví se jako usazený kal bývalých větších ploch vodních a konečně tvoří se stále kol vodních toků a na dně četných rybníků.

Literatura : Prof. Dr. Filip Počta : Stručný přehled geologie Čech
Prof. Dr. Krejčí : Geologie

Vodopis

Otakar Bureš.

Chotýšanka, jejíž tok jest asi 33 km dlouhý, pramení, jak již podočteno u Neustupovských Otradovic, nedaleko okresní silnice Jankov – Votice.

Teče zprvu směrem východním a protéká několik rybníků. Za Jankovem, donucena Skrýšovem (548 m) změnití tok východní v severní. Ve zúženém zalesněném údolí protéká dvěma rybníky a míjí ves Pičín. U Kondratic údolí se rozšiřuje a Chotýšanka, stáječící se k východu, přijímá zleva potok přicházející od vesnice Strženec.

Před Popovicemi obloukem k severu vypjatým obtéká vrch „Na Ďábelce“ 501 m

V Popovicích proteče rybníkem a za nimi běže směr severoseverovýchodní. Údolí opět se zužuje, lesů z obou stran přibývá.

V Postupicích vytvoří rozlehlý rybník Papírník, z něhož teče přímo na východ. Po výtoku z rybníka u Lhoty Veselky obchází velkým obloukem kótu 441 m, přijímá zleva potok od Jemniště. Hmota Glorioly mění tok Chotýšanky v severní.

V úzkém lesnatém údolí přitéká zleva potok, pramenící pod Homolkou 492 m. Za chotýšanským mlýnem Chotýšanka naposled dostává směr východní a vstupuje do větší rovinky, kde přijímá zprava i zleva několik potůčků. U vsi Libže vtéká do Blanice.

K.V.Mixa.

V okolí Postupic přijímá Chotýšanka na pravé straně pod mladovickým mlýnem potůček, pramenící u Kamenné Lhoty a vinoucí se po jihozápadním kraji lesa Želichova, nad fabrikou potůček z lesa Bláznivky, pod fabrikou potůček z milovanických Sítin. Na levé straně v Mladovicích potůček sbírající vody v loukách pod lesem „Habřinou“, v podleském údolí potok, počínající se v loukách u Kobyli, protékající Miroslav, novoveské rybníky a rybník Lisenec, nad podleskou hospodou potůček z luk „nad farským lesem“ a pod postupickým mostem potůček pramenící se ve stráni „na Hrobech“ a protékající postupickou „Kaluzinou“, rybníčkem.

Do Papírníka spěchá také potůček, protékající rybníkem „Plačkem“.

Voda Chotýšanky je prudká, za jarních tání a po bouřích strhující. Její původní klikaté koryto bylo jednou z hlavních příčin, že se odtud vody při povodni r.1906 dál zdlohavě. Proto korytu, jež povodní velice utrpělo, vykázán při regulaci směr přímý a zřízeny přepady, v nichž je tlumena prudkost vody. Chotýšanka byla tím zbavena sice romantického půvabu, ale nutnost tohoto opatření dokazují zvláště jarní vody. O rybnících viz kap. Hospodářství, odd. rybníkářství.

Ze studní jsou v Postupicích nejdůležitější tyto :

(Do r. 1856 stávala obecní studna u domku čp. 8).

Obecní studna nad rybníčkem „Kaluzinou“ před čp. 39, vystavěna byla roku 1856. Píše o ní kronikář.⁽¹¹⁴⁾ R. 1856 též byla zhotovena nová studna na náklad obce, totiž roubená a nová střecha a obarvená, byly dány na dvě strany nové dvěře na tuto studnu, z místa všichni přispívali z malé strany nic a dvůr nic. Pachtýř košerák dvora Postupic k žádné náhradě přitážen nebyl jakož začátečník. Josef Jíša č.27 též ničeho nedal, protože má studnu doma.

Pleticha.

Studna na náměstí byla postavena roku 1884 školní radou pro potřebu školy.⁽¹¹⁵⁾ Správa obce uznávše její důležitost pro širší občanstvo, přejala ji r. 1908 do své správy. Třetí obecní studna nalézá se od r. 1912 v Hůře proti mostu. Všechny tři studny jsou opatřeny náležitou podlahou a obyčejnou pumpou.

Kromě obecních studní je v městečku asi 20 studní soukromých.

Památkou po bývalém pivovaru jest dosud trvající vodovod v domě čp. 132. Voda vedena jest dřevěným potrubím z rybníka „Plačku“ a odváděna do mlýnské strouhy. V letech 1860 byl zařízen také vodovod z obecní studny nad „Kaluzinou“ rybníčkem, do domu lesního úřadu. Postavením vlastní studny vodovod zanikl. Okolní lesy jsou bohaté na studánky.

Nejmocnější prameny má studánka ve stráni „u fabriky“ a studánka ve stráni nad podleskou hospodou. Prameny tyto poskytují dostatek znamenité vody i v horkých letech.

Místopis

Postupice, městečko v soudním okrese a politickém okrese benešovském, v župě pražské sousedí : na severu s osadou Jemniště a Lískem (obec Jemniště), na severovýchodě s osadou Chotýšany a hájovnou v Dubínách (obec Městečko). Na východě se samotou Lhota Vlašimská (osada Lhota Veselka) a osadou Lhota Veselka a samotou Věžníky (obec Městečko). Dále s osadou Milovanicemi, s níž a se samotou Želichovem (obec Milovnice) hraničí také na jihozápadě, kde se stýká také s osadou Kamennou Lhotou (obec Popovice). Na jihu hraničí s osadou Mladovicemi (obec Popovice), na jihozápadě s Novou Vsí (táž obec), na západě s Pozovem a na severozápadě s osadou Moklinami (obec Nová Ves) a konečně s Roubíčkovou Lhotou (táž obec).

V politickou obec Postupice sloučeny jsou tyto části: Postupice, Hůra, Chalupy, samota Kuklík a osada Leč.

Svým položením patřivali Postupice od starých dob až do let 1850 do kraje kouřimského, později tábořského.

Původní rozloha Postupic byla nepatrná. Okolní vrchy byly porostlé pralesy a orné půdy bylo jen tolik, aby vyživila rodinu né právě bohatého zemana a snad několik sousedů.

První zmínky o Postupicích z r. 1205⁽¹¹⁶⁾ říkají určitě, že Postupice jsou dvůr (statek, usedlost), k němuž byl připojen les.

Za tehdejších časů nevyňikal dvůr zvláštní výstavností.⁽¹¹⁷⁾ Snad byl zděný, opatřený proti nočnímu přepadení. Připustíme-li domněnku, že v této době byly zde kromě dvora i selské usedlosti, nemohly býti četné a veliké, poněvadž polnosti nebyly rozsáhlé.⁽¹¹⁸⁾ Teprve časem, když vykácená místa pralesů byla přeměněna v pole, mohlo zde vzniknouti více usedlostí.

Při povaze své stavby (dřevo, sláma), bývaly usedlosti pro nebezpečí požárů roztroušeny. Proto nemohly býti četné. Uvážíme-li, že dle všech pramenů nám dosud přístupných možno pokládati za nejstarší nynější usedlosti čp. 20, 24, 33, 42 a 45, sotva pochybíme, vyličíme-li Postupice z dávných dob jako ves se dvorem a několika osamělými usedlostmi.

Postupice, stavše se na konci XIV. století majetkem pánů Kostků (prokázaně sídlil zde teprve r. 1406 pan Vilém) honosily se dojísta již novou tvrzí zděnou a pevnou. Kde stávala tato tvrz, nepadno označiti.

A.N.Vlasák udává ve svém „Okresu benešovském“ (1874) „Stará tvrz postupická, původíště slavného rodu Kostků z Postupic, stávala ještě roku 1702 při samém panském dvoře. Zbyly z ní některé místnosti, v přízemí dvě klenuté, prostranné jizby, sloužící nyní za „ratejnu“, pod nimi sklep a část prvního poschodí na špejchar obrácená, v němž ještě zazděných oken a dveří poznati lze. Vše ostatní je přestavěno a zbořeno. Na jednom místě nalezen byl pod vápennou obílkou na omítce vyobrazený rytíř.

Tato domněnka zdá se být správnou. O postupické tvrzi dochovalo se však ústní podání,⁽¹¹⁹⁾ že stávala na vrchu při cestě do Roubíčkovy Lhoty.⁽¹²⁰⁾

Dějiny dokazují, že kromě pana Viléma Kostky a (snad) Malovce jiní majitelé Postupic zde patrně nesídlili, nýbrž svá sídla měli jinde (Popovice, Radešín, Vrch. Janovice, Obděnice, Říčany, Jankov, Vlašim, a Jemniště).⁽¹²¹⁾

Měli tudíž na postupickém statku své správce, kteří nemohli ovšem jinde sídliti, nežli ve dvoře. Proto je správnější, považujeme-li ony dvorské místnosti, o nichž se zmiňuje A.N.Vlasák, za zbytky obydlí dvorských správců.

Vlastní panské sídlo bylo svými pány pomíjeno. Ani nález pod obílkou vyobrazeného rytíře na dvorské zdi nemůže být dokladem panského sídla. Roku 1920 zjistil autor této knihy obrazy rytířů malovaných na zdech posledního oddělení levého sklepa tovární budovy na Podlesí. Obrazy tyto (a snad onen na zdi dvora, jakož i ony, jež bývaly po stranách vchodu do starého jemnišťského zámku) při opravě domu v l. 1919 – 1920 zrušeny, byly dozajista malovány umělci továrny, jichž v prvních letech její činnosti bylo v Postupicích několik.

Lid postupický vypravuje si také o tajné klenuté chodbě, jež vedla z bývalé tvrze do lesů u rybníků Klenů. Stop po této chodbě však není.⁽¹²²⁾

Nelze tudíž zholat zamítnouti ani tu domněnku, že tvrz postupická stávala na nynějším poli nade dvorem.

Postupice jako ves rozvíjely se pomalu. Podstatná změna nastala založením kostela v první polovině XIV. stol. „Místní plac“ (mírně skloněné pastviště) bylo na jižní straně urovnáno, vystavěn zde kostel a přičleněn malý hřbitov.

Původní kostel byl rozměrů menších.⁽¹²³⁾

V jeho sousedství vystavěna nízká fara s dřevěnými hospodářskými budovami a (zejména) na stráni k potoku a lučinám upravena zahrada.

Tou dobou čítali Postupice dozajista již několik usedlostí. Snad trval již i rybník (Papírník), jehož původ je prastarý.⁽¹²⁴⁾ Po hořejší straně návsi vznikaly postupně nové usedlosti a domky. K jejich zabezpečení před požárem (a k napájení) sloužila místní kalužina.

Tato rozloha Postupic zůstala patrně dlouhou dobu nezměněna.⁽¹²⁵⁾ Dlužno však mít za to, že 30 letá válka zpusťovala zdejší tvrz a zničila některé usedlosti.

Důkladněji možno posuzovati místní poměry postupické až po roce 1656.

Toho roku založeny byly nové farní matriky, jejichž zápisy nám objasňují velmi mnohé. V letech 1656 – 1668, tedy během 12 roků zapsáno je v matrice 13 různých rodových jmen: Jícha, Tkadlec, Doležal, Švadlenka, Kahoun, Havlík, Píc, Srp, Petr, Jíša, Petřů, Kout a Kodet. To dosvědčuje, že zde žilo nejméně 13 rodin.⁽¹²⁶⁾ Počítáme-li 3 – 4 rodiny dvorské, bylo v Postupicích alespoň již 6 – 7 usedlostí i s hospodou, o níž určitá zmínka jest z r. 1665.⁽¹²⁷⁾

Povýšením na městečko r. 1711 počaly se Postupice rozvíjet.⁽¹²⁸⁾ Za tržiště určen místní plac neboli „rynk“, prostírající se mezi farou, kostelem, hořejšími usedlostmi, kalužinou a hospodou.⁽¹²⁹⁾

Po svém povýšení čítaly Postupice r. 1712 již 20 domů a 97 obyvatel.⁽¹³⁰⁾

V roce 1714 dočítáme se poprvé o postupickém pivovaru.⁽¹³¹⁾ Stával na místě, jež sousedilo s farou, cestou kolem kostela (hřbitova) a dosahovalo straně pod hrází. V klínu farské a pivovarské zahrady založena byly hrabětem Františkem Adamem Trautmannsdorfem r. 1717 papírna, jejíž stroje byly hnány vodou rybníka nazvaného proto „Papírník“. ⁽¹³²⁾ Voda odtékající přes stavidla, rozdělovala se pod hrází ve dva proudy, jež svíraly dva luční ostrovy, z nichž hořejšího dostalo se papírníkovi, dolejší náležel faře.⁽¹³³⁾

Pozoruhodné výzdoby dostalo se Postupicům r. 1725. Na památku vystavění nového zámku v Jemništích byly zasazeny na hřbitově proti faře dvě lipky.⁽¹³⁴⁾

Vyrostly ve dva mohutné velikány, vévodící dnes celému městečku. Svými korunami převyšují kostelní věž.

Důležitým vrchnostenským podnikem bylo založení Dolejšího rybníka asi r. 1734. Při rybníku postaven nový vrchnostenský mlýn, první s vodním pohonem.⁽¹³⁵⁾

Do té doby používáno soukromých mlýnů větrných, jichž v okolí bylo několik.⁽¹³⁶⁾

V Postupicích byl majitelem Větrníku r. 1656 mlynář Jícha.

Roku 1761 založeno hromadné pohřebiště slavonských vojinů „Na Hrobech“. ⁽¹³⁷⁾

Důležitou hranicí v dějinách povšechného místopisu stala se doba vlády Josefa II. Chtěje pro spravedlivé zdanění pozemkového majetku vytvořit jakýsi základ, nařídil Josef II. r. 1785 sepsání katastru.

Josefínský katastr z r. 1785,⁽¹³⁸⁾ se skládal z fassovních knih (fasse nebo kniha příznání), jednotlivých berních nebo katastrových obcí, v nichž zapsán každý kus půdy poddanské i panské číslem topografickým, jménem držitele statku, udáním polohy, plošného obsahu a výnosu. Pro měření pozemků byla ustanovena mírou délková lať, dlouhá jeden vídeňský sáh (1.896 m), nebo řetěz zděli 10 sáhů. Ale měření bylo nepřesné, zvláště u pozemků nepravidelného tvaru. Každý katastr rozdělen na jednotlivé položky a dle nich určovány polohy budov a pozemků. Pro obsáhlost knihy není možno se zmínit se o jednotlivých pozemcích a proto uvádíme jen budovy a popisy jednotlivých položek. Opis tento je pořízen dle originálu z 22.července 1788.

Fassovní kniha obce katastrální Postupické.

I. Položení

číslo	Jméno	Poznámka
	Plac obce městečka Postupice	Kostel, okolo krchov, rybníček a špatné pastviště s roklem a cestma
1.	Vrchnostenský dvůr	panská zahrádka, zahrádka při stavení, zahrádka pod špejcharem, zahrádka při silnici
2.	Vrchnostenská ovčínská chalupa	zelní zahrádka a zahrada pod malým špejcharem
3.	František Bauer, hospoda	Od vrchnosti koupená s trávni zahradou
4.	Jan Píc, domek	od vrchnosti koupený se zahrádkou
5.	Jiří Flanderka, domek	od vrchnosti koupený se zahrádkou
6.	Jan Pavlát, domek	se zahrádkou
7.	Jan Bubník, domek	se zahrádkou
8.	Václav Kolář, domek	se zahrádkou
9.	Vojtěch Jelínek, domek	se zahrádkou
10.	Antonín Walter, domek	se zahrádkou
11.	Škola, Anton. Ebner	vrchnost. stavení, zahrada před okny a zahrada za školou
12.	Fara	zahrada pod farou zahrada před okny
13.	Frant. Gaysler, papírna	od vrchnosti koupená, zahrada velká, zahrádka
14.	Pivovar	vrchnostenský, zahrada
15.	Jan Vodička, domek	zahrada před okny, zahrada za stavením
16.	obecní pastouška	se zahradou
17.	Vojtěch Zoubek	se zahrádkou
18.	vrchnostenská, bečvárna	tam zahrádka i s tou přes cestu
19.	Jan Švimberský, domek	se zahrádkou
20.	Tomáš Bubník, domek	se zahrádkou
21.	Ignác Hloušek, domek	-
22.	Frant. Kantůrek, domek	se zahrádkou
23.	Anton. Kolář, domek	zahrádka za domem
24.	Matěj Pavlát, domek	se zahrádkou
25.	Josef Jelínek, domek	se zahrádkou
26.	Vít Bucek, domek	se zahrádkou
27.	Martin Zeman, domek	zahrada velká, na dvoře dvě malé
28.	Anna Majsnerka, domek	od obce zakoupený
29.	František Burda, domek	se zahrádkou
30.	František Bucek, domek	se zahrádkou

číslo	Jméno	Poznámka
31.	Jan Mateřovský, domek	se zahrádkou
32.	Josef Pechio z Weitenfeldu	zahrada na dvoře, zahrada za stavením
33.	Josef Vranický	zahrada velká, zahrada u stavení, zahrada před okny
34.	Matěj Procházka	se zahrádkou
35.	Jan Jelínek	--
36.	Matěj Beránek	se zahrádkou
37.	Josef Zika	se zahrádkou
38.	Anna Vaňková	--
39.	Matěj Žížala	se zahrádkou
40.	Josef Vranický	se zahrádkou
41.	František Bubník	se zahrádkou
42.	Antonín Hrdlička	se zahrádkou
43.	Jan Zeman	se zahrádkou
44.	František Hovorka	se zahrádkou
45.	Martin Hovorka	se zahrádkou
46.	Jan Straňák	se zahrádkou
47.	šatlava obecní	--

V. Položení

číslo	Jméno	Poznámka
48.	Jakub Soudek, domek	od vrchnosti koupený se zahrádkou
49.	Vojtěch Faldbauer, domek	se zahrádkou

IV. Položení

číslo	Jméno	Poznámka
50.	Tomáš Veselý, domek	od vrchnosti koupený se zahrádkou
51.	Anton. Švimberský, mlýn	od vrchnosti koupený se zahrádkou zahrádkou na hrázi a nad rybníkem

V. Položení

52.	Jan Pekař, domek	od vrchnosti koupený se zahrádkou
53.	Matěj Číž, domek	se zahrádkou
54.	Jan Pleva, domek	se zahrádkou
55.	Martin Nikodým, domek	se zahrádkou
56.	Jan Faldbauer, domek	se zahrádkou
57.	Kateřina Hovorková, domek	se zahrádkou
58.	Vrchnostenská valcha	se zahrádkou

Druhé položení, „nade dvorem“

To se začíná cestou nade dvorem do Lhoty jdoucí přes dolejší k l e n, cestou k Lhotským hranicím, odtud nahoru dle pana Josefa z Pechio pole, až za hůrku vrchnostenskou k Líseckým hranicím. Odtud dle těch Líseckých a Jemnišťských hranic podle rybníka hraničního loukou, též pole Jemnišťského mlynáře až na konec pole postupického Františka Bubníka u cesty do Postupic jdoucí ze mlýna Jemnišťského.

Třetí položení „při hranicích Vlašimských“

od rohu pole pod Srbovým vrchem začínaje jde cestou do mlejna Jemnišťského až k hranicím Vlašimským, odtud podle těch hranic až nahoru k lesu, pak podle vlašimského lesa až k poli mlynáře Novo-postupického, pak po té mezi mlynářovým polem k cestě ze mlejna do Postupic jdoucí až k rohu pole pod Srbovým vrchem.

Čtvrté položení „mezi mlejnem Novým a Postupic“

začínaje se od meze Vojtěcha Jelínka pod jeho polem u lesa u hranic Vlašimských, pak podle těch hranic pod mlejn až k Milovanickým hranicím, odtud nahoru podle těch hranic a

okolo a podle rybníka mlejnského až přes cestu a potok u Postupic až k stodole Papírníka, odtud cestou do mlejna až zase k té mezi Vojtěcha Jelínka.

Páté položení „nad rybníkem Papírny“

to se označuje od potoka a lávky do Milovanic z Postupic a jde odtud nahoru podle Milovanských hranic do Hůrky, odtud pořád po Milovanských hranicích a lesa Želichov až k hranicím Želichovským, pak podle těch hranic až k hranicím Popovským, odtud po těch hranicích dolů k mlejnu Mladovskému pak potokem dolů k louce Milovanského šenkýře a k louce malé farní u potoka, odtud nahoru podle potoka přes cestu vozní popovskou k potrubí rybníka Lísence, odtud nahoru podle lesa Březin až k vozové cestě z Popovic do Postupic pak pořád tou cestou až do Postupic k pana Vodičky domu.

Šesté položení „od Postupic až k tloskovským hranicím“

to se začíná od Postupic u pole Václava Koláře a jde popovskou cestou k lesu Březinám, pak dle toho lesa k splavu rybníka Lísence, pak odtud k tloskovským hranicím a po těch hranicích přes cestu novoveskou okolo louky Jana Vodičky pak odtud nahoru hranicema tloskovskými až k cestě popovské odtud tou cestou dle kříže až do Postupic k zahradě Frant. Kantůrka

Sedmé položení „nad průhonem k hranicím pozovským“

nazvané, to se začíná za zahradou Antonína Koláře a jde nahoru cestou pozovskou až pozovským hranicím, odtud napravo po těch pozovských pak moklinských hranicích až k té cestě z Moklin do Postupic, pak pořád tou cestou až do Postupic.

Osmé položení „mezi rybníky Klenima“

zvané, to se začíná při zahradě Jana Jelínka a jde pořád cestou do Moklin až do konce pole obce Postupice, odtud dolů okolo pole Lhotského vrchnostenského pod hráz rybníka Vinohradu konci louce Antonína Waltra, odtud dolů podle Lhotských hranic, pak mezi Františka Burdy nahoru k cestě z Rankova do Postupic, odtud tou cestou dolů přes rybník dolejší Klen, cestou pak nahoru až k zahradě Mateše Procházky.

Dle Josefského katastru možno posoudití rozvoj Postupic od r.1712 do r.1788.

Kdežto roku 1712 čítaly Postupice 20 domů, mají roku 1788 již 58 obytných stavení. Střed rynku je dosud nezastavěn, ale nové domky nalézají se již na druhé straně potoka u lesa k Milovanicům. V. položení.

Záznamy označují místo, kde jest škola (vrchnostenská) a sdělují, že vrchnost prodala hospodu, papírnu i nový mlýn. Co však dnešního občana Postupic překvapí, je množství tehdejších zahrádek a zahrad. Kromě domku čp. 28, 35 a 38 je u každého domku zahrádka. Většina jich rozprostírá se před okny (tudíž do středu městečka).

Důkaz jak si předkové vážili zahrádek a tím i květin. Zahrádky byly většinou na obecním pozemku a sousedi z nich platili nepatrný poplatek.¹³⁹

Druhým poznatkem je, že panská valcha (čp. 58) nalézala se v V. položení, čili, že postupické údolí (potomní Podlesí) bylo oživeno již tehdy.

O cestách, o nichž katastr se také zmiňuje, pojednáno je v kapitole : dopravní poměry.

Nejdůležitější je však očíslování domů, dle čehož je možno sledovati v budoucnu dům samotný i celkový rozvoj městečka (doposud označovány chalupy jménem dočasného majitele).

Znamenitou pomůckou při topografii jsou také gruntovní knihy, založené na podkladě katastru a vedené vrchnostenskými hospodářskými úřady.

Gruntovní kniha obce Postupické z r. 1791 udává již domovních čísel 64 a gruntovní kniha z r. 1795 domovních čísel již 79.

Gruntovní vejtah za rok 1795 obec Postupice¹⁴⁰

čp.	Jméno	druh	koup. za zl./kr.	dluh zl./kr.
1.	vrchnostenský	dvůr	---	---
2.	vrchnostenská	ovčárna	---	---
3.	Bauer Jan	hospoda	892 / 29	---
4.	Píc Jan	domek	---	---
5.	Petr Matěj	domek	148 / 00	---
6.	Pavlát Jan	domek	132 / 00	---
7.	Bubník Josef	dům	500 / 00	---
8.	Kolář Václav	domek	150 / 25	25 / 00
9.	Jelínek Vojtěch	dům	241 / 06	15 / 20
10.	Walter Antonín	dům	350 / 00	150 / 00
11.	vrchnostenská	škola	---	---
12.	vrchnostenská	fara	---	---
13.	Geisler František	papírna	550 / 00	230 / 00
14.	vrchnostenský	pivovar	---	---
15.	Vodička Jan	dům	---	---
16.	Pastouška		---	---
17.	Bucek Vít	domek	118 / 00	---
18.	vrchnostenská	bečvárna	---	---
19.	Švimberský Jan	domek	70 / 00	---
20.	Bubník Tomáš	dům	228 / 16	60 / 00
21.	Hloušek Ignác	domek	72 / 00	---
22.	Brunnerová Marie	domek	---	---
23.	Kolář Antonín	dům	200 / 00	---
24.	Pavlát Matěj	dům	400 / 00	---
25.	Jelínek Josef	domek	108 / 00	25 / 00
26.	Bucek Václav	dům	200 / 00	---
27.	Jíša Vojtěch	dům	700 / 00	304 / 00
28.	Hovorka Tomáš	dům	179 / 00	46 / 55
29.	Burda František	dům	128 / 00	210 / 00
30.	Bucek František	domek	50 / 00	---
31.	Mateřovský Jan	domek	70 / 00	---
32.	Stíbral Antonín	dům	2.900 / 00	430 / 00
33.	Vranický Josef	dům	210 / 30	--
34.	Procházka Matěj	dům	350 / 00	---
35.	Zeman Václav	dům	450 / 00	180 / 00
36.	Beránek Matěj	dům	190 / 00	---
37.	Zika Josef	dům	200 / 00	138 / 00
38.	Váňa Jiří	domek	---	---
39.	<u>Žížala Matěj</u>	dům	150 / 00	37 / 40
40.	Zika Josef	dům	600 / 00	---
41.	Vranický Josef	dům	733 / 00	---
42.	Hrdlička Anton	dům	261 / 45	235 / 00
43.	Zeman Jan	dům	190 / 00	---
44.	Hovorka František	dům	164 / 37	53 / 24
45.	Hovorka Martin	dům	200 / 00	---
46.	Straňák Jan	dům	110 / 00	---
47.	obecní	šatlava	---	---
48.	Zoubek Jakub	domek	30 / 00	---

čp.	Jméno	druh	koup. za zl./kr.	dluh zl./kr.
49.	Fadlbauer Josef	domek	56 / 19	19 / 40
50.	Veselý Tomáš	domek	80 / 00	
51.	Švimberský Anton	mlýn	1.000 / 00	---
52.	Rezek Jan	domek	50 / 00	---
53.	Cís Matěj	domek	---	místo zdarma
54.	Pleva Jan	domek	---	místo zdarma
55.	Nikodým Martin	domek	55 / 00	---
56.	Faldbauer Jan	domek	---	místo zdarma
57.	Zika Vojtěch	domek	70 / 00	---
58.	vrchnostenská	valcha	---	---
59.	Roubíček Jan	domek	---	místo zdarma
60.	Nesvačil Matouš	domek	69 / 00	---
61.	Bucek Václav	domek	---	patří k čp. 26
62.	Trnka Josef	domek	---	místo zdarma
63.	Wiener Jakub	domek	---	místo zdarma
64.	Kučera Frant.	domek	---	místo zdarma
65.	Nikodým Josef	domek	---	místo zdarma
66.	Pěkný Tomáš	domek	---	místo zdarma
67.	Vobecký Jan	domek	---	místo zdarma
68.	Jelínek Jan	domek	---	místo zdarma
69.	Vobecký Jan	domek	---	místo zdarma
70.	Vodička Václav	domek	---	místo zdarma
71.	Pekař Jan	domek	---	místo zdarma
72.	Benák Martin	domek	---	místo zdarma
73.	Nesvačil Václav	domek	---	místo zdarma
74.	Průcha Josef	domek	---	místo zdarma
75.	Strnad Jan	domek	---	místo zdarma
76.	Fryš Václav	domek	---	místo zdarma
77.	Roubíček Václav	domek	---	místo zdarma
78.	Kozák Jiří	domek	---	místo zdarma
79.	Vodička Václav	domek	180 / 00	28 / 00

Povšimneme-li si tohoto „vejtahu“ důkladněji, shledáme, že číslování domů pokračovalo stejným způsobem a směrem jako roku 1788. Domky nově vystavěné dostaly nová čísla 59 – 79. Kromě domku čp.60, 61, a 79 vznikají všechny ostatní v jednu dobu na místě, kde dosud šuměl vrchnostenský les „Hůra“.⁽¹⁴¹⁾

Utvořena nová část městečka na místě vykáceného lesa, po němž zůstává zachováno pouze jméno „Hůra“.

Příčina náhlého jejího zalidnění tkví v založení vrchnostenské fabriky v Postupicích. Domky jež byly postaveny na půdě vrchností darované, byly určeny pro tovární dělníky. Jména dělníků bydlících na Hůře, jsou, kromě Wienera čp. 63 a Fryše čp. 76, česká, původem z Postupic a okolí. Tudíž domněnka, že Hůra byly vystavěna pro tovární dělníky Němce, je lichá. Němci byli patrně nájemníky.

Nového rozšíření nabyly Postupice do r. 1804. Gruntovní kniha Postupic z r. 1804⁽¹⁴²⁾ jeví proti r. 1795, tyto rozdíly :

č. pop.	Jméno	Druh	koupil za zl / kr.	dluh zl / kr.
80.	Brunner František	Domek	---	---
81.	vrchnostenská	fabrika *	---	---
82.	Bucek Jan	Domek	---	místo od obce
83.	Engel Václav	Domek	---	místo od obce
84.	Kovář Karel	Domek	---	místo od obce
85.	Procházka Jan	Domek	---	místo od obce
86.	Scheller Josef	Domek	---	místo od obce
87.	vrchnostenský	Ovčín	---	---
88.	Kahoun Josef	Domek	---	místo od obce
89.	Váňa František	Domek	---	místo od obce
90.	Sysel Tomáš	Domek	---	místo od obce
91.	Vodička Antonín	Domek	---	místo od vrchn.
92.	Čermák František	Domek	---	místo od vrchn.
93.	Papež Václav	Domek	---	místo od vrchn.
94.	vrchnostenské stavení	na Podlesí	---	---
95.	Kučera Václav	Dům	800 / 00	---
96.	Březina Jakub	Domek	---	místo od vrchn.
97.	Vosátka Jan	Domek	---	místo od vrchn.
98.	Nikodým Martin	Domek	---	místo od vrchn.
99.	Vobecký Matěj	Domek	---	místo od vrchn.
100.	Zelenka Matěj	Domek	---	místo od vrchn.
101.	Brunner Matěj	Domek	---	místo od vrchn.
102.	Flanderka František	Domek	---	místo od vrchn.

*Nynější dům lesního úřadu a bývalá Pejchovna měly společné číslo.

Přibylo 23 domů, z nichž 7 (čp. 96 –102) utvořilo opět novou dělnickou kolonii na místě, darovaném vrchností, tentokrát dole na stráni pod mlýnským rybníkem. Nová tato kolonie pojmenována „v Chalupách“.

Tohoto roku (1804) byla vystavěna továrna „na Podlesí“ (nové označení postupického údolí) a na místě zrušené cihelny,⁽¹⁴³⁾ nad Kalužinou postaveny domky čp. 88 a 89 a v jejich sousedství domky čp. 84, 85, a 86, jež rynek dosud nezastavěný, dělí pojednou na dvě části: na vlastní rynek a na místo u kovárny (založené v čp. 84 mistrem Karlem Kovářem).

Důležitá místní změna nastala ovšem výstavbou továrny, jak v Postupicích, tak i na Podlesí.⁽¹⁴⁴⁾

V domku čp. 89 byla založena a Rafaeli Frankovi z Dolních Kralovic pronajata vrchnostenská vinopalna a masný krám.⁽¹⁴⁵⁾

Kromě těchto domků byl vystavěn nad Zahrádeckým rybníkem ovčín čp. 87.⁽¹⁴⁶⁾

V tu dobu stala se také pozoruhodná změna v lese Želichově.

Časté vyjíždky vrchností do továrny „na Podlesí“ a do okolních lesů byly asi hlavní příčinou, že na nejvyšším místě lesa Želichova postavena dřevěná rozhledna. Místu pak dáno jméno „na Věži“. Od továrny k rozhledně vykácen řádný průsek, jehož se při výstupu používalo jako cesty. Pro pohodlí vrchnosti udělána v průseku a u rozhledny sedátka z mechu.⁽¹⁴⁷⁾ Rozhledna zanikla, ale názvu „na Věži“ používá se pro tento úsek lesa podnes.

Chtěl-li kdo tehdy vystavěti nebo rozšířiti domek, bylo nutno žádati dříve o povolení u vrchnosti. Toho roku 1814 nečinil tovární modelář František Mootz. Domek, jež koupil od Josefa Schnellera, nově vystavěl a rozšířil. Dodatečně ovšem povolení dostal, ale také – výtku. Psáno o tom v pamětní knize obce :

„Pro paměť se zde do památní knihy následovní německý dekret od milostivé vrchnosti panství Jemniště zaznamenává.

(Německy)

Ačkoli bylo dozajista velmi nesprávné, že žadatel František Mootz bez žádosti o vrchnostenské povolení jak dle stávajících zákonů měl předem učiniti, postavil svůj domek, přece mu dávám tímto povolení k tomu a k vystavění chlěva s hnojištěm a kolnou na vůz pak k založení dvora, o čemž jej hospodářský úřad písemně uvědomí.

Jemniště dne 9.srpna 1814

Jan hrabě Chotek

Mimo to zaplatil Franz Mootz k obci za povolení u svýho stavení 1 jabloň a 1 hrušku vysaditi na kapitálu 20 zl. od toho v nadjmenovaným dekretu vyznamenání placu proti rožní linie po 2 zl v.m., při které příležitosti obec vše obdržela –

Když se tomuto sousedu narodil dne 16.července 1814 syn František, zasadil na památku u svého domku na náměstí lipku.⁽¹⁴⁸⁾ Lipka se ujala a dnes náleží k nejkrásnějším ozdobám městečka.

Veřejného prospěchu hleděla obec nabýti vystavěním obecní sušárny.

„V roce 1822 byla z vůle a na viditelnou potřebu za městečkem Postupice u cesty do Moklin jedna nová sušárna s bytem, od kamene vystavena poněvadž ještě taková nebyla. Vystavení této sušárny koštovalo r. 1822 616 zl v.č. a obecní příjmy nedostatečný byly vypůjčilo se od Frant. Mootze 349 zl a od Anton. Píče 200 zl.

Franz Mootz, rychtář⁽¹⁴⁹⁾

Naléhavá také byla potřeba nového hřbitova. Tato otázka vlekla se však až do r. 1847 a rozluštěna poté vystavěním nového hřbitova u Plačku.⁽¹⁵⁰⁾

Vzrůst Postupic, ačkoli značně uvolněný, neustal ani po roku 1804. Do roku 1832 přibyla domovní čísla 102 – 116 a do roku 1836 čísla 117 – 123,⁽¹⁵¹⁾ z nichž bylo r. 1843 – 121 obydlých (?).⁽¹⁵²⁾

Časem nastaly ovšem různé změny jak u jednotlivých domků tak i některých jejich skupin. Zejména požáry byly příčinou že na místě starých domků s došky počaly se objevovati nové, kryté taškami (o požárech je pojednáno v kap. Bezpečnost).

Roku 1843 dal postavití tovární ředitel Karel Otto pod Hůreckou skalou na Podlesí, polní kapličku sv. Jana Nepomuckého. Ústní podání udává, že se zde kterémusi továrnímu dělníku v těchto místech cosi zjevilo. Kaplička byla vysvěcena na svátek Sv. Jana Nepomuckého (16.5.1843), od kteréž doby vykonával se a posud koná každého roku poutní průvod z Postupic na Podlesí⁽¹⁵³⁾ (11.května 1924 byla kaplička opatřena novým obrazem, malovaným kaplanem Leopoldem Risplerem z Postupic).

Pojednavše zhruba o nejdůležitějších změnách postupického místopisu, prohlédněme si Postupice podrobněji kolem r. 1841. Bezpečným průvodcem je nám katastrální mapa z r. 1841, nacházející se v archivu okr. soudu v Benešově.

Pod soutokem popovického a lísenického potoka vystavěná nádržka vhání vodu do továrního potoka.⁽¹⁵⁴⁾ U nádržky je postavena dřevěná vrchnostenská valcha na látky soukenné. Mezi popovickým a továrním potokem, již blízko nad továrnou, stojí stará Podleská hospoda.⁽¹⁵⁵⁾ Naproti přes popovický potok stojí u stráně dřevěný domek (bydlíval zde tovární zámečník Kaňkovský), u něhož je klenutá lesní studánka (stojí posud). Tovární potok protéká patrovou tovární budovou s dvěma křídly. Přímo proti továrním vratům leží přes popovický potok široký most pro tovární vozy. Na druhé straně potoka stojí v sousedství mostu zahrádka domku Jakuba Morávka.

Tovární potok opustiv továrnu, běží souběžně s popovickým potokem až k Hůře, kde se společně ústí do rybníka Papírníka (zvaného též rybník tovární). Nad ústím továrního potoka je pro pěší lávka.

Popovická cesta na druhé straně vroubena je topoly (22.6. 1868 uhodil do topolu na Podlesí blesk)⁽¹⁵⁶⁾ a lipami.⁽¹⁵⁷⁾ Dům Josefa Rozuma v Hůře čp. 116, bývalá hájovna, obehnán je silnou zdí. Ostatní hůrecké domky jsou dřevo, hlína a došek. Hráz rybníka je zastíněna vysokými topoly a košatými lipami.

Pod hrází stojí v hustém stromoví tovární sušárna, vystavěná v ozdobném pseudogotickém slohu. Tovární budovy prostírají se od podhrází až k milovanické cestě a před nimi zelenají se rozlehlé louky (na Plajchách), na nichž se donedávna bělily na slunci pruhy látek.⁽¹⁵⁸⁾

Kolem továrny teče tovární struhou voda do velkého domu za milovanickou cestou, obklopeného velkou zahradou. V domě bydlí ředitel Otto, jsou umístěny kanceláře a ve sklepních místnostech pohání voda stroje. Odtud směřuje strouha k Pejchovně, kde končí „vlk“ poháněný vodou.⁽¹⁵⁹⁾

U rybníka nad továrnou stojí panský pivovar. Hřbitov u kostela obehnaný je vysokou zdí, posázen četnými dřevěnými, kamennými a železnými kříži a ozdoben dvěma mohutnými lipami.

Nevysázený rynek skýtá široký rozhled po hořejších domcích i po dolejší straně. Jednopatrová pětiokenní škola je kryta šindelem. Na rohu u Mootzů se rozkládá statná již lípa.

U domků jsou četné zahrádky. U hospody Jana Kaňkovského rozprostírá se veliký sad. Veliký sad je také nade dvorem pozůstávajícího ze dvou dlouhých budov (špejcharu a chlévů). Podél cesty stojí dlouhá stodola. Těsně za ní od jemnišťské cesty k domu továrního ředitele šumí řada vysokých topolů. Topoly je také vroubena cesta jemnišťská od hospody Kaňkovského až dolů k ovčínskému rybníku. U rybníka na lísecké straně stojí v zahradě velký panský ovčín. Velký sad zelená se také mezi průhonem, cestou k Moklínám a Kuklíku, nově vystavenému a obecní sušárnou. Za usedlostí Frant. Váni čp. 32 je sad táhnoucí se až pod kopec a ke lhotské cestě.

Ovocné stromoví jest vysázeno na každém příhodném místě. To dosvědčuje výkaz o použití půdy z r. 1841.

„Výkaz o použití půdy obce Postupické z r. 1841“ (německy)⁽¹⁶⁰⁾

Parcelní protokol obce Postupice (i s Lečí) 1841 (gruntparcellen – Protokoll der Gemeinde Postupitz vom Jahre 1841)

druh kultury		Výměra		výměra	
		Oddílů		hlavní druh	
		jiter	sáhů ²	jiter	sáhů ²
pole	Polí	535	1329	---	---
	polí s ovoc.stromy	3	899	---	---
	polí střídavě s úhorem	1	848	540	1476
louky	Louky	94	1388	---	---
	louky s ovoc. stromy	1	597	---	---
	louky s užitk. dřívím	---	346	96	731
zahrady	zelinářské	---	1240	---	---
	sady ovocné	19	740	20	380
pastviny	s ovocnými stromy	2	856	---	---
	pastviny	70	101	---	---
	s užitkovým dřívím	42	866	115	223
lesy	Jehličnaté	333	614	---	---
	smíšené	4	184	---	---
	Podrosty	---	1473	338	671
neproduk. půda	bažiny	---	1320	---	---
	rybníky	47	898	---	---
	řeky, potoky	3	676	---	---
	Cesty	25	794	81	436
	pastviny oulehlé	3	1548	---	---
Zastavěno	---	---	8	453	
<u>Úhrnem</u>				1.200	1170

Záliba pro stromoví jevila se i v pozdějších letech. 24.dubna 1854 byly před školou vysazeny 4 a u kostelních vrat 2 akáty. Neujaly se však a nahrazeny u školy dvěma lipkami

a u kostela novými akáty. Velký akát stál také u domku čp. 122 (poražen roku 1889).⁽¹⁶¹⁾ Vrba u čp.27 byla hodně stará. Když jí r. 1862 porazili, byly celá shnilá a obcí lacino prodána.⁽¹⁶²⁾ Zvláštní pozornost byla věnována lipám u kostela. Roku 1865 byly již tak mohutné, že obec dala na silnější kleštinu, aby se tíží koruny nerozčísila.⁽¹⁶³⁾ O stromech zmiňuje se kronikář r.1866 :⁽¹⁶⁴⁾

„Roku 1865 byla vysázena stráž jménem „nad Plačkem“, obecní višňovými slivami za ouřadování p. Karla Bryla, purkmistra, Ant. Ernest, Jan Kankovský, Josef Meloun, kaplan, Josef Paur, Václav Kaňkovský, Jan Frk, Frant. Pavlát, Anton. Waltr, Anton. Štefan, Josef Morávek, Frant. Beránek. Sloužíš ke zdaru na budoucí věčné časy a památku na výše uvedené nebudíž zapomenuta za ně srdečným vzdechnutím.“

Roku 1856 byla vystavěna obecní studna nad rybníčkem Kalužinou.⁽¹⁶⁵⁾ Na této studni si obec zakládala, neboť roku 1869 bylo při její opravě pořízeno nové roubení, střecha a dvoje dveře.⁽¹⁶⁶⁾

Výjimečné okrasy byly Postupice zbaveny r. 1874 stržením hořejšku gotické sušárny pod hrází Papírníka.⁽¹⁶⁷⁾ Blížícímu se zániku továrny podlehla nejdříve. Sousední tovární budova neodolávala také dlouho. Roku 1878 byla přestavěna na mlýn – továrna zanikla.

Význačnou událostí bylo dozajista založení dobrovolného hasičského sboru v Postupicích, neboť podleský šenkýř Čeněk Morávek na památku toho u své hospody vysadil tři doušky.⁽¹⁶⁸⁾ Využitkováním místa a jakousi ozdobou městečka bylo vysázení hráze rybníčka Kalužiny ovocnými stromky r. 1888.⁽¹⁶⁹⁾

Lipkám zasazeným r. 1854 před školou, dařilo se dobře. Sílely a mohutněly. Jejich rozkládající se koruny zastíňovaly však školní místnosti a proto byly při přestavbě školy r. 1897 obě pokáceny. Jakoby náhradou dostalo se Postupicům nových stromů u čp. 118.⁽¹⁷⁰⁾ Učitel František Pešek zasadil zde kromě jiných i ozdobný strom škumpu očetnou.

Z mohutných lip, jež s topoly bývaly vždy přední ozdobou městečka, poražena byla r. 1902 jedna ze čtyř lip, stojících před domky čp. 15, 16, 79 a 125.⁽¹⁷¹⁾

Znamenitym činem bylo r. 1905 vysázení rynku 38 lipkami. Dvě lipky byly současně vysázeny u kříže při lhotské cestě.⁽¹⁷²⁾

Neočekávané, ale důležité změny způsobila povodeň 1906. Dravé proudy vzedmutých vod rozmetaly úplně domek nad podleskou fabrikou (drůbežárnu), odnesly verandy podleské hospody a hospodu poškodily tak, že bylo nutno vystavěti ji znovu. Hráz rybníka Papírníka a její stromová byla zničena, pod hrází stojící kůlna (zbytek gotické sušárny) a bouda (základ pily u Kopeckého mlýna) odneseny a Pejchovna stržena. Dolejší (Paurův) mlýn byl zničen. Podleská hospoda nabyla přestavbou úhlednější výstavnosti. Ostatní budovy nebyly již obnoveny. Náleží jí minulosti.⁽¹⁷³⁾

Když se při stavbě části silnice Postupice – Popovice r. 1913 upravovalo místo kolem kostela, poraženy byly také akáty u kostelních vrat.

Ani za války 1914 – 1918 neutuchla snaha vysazovati příhodná místa stromy. Roku 1916 bylo usneseno olesniti na památku války „Holý vrch“ smrkem a borovicí, r.1917 vysázeti u pozovské cesty třešňovou alej.⁽¹⁷⁴⁾ Náhradou za četné a časem zrušené zahrádky postupické, založil vrchní správce Josef Přistoupil r. 1919 zahrádku u starého pivovaru čp. 132.

V nové době byly v Postupicích zasázeny ještě 2 lípy. Dne 28.října 1919 před domkem čp. 104 – „Lípa Svobody“ a 28.října 1920 v Hůře u obecní studny proti mostu „Lípa Masarykova“.

Sluneční hodiny : na mlýně čp.14, z roku 1794 a na kostele z r. 1886.

O úpravě cest a rynku je pojednáno v kap. Dopravní poměry. Přeměny v postupickém katastru nastávaly také hospodářskými poměry. Zaniklo mnoho rybníků a rybníčků a změněny na louky. O tom pojednává kap. „Hospodářství“.

Počet obytných stavení v Postupicích a okolí
(Dle výkazu státního statistického úřadu 31.12.1920)

obec, osada	domů	obec, osada	domů
<u>Čeliv</u>	30	<u>Popovice</u>	79
Buchov	4	Mladovice (Leč)	30
<u>Jemniště</u>	26	Kamenná Lhota	20
Lísek	18	<u>Postupice</u>	119
Sušice	4	<u>Roubíčková Lhota</u> - Rankov	11
<u>Milovanice</u>	36	Dobříčkov	27
Holčovice, Želichov	21	<u>Chotýšany</u>	58
<u>Nová Ves</u>	39	Pařezi, Křemení, Onšovice	31
Pozov	24	<u>Městečko</u> , Věžníky	24
	4	Lhota Veselka	14
<u>Mokliny</u>			

O katastru.

Pozemky podléhaly již v dávných dobách veřejným poplatkům (berni, dani pozemkové). Úpravu této daně se snažila provést Marie Terezie zavedením tereziánské berní úpravy s katastrem dominikálním (panským) a rustikálním (selským). Spravedlivou zásadu pro roztržidění daně pozemkové obsahoval teprve katastr zavedený Josefem II., zvaný proto Josefinský.

Poněvadž Josefinský katastr byl kvapně zdělán, nebylo možno mapu (náčrtky pozemků) sestavit v celek. Z té příčiny zavedena soustava tereziánsko – josefinská, avšak i ta tvořila jakési provisorium. Stabilní katastr zavedl teprve František I. r. 1817. Nařizeno zhotoviti pro každou obec samostatnou mapu. V té měl býti vyznačen rozsah obce a veškeré pozemky dle kultury i vlastnictví i budovy v měřítku 1 : 2880.

V Čechách započato s mapováním r. 1826 a skončeno r. 1843. Katastrální mapa obce postupické nakreslena r. 1841. Jest u knihovního úřadu okr. soudu v Benešově, střední list však chybí.

Úhrnný výkaz použití půdy postupické z r. 1841 přičiněn je v této kapitole (str.73). Poněvadž ani dosavadní katastrální mapy nevynikaly přesností nařizeno měření na podkladě trigonometrickém (trigonometrické body okolí označeny v kap. Horopis). Pro nové mapy zvoleno měřítko 1 : 2500 a rozměry mapových listů 64 x 50 cm (= 1600 x 1250 metrů).⁽¹⁷⁵⁾ Nová katastrální mapa Postupic byla nakreslena r. 1895.

Postupický katastr podléhal různým změnám. Roku 1874 byla přičleněna k Postupicům Leč. Topografická čísla lečských domků náleží sice do souhrnu čísel mladovických, ale půda ku katastru postupickému.

Roku 1874 činila rozloha katastru i s Lečí :

rolí	576 jiter	48 sáhů ²
luk	148 jiter	148 sáhů ²
zahrad	20 jiter	367 sáhů ²
pastvin	79 jiter	1.500 sáhů ²
lesů	338 jiter	910 sáhů ²
<u>nepločné</u>	<u>37 jiter</u>	<u>1.389 sáhů²</u>
úhrnem	1.200 jiter	1.170 sáhů ²

Přičlenění Leče k Mladovicům do katastru popovického nastalo r.1893 a zpětné přičlenění k Postupicům r. 1920. Obdobný případ byl i s osadou Želichovem.

Želichovské usedlosti náležely půdou do katastru Postupic a topografická čísla usedlostí vzata ze souhrnu čísel holčovických. Poměr rozřešen r. 1908 přiloučením Želichova do katastru milovanického.

Opačný případ nastal s osadou Chalupy.

Při založení Chalup r. 1804 obdržely tamnější domky topografická čísla katastru postupického. Půda však náležela k Milovanicům. Tento poměr jako oba předešlé, byl příčinou různých nedorozumění sousedících katastrálních obcí (při vybírání daní), a proto naléháno na jeho rozřešení. Roku 1914 přičleněny Chalupy do katastru postupického.⁽¹⁷⁶⁾

Pozemkový majetek postupických sousedů r. 1881.⁽¹⁷⁷⁾

Pouze dle kultury pozemků a úhrnné výměry, dle pozn. starosty Jos. Matouška z 3.12.1881.

čpop.	jméno majitele	role	lou- ka	zahra- da	past- vina	ryb- ník	les	plocha zastavěná	plocha neplodná	úhrnná výměra jiter / sáhů
1	Šternberg (nájemce Polák)	X	x	x	x	X		X		356 / 1040
2	Šternberg (nájemce Polák)			x				X		- / 208
3	Kankovský Karel	X	x	x	x			X		26 / 430
4	Jiroušek Jakub			x				X		- / 371
5	Walter Anton			x				X		- / 340
6	Váňa Anton	X	x	x	x			x	X	2 / 1297
7	Žízala Jan	X	x		x			x		8 / 706
	Slepička Želichov holčov. čp.7	X	x				x	x	X	23 / 401
8	Beránek Eman	X	x	x	x			x		3 / 450
	Burda Želichov holčov. čp.8	X	x	x	x	X	x	x		40 / 851
9	Mootz Vilém			x				x		- / 202
10	Cezenský Frant	X		x				x		1 / 742
11	Škola	X		x				x		- / 1468
12	Fara	X	x	x				x		1 / 1298
13a	Šternberg			x				x		- / 328
13b	Šternberg				x			x		- / 342
13c	Šternberg			x				x		- / 345
14	Šternberg			x				x		- / 555
15	Růžička			x				x		- / 255
16	Fryš Frant	X		x	x			x		1 / 1276
17	Nádvorník Jan	X						x		- / 957
18	Křepelka Matěj	X	x					x		2 / 1254
19	Chudláský Josef	X		x				x		2 / 96
	Kahoun Ant.Leč mladov. č.19a	X		x	x			x		1 / 1145
	Kahoun Ant.Leč mladov. č.19b	X	x	x				x		1 / 1145
20	Bucek	X	x	x	x			x		16 / 965
	Voříšek Jos.Leč mladov. č. 20	X	x	x	x			x	X	6 / 1378
21	Michálek Jakub	X						x		- / 1551
	Kůstka Fr. Leč mladov. č. 21	X		x	x			x		1 / 213
22	Tyrner Václav	X		x	x			x		1 / 992
	Pospíšil Ant.Leč mladov. č.22	X	x	x	x			x		1 / 891
23	Kolařík Frant.	X	x	x	x			x		5 / 548
24	Pavlát Josef	X	x	x	x			x		11 / 1267
25	Beránek Rudolf	X	x	x	x			x		4 / 1299
26	Bucek Jan	X	x	x	x			x		9 / 1073
27	Cacák Josef	X	x	x	x			x		2 / 43
28	Boháček Frant.	X	x	x				x		3 / 318
29	Cezemský Karel	X	x	x	x			x		3 / 860
30	Bucek Jan			x				x		- / 49
31	Neexistuje (odtržené polnosti)									- / -
32	Petr Frant.	X		x				x		1 / 625
33	Pavlát Václav	X	x	x	x			x		13 / 575
34	Maršík Josef	X		x				x		- / 1253
35	Bucek Jan	X		x				x		3 / 213
36	Bucek Konstantin	X		x	x			x		8 / 272
37	Petr Karel	X		x	x			x		2 / 1066
38	Šesták Vojtěch	X						x		- / 659

čpop.	jméno majitele	role	lou- ka	zahra- da	past- vina	ryb- ník	les	Plocha zastavěná	Plocha neplodná	úhrnná výměra jiter/sáhů
39	Bucková Anna	x		x				x		1 / 644
40	Matoušek Josef	x	X	x	x			x		9 / 611
41	Paur Antonín			x				x		- / 187
42	Paur Antonín	x	X	x	x			x		28 / 406
43	Zeman Jan	x	X	x	x			x		9 / 613
44	Bucek Anton	x	X	x	x			x		6 / 831
45	Nádvorník Jan	x	X	x	x			x		12 / 771
46	Straňák Frant.	x	X	x	x		x	x		5 / 304
47	Pole								X	- / -
48	Chudlášský Josef			x				x		- / 327
49	Barášek Josef			x				x		- / 1373
50	Soukupová Anna	x		x	x			x		1 / 653
51	Paur Josef	x	x	x	x		x	x	X	42 / 1405
52	Rezek Jan			x				x		- / 123
53	Cis Eduard	x		x	x			x		1 / 505
54	Červenka Frant.	x		x				x		- / 678
55	Fryš Václav	x		x				x		- / 519
56	Jahoda Matěj	x		x				x		- / 425
57	Frk Jan			x				x		- / 345
58	Roubíček Mojžíš			x				x		- / 71
59	Dřizhal Václav	x		x				x		- / 348
60	Petr Frant.	x						x		- / 682
61	role, pastvina									- / -
62	Nikodém Václav			x	x			x		- / 213
63	Wiener Jan	x	x	x	x			x		- / 1431
64	Ulrich Anton	x		x				x		- / 696
65	Jiroušek Jan	x		x	x			x	X	3 / 297
66	Soukup Josef	x		x				x	X	1 / 105
67	Vacek Jar.	x		x	x			x		- / 1122
68	Udlich Jan	x		x						- / 1285
69	Soukup Václav			x				x		- / 310
70	Dvořák Václav	x		x				x		- / 1278
73	Kopecký Jan	x		x				x		- / 1285
74	Průcha Jan	x		x				x		- / 1290
75	Kůžela Václav	x		x				x		- / 721
76	Müller	x		x				x		- / 852
77	Cezemský Frant.	x		x				x		1 / 49
78a	Štřelka Václav	x	x	x				x		- / 1380
78b	Šindlerová Anna			x				x		- / 198
79	Vodička Václav	x		x	x			x		3 / 1578
80	Pilát Frant.			x				x		- / 155
81	Šternberk důchod			x				x		- / 663
82a	Hovorka Jan							x		- / 38
82b	Šebor Matěj							x		- / 43
83	Maršík Karel			x				x		- / 70
84	Jiša Jan			x				x		- / 109
85	Koukal Jan							x		- / 76
86	Moc Vilém	x	x	x	x			x	X	33 / 1305
87	bývalý ovčín							x		- / 273
88	Moric Frank	x	x	x	x			x		13 / 212
89	Moric Frank			x				x		- / 63
90	Antůšek Karel			x				x		- / 296
91	Zika Josef	x		x				x		- / 381
92	Pěkná Klára	x		x				x		- / 345
93	Jahoda Frant.	x	x	x				x		1 / 758
94	Sednička Jan	x		x				x		- / 292
95	Slanina Frant.	x		x				x		- / 314
96	Červenka Jan	x		x	x			x		1 / 1530
97	Vosátka Josef	x		x				x		- / 323
98	Průcha Frant.	x		x				x		- / 400
94	Sednička Jan	x		x				x		- / 292
95	Slanina Frant.	x		x				x		- / 314
96	Červenka Jan	x		x	x			x		1 / 1530
97	Vosátka Josef	x		x				x		- / 323

čpop.	jméno majitele	role	lou- ka	zahra- da	past- vina	ryb- ník	les	plocha zastavěná	plocha neplodná	úhrnná výměra jiter / sáhů
98	Průcha Frant.	X		x				x		- / 400
99	Neexistuje									
100	Brunnerová	X	x					x		- / 309
101	patří ku katastru milovnickému									
102	patří ku katastru milovnickému									
103a	Šternberk Fabrika	X	x		x			x		- / 889
103b	Šternberk Fabrika			x				x		- / 91
103c	Šternberk Fabrika			x				x		- / 87
104	Bucek Antonín	X		x				x		1 / 1563
105	Petr Josef			x				x		- / 332
106	až patří ku katastru milovnickému									
115										
116	Vilímek Josef	X	x	x	x			x		3 / 428
117	Straňák Jakub	X						x		- / 1142
118	Justic Michal			x				x		- / 83
119	Morávek Čeňek	X		x	x			x		2 / 302
120	Kouřil Jan			x				x		- / 230
121	Boháček V. Kuklík	X	x		x			x		9 / 542
122	Frank Emanuel	X						x		2 / 1263
123	Šternberk drůbežárna			x				x		- / 158
124	Pejchovna			x				x		- / 160
125/1	Panské lesy Želichov les Březina						x x			
125/2	Obec Postupice	X	x	x	x	x		x	X	50 / 382
127	Osada Leč							x	X	- / 501
128/1	Osada Želichov							x	X	- / 615
129	Osada Želichov							x	X	- / 945
130	Postupice kostel							x		- / 402

Vývoj vlastníků usedlostí a domků v Postupicích do konce roku 1920

Panství (deskový statek)

Pivovar č. 14 staré – 132 nové, domek čp.2, dvůr čp.1, dům čp. 81, 124 (Želichov usedlost),
dům čp. 103 (fabrika), domek čp. 131 a lihovar čp.130

Parcela číslo 1.

Římsko – katolický chrám Páně má číslo vlastnické (kostel a hřbitov).

Parcela číslo 2.

Obec městečka Postupice vlastníkem :

(stavební parcela : domek pro chudé, sušárna)

pastvina : 25, 422, 423, 445, 447, 495, 498, 499, 555/5, 555/9, 556/5, 556/7, 556/4, 591/2,
603, 623/2, 623/3, 623/4, 628/1, 628/2, 651, 655, 654, 661, 662, 663, 686, 690, 743, 745,
763, 881, 882

role : 26, 446, 477, 493, 497, 555/4, 555/6, 556/3, 556/4, 556/6, 556/8, 605, 628/2, 744,
761, 764, 780, 883

zahrada : 53, 54/3

neplodná půda : 57, 604

louka : 494, 496, 554, 555/3, 760, 782

rybník : 643

stavební parcela : 125

čp.1

Dvůr, známý již r. 1205 (zapsán v zemských deskách)

čp. 2

Domek náleží ku dvoru. Do roku 1800 dvorská ovčárna. Roku 1796 bydlel zde tovární vzorkař (Modellstecher), r. 1798 tovární tiskař, 1804 panský dráb a felčar Jan Pachner, 1806 fabrický mandlíř František Mootz.

Později bydlívali zde židé a proto se domku říkávalo „židovna“. Roku 1903 byl domek přestavěn a slouží za obydlí dvorské čeledi.

čp. 3

Hospoda známá již r. 1665. Roku 1788 koupil ji od vrchnosti František Bauer za 892 zl 29 kr. Roku 1795 Jan Bauer, 1841 Jan Kaňkovský, 1876 Karel Kaňkovský, 1896 Michal a Barbora Kneschk, 1917 Michael Kneschk, 1930 Karel Zeman

Původní výstavnost hospody byla : vjezd a vchod do hospody býval nynějšími vraty proti kalužině (rybníčku), šenkovna s okny proti kalužině a obytné místnosti stávaly na místě nynější porážky a chlévů. Na místě nynějšího hostince bývala porážka, stáj a stodola s vjezdem (nyní vrata proti domku čp. 7). Mezi stodolou a obytným stavením stávala kůlna (nyní stodola). Na stájích visívaly zvenku pod přístřeškem obecní žebříky. Hospoda vyhořela r. 1874 nebo 75 a byla přestavěna na nynější výstavnost.

čp. 4

domek (bydlíval zde hajný a porybný), roku 1788 Jan Píc, 1827 Jakub Jiroušek, 1841 František Jiroušek, 1850 Jakub Jiroušek, 1890 Františka Kubátová, 1893 Anton a Anna Jirouškoví, 1896 Josef a Anna Zdvihalová, 1903 Josef a Marie Zdvihalovi

čp. 5

domek, roku 1788 Jiří Flanderka, 1795 Matěj Petr, 1804 Jan Donát, 1839 Antonín a Marie Waltrovi, 1888 Antonín Walter

čp.6

domek (říkalo se zde „u Vajsů“)

r. 1788 Jan Pavlát, 1804 Jan Petr, 1841 Josef Petr, 1852 Anton. Váňa, 1891 Antonín a Anna Syslovi, 1891 Antonín Sysel, 1911 Antonín Sysel

čp. 7

domek. R. 1788 Jan Bubník, 1797 František Bubník, 1828 Martin Hovorka, 1850 Vojtěch a Anna Zemanovi, 1860 Jan a Antonie Žížalovi, 1870 Jan Žížala, 1896 Emanuel a Terezie Žížalovi

čp. 8

domek. R. 1788 Václav Kolář, 1804 Čeněk Kolář, 1827 Antonín Bubník (o výročních trzích bývala zde hospoda), 1841 Antonín Ernest, 1877 Johanna Ernestová, po ní Antonín Ernest, 1885 Emanuel Beránek, 1896 Jan Žížala, 1908 Emanuel a Terezie Žížalovi

čp.9

domek. R. 1788 Vojtěch Jelínek, 1822 Václav Kučera, 1824 Anna Kučerová, 1830 Josef a Anna Morávková, 1840 Antonín Mootz, 1878 Vilém Mootz, 1914 Josef a Zdeňka Vacurovi, r. 1911 byl po ohni domek rozbourán, pí. Chlístovská vystavěla jednopatr.

čp.10

domek. R. 1788 Anton. Walter, 1840 František Walter, 1875 Frant. a Alžběta Cezemský, 1877 František a Marie Cezemský

čp. 11

škola (dříve vrchnostenská, známá již r. 1731)

čp. 12

fara (známá již r. 1350)

čp. 13 staré

bývalá vrchnostenská papírna založená r. 1717. R. 1788 koupil ji za 550 zl papírník Frant. Geisler. Roku 1794 byla z papírny zřízena továrna na kartouny. Po zrušení továrny byl zde zařízen r. 1878 mlýn, jenž obdržel nové čp. 14 a čp. 13 nové obdržela hospoda.

čp. 13 nové

Bývalé tovární skladiště a byt přádelního mistra. R. 1878 změněno na panskou hospodu. R. 1903 Čeněk a Marie Hrabánkovi, 1918 František a Růžena Srbová, 1918 Anna Hrabánková

čp. 14 staré

Pivovar vrchnostenský, známý již r. 1714. Byl zrušen okolo r. 1878. Po zrušení továrny obdržel čp. 132, čp. 14, pak nově obdržel mlýn.

čp. 14

mlýn, zařízený po zrušení továrny r. 1878, r. 1903 Jan Kopecký, 1914 Vojtěch Kopecký a Magdalena.

čp. 15 vila* (říkalo se zde „na bednářovom“)

domek. R. 1788 Jan Vodička, 1841 Karel Bryll, 1868 zde byla pošta, 1872 po Janu a Kateřině syn Karel Bryll, 14881 Václav a Leopoldina Ryšavá (o výročních trzích bývala zde hospoda), 1898 Karel a Regina Čechovi, 1912 Božena Šeborová

čp. 16

domek. R. 1788 obecní pastouška, r. 1841 koupila ji od obce Anna Jiroušková, r. 1874 František a Barbora Fryšovi, 1900 Antonín Fryš.

čp. 17 (říkalo se zde „na Píčovně“)

domek. R. 1788 Vojtěch Zoubek, 1795 Vít Bucek, 1828 Antonín Bucek, 1841 Kat. Pícová, 1863 Antonín Píc (odtud přezdívkou „na Píčovně“), 1863 Jan Nádvorník, 1897 František a Anna Nádvorníkovi

čp. 18

domek. R. 1788 vrchnostenská bečvárna, r. 1841 Matěj Křepelka, 1869 Anna Křepelková, 1870 Matěj Křepelka, 1884 Anton. Křepelka, 1885 Kateřina Křepelková, r. 1895 koupil v dražbě Mojžíš Sušický, 1915 Gustav Sušický

čp. 19

domek. R. 1788 Jan Švimberský, 1804 Václav Táborský, 1849 Václav Fryš, 1865 Antonín Dejmek, 1866 František a Kateřina Chudlaský, 1912 Kateřina Chudlaská, 1919 Jindřich a Marie Chudlaský

čp. 20

usedlost. R. 1788 Tomáš Bubník, ? František Boháček, 1841 Josef Morávek (odtud dosud „u Morávků“), 1867 Barbora Morávková, 1881 Bucek ?, 1903 Josef a Božena Buckovi.

čp. 21 staré

domek. R. 1788 Ignác Hloušek, 1841 Josef Borkáň, 1842 Anna Michálková, 1848 Jakub Michálek, 1898 Anna Michálková, 1903 Josef Michálek, r. ? Josef Klika, 1931 Adolf Fryš který r. 1932 domek rozbořil. (Domek tento stával proti pozovské cestě proti usedlosti čp. 20 a poněvadž se počítalo, že tudy povede silnice na Pozov, které by domek vadil, dána Adolfu Fryšovi parcela nad kaštany u dvora kde tento v roce 1932 postavil nový domek)

čp. 21 nové

domek nad kaštany postavil v roce 1932 Adolf Fryš. Domek obdržel r. 1935 č. p. zbořeného domku proti pozovské cestě.

**vilou rozumíme budovu cele, nebo částečně pro letní pobyt a vypravenou pohodlněji než stavení obyčejné.*

čp. 22

(přezdíváno zde „u Hrobařů“)

domek. R. 1788 František Kantůrek, 1795 Marie Brunnerová, 1804 Vojtěch Špána, 1841 Josef Maštálka, 1852 Anna Maštálková, 1857 Václav Tyrner, 1883 Václav a Anna Hromasovi (přezdívka „u Hromasů“), 1909 Václav a Anežka Reissigovi, Frant. Raisik.

čp. 23

(říkáno zde „na soukeníkovom“)

domek. R. 1788 Václav Kolář, 1841 Václav Kolařík, 1852 Jan Kolařík, 1861 Jan Kolařík, 1871 Frant. Kolařík, 1892 Jan Zeman, 1910 Anna Zemanová, 1911 Karel Zeman, 1919 Anna Zemanová

čp. 24

(přezdívka „u bejkařů“)

usedlost. R. 1788 Matěj Pavlát, 1804 Václav Pavlát, 1841 Jan Pavlát, 1881 Josef Pavlát, 1897 František Pavlát.

čp. 25

(„stará kovárna“)

usedlost. 1788 Josef Jelínek, 1804 František Jelínek, 1841 Martin Hovorka
1842 František Beránek, 1870 Emanuel Beránek, 1881 Rudolf Beránek, 1894 Emanuel Beránek, 1912 Antonín a Barbora Jarolímkovi

čp. 26

(přezdíváno „za Matysovým“)

usedlost. R. 1788 Vít Bucek, 1795 Václav Bucek, 1804 Vít Bucek, 1828 Jan Bucek, 1842 Anna Bucková, 1849 Václav Bucek, 1865 Anna Bucková, 1872 Jan Bucek, 1895 Karel Bucek

V roce 1934 celá usedlost vyhořela a dosud leží spáleništěm a zarůstá keři.

čp. 27

(přezdíváno „na rychtě“)

domek. R. 1788 Martin Zeman, 1795 Vojtěch Jiša, 1841 Josef Jiša, 1869 Barbora Jišová, 1875 Josef a Marie Střelkovi, 1879 Josef Cacák, 1885 Václav Cacák, 1904 Josef Cacák, 1919 Josef a Anna Cacákovi

čp. 28

domek. R. 1788 Anna Meisnerová, 1795 Tomáš Hovorka, 1824 Jan Hovorka, 1841 Josef Kladiva, 1850 Vojtěch Kladiva, 1850 Anna Vyhnalová, 1876 František a Anna Boháčkovi,

1912 Anna Boháčková, 1915 František a Barbora Boháčkovi, J. Ježek do 1935. Později Čech Josef, nyní Procházka.

čp.29 (přezdívka „na Mynaříkovém“)
usedlost. R. 1788 František Burda, 1804 Václav Dvořák, 1841 Josef Cezemský, 1853 Karel a Kateřina Cezemský, 1891 Jan Bucek, 1894 Josef Bucek, 1905 Jan a Antonie Švejdivi, František Švejda

čp. 30 staré
domek. R. 1788 František Bucek, 1844 Františka Bucková, 1880 Jan Bucek, 1880 domek vyhořel. Místo v majetku 1890 Josef Bucek

čp. 30 nové
domek. Kuthan Karel postavil v roce 1926

čp. 31 staré
domek. R. 1788 Jan Mateřovský, 1833 Josef Vranický, 1841 sloučeno s čp. 35.

čp. 31 nové
domek. Postavený v roce 1912 Eduard a Frant. Štěpánkovi. Josef Růžička.

čp. 32 staré
domek. R. 1788 Josef Pechio z Weitenfeldu, 1795 Antonín Stibral, 1841 František Váňa, 1849 Petronila Váňová, 1878 za Františka Petra sloučen se zahradou, 1895 Václav Pavlát, 1904 Václav Pavlát, 1905 Václav a Aloisie Pavlátovi připojeno k čp. 33 zahrada

čp. 32 nové
domek. Viz čp. 82. Původně rozdělený domek dostal nové číslo popisné u pravé půlky domku. R. 1915 Barbora Havlová, 1949 Marie Havlová provd. Veselá.

čp. 33
domek. R. 1788 Josef Vranický, 1830 Jan Pavlát, 1851 František Pavlát, 1866 Václav Pavlát, 1883 Václav Pavlát, 1903 Václav a Anna Pavlátovi, 1904 Václav Pavlát, 1905 Václav a Aloisie Pavlátovi, 1915 Aloisie Pavlátová

čp. 34
domek. R. 1788 Matěj Procházka, 1824 Josef Procházka, 1841 Matěj Maršík, 1881 Josef a Františka Maršíkovi, 1890 Anna Maršíková

čp. 35
usedlost. R. 1788 Jan Jelínek, 1795 Václav Zeman, 1841 Václav Mrkvička, 1849 Jan Mrkvička, 1855 Jan Kankovský, 1856 Jan Bucek, 1894 Antonín Bucek.

čp. 36
dům. R. 1788 Matěj Beránek, 1829 Rafael Frank, 1860 Jan Březina, 1864 Václav Březina, 1867 Václav Bucek, 1868 Konstantin Bucek, 1912 Bohumil Bucek, 1920 Matouš Semotán, návrat z Ameriky

čp. 37
usedlost. R.1788 Josef Zika, 1841 Antonín Zika, 1853 Josef Petr, 1861 Karel a Anna Petrovi, 1898 Karel Petr, Josef Kanda, Šindelář Antonín

čp. 38
domek. R. 1788 Anna Vaňková, 1795 Jiří Váňa, 1841 Václav Bucek, 1871 Vojtěch a Marie Šestákovi, 1904 Rudolf a Anna Šestákovi
Domek přestavěn na patrový dům.

čp. 39

domek. R. 1788 Matěj Žížala, 1841 Václav Bucek, 1871 Anna Bucková,
30.8.1878 vyhořel a byl rozbourán. R. 1885 bylo místo prodáno Vojtěchu Šestákovi, 1904
Rudolf a Anna Šestákovi, r. 1904 byla tato parcela odloučena od čp. 38 a vystaven zde
nový dům Anastázie Vaňkové.

čp. 40

(přezdívka „na Košatovém“)

usedlost. R. 1788 Josef Vranický, 1795 Josef Zika, 1842 Matěj Matoušek, 1862 Barbora
Matoušková, 1869 Josef a Antonie Matouškovi, 1891 Antonie Matoušková, 1897 Josef a
Matilda Matouškovi, 1943 Václav a Anna Velebovi

čp. 41

usedlost. R. 1788 František Bubník, 1795 Josef Vranický, 1821 Martin a Josefa Vranická,
1859 Václav a Kateřina Kaňkovských, 1874 Antonín a Josefa Paurovi, 1893 Antonín Paur,
1919 Josef a Anna Kubátovi.

čp. 42

usedlost. R. 1788 Antonín Hrdlička, 1804 Václav Babánek, 1820 Josef Vendera (hospoda),
1824 Josef Kaňkovský, 1841 Václav Kaňkovský, 1874 Antonín a Josefa Paurovi, 1893
Antonín Paur, 1919 Josef a Anna Kubátovi.

čp. 43

usedlost. R. 1788 Jan Zeman, 1841 Jan Zeman, 1883 Anna Zemanová, 1910 znovu
postaveno a zřízena pekárna Josef a Anežka Matouškovi, 1954 Matoušek Josef.

čp. 44

(přezdívka „u Babeláků“)

usedlost. R. 1788 František Hovorka, 1804 Antonín Hrdlička, 1820 Jan Hrdlička, 1821
Antonín Bubník, 1828 Vít Kladiva, 1841 Antonín Bucek, 1869 Antonín a Marie Buckovi,
1889 Antonín Bucek, 1904 Josef a Růžena Buckovi

čp. 45

(přezdívka „u Kozumínů“)

usedlost. R. 1788 Martin Hovorka, 1841 Václav Nádvorník, 1870 Jan Nádvorník, 1891
Marie a Jan Nádvorníkovi, 1920 Jan Nádvorník.

čp. 46

domek. R. 1788 Jan Straňák, 1804 Josef Straňák, 1841 František Straňák, 1862 Josefa,
Antonín a Josef Straňákovi, 1885 Josef Straňák, 1907 Karel Straňák. Pokorný Josef, Nepraš
František.

čp. 47

domek. R. 1788 obecní šatlava, 1841 pouze pole, 1862 Marie a Josef Pavlátovi, 1890 Josef
Pavlát, 1897 František Pavlát.

Vila. Uprázdňené číslo pop. obdržel dům v Hůře v roce 1911 postavený Františkou a
Karlem Svobodovými.

čp. 48

domek. R. 1788 Jakub Zoubek, 1841 Vojtěch Zoubek, 1852 Václav Vitáček, 1881 Josef a
Františka Chudlášky, 1933 Jan Jonáš

čp. 49

domek. R. 1788 Vojtěch Faldbauer, 1795 Josef Faldbauer, 1826 Kateřina a Jan
Faldbauerovi, 1827 Jan Štolba, 1841 Matěj Štolba, 1862 Alžběta Štolbová, 1881 Josef
Barášek, 1885 Josefa Jelínková, 1891 Marie a Štefan Hieke, 1911 Marie Hiekeová, 1912
Julie a Dominik Kačmáček, 1912 Barbora a Josef Pitrák

čp. 50 (Chalupy)
domek. R. 1734 bydlíval zde rybníkář Slepíčka, 1788 Tomáš Veselý, 1841 Jan Veselý, 1845 Marie a Jan Soukupovi, 1885 Anna Soukupova, 1897 Josef a Marie Soukupovi.

čp. 51 (Chalupy)
mlýn. R. 1748 vrchnostenský, 1788 Antonín Švimberský, 1804 Jan Bauer, 1854 Josef Paur, 1881 Frant. Paur, 1906 zničen povodní, 1909 Filip Šternberg (pila)

čp. 52
domek. R. 1788 Jan Pekař, 1795 Jan Rezek, 1836 Jan Rezek, 1850 Josef Rezek, 1887 Kateřina a František Fulínovi, 1911 Václav Kůžela, Sysel Josef.

čp. 53
domek. R. 1788 Matěj Cís, 1804 Tomáš Cís, 1824 Anton Cís, 1849 Frant. Cís, 1872 Eduard Cís, 1888 Anna Císová, 1899 Marie a Štěpán Hieke a Marie a Frant. Tykva, bylo přestavěno na vilu a dáno jméno „Štěpánka“, 1918 František Korbel, Marie Nigrínová, 1938 Bedřich Rosenberg – Radimský

čp. 54
domek. R. 1788 Jan Pleva, 1804 Frant. Pleva, 1841 Vojtěch Nikodým, 1864 František Červenka, 1892 Barbora a Emanuel Červenkoví, 1897 Marie Červenková, 1911 Antonie a František Červenkoví

čp. 55
domek. R. 1788 Martin Nikodým, 1804 Josef Holubovský, 1841 Matěj Cacák, 1852 Matěj Cacák syn, 1852 Jan Tyrner, 1868 Marie Tyrnerová, 1868 Antonie a Václav Fryš (špendlíkář), 1911 Adolf Fryš, 1911 Frant. a Karel Svobodovi a Julie a Josef Zemanovi postavili zde nový dvojdomek, Zemanovic polovička podržela staré číslo, Svobodovic polovička dostala uprázdněné čp. 47
1918 po Zemanových Viktorie a Vilibald Hekovi, Bedřich a Růžena Bardonkovi

čp. 56
domek. R. 1788 Jan Fadlbauer, 1835 Josef Pospíšil, 1850 Matěj Jahoda, 1889 Matěj Jahoda, 1902 Jan a Marie Kouřilovi, 1913 Růžena a František Srb, přestavěno na vilu „Růža“, 1914 Matěj Šípek, 1915 Růžena Srbová, Šmarda Josef.

čp. 57
domek. R. 1788 Kateřina Hovorková, 1795 Vojtěch Zika, 1841 Jan Frk, 1858 Jan a Barbora Frkovi, 1885 Barbora Frková, 1892 Eleonora Frková, Kneškovi.

čp. 58 staré
domek. R. 1788 panská valcha v postupickém údolí

čp. 58 nové
domek, postavený r. 1840 František Strejček, 1848 Josef Koukal, 1849 Samuel Arnstein, 1862 Mojžiš Roubíček, 1902 Marie Frank, 1912 Otto Frank, 1913 Marta a Otto Frankovi, 1913 Barbora Oppenheimerová, 1919 Jakub Oppenheimer (domek slouží za židovskou modlitebnu)

čp. 59
domek. R. 1791 Jan Roubíček, 1804 Václav Ernest, 1840 Václav Šubrt, 1865 Václav Veselka po něm Jindřich Fryš, 1873 Jindřich Fryš a po něm Anton. Seidl, 1875 Václav a Anna Dřížhalovi, 1883 Václav Chrpa, 1885 Marie a Josef Petrovi, 1902 Marie a František

čp. 69 (přezdívka „u poklasných“)
domek. R. 1795 Jan Vobecký, 1829 Frant. Ziegler, 1831 Václav Soukup, 1885 Františka a Jan Soukupovi, 1889 Jan Soukup, 1911 Jan Soukup

čp. 70
domek. R. 1795 Václav Vodička, 1841 Josef Vobecký, 1850 Dorota Vobecká, 1856 Josef Frk, 1881 Barbora a Václav Dvořák, 1884 Františka a Antonín Jenšíkovi, 1901 Antonín Jenšík, 1908 Františka a František Kolář, 1911 Marie a Adolf Fryš, Kubálek, Müller Antonín

čp. 71
domek. R. 1795 Jan Pekař, 1841 Václav Váňa, 1849 Václav Kadeřávek, 1850 Marie Kadeřábková, 1855 Eva Kadeřábková, 1855 Matěj Váňa, 1858 Anna a Václav Štěrba, 1883 Františka, Anna a Frant. Smržovi, 1910 Antonín Smrž, 1920 Růžena a Hubert Dvořákovi

čp. 72 staré
domek. R. 1795 Martin Benák, 1841 Frant. Lejček, 1850 Josef Váňa, 1861 Františka Váňová, 1872 Marie a Josef Mrkvička, 1891 Kateř. Mrkvičková, 1901 Růžena a Hubert Dvořák, Chudlášský František.

čp. 72 nové
(staré čp.72 v Hůře bylo zboř. v r.1936 a post. chlív). Nově toto čp. přiděleno bylo novostavbě (půldomku) proti sokolovně. Původně celý domek byl majetkem Eduarda Štěpánka, později Františka Čadka, postavený 1932, byl v roce 1935 z části oddělen a prodán Okresní záložnou hospodářskou.
1935 Ludvík Zeman, čet.strážmistr, 1958 František Fojtů

čp. 73
domek. R. 1795 Václav Nesvačil, 1828 Marie Rozsypalová, 1841 Jan Kopecký, 1889 František Kopecký, 1904 František, Anna a Leopold Kopecký, 1904 Anna a František Průcha

čp. 74
domek. R. 1795 Josef Průcha, 1828 Jan Průcha, 1841 Josef Průcha, 1871 Jan Průcha, 1896 Anna a Antonín Průchovi, 1902 Anna a František Vesecký, 1903 Karel Walter, 1911 Antonín Walter

čp. 75
domek. R. 1795 Jan Strnad, 1804 Jan Dvořák, 1841 Josef Maršík, 1850 Marie Magdalena Maršíková, 1880 Marie a Václav Kužela, 1910 Marie Kociánová, 1912 Terezie a Josef Jirsa, 1915 Terezie Jirsová, 1917 Emilie Kronštejnerová, Antonín Lenhart
v roce 1939 bylo Antonínem Lenhartem rozbořeno úplně.

čp. 76
domek. R. 1795 Václav Fryš, 1841 Václav Fryš, 1843 Anna a Martin Kaucký, 1892 Marie Müllerová, 1898 Marie a Jan Kouřil, 1902 Eleonora a František Kuna, 1911 Terezie a Josef Jirsa, 1915 Terezie Jirsová, Blunk Gustav, Cígler Josef.

čp.77
domek. R. 1795 Václav Roubíček, 1841 Josef Jelínek, 1842 Josef Jíša, 1850 Antonín Jelínek, 1850 Jan Brejla, 1853 Josef Sisovský, 1874 Anna Pišová, 1876 František Petr, 1876 Anna a František Cezemský, 1900 Josefa a Josef Sysel, 1901 Pavlína a Joza Papež, 1917 Pavlína Papežová

čp. 78

domek. R. 1795 Jiří Kozák, 1804 František Kozák, 1829 Alžběta a Václav Střelka, Roku 1841 byl domek rozdělen na dvě polovice :

a) 1841 Alžběta a Václav Střelka
1884 Františka a František Střelka

b) 1841 František Strnad
1842 Josef Strnad, 1849 Jan Strnad,
1850 Antonie Strnadová a Magda Chrpová
1876 Chrpová ?, 1881 Anna Šindelářová
1884 Františka a František Střelka

a tím obě polovice opět spojeny. Za Václava Střelky zde bydlíval jeho tchán stavitel Riederer Ignác po němž se zde říkalo „u Riedlů“ (ovšem chybně). V roce 1926 starou budovu Frant. Střelka rozbořil a postavil nový dům. Od r. 1933 Anežka Střelková

čp. 79

domek. R. 1795 Václav Vodička, 1849 Josef Vodička, 1857 Václav Vodička, 1887 Alžběta Vodičková, 1888 Františka Hoffmanová, 1902 Františka a František Kuliš, Sladkovský Josef.

čp.80 staré

domek. R. 1804 František Brunner, 1850 Jan Klaudius, 1851 Anna a František Pilát, 1890 Anna Pilátová, 1893 Barbora Bucková. Po tomto roce domek vyhořel a místo bylo sloučeno s usedlostí čp. 20

čp. 80 nové

Uprázdňené čp. dostalo se nové vile postavené roku 1912 v Hůře, pod cestou proti čp. 53 „Štěpánců“. R. 1912 Julie a Dominik Kačmáček, 1916 Julie, Jiří a Julius Kačmáček, Jan Polic, 1935 Josef Mrázek.

čp. 81

dům vrchnostenský z r. 1804

Bydlíval zde ředitel továrny, byly zde tovární kanceláře a ve sklepích umístěny byly stroje. Pod tímto číslem byla uváděna i „Pejchovna“ jež nedlouho před r. 1881 obdržela vlastní čp. 124

čp. 82 přezdíváno „u Chmelařů“

domek. R. 1804 Jan Bucek. Roku 1841 byl domek rozdělen na dvě polovice :

82a 1841 Josef Benák
1848 Frant. Svoboda
1850 Frant. Svobodová
1850 Jan Hovorka
1885 Jan Mitísko

82b 1841 Jan Hovorka
1850 Josef Brunner
1874 Matěj Šebor
1882 Marie Šebor, 1909 Jan Šebor,
1915 Čeněk Hrabánek, Barbora

Havlová

Karel Mitísko

Tato druhá polovina obdržela r. 1923
své vlastní čp.32

čp. 83

domek. R. 1804 Václav Engel, 1841 Matěj Beránek, 1859 Karel Maršík, 1885 Anna Maršíková, 1888 Anna a Emanuel Bucek, 1890 Anna Bucková, 1900 Barbora a Josef Brodina, 1913 Barbora Brodinová, František Brodina, Jiřina Brodinová.

čp. 84

kovárna R.1804 Karel Kovář, 1841 Anton Kovář, 1864 Antonie a Karel Kovář, 1865 Františka a Jan Jíša, 1892 Emanuel Jíša, 1895 Antonie a Emanuel Jíša, 1938 Anna a Antonín Jíša, 1941 Anna Jíšová

čp. 85

domek. R. 1804 Jan Procházka, 1827 Václav Váňa, 1829 Josef Kahoun, 1841 Josef Koukal, 1842 František Koukal, 1850 Josef Koukal, 1860 Jan Koukal, 1862 Jan a Marie Koukalovi, 1903 Antonín Koukal, Neuman

čp. 86

domek. R. 1804 Josef Scheller (snad Schaller), 1812 František Mootz (přestavěl, rozšířil), 1837 Apolonie Mootzová, 1841 Antonín Mootz, 1875 Vilém Mootz, 1920 Jan a Karla Chlístovská, 1936 Ludvík Mootz, starý dům rozbořil a postavil nový dům

čp. 87

ovčín dvorský (stával u rybníka Ovčina – Zahrádecký)

Postaven byl v roce 1802 a zrušen v roce 1869. Zrušené číslo bylo o mnoho později nově přiděleno domku Viléma Mootze na rynku nad jeho domkem čp. 87, kde byla zřízena pošta. Vilém Mootz, pronajímal domek poštovnímu úřadu. Domek přecházel do majetku majitelů domu čp. 86. V roce 1959 pošta přemístěna do čp. 128, a domek prodal Ludvík Mootz Josefu Kůrkovi.

čp. 88

(přezdívka „u židů“)

domek. (v letech 1794 stávala zde cihelna), 1804 Josef Kahoun, 1840 Rafael Frank, 1871 Moric Frank, 1906 Růžena Franková, 1912 Otto a Marta Frankovi dvojdomek (vinopalna)

čp. 89

domek. (v letech 1794 stávala zde cihelna) r. 1804 František Váňa. Později zde bývala vinopalna, již r. 1840 koupil Rafael Frank a sloučil s domkem čp. 88, 1871 Moric Frank, 1906 Růžena Franková, 1912 Otto Frank, 1913 Marta a Otto Frank, 1935 Josef Franc

čp. 90

domek. R. 1804 Tomáš Sysel, 1841 Václav Sysel, 1850 Josef Sysel, 1850 Václav Váňa, 1878 František Antůšek, 1879 Františka Antůšková, 1901 koupila obec pro chudé příslušníky t. zv. pastouška, roku 1958 dala obec domek rozbořiti. Posledním obecním chudým Karel Raiter.

čp. 91

domek. R. 1804 Antonín Vodička, 1829 Jan Vodička, 1849 Jakub Jiroušek, 1850 Antonín Žížala, 1864 Antonín Žížala syn, 1881 Magdalena a Karel Kaňkovský, 1882 Marie Syslová, 1885 Marie a František Burdovi, 1888 Marie a Frant. Burdovi, (syn se ženou), 1900 Marie a Frant. Burda, (opět syn se ženou), 1901 František Vosátka a Mar. Tomková, 1910 František Vosátka

čp. 92

domek. R. 1804 František Čermák, 1850 Fr. Čermák, 1874 Kateřina Martínková, 1875 Klára Pěkná, 1884 Marie a František Rajtr, 1909 Anežka a Jan Sysel, 1910 Jan Sysel

čp. 93

domek. R. 1804 Václav Papež, 1847 Marie Papežová, 1848 Marie a František Jahoda, 1887 Alžběta a František Petr, 1891 Antonie a Josef Petr, 1917 Antonie Petrová, 1925 František Petr, 1938 Růža Petrová

čp. 94

staré

Roku 1804 vrchnostenské stavení na Podlesí (pod tímto číslem zapsáno bylo stavení, bývalá první hospoda – potom drůbežárna). Zakrátko bylo však sloučeno číselně s podleskou továrnou čp. 103. Tím se čp. 94 uvolnilo a dostalo se r. 1841 domku v milovanické Hůře. Zcela určitě byl však tento domek vystavěn již před r. 1841

čp. 94 nové
domek. R. 1841 Pavel Srb, 1849 Jan Srb, 1850 František Čermák, 1875 Jan Sednička, 1890 Marie Sedničková, 1904 Anežka a Antonín Maršík, Josef Tichý

čp. 95
domek. R. 1804 Václav Kučera, 1824 Anna Kučerová, 1841 Jan Slanina, 1881 František Slanina, 1882 Kateřina a Josef Tomek, 1886 Barbora a Josef Bílý, 1899 Barbora Bílá, 1901 Františka a Emanuel Jabůrek

čp. 96 staré
domek v kolonii v Chalupách. R.1804 Jakub Blecha recte Březina, r. 1840 obdržel domek čp. 106 (viz toto)

čp. 96 nové
domek. R. 1850 Jan Červenka, 1866 Václav Srbík recte Srba, 1881 Anna a František Žáček, 1902 František Žáček, 1917 Anežka Lejčková

čp.97 staré
domek v Chalupách r. 1804 Jan Vosátka, od r.1840 čp. 107

čp. 97 nové
domek. R. 1841 Jan Vosátka, 1866 Marie a Antonín Vosátka, 1867 Barbora a Josef Vosátka, 1893 Kateřina a Josef Vosátka

čp. 98 staré
domek v Chalupách r. 1804 Martin Nikodým, 1828 Jan Vobecký, od r. 1840 čp. 113 a rozšířen na usedlost.

čp. 98 nové
domek. R. 1841 František Průcha, 1860 Barbora a František Průcha (syn), 1892 František Průcha, 1901 Antonín Průcha, 1912 Josefa a Antonín Průcha, 1913 Josefa Průchová, 1920 Jan Jiroušek, 1936 M. Sůvová, Novotný

čp. 99 staré
domek v Chalupách r.1804 Matěj Vobecký, 1840 obdrželo čp. 111, č. 99 přiděleno později znovu

čp. 99 nové

čp. 100 staré
domek v Chalupách r. 1804 Matěj Zelenka, 1837 Matěj Brunner a sloučeno čp. 101

čp. 100 nové
domek. R. 1881 Brunnerová ?, 1885 Marie Kadeřábková, 1890 Kateřina a Antonín Krejčí, 1906 Antonín Krejčí

čp.101 přiloučeno čp. 100 staré
domek v Chalupách r. 1804 Matěj Brunner, 1881 Marie a Josef Šmerha, 1904 Marie Šmerhová provd. Pohůnková, Vilímek Václav

čp. 102
usedlost (dříve domek) v Chalupách r. 1804 František Flanderka, po něm Matěj Zelenka ?, 1850 František Zelenka, 1883 Rozalie a Josef Zelenka

čp. 103

Tovární budova na Podlesí, postavená r. 1804. Od r. 1840 shrnuty pod tímto

čp.: továrna, panská valcha (dříve čp. 58), domek čp. 94 staré, (od roku 1881 také čp. 123 nové) a domek stávající u lesní studánky nad podleskou hospodou. Tento domek a valcha strženy dříve, domek čp. 94 staré/123 nové stržen povodní r. 1906

čp. 104 přezdívalo „u cukrářů“

domek. R. 1836 Johana Beránková, 1837 Jan Beránek, 1857 Antonín Beránek, 1858 Antonín Bucek (cukrář), 1911 Anna a Jan Novotný

čp. 105

domek. R. 1841 Josef Petr, 1849 Václav Josef Petr, 1870 Anna a Josef Petr, 1886 Marie a František Biskup, 1908 Marie Biskupová, Přeučil Josef

čp. 106

domek v Chalupách r. 1849 Barbora a Josef Koukal, 1870 Marie a Jan Koukal, 1880 Jan Koukal, 1909 Antonie a Jan Koukal, 1916 Marie a Jan Růžička, 1919 Marie Růžičková (zbořeno)

čp. 107 dříve čp. 97

domek v Chalupách r. 1850 Josef Mrkvička, 1883 Marie Zelenková, 1887 Anna a Antonín Zelenkovi, 1915 Antonín Zelenka, 1916 Josef a Rozálie Zelenkovi. Po ohni 12.3.1916 zrušeno.

čp. 107 nové

čp. 108

domek v Chalupách r. 1836 Jan Kubánek, 1849 Josef Janocha, 1876 Kateřina Řezníčková, 1877 Kateřina a Jan Řezníček, 1887 Jan Řezníček, 1902 Antonie a Jan Řezníček

čp. 109

domek v Chalupách r. 1834 Jan Mitísko, 1884 František Mitísko, 1917 Josef Mitísko, 1920 Josef a Anna Mitískovi

čp. 110

domek v Chalupách r. 1838 Kateřina Kolářová, 1850 František Kolář, 1890 František Kolář, 1891 Barbora a Josef Beránek, 1904 František Hlouška, 1907 Jan Mazour. Na zahradě tohoto domku stával asi r. 1850 zrušený domek čp. 99 staré / nové čp. 111

čp. 111 staré

domek v Chalupách roku 1849 František Kolář. Asi r. 1850 domek zrušen a parcela sloučena s čp. 110

čp. 111 nové

čp. 112

domek v Chalupách r. 1849 Jan Jíša, 1851 František Jíša, 1884 Marie a Antonín Jíša, 1918 Marie a Jan Vojta

čp. 113

usedlost v Chalupách (dříve domek čp. 98)

R. 1849 Jan Vobecký, 1873 Františka a Antonín Vobecký, 1884 Antonín Vobecký, 1889 Marie a František Vobecký, 1903 František Vobecký, 1913 Emilie a Antonín Vobecký

čp. 114

domek v Chalupách r. 1849 Martin Veselý, 1852 Jan Veselý, 1874 Marie a Josef Veselý, 1884 Čeněk Veselý, 1920 Anežka a Karel Smrž

čp. 115

domek v Chalupách r. 1849 František Vacek, 1883 Josef Kuthan, 1884 Františka a Jan Kuthan, 1920 Josefa a Anton. Kuthan,

čp. 116

domek v Hůře r. 1841 Josef Rozum, 1874 Anna a Rudolf Rozum, 1879 Kateřina a Josef Vilímek, 1881 Marie a Josef Vilímek, 1885 Petronila Kůstková, 1887 Antonie a František Kůstka, 1896 přestavěno na vilu „Venclovku“ Pavla a Joža Papež, 1917 Pavla Papežová

čp. 117

dům na náměstí. Vystavěno na parcele čp. 46, r. 1841 František Straňák, 1869 Václav a Jakub Straňák, 1903 Jakub, Marie a František Straňák, 1933 Marie Straňáková, Josef Straňák

čp. 118

dům. R. 1841 Jan Hovorka, 1860 Jan Matoušek, 1860 Barbora a Marek Sušický, 1879 Alžběta a Michal Justic, 1889 Konstantin Bucek, 1895 Marie Pešková, 1913 Spořitelni a záložní spolek Postupice, 1915 Antonín a Marie Paurovi

čp. 119 (hospoda)

domek na Podlesí. R. 1841 Jakub Morávek, 1844 Čeněk Morávek, 1896 Marie Skočdopolová, 1925 Božena Skočdopolová

čp. 120

domek v Hůře. R. 1841 Jan Frk, 1842 Anna a Václav Řezníček, 1862 Barbora Konvalinková, 1872 Marie a Jan Kouřilovi, 1898 Ilča a Josef Svoboda, 1911 Marie a František Duchek, přestavěno na vilu, 1918 Marie, Frant., Jindřich, Max a Otto Duchek, 1920 Hermína Hertingová (znovuzřízeno), 1945 přiděleno obci Postupice

čp. 121

usedlost „na Kuklíku“. R. 1841 František Boháček, 1869 Václav Boháček, 1903 Barbora Boháčková, 1904 Františka a Jan Straňákovi

čp. 122

domek, 1841 Tomáš Pleticha, 1865 Emanuel Frank, 1888 Karolína Franková, Opatrný Josef

čp. 123 staré

usedlost na Želichově (s holčovským čp. 7). R. 1841 František Slepíčka, 1845 Josef Slepíčka, 1885 Barbora a Jan Neruda, roku 1908 odloučeno k obci Milovanice

čp. 123 nové

Obdržela po r. 1881 drůbežárna na Podlesí, která měla dosud čp. 94 staré. R. 1906 byla povodní zničena. Nově zřízena nebyla.

čp. 123 nejnovější

dům vedle mlýna postavený v r. 1932/33 mlynářem Františkem a Magdou Kolářovi

čp. 124 staré
usedlost na Želichově (s holčovickým čp. 8). R. 1841 Václav Burda, 1863 František Burda,
1870 Marie a František Burda, 1901 Marie a Josef Burda, 1903 Filip Šternberg. Roku 1908
bylo odloučeno k Milovanicům

čp. 124 nové
Měla již před r. 1881 Pejchovna (posud byla slučována s čp. 81). V roce 1906 zničena
povodní.

čp. 124 nejnovější
V roce 1932/1933 postavená sokolovna

čp. 125 staré
Les Želichov a Březina

čp. 125 nové
domek obce Postupice (obydlí obec. strážníka, posluhy)

čp. 126
vila. R. 1898 Julie Eimová, 1916 Marie Folprechtová, 1950 Marie Müllerová

čp. 127
domek. R. 1900 Karla a Jan Ptáčník

čp. 128 staré
osada Želichov I (viz čp. 123, 124)

čp. 128 nové

čp. 129
domek. R. 1886 Marie a Josef Petrovi, 1912 Marie a František Petr, 1938 Marie a František
Říha

čp. 130
líhovar postaven velkostatkem v r. 1903

čp. 131
domek postavený pro deputátníky u lihovaru velkostatkářem Filipem Šternbergem

čp. 132
budova býv. pivovaru (viz čp. 14 staré)

Dodatek

Domek obecní sušárna byl původně bez čísla p. Později přiděleno čp. 61

Leč osada katastr postupický, čísla popisná mladovická.

čp. 19a
usedlost. R. 1881 Antonín Kahoun, 1888 Anna a Josef Vosátka, 1906 Marie a Josef
Vosátkovi

čp. 19b
usedlost. R. 1841 Antonín Kahoun, 1873 Františka a Antonín Kahoun, 1918 Anežka a Josef
Kahoun

čp. 20

usedlost. R. 1841 Vojtěch Voříšek, 1872 Josef Voříšek, 1890 Barbora Voříšková, 1916 Božena a Josef Voříšek

čp. 21

usedlost. R. 1841 Josef Starý, 1856 Marie Stará Frant. Kůstka, 1888 Kateřina a Jan Kůstka, 1891 Barbora a Jan Kůstka, 1917 Jan a Jan Kůstka, 1919 Františka a Josef Kůstka

čp. 22

usedlost. R. 1841 Jan Maršík, 1870 Antonín Pospíšil, 1912 Josef Pospíšil, 1913 Marie Pospíšilová

O usedlostech na Želichově jedná také kapitola „Dějiny selského lidu“. V letech 1717 patřivala k Postupicům také osada Holčovice. Kromě zápisů o některých tamnějších chalupách nedochovalo se jiných dokumentů a tomto poměru (viz knihu o chalupách).

Katastrální a lidová pojmenování míst v katastru obce Postupice.⁽¹⁷⁸⁾

(Letopčet u názvů znamená, že se jich užívalo již tehdy)

Amerika – pole na pravé straně při pozovské cestě před Moklinami.

Bejkovka (1788) obecní louka parc. č. 496, nazvaná tak proto, že užitek z ní náležel hospodáři za ošetřování obecního býka. Po dlouhý čas byl obecní býk ošetřován v čp. 24, pročež usedlosti přezdíváno „u bejkařů“.

Bělidla, název luk prostírajících se u mlýna. Za prvního trvání postupické továrny byly zde sluncem a vodou bíleny kusy látek vyrobených v továrně. Lidově říká se loukám „na plajchách“. Lidová přípovídka : Když se plajchy sečou, prší. Původně říkalo se loukám „pod Papírnou“.

Bláznivky, část lesa Želichova, ležící mezi lesními cestami nad továrnou a do Želichova. Les patřival prý obci Milovanice a byly o něj spory s vrchností. Měl být proto vyměřen a vyměněn. Milovaničtí se však k výkonu nedostavili, což prý vedoucí komisař podotkl slovy: „Blázní nepřišli“. Dle druhého podání konávaly se zde za času tovární činnosti časté slavnosti, při nichž se tančilo, pilo, výskalo, čili lidově – bláznilo.

Březina, (1788) Veliký les mezi rybníkem Lísencem, osadou Lečí a Farským lesem. Původně býval cele porostlý břízami.

Březový les, – viz Březina.

Cíp, ostrá část zahrady v postupické Hůře, dotýkající se špičkou mostu.

Černé lesy, viz lesy černé.

Čihadlo, (1788) hořejší část lesa Březin proti osadě Leči, bývalé loviště lesního a polního ptactva.

Dolejší rybník – viz Mlýnský rybník.

Důchod, důchodní dům, bývalá budova továrních kanceláří. Po zrušení továrny umístěn v něm lesní a důchodní úřad velkostatku.

Farní les, (1788) prostírá se od rybníka Papírníka podél popovické silnice až k líseneckému potoku a nahoru k lesu Březinám. Hořejší jeho hranici tvoří vozová cesta do Leče. Les patřival faře a byl r. 1794 postoupen velkostatku.

Farní ostrůvek, (1788) V letech 1770 potok tvořival z Papírníka dvě ramena, jež objímala a dělila louky pod Papírnou (bělidla) na dva luční ostrovy. Hořejší náležel papírníkovi, dolejší faře.

Farní pole, (1788) velké pole nad popovickou silnicí podél Papírníka. Roku 1794 bylo postoupeno velkostatku.

Farský les – viz farní les.

Heinrichsthal – viz Jindřichovo údolí

Havlíkovský rybníček (1788) nalézal se v katastrálním položení 6 při tloskovských hranicích.

Holá skála – viz skála

Holý vrch – viz skála

Hráz klenská – viz Klen

Hroby – viz na hrobech

Hůra, část Postupic po pravé straně Papírníka a podél milovanické silnice. Část od lesa k mostu nazývá se Hůra postupická, ona při silnici Hůra milovanická. Původně stával zde velký les „Hůra“ zvaný. Hajný tohoto lesa bydlel v domku čp. 4.

Hůrka (1788) později také **Hůrka Vítova**, nejvyšší část Hůry.

Hůrka panská (1788) táhlý kopec mezi osadou Lískem, Roubíčkovou Lhotou a bývalým rybníkem Klenem. R. 1788 kamenité pastviště porostlé lískami.

Chalupy viz v Chalupách

Chmelnice (1788) krajní část dvorského pole nad lesním úřadem při cestě do Chalup.

Chotýšanka, říčka, dříve popovický potok, také jankovský potok zvaná. Všecka tři jména dána po místech, jež leží při jejím toku.

Jankovský potok viz Chotýšanka.

Jindřichovo údolí, název, jenž byl dán původnímu postupickému údolí (nyní Podlesí) ke cti hraběte Jindřicha z Rottenhanu, zakladatele místních továren.

Kalužina (1788) dávný název obecního rybníčka v Postupicích.

Kamenný palouk (1788) loučka zasahující do panského pole při cestě z Postupic do Chalup.

Katastrální položení viz pojmenování katastrálních položení

Klen (1788) hořejší, dolejší, název dvou rybníčků při cestě do Roubíčkovy Lhoty. Hráz dolejšího Klenu slouží za cestu. Rybníčky jsou vypuštěny a přeměněny na louky. Okolí rybníků bylo druhy zalesněno. Do těchto lesů vedla, dle ústního podání, z postupické tvrze tajná klenutá chodba. Jméno „Klen“ odvozeno patrně od slova klín, jež tyto rybníčky v lese tvořily.

K Moklinám, název polí při cestě k Moklinám.

Kopané louky (1788) pole u lesa Březiny. Prvotně býval zde palouk, jenž kopáním změněn v pole.

K Pozovu, název polí po levé straně při cestě do Pozova.

Kuklík, postupická samota, usedlost čp. 121 v blízkosti Moklin. Jméno odvozeno od slova „kukly“ (viz toto), jehož původ není dosud objasněn. Zdá se však variací slova Klen : klen - u klenu – ku klenu – kuklen – kukly – kuklík. Jako jméno Kukleny (předměstí Hradce Králové) vzniklo stejným způsobem.

Kukly, pole při moklinských hranicích.

Lágr, rovinná část lesa a sousední louky při úpatí lesa Želichova, pod mladovským mlýnem. Po bitvě u Jankova (1645) bylo prý zde ležení části vítězného švédského vojska. Naleziště vojenských podkov, zbraní a také prý železné pokladny.

Leč malá postupická osada za lesem Březina. Původ jména není znám (kleč).

Lesy černé, souhrnný název okolních lesů. Barva jehličí nabývá hlavně v zimě své tmavosti.

Lísenec, rybník v sousedství lesa Březin. Protéká jím novoveský potok, jenž se od hráze rybníka nazývá lísenecským potokem. Název rybníku zdá se odvozen od lísek, jichž se v okolí nalézalo veliké množství.

Malá farní louka (1788) nalézá se u chobota Papírníka pod Farským lesem.

Malá strana – část městečka : dvůr, dále čp. 104, 118, 58, 82, 83, 32, 33, a 34.

Mezi mlýnem, viz pojmenování katastrálních položení.

Mezi rybníky, viz pojmenování katastrálních položení.

Mlýnská strouha, viz mlýnský potok.

Mlýnský potok, strouha pro odtok vody, směřující od mlýna kolem důchodního domu a okruhem zpět do Chotýšanky. Původně byla touto strouhou rozváděna voda do továrních budov (Důchod, Pejchovna), kdež vodou byly poháněny různé stroje.

Mlýnský rybník (1788) pod Postupicemi. Pod hrází postavený mlýn náležel také rodině Paurovů. Proto také často nazýván „Paurův rybník“. Lid užívá i názvu „Dolejší“ nebo „Podpostupický“.

Na bahně (1788) farní pole nad Plačkem pod pozovskou cestou (č.parc. 424, 425).

Na bednářovém, přezdívalo domu čp. 15 poněvadž majitelé Bryllové byli bednáři.

Na čurandě, později Na číhandě – přezdívalo domu čp. 118. Stará hospoda kdež konávaly se veselé muziky. Přezdívkou hospodě udělil bývalý její šenkýř Eman. Kačmáček, veselý člověk ale obhroublých, jadrných vtipů.

Nad bejkovkou viz Bejkovka.

Nad cestou, pole mezi Holou skálou a pozovským lesem.

Nade dvorem viz pojmenování katastrálních položení.

Nad fabrikou, původně dolejší část podleského údolí mezi lesem Želichovem a Chotýšankou. Nyní také část lesa nad domem čp. 103.

Nad Lísencem, část lesa Březiny na stráni, sousedící s rybníkem.

Nad Papírníkem, viz pojmenování katastrálních položení.

Nad Vilímkem, pole č.parc. 223

Nad zájezdkem, loučka u líseneckého potoka.

Na holém vrchu, pole u Holé skály, viz Skála.

Na hrobech (1788) bývalé pastviště při pozovské cestě, kde odbočuje cesta k Pozovu a k Nové Vsi. Je označeno polním křížem. Pohřebiště slavonských vojáků z r. 1761.

Na Košatovém, přezdívkou usedlosti čp. 40.

Na Mynaříkovém, přezdívkou usedlosti čp. 29. Bývalý majitel Václav Dvořák míval prý kdysi malý mlýn.

Na návozí (1788) pole u Holé skály mezi cestou novoveskou a polní. Také „Tomášovo pole“.

Na nebesách (1788) pole se skalkou asi 2 m² nad pozovskou cestou.

Na ohradě (1788) panské pole sousedící s bývalou chmelnicí (viz tuto).

Na oltáříku (1788) nejvyšší část pole na sekeře (viz toto a oltářík).

Na ovčákovém, pole za hřbitovem, při cestě.

Na preclíkářovém, přezdívkou domku čp. 68.

Na rychtě domek čp. 27. Vojtěch Jíša, majitel tohoto domku byl (až do r. 1811) po několik let rychtářem Postupic.

Na sekeře (1788) část polí nad průhonem při moklinské cestě.

Na soukeníkovém, přezdívkou domku čp. 23. Bývalý majitel Antonín Kolář provozoval kolem r. 1788 soukenickou živnost.

Na stibralkách, pole za Klenem pod cestou do Roubíčkovu Lhoty. Majitel Stibral.

Na valše, bývalá hájovna pod soutokem líseneckého potoka a Chotýšanky. Původně zde stávala panská valcha (viz tuto).

Na věži, nejvyšší část lesa Želichova (místopis).

Nebes, rybníček u pozovských hranic.

Nové Postupice, jméno to dáno v Josefínském katastru (1788) části Postupic, kde u Dolejšího rybníku stál nový panský mlýn. Název se však neujal. Později se vyskytlo i pojmenování „Podpostupice“ a „Veselka“ pro dolejší část Postupic nazývanou „v Chalupách“. Konečně vžil a ustálil se název „v Chalupách“.

Novoveský potok – viz Líseneč.

Nový mlýn (1788) původní název vrchnostenského mlýna u Dolejšího rybníka.

Oltářík (1788) nejvyšší část dvorského pole při Lhotě Veselce (Homole zvané) viz také „na oltáříku“.

Ostrůvek (1788) luční ostrůvek náležející kdysi papírníkovi (viz farní ostrůvek).

Ovčín (ovčínák) rybník původně zvaný Zahrádecký. Ze sousedního dvorského ovčina plavily se zde ovce.

Papírník (1788) rybník pradávného založení, prostírající se z Postupic na Podlesí. Název dostalo se mu po papírně, jejíž stroje byly poháněny jeho vodou. Po vystavění továrny říkáno mu také rybník Tovární.

Pastviště (1788) panské pastviště nad chobotem Papírníka, pod Želichovským lesem.

Paurův rybník, viz Mlýnský rybník.

Pejchovna, tovární budova při poli mezi cestou do Chalup a Chotýšankou, při loukách Plajchách. V r.1906 stržena povodní.

Pekařův rybník, nalézal se pod hranicemi tloskovskými.

Percule (1788) místo mezi dvorem a stodolami a zahrada sousedící při silnici se dvorem. Název odvozen patrně od slova parcela.

Petrův rybníček, býval při cestě k Moklinám.

Píčovna, přezdívka domku čp. 17, po bývalé majitelce Pícové.

Plaček (1788) hořejší a dolejší, rybníčky nad hřbitovem. V letech 1820 zavezl hořejší Plaček František Mootz. Dolejší náležel faře a byl r. 1794 postoupen velkostatku. Jméno má patrně po býv. majiteli Plačkovi.

Plajchy – viz bělidla.

Plůtky, část luk sousedících s důchodním domem.

Pod Březinou, pole mezi lesem a Líseneckým potokem.

Pod hrází, část louky pod Papírníkem.

Pod Klenem, louka pod hrází Klenu.

Podlesí, název postupického údolí mezi lesy (viz Jindřichovo údolí)

Pod mostem, pozemky parc. č. 100 – 103.

Pod Plačkem, louka pod hrází Plačku.

Podpostupice, viz Nové Postupice.

Pod splavem, kamenité pastviště pod splavem Papírníka.

Pod učitelovým (1788) pole ležící proti hrobům pod pozovskou cestou. Pole nad cestou náleživalo deputátem učitelu a faře. (viz U kříže)

Pod vinohradským, louka pod hrází vinohradského rybníka.

Pod židovnou (1788) louka, nyní zahrada domu čp. 3 a 127 a sní sousedící dvorský sad (viz židovna).

Popovický potok viz Chotýšanka.

Porostlina (1788) kamenitý porostlý palouk při novoveské cestě.

Postupické údolí viz Podlesí.

Potok tovární, z nádržky pod soutokem popovického a líseneckého potoka u Valchy odváděna byla voda hlavně novým potokem vykopaným na úpatí Želichova do tovární budovy (čp. 103), odtud pak přímo do rybníka. Zbytky továrního potoka zachovaly se na pokračí lesa Želichova a částečně pod bývalou továrnou. Nejdolejší část byla zasypaná a je zřízena jako cestička.

Průhon (1788) kdysi úvozová cesta mezi usedlostí čp. 26 a domkem čp. 27, kterou obecní pasák proháněl dobytek na společné pastviště u Bejkovky.

Remíz, mladý les nad rybníkem Ovčínem.

Růža, vila čp. 56, pojmenována po majitelce Růže Srbové.

Sekera viz na Sekeře.

Seník, název dvorského pole ležícího na pravé straně jemništské silnice. Přetato je drahou z Postupic do Vlašimi, hned za silnicí.

Sítěnka (1788) louka, pastviště nad Farským lesem. Patřivala faře. Název pochází od sítí, jehož tam hojně rostlo.

Sítěnka, rybníček v sousedství louky Sítěnky.

Skála, Holá skála, Holý vrch, pahorek mezi pozovskou a novoveskou cestou na hranicích katastru. Na temeni vyčnívají holé balvany. Část pro nedostatek prstí je neúrodná, porostlá jen hubenou travou. Proto Holý vrch.

Spálený, pole parc. č. 492.

Srbův vrch, název rozsáhlého dvorského pole na kopci mezi cestou k Chalupám a cestou do Chotýšan. Také „na Homolí“.

Sušárna, sušárna, obecní domek při cestě do Moklin a Kuklíku. Později pastouška.

Svatý Jan – viz u Sv. Jana.

Štěpánka, název vily čp. 53 po majiteli Štěpánu Hiekovi.

Tomášovo pole viz Na návozí.

Tovární rybník viz Papírník.

Tovární strouha viz mlýnský potok.

U Babyláků, přezdívka usedlosti čp. 35.

U Bejkaře viz Bejkovka.

U Březin viz Březina.

U budky pivovaru, budka nad Papírníkem proti domu čp. 132.

U cukrářů, přezdívka domu čp. 104.

U hrobařů, přezdívka domku čp. 22.

U hrobů viz Hroby.

U hřbitova viz U krchova.

U chmelařů, přezdívka domku čp. 82.

U kolomazníků, přezdívka domku čp. 107.

U Kozumínů, přezdívka domku čp. 45.

U krchova pole parc. č. 400, 452.

U kříže, dvorské pole nad Postupicemi u cesty k Roubíčkově Lhotě. Stávala tu prý postupická tvrz.

U Kukle viz Kuklík, Kukly.

U lávky (1788) na místě nynějšího mostu u Hůry bývala původně pouze dřevěná lávka pro pěší. Povozy přejížděly brodem.

U nebožtíků, nejdolejší část lesa Březiny, v sousedství novoveského potoka. Bývali zde prý pochováni sebevraha a nekřtěnátk. Při posledním pohřbu sebevraha udála se prý tato příhoda. Pohodný vezl mrtvolu, aby jí zde v lese zakopal. Když přijížděl do lesa zpozoroval, že na vozíku položená a do plachty zabalená mrtvola vstává, až konečně spadla. Všichni utekli, jen pohodný zůstav, zjistil toho příčinu. Plachta splývající z vozíku navinovala se na kolo, což způsobilo pád mrtvoly. Pravděpodobně pochází název od toho, že zde bylo během času spácháno několik sebevražd. Vylíčený případ stal se snad při cestě opačné.

U Pejchovny – viz Pejchovna.

U Podlesí, pozemky č. parc. 387, 390 – 393.

U poklasných, přezdívka domu čp. 69.

U pozovských hranic, viz pojmenování katastrálních položení.

U Punčochářů, přezdívka usedlosti čp. 41. Před r. 1788 bydlíval zde punčochář.

U remízu, viz remíz.

U Riedlů, přezdívka domku čp. 78.

U Rozumů, přezdívka domku čp. 116. Později domek přestavěn na vilu „Venclovku“.

U skály viz skála.

U spálených lesů, pole sousedící s polem na nebesách, viz toto.

U Sv. Jana 1) kaplička na Podlesí pod hůreckou skalou.
2) lom u silnice z Podlesí do Mladovic.
3) polní sloup na levé straně Jemnišťské silnice u přejezdu dráhy. Pochází z r. 1745.

U špedlíkářů, přezdívka domku čp. 55. Bývalý majitel Václav Fryš zabýval se výrobou cvočků.

U tloskovských hranic, pojmenování katastrálního položení.

U třešně farní pole nad Plačkem.

U třešně, část pole „na Stibralkách“, kde blíže klenské hráze stávala třešně.

U vinohradského, viz Vinohradský rybník.

U vlašimských hranic, pojmenování katastrálního položení.

U zájezdku, viz Zájezdek.

U židů, přezdívka domku čp. 88.

Valcha (1788) stávala pod soutokem popovického a líseneckého potoka. Mýdlem a valchářskou hlinkou čistila (valchovala) se zde sukna, vyrobená v Postupicích.

Valtrová, louka parc. č. 59.

V březinách viz Březiny.

Venclovka viz U Rozumů.

Venderka, louka pod novoveskou cestou nazvaná po bývalém majiteli Venderovi.

Veselka viz v Chalupách.

Ve žlabech viz v žlabech.

V Chalupách, část Postupic pod mlýnským rybníkem, bývalá kolonie továrních domků. Viz také Nové Postupice.

Vinohradský rybník, rybník mezi hořejším Klenem a Rákosným rybníkem.

Vítová hůrka viz Hůrka.

Za Bryllem, cíp pozemku u Papírnicku za vilou čp. 126.

Zahrádecká louka (1788) louka po obou stranách potoka tekoucího z Ovčina. Sahala dříve až k vlašimským lesům. Drahou přeřata.

Zahrádecký rybník (1788) Viz Ovčín. Pravděpodobně dosahovala až sem zahrada postupické tvrže, jež stávala prý na temeni sousedního pole nad Postupicemi.

Zájezdek (chybně zájezk) 1) pole u louky mezi mlýnským rybn. a hranicemi vlašimskými.

Název vznikl pravděpodobně vzdáleností pole, zajížděním.

2) cíp houštin u silnice do Popovic mezi silnicí a Lísencem.

Za Kuklem viz Kuklík.

Za Matysovým, pole za usedlostí čp. 26.

Za splavem, pozemek parc.č. 161.

Za sušárnou viz sušárna.

Za Sv. Janem 1) část lesa Želichova na Podlesí.

2) panské pole za polním sloupem Sv. Jana (u nádraží).

Želichov, les po pravé straně Chotýšanky, mezi Mladovicemi, osadou Želichovem, Milovanicemi a Postupicemi. Původně prý pohanské pohřebiště Žalychov. V dobách protireformace shromaždiště Českých Bratří při bohoslužbách.

Želichov, osada, bývalá část Postupic, nyní již náleží k Milovanicům.

Židovna, přezdívka domku čp. 2. Kdysi bydlívali zde židé.

III. Přírodopisný přehled

Povětrnost

Při nadmořské výšce, poměrně malé, je podnebí v postupické krajině drsné, vlhké a větrné. Hojné lesy podporují časté srážky, takže se napočítá okrouhle 160 dní se srážkami a 18 – 20 dní s bouřkou. Na podzim nastávají husté večerní a noční mlhy, zvláště v okolí rybníků. V zimě padává hojně sněhu. Panující větry jihozápadní, západní a severozápadní jsou často velice prudké.

Kritické dny jsou poměrně hojné.

Zprávy pokud se nám zachovaly, zmiňují se mnohdy a katastrofální povětrnosti.⁽¹⁷⁹⁾

Roku 1708 byla zima měkká, že nebylo téměř sněhu. Dne 8.února 1708 napadlo tolik sněhu, že mnohé stromy byly zaváté ke koruně.

Roku 1721 byla zima měkká. Nejvíce sněhu napadlo před Sv. Kateřinou (25.11.). V adventu potom napadl a druhý den sešel.

Roku 1723 po Sv. Martinu (11.11.) napadlo mnoho sněhu jenž trval po celý advent. Potom nastaly oblevy a přšelo, takže byly veliké vody.

R 1725 napadl sníh po Sv. Ondřeji (30.11.) a trval skoro po celý 10-ti nedělní půst 1726. Prášenice byly tak veliké, že místy leželo sněhu zároveň se staveními (až potud dle zápisu Bible české).

10.máje 1802 po třináctidenním suchu přšelo. Zimou změnil se však déšť ve sníh, který bylo místy vidět ještě 19. máje. Rozkvetlým stromům však mnoho neuškodil. Jablek a hrušek byla pěkná úroda. Horší však bylo 27.července 1802. Krupobití které zničilo v okolí celou úrodu. Poté dostavilo se takové vedro, že vysušilo všechny studny.

31.ledna 1839 padlo tolik sněhu, že lidé nemohli do kostela.

5.srpna 1839 padaly kroupy jak holubí vejce a rozbily proti západu stojící vnější i vnitřní okna fary i lesního.

Roku 1840 panovaly po celý březen veliké mrazy. R.1842 bylo následkem horka tak málo vody, že v Postupicích byly postaveny čtyři mlýnky na nichž se šrotovalo a z toho se pekl chléb. V Jemništích a v Chotýšanech byly postaveny větrníky. Jemnišťský mlynář Josef Škarda utrpěl tím velikou škodu, poněvadž postavený větrník nebyl k ničemu.

Podobné dalo se i r.1843. Rok 1844 byl mokrý. Chléb nebyl jedlý, obilí vzrostlé a píče shnila. Tak bylo po celém okolí. Do ledna 1845 zahynulo přes 2 tisíce kusů dobytka. Roku 1845 byl Papírník zamrzlý na 5 čtvrtí lokte. Z jara byly velké povodně.

Roku 1846 bylo v červenci takové vedro, že teploměr ukazoval ve stínu + 20°R. Nato tolik přšelo že shnilý brambory.

Roku 1864 – 24.května padal sníh jakoby zima byla. Tento rok bylo veliké sucho. Velká vichřice vyvracela a lámala stromy a ohrožovala dělníky na životě.

Roku 1865 bylo v březnu –15°R a o Sv. Josefu – 12°R.

Roku 1866 byla zima velice mírná. Koncem ledna se sel oves (Potud farní kronika II.).

20.října 1870 ráno o půlnoci bylo takové povětří že sházelo střechy z domů, na silnici poráželo a obracelo řůry, v lesích smažinou všecko co bylo velké, leželo. Starci a stařeny sebe starší, žádný nemohl říci, že něco takového pamatoval (Pamětní kniha Postupic).

Roku 1866 byla divná povětrnost. 4.listopadu sníh, déšť, 7.listopadu mráz, sníh, 11.listopadu – 5°R, 26.listopadu – 20°R, 12.prosince – 12°R, 27.prosince – 17°R, 28.prosince – 1°R (farní kronika).

Roku 1906 dne 17.června – povodeň.⁽¹⁸⁰⁾

Minerály (nerosty)

Tuha : u Tehova, u Křížova pod Blaníkem nepatrně.⁽¹⁸²⁾

Železo : Nové doly u Vlastějovic.

Zlato : Zlatodůl Roudný u Zvěstova.⁽¹⁸³⁾

Antracit : Chobot u Čeliva, málo.⁽¹⁸⁴⁾

Uhlí : Kutací společnost v Postupicích.⁽¹⁸⁵⁾

Žula lomy : u Sv. Jana při silnici mezi Podlesím a Mladovicemi, u továrny na Podlesí, nad rybníkem Ovčínem, místy v lesích poblíže silnic (Stráž u Milovanic). Lámaného kamene užívá se při šterkování silnic.

Usazeniny

Jíl cihelny : v Postupicích stávala na místě nynějších domů čp. 88 a 89 v Milovanicích, Mladovicích, Pozově a Jemništích.
výroba : Milovanice – velmi málo
Mladovice – výroba před lety zastavena
Pozov - 4 – 6 pecí po 30 tisících cihel ročně
Jemniště - 3 – 4 pece po 30 tisících cihel a krytiny ročně.

Karel Václav Mixa

Městečko Postupice

Povšechný jeho obraz

II. díl.

A.N. Vlasák: „Poznej svou vlast
a budeš jí milovat.“

Milovaná ženo !
Druhou část své práce připisuji Tobě.
Karel

V Postupicích dne 12.října 1924

IV. Sociální poměry.

Počet obyvatelstva

Počet obyvatelů dle náboženství vykázán je v kapitole „Církevní poměry“. Poměr narození a úmrtí v kapitole „Zdravotnictví“. Zde zmiňujeme se o počtu obyvatelstva všeobecně a o příčinách jeho změn.

Nejstarší záznam o počtu obyvatelstva v Postupicích a okolí učiněn je ve farní kronice.⁽¹⁸⁶⁾ dle stavu z r. 1712.

Postupice	97	Obyvatel	Milovanice	72	Obyvatel
Jemniště	102	Obyvatel	Roub. Lhota	38	Obyvatel
Lyskov (Lísek)	12	Obyvatel	Dobříčkov	46	Obyvatel
Pozov	43	Obyvatel	Holčovice včetně Želichova	27	Obyvatel
Struhařov	84	Obyvatel	Petroupim	87	Obyvatel
Okrouhlice	46	Obyvatel	Zvěřice	44	Obyvatel
Jezero	49	Obyvatel	Kochánov	27	Obyvatel
Střížkov	10	Obyvatel	Petroupec	15	Obyvatel
Sembrac	15	Obyvatel			

Postupice, městečko nově povstalé (1711), mělo méně obyvatel nežli Jemniště, kde té doby soustředěny úřady tohoto panství. Následující udání farní kroniky o počtu obyvatelstva činí se až v r. 1836. Časový rozdíl údajů obsahuje tudíž 124 roky. Nevíme příčinu, že za tak dlouhou dobu neučinil kronikář o počtu obyvatelstva jediné poznámky. Za to další záznamy jsou časté.⁽¹⁸⁷⁾ Dotýkají se však pouze Postupic.

Roku 1836 čítaly Postupice 1.062, roku 1843 1.093 obyvatel.⁽¹⁸⁸⁾ Příčina vzrůstu jest nasnadě. Továrna založená r. 1794 a r. 1805 rozšířená byla právě na vrcholu své činnosti. Osídlené dělnické kolonie „Hůra“ a „Chalupy“ značně tomu napomáhaly četnými rodinami dělníků.

Největšího počtu dosáhly Postupice r. 1859 – 1.126 obyv. Právě v době, kdy dosavadní nájemci továrny Otto a Linke vzdávají se dalšího nájmu. Továrna pracuje na účet vrchnosti. Výroba se zmenšuje a obyvatelstva znenáhla ubývá.

Roku 1860 čítaly Postupice 1.054 obyv., r. 1861 – 1.066 obyv., r. 1862 – 1.041 obyv., r. 1863 – 1.071, r. 1863 – 1.071 obyv., r. 1864 – 1.063 obyv., r. 1865 – 1.039 obyv., r. 1866 – 1.029 obyvatel.

Nedostatkem surovin zastavila se tovární činnost úplně. Dělnictvo odstěhovalo se do průmyslovějších krajů, hlavně do Dolních Rakous. Počet obyvatelstva se snížil r. 1868 rázem na 938, r. 1869 na 832 a r. 1870 na 776 duší.

Opětná činnost ochablé továrny nedovedla již upoutati zájem dělnictva. Vycítilo brzký její konec. Zbylé dělnictvo snažilo se nalézt kromě dočasného továrního zaměstnání, práci jinou, stálejší. Zakupuje si kousky polí, zdomácňuje a setrvává jako domkáři i potom, když činnost továrny zanikla naposled a navždy.

Roku 1871 mají Postupice - 797 v roce 1872 – 745, roku 1877 – 851, v roce 1878 – 882, v roce 1882 – 889, v roce 1883 – 899, roku 1890 – 735 a roku 1900 – 673 duší.⁽¹⁸⁹⁾

Okolní obce vykazují roku 1890 své obyvatelstvo takto : Čeliv – 204, Dobříčkov – 153, Holčovice – 105, Jemniště – 213, Roubíčková Lhota – 100, Milovanice – 207, Pozov – 142 a Lísek – 111 duší.⁽¹⁹⁰⁾

Postupice si však neudržely ani počet z r. 1900. Nastávající doba přinesla další příčiny poklesu počtu obyvatelstva.

Zemědělské poměry se zhoršily, což zvláště poznali majitelé drobných polností. Vyprodávají své domky na vily a stěhují se za snadnějším výdělkem do měst, kde průmysl poskytuje snadnější obživy. Konečně i válka 1914 – 1918 byla příčinou různých přesunů

v počtu obyvatelstva. A tak městečko vykázalo při sčítání lidu r. 1921 – 635 obyvatel. Nejmenší počet za uplynulé století.

Farní kronikář zaznamenává i jiné příčiny úbytku obyvatelstva v okolí. Roku 1856 odstěhoval se z Dobříčkova Josef Burda se ženou a třemi dětmi do Ameriky. Téhož roku následoval jej Václav Pavlát, kolář, se ženou a třemi dětmi a Jan Březina s rodinou, r. 1864 Frant. Boháček z Moklin, Matyáš Strnad s rodinou, Kouba z Popovic, Pěkný z Jankova a r. 1867 Jelínek z Nové Vsi s rodinou. Většího účinku pro zdejší okolí tato vystěhovalecká touha, zdá se, neměla. Živější však bylo, zejména v době pozdější, stěhování se do Prahy a Vídně.

„Do služby“ nebo „do učení“ byly toho hlavní příčiny. Mnozí se po čase vrátili, jiní tam zakotvili. Tyto případy, byť poměrně časté, nedají se číselně vyjádřit. Kromě Vídně a Prahy býval také dočasným sídlem našich „vystěhovalců“ Hamburk.

Brzdou snižování počtu obyvatelstva nejen v Postupicích, nýbrž i v okolí, jsou odchovanci pražské a bývalé vídeňské dětské kolonie rachitiků a Zemské české komise pro péči o mládež. Mnohé si pěstouni ponechávají za vlastní a z nich tvoří se místní pracovní síly. Jsou to vesměs řádní a pracovití lidé, bez nichž by úbytek obyvatelstva byl velmi citelný.

Konečně dlužno hledati příčinu pohybu obyvatelstva našeho městečka i v poměrech domácích. Otcovského majetku ujímá se syn nebo dcera. Ostatní sourozenci, nezakotví-li v městečku, rozcházejí se : ten blíže, ten dále.

Výsledek sčítání lidu z 31.12.1920

dle výkazu stát. úřadu statistického v Praze

osada	Obec	Národnost			pohlaví		celkem
		Česká	německá	jiná	Mužů	žen	
Čeliv	Čeliv	186		2	99	89	188
Buchov	Čeliv	34			17	17	34
Jemniště	Jemniště	221	2	2	110	115	225
Lísek	Jemniště	104			50	54	104
Sušice	Jemniště	24			12	12	24
Milovanice	Milovanice	192		4	96	100	196
Holčovice, Želichov	Milovanice	119			60	59	119
Nová Ves	Nová Ves	236			110	126	236
Pozov	Nová Ves	138			65	73	138
Mokliny	Nová Ves	30			14	16	30
Popovice	Popovice	534		2	262	274	536
Mladovice, Leč	Popovice	176			84	92	176
Kamenná Lhota	Popovice	116			52	64	116
Postupice	Postupice	632		3	303	332	635
Roubíčková Lhota	Roub.Lhota	97			49	48	97
Dobříčkov	Roub.Lhota	165		4	68	101	169
Chotýšany	Chotýšany	416		6	197	225	422
Křemení, Onšovice a Pařezí	Chotýšany	152			75	77	152
Městečko, Věžníky	Městečko	196			100	96	196
Lhota Veselka	Městečko	75			35	40	75

Zdravotnictví

Zdravotní poměry v Postupicích byly vždy uspokojivé. Bohaté jehličnaté lesy a podnebí skoro horské poskytovalo vždy ovzduší a rolnické povolání obyvatelstvu dostatek pohybu. Lid, nečině si zvláštních nároků, žije střídavě a stejnoměrně, zachovává si zdraví po dlouhý poměrně věk.

I když považujeme věk Antonína Kaislera 117 let⁽¹⁹¹⁾ (zemřel 6.března 1752) za zvláštní případ, můžeme odhadovat průměrný věk tehdejších obyvatel Postupic a okolí na 70 až 75 let a věk 90 let nebyl dozajista vzácností. (Postupický felčar Jan Pachner zemřel 11.prosince 1857 ve věku 91 let).⁽¹⁹²⁾

Při tom dlužno uvážit, že nebylo tehdy dostatek zdravotnický školených osob a byly-li, že neměly a ani nemohly mít náležitý odborný vzdělání. Felčar⁽¹⁹³⁾ a některá žena, zabývající se porodnictvím z vlastní zkušenosti, byly osoby, jimž svěřován život venkovského lidu. Hlavní pomůckou těchto osob bývalo pouštění žilou, baňky⁽¹⁹⁵⁾ a pijavky. Z domácích prostředků užívalo se různých pověr a zařikávání.

Takové poměry byly v Postupicích ještě v letech 1850 a nejbliže příštích. Obecní chudí, kteří nevyhnutelně potřebovali nemocniční ošetření, byli obcí posíláni do městské nemocnice v Praze. Obvyklý příspěvek na cestu činil 1 zl.⁽¹⁹⁶⁾

Avšak i postupičtí kráčeli s duchem času. V obec. účtech za rok 1861 se dočítáme, že očkovací látka odebírána v Benešově a ženy, jež pro ní byly, dostaly vyplacené cestovné 1 zl. 50 kr. V roce 1872 odebráno na účet obce od Jirouška z Postupic 15 pijavek za 2 zl. 10 kr.

Sociální postavení felčara nebylo nikterak skvělé. Od obce dostával 50 zl. ročního platu, od vrchnosti roční fundace 50 zl. a 3 měřice ječmene, 20 měřic ovsu a 2 měřice hrachu ročního deputátu.⁽¹⁹⁷⁾ Dostával zajisté i dříví, nevíme však mnoho-li.

Dobrym činem bylo zřízení lékařského obvodu v Postupicích.

Obvodní lékař zahájil svou činnost dnem 1.ledna 1890. Prvním obvodním lékařem byl MUDr. Karel Janoušek. Dosavadní obecní lékař Emanuel Fischer stal se obvodním lékařem v Načeradci. Po úmrtí Dra. Janouška r. 1895 byl jmenován obvodním lékařem MUDr. Jan Ptáčník (doposud v Ostředku). A když dne 1.srpna 1900 zahájil zde svou praxi i panský lékař MUDr. Jan Stejskal, nabyly Postupice po stránce zdravotnické znamenité výhody.

Lékařský obvod postupický zaujímá obce: Postupice, Milovanice, Čeliv, Jemniště, Bořeňovice, Struhařov, Novou Ves a Popovice a čítal v roce 1895 4.746 duší.⁽¹⁹⁸⁾

Několikaletou praxí ve zdejší krajině nabyt obvod. lékař Dr. Jan Ptáčník přesvědčení, že zdejší lesnatá krajina poskytuje zvláštní podmínky pro úspěšné léčení křivice (rachitismus). Proto byla zde r. 1907 jeho přičiněním založena býv. presidentem pražského naleznice Dr. Janem Dvořákem „Kolonie rachitiků – naleznenců“ pro děti ve stáří do šesti let, trpících křiviciatostí.

Kolonie rychle se rozvíjela, takže r.1910 čítala 137 umístěných dětí. Tohoto roku zřídila zde kolonii dětí od 6 –14 let i „Česká zemská komise pro péči o mládež v Praze“. Obě tyto kolonie jsou pod dozorem obvodního lékaře. Dne 18.července 1922 nalézalo se zde v ošetřování 56 naleznenců – rachitiků a 19 dětí od České zemské komise. Úhrnný počet naleznenců dosud zde ošetřovaných činil téhož dne 486 a mládeže 86.

Zdravá lesnatá krajina, v pravdě mateřské zacházení s dítětem, vydatná domácí strava, pohyb na čerstvém vzduchu jakož i zaměstnání útlému ústroji přiměřené, jsou ony základy, jež i těžce chorému v krátkém poměrně čase, bez latinské kuchyně, vrací zdraví. Jest tu arci požadavkem vzorný život pěstounů, hygienický byt a příznivé poměry životosprávy, aby onen nepatrný plat, který pěstouni dostávají, nebyl jediným zdrojem prostředků k výživě.

Narození čítá se v obvodě do roka průměrně 80, čili 1,65%.

Úmrtí čítá do roka průměrně 90 čili 1,85%, z čehož připadá 0.185% na kolonii rachitiků. 10% úmrtí naleznenců jsou nejtěžší formy křivice, kterou obyčejně provázejí vleklé katary ústrojů dýchacích a zažívacích, chudokrevnost vyššího stupně atd.

Povšechné případy úmrtí jsou nejčastější v nejtútlejším věku do dvou let : ostatní případy ve stáří.

Význačné pro naši krajinu je, že se zde vyskytuje tuberkulóza jen v případech získaných v cizině.⁽¹⁹⁹⁾

Při vyskytující se tuberkulóze plic užívali naši předkové tohoto léku : Proti součotinám „Tmavé pivo v novém hrnci vařit, natrhané listy plicníku, bílý med a pšeničné otruby přidat, odcedit a podle žízně pít. Pomáhá určitě „ (dle poznámky Antonína Mootze v „Neuer Prager Kalender“ 1854).

Výkaz narození a úmrtí ve farnosti v dřívějších letech⁽²⁰⁰⁾

roku	narození	úmrtí	sňatků	roku	narození	úmrtí	sňatků
1669	96	18	26	1706	1 (?) v Bedrči		
1696	85			1718	139	26	64
1698	97			1723	156		
1699	80			1724	109	19	37
1700	76			1739	157	33	86
1701	62			1857	101	17	61

V letech 1914 – 1918 činil v lékařském obvodu v Postupicích počet narozených 79, zemřelých 118. V téže obvodu činila za dobu 1912 – 1922 narození úhrnem 898 (450 muž. a 448 žen. pohlaví) z toho 17% nemanželských. Úmrtí úhrnem 986 (478 muž. a 508 žen. pohlaví) , z toho 32,5% dítek ve stáří do jednoho roku.

Z epidemií, jež se během dob v našem kraji vyskytly, sluší zaznamenati : „Léta Páně 1680 byla kometa spatřena na Sv. Štěpána jmenovitě a trvala dní 30 na to potom byl mor veliký začal se z jara a trval až do podzimka 1681“ (Bible Česká).

Neznámá epidemie v r. 1761, kteréž podlehl značný počet Slavonců, odpočívajících té doby na polním tažení v Postupicích.

Následkem sedmileté války zavlčen byl do zdejší krajiny r. 1771 přímorek (mor ?), jemuž podlehl 372 osadníků postupické farnosti.

Roku 1850 vypukla cholera v Čechách skosila v Postupicích a Lhotě (?) 6 osob.

Cholera, která řádila r. 1866, byla jedna z nejhorších epidemií, jež zde vypukly. Na Chotýšansku ze 400 nemocných zemřelo 50, v Pozově 3, v Dobříčkově 1, ve Vlašimi asi 60 osob. V Popovicích nákazy nebylo.⁽²⁰¹⁾

V prosinci 1892 řádila krutě v Postupicích spála, spalničky a osypky. Po celý prosinec se nevyučovalo. Ze školních dětí zemřelo 9. Z menších počet velice citlivý.

Po druhé trvala spálová epidemie od 19. prosince 1908 do května 1909.

Nemoci tehdy podléhaly i osoby dospělé (až 56 leté) v krátké době jednoho týdne.

V Jemništích čp.8 vymřela (kromě dcery Marie) celá rodina hospodského a rolníka Šimůnka. Tato epidemie skosila úhrnem 29 osob. Záškrt v době 1898 – 1908 vykázal 27 úmrtí.

Spalničky v r. 1919 řádily zle a vyžádaly si 11 úmrtí (zánětem plic po nich).

Nemoci pohlavní, v době před válkou ojediněle sem zanesené, objevily se za války a objevují se podnes. Svrab považuje se za zaniklý. Jinak opakují se obvykle lehké spalničky, chřipka a záduchový kašel dětí.

Zvláštního významu nabyly Postupice po vypuknutí světové války r. 1914.

Majiteli Jemništského panství, hraběcími manželi Filipem a Karolinou Šternberkovými, založen byl na Podlesí „ve fabrice“ lazaret pro vojíny, zraněné ve válce. Lazaret, pobočka zeměbranecké nemocnice v Benešově zaujímal celou tuto prostrannou budovu a čítal 21 nemocničních lůžek.

Velitelem a ošetřujícím lékařem byl panský lékař Dr. Jan Stejskal, ředitelkou hospodářského oddělení jeho choť Karolina, dobrovolnými ošetřovatelkami sl. Marie a Ludmila Martínkovi, dcery řídicího učitele, Klotilda Kneschková, dcera soukromníka a Matylda Wurstová dcera četnického strážmistra na odp., všichni z Postupic. Kuchařkou z počátku byla pí. Marie Beranová, manželka hajného na Podlesí, později sl. Božena Lejnarová, panská kuchařka z Jemnišť a její pomocnicí pí. Bohumila Zemanová z Postupic.

Sluhou byl zámecký zahradník pan Karel Zimmermann z Jemnišť, později František Krška a Adolf Fryš z Postupic a Frant. Vacek.

K lazaretu příslušela zelinářská zahrada (pravá) a zahrada pro pohodlí vojáků opatřená stoly a lavicemi (levá). Kuchyňské potřeby dodával panský zahradník a místní obchodníci.

Činnost byla zahájena dne 6.října 1914 umístěním prvních 16 vojáků a potrvála až do 29.listopadu r. 1918. Po celou dobu trvání lazaretu prožívali zde vojáci život takřka rodinný.

Vlídne a přátelské zacházení ze strany dozorčího lékaře, pečlivé a v pravdě mateřské jednání jeho choti, laskavé ošetřování sester a bohatá domácí kuchyně byly hlavní příčinou, proč všichni bývalí ošetřovanci vždy všude a stále vzpomínají na pobyt na Podlesí.

A hlavně budiž zde potvrzena okolnost, kterou autor tušil již z počátku a jež byla později prokázána, že MUDr. Stejskal nejen snažil zachovati svěřeným vojákům úplné zdraví a tělesnou neporušenost, nýbrž, co hlavního, pokud jeho vliv umožňoval, vzdaloval každého jednotlivce dalšího válečného osudu. Odchod každého jednotlivého vojína byl představenými z Benešova vynucen.

Šestiměsíční ošetřování vojína s poměrně lehkým zraněním nebylo v lazaretu vzácností. Tím způsobem nejen že své ošetřovance ochránil mnoha válečných útrap, nýbrž prováděl rakouskému eráru – pasivní resistenci. Proto všichni, kteří Dra. Stejskala poznali, váží si ho jako člověka vyspělého národního citu.

Za celou dobu trvání bylo ošetřeno 266 vojáků. Že většinou pocházeli ze zdejší krajiny, je samozřejmo. Jeť Dr. Stejskal daleko široko znám a neuměl nikdy odřici své pomoci. Za svou činnost ve válce byl odměněn pochvalným uznáním čs. ministerstva národní obrany.

Zdravotní osoby, jež během času v Postupicích působily, jsou ⁽²⁰²⁾

roku 1761 felčar Kutílek, felčar Leitner, od r. 1800 do 11.prosince 1857 felčar Jan Pachner, r. 1860 Dr. František Mootz, felčar František Pízl, Abraham Mautner, r. 1871 Herman Herrmann, r. 1874 Karel Mráček, Dr. Emanuel Fischer, od 1.ledna 1890 obvodní lékař Dr. Karel Janoušek, od 23.dubna 1895 obvodní lékař Dr. Jan Ptáčník a od 1.srpna 1900 současně praktický lékař Dr. Jan Stejskal. Obvodní babičkou je této doby pí. Kateřina Vosátková.

Seznam vojáků ošetřovaných v lazaretu „na Podlesí“ po dobu jeho trvání.⁽²⁰³⁾

Jméno	z místa	jméno	z místa
Fialka Michal	Pehovsko	Nazarko Jan	Tousko – Luck
Mor Jan	Pheben	Adamzcik ?	Rabča
Novák Frant.	Nosetín	Vacek Frant.	Milovanice
Tůma Josef	Kosova Hora	Karač Lazar	Vrbljani Bosna
Machula Rudolf	Divišov	Karabin Mich.	Podzwierzynie
Karzsewski Vlad.	Czarnokonce	Hrdina Karel	Kondrac
Richter Josef	Skalky	Haszszuk Nik.	Dombrawiec
Hlaváček Štefan	Lhota Žeml.	Toula Frant.	Chotýšany
Bittner Emil	Dobrčany	Mootz Lud.	Postupice
Vacek Frant.	Nesvačily	Tůma Josef	Pozov
Matoušek Karel	Bezděkov	Procházka Frant.	Přítěž
Molner Albert	Mezo Tur	Dobiáš Frant.	Třeběšice
Honza Frant.	Jekovice	Kumštýř Josef	Beřkovice
Mazour Frant.	Popovice	Matoušek Ant.	Čelivo
Rálek Jan	Mladovice	Novák Karel	Chotýšany
Smrž Karel	Veselka Lhota	Slepička Eman	Měchnov
Zazvonil Emil	Nespery	Burda Josef	Roubíčková Lhota
Šupka Karel	Čeliv	Zeman Frant.	Milovanice
Matoušek Josef	Skalice	Štělka Frant.	Postupice
Papež Josef	Milovanice	Maršík Čenek	Postupice
Douša Jan	Velíš	Maceška Bohus.	Postupice
Hrachovec Frant.	Vinohrady	Rálek Jan	Mladovice

Jméno	z místa	jméno	z místa
Soukup Karel	Postupice	Klauz Jiří	Chotýšany
Bukovský Jar.	Michle	Holík Frant.	Bořeňovice
Samek Frant.	Habří	Svatek Václav	Lísek
Toula Frant.	Chotýšany	Růzha Anton	Popovice
Tůma Josef	Pozov	Reissig Václav	Bořeňovice
Vrňák Jindřich	Světlí	Procházka Ant.	Věžničky
Bartoš Josef	Kmetiněves	Polák Alois	Voděrady
Civín Karel	Kostomlaty	Střelka Frant.	Čeliv
Fulín Václav	Václavice	Stolař Bohumil	Pyšely
Chrudimský Frant.	Kříž Újezd	Hrabánek Ant.	Teplýšovice
Páv Anton	Mok. Lhota	Kaiser Václav	Buchov
Mixa Václav	Bráník	Hradec Eduard	Líšno
Baltazar Josef	Kožlí	Zoubek Boh.	Žiňany
Maceška Bohumil	Postupice	Zdvihal Josef	Nová Ves
Matoušek Jan	Čeliv	Kuthan Karel	Postupice
Straka Frant.	Bořeňovice	Holík Frant.	Bořeňovice
Černý Karel	Mokr. Lhota	Doležal Adolf	Ledenice
Procházka Karel	Vlašim	Capreggho For.	Mezalombardo
Ruttner Josef	Tichonice	Tittl Josef	Benešov
Zrno Frant.	Radošovice	Buchal Josef	Kondratice
Bařha Josef	Mokr. Lhota	Klement Vilém	Tetschen
Petr Frant.	Postupice	Koukal Jan	Postupice
Kmoníček Václav	Běla	Novák Jar.	Vlašim
Chvojka Josef	Mnichovice	Procházka Jan	Hlivín
Jahoda Václav	Kácoves	Sochůrek Frant.	Mladovice
Krška Frant.	Lhota Veselka	Říha Jar.	Pazderná Lhota
Straka Josef	Míroslav	Klápa Karel	Popovice
Kubásek Josef	Maršovice	Wasylasin Mich.	Bratkowce
Micheli Vigilio	Kaltern	Winter Boh.	Radotín
Došek Josef	Senohraby	Hammerschied F.	Leitbach
Bones August	Vezano	Scham Frant.	Schönberk
Tonidandel Ern.	Mezolombardo	Chrum Vasil	Drohobicz
Doležal Jan	Krusičany	Němec Frant.	Besednice (Besedice)
Wolf Jiří	Lichtenvarlt	Krumič Teodor	Selo Ofirič
Hofer Frant.	Bozen	Sklenařík Jan	Prusinovice
Škoula Frant.	Václavice	Marsovelka Konst.	Gärein
Špička Frant.	Trhový Štěpánov	Škvor Anton	Skalice
Tscholl Jan	Meran	Pánek Jan	Benešov
Matzoll Josef	Sv. Pankrác	Podroužek Josef	Třeběšice
Davidek Frant.	Sedlčany	Jelenecký Frant.	Jeleneč
Palidar Frant.	Sušetice	Jech Ignác	Zdebuzeves
Kučera Anton	Chotýšany	Kratochvíl Ant.	Pičín
Krejčík Karel	Litoměřice	Nedobitý Boh.	Mříč
Zdvihal Boh.	Pičín	Štěpán Emil	Líštěnce
Váňa Frant.	Jankov	Halama Václav	Jiřín
Kubát Josef	Dobříčkov	Hloska Josef	Chažánky
Mašek Karel	Velíš	Ruttner Josef	Tichonice
Houdek Frant.	Chmelná	Tůma Frant.	Jemniště
Odehnal Oskar	Tečice	Šimša Alois	Nová Ves
Dvořák Frant.	Postupice	Jiroušek Jan	Pozov
Šimek Josef	Chotýšany	Toman Bohumil	Dálkovic
Pěnkava Bedřich	Libež	Kokta Josef	Dálkovic
Rasocha Edmund	Vídeň	Vosátka Josef	Vrackovice
Škrabánek Václav	Jeníkov	Pěkný Frant.	Čestín
Fraunterka Karel	Třeběšice	Hašek Frant.	Poříčí
Zdvihal Vojtěch	Pičín	Pěkný Václav	Čeliv
Beran Anton.	Český Šternberk	Říha Vojta	Jankov
Jíša Josef	Holčovice	Foubík Josef	Kamenná Lhota
Kolman Vojta	Jankov	Hrdina Benjamin	Domašín

jméno	z místa	jméno	z místa
Tůma Josef	Lhota Veselka	Zikmund Jan	Popovice
Mazour Anton	Milovanice	Pěkný Frant.	Milovanice
Schreiber Josef	Kettendorf	Brothánek Václav	Radějov
Zimmermann Karel	Jemniště	Bach František	Dálkovice
Kuthan Anton	Brunšov	Beránek Frant.	Popovice
Soukup Vojtěch	Skrejšov	Vosátko Josef	Popovice
Novák Anton	Jeníkov	Veber Jan	Thoran
Kopecký Frant.	Kladruby	Tomšič Alois	Adelsberg
Exner Frant.	Vlašim	Planina Josef	St. Peter
Mašek Vilém	Český Šternberk	Vidic Frant.	Polica Litai
Ždych Anton	Jankov	Vogl Otto	Dolní Kralovice
Zeman František	Milvanice	Vacek Frant.	Postupice
Šmídek Jan	Bystřice	Štechera Karel	Divišov
Andršt Václav	Postupice	Frantrič Rudolf	Prešpurk
Říha Josef	Pazderná Lhota	Župana Anton	Zagorica
Dráb Frant.	Konopiště	Zorko Jan	Luttenberg
Kulík Frant.	Dubějovice	Santič Nikola	Braza
Bařha Josef	Boženovice	Kosec Josef	Reznobajna
Skočdopole Mil.	Postupice	Polák Jan	Čechtice
Jarolímek Václav	Lísek	Žák Karel	Zdislavice
Šimek Josef	Jezero	Červ Josef	Pazderná Lhota
Vávra Jaroslav	Dymokury	Kratochvíl Ed.	Jihlava
Liewald Klem.	Postupice	Císař Stan.	Dušníky
Brožík Karel	Velíš	Gerža Jan	Vsetín
Górni Jan	Usožlence	Tabakovič Hus	Tuzla
Granát František	Chotýšany	Budi Vid	Janobor
Harvan Josef	Milovanice	Piszeviat Dim	Czarva Lyska
Gulín Mate	Žižkovice	Kowalski Lud.	Wadowice
Zaie Jan	Langelthal	Cibulj Josef	Lutheň
Dobrota Boža	Blatiškovce	Bruk Vojtěch	Trhový Štěpánov
Bartman Jan	Przeworsk	Kůstka Josef	Jezviny
Vosátka Josef	Popovice	Hocek Ludvík	Popovice
Kratochvíl Ant.	Pičín	Sochůrek Václav	Nová Ves
Kučera Josef	Král. Lhota	Přítasil Josef	Chmelná
Neruda Frant.	Želichov	Kuklík Frant.	Dub
Král Josef	Chotýšany	Auer Josef	Ausbruk
Mujakovič Sali	Šnaribaba	Dvořák František	Holčovice
Horák Frant.	Savarov	Vildman Tomáš	Rokycany
Hnátek Jan	Opřetice	Stojánek Jan	Chotýšany
Kalaš František	Čeřenice	Dušek Anton	Domašín
Koch Pavel	Rijeka	Schmid Frant.	Jindřichův Hradec
Bauman Frant.	Augsburk	Bottamedi Batisti	Mezolomb
Lancmaster Anton	Gries Bosen	Schütz Alois	Fliess
Gregor Anton	Radošovice	Reisigl Max.	Schlander
Oppl Josef	Velíš	Haller Benjamin	Sct. Martini
Martini Karel	Calliano Rov	Seiwald Jan	Sct. Johann
Zeman Anton	Ratměřice	Nikolassi Fort.	Lucerno Borgo
Hrdina Benjamin	Domašín	Štika Frant.	Blatná
Říha Jaroslav	Znosim	Sviták Frant.	Čáslavsko
Vlček Anton	Divišov	Vondráček Frant.	Miřetice
Pech Frant.	Domašín	Neruda Ant.	Želichov

Zranění jež byla v lazaretu léčena :

prostřelení paže, prstů, předloktí, prostřelení nohy (lýtka, kolena, kotníků, nártů), prostřelení prsou, hlavy, zranění míchy, prostřelení ledvin aj., nábojem pušky, šrapnelu, úlomky granátů, výbuchem granátů aj.

Nemoci : Žlučové kamínky, rheumatismus, katary plic, žaludku, střev, tuberkulózy plic (jeden případ).
Rekonvalescence : po úplavici a tyfu.
Úmrtí : zánět plic (Karel Martini zemřel 31.5.1918)
Zraněných vojinů bylo 134, nemocných 132, z toho ženatých bylo 152, svobodných 114.

Dějiny selského stavu a jeho poměr k vrchnosti.

Studium staročeské doby vytvořilo obecné názory, dle nichž posuzována tehdejší společenská zřízení. Hledisku badatelů jevila se povaha staročeská, jako slovanská vůbec, vždy mírnou a pokojnou, a dle ní vysvětlovány a z ní odvozovány byly staročeské řády. Taková povaha nemohla být základem politických a osobních právních rozdílů, či vyhraněných stavů a tříd a proto se věřilo, že způsob obecné vlády byl patriarchální, demokratický.

Hlavou rodiny byl otec, po jehož smrti vládnou zbožím všechny děti společně, zvolivše si za sebe „vladyku“. Tyto rodiny nazývali se „záduhy“.⁽²⁰⁴⁾ Vladyka jako hlava záduhy účastníval se sněmů s „kmety a lechy“.

Hlubším zkoumáním historických pramenů dospělo se k jisté opravě uvedených domněnek. Z dokladů pečlivě sebraných získáno nepochybně přesvědčení, že záduhy, rodová společenství majetková byl sociální zjev povahy mezinárodní. Nelze proto pochybovati, že rodová společenství majetková čili záduhy trvaly též u jednotlivých slovanských kmenů v Čechách. Záduhy slučovaly se ve větší celky, nazývané župami, v jejichž čele stál župan. Ale ani tento organizační státní útvar nemůže být označován jako forma čistě slovanská. V historii všech Slovanů, kromě Rusů, se slovo župa a župan sice vyskytuje, ale nikoliv současně a nikoli v témž smyslu. Pokud v Čechách listiny od druhé polovice XII.stol. do XIV. stol. uvádějí župu, znamená to buď léno nebo úřad, županem pak nazývají vyššího knížecího úředníka.

Rakouské kroniky XII. století označují župany českou dvorskou (úřednickou) šlechtu. Přece však lze předpokládati, že jednotlivé kmény slovanské usazené v Čechách, dělily se na menší svazky rodové (záduhy) a větší plemenné (župy), v jejichž čele byli župani nebo starostové.⁽²⁰⁵⁾

Slované, podobně jako Keltové a Germáni, značně se lišili od malých, snědých a černovlasých Římanů. Byli vysocí, bílé pleti a narudlých vlasů. Mravy jejich byly nezkažené. Na jedné straně projevovali statečnost, pohostinnost a dobrosrdečnost, na druhé pak ukrutnost, lstivost a i věrolomnost. Chválená jejich svobodomyšlnost byla jen rubem jejich neukázněnosti, neschopnosti poslouchati a podrobiti se vyšším potřebám celku.

Ačkoliv o vnitřních poměrech kmenů nelze pověděti něco bezpečného, možno s určitostí souditi, že nebylo ideální rovnosti všech. Kromě svobodných bylo zde, jak zprávy dokazují, mnoho otroků získaných v bojích kmenů mezi sebou nebo v bojích s jinojazyčným nepřítelem.

Naprosté rovnoprávnosti nebylo dozajista ani mezi svobodnými členy kmene. V tom smyslu možno již u starých Čechů mluvit o rodech mocnějších a váženějších, o rodech županských i knížecích, o jakési rodové šlechtě.

Ovšem předpokládáme, že si jinak byly rovny všechny rody, že tu byli lidé, kromě otroků,⁽²⁰⁶⁾ na jiných stavech nebo jednotlivcích kmene nezávislí, podrobeni toliko náčelníku rodu nebo plemene. Proto vyložiti, jak vzniklo poddanství není věcí snadnou.

W.W.Tomek v „Dějínách města Prahy – I „ pokusil se naznačiti, že vznik poddanství tkví ve zřízení záduhovém. Dovojuje, že vladykové jednotlivých rodů, nabyvše přízní knížete statků, chtěli jich užívatí jen sami a zachovati toliko svým potomkům. Proto jali se nad společným jměním rodu provozovati moc dědickou, takže vzdálenější příbuzenstvo upadlo v poddanství. Tomkův výklad byl dlouho považován za nejlepší. Doba však jej prohlásila

za pouhou domněnku a trváno na tom, že i po zániku zádruh byli v Čechách, kromě otroků lidé svobodní, od sebe navzájem neodvislí, podrobeni toliko knížeti, jakožto pánu země, jemuž ovšem byli zavázáni k rozličným platům a robotám. Byli podrobeni všeobecné každoroční dani míru, byli povinni konati zemské roboty tj. stavěti a opravovati hrady, upravovati cesty, mosty, rybníky.

Veřejné platy a roboty byly asi dosti veliké a úředníci, zejména hradští, činili je pro svůj prospěch a proti právu ještě těžšími. Zmínky o takovém útisku selského lidu alespoň se nacházejí v kronikách a listinách XII. století.

Samostatní hospodáři unikali tudíž dobrovolně takovému útisku a dávali se i se svým majetkem v ochranu duchovních a snad i světských pánů, čímž se ovšem stali také na nich závislejšími. Těmto sedlákům, kteří zůstali na svém statku i když se s ním některé vrchnosti poddali, říkalo se dědicové. Jiní, původně selští lidé, hlavně takoví, jež nevystačil vyživiti jejich rodinný majetek, dostali se v závislost a posléze v poddanství, že se usazovali jako nájemníci na cizí půdě. Za její užívání byli jejímu vlastníku zavázáni ku zvláštním platům a službám, zůstávajíc při tom osobně svobodni. Tito osedlíci nazývali se hosti a smlouvy, jež byly základem tohoto právního postavení „lhoty“.⁽²⁰⁷⁾

Vlastník postupoval svou půdu nájemníkovi, aby ji vzdělal, vzdělané země určitou lhůtu bezplatně používal a po této době dále držel za určitý plat nebo úrok. Horší postavení měli selští lidé, kteří bývali kdysi otroky a osobně ode dávna poddáni svým pánům. Z těch stali se většinou chalupníci s malým kusem polí, pozdější podsedkové. Byli zavázáni k nejtěžším povinnostem a nesměli se ze své vůle se vystěhovat.

Od polovice XII. stol. počíná dočasný nájem – lhoty – ustupovati právu dědickému. Sedláci stali se valnou většinou dědičnými uživateli půdy, kterou vzdělávali.

Vedle dědičného propůjčování půdy jednotlivým nájemcům vyskytuje se dědičný pronájem hromadný, kteréhož způsobu užívá se při zakládání nových osad. Půda určená pro novou osadu, byla rozdělena na úděly, pokud možno stejné, na lány.⁽²⁰⁸⁾

Poněvadž tohoto způsobu užívalo se nejvíce při zakládání osad osadníky německými, nazývá se toto právo německým a tato soustava lánová.

Po vzoru římském říkalo se také právo „emfyteutické“. Zakládáním osad na právu německém zlepšoval se majetkový stav vrchností a proto se tento způsob po Čechách rychle šířil.

Vlastník půdy učinil s podnikatelem (lokátorem) ten se postaral o potřebné kolonisty a vše s nimi vyjednal. Za to nabýval také zvláštních práv a výhod. Stával se doživotním nebo i dědičným rychtářem nové osady, obdržel jeden nebo i více (až 5) svobodných lánů, dovoleno mu zříditi si krčmu, mlýn, kovářství nebo jinou živnost. Jakožto rychtáři přiznána mu i jistá soudní pravomoc nad osadníky a část důchodu z příslušných soudních pokut.

Osadníci na právu německém nebyli k robotám povinni. Později se k nim přece zavazovali, ale roboty nebyly těžké. Tři, čtyři dny z lánu do roka mimo povinné „výpomoci v nouzi“. Jinak byli tito osadníci ušetřeni všech platů a robot, těžce doléhajících na domácí lid selský. Od druhé poloviny XIII. století byla vymáhána i daň čili berně mimořádná. Mimo to odváděl domácí lid místnímu faráři a biskupovi desátek,⁽²⁰⁹⁾ zprvu naturální, pak peněžité. Proto snažili se domácí lidé, dosáhnouti téhož práva, jakého požívali osadníci na právu německém.

V případě, že se domohl, nebyl sedlák pravým vlastníkem statku na němž hospodařil, měl však přece zajištěno právo na jeho užívání pro sebe i pro své potomky a směl dokonce svoje právo zciziti prodejem nebo jinak.

Volnost tato byla však dobou rozličně omezována. Statek směl býti prodán jen s dovolením pánovým anebo pánovi vyhrazeno právo předkupní. Ve stol. XIV. nemohl již sedlák ze statku odejít bez svolení pánova. Emfyteutickým právem nabyt tudíž český selský lid lepšího práva k půdě, ale současně upadal v závislost stále těžší, že na pána přecházela rozličná práva veřejná, vyhrazená dosud panovníkovi a jeho úřadům.

Již v polovici XIII. století přiznáno vrchnosti i soudní právo nad poddanými: nejprve s výjimkou věcí hrdelních (poprav) konečně s nimi. A tehdy stal se pán půdy skutečnou vrchností všech, kdož ji od něho obdrželi.

Koncem XIV. století byly poměry již tak utuženy, že poddaní skládali nové vrchnosti slib věrnosti a poslušnosti.⁽²¹⁰⁾ Soudní pravomoc vykonávána na valných soudech za předsednictví vrchnosti nebo jejího zástupce, zpravidla třikrát do roka. Nižší soudní pravomoc přepouštěly vrchnosti v osadách s právem emfiteutickým místním rychtářům. Z moci vrchnosti byla odvozena i moc jejich. Spory osadníků rozhodoval rychtář společně s vesnickými kmety nebo konšely. Bývali nejméně čtyři.

Za válek husitských se poddanství do jisté míry pozměnilo, ba zhoršilo. Petr Chelčický brojí proti poddanství, ale marně. Pole ležela ladem, celé kraje byly zpustošeny. Lid odvykal polní práci, dav přednost řemeslu válečnému. To ochromovalo hospodářský život. Vrchnost trpící tím škody, hledala nápravu. Došlo k opatřením, aby zabráněno bylo stěhování lidu z místa na místo, odbíháním ze statků. Omezeno proto volné stěhování poddaných a následkem i pozdějších ustanovení nastala tuhá závislost nejen nájemců, nýbrž i jejich rodin. Ve stol. XVI. nesměli již poddaní dávat své syny na studie bez svolení vrchnosti. Za povolení dáti syna na studia na řemeslo vymáhány zvláštní poplatky. Ještě větší nabyly moci vrchnosti nad poddanskými sirotky, o nichž vedeny tzv. registra nebo knihy sirotčí. Starodávnému zvyku, vařiti pivo pro sebe a na prodej bylo vrchnostmi bráněno a poddaní nuceni odebírat pivo z panských pivovarů. Nařizováno mletí v panských mlýnech. To vše bylo spíše na škodu poddaných a nelze tudíž pochybovat o tom, že se poddanské poměry horšily.

Nutno však připomenouti, že i v této třídě poddaných, celkem stejnorodé, byly vrstvy víceméně odlišné. Rozdíl byl mezi rolníky či sedláky a podsedky (podsedníky), neb zahradníky. Rolníky (sedláky) počítáni držitelé statků, vzniklých hned při zakládání osady čili statků kmenových. Usedlosti menší než selské statky téže vesnice, vzniklé zpravidla pozdějším obsazováním půdy nerozměřené původně na lány, nazývaly se podsedkem nebo zahradou (snad bývaly ohrazeny plotem) a jejich nájemníci podsedníci čili zkrátka podsedky, nebo zahradníky. Pak byly ve vsích, v chalupách nebo domcích bez půdy chalupníci neb domkáři, kteří sloužili vrchnosti jako nádeníci a konečně jako podruzi, kteří přebývali na cizím. Kromě těchto poddaných byl nepatrný počet sedláků svobodných, na soukromé vrchnosti nezávislých a jejich jádrem byli potomci sedláků doby předhusitské, označovaných názvem dědiců.

Se svobodníky splynuli nápravníci, původně rozličného rodu, držící pozemky na způsob léna za povinnost hlavně vojenskou. Svobodníkům byli blízcí dvořáci, držitelé výsadních usedlostí, podřízeni sice vrchnostenské pravomoci, ale prosti skoro všech povinností. Svobodníci byli podřízeni přímo králi jako jeho poddaní.

Povstáním r. 1618 způsoben byl převrat v politickém, náboženském i kulturním vývoji našeho národa. Selský stav tehdy nenáležel ke stavům politicky oprávněným, nemohl mítí tudíž přímé účasti na vývoji poměrů a přece se naskytla snaha o zásadní řešení selské otázky. Neměla bohužel úspěchu. Řádění císařského vojska po bitvě bělohorské a nepřátelské vystupování proti nekatolíkům tvořícím většinu poddaného lidu českého, bylo příčinou, že se sedláci v některých krajích pozdvihli.⁽²¹¹⁾

Selské vzpoury setkaly se však s nezdarem a byly příčinou náboženského útisku ještě tužšího.

Po třicetileté válce vydán byl r. 1649 přísný patent, aby vrchnosti své poddané bez výjimky, buď domluvou nebo přísnými tresty přivedly do lůna církve katolické.⁽²¹²⁾ Provedení tohoto záměru nebylo však tak snadné a proto došlo r. 1651 k soustavnému obracení poddaného lidu na víru katolickou v krajích, kacířstvím nakažených. Tímto úkolem byli pověřeni zvláštní reformační komisaři. Poddaný lid začal se proti komisařům bouřit a proto dána jim vojenská opora. Činnost komisí byla tuhá a jen tímto způsobem podařilo se, že z nekatolíků, jichž se r. 1652 čítalo 200.000, zůstalo po skončení rekatolizace asi jen 10 tisíc, přiznávajících se veřejně k husitské víře svých otců. Asi 30 tisícům lidu poddaného podařilo se utéci za hranice.⁽²¹³⁾

Takovým způsobem bylo poddanství opět utuženo. Jednou z příčin zesílení robot v době pobělohorské byl obrat v nazírání šlechty na život. Do třicetileté války šlechtic zabýval se válečnickým službou vojenskou, po ní si všiml zemědělství a průmyslu, výnosu půdy apod. O osobním nevolnictví sedláků svědčí též „*ius primae noctis*“ – právo první noci.

Vrchnosti nadále zbraňovaly stěhování poddaných a svolily-li přece, vymáhaly zvláštní poplatek, zvaný odchodné nebo výkupné. Na děti svých poddaných, zejména na sirotky, osobovaly si větší právo, takže již desetileté děti, jak sirotci, tak rodičů živých musely se v určitém čase pilně dostavovati na kancelář. Vybrané děti musely, obyčejně tři léta, strávit v panské službě a proto se této době panské služby říkalo, sirotčí léta. Bez svolení vrchnosti nesměly děti ani na studie, ani na řemesla, ačkoliv některé vrchnosti zase toho dbaly, aby měly dostatečně řemeslného lidu. Ku každému sňatku, třeba mezi poddanými téže vrchnosti, bylo potřebí jejího svolení. Práva vařiti pivo, jak již dříve napsáno, pozbyli poddaní většinou již před bělohorskou bitvou. Ale tento zvyk přece úplně nezanikl.⁽²¹⁴⁾ Povinnosti však bráti a šenkovati pouze panské pivo, víno nebo pálené, byla utužena. Také o dědickém právu a postoupanosti poddaných platily rozmanité zásady podle panství. V Čechách bývalo od starodávna zvykem, že statek přecházel na nejmladšího. Toto právo upravováno nyní výhradně vrchnostmi. Jakým způsobem se to dělo, možno posouditi z toho, že ve všech robotních patentech od r. 1680 do r. 1788 čteme o té věci jediný stručný článek stanovící, že nemá žádná vrchnost poddaných svých dědictví obzvláště když děti před rukama jsou, skrze neslušné způsoby sobě přitáhnouti usilovati. Prodej statku i odprodání pozemků k němu příslušných bez svolení vrchnosti byl přísně zakázán.⁽²¹⁵⁾ Rovněž se poddaný nesměl zadlužiti nad tři kopy českých grošů.

Doba pobělohorská utvořila však i další rozdíl mezi sedláky. K poddaným, kteří drželi své statky jako „zakoupení dědiční nájemci“, čili jimž statek byl připsán na způsob německého práva a nazývali se sedláci „zakoupení“, přibýli značným počtem sedláci poddaní, označovaní názvem sedláků nezakoupených, totiž takoví, kteří sice na statku hospodařili, ale statek jim připsán nebyl. Rozdíl mezi oběma byl důležitý a spočíval v okolnosti, že zakoupení, třebaže nebyli pravými vlastníky svého statku, tím byla vrchnost, přece jej drželi dědičně. Nemohli ho býti zbaveni bez vážných příčin a vládli jím, přes všechna omezení – skoro jako svým majetkem.

Naproti tomu nezakoupení jsouce dočasnými nájemci statků toliko z vůle vrchnosti, nemohli o nich samostatně rozhodovati v žádném směru. Vznik nezakoupených byl způsoben zabíráním zpustlých a opuštěných živností panskými dvory nebo osazováním jich novými hospodáři. Některé vrchnosti vracely zabrané statky vrátivším se dřívějším držitelům, jinde nutily své poddané, kteří neměli vlastních statků, aby se takových poustek ujali. Na poustkách usazovali se noví hospodáři neradi. Poustky byly většinou zatíženy velkými platy a robotami, kteréžto povinnosti byly nyní opět požadovány. Nestáli tudíž noví hospodáři o to, aby jim právo na takový statek bylo řádně zajištěno, neboť měli tu výhodu, že statek nepatřící jim, nebyli povinni řádně opatrovati. Tak se stalo, že vedle zakoupených byly i nezakoupené statky poddanské. Pro držitele těchto statků bylo celkem lhostejno, zda-li jeho statek je vytvořen z půdy původně panské – dominikální, a on se nazývá dominikalistou, anebo rustikalistou, poněvadž půda jeho statku je odedávna poddanská – rustikální.⁽²¹⁶⁾ Důležité však bylo, že pokud půda panská, dominikální, byla prosta veřejných břemen, byli jich prosti i dominikalisté, kdežto rustikalistům bylo nésti všecku tíhu veřejných břemen, uvalovaných na půdu poddanskou, rustikální.

Doba pobělohorská zhoršila však stav poddanský i ohromným zvětšením robot. Dříve robotovalo se zpravidla 4 – 12 dnů do roka z lánu, kdežto nyní zavedena robota tří dnů do týdne, to je 156 dnů do roka. Robota nespočívala jedině v obstarávání práce na polích a lukách nýbrž byla rozšířena i o práce, které s obděláváním půdy neměly nic společného.⁽²¹⁷⁾

Ani první robotní patent císaře Leopolda I. z r. 1680 nepřispěl mnoho ku zmírnění roboty. Naopak u vrchností, kde se doposud robotovalo méně, byl patent ku zvýšení roboty podnětem. Robotní patent císaře Karla VI. z r. 1717 nepřinesl rovněž nijaké ulehčení, poněvadž jeho ustanovení se většinou shodovala s ustanoveními patentu z r. 1680. Rovněž patent z r. 1780 nepřinesl zvláštních změn. Trvá rovněž na tří denní robotě v týdnu, ale ustanovuje, že robota nemá trvati jak stanovil patent z r. 1717 od východu do západu slunce, nýbrž „tolik času a hodin každého dne, jak by při potahu hovado a při rukovní práci člověk vystáti a pořád ode dni ke dni vytrvati mohl“. Po různých zprávách z Čech a Moravy konečně nařizeno, že ani za jarních a letních dlouhých dnů, potažní robota nesmí trvati déle než 10 hodin, při čemž, jak prý „ode všech slušnost zachovávajících vrchností až

posaváde se dělo, dlužno do těchto 10 hodin započísti i dobu jízdy na pole a z pole“. Pro trvání ruční nebo pěší roboty nestanovena určitá míra.

Ještě více nežli povinnosti poddaných k vrchnostem, vzrostla po válce třicetileté jejich veřejná břemena : především berně, pro kterou se v tu dobu ujímá obecně název kontribuce.

Zreformováno tudíž české bernictví, k němuž byl dán základ velikým a podrobným popisem poddanské půdy. Tak vznikl nejstarší zemský katastr nebo berní rulle z roku 1654 – 1655. Berní rullí zjištěno, že počet skutečných poddanských usedlostí v Čechách – proti 150.000 předbělohorských – čítá ani ne 123.000. Poněvadž vrchnosti svalovaly proti právu na své poddané i to, čím samy měli přispívat, nastalo strašné vysávání poddaných.

Dle výpočtu prof. Josefa Pekaře platil poddaný sedlák v první polovině 18. stol. 70 – 80% veškerého výtěžku svého statku na kontribuce, břemena vrchnostenská (počínaje v to hodnotu roboty) a desátek, takže zbývalo pro něj 20 – 30%.

Velmi těžce doléhala na poddané po třicetileté válce také povinnost vojenská. Byli-li odváděni k vojsku průměrně tři muži z tisíce obyvatel a povážíme-li, že tato doba, strávená na vojně, nebyla-li doživotní, tedy aspoň 8, 10 – 14 letá, byla to povinnost jedna z nejkruťších.

Právní ochrana poddaných proti vrchnostem byla ubohá. O úředním řízení ve sporech mezi vrchností a poddanými byla vydána určitá a podrobná pravidla, k vyřizování této agendy byla r. 1738 povolána komise nad privilegii a stížnostmi poddaných, ale jaký to mělo vše význam, když konečně i dovolávání se práva bylo poddaným považováno za vzpouru.⁽²¹⁸⁾

První pokusy o napravení poměrů poddanských počínají se opravou berní soustavy v letech 1748 – 1749. Je to první katastr tereziánský. Novou jeho opravou vzešel druhý, rustikální katastr tereziánský z r. 1757. Tento katastr stanovil v Čechách 53.050 berních usedlostí. Avšak kontribuce zůstává na své výši, to je 60 zl. za usedlost, kterýžto poměr, kromě nepatrných změn (v r. 1764 – 1772 čítala 66 zl., v r. 1773 – 1774 57 zl.) zůstává až do r. 1776. Zároveň vznikl r. 1776 – 1777 panský katastr tereziánský, to je podrobný soupis půdy panské, čili půdy vzdělávané přímo pro vrchnost jejími zřízenci i robotou poddaných, spojený se soupisem veškerých důchodů z průmyslových a hospodářských podniků, z poddanských platů, dávek i služeb. Založen i zvláštní soud pro stížnosti poddaných proti vrchnostem.

Marie Terezie prokázala tudíž dosti snahy ve prospěch poddaných, ale odvahy k rozhodnějším opravám těchto poměrů neměla. Válka sedmiletá, jež vypukla r. 1756, odvrátila pak vůbec na delší dobu pozornost vlády od otázky poddanské.

Roku 1770 stížena byla země jako celá Evropa, velkou neúrodou. Zásoby lidu byly vyčerpány, ceny za obilí staly se nedostupnými a když i v r. 1771 byla neustálými lijáky zničena většina úrody, bída rostla, hlad se vzmáhal a šířily se nakažlivé choroby, které zachvátily asi desetinu všeho obyvatelstva v Čechách (viz kapitolu Zdravotnictví). Tím počal se opět jevit zájem o otázku poddanskou. Počalo se jednati o zmírnění robot a jiných povinností poddaných proti vrchnostem. I nařízeno, že mají vrchnosti poříditi soupisy urbárních povinností svých poddaných. Ze všech českých pánů jediný hrabě Trautmannsdorf předložil urbáře svých panství tak jak se o nich dohodl se svými poddanými (první r. 1772, ostatní r. 1773).

Císařovna potvrdila tyto urbáře prohlašujíc, že veřejnost i ona prohlašují hraběti čest, že „první jednal tak dobře a křesťansky“!

Zatím už propukaly v Čechách nové selské nepokoje. Příčinou toho bylo zavedení nových urbárů na statcích komorních a vzdorování vrchností proti zavedení těchto na statcích svých. Šířila se mezi lidem domněnka, že císařovna již dávno zrušila všecku robotu a že vrchnosti patent o tom vydaný zatajují. K tomu přidružilo se ve východních Čechách hnutí náboženské, podněcované tajnými agenty a emigranty, kteří přicházeli z Pruska a Lužice. Povstání bylo však srážkou u Chlumce a u Prahy přemoženo.

Tyto události vyvolaly nový patent robotní z r. 1775. Pokud běželo o míru poddanských povinností, činil se zde důležitý rozdíl mezi dominikalisty a rustikalisty. O dominikalistech se ustanovuje, že se jejich povinnosti mají řídit obsahem smluv, rustikalistům robotní

povinnosti upraveny. Podle velikosti placené kontribuce rozvrženi poddaní na jedenáct tříd robotních.

Do první dání podruzi, kteří byli zavázáni k ruční robotě po 13 dnech do roka. Druhá třída chalupníci, kteří platili 57 kr. roční kontribuce s 26 dny roboty ruční, do třetí poddaní s 2 zl. 51 kr. roční kontribuce – jedna osoba po jednom dnu v týdnu. Podobně do dalších čtyř tříd, čtvrté až sedmé, zařazení poddaní s kontribucí stupňovitě rostoucí, takže v sedmé třídě byli ti, již platili 9 zl. 30 kr. roční kontribuce a byli povinni robotovati týdně jednou osobou tři dni v týdnu, to je nejvyšší přípustnou mírou roboty, jež byla ustanovena dřívějšími patenty. Do osmé až jedenácté třídy byli zařazení sedláci, kteří platili 9 zl. 30 kr. až 42 zl. 45 kr. roční kontribuce. Ti všichni byli povinni konati robotu potažní a to poddaní osmé třídy tři dni s jedním kusem tažného dobytka, deváté třídy s potahem dvouspřežním, desáté třídy tři dni s třemi kusy a jedenácté třídy s dvěma potahy dvouspřežními.

Příslušníci tří nejvyšších tříd mimo to v době od Jana Křtitele do Václava povinni každý týden k jednomu, nebo dvěma až třem dnům pěší roboty, konanou jednou osobou (tzv. robota svatojánská).

Lepší právo ke statku snažila se vláda Marie Terezie poddaným zjednatí také úpravou selské posloupnosti dědické.

Památnou událostí však bylo vydání a vyhlášení patentu císaře Josefa II. ze dne 1. listopadu 1781 zrušující v Čechách nevolnictví.

Tím myslelo se všeliké omezování osobní svobody lidu poddaného vrchnostmi, zejména svobody stěhovací, právo volně se ženiti, dávatí děti na řemeslo nebo na studie aj. Zároveň s tímto patentem vydán patent, týkající se vlastnického práva poddaných ke statkům a jeho zakupování. Tu se ustanovilo, že poddaní zakoupení, kteří své statky drží právem vlastnickým, mohou těchto statků, ovšem bez újmy vrchnostenských práv, podle vlastního uznání užívatí, je zastavovati i prodati a že mohou také bez vlastního svolení vrchnosti učiniti dluh do dvou třetin hodnoty svého nepohyblivého jmění.

Zrušení nevolnictví nepřestala však pravomoc vrchnosti nad poddanými, nezániklo patrimoniální soudnictví, ale bylo josefinskými reformami také zasaženo. Vykonávání této moci soudní bylo svěřeno tzv. justiciářům.²¹⁹

Roku 1783 byla dekretem zrušena tíživá závislost poddaných mlíti toliko v určitém (panském) mlýně. Také v dědickém právu zavedl Josef II. důležitou změnu. Kdežto podle tereziánského řádu vrchnosti samy měli rozhodovat v takových případech, kde bylo několik stejně blízko příbuzných zemřelého hospodáře, kdo statek dostane, ustanoveno nyní, že statek má obdržeti vždy nejstarší syn.

O selský lid bylo však také postaráno i nařízením, aby byly zřizovány obilní fondy obecní. Na mnohých panstvích bylo již dříve zvykem, že poddaní skládali část svého obilí do společné zásobárny, odkud ti, kteří byli postiženi neúrodou, krupobitím nebo požárem, vypůjčovali si obilí potřebné k setí, a to po žních byli povinni vrátiti i s úrokem (tzv. pátý věrtel).

Peníze takto za obilí vydělané byly jměním obce a úrok z nich se srážel od daní čili kontribucí, obci předepsaných. Proto se říkalo skladištím, kde obilí takové bylo uschováno „kontribuční špejchary“. Zřizování kontribučních špejcharů bylo nařízením z roku 1788 všude povinné.⁽²²⁰⁾ Josef II. ustanovil také novou berní reformu, jejímž základem byl katastr nově zřízený tzv. josefinský.⁽²²¹⁾

Dle ustanovení josefinského katastru bylo vytvořeno v Čechách 6.050 berních neb katastrálních obcí, kdežto obyčejných obcí vesnických se čítalo 11.284 vedle 244 měst a 203 městeček. Majetkové a právní poměry starých obcí se tím nezměnily, ale vznikla dvojitá správa obecní, neboť vedle starých rychtářů vesnických vyskytují se totiž zvláštní rychtáři obecní, pro obce berní s voleným obecním výborem.

Zároveň měla vstoupiti v život nová úprava urbánních povinností poddanských, jež měla jednak snížití úhrn poddanských povinností naproti vrchnostem, jednak měla odstraniti robotu.⁽²²²⁾ Urbánní soustava Josefova setkávala se však s příkrým odporem u vrchností a než vstoupila v platnost, císař Josef II. zemřel. Hned potom rozpoutal se proti jeho reformnímu dílu boj. Avšak vláda Leopoldova v těchto věcech nepovolila a kromě několika nepodstatných ústupků nedocílili stavové ničeho.

Vedle uvolnění osobní závislosti na vrchnostech a zlepšení práva ke statku přinesly reformy Marie Terezie a Josefa II. selskému lidu také snížení jeho povinností k vrchnostem. Z nich stále více pozbývaly významu platy peněžité, v minulých dobách neveliké a znehodnocováním peněz stále se snižující.

Zvláště po roku 1800 za válek napoleonských pokračovalo znehodnocování peněz přímo závratnou rychlostí. Roku 1811 měli papírové peníze asi desetinu ceny své nominální hodnoty. Protože stejnoměrně stoupala cena plodin hospodářských, hromadila se v rukou selského lidu spousta papírových peněz.

Za takových okolností placení povinných platů vrchnostem sedláky nikterak netížilo. Roku 1811 vyhlášen byl státní bankrot. Cena kolujících bankocedulí snížena rázem na pětinu a nastala jejich výměna za šajny (výkupní listy – Einlöschungsscheine).

Ale i cena šajnu kolísala, až se r. 1816 ustálila tak, že za sto zlatých konvenční (stříbrné) měny dávalo se 250 šajnu. Toto znehodnocení opět prospívalo sedlákům a škodilo vrchnostem. Nebyly tudíž platební povinnosti poddaných těžké. Tím více však pocíťována povinnost robotní. Jednání o výkupu z roboty bylo však ponecháno dobrovolné dohodě vrchností s poddanými. Dohody však docíleno nebylo. Teprve velké selské bouře na Moravě r. 1821 způsobily, že vláda opět zabývala se otázkou robotní. Jednání o této otázce bylo zdoluhavé. Rozluštění přinesl konečně r. 1848.

Když se český lid po vyhlášení konstituce r. 1848 přihlásil k politickému životu, pojal do svého programu „všeobecné vykoupění z roboty a jiných urbárních povinností“, jakož i „vyzdvižení poddaností“.

Snaha jeho i jiných národů rakouských byla korunována zákonem ze dne 7. září 1848, jímž se ve všech zemích zastoupených na říšském sněmu ruší poddanství a všechna pravomoc vrchností nad poddanými. Odstraňuje se rozdíl mezi pozemky dominikálními a rustikálními a všechna půda zbavuje se všelikých břemen.

Zákon ze 7. září 1848, nejvýznačnější čin říšského sněmu vídeňského, byl doplněn císařským patentem ze dne 4. března 1849, obsahující předpisy o provádění poddanského zákona. K provádění celého tohoto díla byly zřízeny v jednotlivých zemích zemské vyvazovací komise a v Čechách byly této komisi podřízeny vyvazovací komise okresní.

Roku 1851 založeny vyvazovací zemské fondy, které prostředkovaly peněžní vyrovnání mezi bývalými vrchnostmi a poddanými.⁽²²³⁾ Všecko právo někdejších vrchností na selské pozemky zaniklo úplně a sedlák stal se pravým a jediným vlastníkem půdy. Někdejší poddaný stal se svobodným občanem státním, podřízeným stejně jako někdejší jeho pán toliko moci veřejné. Doba selského poddanství minula nadobro a navždy.

Ohromný převrat v postavení lidu selského, způsobený zrušením roboty a poddanství, nemohl rázem zrušit všechny stopy minulosti. Se zrušením poddanství a osvobození selských pozemků souvisela též úprava honebního práva. Nemohlo býti přece trpěno aby kdokoliv a kdekoliv honil. Proto vydáno r. 1849 o tomto právu zvláštní nařízení.

Zákony o robotě a poddanství z r. 1848 a 1849 nebyla rozřešena otázka práv někdejších poddaných na lesy a pastviny vrchnostenské. Práva bráti si dříví, kletí, pařezy a stelivo z panských lesů, nebo pásti v nich a jinde na panských pozemcích svůj dobytek, požívali poddaní měrou větší nebo menší všude. O tom bylo rozhodnuto zvláštním patentem teprve r. 1853. Roku 1869 vyhlášeny byly zásady pro výkup závad, zbylých na pozemcích a statcích selských z doby poddanské, zejména pokud šlo o služby a dávky naturální, o neproměnné dávky peněžité ke kostelům, farám a školám, o stálé (emfyteutické) úroky, dávky naturální a práce aj.⁽²²⁴⁾ Zemským zákonem z r. 1869 zrušeny předpisy o dědické posloupnosti na statcích selských i nařízení, směřující proti přílišnému zadlužení. Vlastník statku jest oprávněn se svým pozemkovým majetkem zcela svobodně nakládat, jakýmkoliv způsobem jej zciziti a komukoliv odkázati. Zrušením patrimoniálních úřadů a soudů bylo potřeba nově upravit politickou, berní i soudní správu bývalých poddaných, dosud těmito úřady obstarávanou.⁽²²⁵⁾

Jako nejnižší jednotka správní nabyla po r. 1848 značného významu vesnická obec. Obec měla se státi svobodnou, tj. spravovati sebe i své jmění sama zastupitelstvem, volným svobodně občanstvem. Proto vydán r. 1864 nový obecní zákon a občané rozděleni podle placených daní na tři třídy. Důležitou položkou obecního jmění byly tak zv. občiny tj.

louky, lesy, pastviny a rybníky, jichž užívali odedávna hospodáři v obci usedlí (starousedlíci).

Zákonem z r. 1864 zřízena i okresní zastupitelstva a konečně ustanoveny i sbory zákonodárné, zemské sněmy. Tím vším zlepšil se hmotný stav selského lidu.

Ve světové válce r. 1914 – 1918 opakoval se znovu běh hospodářských událostí z napoleonských válek. Cena peněz klesala, výnosnost půdy vzrostla tak, že dluhy z dřívějších let vymizely snad úplně.

Je nesporné, že selský stav vstoupil do nového, svobodného života našeho národa ve stavu mnohem příznivějším, než kterékoliv ostatní jeho vrstvy. Doufejme, že moc, kterou selskému stavu tento význam dává, bude užívána také na prospěch našeho národního a státního celku.

Stručný přehled dějin selského stavu v Čechách,⁽²²⁶⁾ svrchu podaný, možno vhodně doplniti několika zajímavými dokumenty, čerpanými přímo z pramenů.

Knih,⁽²²⁷⁾ z níž jsme pořídili následující opisy, zachovala se neúplná. Je bez desek a bez nápisu. Počíná se stránkou 39 a končí 261. Ořízka je zčernalá a má stopy po opálení. Je uložena v archivu lesního úřadu v Postupicích. Pro určité označení této knihy používáme názvu „Kniha o chalupách“, poněvadž obsahuje různé zápisy, jednajících o změnách majitelů různých chalup z různých vsí.

Ves Lísek

Chalupa Jiřího Novotného nyní Jan Bednář, při kteréž se vynachází rolí orných totiž :

u Lísku nad chalupy	3 kusy	6 strychů
loučného proti poli	1 kus	1 vůz sena

Ouroku do důchodu mil. vrchnosti se platí :

3 husy in natura aneb za ně po 18 gr.	54 gr.
za přádlo	18 gr.

suma vrchnost. ouroků	1 kopa 12 grošů
-----------------------	-----------------

Taková chalupa je podle práva rychtářova, ačkoliv stavení nové jest níž z ohledů vnějších ošacovaná toliko zatímně šestnáct kop mišenských i upsaných tu, kromě Mil. vrchnosti žádný nápadník tady není J. hrab. milostivá vrchnost takovou chalupu nynějšímu nadepsanému Janovy Bednář z přirozené dobrotivosti a milosti podle tohoto upsání jednu polovici osm kop darovati, druhou pak polovici by podle možnosti různým placením vyplatil a tak za vlastní odevzdati a tou však kondicí a expresse vejmkou, by vždy dobrým hospodářem býti a též chalupu na nejvyš zvelebiti se vynasnažil.

Dáno v zámku Jemništích dne 1. Janua (ledna) 1717.

Po Janu Bednářovi držel chalupu Matěj Chudlášský a po něm vlastní syn Martin Chudlášský. Ale ani ten zde nebyl dlouho a chalupu vym. O této výměně čteme v téže knize následující :

„Zápis na chalupu Martina Chudláškého nyní Lidmily pozůstalé vdovy po neb. Janovy Vyhlídkovy ze vsi Čeliva, při které se vynachází rolí orných v následujících kusech

totiž nad Lískem ve	3 kusech pod 6 strych.
loučného proti poli v	1 kuse pod 1 vůz sena

ouroku do důchodu mil. vrchnosti ročně platí totiž

3 husy in natura anebo za ně po 18 gr	54 gr
za přádlo	18 gr

suma ouroku	1 kopa 12 gr
-------------	--------------

Co se ouroku dotýče ta taková v setí jarním a podzimním sklizení sena a otavy, ve žních i také v ledu sekání celý týden, v ostatních ale časech toliko 4 dny vždy pěšky konána býti má. A poněvadž se předešlej hospodář Martin Chudlášský na žádost svrchu psané Ludmily, pozůstalé vdovy po neb. Janovy Vyhlídkovy ze vsi Čelivo, tuto chalupu lískovskou dobrovolně postupuje a grunt sedlskech v Čelivě ujímá, tak ona Ludmila Vyhlídková tuto chalupu, tak jak své podstatě grundy stojejí a ležejí také dobrovolně ujímá a grunt v Čelivě postupuje s tím doložením, že píce pro obživení dobytka, jak tvrdá tak zelená, totiž seno,

otava a všelijaká sláma Chudlaskému v Čelivě a Vyhlídkově v Lísku shromážděna a do tohoto času se vynacházející, neporušena jednomu i druhému, jakož i ozimní vejsevka k vlastnímu užívání pozůstati a zanechána býti má.

Husy staré, zapeřelé, peněžité i obilné jakékoliv se vyskytnouti mohly, Vyhlídková z chalupy lískovské z gruntu Vyhlídkovského napotom zapravovati, za rok ale tento 1749 contribuce i jiné daně ze svého pro užívajícího gruntu zcela zouplna jeden každý vyplatiti povinen bude.

Tato chalupa jest dle předešlého zápisu též šacuňku rychtáře a konšelův s povážením těžkých let nynější hospodyně zanechané za 16 kop míšenských. I nejsouce tu žádného nápadníka kromě mil. vrchnosti a dále jmenovaných, tedy těch 16 kop míš. následujícím způsobem vykázané budou, Lidmile ale, pozůstalé vdovy po neb. Janovy Vyhlídkovy tento grunt od mil. vrchnosti s tou kondicí a expresse, vejmkou na kanceláři se odevzdává, aby vždy dobrou hospodyně byla, takovou ne nejvěš zvelebovala, na bedlivé pozornosti měla, desertéry a jiné podezřelé lidi nepřechovávala, vrchnostlivé a také jiné věci, zvláště pak dříví z lesa neustraňovala, robotu přesně, jak vpředu postaveno bedlivě vykonávala. Platy král. a vrchnostlivé vždy při čase, jak nařizeno bude, zcela zouplna odváděla a vyplácela, následovně takž jakž dole postaveno jest nápadníkům dle možnosti vypláceti se vynasnažila totiž.

ta chalupa jest vyšacovaná na sumu 16 kop míš. z toho mil. vrchnosti do důchodu každoročně předešlími nápadníky po 1 kopě a tak jedné sumě
7 kop 6 1/2 gr.

odváděti a platiti přichází. Ostatních ale 8 kop od mil. vrchnosti darovaných následujícím držitelům patřiti bude totiž

Martinovy i s tím co vyplatil totiž	52 gr.+
jeho podíl	2 kopy 40 gr = 3 kopy 32 gr.
Janovi	2 kopy 40 gr.
sestře Kantůrkový	2 kopy 40 gr.

facit 16 kop

Po vyplacení těch 7 kop 6 1/2 gr., na které ihned jménem závdavku 1 a 1/2 kopy míšenských v hotovosti složití má, jenž do důchodu mil. vrchnosti odváděti přichází, povinna bude Ludmila Vyhlídková ostatním nápadníkům, a to jednomu po druhém jak psány jsou alternativně, tomu neb jeho potomkům jeden rok, druhému zase druhý rok a třetímu třetí rok, prvnímu za jeden rok a druhým druhý a tak dále ročně skládati.

Jenž se stalo na zámku Jemništském 24. aprile 1750.

Tyto dva zápisy umožňují poznati poměry tehdejší doby u nás !

Chalupy jsou označovány jménem svého držitele. Polnosti měřeny na strychy a věrtele, louky dle množství sena (na vozy). Úrok (stálý, každoroční čili emfyteutický⁽²²⁸⁾ požadován in natura (v dávkách) i v penězích (za přádlo) a je proti ocenění držebnosti nápadně veliký. Povážíme-li ještě hodnotu roboty, jež byla velice tuhá (šest týdnů po 6 dnech a 46 týdnů po 4 dnech), snadno pochopíme, že poddaní jemništské vrchnosti byli přímo vysávání.

Vrchnost pokládá se za jediného pána nemovitostí svých poddaných a to co milostivě dává (darováním polovice náhradní ceny, tj. 8 kop míšenských) je drobtlem proti tomu, co žádá. To co jí dle jejího práva přísluší, zajišťuje si bezohledně. Nejdříve žádá vyplacení svých pohledávek, pak milostivě dovoluje splácet pohledávky jiných.

Poddaní jsou kromě toho všeho, povinni včas platit též daně královské (zajisté řádné i mimořádné), té doby velice vzrostlé a ještě zvláštní daně vrchnostenské.

Pro seznání těchto povinností poddanských snadno chápeme výpočet prof. J. Pekaře, že poddanému sedláku zbylo z vejtěžku jeho statku pouze 20 – 30% pro něho.

V jiném zápise čteme (zápis ze dne 16. febr 1739)

„ Grunt Václava Plocka (Plačka ?), nyní Jiřího Horkého ve vsi Dobříčkově.

Při témž gruntě nachází seatd.

Při témž statku se zanechává a zůstáváti bude totiž stará klisna, která ale za tejdén zhynula, tažnej vůl, kovaný vůz sešlej, rádló sešlý, pluh sešlej,

robotní brány atd.“

Není divu že bylo vše sešlé, poněvadž z 25 – 30%, co z výtěžku statku zbylo, nedalo se ani jinak hospodařit.

„Grunt Ondřeje Babánka, nyní Václava Melichny z Dobříčkova :

Při tom statku se zanechává a zůstávati bude totiž klisny tažný 2, voly tažný 2, prasnice 1, malý asi půlletní prasata 7, od náradí – kovaný sešlý vozy 2, pluky se vším příslušenstvím 2, rádla 2, brány sešlý 2, sekery 2, pila 1, řetěz 1, kráva jedna dojná bude Barb. Syrotků přináležet, při gruntu jejich ale s tou výminkou jejich zůstávat, aby jeden rok hospodářovi, a druhý jí Barboře telátko nebo příchovek přivlastněn byl.

Kdyby pak ale svrchu psané Barboře nějaké štěstí se vyhlídlo a před čas vdávati se měla, tak nynější hospodář Václav Melichna jí svatbu dle možnosti vypraviti povinen bude“.

(zápis z 23 dezem 1736)

Pozoruhodné jest že vrchnost považuje se za vlastníka i takových věcí jako

„ sekery, pila, řetěz..... o nichž nařizuje, že při statku se zanechává a zůstati bude....“.

Grunt Matěje Zdvihala nyní Martina Chudláského

ve vsi Dobříčkově.....

robota v čase jarním a podzimním setí, uklízení sena a votavy též ve žních a v ledu sekání celej tejdén, v ostatních ale časech toliko 4 dny kdežto vždy časně ráno jezdit a chodit povinen bude jak potahem tak pěšky konána býti má...“

(zápis ze 16 oktob. 1749).

Druhý důkaz, že robota na panství Jemništském byla jedna z nejkrušších. Ale i placené úroky vrchnostenské jsou rozmanité a řídí se ovšem dle velikosti gruntu. Jsou však vždy nepoměrně veliké.

Z gruntu Jiřího Cacáka, nyní Pavla Cacáka (zápis 1.jun 1717), platí se ouroku do důchodu – 4 husy in natura nebo za ně po 18 gr., 5 slepic in natura nebo za ně po 7 gr. za přádlo 24 gr. Grunt Matouška Želichovského nyní Jakuba Želichovského ve vsi Želichov při kterém se vynachází rolí vorných v následujících kusech totiž :

K Milovanicům v jednom kuse	6 strychů
K Mladovicům v jednom kuse	8 strychů
V Přivratach ? <u>v jednom kuse</u>	<u>10 strychů</u>
ve třech kusech	24 strychů

loučného u stodol na 1 kuse 5 vozů sena a dva vozy otavy ouroku do důchodu Mil. vrchnosti se platí totiž

hotových peněz	2 kopy 4gr.
1 husa in natura nebo za ní	18 gr.
za dva podškuby po 3	6 gr.
<u>za přádlo</u>	<u>24 gr.</u>

činí všecko okrouhle ouroku 2 kopy 52 gr.

(zápis 1.jan. 1717)

Ves Holčovice k Postupicům Grunt Václava Sysla nyní Václav Sysel,

polí nad lukama	1 kus	9 strychů
pod rozhrání	1 kus	2 strychy
pod lučinami	1 kus	12 strychů
pod bučinou	1 kus	1 věrtel
a třetí strana	1 kus	12 strychů 2 věrtele
	v 5 kusech	35 strychů a 3 věrtele.

loučného pod)?)	1 kus	1 vůz sena
nad stavením	1 kus	2 a půl vozu sena
palouk u Březin	1 kus	1 vůz sena
<u>na sukdole</u>	<u>1 suk</u>	<u>1/2 vozu sena</u>

na 4 kusech 5 vozů sena, 2 vozy otavy

ouroku do důchodu Mil. vrchnosti se platí ročně totiž :

ouroku peněžitého na Jiřího a na Havelský 1 kopa 54 gr.

1 husa in natura nebo za ní	18 gr.
2 podškubky nebo za ně	6 gr.
3 slepice nebo za ně	21 gr.
<u>za přádlo</u>	<u>24 gr.</u>

činí všeho ouroku 3 kopy 3 gr.

(zápis z 1. jan 1717).

Není možno uváděti všechny zápisy, obsažené v „knize o chalupách“. Jsou si podobny a proto uvádíme pouze význačnější.

Vsi a držitelé usedlostí, které v „knize o chalupách“ přicházejí v úvahu jsou :

Ves Lísek

Chalupa Jiřího Novotného nyní Bednář Jan, Chalupu Jana Bednáře nyní Matěj Chudlaský, Matěje Chudlaského nyní Martin Chudlaský, Chalupa Martina Chudlaského nyní Lidmily pozůstalé vdovy po neb. Janovy Vyhlídkogvy ze vsi Čelivo. Chalupa Jakuba Plocka nyní Jakub Dušek.

Sušice

Koupě panské hospody Hynkem Lamíkem (zápis objasňuje tehdejší poměry, je psán německy).

Uvědomuji a oznamuji každému, že dnes na konci uvedeného dne a roku mezi Vysoko blahorodým pánem Josefem Václavem svatě říše římské hrabětem z Trautmannsdorfů a Weinsberku, pánem na Jemništích, Postupicích a Struhařově v král. českém, pak Bisly a Hradci ve Slezsku, Jeho římského císaře krále. Majestátu komořím a král. apelační radou při pražském hradě v království českém – jako prodávajícím na jedné – pak Hynkem Lamíkem a jeho manželkou jako kupujícími na druhé straně dobrovolně a pevně je uzavřená následující zákonitá smlouva prodejná :

- I. Prodávající, vys. hrab. Milost, hospodu u Sušice ležící, se všemi náležitými dominikálními a nezdanitelnými polnostmi, lukami a pastvinami, které on a jeho předchůdci spravedlivě užívali, odstupuje řečenému Hynku Lamíkovi a jeho manželce za částku oboustranně ustanovenou 420 zlatých – z čehož 300 zlatých má kupec ihned hotově splatiti, zbytek pak 120 zl. zavazuje se hotově složit na Sv. Jiří 1769.
- II. má řečený kupec nynější a následující císař král. dávky zapraviti, na což mu vys. vrchnost ničím však nepřispěje.
- III. z hospody náležitý plat ročních 30 zl. rýnských a 16 kr., půlletně 15 zl. 8 kr. do vrchnostenského důchodu správně a hotově platiti.
- IV. se závazkem, že veškeré maso a pálené pro veškerou potřebu z vys. hrab. důchodu bude odebírat (vrchnost měla toho času své vlastní masné krámy a vinopalny).
- V. přísně se nařizuje pod trestem 10 říšských tolarů, že od domkářů, myslivců, hajných, nebo poddaných, nebo prostřednictvím třetích, zvěři ani z panských rybníků a potoků, ani panských lesů a hájemství, ani dříví neodcizí.
- VI. nájemce spolu se svými příslušníky a čeledí musí vésti život ctnostný a křesťanský, přicházející hosty se vši počestností přijímati, dle požádání pohostiti, na cestách nepřetahovati, nýbrž přiměřenou láci účtovat, aby zase příště přicházeli.
- VII. kupec musí používatí pitných i měřicích nádob dle ustanovení císař krále. patentu od krajského a hospodářského úřadu cejchovaných, jinak při vizitaci, za zajištěné protiprávní případy veškerou škodu a tresty nésti.
- VIII. kupec má hospodu udržovati vždy v pořádku, zejména přístřeší, aby – chraň Bože – nějakým jednáním jeho nebo čeledi nevypukl požár, za což šenkýř musí ručiti zároveň musí hraditi veškeré opravy domu.

IX. poněvadž střecha nenalézá se v dobrém pořádku, bude novému pachtýři pokryta úplně novým šindelem, načež ihned šenkýři s celým hospodářským inventářem i s označenými polnostmi, lukami, zahradou a pastvinou předá a to

za hospodu 1 strych atd. (následuje výčet polností).

Tak se stalo na zámku v Jemništích dne 16.dubna 1767

Josef Václav hrabě z Trautmansdorfu

Josef Lamík

Dobříčkov :

Grunt Václava Plocka nyní Václav Plocek, Grunt Václava Plocka nyní Jiřího Horkého
Grunt Ondřeje Babánka nyní Pavel Sedlák Grunt Ondřeje Babánka nyní Václava Melichny

Grund Mikuláše Chudláského nyní Vít Beran, nyní Jan Pajan neb Kopecký přezdívk.

Grunt Jan Pajana nyní Jakuba Pajana Koupě domu Jana Kopeckého.

Grund Burdovský nyní Jan Burda, Grunt Burdovský nyní Jiříka Burdy, Grund Jiříka Burdy nyní Josefa Burdy Grund Jana Hanuše nyní Pavel Hanuš, Grund Pavla Hanuše nyní Pavla Hanuše syna nejmladšího (starodávný zvyk český že po otci dědí statek nejmladší syn, je tuto zachován)

Koupě domu Václava Březiny.

Grunt Matěje Koláře nyní Janovy Kolářovi neb Kozákovy (opětná lehkomyšlnost , která stěžuje sledování rodů). Grunt Jana Papeže nyní Martin Papež

Grunt Jiřího Kubáta nyní Jakub Kubát Grunt Jiřího Maška nyní Tomáš Kalčík Grunt

Jiřího Maška nyní Pavla Kalčíka

Nový zápis Pavlovi Tomášovi neb Maštálkovi. Grunt Matěje Myslivce nyní Jan Horák Prodej domu Jana Horáka respektive Chalupecký. Grunt Mariany Krejčovy

nyní Jan Kolář, Grunt Jana Koláře nyní Martin Kolář Grunt Jakuba Žížaly nyní Martin Kolář Grunt Žákovský nyní Jiří Babánek, Grunt Jiřího Babánka nyní Jan Novák.

Zápis Ignáce Lamíka na panskou hospodu Zápis Matěje Laše na hospodu po Ignáci Lamíkovi Zápis Matěje Bílka na hospodu po Matěji Lašovi.

Zápis Pavla Novotného na panskou kovárnu.

Grunt Matouška Želichovského nyní Jakub Želichovský Grunt Jana potom Vojtěch Berana syna jeho nyní ale Jana Slepíčky Grunt Jana Slepíčky nyní ale Matěje Zaměřila neb Benáka

Želichov-Holčovice

Grunt Václava Sysla nyní Václav Sysel Grunt Václava Sysla nyní Jan Sysel

Grunt Jana Sysla nyní Josef Sysel Chalupa Jana Příčky nyní Jakub Průcha

Koupě domu Václava Průchy Grunt Jana Ševce nyní Jakub Švec

Chalupa Vojtěcha Michala nyní Martin Michalů Vojtěch Chalupa Václava Michalů

nyní Pavla Chudláského Koupě domu Jana Hrušky po Jiřím Hruškovy.Chalupa Václava Vodičky nyní Řehoř Říha neb Vobecký

Chalupa Václava Kuchaře nyní Pavel Střelka

Koupě domu Josefa Vobeckého po Janu Vobeckým
Jemniště

Zápis Ondřeje Sádeckého na panskou hospodu.

Svobodný list na chalupu Jana Cacáka ve vsi Dlouhých Polích ležící.

„Já Franz Adam Římské říše hrabě z Trautmandorfu a Weinsbergu, svobodný pán na Gleichenberku, Negavě, Bugavě a Totzenbachu, pán panství Jemnišť, Postupic, Struhařova a Drnholce J. M. císař. tajný rada a Komorník, známý činím tímto listem vůbec a obzvláště tu, kdyby toho důležitá potřeba ukazovala, kterák já s obzvláštní milostí a dobroty Janu Cacákovi, jeho manželce, dětem, dědicům a díl beroucí ve vsi Dlouhých Polích, sešlou chalupu, připojenou k ní zahrádku pod 3 věrtel. I také nad hořejším panským rybníčkem mezi palouky, k ní přidaným pod 1 strych kouskem políčkem, nyní i na budoucí časy věčné daruji a odevzdávám, též od vší roboty, činže neb ročního nájmu (contribucy) nebo tato chalupa na mé vrchnostlivé půdě stojí, i také ten kousek zahrádky a pole od mých dominikálních oddělen jest, též všech jiných platů a povinností, nechť takové jakékoliv jméno míti mohou (s tou ale vejminkou znamenitou, aby vždy ta chalupa se zahrádkou a políčkem pod mou vrchnostenskou Jurisdictioni patřila), nesoucí vrchnostlivou mocí tak v dokonalosti podstatně osvobozuju, aby tu Jan Cacák, jeho manželka, nyní mající i na potom dostat mohoucí děti budoucí dědicové, pořádný držitelové té svobodné a dědičné chalupy, též zahrádky a políčka, s ní jako s vlastním gruntem vládnouti, kšeftovati a dle libosti darovati i odprodati mohli, s tím dostatečným ujištěním, aby ani od mě, ani od mých budoucích Possesorův panství Jemnišť, nižádná překážka, potahování, hindrování neb nějaká nevole nadejmenovaného gruntu jim činěna nebyla, a on, Jan Cacák, jeho manželka a dědicové obzvláště a jinší všichni k nijakému břemenu nikdy potahováni nebyli, též z mého obzvláštního nadání a prokázané milosti vždy se těšili a honosili a to vše věrně, bez ouhony k potvrzení téhož jsem tento list svobodný s podepsáním vlastní rukou corroboryoval a můj hraběcí Petschaft vědomě přitisknouti dal.

Jenž se stalo na zámku Jemništích dne 20 máje Anno 1754

Zápis tento je učiněn česky. Je to jediný známý svobodnický list, jehož opis chová se v „knize o chalupách“ a v archivu lesního úřadu vůbec (ve skutečnosti se nejedná o poměr svobodnický, nýbrž o tzv. dvořácký. Svobodníci podléhali přímé pravomoci krále, kdežto dvořáci vrchnosti).

Pokud se „knihy o chalupách“ zmiňuje o cenách některých věcí, jsou tyto :

Předmět roku 1717	Cena			přepočítáno zlaté	na krejcary
	kopy míš.	gr. malé	peníz malé		
Husa		18			33
Slepice		7			13
kopa vajec		15		1	27 1/2
strych * ječmene	1	12		1	32
opotřebovaný vůz s přísl. roku 1751	4	-		4	40
vůz sena roku 1776	2			2	20
klisna	25			27	50
strych žita	2	30		2	75
strych ovsa	1	20		1	54
pluh opotřebovaný	1	30		1	65
dvoje brány opotřebov.	1	30		1	65

*strych = 0,936 hl

Věna a podíly zapsané v „knize o chalupách“

jméno hospodáře	výměra strychů	pozem věrtel	podíl připán	kop	gr	pen.
R. 1717 Grunt Václava Melichny Dobříčkov	47	2	Barboře sestře	32	-	6
R. 1766 Grunt Jakuba Pajana z Dobříčkova	?	?	matce vdově Václavu, Jakubovi, Pavlovi, Anně, Kateřině sourozencům každému	29	23	3
R. 1766 Grunt Františka Burdy z Dobříčkova	30		Vojtěch, Jiří, Václav synové každému	16	7	-

Porovnávací tabulka pro posouzení hodnoty grošů a tehdejších zlatých.

Peníz	groš bílý	gr. malý	peníz bílý	peníz malý	tolarů	krejc.	zlatých
kopa míšeň	30	60	210	420	1	70	1 zl. 10 kr.
kopa česká	60	120	420	840	2	140	2 zl. 20 kr.
groš bílý	1	2	7	-	-	3.66	-
groš malý	-	1	-	7	-	1.833	--
Tolar	-	-	-	-	1	70	1 zl. 10 kr.
Zlatý	-	-	-	-	-	60	1 zl.

Zmínili jsme se již dříve, že se poměr poddaného lidu k vrchnostem po bělohorské bitvě zhoršil. Vrchnostenská práva neměla mezí, poddaný lid zastání. Rychtáři a konšelé byli spíše orgány vrchností nežli úředníky obce. Utužování poddanských poměrů způsobilo, že na vrchnost přešla již dávno některá práva, náležející králi. Z těch dlužno se zejména dotknouti soudnictví.

Víme již, že vrchnosti svěřena byla konečně kromě nižší pravomoci i pravomoc vyšší, tzv. hrdelní.

Této moci, kterou vykonávala vrchnost nad poddanými říkalo se patrimoniální soudnictví. To bylo důležité právo, které se však při nemožnosti dovolání vyšší ochrany muselo zvrhnouti ke škodě poddaných.

Libovolné konání hrdelní pravomoci přece však neuniklo pozornosti vlád a tak patent císaře Josefa I. z 22. července 1705 bylo vykonávání tohoto práva většinou vrchností zabráněno. Vrchnostenským soudům zůstala pouze povinnost spolupůsobiti při stíhání zločince a kromě toho civilní soudní pravomoc nad poddanými ve věcech sporných a nesporných a konečně i reálná jurisdikce nad domy a pozemky, o nichž vedeny vrchnostenské urbáře nebo pozemkové knihy.

Ale teprve císař Josef II. podrobil vrchnostenské (patrimoniální) soudnictví státním předpisům. Vrchnostenská soudní pravomoc rozdělena a nařízeno, že záležitosti knihovní, soudy ve věcech nesporných, ve věcech sporných však, pokud jde o urážky na cti, přináležejí do působnosti hospodářských úřadů vrchnostenských (Wirtschaftsamt), všecko ostatní konání civilní soudní moci nad poddanými svěřeno na každém panství justiciárovi (právomocníkovi).

Justiciar byl právník zkoušený vrchním appellačním soudem. Úřad, jenž mu byl svěřen, nazýval se místní soud (Ortsgericht).

Jelikož to byl úřad vrchnostenský, byl justiciar jmenován a placen vrchností. Té náležel výnos soudních tax a právo bdíti nad povinnostmi justiciára, ale vměšovati se do soudního řízení, působiti na rozhodování sporů nebo na nalezení práva, bylo vrchnosti zakázáno.

V této příčině náležel justiciar dohledu královského guberniálního krajského soudu. Aby se ušetřilo nákladu správního, směl justiciar zastávati také vrchnostenský úřad hospodářský. Tím stával se ovšem na vrchnosti závislejším a na jeho soudcovskou činnost to nemohlo míti prospěšný vliv.

Poddaní než podávali žalobu místnímu soudu, byli povinni nejdříve přednésti svou žalobu hospodářskému úřadu (vrchnímu), aby se pokusil o narovnání.

Z rozsudku místního soudu připouštělo se odvolání k soudu apelačnímu. Kromě toho navraceno bylo poddaným žalobné právo i proti vrchnosti, jež jim bylo skoro tři sta let upíráno.

Jako kde jinde, byla i na jemništském panství právní činnost rozdělena dvěma úřadům a to : hospodářskému úřadu a místnímu soudu. Oba úřady měla svá sídla v Jemništích. Činnost každého obráží se v jeho knihách a protokolech.

Hospodářský úřad jemništského panství

Byl ve své podstatě rozdělen na správu a důchod, bděl netoliko nad obhospodařováním vrchnostenských pozemků, nýbrž dohlížel i na hospodářský život veškerých poddaných.

Správa měla v přehledu veškeré změny poddanských usedlostí a proto používala různých knih, např. „knihu o chalupách“, fassovní kniha obce katastrní Postupické, gruntovní knihy, sepisy závad a robot, knihy o desátcích, rejstříky o obilí kontribučních špejcharů, knihu o vrchnostenských a úředních nařízeních a jiné. Do jiných knih zapisovány soudní záležitosti ve věcech nesporných a ve věcech sporných, pokud tyto jednaly o dluzích a urážkách na cti mezi poddanými.

Důchod používal knih účetních vzhledem k hospodaření na vrchnostenských pozemcích a konečně knihy, kde poznamenány poddanými zaplacené činže, vrchnostenské dávky a poplatky, berně a pokuty za trestné činy, pokud se o nich vyslovila hospodářská správa.

Místní soud jemništského panství

Ve své dvojí činnosti, soudní a politické, používal rovněž příslušných knih a protokolů : podacího protokolu v záležitostech politických, podacího protokolu v záležitostech soudních, rejstříku soudních tax a jiných.

Jeden obor hospodářského úřadu poznali jsme při pročítání „knihy o chalupách“. A poněvadž jeho veškerá působnost byla tak bohatá a pestrá, že i v dalších částech této kapitoly musíme se jí dotknouti, povšimněme si prozatím jeho úlohy o narovnávání mezi věřiteli a dlužníky.

Velké zaneprázdnění nastalo hospodářskému úřadu v l. 1793–1794 uspokojením věřitelů papírnického mistra Františka Geislera z Postupic.

Josef Antonín Heller, mistr papírník z Altenberku blíž Jihlavy, půjčil Františku Geislerovi mistru papírníku v Postupicích 175 zl. Pohledávku neobdržel. Jeho syn Josef Benedikt Heller, rovněž papírník, byl však rozhodněji a nemoha patrně nic od Geislera obdržeti po dobrém, vymáhal oněch 175 zl. u úřadu v Jemništích. Nebylo to však snadné. Přihlásil-li se první věřitel, přihlásili se i ostatní a tak se ze zápisů dovídáme, komu a mnoho-li byl František Geisler dlužen.

Jan Bril, bednář z Postupic předložil kvitanci na pět zlatých, které jsem za dluh za postupickým papírníkem Františkem Geislerem z jemništského slavného úřadu náležitě v hotovosti obdržel.

V Jemništích dne 5.máje 1794

František Bauer z Postupic potvrzuje příjem 247 zl. a Mojžíš Frank 816 zl. Své věřitele našel Geisler i v okolí. Josefa Švimberského kováře z Nové Vsi, Magdalénu Štolbovou z Milovanic, Františka Jíšu ze Sušice, Bedřicha Roubička z Popovic, Annu Zavřelovou z Jankova a jinde.

Že i v tomto oboru byl mistrem, dosvědčuje to, že věřitelů bylo 37 s úhrnnými pohledávkami na 2.466 zl. 50 kr. a že mezi věřiteli byli i jeho podřízení, papírníční pomocníci z Postupic : Václav Švimberský 53 zl., Josef Průcha 62 zl., Jakub Polzer 32 zl. a Josef Pokorný 74 zl. 19 kr. Všichni byli uspokojeni, poněvadž důchod vyplácel penězi, za něž ještě roku 1794 koupil od Františka Geislera papírnu, aby na jejím místě byla vystavěna továrna. Tak poslední papírník postupický skončil neslavnou působností dlužníka.

Poddaní jemnišťské vrchnosti měli, jak jsme již seznali a jak ještě seznáme, nepopíratelně těžké povinnosti. Vrchnost se ani nesnažila tyto povinnosti nějak mírniti. Tyto další poznámky jsou naopak svědectvím toho, že když tyto povinnosti r. 1848 a 1849 byli zrušeny, vrchnost až přehnanou přísností hleděla si ztrátu, zrušením roboty způsobenou nahraditi jinak. Proto snad jsou pokuty, jež uvaluje na lesní pých, tak veliké. V pokladní knize důchodu jemnišťského panství z r. 1850 jsou zapsány tyto pokuty :

Michálek, lesní pokuty 1 zl., Klaudys 1 zl. 35 kr., František Strnad 10 zl. 1 kr., Antonín Kuthan 1 zl. 30 kr., Václav Vodička 4 zl. 50 kr., Kubát polní pokuta 1 zl., Zika z čp. 64 lesní pokuty 1 zl. 15 kr., Jan Havlík 1 zl., Václav Střelka 1 zl., Josef Benák čp. 82 - 1 zl., Jan Strnad čp. 63 - 6 zl., Josef Maršík z čp.26 - 6 zl. 15 kr., Josef Jiša čp.27 - 2 zl. a mnozí jiní. Uvážíme-li tehdejší cenu peněz, byla pokuta veliká.

V téže knize se dočítáme i toho, jak byla asi ceněna robota. Za zrušenou robotu (pojednání o ní v další části) zaplatil :

Jan Roubíček ze Lhoty čp.1 - 1.380 zl., Pavel Škvor ze Lhoty čp.6 - 1.282 zl.,
Březina z Dobříčkova za robotu a pivo 1.396 zl., Jan Škvor z Dobříčkova čp. 10 690 zl.,
Jan Žížala z Vokrouhlice čp. 2 - 1.082 zl., Matěj Žížala z Vokrouhlice čp.8 - 1.280 zl., Jiří Schimek z Vokrouhlice čp.11 - 1.334 zl.,
Jan Šimek z Věřic čp.6 a 7 - 2.760 zl., Jan Ottl z Jezera 1.000 zl., Jan Hocek z Bejkovic čp.4 - 690 zl., Josef Frk ze Struhařova 307 zl., Jan Dráb ze Struhařova čp.15 - 520 zl., a Matěj Strnad čp.17 - 510 zl.,
z Bořeňovic Václav Cacák 430 zl., Václav Frk z čp.13 - 980 zl., Jan Matoušek čp.19 - 1.280zl. a Jan Holík 500 zl.
Z Milovanic Jan Hruška čp.12 - 393 zl. 49 kr., Václav Papež čp.10 - 273 zl. 15 kr., Maceška čp.11 - 296 zl. 24 kr.,
z Popovic Josef Hruška čp.28 - 1.830 zl., šenkýř Hrbek na Nechybě platil za činži a pivo 196 zl. 53 kr. a ředitel továrny Otto za dva centy pšenice 13 zl. 20 kr.

Avšak i činnost místního soudu je pestrá

Václav Tábořský z Postupic dává si r. 1803 protokolovat výpověď kapitálu 35 zl. a platí 10 kr. poplatku čili taxy. Jan Paur (ledabylý písař píše místy Bauer, místy Pauer a jinde opět Paur) z Postupic platí 1 zl. 10 kr. za protokolování zatímní smlouvy a 1 zl. 10 kr. za vyhotovení hlavní smlouvy.

Nota za prodanou krávu věžnického sedláka Beránka v ceně 15 zl. 23 kr., oceněna je židu Roubíčkově z Popovic spolu s protokolem na 1 zl. 18 kr., Jan Žížala z Postupic platí za soudní smír, vyhotovení taxy z 2.000 zl. a od psaní 2 zl. 47 kr. Magdalena Vodičková z Postupic za

odhad, protokol, výnos, zapsání a od napsání 78 kr. Jan Beránek za protokolování žádosti, za výnos a od psaní 20 kr.

Soudními vyrovnávanými byl místní soud v Jemništích až přetížen.

Zdá se jako by se poddaní za časů roboty utěšovali vzájemnými spory.

Mojžíš Frank z Postupic platí za vyrovnání s Josefem Vobeckým ze Sušice 1 zl.

Václav Babánek z Postupic za vyrovnání s Josefem Vobeckým ze Sušice 1 zl.

Matěj Petr z Milovanic platí za vyrovnání s Josefem Vobeckým ze Sušice 1 zl.

Mojžíš Frank z Postupic platí za povol. exekuce na Jana Holíka z Bořeňovic 1 zl.

Mojžíš Frank z Postupic platí za pov. exekuce na Martina Řihu z Bořeňovic 1 zl.

Mojžíš Frank z Postupic platí za pov. exekuce na Martina Řihu z Bořeňovic 1 zl.

(následuje vyrovnání Mojžíše Franka s 16 různými osobami : placeno 16 kr.)

Projednávání pozůstalostních řízení je rovněž několik :

Jan Bauer, Hocek, Vodička, Václav Dvořák, Josef Zika, Josef Vendera, Kateřina Roubíčková všichni z Postupic.

Tak uplynul rok 1803 - 1804 v čilém ruchu sporů a vyrovnání. Ani pozdější léta nejsou klidnější. Roku 1812 platil na soudních taxách nejvíce Paur z Postupic 90 zl. 26 kr.

Roku 1813 platil na soudních taxách Doležal Vokrouhlice 25 zl. Roku 1814 platil na soudních taxách Pauer z Postupic 55 zl. 15 kr. Roku 1816 platil na soudních taxách Matěj Kubát 28 zl. 15 kr. Že by kdo platil v budoucnu za rok více než Paur v r. 1812, toho jsme se nedočetli.

Roku 1824 zaměstnán je soud žalobou Alžběty Morávkové, roz. Cacákové, na jejího bratra Josefa Cacáka, o vyplacení věna. Předvolání byli na 5.března. O výsledek však nevíme. Soudní dražba hospody Jana Vendery čp.42 v Postupicích vynesla 2.000 zl. a koupil jí Josef Kaňkovský.

V podacím protokolu místního soudu v Jemništích ve věcech politických z r. 1842 jsou kromě jiných všeobecných tyto stručné záznamy :

číslo 648. Předkládá se hlášení, co dosud bylo vykonáno pro zřízení postupického (nového) hřbitova.

číslo 714. z 4.listopadu Chotýšanský úřad zasílá na číslo 682 z r. 1842 zdejšímu panství zákonitý průkaz (legalen Berveis) o poddanství Vojtěcha Machnera.

číslo 717. z 5.list. Benešovský Magistrát žádá o propuštění z poddanství Kateřiny Pavlátové z Postupic č. 33 ku sňatku s tamním pekařem Antonínem Storchem.

číslo 719. z 8.list. Frant. Ziegler ze Lhoty Veselky, panství vlašimské č.11 blíže jemništského mlýna, stěžuje si na jemništského mlynáře Josefa Škardu pro poranění svého 12ti letého syna, způsobené zbitím, následkem čehož syn na levou nohu kulhá.

číslo 761. z 24.list. Protokol stížnost postupického Vojtěcha Nikodéma na postupického Josefa Frka, Jana Lichtenberka, Josefa Reitera, Josefa Lasáka a Josefa Kučery pro poranění způsobené bitím.

číslo 765. z 26.list. Povolení zdejšímu poddanému Emanuelu Matouškovi z Bořeňovic k vyučení se řemeslu krejčovskému u postupického krejčího Jana Beránka.

Konečně poznámka :

číslo 808. „postupický učitel předkládá seznam mládeže, která školu a opakovací vyučování nedbale navštěvuje. Připomíná, že tehdejší dorost nedbal příliš o dary osvícení. Když nová doba podřídila soudnictví státním předpisům, ujaly se dosavadního působení místních soudů nově organizované státní okresní politické úřady a okresní soudy.

Platu měl ředitel úřadu r. 1849 - 1.240 zl., justiciar 250 zl., I.písař 130 zl., II. písař 125 zl. a úřední sluha 50 zl. ročně. Výměru deputátu jenž pozůstával ze pšenice, žita, ječmene, hrachu, soli, dříví a bytu, jsme nenalezli.

Článkem 4. patentu ze dne 9.června 1788, kterým bylo nařízeno zakládání kontribučních špejcharů jako povinné, bylo ustanoveno, aby každý poddaný, který má ornou půdu ze čtyř druhů obilí : pšenice, žita, ječmene a ovsy, třetí díl toho čeho jinak na zimní a letní setbu v zrní každého roku potřebuje, odvedl na sýpku obecní a aby tak učinil po 3 léta za sebou jdoucí, by za ten čas na každém panství, shromáždila se taková zásoba obilí, jaké jest potřebí k jednorozhodnutí setbě letní i zimní.

Pro rozlehlost jemništského panství založeny byly v jeho obvodě čtyři kontribuční špejchary a přikázány vždy určitým vsím.

I. špejchar Lhotský (stojící dosud u nádraží Postupice) určen byl pro žito a ječmen ze

vsí Bořeňovice, Bejkovice, Struhařov, Dobříčkov, Skalice, Vokrouhlice, Věřice, Jezero, Jemniště, Lísek a Roub. Lhota

II. špejchar Struhařovský určen pro oves z těchže vsí (pšenice se tehdy na poddanských usedlostech v naší krajině nepěstovala)

III. špejchar Buchovský určen pro žito, ječmen a oves ze vsí : Milovanice, Holčovice a Čelivo

IV. špejchar Popovický určen pro žito, ječmen a oves ze vsí : Popovice, Kondratice, Věžničky, Kamenná Lhota, Mladovice, Vojslavice.

Špejchar lhotský

pokračování zleva

usedlost		žito		ječmen		Usedlost		Žito		Ječmen	
čp.	ves	měř.	máz.	měř.	máz.	čp.	Ves	měř.	máz.	měř.	máz.
2	Bořeňovice	2		2		1	Skalice	3		3	
4	Bořeňovice	2		4		5	Skalice	6		10	
7	Bořeňovice	2		2		6	Skalice	3	4	2	
9	Bořeňovice	2				1	Vokrouhlice	2			
12	Bořeňovice	2				2	Vokrouhlice	8		8	2
16	Bořeňovice	2		4		3	Vokrouhlice	6		8	
22	Bořeňovice	3		10		7	Vokrouhlice	4		4	
23	Bořeňovice	1		5		8	Vokrouhlice	4		2	
11	Bejkovice	3		6		12	Vokrouhlice	3		6	
12	Bejkovice	3		4		5	Věřice	4		8	
13	Bejkovice	5		7		9	Věřice	3		3	
14	Bejkovice	4		11	3	10	Věřice	4		6	
20	Bejkovice	3		5		8	Jezero	3		4	
2	Struhařov	2				3	Jemniště	4		5	
10	Struhařov	4	4	6		4	Jemniště	3		3	
14	Struhařov	1		5		9	Jemniště	6		7	
15	Struhařov	3		3		10	Jemniště	3		4	
17	Struhařov	4	3	2		2	Lísek	2		2	
19	Struhařov	6		5		3	Lísek	3		2	
1	Dobříčkov	10		19		4	Lísek	3		2	
3	Dobříčkov	4				1	Lhota	18		10	
4	Dobříčkov	12		14		2	Lhota	5		5	
6	Dobříčkov	8		8		3	Lhota	2		3	
8	Dobříčkov	7		8		6	Lhota	8		6	
9	Dobříčkov	9		9		7	Lhota	4		3	
10	Dobříčkov	5				10	Lhota	2			

pokračování vpravo nahoře

Špejchar struhařovský

Špejchar buchovský

usedlost		oves		usedlost		oves		žito		ječmen	
čp.	ves	měř.	máz.	čp.	ves	měř.	máz.	měř.		měř.	
2	Bořeňovice	2		2	Milovanice	4					
4	Bořeňovice	6		3	Milovanice	4					
6	Bořeňovice	10		4	Milovanice	3					
10	Bořeňovice	6		5	Milovanice	3					
12	Bořeňovice	4		6	Milovanice	5					
19	Bořeňovice	10		7	Milovanice	3					
22	Bořeňovice	10		8	Milovanice	3					
23	Bořeňovice	6		10	Milovanice	3					
11	Bejkovice	8		11	Milovanice	3					
12	Bejkovice	3		12	Milovanice	34		12		8	
13	Bejkovice	18		16	Milovanice	3		-		-	
14	Bejkovice	18		1	Holčovice	17		6		5	
20	Bejkovice	12		3	Holčovice	4		3		2	
2	Struhařov	1		4	Holčovice	6		3		-	
10	Struhařov	8		5	Holčovice	11		5		4	
12	Struhařov	1		6	Holčovice	4		3		3	
15	Struhařov	9		7	Holčovice	1		-		-	
17	Struhařov	8		2	Čelivo	16		16		10	
19	Struhařov	16		5	Čelivo	9		6		3	
1	Dobříčkov	36		6	Čelivo	21		10		8	
4	Dobříčkov	17		9	Čelivo	19		9		10	
6	Dobříčkov	24		10	Čelivo	6		9		2	
8	Dobříčkov	11		12	Čelivo	9		8		4	
9	Dobříčkov	21		14	Čelivo	18		5		2	
10	Dobříčkov	4		16	Čelivo	9		8		5	

Pokrač. na str. 113

1	Skalice	12
2	Skalice	6
5	Skalice	13
6	Skalice	16
2	Vokrouhlice	26
3	Vokrouhlice	21
4	Vokrouhlice	9
12	Vokrouhlice	4
1	Věřice	4
5	Věřice	2
9	Věřice	8
10	Věřice	4
7	Jezero	14
8	Jezero	2
10	Jezero	2
3	Jemniště	6
4	Jemniště	6
9	Jemniště	7
10	Jemniště	5
14	Jemniště	4
15	Jemniště	2
2	Lísek	4
3	Lísek	2
4	Lísek	5
6	Lhota	10

Špejchar popovický						
usedlost		oves		žito		ječmen
čp.	Ves	měř.	máz.	měř.	měř.	.
3	Popovice	3		2	1	
4	Popovice	4		2	2	
10	Popovice	4		2	1	
11	Popovice	3		2	1	
12	Popovice	-		1	-	
15	Popovice	2		1	-	
16	Popovice	1		-	-	
17	Popovice	1		1	-	
6	Popovice	-		2	-	
7	Popovice	2		-	-	
18	Popovice	1		1	-	
21	Popovice	3		2	1	
22	Popovice	4		-	2	
23	Popovice	-		1	-	
24	Popovice	9		2	1	
26	Popovice	10		2	2	
27	Popovice	4		2	1	
28	Popovice	8		2	1	
29	Popovice	4		2	2	
30	Popovice	4		2	1	
1	Kondratice	2		-	-	
2	Kondratice	2		-	1	
3	Kondratice	4		1	1	
4	Kondratice	2		1	-	
1	Věžničky	2		1	-	
3	Věžničky	10		2	2	
5	Věžničky	-		2	-	
4	Kamen.Lhota	3		2	1	
5	Kamen.Lhota	6		2	2	
1	Mladovice	4		2	1	
3	Mladovice	4		2	1	
7	Mladovice	4		2	1	
10	Mladovice	2		-	-	
1	Vojslavice	4		2	1	
6	Vojslavice	4		2	1	
8	Vojslavice	4		2	1	

Správce těchto špejcharů byl hospodářský úřad Jemniště, (úředník zvaný kontribuční) z jehož rejstříku o obilí kontribučních špejcharů pro rok 1803 se dočítáme mnoho-li která poddanská usedlost toho roku složila obilí (obilí měřeno na měřice tj.0.615 hl a dělila se na 16 mázlíků).

Z obilí které jako přebytek bylo prodáno, povstaly pak kontribučenské obilní fondy peněžní.

Po zrušení patrimoniálních úřadů r.1848 převzali správu těchto fondů peněžních úřadové berní a správa sýpek byla přenesena na zvláštní výbory z účastníků zvolené.

Po zavedení samosprávy vydala vláda fondy peněžní do samosprávy účastníků s tím, že též sýpky obilní se přemění na fondy peněžité. Rozdělení peníze mezi podílníky bylo však zakázáno.

Podílníkem fondu byl každý držitel usedlosti neb i jejího dílce, která byla svého času obilí povinna na špejchar sypati.

Ze zrušených sýpek obilních povstaly zemským zákonem z 9.července 1863 záložny dle počtu panství. Roku 1882 sloučeny fondy dle okresů a tím vznikly okresní hospodářské

záložny, jež mají právo přijímati vklady. Záložna Jemništská odevzdala Okresní hospodářské záložně v Benešově podílů za 10.927 zl. 4 kr.

Program vyvazovací akce, tohoto velkolepého zjevu sociálně – politického zákonodárství XIX. století stanoven byl v 11 člancích patentu ze dne 7.září 1848. Jak již řečeno, utvořeny byly v Čechách kromě zemské, také okresní vyvazovací komise.

Jemništské panství náleželo do obvodu Okresní vyvazovací komise ve Vlašimi, tu částečně zastoupila komise v Táboře. Některé závady zrušeny byly bezplatně, za jiné bylo třeba dáti náhrady čili bylo je třeba vykoupiti. Proto i my rozdělíme je podle toho výkonu na dvě skupiny, a budeme se nejprve závadami, zrušenými bezplatně.

V tomto případě jednalo se v Postupicích o úkony, jež zatěžovali držebnosti rustikální, čili takové, které byly zde dávno poddanské nebo na poddanské půdě vznikly. Byla to tzv.“svatojánská robota pěší“ a „gruntovní činže“.

Dle „sepisu všech nemovitostí, na kterých záležely jen závady bezplatně zrušené, obce Postupice, byly to následující držebnosti : “

číslo domu	Jméno	znamená grunto- vní držebnosti	oukony ježto zrušeny jsou bezplatně dle jména dni dle jména zl. kr.				
19	Dejmek Antonín	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	35
21	Borgan Josef	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	35
22	Maštálka Josef	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	30
28	Kladiva Vojtěch	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	35
30	Bucek František	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	-
38	Bucek Václav	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	-
58	Skrčený (?) František	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	35
60	Petr František	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	-
80	Klaudius Jan	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	-
82	Hovorka Jan Benák Jos.	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	-
83	Beránek Matěj	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	-
84	Kovář Karel	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	-
85	Koukal Josef	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	-
86	Mootz Anton	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	-
90	Sysel Josef	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	-
104	Beránek Jan	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	-
118	Hovorka Jan	rust.dom.bez p.*	s. r. pěší*	3	gr. čin.*	-	35

*rustikální domky bez polí

*svatojánská robota pěší od sv.Jana Křtitele do sv.Václava, *gruntovní činže

Tato domkářská robota ročních 51 dní pěších, jakož i všechna při této městské obci pozůstalá podružická robota (robota nájemníků) se dle § 5.vys. minist. nař. od 27.června 1849, gruntov-ní činže však nemaje právního důvodu, se na základě zemských politických zákonů, jako bezplatně vyzdvižená prohlašuje.

Od c.k. tábořské okresní komise na vyvázání gruntů dne 31.října 1850.

(podpisy)

O podružické robotě (robota podruhů) nenalezli jsme zápisů. Není nám tedy možno zjistiti, kteří podruzi tehdy v Postupicích bydleli a jak veliká byla jejich robota, (zdá se však, že uvedená poznámka jest pouze formální).

Daleko obsáhlejší jsou seznamy robot naturálních (dominikálních) a přehledy prací a dávek, jež bylo třeba vykoupiti.

Předně to bylo právo předkupní, jež si vrchnost vždycky vyhrazovala, za druhé emfyteutická činže, nápomocná práce za mzdu na povolání vrchnosti, odebírání piva, různé zvláštní povinnosti na prospěch vrchnosti jako: krmení mysliveckých psů, a konečně pěší, ruční a potažní robota.

Seznam všech prací naturálních

roboty dominikální, ježto jsou sice výkupny za něchžto sluší dáti mírnou náhradu (domky dominikální tj. takové, které stojí na bývalé půdě dominikální čili vrchnostenské)

Ve výkazech použité zkratky znamenají :

e.č. – emfyteutická činže, **n.p.** – nápomocná práce za mzdu na povolání vrchnosti **p.r.** – pěší roboty, **pr.př.** – právo předkupu, **r.p.** – roboty potažní, **r.r.** – roboty ruční, **d.d.** – dominikální domek

čp.	jméno	způsob držeb	způsob práce naturální	roč. dnů	čp.	jméno	způsob držeb	způsob práce naturální	roč. dnů
4	Jiroušek Jakub	d.d.	p.r.	3	76	Kaučký Martin	d.d.	n.p.	-
5	Valter Anton	d.d.	n.p.	-	77	Brejla Jan	d.d.	n.p.	-
48	Vitáček Václav	d.d.	n.p.	-	78	Štrelka Václav	d.d.	n.p.	-
49	Štolba Matěj	d.d.	p.r.	3	91	Žízala Anton	d.d.	n.p.	-
50	Vobecký Josef (?)	d.d.	p.r.	3	92	Čermák Frant.	d.d.	n.p.	-
52	Rezek Josef	d.d.	n.p.	-	93	Jahoda Frant.	d.d.	n.p.	-
54	Nikodým Vojt.	d.d.	n.p.	-	94	Srb Pavel	d.d.	n.p.	-
56	Jahoda Matěj	d.d.	n.p.	-	95	Slanina Jan	d.d.	n.p.	-
57	Frk Jan	d.d.	n.p.	-	96	Červenka Jan	d.d.	n.p.	-
55	Cacák Matěj	d.d.	n.p.	-	97	Vosátka Jan	d.d.	n.p.	-
59	Šubrt Václav	d.d.	n.p.	-	98	Průcha Frant.	d.d.	n.p.	-
62	Kubát Matěj	d.d.	n.p.	-	99	Šmerha Frant. (?)	d.d.	n.p.	-
63	Wiener Jakub	d.d.	n.p.	-	100	Brunner Matěj *	d.d.	n.p.	-
64	Kučera Josef	d.d.	n.p.	-	102	Zelenka Frant.	d.d.	n.p.	-
65	Zeman Josef	d.d.	n.p.	-	105	Petr Josef	d.d.	n.p.	-
66	Soukup Frant.	d.d.	n.p.	-	106	Koukal Josef	d.d.	n.p.	-
67	Černý Martin	d.d.	n.p.	-	107	Mrkvička Josef	d.d.	n.p.	-
68	Koukal Josef	d.d.	n.p.	-	112	Jíša Jan	d.d.	n.p.	-
69	Soukup Václ.	d.d.	n.p.	-	113	Vobecký Jan	d.d.	n.p.	-
70	Vobecký Jos.	d.d.	n.p.	-	114	Veselý Jan	d.d.	n.p.	-
71	Kadeřábek Vác.	d.d.	n.p.	-	115	Vacek Frant.	d.d.	n.p.	-
72	Váňa Josef	d.d.	n.p.	-	117	Straňák Frant.	d.d.	n.p.	-
73	Kopecký Jan	d.d.	n.p.	-	119	Morávek Čeněk	d.d.	n.p.	-
74	Průcha Josef	d.d.	n.p.	-	120	Řezníček Václ.	d.d.	n.p.	-
75	Maršík Josef	d.d.	n.p.	-					

*má býti č. 101

38 dnů pěší roboty se dle § 67 vys. minis. nař. od 27.června 1849 a nápomocný práce za mzdy dle § 5. téhož nařízení bezplatně vyzdvihuje, za druhých 13 dnů (z č. domu 120) této roboty však vyjednána roční celnice od 1 zl. 5 kr. stříbra až do budoucího vykoupení gruntů platiti musí se. Od c.k. tábořské okresní komise na vyvázání gruntů dne 31.října 1850.

Známí vrchnostenští úředníci hospodářští až do vyzdvižení roboty.

roku	Úřad	jméno	roku	úřad	Jméno
1730	Ředitel	Sobelický Ignác	1778	administrátor	Holliker Frant.
1741	Obroční	Čeněk Anton	1780	kancelista	Hujer Josef
1745	Hejtman	Weisenreger Ignác	1781	Správce	Hečina Josef
1745	Důchodní	Grünberger J A	1782	Správce	Hujer Josef
1749	Hejtman	Krombholz Jan J	1802	Správce	Kubeš Josef
1749	Důchodní	Grünberger J A	1803	inspektor	Poeschl
1769	Ředitel	Dvořák V. Frant.	1831	důchodní	Seidel Václav
1769	Důchodní	Maschat Matouš	1854	důchodní	Neubert Karel

Podotknouti dlužno, že prací hospodářských úředníků, zejména kancelářskou, pověřováni byli úředníci místního soudu.

rok	funkce	jméno	rok	funkce	jméno
1800	justiciar	Vavřinec Zeidler	1829	ředitel	Ernest Schmid
	aktuar	Josef Stanka		justiciar	Karel Feder
1803	správce	Matouš Maschat		aktuar	Josef Volf
1819	písař	Václav Papírník		sluha	Václav Matoušek
1820	správce	Matouš Maschat		písař	Anton Mootz
	justiciar	? Czulik	1832	sekretář	František Schmid
	písař	Václav Papírník	1839	aktuar	? Veselý
1822	justiciar	? Stach	1840	justiciar	Karel Feder
1824	správce	František Majer		aktuar	Jan Paur
	justiciar	? Rappus	1843	justiciar	Karel Feder
1827	justiciar	Vavřinec Zeidler		aktuar	Josef Volf
1828	správce	? Rokyta	1844	ředitel	František Heisler
	Justiciar	Vavřinec Zeidler	1849	I. písař	Paur
	Aktuar	? Grabánek		II. písař	Uresely

Tabelární přehled veškerých výkupných prací a dávek v obci Postupicích

(vysvětlení zkratk na předchozí straně)

čís. pop	Jméno	název				jistina		Stará	
		nezáplatně		záplatně		náhradní		Kontribuce	
		zruš. břemen gruntovních				zl.	kr.	zl.	kr.
		roboty	plat	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.
3	Kaňkovský Jan *	hosпода pr.př.	e.č.	30	16	133	25	3	18 ^{1/4}
4	Jiroušek Jakub	3 dny r.r.pr.př.	e.č.	1	-	5	20	-	-
5	Walter Anton	pr.př. n.p.	e.č.	1	-	5	20	-	-
15	Bryl Jan	pr.př.	e.č.	-	42	3	45	-	4 ^{3/4}
18	Křepelka Mat.	pr. př.	e.č.	2	30	4	30	-	39 ^{3/4}
19	Dejmek Anton	pr. př.	e.č.	2	22	15	35	-	17
23	Kolařík Josef	pr. př.	e.č.	1	45	9	55	-	2 ^{1/4}
24	Pavlát Jan	pr. př.	e.č.	1	52	4	30	30	24 ^{3/4}
48	Zoubek Vojtěch	n. p.	e.č.	1	-	5	20	-	-
49	Štolba Václ. nyní Mat.	3 dny r.r.pr.př.	e.č.	1	-	5	20	-	-
50	Nestával Jakub	13 dní r.r.	e.č.	1	30	-	-	-	-
51	Paur Josef a Kateřina *	mlýn pr. př.	e.č.	-	-	-	-	-	42 ^{2/4}
52	Rezek Jan	n. p.	e.č.	2	-	10	40	-	-
53	Cíz Anton	pr. př.	e.č.	2	-	14	25	-	13 ^{1/4}
54	Nikodým Vojtěch	n. p.	e.č.	2	-	14	15	-	5 ^{1/4}
55	Cacák Matěj	n. p.	e.č.	2	-	11	25	-	2 ^{3/4}
56	Pospíšil Josef	n. p.	e.č.	2	-	10	40	-	-
	Jahoda Jan	n. p.							
57	Frk Jan	n. p.	e.č.	4	-	21	20	-	-
59	Šubrt Václav	n. p.	e.č.	4	-	21	20	-	-

čís. pop	Jméno	Název				jistina		Stará	
		nezáplatně	záplatně			náhradní		Kontribuce	
		zruš. břemen roboty	zruš. břemen plat	zruš. břemen zl.	zruš. břemen kr.	zruš. břemen zl.	zruš. břemen kr.	zruš. břemen zl.	zruš. břemen kr.
62	Kubát Matěj Nikodém František	n. p.	e.č.	4	-	21	20	-	-
63	Wiener Jakub	pr. př.	e.č.	6	-	32	-	-	-
64	Kučera František	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
65	Zeman Josef	n. p.pr. př.	e.č.	7	-	37	20	-	-
66	Soukup František	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
67	Černý Martin	n. p.	e.č.	6	34	46	50	-	4
68	Koukal František	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
69	Soukup Václav	n. p.	e.č.	4	-	21	20	-	-
70	Vobecký Josef Kadeřábek Václav	n. p.pr. př.	e.č.	6	-	32	-	-	-
71	Váňa Matěj	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
72	Váňa Josef Rozsypalová M.	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
73	Kopecký Jan	n. p.pr. př.	e.č.	6	-	32	-	-	-
74	Průcha Josef	n. p.pr. př.	e.č.	6	-	32	-	-	-
75	Maršík Josef	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
76	Kaucký Martin	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
77	Brejla Jan	3 dny r. r.	e.č.	6	-	32	-	-	-
78	Střelka Václav	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
86	Mootz Anton	-	e.č.	-	-	57	55	-	51 ¹ /4
91	Žížala Antonín	n. p.	e.č.	5	-	26	40	-	-
92	Čermák František	n. p.	e.č.	5	-	26	40	-	-
93	Jahoda František	n. p.	e.č.	5	-	26	40	-	-
96	Červenka Jan	n. p.	e.č.	5	-	26	40	-	-
99	Veselka Jan Šmerhová Marie	n. p.pr. př.	e.č.	6	-	32	40	-	-
96	Srb Pavel	hospoda n. p.	e.č.	5	-	26	40	-	-
95	Slanina Jan	n. p.	e.č.	5	-	26	40	-	-
97	Vosátka Jan	n. p.	e.č.	5	-	26	40	-	-
99	Průcha František	n. p.	e.č.	5	-	26	40	-	-
100	Brunner Matěj (má býti 101)	n. p.	e.č.	5	-	26	40	-	-
102	Zelenka Matěj	n. p.pr. př.	e.č.	6	-	32	-	-	-
105	Petr Josef a Anna	n. p.	e.č.	4	-	21	20	-	-
106	Koukal Josef B	n. p.pr. př.	e.č.	6	-	32	-	-	-
107	Mrkvička Josef	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
108	Kubánek Josef	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
109	Mitýska Jan	-	e.č.	6	-	32	-	-	-
110	Kolářová Kateřina	-	e.č.	6	-	32	-	-	-
112	Jíša František	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
113	Vobecký Jan	n. p.pr. př.	e.č.	6	-	32	-	-	-
114	Veselý Martin	n. p.pr. př.	e.č.	6	-	32	-	-	-
115	Vacek František	n. p.	e.č.	6	-	32	-	-	-
116	Rozum Josef	pr. př.	e.č.	6	-	32	-	-	-
119	Morávek Čeňek	13 dní r. r.	e.č.	1	10	6	15	-	-
120	Řezníček Václ. 13 dní	r. r. po 5 kr.	e.č.	-	-	43	40	-	-
11	Vlach Jan škola louka Obec	pr. př. rybník pr. př.	e.č.	1	26	8	45	-	10 2 ^{3/4}
121	Boháček František Strnad Jan	pr. př. - z pole	e.č.	4	04	25	40	-	8 ^{2/4}

* poznámky : u č.domu 3 odebírání piva a nakládání ledu
u č.domu 51 krmení mysliveckých psů

Náhradní jistina se vypočítala, když se částka záplatně zrušených břemen, přeměnila na cenu v konvenční minci, někdy s přírůžkou 5% a odpočítala se stará kontribuce. Ze zbytku odpočítala se třetina na daně a zbylé dvě třetiny násobily se 20.

Od c.k. vyvazovací komise ve Vlašimi dne 1.dubna 1852.

Gruntovní činže obce postupické placená vrchnosti⁽²²⁹⁾

čp.	Jméno	gruntovní činže		jistina náhradní		čp.	jméno	gruntovní Činže		jistina náhradní	
		zl.	kr.	zl.	kr.			zl.	kr.	zl.	kr.
3	Kaňkovský Jan	2	12	14	40	32	Váňa František	1	12	8	-
6	Frank Rafael	2	30	16	40	33	Pavlát Jan	2	30	16	40
7	Strnad Jan	2	30	16	40	34	Maršík Matěj	-	30	3	20
8	Erns Antonín	2	30	16	40	35	Mrkvička Václ.	2	30	16	40
9	Morávek Josef	2	30	16	40	36	Březina Václav	2	30	16	40
10	Walter Josef nyní František	2	30	16	40	37	Petr Josef	1	15	8	20
15	Bryll Jan	2	30	16	40		Ziková Barbora	-	19	2	05
17	Pícová Kateřina	1	42	11	20	39	Bucek Václav	2	30	16	40
						40	Matoušek Matěj	-	25	2	50
20	Morávek Josef	2	30	16	40	41	Vranický Mart.	2	30	16	40
23	Kolařík Václav	1	40	11	05	42	Kaňkovský Vác	3	42	24	40
24	Pavlát Jan	2	30	16	40	43	Zeman Jan	2	30	16	40
25	Beránek Frant.	2	30	16	40	44	Bucek Antonín	2	11	14	35
26	Bucková Anna	2	30	16	40	45	Nádvorník Jos.	2	59	19	35
27	Jíša Josef	2	18	15	20	46	Straňák Frant.	2	30	16	40
28	Kladiva Josef	-	50	5	30	79	Vodička Jan ?	-	48	5	20
29	Cezemský Josef	2	30	16	40						

Od c.k. tábořské vyvazovací komise za vlašimskou dne 22.října 1850

Při vyvazování čítán byl jeden den ruční roboty za 5 kr., jeden den potahové roboty s dvěma voly 9 3/4 kr. Roboty z rustikálních (ode dávna poddanských) usedlostí byla vyvazována bez náhrady. Se zrušení poddanských dávek a povinností byly však zrušeny i různé dávky, jež vrchnost byla povinna dávatí kostelům, fám a školám. Postupická fara byla a je, jak ještě uvedeme, bohatá a jako taková vrchnostenských poplatků nedostávala (pouze pivo pro faráře a kaplana). Jednalo se pouze o zámeckého kaplana v Jemništích, o tamní kapli a o kostel v Postupicích.

Zrušené poplatky a dávky v ostatních vsích jemnišťské vrchnosti

(Dle vyvazovacích tabulek z r. 1850, v originálu jsou uvedeny všechny obce panství)

Robota					robota				
Dominikální			rustikální		Dominikální			rustikální	
číslo domu	potažní s 2 voly dnů	ruční dnů	číslo domu	ruční dnů	číslo domu	potažní s 2 voly dnů	ruční dnů	číslo domu	ruční dnů
Jemniště					Roubíč. Lhota				
2	-	104	26	13	1	156	13	-	-
3	-	104	-	-	2	-	104	-	-
4	-	78	-	-	3	156	13	-	-
5	-	78	-	-	6	156	13	-	-
9	-	104	-	-	7	-	104	-	-
10	-	130	-	-	9	-	104	-	-
14	-	13	-	-	10	-	104	-	-
15	-	130	-	-	Dobříčkov				
6	-	8	-	-	1	78	14	2	13
12	-	13	-	-	3	156	13	11	13
13	-	3	-	-	4	156	26	12	26
25	-	13	-	-	5	78	6	13	13
Lísek					6	78	?	14	13
1	-	78	6	13	8	78	?	15	13
2	-	78	-	-	9	156	14	17	13
3	-	78	-	-	10	78	-	18	13
4	-	78	-	-	16	78	6 ^{1/2}	20	13
5	-	78	-	-	19	78	14	-	-
Sušice					21	78	6 ^{1/2}	-	-
1	-	13	-	-	22	78	6 ^{1/2}	-	-
Milovanice					Čeliv				
2	78	7	13	26	2	156	13	13	26
3	156	14	14	26	5	156	13	15	13
4	156	14	19	26	6	78	-	19	26
5	156	13	20	13	8	-	104	20	13
6	156	13	21	13	9	78	6 ^{1/2}	21	13
7	156	14	22	13	10	78	-	22	13
8	156	13	23	13	11	156	14	23	13
9	-	130	24	13	12	156	13	25	13
10	156	14	25	13	14	156	14	26	13
11	156	13	27	13	16	-	130	27	13
12	156	13	29	13	28	78	6	-	-
16	156	13	-	-	Struhařov				
26	78	7	-	-	2	-	104	12	3
Holčovice					3	-	104	22	13
1	78	7	2	3	9	-	104	23	26
3	-	104	9	13	10	-	104	24	13
4	78	7	10	13	14	-	104	25	13
5	-	130	11	13	15	78	-	26	13
6	-	130	12	13	16	78	-	27	13
7	-	130	13	13	17	78	-	28	13
8	156	13	15	13	18	-	104	29	13
14	78	7	17	13	19	78	-	33	13
16	78	7	-	-	20	-	104	34	13
Skalice									
1	156	13	-	-					
2	156	13	-	-					
5	156	14	-	-					
6	156	13	-	-					

Zrušené dávky

Komu se ročně vybývalo	účtováno v rak.č.		Úhrnem		jistina výkupná		vyvazeno
	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.	
<u>Postupický kostel</u>							
máslo do svítelnice 50 liber	13	20	13	20	177	50	1.5.1852
<u>Postupická škola</u>							
2 korce pšenice	9	36					
14 korců žita	39	54					
2 korce ječmene	4	54					
2 korce hrachu	5	36					
4 sudy piva	49	46					
10 sáhů měkkého dříví	40	-	148	26	1.999	05	22.3.1852
<u>Jemnišský kostel</u>							
máslo do svítelnice 50 liber	13	20	13	20	177	50	1.4.1852
<u>Jemnišský kaplan</u>							
8 sáhů měkkého dříví	38	24					
1 sáh tvrd. dříví na pečení hostií	5	28	43	52	584	50	1.4.1852
<u>Postupická fara</u>							
pivo pro faráře 7 sudů							
pivo pro kaplana 6 sudů	161	44	161	44	2.156	35	3.7.1852

Ačkoliv působnost vyvazovacích komisí byla velká, nebyly přece veškeré závady z doby poddanské na usedlostech lpící vyvázány.

Takovou závadou byl desátek. Desátek byla dávka, která se odváděla k jistým účelům veřejným, jakožto část hrubého výnosu výroby, většinou hospodářské. Název pochází z toho že dávka ta pravidelně byla vyměřována desátým dílem řečeného výtěžku. Desátek odváděl se nejvíce k církevním účelům. Ke zrušení desátku došlo sice současně se zrušením svazku poddanského v r. 1848, někde však vybíral se dále a teprve konkordátem ze dne 11.května 1855 bylo ustanoveno, že tam, kde posud pozůstává, má býti dále vybírán, kde však byl již zrušen, že má býti přiřčena alespoň nějaká náhrada. Proto zákonem ze dne 11.května 1869 nařízena další vyvazovací akce, jež se zabývala výkupem a výmazem desátku a jiných nezměnitelných naturálních dávek ke kostelům, farám a školám.

Níže jest uvedena vyvazovací tabulka obce postupické farního desátku, vydaná okresním hejtmanstvím v Benešově ze dne 9.srpna 1872. Dle dohodnutí obou stran je počítán jeden korec žita za 4 zl. 48 kr., ovsa za 2 zl. 8 kr. vrchovaté míry. Jistina výkupní činila dvacetinásobek ceny naturálního desátku a jest uveden v každém případě způsob, jakým má býti vývazné splaceno. V některém případě do konce roku 1872, v některých případech do 20 let.

desátek sutý (sypaný)

čís.	co se ročně vybývalo		Účtováno		Cena		jistina výkupní x 20		způsob jakým bude zplaceno	
	Domu	věřtele	Čtvrťce	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.		kr.
3		Žito 3	Žito 2	3	92					do listopadu 1872
		Oves 3	oves 2	1	82	5	74	114	80	
8		Žito -	Žito 2 ½	-	70					do listopadu 1872
		Oves -	Oves 2 ½	-	32 ½	1	2 1/2	20	50	
10		Žito -	Žito 1	-	28					do listopadu 1872
		Oves -	oves 1	-	13	-	41	8	20	
15		Žito 1	Žito 2	1	68					do listopadu 1873
		Oves 1	oves 2	-	78	2	46	49	20	
16		Žito -	Žito 2	-	56					do listopadu 1872
		Oves -	oves 2	-	26	-	82	16	40	
20		Žito 1	Žito -	1	12					do listopadu 1872
		Oves 1	oves -	-	52	1	64	32	80	
22		Žito -	Žito 1	-	28					do listopadu 1872
		Oves -	oves 1	-	13	-	41	8	20	
23		Žito 1	Žito 1	1	40					ve 20leté lhůtě
		Oves -	oves 1	-	13	1	53	30	60	
24		Žito 1	Žito 2	1	68					ve 20leté lhůtě
		Oves 1	oves 2	-	78	2	46	49	20	
25		Žito 1	Žito -	1	12					ve 20leté lhůtě
		Oves 1	oves -	-	52	1	64	32	80	
26		Žito -	Žito 3 ½	-	98					ve 20leté lhůtě
		Oves -	oves 3 ½	-	45 ½	1	43 1/2	28	70	
27		Žito 1	Žito -	1	12					ve 20leté lhůtě
		Oves 1	oves -	-	52	1	64	32	80	
28		Žito -	Žito -	-	-					do listopadu 1872
		Oves 1	oves -	-	52	-	52	10	40	
29		Žito -	Žito 3	-	84					ve 20leté lhůtě
		Oves -	oves 3	-	39	1	23	24	60	
32		Žito -	Žito 1	-	28					do listopadu 1872
		Oves -	oves 1	-	13	-	41	8	20	
33		Žito 2	Žito 1	2	66					ve 20leté lhůtě
		Oves 2	oves 1	1	23 ½	3	89 1/2	77	90	
34		Žito -	Žito 2	-	56					do listopadu 1872
		Oves -	oves 2	-	26	-	82	16	40	
35		Žito -	Žito 2	-	56					do listopadu 1873
		Oves -	Oves 2	-	26	-	88	16	40	
36		Žito 1	Žito -	1	12					do listopadu 1872
		oves 1	Oves -	-	52	1	64	32	80	
40		žito 1	Žito 3 ½	2	10					do listopadu 1873
		oves 2	Oves 1	1	17	3	27	65	40	
42		žito 2	Žito -	2	24					do listopadu 1873
		oves 2	Oves -	1	04	3	26	65	60	
43		žito 1	Žito -	1	12					do listopadu 1873
		oves 1	Oves -	-	52	1	64	32	80	
44		žito 1	Žito -	1	12					do listopadu 1873
		oves 1	Oves -	-	52	1	64	32	80	
45		žito 1	Žito -	1	12					do listopadu 1873
		oves 1	Oves -	-	52	1	64	32	80	
46		žito -	Žito 1	1	28					do listopadu 1873
		oves -	Oves 1	1	13	-	41	8	20	

čís. co se ročně vybývalo			Účtováno		Cena		jistina ýkupní x 20		způsob jakým	
Domu	věrtelce	Čtvrtce	zl.	kr.	zl.	kr.	zl.	kr.	bude zplaceno	
51	žito 3 oves 3	Žito 1 oves 1	3	64	1	69	5	33	106 60	do listopadu 1872
68	žito - oves -	Žito 1 oves 1	1	28	1	13	-	41	8 20	do listopadu 1872
79	žito - oves -	Žito 2 oves 2	-	56	-	26	-	82	16 40	ve 20leté lhůtě
96	žito - oves -	Žito 1 1/2 oves 1 1/2	-	42	19-	½	61-	1/2	12 30	ve 20leté lhůtě
117	žito - oves -	Žito 1 oves 1	-	28	-	13	-	41	8 20	do listopadu 1873
121	žito 1 oves 1	Žito - oves -	1	12		52	1	64	32 80	ve 20leté lhůtě
Čeliv č.p.3	železná kráva*		17-	½	17	1/2			3 50	do listopadu 1872

* Železná kráva byla kráva, jež náležela vlastnictvím kostelu nebo obci, byla však dávana do pachtu občanům, kteří za to platili vlastníkovi určité pachtovné. Poněvadž pachtovné bylo žádáno i když kráva pošla, zvana byla břemena lpící na statku, kde bylo krávy užíváno, železnou kravou, tj. břemenem věčným, trvalým.

Zaměstnání obyvatelstva.

Hospodářství

Počátky hospodářství jsou zahaleny tajemnou rouškou. Jest však jisto, že Slované již záhy byli pokročili v rolnictví. A z těchto zejména Čechové slyneli dovedností a zálibou ve vzdělání země a chovu domácích zvířat. Povoláním Přemysla orače na Libušin trůn a povýšení Boženy na kněžnu svědčí o veliké vážnosti, jaké se stav rolnický v našem národě těšil odedávna. Veliké péče se mu dostalo zejména za Karla IV. Byly však také doby, kdy se polnímu hospodářství vedlo hůře. Náboženské rozmišky proměnily hospodářské nářadí ve smrtící nástroje.

Nové vybudování hospodářských poměrů uvedlo rolnictví v útisk. Nastaly tíživé povinnosti, dobou vzrůstala se různá břemena a šlechta podmanila si selský stav úplně. Nejsmutnější doba nastala koncem třicetileté války. Vlast byla zpustošena a obyvatelstvo značně vyhubeno.

Takové poměry s malými jen změnami trvaly až do panování Josefa II. Za něho zrušeno nevolnictví a na místo těžké roboty nastoupilo mírnější poddanství. Sedlák dán v jakous ochranu úřadů proti vrchnostem. Pozemky byly nově měřeny, určena jejich hodnota a způsob užitkování a dle toho rozvržena daň a jiná břemena.

Zrušením poddanství a vyvazení pozemkových břemen a osobních povinností dostalo se každému obyvateli stejného práva a stejných povinností. Od té chvíle nastalo volné zápolení všech příslušníků stavu rolnického a vlastní vývin hospodářství polního závisel na pokroku té které doby.

Nejstarší známý způsob polního hospodářství v Čechách a tím i v našem kraji bylo hospodářství trojstranné. Na poli pěstovaly se toliko obiloviny, len a konopí. Potřebná píce pro dobytek získávala se na lukách a pastvinách. Dle této soustavy byla veškerá pole osady nebo statku rozdělena na tři stejné díly čily hony. Jeden osíval se ozimem, druhý jaří, na třetím se úhořilo. Co zbylo z výměry zvano obcí⁽²³⁰⁾ a sloužilo ku společnému užitku, nejčastěji za pastviny.

Chov dobytka, důležitá součástka polního hospodářství, byl předním zaměstnáním národa. Koně, skot, ovce, kozy, vepři, drůbež a včely byly vždy nezbytným příslušenstvím statku. Obtížnější dopravní prostředky i poměry válečné vyžadovaly větší chov koní. Dubové a

bukové lesy podporovaly značný chov vepřového dobytka a rozsáhlé pastviny a úhory veliký stav ovcí a koz. Hospodářské nářadí, jehož se používalo, bylo sice účelné, ale velmi jednoduché. Větším dílem si rolník zhotovoval nářadí sám. Z nejstarších dob jsou známy pluhy, lopaty, motyky, brány, srpy, hrábě, cepy, řešeta, později kosy, rýče a pod. Pole měřena na lány, hony, později na kusy a strychy, louky odhadovány dle výnosu sena a otavy na vozy.

„Ves Želichov, chalupa Martina Kachovce nyní Jana Berana :

polí k Milovanicům	3 kusy	5 strychů
k Mladovicům	2 kusy	3 strychy
a v přívratech	2 kusy	3 strychy
činí 7 kusů		11 strychů
<hr/>		
loučného před chalupou a v přívratech na		1 vůz
k Milovanicům		1 vůz
činí		2 vozy ⁽²³¹⁾

Obilí bylo měřeno na strychy a věrtele. Výnos byl úměrný jednoduchému zpracování polí, výnosu úměrné byly i ceny. ⁽²³²⁾ Hmotné postavení rolníka nebylo valné. ⁽²³³⁾ Nejstarší známé číselné udání o hospodářské půdě v Postupicích podává Josefinský katastr.

Fasovní kniha obce katastrní postupické z 22.července 1788. ⁽²³⁴⁾

Pole					louky, zahrady a pastviny				
Výměra		obilní výnos				Výměra		výnos	
		pšenice	žito	Ječmen	oves			seno	otava
jitra	sáhů ²	Měrice				Jitra	sáhů ²	centýře	
400	779	490 3/16	3890 11/16	732 3/16	3774 3/16	196	235	931 88/100	343 44/100

Udání o jednotlivém hospodářství možno posouditi dle výkazu o určení náhrad farnímu úřadu ⁽²³⁵⁾ dle zrušeného desátku a dle rejstříku kontribučního špejcharu. Nutno však uvážiti, že farní hospodářství nebylo zatíženo robotou, což činilo znamenitou položku k jeho prospěchu.

Přibližnou velikost a osevní plochu jednotlivých hospodářství v ostatních vesnicích jemnišťského panství r. 1803 možno posouditi dle kontribučního rejstříku. ⁽²³⁶⁾

Třeba ovšem uvážiti, že každý, poddaný, který měl ornou půdu odvedl na kontribuční špýchar ze všech tří druhů pěstovaných obilovin (žita, ovesa, ječmene) třetí díl toho, čeho jinak potřeboval na zimní a letní setbu každého roku. Tou dobou vzkvétal v Postupicích chov ovcí.

Ovčín nacházející se do roku 1802 při dvoře (ovčák bydlel v nynějším čp. 2) byl nově vystavěn na severní stráni nad zahrádeckým rybníkem a chov značně rozšířen. ⁽²³⁷⁾ V rybníku byly ovce před stříží plaveny a proto dán rybníku nový název „Ovčín“.

Agrární zákony Josefa II. a následovníků vzbudily zájem o zemědělství a pozvolna nastávalo utěšenější období. Zaváděno pěstování vojtěšky a jetelovin. Vznikajícím hladem za napoleonských válek 1792 – 1813 ⁽²³⁸⁾ dostalo se pěstování brambor, doposud odmítanému, vydatnějšího pochopení. ⁽²³⁹⁾ Hospodářství trojstranné přecházelo do postupu více stranného.

Kromě pěstování brambor a jetelovin počalo s pěstováním řepky, vikve a v hojnější míře řípy. Úhory znenáhla ubývalo.

Výkaz o použití půdy obce postupické (i s Lečí)⁽²⁴⁰⁾

z r. 1841 jeví proti roku 1788 značný pokrok a to :

druh kultury		Výměra			
		Oddílů		hlavní druh	
hlavní druh	oddíly	jiter	sáhů ²	jiter	sáhů ²
Pole	Polí	535	1329		
	polí s ovocnými stromy	3	899	540	1476
	polí střídavě úhor	1	848		
Louky	Louky	94	1388		
	louky s ovocnými stromy	1	597	96	731
	louky s užitkovým dřívím	-	346		
zahrady	Zelinářské	-	1240	20	380
	sady ovocné	19	740		
pastviny	Pastviny	70	101		
	pastviny s ovocnými stromy	2	856	115	223
	pastviny s užitkovým dřívím	42	866		
Lesy	Jehličnaté	333	614		
	smišené	4	184	338	671
	podrosty	-	1473		
Neproduktiv. Půda	Bažiny	-	1320		
	rybníky	47	898		
	řeky, potoky	3	676	81	436
	cesty	25	794		
	pastviny úlehle	3	1548		
	Zastavěno			8	453
		Úhrnem		1.200	1.170

Jeví se tedy přírůstek proti r. 1788 při výměře polí o 140 jiter 697 sáhů², při výměře zahrad, pastvin a luk 35 jiter 1099 sáhů².

Po zrušení poddanství r. 1848 bylo velkostatku, jemuž zrušením roboty ubylo pracovních sil, najímání nyní více čeládky a dělníků, zakupovati stroje a tažná zvířata a zaváděti racionálnější způsoby hospodaření. Rolníkům dostalo se tím dobrých příkladů. Ceny hospodářských produktů doznávaly změn.

Dle důchodní knihy panství jemnišťského platilo se r. 1849⁽²⁴¹⁾ :

1 centýř sena 3 zl., 1 centýř hrachu k setí 5 zl., 1 centýř ječmene 4 zl.,
1 centýř brambor 1 zl., 1 mandel žit. slámy 3 zl. 30 kr., 1 mandel ječ. slámy 3 zl.,
1 mandel dlouhé slámy 4 zl.

Ceny dobytka : stará kobyła z Jemnišť 35 zl. 2 voly prodány za 200 zl.,
kobyła z Postupic za 155 zl., dvouletý vůl za 42 zl., starý valach prodán pohodnému
Zöllnerovi z Buchova za 5 zl., stará kráva 47 zl. 30 kr., starý býk 40 zl.,
pětiletá jalovice 55 zl., tele 9 zl., jiné tele 2 zl. 30 kr., stará ovce 50 kr., roční ovce 1
zl., jehně 1 zl., starý beran 1 zl. 30 kr.⁽²⁴²⁾

Za libru másla placeno 45 kr., sýra 9 kr., za centýř vlny 300 zl., za 4 sudy soli pro ovce 78
zl.

Těmto cenám byly úměrné výdělky řemeslníků a dělníků :

za postavení sklepa v Buchově obdrželi zedníci 40 zl., 1 strych vápna byl za 1 zl. 55 kr.,
1.000 cihel stálo 5 zl., 1.000 dlaždic 5 zl. 40 kr., 1.000 háků 6 zl., 4.000 šindelů 74 zl.
Nádeník dostával 70 kr. denně.

Platy vrchnostenských úředníků a zaměstnanců (ročně)

Ředitel (direktor) 1.240 zl., justiciár 250 zl., důchodní 705 zl., první písař Paur 130 zl., důchodní písař 110 zl., druhý písař Weselý 125 zl.,

zahradník 185 zl., úřední sluha 50 zl., porybný 55 zl., kominík 85 zl., poštovní sluha 80 zl., Postupický strážník 10 zl., a na byt 10 zl., krajský sluha Jeřábek 60 zl., pokojská 100 zl., klíčník 50 zl., úřednický kočí 45 zl., vrchní poklasný 25 zl.,

Postupický ovčácký mistr 180 zl., nadlesní Renc 500 zl., sušický lesní 150 zl., milovanický lesní 155 zl., lesní adjukt Burda 90 zl., želichovský hajný 40 zl., popovický hajný Čipera 30 zl., lečský hajný 30 zl., milovanický hajný 25 zl., bořeňovický hajný 25 zl., jezerský hajný 25 zl.

Roční fundace : postupický farář 408 zl., postupický kaplan 80 zl., postupický učitel 69 zl., okrouhlický učitel 20 zl., popovický učitel 28 zl., chirurg (felčar) Pachner 50 zl.

Pense (ročně) : polesný Schmiedl 200 zl., vdova Seidlová po důchodním 500 zl., mladovický šafář Holík 20 zl., lhotský šafář Jeřábek 20 zl.

O stavu dobytka v postupickém dvoře v r. 1852

udává rejstřík⁽²⁴³⁾

Datum	klisny	valaši	Voli	staří býci	jednoletí býci	letošní býci	staré krávy	Prvnice	jalo dvoulet	vice letošní	tela ta	celkem kusů
1.1.1852	3	1	8	2	-	-	23	2	-	-	-	39
31.12.1852	3	-	10	2	1	1	30	-	5	1	1	54

Stav ovcí :

ovčín	Dne	Berani	matky	Skopci	celkem
postupický	31.12.1852	-	465	133	598
jemništský	31.12.1852	-	17	135	152
Lhotský	31.12.1852	48	-	170	218
popovický	31.12.1852	5	397	60	462
úhrnem		53	879	498	1430

O sklizni obilí za rok 1853 udává kontrolní rejstřík výmlatu⁽²⁴⁴⁾

druh obilí	Sklizeno		Vymláčeno					
	mandel	Snop	Střední		Zadní		úhrnem	
			měřice	mázlík	měřice	Mázlík	měřice	mázlík
Pšenice	206	-	90	5	25	4	115	9
Žito	595	7	619	2	91	9	710	11
Ječmen	123	3	169	10	21	3	190	13
Oves	196	-	500	8	-	-	500	8
Hrách	120	-	81	-	7	15	88	15

poznámka : měřice = 16 mázlíků = 0.615 hl.
mázlík = 8 žejdlíků = 3,843 l.

Sklizeň sena a jetele :

senoseč 7. a 8.července 1853

otava 16. a 21 - 23.září 1853

místo	Jetel		seno		otava		celkem	
	Fůry	centýře	fůry	centýře	fůry	centýře	Fůry	centýře
pod Klenem	-	-	1	15	1	12	2	27
pod zruš. rybníkem	-	-	3 1/2	36	2	24	6 1/2	60
nad Klenem	-	-	5	60	2	24	7	84
Zahrádečka	-	-	23	253	14	172	37	425
Plajchy	-	-	11	121	2	24	13	145
za Doležalem	12	144	-	-	-	-	12	144
úhrnem	12	144	43 1/2	485	21	256	76 1/2	885

poznámka : 1 centýř = 100 liber = 56 kg.

Výnos másla a sýra

Doba	Máslo		Sýr		Doba	másla		sýra	
	liber	lotů	zl.	kr.		liber	lotů	zl.	kr.
I.kvartál 1853	184	8	15	22	III.kvartál 1853	585	-	46	30
II.kvartál 1853	365	18	28	56	IV.kvartál 1853	355	16	28	27

Sutý (sypaný) deputát obnášel r. 1854⁽²⁴⁵⁾

služba	pšenice	ječmen	žito	Oves	hrách
	v měřicích a mázlicích				
Správce	10.8	8	24	3	5
důchodní	4	4	16	-	3
hospod. sluha	2	3	12	-	1.8
paloučný	2	2	10	-	1
Ovčák	3	4	16	-	2
Čeledín	1	1.5	9	-	1
pasák, děvečka	1	1.5	8	-	1
poklasný	1.8	2	12	-	1.8
Šafář	3	3	16	-	2
administrátor	-	-	2.4	72.1	-
nadlesní	6	6	18	45	3
Adjukt	1	2	9	-	1
lesní sušický	4	3	13	-	2
hajný popovický	-	1	8	-	-
hajný Smied	-	1	8	-	-
zahradník	3	4	16	-	3
Porybný	2	3	12	-	1.8
felčar Pachner	3	3	12	20	2
Kominík	-	-	6	-	-
<i>pensijní deputát</i>					
<i>šafář Jeřábek</i>		1.8	6	-	-
<i>šafář Holík</i>		2	6	-	-
<i>hajný Maršík</i>		1	3	-	-
<i>koňák Žížala</i>		0.12	3	-	-

	Deputát senný	
Farní administrátor	81 centýřů sena,	300 snopů slámy
Nadlesní	52 centýřů sena	360 snopů slámy
Zahradník		150 snopů slámy

Deputát másla

Služba	Libry	Loty	Služba	libry	loty
správce Paur	120	-	Pasák	48	-
Důchodní	60	-	Poklasný	24	-
hospodářský sluha	30	-	Šafář	24	-
Palečný	18	-	Zahradník	50	-
Ovčák	30	-	Porybný	18	-
Čeledín	11	-	Felčář	50	-

Ceny obilí r. 1854 za jednu měřici :

pšenice - 18 zl., ječmen - 10 zl., žito - 13 zl.
 oves - 5 zl., 30 kr. hrách - 15 zl.

(na benešovském trhu)

vůl - 166 zl. 30 kr. kobyla - 320 zl. 2letý vůl - 60 zl.
 kráva - 110 zl. tele - 10 zl. až 14 zl. ovce - 6 zl.
 skopec - 4 zl.

Výroba másla v r. 1854

1.021 liber 2 3/4 lotu (okrouhle 572 kg)
 a jeho cena za 1 libru byla v zimě 1 zl. v létě 50 kr.

Vlny získáno v r. 1854

úhrnem 9 centů 26 liber čisté, 92 3/4 libry špinavé,
 10 centů 18 3/4 libry vlny po 138 zl. za cent.

Tato čísla o výrobě, cenách a platech svědčí již o racionálním využitkováním půdy, o tehdejších výrobních a hospodářských poměrech.⁽²⁴⁶⁾ Snaha však špěla ještě k dokonalejšímu využitkování veškeré půdy. Hospodářství vícestranné nemohlo a nesmělo trpěti úhoru a počalo odstraňovati i pastviny všude tam, kde bylo možno získati z nich pole. To bylo možno jen po zmenšení nebo úplném zrušení chovu ovcí. Proto došlo r. 1869 ke zrušení postupického ovčína a ke vzdání se chovu ovcí vůbec. Bylo získáno mnoho nové orné půdy, jejíž výměra vzrostla podivuhodně. Proti dřívějším dobám vznikl důležitý rozdíl. Za dobu 30 roků (1841 – 1870) přibýlo na úkor pastvin o 35 jiter 172 sáhů rolí, na

úkor neplodné půdy o 51 jiter 1.017 sáhů luk. Velkou část zrušených luk dlužno ovšem hledati na místech zrušených rybníků.

Takovým tedy způsobem projevoval se také stálý vzrůst nových směrů v hospodářství polním.

pozemky	roku 1788		roku 1841		okolo r. 1870	
	Výměra					
	Jiter	sáhů ²	jiter	sáhů ²	jiter	sáhů ²
Role	400	779	540	1.476	576	48
louky r.1788 dohromady			96	731	148	148
zahrady r.1788 dohromady	196-	235-	20	380	20	376
pastviny r.1788 dohromady	-	-	115	223	79	1.508
Lesy	382	1.063	338	671	338	910
neplodná půda	-	-	89	889	37	1.389
Úhrnem			1.200	1.170	1.200	1.170

Důkladné vzdělávání půdy vyžadovalo opět použití způsobilejších a výkonnějších strojů. Na místo jednoduchého dřevěného hákovitého nástroje ke kypření půdy vyvinul se během doby pluh opatřený důkladnou radlicí. Pluh přizpůsobován speciálním účelům a tak vznikl pluh ruchadlovitý, šroubovák, obracák (obratlík), čili opačnický aj. Ku drobení povrchu půdy počalo se užívat drobidla, trhadla, bran se železnými hroty i celoželezných válců, hladkých, kroužkovaných, ježků, konečně secích strojů. K sekání obilí sestrojeny stroje žací, k mlácení soupravy strojů mláticích s pohonem zvířecím (žentoury) i parním.

K počátkům používání parního mláticího stroje na jemništském velkostatku zapsal farní kronikář tuto historiku : „Když r. 1878 vyhořely panské stodoly v Jemništích, hubovali tamní sousedé na pana hraběte Šternberka, jakoby jeho stroj mláticí byl oheň způsobil a jejich na blízku jsoucím stavením záhubu strojil. Pan hrabě se tudíž rozhněval a pro tento rok si vyvolil obydlí na Šternberce.“

Pro toto nebezpečí ohně stěžoval si obecní výbor z Jemnišť na hejtmanství. Pan hejtman však jim pohrozil setninou vojáků.

Tento pokrok nebyl tedy uvítán nejlépe.

Tak rychle jako dvůr nemohli ovšem pokračovati malí rolníci, poněvadž hlavní brzdou jejich pokroku byl skrovný majetek.

Počet a úhrnná výměra hospodářství v Postupicích r. 1881 vykázan je v kapitole „Místopis“.

Během času doznal stav drobných hospodářství různých změn.

Půda přecházela na různé majitele a zejména polnosti některých větších usedlostí přičleněny trvale k velkostatku. Příčiny toho byly různé : vzdání se hospodářství vůbec (Mootz čp. 86, přesídlení některých rodin, Burda Želichov, později Paur čp. 51), zakoupení usedlostí v jiných místech atd. Polnosti, jimiž si velkostatek vlastní pozemky zaokrouhloval, byly jemu vítány a proto poměrně dobře placeny. Za to pozemky menšího výnosu, malé výměry a krajová místa, byly pronajímány po léta chudším obyvatelům, jímž pro skrovný majetek bylo nutno spokojiti se s tímto nájmem.

Avšak i vlastní dvůr v Postupicích byl časem pronajat. Připomínají se zde nájemci : 1856 – 1866 Abraham Košerák (režie Windischkrätze), okolo r. 1873 František Jiráček (režie Sternberk, okolo r.1881 Prokop Polák, Alois Axher. Od dubna 1898 hospodaří na dvoře vlastní režie.

Pokrok v polním hospodaření šel rychle ku předu. Poznáním umělých hnojiv, provádění meliorace a používáním strojů nejnovějších typů uplatňují se dokonale moderní směry. Tyto důležité poznatky zavedeny v Postupicích (a Jemništích), když dvůr dostal se opět do vlastní správy.

Správce Josef Přistoupil, odchovanec moderních hospodářských škol přinesl nové myšlenky a snaživou vůli. Jeho přičiněním bylo hospodářství zde tak zdokonaleno, že oba dvory možno dnes řaditi k nejlepším a nejvýnosnějším v celém okolí. Duch pokroku

nemohl ovšem zůstat bez vlivu na ostatní hospodáře. Pokud možno uplatnili tyto zásady v menších a malých hospodářstvích. Užívání umělých hnojiv je v Postupicích již všeobecné. Pokud výměra polností připouští, užívá se strojů secích a žacích.

Při mláčení používá se všeobecně žentourů, částečně výbušných motorů, ve dvoře parní soupravy. Nejhojnějšího rozšíření doznal však stroj na odstředování mléka. Jak již v kapitole o geologii bylo řečeno, skládá se půda v Postupicích a okolí ze zvětralé žuly a ruly, v údolích a kolem vod z vrstev diluviálních a aluviálních. Půda poměrně hluboko zvětralá v písčitou hlínu dává dosti podmínek, aby, byvši náležitě vyhnojena a proorána, poskytla značných výnosů. Mírně zvlněný ráz krajiny jest příčinou nerovných ploch polí a základem četných malých i velkých rybníků.

Podnebí při nadmořské výšce poměrně malé jest dosti drsné a vegetační doba poměrně krátká. Proto možno zde s výsledkem pěstovati pouze ony hospodářské rostliny, které odolávají chladnému podnebí.

Pěstuje se zde pšenice (většinou na polích dvora), žito, ječmen, oves, málo hrachu a máku. Velkostatek něco lnu a konopí, poměrně dosti krmné řepy a cukrovky. Se zdarem pěstují brambory, jetele, směsky a zelí. Dobré louky náleží velikou většinou velkostatku. Pastviny jsou jen tam, kde pro hojnost kamení (kolem holých strání) není možno založiti pole.⁽²⁴⁷⁾

Z hospodářských tažných zvířat používá se většinou volů, krav, málo koní. Z užitkového dobytka chová se dobytek hovězí, hojně vepřový, dosti kozy. Z ostatních zvířat dosti drůbeže (slepice, husy, kachny, holubi, málo krůt) a poměrně málo včel.

Polním hospodářstvím zaměstnává se veliká většina všeho obyvatelstva jako samostatní hospodáři a jako zemědělství dělníci. Značná část obyvatelstva – kromě vlastního povolání (řemesel) – hospodáří na svých malých polích a poličkách a chová něco dobytka.

Výměra pozemků k 31.12. 1920
(dle statistického úřadu)

Obec	celkem ha	polí ha	luk ha	pastvin ha	lesů ha	vody ha	zahrad ha	neplod. půdy ha
Postupice*	666,14	325,37	48,03	26,03	200,50	25,12	13,13	27,97
Popovice s Lečí	1.175,16	586,86	131,63	134,25	275,48	11,76	15,62	19,56
Roub.Lhota	475,79	304,32	60,45	27,90	55,86	4,01	6,78	16,47
Jemniště	293,72	210,91	34,96	14,72	00,02	6,44	12,77	13,90
Milovanice	487,34	316,38	47,50	38,68	59,18	00,16	7,30	18,14
Čeliv	549,12	254,47	49,59	23,81	202,58	00,86	3,58	14,23
Městečko	806,12	366,19	58,70	29,58	268,50	28,75	5,16	49,24
Nová Ves	1.328,66	586,86	91,56	69,44	625,16	4,89	9,21	25,05
Chotýšany	746,65	420,42	55,75	20,14	201,22	3,99	13,20	31,93

*bez Leče

Z hospodářského dvorského úřednictva sídlí v Postupicích vrchní správce Josef Přistoupil, v Jemništích adjunkt Václav Pech. O čeledi udáno jest v seznamu obyvatelstva.⁽²⁴⁸⁾

O hospodářském lihovaru viz kapitolu „Průmysl“.

Doba válečná 1914 – 1918 a jí zaviněné nedostatky hospodářských produktů oživila, jakoby rázem, takřka všeobecnou touhu po vlastnictví půdy. Veliký a těžký úkol vzala na se vláda znovuvybudovaného státu československého, uskutečňujíc rozsáhlý program nejen hospodářský nýbrž i politicky důležitý.

Pozemkovou reformu.

Jest si jen přáti, aby dílo tak významné bylo šťastně rozřešeno nejen ku prospěchu jednotlivců, nýbrž hlavně – národu.

Výkaz o počtu hospodářského zvířectva 31.12. 1920
dle udání státního statistického úřadu v Praze

Obec	skot					brav vepřový		koz
	Koní	krav	mladý dobytek	voli	celkem	prasat	z toho svíní	
Postupice	15	127	129	55	311	126	32	83
Jemniště	14	88	75	36	199	66	14	26
R. Lhota	32	88	142	36	266	143	32	41
Milovanice	26	102	90	19	211	87	20	26
Čeliv	16	69	57	29	155	56	17	15
Popovice	45	228	236	95	567	216	35	173
Nová Ves	31	170	173	104	343	174	36	79
Městečko	24	86	116	58	260	20	14	15
Chotýšany	36	174	114	38	326	196	42	54

Kromě toho pěstují se v Postupicích hojně slepice, husy, kachny, holubi, králíci, méně krůty. Pro zábavu (málo) : hrdličky, kanáři. Jiná zvířata : psi domácí, psi ušlechtilí (a to lesní úředníci a zřizenci), kočky domácí. Poměrně málo včel (asi 50 oživených úlů).

Zahradnictví.

Rostliny zeleninové a květiny nebyly v Postupicích nikdy pěstovány ve značném rozsahu. Potřebnou zeleninu pro kuchyni pěstují skoro u každého domku, ale v míře nedostačující mnohdy ani vlastní potřebě. Proto nutné potřeby kryjí se buď nákupem u zámeckého zahradníka Karla Zimmermanna v Jemništích, dovozem z Benešova a poslední dobou také u dvorského zahradníka v Chotýšanech.

Okurky a zeli zahradnický pěstované (letní) jest v sezóně dováženo výrobcí i ze vzdálenějších míst. Poměrně nejrozsáhlejší zelinářské zahrádky nalézají se u dvora, na nichž si pěstuje zeleninu čeled', soukromé zahrádky kolem budovy lesního úřadu, zahrada vrchního správce Přistoupila, zahrada farní a školní a zejména rozsáhlá zelinářská zahrada „u fabriky“ na Podlesí. Květinových zahrádek je rovněž několik.

Bohatě vyzdobeny bývají zahrádky u lesního úřadu, obvodního lékaře Dra Ptáčníka, farní, vrchního správce Přistoupila před „pivovarem“, a paní Papežové „u Venclovky“ v Hůře. Krásné růže pěstuje učitel Jan Maršíček u čp. 76. Menší květinové zahrádky nacházejí se u většiny domků a zejména vil, jichž je v Postupicích několik.

V pěstění pokojových a okenních květin dociluje pěkných výsledků sl. Josefa Mootzová, poštmistrová.⁽²⁴⁹⁾

Ovocnictví.

Důležité odvětví hospodářské, ovocnictví, není v Postupicích zastoupeno význačně. Ovocná stromořadí, zvláště podél silnice z Postupic do Jemništ', jsou poměrně bohatá a rovněž dosti hojně jsou ovocné stromy na sadech takže místní potřeba byla by kryta. Poněvadž však velkostatek pronajímá svá stromořadí u silnice, bývá velká část sklizeného ovoce odvážena a nutná místní potřeba bývá opět hrazena nákupy v okolí.

Z ovocných stromů jsou nejvíce rozšířeny jabloně, švestky, méně hrušky a třešně, vzácné jsou ořechy a višně. Vína jest pěstováno poměrně málo (fara, škola, lesní úřad a vrchní správce) a docílené výsledky jsou pro drsné podnebí nevalné. Srstky, rybíz a maliny jsou vzácné.

Sušáren na ovoce v Postupicích není a pokud se např. švestky přece suší, činí se tak buď v chlebových pecích (po vyndání pecnů) nebo v kuchyňských troubách.

Chmelařství.

V Josefinském katastru z r. 1788 dočítáme se, že byla v Postupicích chmelnice. Nalézala se na dvorském poli při cestě do Chalup. Výměra její obnášela 1251².

Získaný chmel sloužil pro potřebu místního vrchnostenského pivovaru. Kdy byla zrušena, není známo, ale v zápisech po roce 1840 se o ní již nedočítáme.

Rybníkářství.

Pahorkovitý ráz krajiny umožnil založení četných rybníků a rybníčků, z nichž během doby mnohé zanikly. Půda jejich vypuštěním získaná, přeměněna ve šťavnaté louky. Jména některých rybníků svědčila by o tom, že bývaly majetkem některých sousedů. Pokud však možno sledovati v písemnostech, náležely veškeré rybníky velkostatku. Výjimku činily do r. 1791 farní rybník Plaček dolní a obecní Kalužina (rybníček). Rybníček Sítěnku obdržela obec r. 1761 darem od hraběte Trautmannsdorfa.⁽²⁵⁰⁾

Dozor nad rybníky vykonával vrchnostenský porybný.⁽²⁵¹⁾

Stav panských rybníků r. 1854⁽²⁵²⁾

Rybník	Štíky	Kapři	Jiné	Rybník	štíky	Kapři
Ohrada střední	-	33 kusů	10 kusů	Mlýnský	1 kopa 20 ks	27 kop 13 ks
Ohrada dolní	11 kusů	-	-	Papírník	-	12 a 1/2 kopy
Pustý (třecí)	-	5 kusů	-	Horní ohrada	-	-
Záluží (třecí)	-	5 kusů	-	Horní bažantnice	-	-
Dolní Lísecký (třecích)	-	6 kop	-	Lísenec	-	-
Rákosník (násada)	-	2 kopy	-	Horní lísecký	-	-
Vinohradský (násada)	-	2 kopy	-	Střední lísecký	-	-
Horní klen (násada)	-	1.5 kopy	-	Nebes	-	-
Zahrádecký (násada)	-	1.5 kopy	-	Mlýnský Jemniště (násada 2 kopy 27 kusů)	-	5 kop 18 kusů

Cena ryb činila toho roku : 1 libra kaprů 24 kr., štik 26 kr. Rybného deputátu dostávalo se pouze správci velkostatku a to 66 liber.

Roku 1854 byly pronajaty ještě tyto vrchnostenské rybníky v okolí : horní, dolní (nyní Michnovka) a velký jezerský, mlýnský struhařovský, Habřina u Bořeňovic, Harvaš u Jezera, Zemánek, horní a dolní, zv. buchovský, horní a dolní Seřjovský, horní a dolní Klapovský, bedřichovický, Zálepy a mlýnský popovický.

Rybníky v Postupicích a okolí.

Název rybníka	Výměra						Poznámka
	r. 1788		r. 1881		r. 1920		
	jiter	sáhů ²	Jiter	sáhů ²	trvá	zanikl	
Kalužina	-	287	-	351	X		
Zahrádecký	1	890	2	259	X		nyní Ovčín
Mlýnský	20	720	23	985	X		nyní Dolejší
Papírník	13	1442	13	887	X		těž tovární
Sířenka	-	1242	-	-		X	
Plaček horní	-	247	-	-		X	
Plaček dolní	-	391	-	814	X		r.1820 zavezl F.Mootz
Petrův	-	352	-	-		X	
Havlíkovský	-	243	-	-		X	
Pekařův	-	504	-	-		X	
Klen hořejší	1	644	1	829		X	
Klen dolejší	1	430	-	-		X	
Vinohradský	?	?	-	739	X		
Lisenec	?	?	4	1167	X		
Horní ohrada						X	
Střední ohrada						X	
Dolní ohrada						X	
Zaluží (Sušice)					X		
Pustý					X		
Dolní lísecký					X		
Střední lísecký						X	
Horní lísecký					X		
Rákosník					X		
Hor.bažantnice					X		
oborský							
Nebes u Struhařova					X		
Mlýnský jemnišťský						X	
Strhaný (prasklý)						X	
Karbík (Struhařov)					X		
Občina (u Moklin)					X		
Hruštička					X		v parku jemnišť. zámku
Volšina					X		v parku jemnišť. zámku
Jemnišťský					X		v parku jemnišť. zámku

O lesích.

Postupice i širé okolí honosí se rozsáhlými lesy. Převládající strom je smrk a borovice, jejichž stálá zeleň vynesla lesům název „černé lesy“. Lesy bývaly původně zbožím svobodným, kde si každý svou potřebu bral, neohlížeje se na jakási pravidla. Rozšiřováním vsí a polností postupovalo se do pralesů vždy hlouběji. Větší potřebou stavebního dříví menšily se zásoby vospělých kmenů a bylo nutno hospodářství lesní upravit. Počalo se s umělým zalesňováním setbou a dozajista se k tomu braly druhy dřevin potřebnějších.

Tak během doby byly lesy rozděleny dle druhů stromů. Z té doby jsou většinou názvy lesů, jež jim byly dány pro druh, jenž v dotyčném lese převládal (v Postupicích Březiny, mezi Lečí a Mladovicemi „Jedlina“).

Jiné názvy lesy dostávaly dle svých majitelů (farský, Hovorkova Hůra apod.), dle místa k němuž příslušely (Želichov), někdy též dle své polohy (Hůra), nebo dle své povahy (Vořešnice u Holčovic, Vlčice u Podhájí, Kavčí vrch u Kopanin, Mokřý dolec u Čeliva). Také se vyskytují jména, jejichž původ jest nám neznámý (Stráž u Milovanic, Žebrák u Miroslavě).

Doba podporovala racionelní pěstování určitých druhů dřevin. Koncem XVIII. století byla zejména pěstována borovice pro svou výnosnost. Z té doby jest první záznam o výměře lesů v Postupicích. Josefský katastr udává výměru lesa : Želichov 227 jiter 1.166 sáhů², farský 23 jiter 1.499 sáhů², a Březina 80 jiter 1.508 sáhů², úhrnem 382 jiter 973 sáhů². Výnos jejich obnášel tvrdé dříví 165 a 6/16 sáhů³, měkké dříví 228 a 10/16 sáhů³.

R. 1794 získal velkostatek smlouvou farský les. Tento stav lesů nepotrval dlouho. Roku 1803 byl vykácen značný kus lesa Želichova v Postupickém údolí (Podlesí) kde byla vystavěna nová přádelna, již r. 1795 byla zrušena jiná část téhož lesa tzv. Hůra, na jejímž místě vznikla kolonie továrních dělnických domků.

Další záznam o velikostech postupických lesů máme z r. 1841, jenž udává, že lesů jehličnatých bylo 333 jiter 614 sáhů², smíšených 4 jitra 184 sáhů² a podrostu 1.493 sáhů², úhrnem 338 jiter 691 sáhů². Od roku 1788 se tudíž výměra lesů o 44 jiter 282 sáhů² zmenšila.

Ve století XIX. ustoupila borovice smrku a tento směr lesního hospodářství trvá dosud.

Správou lesů byli vždy pověřeni odborníci – lesníci, jejichž sídla – myslivny – nalézali se v obvodu lesů, svěřených jejich správě. Myslivec byl na Sušici již r. 1669.⁽²⁵³⁾ Roku 1854 byla myslivna v bažantnici (Sušice) a v Milovanicích, vrchní správce (nadlesní) sídlil v Jemništích a měl k pomoci adjunkta. Lesníkům podřízeni byli hajní : želichovský, popovický, lečský, milovanický, bořeňovický, jezerský a okrouhlický.

Těmto byli opět podřízeni lesní dělníci (dřevorubci). Pokácené dříví bylo vystavováno do sáhů. Za jeden sáh pokáceného a vystaveného dříví dostalo se té doby dělníkům 36 kr., za 1 sáh tyček rovněž 36 kr.

Cena dříví byla : 20 sáhů stavebního na stěny 104 zl. 48 kr. Plavočina půl sáhu 3 zl. 30 kr., 15 sáhů měkkého palivového (štěpiny) 165 zl., a 1 sáh klacků 10 zl.

Za dovolení pásti v lese dobytek vybírán poplatek dle množství kusů : 16 zl. 30 kr., 20 zl. 30 kr., 2 zl. 45 kr., 3 zl., 5 zl. atd.

Stav lesních zřízenců podléhal ovšem změnám. Když po zrušení továrny uprázdnil se úřednický dům v Postupicích byla v něm umístěna lesní správa. Jí podléhá té doby hajný podleský, dva želichovští, milovanický, na Jahodě, v Miroslavě, sušický (oborský), chotýšanský, bílkovický, takonínský a okrouhlický.

Lesní správu řídí lesmistr Klement Liewald, mající ku pomoci lesního adjunkta Františka Malimánka. Lesnická místa byla zrušena.

Lesů tzv. selských bývalo v Postupicích jen nepatrně a i ty získal velkostatek.

Pila vodní byla založena na místě povodní r. 1906 zrušeného mlýna Františka Paura čp. 51. Náleží postupickému velkostatku a vyrábí veškeré druhy řezaného dřeva, hlavně prkna. Pilařem je Jan Starosta.

Myslivost.

Rozsáhlé lesy v našem okolí byly vždy oživeny hojnou zvěří, mezi níž bývalo dosti zvěře dravé.

Ku konci XVII. století pobíhali zde ještě vlci. Hejtman vlašimského panství Kuneš Vlkovský dal udělat jámu na chytání vlků.⁽²⁵⁴⁾ Ale stalo se, že syn jednoho řezníka benešovského tudy šel, do jámy spadl a bez pomoci v ní zahynul (oznámeno to bylo královskému guberniu 10.ledna 1697). Té doby chodili myslivci a jiní, stříleli je a hubili je, aby lidem na dobytku a jinak škody a záhuby nečinili. O přítomnosti vlků v tehdejších dobách v našem kraji svědčí i jméno lesa u podhájí „Vlčice“.

Provozování myslivosti bývalo kdysi svobodné, ale vývojem vlastnického práva bylo znemožněno, až se ho zmocnila úplně šlechta.

Ta zřizovala na svých panstvích obory, v nichž chována různá zvěř : jeleni, srnci, bažanti. Na jemnišťském panství byla založena obora mezi Bořeňovicemi, Sušicí a Struhařovem, kde ještě r. 1841 chováni bažanti. Jméno obora tomu lesu zachováno podnes.

Zvláště skvělé honby se zde konávaly za časů hraběte Trautmannsdorfa (1717 – 1760), jenž vydržoval si v Jemništích celý skvělý dvůr.

Honitby jemnišťského panství mívali hojnost zvěře, zvláště srnčí a bažantů. Roku 1854 placeno za zvěř : za srnce 6 zl., zajíc 1 zl. 15 kr., 13 koroptví 7 zl. 48 kr., kachna 1 zl. 15 kr., bažanta 2 zl. 30 kr., divokého holuba 40 kr.

Za nynější doby provozuje se myslivost u velkostatku racionelně.

Samostatná panská honitba v Postupicích měří r. 1920 – 383 ha 54 arů a 7m², obecní společenská pak měří (velkostatku pronajatá) 286 ha 34 arů a 4 m².

Průmysl a živnosti.

Zpracovávání látek je tak staré, jako lidské hospodářství vůbec. Zbraně, oděv, náradí znal člověk dřívě, nežli zemědělství. Poznal-li rolnictví, potřeboval nástroje ku kypření půdy a k přípravě produktů. Suroviny doma vytěžené byly zpracovávány pro potřebu domácnosti a proto práce rozdělována dle pohlaví a stáří.

Člověk věnovav se jistému odvětví výroby nabýval v něm zručnosti.

Vyvíjela se dělba práce, vyvíjela se samostatná řemesla. Počalo se rozeznávat řemeslo kovářské, hrnčířské, krejčovské, obuvnické atd. Ve svobodných městečkách počali se usazovati svobodní řemeslníci, provozující též zároveň živnost rolnickou.

Vrchnosti, pochopivše dobu, vysazovaly městečka, trhy, zřizovaly valchy, mlýny, bělidla – továrny. Usnadnil se styk mezi jednotlivými kraji. Zkvétal průmysl domácí.

Rok 1711, přinesl Postupicům nový rozmach.

Povýšeny na městečko a vysazeny výročními trhy, staly se sídlem nového života.

O tom chceme se stručně zmíniti.

Četná odvětví průmyslová, jež se zde vyskytla rozdělíme si za účelem přehlednosti na tyto skupiny :

- I. Průmysl : 1) potravinářský
2) oděvnický a textilní
3) dřevařský
4) železářský
5) keramický
6) chemický
- II. Živnosti : 1) stavitelské
2) obchodní

Nejstarší zmínka o průmyslu v Postupicích učiněna jest v kronice místní fary a doložena matrikami.⁽²⁵⁵⁾ Roku 1656 žil v Postupicích mlynář Jícha, majitel (patrně) větrníka.

Větrné mlýny vyskytovaly se v okolí Postupic ještě v letech 1842 (viz „povětrnostní poměry“). První vodní mlýn postaven byl vrchností v r.1748 při rybníku nově založeném (Dolejší rybník). Říkalo se mu „Nový mlýn“ od r.1854 – Paurův mlýn. Druhý vodní mlýn vznikl po zániku postupické přádelny r.1870. Tovární dvoupatrová budova při postupické hrázi byla r.1878 přestavěna na mlýn, jenž byl pronajat mlynáři Jonáši, po něm Loužeckýmu (1888), a konečně jakémusi Královi. Poněvadž mlýn nebyl aktivní byl r.1903 prodán Janu Kopeckému, mlynáři ze Smykova.

V XVII. století bylo na jemnišťském panství zrušeno starodávné právo a zvyk obyvatelů vařiti si pro sebe pivo, a nahrazeno povinností odebíratí je ve vrchnostenských pivovarech (hospodách). V Postupicích byl vrchnostenský pivovar již r.1714 a podřízen panskému sládkovi Slavíkovi.⁽²⁵⁶⁾

Pivovar stával na místě nynějšího domu čp. 132 a byl dřevěný. Často vyhořel.⁽²⁵⁷⁾ Potřebná voda byla přiváděna dřevěným potrubím z rybníčka Plačku (vodovod byl dosud v činnosti). Poslední dobu byl pronajímán. R. 1849 činilo nájemné 2.200 zl. Té doby tak veliká částka svědčila by o dosti značné výrobě. Ječmene se r. 1854 spotřebovalo ve dvoře koupených 137 měřic.⁽²⁵⁸⁾ Kromě toho byl kupován od rolníků. Pivovar zrušen okolo r.1878, když hrabě Šternberk dal postavití nový pivovar v Čejkovicích u Šternberka. Kromě Slavíka jsou známi sládkci : R. 1828 Ant. Buriánek z Rottenhansu, dále nájemci pivovaru r.1854 Josef Vágner, 1859 Havelka, Josef Hotovec, Emanuel Hotovec, Václav Horák a poslední ? Richter.

Lihovar

Hospodářský dvorský lihovar postaven byl r.1903. Zařízení poháněné parním strojem o 6 HP jest od pražské firmy Novák a Jahn. Lih vyrábí se z průmyslových brambor. Kontingent obnáší 225 hl čistého lihu. Výrobou jeho je od počátku pověřen mistr František Kunc.

Rušněji pohyboval se průmysl oděvní. Příčinu toho dlužno hledati v hojném navštěvování zdejších a okolních výročních trhů.

Výrobou vlněných punčoch se zaměstnávali obyvatelé domku čp. 41 již dávno před r. 1788. Dle zápisů v „Album civium“ z r.1793 žili v té době v Postupicích krejčí: Josef Jelínek čp. 9, Jan Straňák čp. 46, ševci : Martin Hovorka čp. 45 a Matěj Žížala čp. 39. Kožešník Vít Bucek čp. 26. Roku 1794 ševci Tomáš Hovorka, Václav Ernest, Jan Píc, krejčí Jan Petr.⁽²⁵⁹⁾ Roku 1803 krejčí Tomáš Číž, kožešník Jan Bucek. R. 1812 krejčí Václav Vitáček.⁽²⁶⁰⁾ Roku 1842 bydlel v čp. 104 krejčí Jan Beránek, u něhož v letech 1850 – 1853 bydlel školák Svatopluk Čech.⁽²⁶¹⁾ Značné zde bylo odvětví textilní.

O panské valše zmiňují se zprávy již r.1788.⁽²⁶²⁾ Stávala pod soutokem popovického a líseneckého potoka. Mýdlem a valchářskou hlinkou valchovala (čistila) se zde vlněná sukna, jež v Postupicích vyráběl : r.1793 soukeník Václav Kolář (čp. 8) a Antonín Kolář (čp. 23).

Tkalcovstvím živilo se lidé snad v každé chatě. Tak r. 1793 Václav Zeman, Martin Zeman (čp. 27), Jan Zeman (čp. 43), Jan Pavlát (čp. 6), Václav Pavlát (čp. 29), František Burda, Josef Vranický (čp. 33), Matěj Procházka (čp.34), Josef Zika (čp. 37), František Hovorka (čp. 44). Roku 1794 Vojtěch Jíša, r. 1801 Antonín Vodička, Václav Vodička a Václav Dvořák.

Z příbuzných odvětví bylo zde zastoupeno provaznictví r.1871 Františkem Dukátem.

Nejvýznačnější pro Postupice byla doba činnosti vrchnostenských přádelen na bavlnu a vlnu a výroba kartounů. Rozsáhlý podnik určoval po dlouhá léta směr života všeho obyvatelstva. Proto pojednáme o tomto podniku, pokud nám to prameny dovolují důkladněji.

Provdání ovdovělé hraběnky Gabriely z Trautmansdorffů, roz. z Czerninů, za hraběte Jindřicha z Rottenhanů mělo přímý vliv i na budoucí rozkvět Postupic. Hrabě z Rottenhanů, majitel kartounových továren v Červeném Hrádku (Rottenhaus) u saských hranic, poznáv Postupice, zajisté snadno získal hraběnku Gabrielu pro svůj úmysl založiti podobnou továrnu i zde.

Roku 1793 povolal sem ze své továrny koloristu (malíře) Ondřeje Niederhofa k prohlídce vody v Postupicích, zda-li chová dostatečné síly pro hnaní tiskacích strojů. Očekávání se splnilo.⁽²⁶³⁾

Koupí postupické papírny Františka Geislera r. 1794 získán první tovární objekt. Bylo ovšem nutno staré stavení novým účelům přizpůsobiti a rozšířiti. Rozšíření bylo však možné pouze směrem od hráze k milovanické cestě, ale vadila mu farní zahrada, sousedící s papírnou. Proto uzavřena téhož roku smlouva, kterouž se všechny farní polnosti (i zahrada) za jistých podmínek postupují vrchnosti.⁽²⁶⁴⁾

Z Červeného Hrádku povolán stavitel Ignác Riederer (rodem z Bavor), který učiniv návrhy, počal ještě r. 1794 se stavbou továrny. Na místě staré papírny vznikla dvoupatrová budova (nynější mlýn), s níž sousedilo křídlo přízemních budov, až k cestě prodloužené. Téhož roku dovezeny z Červ. Hrádku tiskací stoly, válce, lisy, formy, síta, barvy a jiné tovární zařízení. Ve vysoké budově byla zřízena přádelna, v křídle tiskárna a sklady a na velké louce u továrny bělidlo. Povolání z Hrádku dílovedoucí, odborníci a zapracovaní dělníci a získávání v místě i okolí dělníci noví. Tito všichni nemohli se ovšem usídliti ve stávajících obydlích a proto nutno stavěti domky nové. K tomu cíli poskytnuta stráž lesa „Hůra“ nad rybníkem, zastavěná dosud pouze dole u cesty a kolem hráze. Stráž Hůry kolem lesní cesty vymýcena a po její délce postaveny nové dřevěné domky. Stavební místa dána dělníkům zadarmo. Rychlý vzrůst Hůry možno posouditi dle „gruntovního vejtahe obce Postupice r. 1795“.⁽²⁶⁵⁾

Zajištěním dělnictva a trvajícím spojením s továrnou v Červeném Hrádku postavena továrna na dobrý základ. V roce 1796 byla již plně zaměstnána. Všecko zboží bavlněné, utkané zdejšími a okolními tkalci, také surové bavlněné tkaniny, z Hrádku sem zasílané, byly zde bíleny, barveny a tištěny. Výrobky, krásně a trvanlivě barvené kartouny, byly vyráběny v polojemné a jemné jakosti. Roční výroba činila na počátku 6, později až 10 tisíc kusů po 16 vídeňských loktech. Zboží bylo dováženo vlastními formany do pražského skladiště a odtud rozváženo po výročních trzích a zejména do Plzně, Brna a Vídně. Tento druh průmyslu v Čechách se teprve počínal a výrobky zdejší továrny docházely všeobecné obliby.⁽²⁶⁶⁾

Zdar továrny vyžadoval nového rozšíření. Pro nové budovy vyhlédnuto místo v Postupickém údolí a přípravné práce podniknuty ještě roku 1803.⁽²⁶⁷⁾
Knihy vrchnostenských a úředních nařízení z r. 1803 – 1804 (německy)

„Panu inspektorovi Poeschlovi

Vídeň 1. února 1803

Poněvadž kácení dříví bude v měsíci skončeno, sdělte řediteli továrny, správci a Riedererovi tyto směrnice o nastávajícím kácení dříví v postupickém údolí, kteréžto směrnice nutno přesně zachovat. Na místě u můstku, kde se má založiti břeh (nového potoka) buďtež, pokud hladina vodní dosahuje a ještě 20 stěviců dále veškeré jehličnaté stromy, způsobilé na stavební dříví, pokáceny. Listnaté stromy buďtež tak chráněny, aby nad nimi kácenými smrky a jedlemi nebyly poškozovány.

Dále buďtež pokáceny ke stavbě způsobilé smrky a jedle, stojící při popovické cestě mezi úpatím vrchu a potokem. Stromy buďtež káceny tím směrem, aby mohli býti snadno dopraveny k přádelně. Prve, než sníh počne tátí, budiž pokácené dříví složeno na levou stranu údolí, aby v případě vodní jarní povodně nebylo splaveno, a tím přádelna nebo hráz rybníka nebyla poškozena.

Jindřich hr. z Rottenhanů“

Panu správci Maschatovi

Praha 11. března 1803

Nota

Nařízení J. Ekc. pana hraběte o stavebním dříví vůbec a o pokácení dříví v postupickém údolí zvláště. K provedení a zachování směrnic. Po vyrozumění lesního účetního, nadlesního a mechanika Riederera, jako vedoucího stavby budiž podána o těchto předmětech obsáhlá zpráva.

Poeschel ins.

Nařízení ze dne 23. února 1803

.....

2) na vrácené hospodářské zprávě se upozorňuje, že při odvážení stavebního dříví z postupického údolí nesmí býti zapomenuto na zařízení a doplnění přádelní budovy.....

.....tak je také všechno napětí v ústavech a dle potřeby i úvěru použítí, aby konečně veškeré, k úplnému nákladu práce potřebné tovární budovy byly ukončeny.....

.....také předvídám, učiní-li pan Utz. to, co se od něho očekává, že na popovické dvorní stáji jedno patro se musí přistavěti, aby se dle poměrů stavby a přádelny potřebné soukací stroje mohly umístiti a pochybuji, že dosavadní trámová mohlo by se, nepřizpůsobeno, ještě použítí.....

Jindřich hr. z Rottenhanů

Panu správci Maschatovi

Nota.

Opis koncese (povolení) na strojní přádelnu vlny a bavlny, za kterouž se zaplatilo 11 zl., budiž sem zaslán.

Poeschl insp.

Stavitelem Riedererem byla postavena r. 1804 v postupickém údolí (po hraběti nazvaném Heinrichsthal – „Údolí Jindřichovo“) veliká budova s dvěma křídly a v ní byly umístěny soukací stroje na vlnu a bavlnu. Té doby vznikla dělnická kolonie v Chalupách.⁽²⁶⁸⁾

Úmrtím hraběte Jindřicha z Rottenhanů r. 1809 přestalo spojení s továrnami v Červeném Hrádku a tím nastal továrně doposud plně zaměstnané, citelný úbytek.

Hrabě Jiří Buquoi, zatímni správce jemnišťského panství, zastavil r. 1817 pro malý výnos činnost továrny úplně. Tak továrna, počínající si velice slibně, dočkala se záhy stagnace.

Továrna na Podlesí utichla a v Postupicích pracovalo se pouze na bělidle, kde se přijímalo k bílení cizí plátno a tkané zboží z okolí. Nová doba tovární činnosti počíná se převzetím jemnišťského panství hraběnkou Sidonií Chotkovou r. 1828 do vlastní správy. Tovární budovy si pronajali toho roku pražští obchodníci Karel a Emil Otto a František Linke, za ročních 1.382 zl.⁽²⁶⁹⁾

Jako výsadní továrníci používali ve znaku říšského orla, jímž vyzdobili i tovární budovu na Podlesí. Továrna opatřena novými anglickými stroji. Ku zpracování dovážena zámořská bavlna značek : Georgia, Domingo, Suratte, Kirgagatz, Biancovilla aj. Příze, které se vyrobilo asi 15 centů týdně, zpracovávala se asi na 75 stavech továrních a částečně se odvážela do Prahy. Z ciziny a vnitrozemí se dovážela tzv. příze řetězová (Kettengarn).⁽²⁷⁰⁾

Továrna byla hnána 4 vodními koly (na Podlesí, budova pod Hrází, v domě úřednickém [důchod] a v Pejchovně) a měla vlastní strojírnu na opravy strojů.⁽²⁷¹⁾ Upředenu vlnu zpracovávali okolní soukeníci a punčocháři v Domašíně, Vlašimi, Štěpánově, Benešově a jinde.

Vedoucích umělců a řemeslníků bylo zaměstnáno asi 133. Kromě těchto měla továrna 5 faktorů, kteří prostředkovali mezi továrnou a tkalci z okolí vyměřováním příze a hotových tkanin. Tkalců a žen pracujících pro továrnu bylo asi 1.200. Roční výroba obsahovala 10 až 12 tisíc kusů po 110 – 120 loktech.⁽²⁷²⁾ V okolí vzniklo však záhy tolik pokoutních bělidel, že se továrna od r. 1834 bílením látek a také výrobou obchodního plátna (Commercialleinwand) více nezabývala a hleděla si pouze výroby vlněné a bavlněné příze a tkanin.⁽²⁷³⁾

Výstavnost továrny byla v letech 1841 takováto.⁽²⁷⁴⁾ V místech nynějšího soutoku Líseneckého a popovického potoka byla velká nádržka vody, z níž byla voda odváděna továrním potokem (po kraji lesa Želichova) do továrny kde hnala vodní kolo.

V budově byly umístěny anglické stroje na přípravu vlny a bavlny a také „vlk“, to je stojací buben, otáčející se rychle kolem své osy který vlnu nebo bavlnu „cupoval“ a jehož hukot bývalo slyšet daleko.⁽²⁷⁵⁾ Kromě budovy hlavní stávaly zde ještě dva domky podřízenějšího významu (viz místopis). Postupická továrna měla šest budov : přádelnu, od ní k cestě tři tiskárny a skladiště, budovu pro kanceláře a Pejchovnu, kde byl umístěn druhý „vlk“. Tři tovární budovy na Podlesí měly pouze jedno číslo pop. šest továrních budov v Postupicích pouze 2 čísla popisná (přádelna a tiskárny, kancelář a pejchovna).⁽²⁷⁶⁾

V letech 1839 – 1841 zmenšila se opětně činnost továrny.

„Vysvědčení (německy)

kterým se potvrzuje, že pan Rafael Frank z Postupic s jeho 300 stavy nám po 12 roků jako faktor pracoval a během tohoto času veškeré závazky stále přesně a s největší svědomitostí dodržoval, takže jemu po uplynutí vzájemné smlouvy vracím celou zálohu u nás složenou, 4.000 zl conv.m.

V Postupicích dne 1.prosince 1841.

Otto a Linke

c. a k. výsadní továrníci⁽²⁷⁷⁾

Frankovi tkalci byli ze širokého okolí :

František Čapek z Pravonína, Václav Vobořil z Rataj aj. Prostřednictvím Franka obdrželi přízi a odváděli hotové tkaniny. Průměrný výdělek za jednu dodávku (asi 4 dny) byl 5 zl.⁽²⁷⁸⁾

Počet dělnictva byl sice zmenšen, ale továrna pracovala dále, poněvadž její obchodní spojení bylo široké (J.N. Lieben, M – J. Schwab, Ph. Schwab, H. Randnitz syn, Br. Wahle,

W.R. Taussig syn, D.J. Frankl, Goldschmied – Stöphsel, vídeňské firmy B.J. Horn, Knottl, Hellmann, Girstel aj.).⁽²⁷⁹⁾

Pro posouzení pracovních a výdělkových poměrů, sloužíš tato tabulka.

Pracovní listina č. 1 – od 1. října do 10. listopadu 1849⁽²⁸⁰⁾ (německy)

číslo	tovární zaměstnanec	zaměstnání	dni	plat	zl.	kr.
1	Schütz Bohumil	dílovedoucí	6 týdnů	15 zl. týdně	90	-
2	Kamberský Frant.	třídíč	26	1 –zl.	26	-
3	Červenka J.	balič	19 3/4	30 kr.	9	52
4	Vopatka V.	čistič vaty	18 4/8	36 kr.	11	21
5	Cíglerová	krumplovač	8	24 kr.	3	12
6	Procházková	krumplovač	17 1/4	20 kr.	5	43
7	Vopatková	krumplovač	16 3/4	24 kr.	6	42
8	Červenková	Wolf +	17 1/4	20 kr.	5	43
9	Červenková	nakládačka	15 3/4	18 kr.	4	44
10	Procházková	nakládačka	15 3/4	18kr.	4	44
11	Vacková	Wottleser+	10 3/4	20 kr.	3	35
12	Petrová	Wottleser+	10 3/4	20 kr.	3	35
13	Pekař	hlídač	10 3/4	20 kr.	3	35
14	Zelenková	stroj přádelenský	10 3/4		9	07
15	Plachová	jemný stroj přádel.	10 3/4		8	19
16	Jíša	jemný stroj přádel.	10 3/4		8	40
17	Setník	jemný stroj přádel.	10 3/4		4	15
18	Jahodová	jemný stroj přádel.	10 3/4		6	57
19	Bejkovský	jemný stroj přádel.	10 3/4		9	16
20	Tůmová	jemný stroj přádel.	10 3/4		7	17
21	Votrubová	jemný stroj přádel.	10 3/4		7	17
22	Novotná	jemný stroj přádel.	10 3/4		7	17
23	Kubišta	jemný stroj přádel.	10 3/4		7	17
24	Srbová	jemný stroj přádel.	10 3/4		7	17
25	Votrubová	házečí stroj	10 3/4		2	03
26	Vyhnalová	házečí stroj	10 3/4		1	30
27	Šnajderová	házečí stroj	10 3/4		1	50
28	Kratochvílová	jemný stroj přádel.	10 3/4		5	27

+ jména strojů

Činnost továrny, jež poskytovala stále zaměstnání, byla příčinou i veselejších chvil jak zaměstnanectva, tak i ostatních občanů. Bývalo zvykem, že za letních časů konávaly se i různé slavnosti a zábavy. Zábavy konané na Podlesí, (dříve prý v lese nad továrnou, v místech jemuž se dnes ještě říká „Bláznivky“) bývali veselí i programově bohaté. Jedna z nich byla památkou (Fr. Střelkou st. z čp. 78) popsána asi takto :

„Ještě než jsem se narodil (pros. 1853) konávaly se veselé zábavy na Podlesí. Jako malý chlapec viděl jsem takovou zábavu. Na zahradě u fabriky stával kuželník pro úředníky. Slavnosti pořádával jakýsi Walter. Vedle továrny proti lesu (co je dnes lom) byla střelnice. První cena byla kráva. Na tyči ku šplhání byl věnec a na něm láhve kořalky, salám a jiné věci. V továrně byly nějaké bubny, které si hoši oblékali a v průvodu na ně floukli. Průvodu se účastnil strašák na chůdách, který se natahoval a stahoval. Wiener a Kučera představovali maškary. Bylo i stínání kohouta. V místech, co je nyní plot bývaly krámy, kde prodávali nože, tašky, pouť. Hoši v pytlích skákali přes bidélka.“

Všeobecný vzrůst kartounového průmyslu měl vliv na další ochabnutí starých továren, mezi než nutno zařadit i továrnu postupickou. Činnost továrny poklesla. Roku 1857 pracují přádelny postupická a podleská každá na svůj účet. Po bělidle, jež bylo již před lety zrušeno, dostává se téhož údělu tiskárně. Toho roku vypršela nájemní smlouva továrníků Ottý Linkeho a nebyla již obnovena.

V měsíci lednu 1858 se spolunájemce a ředitel K. Otto s Postupicemi rozloučil.⁽²⁸¹⁾

„Milé lidičky !

Odcházíte od Vás, děkuji Vám za poslušnost, kteroužto Jste mně vždycky ochotně prokazovali a jakouž i svému nynějšímu představenému s touž samou ochotností prokazovati neopomíjejte. Já se odeírám od Vás s tím vědomím, že jsem s Vámi povždy svědomitě nakládal. Zároveň však i Vám veřejné svědectví dāti musím, že mně u Vás žádná nepoctivost povědoma není.

V duch každému z Vás podávám ruky své, louče se s Vámi a přeji jednomu každému z vnitřnosti srdce svého aby se Vám velmi dobře vedlo. Mějte se dobře a Vašimi milými, žijte blaze. Bůh Vás opatruj a vystříhej a zanechte mně také od Vás vzdáleného v blahé pomínce, kdežto i Vám nakloněn zůstane.

Karel Otto

V Postupicích, v měsíci lednu 1858.

Továrna pracovala opět na účet vrchnosti.

Sloučením přádelen však již nenastalo, V podleské přádelně bylo během roku 1858 zhotoveno 588 centů 34 liber jemné příze čís. 20/30, na to se spotřebovalo 625 centů 68 liber bavlny, v postupické přádelně zhotoveno 878 centů 18 liber bavlny a 200 centů 47 liber odpadkové vlny.⁽²⁸²⁾ Ale ani tato výroba nemohla býti zachována. Občanská válka vypuknuvši ve Spojených Státech Amerických pro řešení otázky otrokové r. 1861 dospívala svého vrcholu. Vývoz bavlny ustal a to bylo příčinou, že i činnost postupické továrny zanikla úplně.

Farní kronikář o tom píše :

„Roku 1865 následkem americké vojny zastavena fabrika. Vlk v Pejchovně na přípravování vaty z odpadků bavlněných, který měl žid z Prahy Perlmann, přestal před velikonocemi 1865 pracovat. Tak se dovršuje bída v Postupicích“. Stroje stály, rezivěly a škoda tím způsobená činila prý asi 40.000 zl. Tovární dělnictvo, nemajíc zaměstnání, chudlo a mnoho se jich odstěhovalo do továren v Rakousích.

Ještě jednou vzchopila se továrna k činnosti. Roku 1871 počalo se na Podlesí pracovat na 20 stavech.⁽²⁸³⁾ Na čtyřech tkalo se kaliko. Na podlesí zařízena pila na šindel a v továrním domě v Postupicích umístěny stroje na výrobu lepenky.

Jak se zachovala továrna do r. 1874 píše A.N.Vlasák v „okresu benešovském“:

„Hráz od rybníka jest vysokými topoly a rozložitými lípami zastíněna a tu zcela jiný pohled nás překvapuje : rozkládá se tu pod rybníkem rozsáhlá zelená louka a okolo ní stojí na západní straně při samém městečku fabrické stavení. Pod samou hrází stojí ve stínu hustého stromoví bývalá sušárna na kartouny v pseudogotickém slohu velmi zdobně jako zahradní milohrádek vystavěná, opodál pak dvoupatrové stavení přádelny na bavlnu, vedle něhož dlouhé přízemní stavení bývalého bělidla, potom dokola loukou obklíčený dům s obydlím ředitele továrny.

Tomuto údolí, jež jankovský potok protéká, říká se Podlesí, žulové skály, zde onde borovicemi a modřínou obrostlé, tvoří malebné skupinky a při lávce přes fabrický náhon stojí pod skalou ozdobná, od fabrického lidu zřízená kaplička sv. Jana Nepomuckého : v pozadí pod lesem svítí nám vstříc rozsáhlé druhé fabrické stavení přádelny na Podlesí. Kromě přádelny stojí tu několik chaloupek a cesta z městečka jen čtvrt hodiny obnáší.“

Gotická sušárna byla ještě r. 1874 stržena a zůstal z ní pouze spodek.⁽²⁸⁴⁾

Ani tentokrát neudržela se továrna déle. Roku 1878 ustala její činnost opět a – na vždy. Dvoupatrová budova přeměněna na mlýn, z dlouhého křídla bývalých tiskáren přestavěna mlýnská stodola, při silnici panská hospoda a prostředek zbourán. V domě ředitele továrny umístěn lesní úřad a v Pejchovně usadili se nájemníci. U tovární budovy na Podlesí rozbourána po roce 1900 obě křídla a střed přizpůsoben k obývání. Jako upomínka na celou tovární činnost je postupická „Hůra“, domu čp. 103 na Podlesí zůstal název fabrika a loukám u mlýna název „na Plajchách“.

Během svého trvání, zvláště v letech 1830 – 1850 znamenala továrna pro Postupice a okolí jakýsi stupeň rozkvětu. Městečko pociťovalo tíhu tehdejších poddanských povinností tak,

jako jeho okolí, mohlo se svobodněji rozvíjet a žilo rušněji, jsouc četně zalidněno. Obyvatelstvu dána příležitost stálého výdělku a tím zaručena poměrná spokojenost.

Tovární život přinášel sebou i nebezpečství. 26.října 1858 byla usmrcena strojem dělnice Barbora Hovorková, žena továrního dělníka. 27.srpna přišel o ruku v Pejchovně Josef Brabenc z Mladovic a 15.října Marie Havlíková.⁽²⁸⁵⁾ O jiných neštěstích se nedočítáme.

Jest jen litovati, že továrny, jež tak slibně si počínaly, zanikly v poměrně krátké době úplně. Jsou ještě pamětníci časů, kdy zánikem tovární činnosti uhostila se mezi chudým lidem bída, již poznali zejména tehdejší obyvatelé „Hůry“.⁽²⁸⁶⁾

Z tovární činnosti jsou známí ředitelé : Karel Otto (1826 – 1858), Antonín Stefan, Josef Teppisch a Josef Stark.⁽²⁸⁷⁾ Zbývající průmyslová odvětví, ačkoliv dosti pestrá, byla reprezentována již menším počtem výrobců.

Zpracováním dřeva zaměstnávala se již před r. 1788 vrchnostenská bečvářna.⁽²⁸⁸⁾ Nalézala se v čp. 18. Byly zde ponejvíce vyráběny sudy (bečky) pro vrchnostenský pivovar. Okolo r. 1802 pracoval zde bečvář Váňa František. Kolářstvím zabýval se r. 1793 Václav Vodička, r. 1803 Matěj Horák. Z truhlářů uvádí se r. 1793 Walter Anton čp. 10, r. 1794 Jan Donát, r. 1801 Josef Holubovský, r. 1803 Václav Táborský. Výrobou dřeváků zaměstnával se r. 1794 dřevěnkář Matouš Nesvačil.

Nutno se taky zmíniti o strojní výrobě šindelů při továrně na Podlesí. Výroba nebyla veliká. O nové vodní pile v Podpostupicích na místě Paurova mlýna povodní zničeného pojednává se v kapitole – Hospodářství lesní (o lesích).

Kovářna stávala r. 1793 v čp. 25 a náležela Josefu Jelínkovi. Roku 1804 postavil mistr Karel Kovář kovárnu v novém domku při silnici čp. 84.

Řemeslo zámečnické provozoval roku 1818 tovární zřízenec Josef Kaňkovský, vykonáváje současně též opravy továrních strojů. Z jiných kovopracovníků se zde vyskytl r. 1868 cvočkář (špendlíkář) Václav Fryš v čp. 55.

V zápisech z r. 1793 jsou také zmínky o postupické cihelně.⁽²⁸⁹⁾ Stávala uprostřed „místního placu“ a byla založena hlavně pro výrobu cihel pro novou továrnu a jiné budovy (škola aj.). Po vystavění továren zanikla a na jejím místě postaveny domky čp. 88 a 89. Poněvadž půda byla měkká, bylo nutno domky postavit na silné dřevěné piloty.

Hrnčářstvím zabýval se r. 1793 jakýsi Beránek. Vyráběl hlavně hliněná kamna.

Snahu oživit Postupice průmyslově projevil již hrabě František Adam z Trautmansdorfu, založiv r. 1717 papírnu. Stávala pod hrází rybníka, podle ní nazvaného Papírník na místě nynějšího mlýna čp. 14. Byla dřevěná, stroje byly hnány vodou. Posledním papírnickým mistrem byl František Geisler v r.1793.⁽²⁹⁰⁾ Tehdejšího zvyku, označovati svůj výrobek vodovými značkami nedbal, jak se zdá, ač v pečeti užíval šachovaného štítu. Papír listin jím psaných nemá buď vůbec značky, nebo značky různých jiných papíren. Také spisy vrchnostenských úřadů v Jemništích z té doby psány jsou na papíru různých značek. Papírna byla zrušena r.1794. Po zániku továrny r.1870 byl učiněn pokus zařídit v budově pod hrází výrobu lepenky. Podniku nekynula však budoucnost a záhy od něho upuštěno.

Chemický průmysl byl také zastoupen r.1788 mydlářem Janem Procházkou (čp. 34), r. 1811 Janem Menšíkem. Roku 1850 zaměstnával se Mrkvička z Chalup výrobou kolomazi (čp. 107), při výrobě užíval smolného dřeva z okolních lesů.

Znamenitě zastoupena byla v Postupicích živnost stavitelská. Ignác Riederer, bavorský příslušník povoláný r.1793 hr. Rottenhanem, projevoval horlivou činnost. Dílem jeho byly všechny tovární budovy, škola a několik soukromých domů. Jeho prací je prý i čínský pavilon ve vlašimském zámeckém parku. Skladiště stavebního nářadí bývalo na rynku proti škole.⁽²⁹¹⁾ Z jeho zedníků jsou známi r.1794 Martin Nikodém čp. 55, r.1803 Josef Sysel, Václav Bucek, r.1804 Vojtěch Špána. Po Riedererovi ujal se živnosti stavitelské r.1856 zednický mistr František Frk. Příbuzného povolání byl zde r.1734 rybníkář Slepíčka, jenž založil Dolejší rybník. Slepíčka bydlel v domku u hráze (nyní čp. 50).⁽²⁹²⁾

Roku 1821 bydlel v Postupicích sklenář Jakub Dejmeck, r.1854 kominík Josef Bílý.

Rozvoj řemesel v Postupicích⁽²⁹³⁾

řemeslník	1874	1920	řemeslník	1874	1920
Krejčí	2	5	Špendlíkář	1	-
obuvník	3	10	Puškař	1	-
provazník	1	-	kamnář (hrnčíř)	1	1
bednář	2	2	zednický mistr	1	-
truhlář	1	2	zednický pomocník	4	několik
Kolář	1	1	tesař + pomocník	1+2	několik
soustružník	1	-	Kominík	1	-
Oulař	1	-	Sklenář	-	1
Kovář	2	2	Holič	-	2
strojník	-	1	Cukrář	1	-

Ze živností obchodních dovídáme se nejdříve o vrchnostenské hospodě. Již r.1665⁽²⁹⁴⁾ stávala v místech nynějšího hostince čp. 3. Prvním známým šenkýřem byl jakýsi Lochař (1681), později Bubník (1712). Roku 1788 koupil tuto hospodu od vrchnosti František Bauer.⁽²⁹⁵⁾ Druhá hospoda vznikla asi současně s továrnou na Podlesí (1804).⁽²⁹⁶⁾ Stávala blíže továrny mezi Chotýšankou a továrním potokem. Byl to patrně tovární podnik. Okolo r.1818 otevřel novou hospodu (v čp. 42) Josef Vendera. Leč ani tyto dvě hospody v městečku nestačily potřebám obyvatelstva (zejména o jarmarcích) a proto se v letech 1820 a pozdějších šenkovalo také u Bubníků (čp. 8) a u Bryllů (čp. 15). Tyto poměry potrvaly delší dobu. Roku 1863 otevřeny opět dvě nové hospody. Na místo zrušené tovární hospody otevřel Čeněk Morávek hospodu na Podlesí (čp. 119) a dosavadní nájemce tovární hospody Karel Sušický novou v čp. 118 v Postupicích.

Obchody se ovšem tříštily a následkem toho zanikla časem hospoda u Bubníků. Na místě zrušené továrny (skladiště) v Postupicích vznikla r. 1878 nová panská hospoda (čp. 13).

Roku 1885 bylo v Postupicích šest šenkýřů : Karel Kaňkovský (čp. 3), Emanuel Kačmáček (čp. 13), Václav Ryšavý (čp. 15), Mojžíš Sušický (čp. 42), Michal Justic (čp. 118), a Čeněk Morávek (čp. 119). Od roku 1886 do r.1898 trvala také hospoda u Matoušků v čp. 40.

Po nějaké době zanikla hospoda v čp. 15 a později také v čp. 118. Tato byla však znovu r.1919 otevřena Antonínem Paurem ml.

Po dobu trvání panského pivovaru chodívalo se také k panu starému. Zde byla také r. 1871 založena postupická kutací společnost.⁽¹⁸⁵⁾

Kromě piva čepovala se (také vyráběla) v Postupicích kořalka. Dávným vrchnostenským podnikem byla vinopalna (spojená s masným krámem⁽²⁹⁷⁾), o níž se dočítáme již při prodeji sušické hospody. Roku 1798 byla vinopalna přenesena do nového domku (čp. 89) a prodána

r.1840 dosavadnímu nájemci Rafaelu Frankovi. Z výroby kořalek platil Frank i nadále poplatek, jenž r.1849 činil 550 zl. Vinopalna časem zanikla a výrobou kořalky studenou cestou zabývali se kromě šenkýřů také obchodníci. V roce 1885 čepovali kořalku šenkýř Mojžíš Sušický, obchodníci Vilém Mootz, Emanuel Beránek a Moric Frank. Kromě vrchnostenského masného krámu obchodovali r. 1793 řezníci Antonín Stibral a Antonín Hrdlička (čp. 42), r. 1801 Václav Babánek. V pozdější době sloučena živnost řeznická se šenkýřstvím.

Pekařstvím zaměstnával se r. 1793 František Bubník (čp. 41) a Tomáš Bubník (čp. 20). Krupařstvím r. 1802 Josef Kahoun.

Smíšený obchod vznikl v Postupicích r.1812. Dne 31.srpna tohoto roku obdržel František Mootz vrchnostenské povolení potvrzené krajským úřadem, že smí prodávati cukr, kandysový cukr, cukrovou moučku, sirup a koření, ale jen v takovém množství, které jest přiměřené konsumu městečka. Tento obchod trvá posud v čp. 86.

Roku 1874⁽²⁹⁸⁾ byly v Postupicích již dva obchody smíšené a střížním zbožím, 1 obchod obilím, 1 krupařský, 2 pekařské a 2 řeznické.

Roku 1920 dva obchody smíšeným a střížním zbožím, 1 obchod smíšeným zbožím,

2 obchody uhlím a vápnem, 1 obchod střížním a nitěným zbožím, 5 hospod se 3 řeznictvími,

2 pekařství a 2 hokynářství (obchod drůbeží a máslem).

Vývojem řemesel vznikly své doby i místní cechy.⁽²⁹⁹⁾ Po zániku cechů byl utvořen živnostenský spolek.⁽³⁰⁰⁾ Snahou ředitele obecní školy Jos. Martínka založena byla r. 1912 pokračovací živnostenská škola.⁽³⁰¹⁾

Řemesla, řemeslníci a živnosti okolo Postupic⁽³⁰²⁾

Roku	Místo	zaměstnání	jméno	Roku	místo	zaměstnání	jméno
1656	Jemniště	sládek	?	1713	Lísek	cihelna	
1656	Chotýšany	sládek	Jan Procházka	1714	Bořeňovice	hospoda	
1656	Chotýšany	mlynář	Malý	1733	Buchov	pohodný	Těsnohlídek
1657	Bedřichovice	hospoda	?	1793	Sušice	kovář	Frant. Jíša
1662	Sušice	hospoda	?	1793	Nová Ves	kovář	Josef Šimon
1665	Popovice	sládek		1824	Sušice	hospoda	Frant. Burda
1665	Struhařov	hospoda		1838	Sušice	hospoda	Jan Burda
1665	Dobříčkov	hospoda		1839	Divišov	varhanář	Matěj Walter
1669	Popovice	sládek	Zanedbal	1842	Jemniště	mlynář	Josef Škarda
1671	Popovice	mlynář	Veselý	1849	Struhařov	mlynář	Jar. Dvořák
1675	Chotýšany	mlynář	Malý	1849	Popovice	mlynář	Josef Černý
1682	Bedřichovice	hospoda	šenkýř Rezek	1849	Mladovice	mlynář	Tomáš Bursík
1687	Nesperry	sládek		1849	Sušice	kovář	Frant. Vodička
1687	Jemniště	hospoda	šenkýř Zaměřil	1849	Struhařov	kovář	Jos. Švimberský
1687	Jemniště	sládek	Kopřiva	1849	Okrouklice	kovář	Matěj Jíša
1687	Jemniště	mlynář	Poduška	1849	Milovanice	kovář	František Jíša
1687	Hrzín	sládek	Kos	1849	Popovice	kovář	Frant. Jíša
1706	Bořeňovice	sládek		1849	Vojslavice	kovář	Tomáš Mexbauer
1706	Struhařov	sládek					

Dopravní poměry.

Postupice vzniknuvše v jednom z nesčetných údolíček českomoravské vysočiny, byli již svým zeměpisným položením odkázány ku klidu. Neměly nic, čím by se vyznamenávaly před svým okolím, a proto zůstaly nepovšimnuty v dávných i pozdějších dobách.

Tyto poměry obrážely se ovšem v poměrech dopravních. Tepna dávného ruchu zdejší krajiny, silnice z Benešova do Vlašimi, byla vzdálena. Zachovávajíc od Benešova k samotě Nechybě svůj nynější směr, stáčela se za Nechybou do Dobříčkova, protkla jej a zamířila k samotě Sušici. Odtud se táhla zhruba nynějším směrem do Chotýšan. Rozdělivši je uhnula za vsí napravo ke Smikovu a obejdouc rybník zaujala opět nynější svůj směr do Vlašimě. Nynějšího přímého směru od Nechyby do vrchu „čuby“ k Sušici a kolem Chotýšan dostalo se této státní silnici okolo r.1780.⁽³⁰³⁾ Správou její je pověřena politická okresní správa Benešov. O cestách postupických dočítáme se poprvé v Josefském katastru r.1788.

Z něho se dovídáme, že s Postupic šla cesta přes potok a kolem lesa Hůry do Milovanic. Pro pěší byla přes potok položena lávka. Z této cesty odbočovala před potokem nalevo cesta do Nového mlýna (Paurova). Protějškem milovanické cesty byla cesta do Jemnišť, z níž ještě pod kopcem u Postupic odbočovala napravo cesta do jemnišťského mlýna a za zahrádeckým (Ovčínem) rybníkem nalevo cesta do Lísku.

Kolem dvora nalevo vzhůru přes kopec, pod kopcem po hrázi rybníka Klenu vedla cesta do Roub. Lhoty a dále do Rankova. Kolem usedlosti Josefa Pechia z Weitenfeldu (čp. 32) šla

cesta z Postupic do Moklin a jiná cesta úvozem vzhůru ke „Hrobům“ do Pozova a Nové Vsi.

Popovická cesta vedena byla kolem rybníka a postupickým údolím mezi potokem a úpatím vrchu a uhnuvši doprava zatočila mezi pole nad Mladovicemi, k lesu a nalevo dolů do Popovic.

Jak zřejmo, zachoval se původní směr zhruba podnes. Tehdejší cesty nebyly ovšem valné a možno je porovnat s dnešní cestou do Roub. Lhoty.

Pokácení lesa a vystavěním dělnických domků r.1795 nabyla na důležitosti i posavadní cesta lesní „Hůrou“.

Kromě těchto cest, spojujících Postupice s okolím, byly zde ovšem i cesty polní. Některé z nich trvaly již dlouho, jiné vznikly teprve potřebou. Jakým způsobem činěna byla vzájemná dohoda o nových cestách, objasňuje tato úmluva.⁽³⁰⁴⁾

„Obnovení cesty Vojtěcha Jíši přes Tomáše Hovorky zahradu.

Dle níže psaného stalo se mezi Vojtěchem Jíšou sousedem postupickým z jedné strany a Tomášem Hovorkou též sousedem z druhé strany skrze cestu co Jíša přes Tomáše Hovorky jeho zahradu s mandelema do stodoly neb s prázdným vozem ze stodoly jezdit může poněvadž dyby se stát mělo že by jiný hospodář byl aby zabránit nemoh že nezrušitelná ta cesta zůstat má pro jednoho každého toho hospodářství hospodáře zůstat musí, že jest tomu tak né jináč.

Jen sme se vlastnoručně podepsali a taky sme k podpisu pánu svědku dožádali k neškodnému podpisu dožádali.

Jež se stalo v městečku Postupicích dne 7. Aprile r. 1821

Matěj Žížala, rychtář, Jan Pavlát starší obecní

Josef Jelínek starší obecní

Vojtěch Jíša.“

Když se sousedi nedohodli, rozsuzoval pře a vykazoval cesty úřad jemništský.⁽³⁰⁵⁾

„Protokol zavedený u rychterního úřadu v městečku Postupicích dne 6. ledna 1828 skrze cestu která je vykázána od slavného ouřadu Jemništského na to pole „sekeru“ pojmenované N.375, která veřejná cesta žádná není i nobřž jen s hnojem a čas žní s mandelema přes tyto pole jezdit může

No 374 přes ty pole musí jet na dolejší hospodář Martin Hovorka No 7 na prostředním Jan Hovorka na hořejší pole Jan Bucek No 26. Za to měli přidáno každý jeden záhon pole. Pamětník, který při měření byl je Josef Vranický, který se vlastnoručně podpisuje, druhý svědek byl Václav Kolařík toho času městský rychtář k podpisu nemůže dožádán býti poněvadž je již zemřelý.

František Moc, ten čas rychtář, Josef Vranický, pamětník

Martin Hovorka hospodář z No. 7

Johan Bucek hospodář z No. 26

Jan Hovorka No. 374 toho pole hospodář volný.“

Poměrně z nové doby jest dnes tak důležitá a hojně používaná stezka od důchodu na jemništskou silnici.

V katastrální mapě z r.1841 ještě zakreslena nebyla.

Úhrnná výměra cest roku 1841 činila 25 jiter 794².⁽³⁰⁶⁾

Udržování cest náleželo vždy obci. A že obec o cesty se vskutku starala dosvědčují tyto zápisy.⁽³⁰⁷⁾

„Léta Páně 1844 dne 1.června byla dlážděna cesta od domu No 44 a 45 z rynku nahoru cestou vozovou k Pozovu nad zahrady na kopec.“

„Léta Páně 1845 1.července byl dlážděn rynek od domu No. 44 a 45 proti škole za času Purkmistra Pavláta J.

1856 byl tak zvaný místní plac neb rynek zplanýrovaný i taky cesta od hostince číslo 3 až

k č. 17 do dobrého stavu přivedena byla též taky strouha pod hrází na cestě čísla 3 dobře vydlážděna byla.“

„1856 Rozkazem veleslavného ouřadu Táboorského bylo u městách a městečkách tak nejvyšší čistota držena byla, jeden každý aby před svým domem půl sáhu široko na svůj náklad vydlážditi nechal. A tyto zde jmenovaný započali č. 9 pan Moc, 10 František Walter, 17 Kateřina Pič, 18 Matěj Křepelka, 42 Václav Kankovský, 43 Jan Zeman, 44 Antonín Bucek, 45 Václav Nádvorník, 46 František Beránek ?

Tomáš Pleticha purkmistr“

„1858 cesta za zahrady k Pozovu nazvaná ouvoz mezi Frant. Straňák Anton Ernest polma byla od obyvatelů obec Postupic potažitou prací přes 400 foršpanů do té cesty naveženo od Frant. Straňáka dlažba pro vodu dobře zhotovena. Tato cesta byla velmi mizerná a nebezpečná.“

Straňák býval patrně velice dobrým řemeslníkem. Setkáváme se s ním všude, kde se při úpravě cest jednalo o důkladnou práci. Nejlépe jej znal purkmistr Pleticha neboť mu dává toto svědectví :

„1858 byl dělaný taras pod Jišovým domem č. 27 Postupice a dole strouha dobře kamenama zasypaná ten taras byl od Františka Straňáka zhotoven neb takovým pracem měl dobře vyhovět a zhotovit – doufám, že se ten taras nikdy nesesype.“

Pleticha

Rok 1858 byl na podobné podnikání zvláště bohatý. Vždyť i lávka přes potok u milovanické cesty byla zrušena a nahrazena mostem.

„Roku 1858 byl v Postupicích most k Milovanicům trhanicí pokládán nato sme do spodku přispět museli Postupice, Jemniště, Lísek, Milovanice, Čeliv, Holčovice zhotoven od Josefa Harvana z Milovanic.“

Řádné silnice dočkaly se Postupice až r.1870. Tehdy byla na náklad okresu vystavěna nová silnice z Jemnišť do Milovanic. Most Harvanův zrušen a nahrazen důkladným mostem z kamene. Podnikatelem stavby byl Moric Frank z Postupic. Pokračováním této silnice z Milovanic do Čeliva bylo ukončeno až v roce 1875. I tuto stavbu prováděl Moric Frank.⁽³⁰⁸⁾

„Jeho blahorodí

panu Morici Frankovi, pachtýři stavby silnice Milovanice Čelivské

v Postupicích

Panem referentem Antonínem Křepelou⁽³⁰⁹⁾ Vám k výplatě poukázanou částku za stavbu Milovanicko - Čelivské silnice Vám tímto v obnosu a sice v hotovosti 991 zl. 25 kr. a pak v kolkách 8 zl. 75 kr. úhrnem tedy 1.000 zl. r.č. tj. jeden tisíc zlatých rakouského čísla zasíláme se žádostí, přiložené kvitance podepsané obratem pošty nám zaslati.

Bychom Vám i další obnos vyplatiti mohli, žádáme Vás byste sobě poukaz od pana referenta Anton. Křepely zaopatřil a nám zaslal, načež neopominem poukázanou částku, když s dražebními podmínkami v souladu bude, v několika dnech vyplatiti

Z Okresního výboru v Benešově dne 9.pros. 1875

okresní starosta Urbanides.

Důkladné opravy a pořízení řádného zábradlí vyžadovala r.1883 silnice popovická (cesta), zvláště kolem Papírníka. S opravou nešlo to však tak rychle, jak obecní výbor doufal. Byl nedostatek dělníků, poněvadž se právě stavěla okresní silnice z Líšna do Popovic.

Cesta okolo čp. 58 trpěla velice dešťovými přívaly a proto byla těžko sjízdná. Aby se tomu odpomohlo, byla dolejší část u čp. 118 a 58 roku 1885 vydlážděna kamenem tak, že prostředkem utvořeny necky, nimiž voda odtékala k rybníčku.⁽³¹⁰⁾

Dostí živými jarmarky trpělo také náměstí čili rynek a proto došlo r. 1895 k jeho náležitě opravě a úpravě.

Po dobu těchto prací přeloženy jarmarky na cestu od kovárny a kolem Franků nahoru.⁽³¹¹⁾

Dolejší část rynku byla vydlážděna a hořejší upravena na měkko.

Tím byly jaksi nenaléhavější práce s úpravou obecních cest skončeny.

Katastrofální poškození cest způsobeno bylo povodní r.1906.

Nesmírné spousty vod protrhly hráz Papírníka, kteréž se používalo odedávna jako cesty pro pěší a přívaly vody od Plačku vymlely a strhly část cesty popovické.

Nejvíce však byla poškozena okresní silnice k Milovanicům. Kamenný most smeten a silnice skoro až k Postupicům tak vymlela, že po opadnutí vody zely místo silnice hluboké výmoly plné vody. Veškeré spojení levého a pravého břehu Chotýšanky bylo rázem zničeno. Porušení silničního spojení bylo prozatímně odstraněno dřevěným mostem, vystavěným zákopníky z Prahy. Definitivní úpravy nabyly silnice teprve postavením důkladného železného mostu. Značně taky byly poškozeny polní cesty, takže bylo třeba mnoho těžké práce, aby byly učiněny opět potřebnými.

Oprava cesty popovické se však protáhla. Po dlouhém vyjednávání převzal tuto cestu okres a tak teprve roku 1912 byla část této cesty z Postupic od domku čp. 16 až k farskému lesu vystavěna jako silnice okresní. Při regulaci toku Chotýšanky, trvající od r.1908 do r.1912 byla znovu vybudována i hráz Papírníka. K dostavení popovické silnice od farského lesa až do Popovic došlo teprve v letech 1914 – 1919. Stavba její provedena jako válečná práce nouzová.

Při upravení silnice od čp.3 kolem kostela r.1913 provedena v městečku také silniční kanalizace.

Pak během doby domohly se Postupice dobrého silničního spojení s okolím a staly se uzlem okresních silnic Sušice – Postupice., Postupice – Louňovice a Postupice – Popovice.

Poštovní spojení.

Postupic s Benešovem udržovalo se do r.1868 zvláštními posly. Dočítáme se že r.1856 zaplatila obec poslovi za donášku psaní k c. a k. úřadu 4 zl. Roku 1867 poslice Syslová 6 zl. platu měsíčně.⁽³¹²⁾

Tomuto chabému spojení bylo odpomoženo r.1868 otevřením poštovního úřadu v Postupicích.⁽³¹³⁾

Tím nabyly Postupice opět větší důležitosti pro okolí. Prvním poštmistrem byl Karel Bryl z Postupic čp. 15. V tomto domě otevřen první poštovní úřad. Roku 1873 byl však Bryl úřadu zbaven a po dočasném administrátoru Krásovi jmenován byl poštmistrem místní obchodník Vilém Mootz. V úřadě setrval až do r.1915. Odevzdav úřad své dceři Josefě Mootzové, jmenované poštmistrem, žije v Postupicích na odpočinku u svého zetě Jana Chlistovského, obchodníka čp. 86.

Po několika přesídleních (u Kneschků aj.) našel úřad své stálé sídlo na náměstí v domě čp. 86.

Telegrafické spojení.

zavedeno r.1890 na lince Praha – Pelhřimov.

Obvod poštovního úřadu zaujímal v roce 1920 obce :

Postupice s Chalupami, Milovanice s Holčovicemi a Želichovem, Čeliv s Buchovem, Městečko se Lhotou Veselkou a Věžníky, Chotýšany s Pařezím, Jemniště s Lískem a Sušicí, Roubíčkovu Lhotu s Dobříčkovem a Raňkovem, Pozov s Moklinami a Jezvinami.⁽³¹⁴⁾

V roce 1921 bylo odesláno 594 a přijato 730 telegramů, přijato a odevzdáno 2.551 balíků a 7.188 doporučených dopisů. Časopisů různých politických a uměleckých směrů (deníky, týdeníky, revue aj.) dochází průměrně 122 výtisků denně. Svou činností, jež je oceňována dle průměrného počtu dosažených jednotek, náleží poštovní úřad postupický do II. třídy I. stupně.

Listonoši : František Průcha z čp. 73, Josef Kuliš z čp. 79, Rudolf Šesták z čp. 38 a Jindřich Cezemský z čp. 10.

15.ledna 1918 zahájila provoz z nádraží Jemniště – Postupice jízdní pošta z Popovic, jezdící dosud na nádraží Bystřice. Roku 1854 bylo poštovní a dopravníkové spojení s Prahou takovéto.:

Praha – Budějovice – Linec a zpět denně.

18 hod. Praha – 22.30 Benešov – 4.30 Tábor – 11.00 Budějovice.

14.00 hod. Budějovice – 20.45 Tábor – 2.05 Benešov – 6.50 Praha.

Praha – Benešov – Jihlava a zpět denně.

18.00 hod. Praha – 22.50 Benešov – 5.30 Pelhřimov, dále do Jihlavy odtud vlakem do Vídně a zpět

17.55 hod. Pelhřimov – 00.55 Benešov – 5.40 Praha.

Dopravníkové spojení :

17.00 hod. Praha – Jesenice – Dnespeky – 21.50 Benešov – Votice atd.

zpět 10.10 hod. Benešov – 15.00 Praha

Jízdné za míli 10 kr. Příjezd v Praze k Zlatému Andělu a k Zlaté Huse.

(dle „Neuer Prager Kalender – 1854“)

Jiné pravidelné spojení udržováno formany. Tato živnost kvetla zvláště od dob založení továrny. Její vlastní formani nejen, že přiváželi suroviny a odváželi výrobky, nýbrž prostředkovali dopravu potřeb i pro obyvatele. Nejčilejší spojení bylo s Prahou, kde továrna měla vlastní skladiště. V letech 1860 a později, kdy potřeby obyvatelstva stoupaly, provozoval živnost formanskou Kureš a po něm Frant. Beránek, ovesnář z čp. 25. Kromě formanů, kteří dopravovali hlavně zboží, používáno cestujícími jízdní pošty Benešov – Vlašim a pro kratší vzdálenosti „foršpanů“ (zjednaných povozů, příležitostí místních).

Roku 1858 zaplatila obec purkmistrovi za 6 foršpanů k řízení do Benešova 6 zl. 30 kr., roku 1861 za příležitost ke stání s Václavem Kaňkovským a outratu a vozkovi 4 zl. 11 kr.⁽³¹⁵⁾

Vývojem železnic formanství upadalo.

Obyvatelé Postupic byli sice ještě dlouho odkázáni pouze na dráhu v Benešově, ale pěšky (jak někteří činívali) do Prahy již přece chodit nemuseli.

Důležitý podblanický kraj nemohl však na dlouho nemít železničního spojení. Když se v roce 1890 vážně jednalo o stavbu dráhy Benešov – Vlašim, byl postupický obecní výbor jeden z prvních, který hleděl náležitě využít výhod jež se zde nabízely.⁽³¹⁶⁾

Roku 1890 usnází se výbor a dává na stavbu dráhy 500 zl. ale s tou podmínkou, aby nádraží postaveno bylo u Kříže na silnici z Postupic do Jemniště. Částka měla být splacena po postavení nádraží. Při vyjednávání zastupovali obec sousedé Antonín Paur a Antonín Bucek.⁽³¹⁷⁾

Akciová společnost, jejímž kapitálem byla dráha stavěna, tohoto daru nepřijala. Proto obec, hledíc nabýti vlivu na umístění nádraží koupila 3 akcie po 200 zl. Vliv obce byl však nepatrný a jejímu přání nabylo vyhověno. Nádraží bylo postaveno v katastru osady Lísek a stanice pojmenována „Jemniště – Postupice“.⁽³¹⁸⁾

Stavba místní dráhy Benešov – Vlašim v délce 22,837 km trvala dva roky. Zařizovací kapitál činil 4.837.000 zl. v akciích po 200 zl. z nichž země převzala 17.84 % v částce 430.000 zl.⁽³¹⁹⁾ Podnikatelem postupického úseku byl Moric Frank obchodník z Postupic.

Vrchním dozorem byl pověřen vrchní inženýr Steinbach. Na stavbě pracovalo asi 900 lidí, ponejvíce bratránků. K udržování pořádku a všeobecné bezpečnosti zesíleno místní četnictvo o dva muže.

Zahajovací jízda konána 15.prosince 1895. Do stanice Jemniště – Postupice vjel vyzdobený vlak o 10. hodině dopolední. Jízdy účastnili se zástupci státních i samosprávných úřadů, důstojníci 102. pěš. pluku z Benešova a úředníci podniku.

Na nádraží očekávali vlak zástupci okolních obcí a mnoho lidí, z nichž mnozí viděli vlak poprvé.

Cestující uvítal a význam této dráhy pro zdejší kraj ocenil postupický starosta Václav Pavlát. Vlak odjel poté do Vlašimi a vracel se okolo 4.hod. odpo.⁽³²⁰⁾

Prodloužení trati z Vlašimě do Dol. Kralovic o 24,024 km uskutečněno 11.října 1902.

Celý kraj nabyt důležitého dopravního spojení.

Prvním přednostou na nádraží Jemniště – Postupice byl Strupl (1895 – 1898), jeho nástupcem od r. 1898 do 15.1. 1902 stal se Hejduk a od 8.května 1902 Josef Picka.⁽³²¹⁾

Duševní zaměstnání.

Kostel a fara .

Farní kostel v Postupicích zasvěcený Sv. Martinu, biskupu tourskému, je obdélníkového půdorysu, uvnitř rozměrů okrouhle 8 x 20 m, vnějších 11 x 23 m. Na severním boku přistavěna čtyřboká věž s cibulovou bání dosahuje výše 27 m.⁽³²²⁾

Nynější skrovná stavba kostela pochází z r.1718. Z původní gotické stavby zachován jest pouze presbytář, zakončený na východní straně třemi boky. Žebrová klenba je o dvou polích s hlubokými žebry, jejichž hřbet má průřezu otupený, na stranách vyžlábkovaný klín. Výběhy žeber jsou jednoduše seřiznuty. Svorník nad oltářem jest dutý, druhý plochý. Na východním boku jsou zbytky tři gotických oken. V prostředním zachovala se poškozená kružba, z dvou ostatních zazděné špalety. V jižním boku presbytáře jsou dvě okna, rozšířená r.1718 v nynější podobu.

Vítězný oblouk je kruhovitý. Při severním boku je ve věži umístěna sakristie valbou sklenutá, nad sakristií je oratoř. Lod' má valenou výsečovou klenbu o dvou polích. Na západní straně je hlavní vchod s předsíní, nad ním kruchta s varhanami. Na jižním vnějším boku předsíně zazděny jsou u kruchtových dveří dva náhrobní kameny z hlazeného červeného mramoru.

I.kámen 0.85 x 0.95 m je dolejší část náhrobní desky se znakem pánů z Říčan. Hořejší částí tohoto kamene bylo použito, v ne příliš dávné době za vrchní schod u kruchtových dveří. Ještě dnes jsou na něm znatelné stopy písma i krajní obrubové čáry. Nápis tohoto kamene zněl : „Léta Páně 1578 v sobotu po svatém Pavlu na víru obrácení umřel jest Sebestián syn urozeného pána Sebestiána z Říčan a na Popovicích a tuto odpočívá.“⁽³²³⁾

II.kámen 1.07m x 0.90m má nahoře nápis : „Léta Páně 1586 ve čtvrtek po svatém Matouši umřela urozená paní paní Anna Malovcová z Říčan a na Popovicích a tuto jest pochována očekává přijítí syna Božího a Spasitele svého“.

Krytina kostela je trojího druhu : Věž je pokryta červeně natřeným šindelem, presbytář po starodávnu prejzem a snížená střecha lodi jednoduše obyčejnou taškou. Místo kolem kostela, bývalý hřbitov, vysázeno křovinami a opatřeno laťovým oplocením s vchodem na východní i západní straně. Na rohu k rynku proti faře stojí dvě mohutné lípy, na západním konci u strážníkovy domku umrlčí komora, na severní straně u věže misionářský kříž.

Fara jednopatrové pohodlné stavení stojí východně v sousedství kostela. Nynější její podoba jest asi z r.1718. Střecha je šindelová. Náležejí k ní hospodářské budovy a velká zahrada.

Původ kostela je pradávny. Již 23.prosince 1360 uváděl postupický farář ku kostelu chotýšanskému potvrzeného kněze Ryvína, faráře v Konárovicích.^(324a)

Vystavěn ve slohu gotickém, byl rozměrů menších než dnes. Záhy obdržel vlastního faráře a tak při soupisu kostelů v Čechách r. 1350 uvedeny jsou Postupice již jako plebánie (farnost) v děkanátu Štěpánovském, archidiakonátu Kouřimském.^(324b)

Prvním známým farářem byl kněz Bartoloměj který r.1392 zemřel.⁽³²⁵⁾

V poměrně málo lidnatém kraji získal si kostel záhy obliby. 29.května 1378 darovali chrámu panošové Kuneš a Uhan ze Lhoty nejspíše Jarkovy (nyní Lhoty Veselky) kus lesa. Zato jim rytíř Zdeněk Kostka povolil v něm pohřební místo a konání výroční mše svaté.⁽³²⁶⁾

Roku 1392 založila kostelní nadaci Káča, pozůstalá vdova po panu Čakovci z Bohušic.⁽³²⁷⁾

Když po smrti svého otce Zdenka ujal se Postupic pan Vilém Kostka, založil při tomto chrámu r.1406 nadání ročního důchodu dvou kop grošů a výnosu z půllánu s tím závazkem, aby o suchých dnech konány byly zádušní služby Boží za jeho otce Zdenka, matku Anežku a všechny věrné duše.

Nadání to ještě téhož roku rozšířil darováním půllánu ve vsi Čelivě, s příslušnými pastvinami a jinými užitky.⁽³²⁸⁾

Církevní nepokoje národního rázu, jež té doby v Praze zavládly, dotkly se i venkova a ozvěna jejich zalétla i do naší krajiny.

Pan Kostka z Postupic stal se upřímným vyznavačem Husových zásad. To mělo zajisté značný vliv na krajinu a farnost. Proto snad se dočítáme, že římsko – katolický farář kněz Martin, připomíná se v Postupicích posledně r.1417. Za husitských válek byla farnost opuštěna.⁽³²⁹⁾

Roku 1525 připomíná se v Postupicích první kališnický kněz Šimon. Husitská správa farnosti trvala skoro sto let.⁽³³⁰⁾ Poslední utrakvistický kněz Vít Meziříčský, farář postupický, koupil r. 1612 v pondělí, den památný proměněním Pána Krista, pro svého syna Viléma v Benešově dům od rytíře Bernarda Rožnovského z Křtěnova.⁽³³¹⁾

Za husitské správy byli v kostele pochováni :

r.1578 synové tehdejšího majitele Postupic Šebestián z Říčan, r.1586 manželka paní Anna Malovcová z Říčan, jejichž náhrobní kameny jsou popsány výše.⁽³³²⁾

Po bělohorské bitvě r. 1620 zůstaly Postupice opět nějaký čas bez vlastního kněze. Teprve r.1656 dosazen vlastní římsko – katolický farář Václav Bernard Santorin (Krejčí ?).⁽³³³⁾

Pro nedostatek katolických kněží byla farnost velice rozlehlá, objímajíc obvody bedřichovický, chotýšanský a okrouhlický.⁽³³⁴⁾

Prvním úkonem faráře Santorina bylo pokřtění dcery šafaře z Chotýšan, již byla kmotrou J.M. paní Hunka (Kunhuta) z Říčan a na Jemništi s dcerou Annou Veronikou, slečnou z Říčan a na Jemništi. Bývalo tehdy zvykem, že urození páni bývali nejčastěji kmotry poddanských dětí a proto nás nepřekvapuje, že jsou skoro stále uváděni kmotři : František Manurbius, Adam z Říčan, panna Veronika z Říčan, Václav Mazaný ze Slavětína, Tomáš Pičinský z Pičina, Petr z Říčan, paní Anna Chobotská ze Solopisk na Nesperách, panna Libuška z Talmberka, panna Albertina Chobotská z Ostředka aj.

Dočítáme se však i zajímavých údajů o urozenostech.

V zámku jankovském bylo 5.června 1670 pokřtěno dítě Rudolf František Jan, jehož otcem je P.P. Rudolf z Talmberka, máteří Paní paní Marie roz. hrab. z Paaru. Kmotry byli : uroz. P.P. František z Talmberku a na Ratajích, uroz. P.P. Jan z Talmberka a na Smilkově, vys.uroz. Paní P. hrab. z Paaru.

Sňatek 30.dubna 1669 :

Urozený statečný rytíř Krištof Karel Voračický z Paběnic, mládenec, s urozenou Paní Evou Františkou pozůstalou vdovou po uroz. a stat. rytíři Rudolfu Malovcovi z Malovic. Svědci : uroz. P.P. Krištof Přehořovský, P. Joachim Špulíř a uroz. paní Liduška Voračická a Bohunka Rašorovesná ?

Křest v kapli jemnišťské :

27.ledna 1670 dítě Ludmila Františka Antonie, otec uroz. stat. rytíř P.Karel Voračický z Paběnic, matka uroz. paní Eva Špulírka z Jitter, kmotři vynechání (pravděpodobně páni z Říčan)

Křest v zámku jankovském :

27.ledna 1682 dítě Markyta Terezie Františka. otec : uroz. P.P. Rudolf z Talmberka, máteř Paní P. Marie roz. hrab. z Paaru, kmotři : J. M. Paní Mařenka Říčanská z Líšna, J. M. panna slečna Gabriela z Talmberka a uroz. a stat. rytíř Pan Kryštof Dohalský na Vrcholtovicích.⁽³³⁵⁾

Rozsah farnosti byl stále větší a větší.

Roku 1669 spravuje postupický farář tyto farnosti a osady :

Postupice : Postupice, Milovanice, Pozov, Lhota Roub., Dobříčkov, Jemniště, Sušice, Holčovice, Bedřichovice, Čeliv, Jezviny.

Jankov : Jankov, Lhota Jankovská, Otradovice, Ratměřice, Skrejšov, Budenín, Pičín, Hrzín, Lažany.

Popovice : Popovice, Mladovice, Nová Ves, Věžničky, Lhota Mathalová (Pazdýrkova, Pazderná), Miroslav, Vojslavice (Vonslavice), Hlivín (Livín), Kondratice, Kobylí, Chudláz, Lhota Kamenná, Vozlice (do r. 1705 dvůr).

Velíš : Velíš, Nesperry, Buchov, Čestín.

Šlapánov : Šlapánov, Zvěstov, Vodlochovice.

Vrcholtovice : Vrcholtovice, Vyšetice, Zahrádka, Ouběnice, Jinošice.

Bystřice : Semovice, Mokřetice (Mokrá Lhota).
Kozmice : Kozmice, Teplýšovice.
Benešov : Pecínov, Vojšice (Bohušice, Boušice).
Třeběšice : Třeběšice.
Kondrac : Chobot.
Neustupov : Vondřejov, Čerkovice (Cerkovice).
Vokrouhlice : Vokrouhlice, Jezero, Petroupim, Věřice, Kochánov, Sembratec, Struhařov.
Chotýšany : Chotýšany, Bořeňovice, Městečko, Smikov, Vonšovice, Takonín, Kojetice.⁽³³⁶⁾

Uvážíme-li že rozsah této farnosti, jaké asi bylo zalidnění, udávají-li farní matriky za tento rok narození 96, úmrtí 26, a sňatků 18 ?⁽³³⁷⁾

Vzpomeneme-li však nedávno skončené třicetileté války a jejích následků, pochopíme. V roce 1703 jsou poprvé uváděni Bílkovice, r.1705 přifařen Bedřč u Benešova, ale odlučují se Vrchořovice. R.1707 odlučuje se Šlapánov a po něm Jankov. Rankov uveden jest až v r.1712. Lyskov (Lísek) r.1713, Věžníky r.1719, Střížkov r.1721, Petroupim až r.1722, Lhota Cuckova (Lhota Veselka) r.1746 a postupický mlýn r.1748.

Pro zajímavost uvádíme počet domů a obyvatel některých vsí tak, jak je farní kronikář r. 1712 zapsal.⁽³³⁸⁾

ves	domů	obyvatel	ves	domů	obyvatel
Postupice	20	97	Struhařov	20	84
Milovanice	15	72	Petroupím	19	87
Pozov	7	43	Petroupec	4	15
Lhota Roubíčková	9	38	Sembratec	3	15
Dobříčkov	9	46	Kochánov	7	27
Jemniště	23	102	Střížkov	2	10
Holčovice	6	27	Věřice	8	44
Lísek	5	12	Jezero	11	49
Vokrouhlice	9	46	Čeliv	?	?

Vraťme se však ještě do let 1680.

Kostel byl chudý a opatřen jen nejnútnejším nářadím. Oltář zhotovený z trámů a prken, poměrně dosti vyzdobený, měl na stranách vymalované dva znaky, zlaté kapry v modrém poli.⁽³³⁹⁾ V kostele visel obraz na dřevě malovaný „Koronování Panny Marie“ a „Zvěstování Panny Marie“.⁽³⁴⁰⁾ Roku 1698 založeny a postaveny byly mistrem Janem Kneslem první varhany.⁽³⁴¹⁾ Když r.1702 darovala kostelu hrab. Františka Talmberková roz. z Wrtby, stříbrnou schránku na sv. oleje (oba předměty s jejím vyrytým znakem), byl chrámový poklad znamenitě romnožen. Skříňka byla však r.1719 rozlita na ciborium.⁽³⁴²⁾

Důležitou událostí pro kostel byla koupě jemnišťského panství hrabětem Františkem Adamem z Trautmansdorfu.

Bohatý šlechtic vychován přísně katolicky stal se mecenášem zvláště postupického kostela. Loď kostela té doby již nedostačující byla r.1718 přestavěna a rozšířena a celý kostel upraven do nynější podoby. Vnitřek chrámu obohacen třemi novými oltáři sluhu barokového. Hlavní oltář ozdoben zdařilým obrazem Sv. Martina na bělouši a po stranách umístěny barokové sochy Sv. Ivana a Sv. Františka Xaverského. Boční oltáře postaveny šikmo v rozích lodi u vítězného oblouku. Oltář na levé straně zasvěcen Panně Marii, na pravé straně Sv. Janu Křtiteli. Všecky tři obrazy jsou uměleckým dílem italských mistrů a rovněž darem hraběte Trautmansdorfa.⁽³⁴³⁾ Původní oltář ze XVI. století přenesen i s obrazem do sakristie.⁽³⁴⁴⁾

Tou dobou byl pořízen i chrámový nábytek (lavice, zpovědnice).⁽³⁴⁵⁾ S přestavbou kostela vykonána i přestavba fary. Nízké stavení zrušeno a vybudováno nové, s více místnostmi poněvadž již tehdy zabýval se hrabě Trautmansdorf nadací pro místního kaplana.

Na památku postavení nového zámku v Jemništích byly vysázeny r.1725 na hřbitově proti faře dvě lípy.⁽³⁴⁶⁾

Dozajista slavnou událostí bylo vložení ostatků Sv. Amadea, Celestýna a Klementa do schránek oltářních.

23.listopadu 1733 uloženy ostatky všech tří světců do hlavního oltáře, 4.dubna 1734 do oltáře Panny Marie a 18.března 1735 do oltáře Sv. Jana Křtitele.⁽³⁴⁷⁾

Další důkazy své přízně katolické církvi podal hrabě Trautmansdorf znovuzřízením fary okrouhlické r.1740, založením nadace pro postupického kaplana (60 zl. ročně a 6 sudů piva) r.1758,⁽³⁴⁸⁾ a konečně r.1760 důkladnou opravou kostelů v Bedřichovicích, Popovicích a Okrouhlici.

Farnost doznala opět změny, když byly r.1784 odloučeny Popovice a Bedřichovice přiděleny farnosti velišské, a r. 1798 odloučeny Chotýšany.⁽³⁴⁹⁾

Nový vývoj kostela nastal působením hraběnky Gabriely z Rottenhanů a jejího manžela Jindřicha Františka.

Založení továrny na kartouny mělo pro místo veliký význam. Továrna (papírna) nalézala se v sousedství farního majetku a bylo nutno ji rozšířit. Byla tudíž 11.října 1794 učiněna mezi tehdejšími faráři Jiljím Pokorným a hraběnkou Gabrielou smlouva, kterouž se farní majetek postupuje vrchnosti.

Rozsáhlý této majetek činil :

Pole : pod Březinou a u Sítěnky 524 sáhů², u pastvišť 1 jitro 285 sáhů², u údolí 1 jitro 440 sáhů², nad rybníkem 6 jiter 1.533 sáhů², u třešně 781 sáhů², za zadním domem 1 jitro 682 sáhů², na bahně 3 jitra 101 sáhů², pod popovickou cestou 6 jiter 506 sáhů², u hrobů 974 sáhů².

louky : pod židovnou (čp. 2) 1484 sáhů² a 344 sáhů², pod lesem 806 sáhů², u popovických hranic 149 sáhů², Sítěnka 1002 sáhů², u údolí 553 sáhů², nad Papírníkem 871 sáhů², mezi Plačky 956 sáhů².

zahrady : pod farou 405 sáhů²

.rybníky : Dolní Plaček 391 sáhů².

pastviny : pod lesem Želichovem 1 jitro 1490 sáhů², nad Papírníkem 1040 sáhů²

lesy : Mezi Želichovem a Březinou 23 jiter.
Pro určení náhrady vypočítán byl průměrný výnos v letech :

roku	Sklizeno							
	v mandelích					ve stryších		centů
	pšenice	žito	ječmen	Hrách	oves	brambor	řepa	seno
1786	13,5	36,12	14,12	16.-	14,6	40.-	40.-	140
1787	11,6	27,6	18,12	16.-	15,5	-	-	
1788	13,4	44,14	13,07	24.-	19,4	-	-	
1789	8.-	28,03	20,08	16.-	28,4	-	-	
1790	12,4	48,02	17,04	12.-	30,11	-	-	
						průměr ve stryších		
zůstává	7,13	39,2	17,12	3,01	38,11	40.-	40.-	140.-

a určen jako roční náhrada. Kromě toho : 10 mandel dlouhé žitné slámy, 10 mandel ječné a 10 mandel ovesné slámy, 45 sáhů dřeva měkkého z nejbližších lesů Želichova a Milovanické Hůry, dřevo na plot, a žebříky pro dva koně a 1 kus dobytka. Náhradu je povinen dáti velkostatek in natura nebo na požádání v penězích dle běžných cen : smlouva obnovuje se vždy po dvaceti letech.⁽³⁵⁰⁾

Za prokázanou ochotu dala hraběnka Gabriela na důkaz svého uznání postavit kazatelnu r.1802.⁽³⁵¹⁾

Až do roku 1799 není ve farních kronikách zmínky o zvonech.

Dávno však se již užívalo na věži zavěšeného zvonu Sv. Kateřina. Je to zvon 0,62 m vysoký, mající v průměru 0,79 m. Na hoře minuskulový (místy chybný) nápis : Ke cti a chvále Panu Bohu wssemohaucýmu swatym Aposstolům, svatému Martinu a sw. Katrzinie. Letopočtu není ale litery ukazují na XVI. století a podobá se, že jest od zvonaře Matěje Špice z Benešova.⁽³⁵²⁾

Roku 1799 opatřeny dva nové zvony sv. Martin a sv. František.

Sv. Martin : 0,72 m. vysoký, 0,97 m. v průměru, nahoře nápis : „IOHANN WENZEL KÜHNER COSS MICH IN DER K. K.NEUSTADT PRAG ANNO 1799.“ Pod tím girlandy. Na plášti reliefy „Sv. Jan Nepomucký a Sv. Jan a Pavel mučed. řím.“

Sv. František : nahoře girlandy, na plášti reliefy „Sv. Jan a Pavel apoštolové a Sv. Jan Nepomucký“ dole při okraji nápis „IOHANN WENZEL KÜHNER COSS MICH IN DER K. K.NEUSTADT PRAG ANNO 1799.“⁽³⁵³⁾

Chrám dostávalo se darů také od „neurozených“ věřících. Rodiče faráře Ondráka koupili r. 1805 nové tympány (důkaz že se tehdy slavně hrálo a zpívalo) a pražský staroměstský měšťan Málek (patrně rodák ze zdejší krajiny) daroval r.1806 velký kříž (nyní proti kazatelně), a příštího roku čtyři oltáře na Boží Tělo (používá se jich ještě dnes).⁽³⁵⁴⁾

Přišly však i doby smutnější. Za napoleonských válek, kdy státu vznikaly velké válečné výdaje musel býti r.1807 a 1811 odevzdán státu veškerý stříbrný poklad. Zbyly pouze hořejší části kalichů a ciboria, dvě větší a jedna malá patena a schránka na sv. oleje.⁽³⁵⁵⁾

Činností továrny zvětšila se i lidnatost farnosti, bylo i více úmrtí a hřbitov u kostela nezdál se dostačovat. Proto vyhledáno r.1824 místo pro nový hřbitov a zvolena část pole u pozovské cesty „na hrobech“.⁽³⁵⁶⁾

Nového schválení dostalo se tomuto místu i při komisi dne 21.dubna 1836, ale opět nebylo vykonáno více.⁽³⁵⁷⁾

Když roku 1847 byla potřeba nového hřbitova už naléhavá, opuštěno prvé usnesení a schválení a hřbitov založen na poli u rybníka Plačku. Ještě téhož roku byl hřbitov posvěcen.⁽³⁵⁸⁾ Roku 1857 byl již hřbitov rozšířen.⁽³⁵⁹⁾ Starý hřbitov zanikal. Hroby byly srovnány a kříže odstraněny.

Pouze dva kříže jsou tam dnes u umrlčí komory : jeden železný, úplně rezavý, druhý žulový, jehož (těžko čitelný) nápis oznamuje že „LÉTA PÁNĚ 1752 DNE 6. BRZEZNA USNUL V PÁNU ANTONÍN KAISLER STAR 117 LETOCZEKAWAIE SLAWNĚHO Z MRTWÝCH WSTANI“.⁽³⁶⁰⁾

Pohřební výdaje v r. 1828 činily při pohřbu Anny Vobecké z Postupic čís. 98 :

Jemnostpánu faráři 4 zl., kostelníku a ministrantům 2 zl., velebnému pánu kaplanovi 4 zl., II. kostelníku a zvoníkovi 2 zl. 30 kr., hrobaře 3 zl., za rubáše 6 zl., za truhlu 6 zl. Zubem času trpěl kostel uvnitř i vně. R. 1825 byla opravena a novým šindelem pokryta věž. Při této příležitosti dána 15.července na věž makovice a kříž. Později objevily se na kostele trhliny, proto byl r.1833 opraven a nově pokryt. Za čtyři roky musel být opraven znovu.⁽³⁶¹⁾

Příštího roku (1838) byly nově nabarveny oltáře, kazatelna a lavice. Výsledek nebyl zvláště skvělý, poněvadž se kronikář zmiňuje, že lepší dražší kovář než laciný kováříček.⁽³⁶²⁾

Téhož roku opatřen fialový baldachýn se stříbrným třepením a v r. 1840 modré korouhve k průvodům.⁽³⁶³⁾

Ani varhany mistra Knesla nevyhovovaly již požadavkům. Proto byly r. 1839 zřízeny varhany nové, osmirejstříkové šestimanuálové dvoupedálové – jež postavil mistr Matěj Walter z Divišova.⁽³⁶⁴⁾

Bohatá výzdoba chrámu byla pořízena r.1846 koupením „Křížové cesty“ od malíře Jana Myslivečka.⁽³⁶⁵⁾ Roku 1859 daroval postupický sládek Havelka kříž.⁽³⁶⁶⁾

Zrušením poddanských poměrů a tím nastalým vyvazováním stávajících závad r.1852 ztratil kostel ročně 50 liber másla do svítelnice, které byla dosud povinna dodávati vrchnost a „železnou krávu“ z Čeliva čp. 3 tj. každoročních 17,5 krejcaru poplatku.⁽³⁶⁷⁾

9.února vloupali se do kostela zloději. Kořist jejich činila pouze 36 stříbrných penízů, které odcizili ze sošky Panny Marie. Tato ztráta byla však brzo ženami a dívkami

nahrazena.⁽³⁶⁸⁾ V letech 1855 – 1860 podali postuپیčtí občané důkaz svého pokroku. Pořídili si věžní hodiny. Není známo kdo hodiny dodal, ani kolik stály, ale že stály - - často, dočítáme se přece. Již r.1861 dáno mistru provazníkovi Dukátovi z Postupic za správu provazu na závaží 20 kr. a za rok za novou šňuru k závaží 1 zl. 62 kr. Není ovšem divu, poněvadž hodiny mají také kámen, jenž váží asi 30 kg. Za natahování hodin dostal toho roku obecní sluha Bubník 4 zl. 62 kr. Po krátkém čase měly hodiny opět vadu. povolán tudíž mistr kovář Jan Jíša, který je za 60 kr. uvedl opět v činnost. Dodavatel hodin se však nevyznamenal. V obecních účtech z r.1864 čteme : od obnovení cifrplátu Musilovi z Divišova 1 zl. 40 kr. a o něco níže „od sundání a znovu přibití cifrplátu Antonínu a Josefu Frkovi 2 zl. 20 kr. Od té doby až do roku 1877 není o hodinách zmínky. Až z tohoto roku dostal Frant. Kubát za natahování 3 zl. 50 kr. Hodiny opět nedělali dobrotu. Čeněk Jiráň z Milovanic byl obecním zastupitelstvem vyzván, aby hodiny opravil, ale tak aby šly a tloukly. Snad se mu to povedlo, poněvadž strážník žádá r.1896 odměnu za natahování.

Ve schůzi představenstva se však vyskytl někdo, kdo s touto žádostí nesouhlasil a trval na tom, aby se od natahování neplatilo, že to patří patronátu a že obec na to nemá peněz. Vyskytla se však opozice trvající na tom, aby se strážníkovi zaplatilo, poněvadž hodiny slouží občanům v Postupicích a ne patronátu v Jemništích. První navrhovatel zostřil nyní svůj prvotní návrh, tím, aby byly koupeny nové hodiny, poněvadž tyto jsou - stará rachota. Byl však opozicí upozorněn na svůj první návrh, že obec nemá peněz a aby dříve zaopatřil 335 zl. na nové hodiny. Jednání nabývalo ostrosti, kterou však obrousil třetí navrhovatel žádaje, aby se strážníkovi odměny za natahování nedalo, poněvadž je vůbec – nenatahoval. Tak došlo ke smíru. Naposledy byly hodiny opraveny r.1897.⁽³⁶⁹⁾ Od té doby někdy šly, někdy stály. Dnes – nejdou.

Časem doznala vnitřní úprava kostela opětých změn. Pradávný oltář, uložený v sakristii se rozpadával. Byl tudíž r.1860 odstraněn a obrazy z téže asi doby opraveny a zavěšeny v kostele.⁽³⁷⁰⁾ Nad ženskými lavicemi „Korunování Panny Marie“ a nad mužskými „Zvěstování“.

Roku 1864 provedena i podstatná změna ve výstavbě. Podporou několika osadníků vystavěna nad sakristií oratoř. Za to jim dáno právo umístiti v ní vlastní lavice. Současně vydlážděn byl kostel.⁽³⁷¹⁾ Kostelní majetek byl r.1873 rozmnožen missálem v krásné vazbě, darem to faráře Františka Waltra, rodem z Postupic.⁽³⁷²⁾

Nového práva dostalo se chrámu založením pozemkových knih u okres. soudu v Benešově r.1884. V těchto obdržel římsko – katolický chrám Páně položku č. 1 a přiznáno mu právo vlastnické (kostel a hřbitov).

Usnesením obecního zastupitelstva byly r.1886 opraveny varhany, hřbitov a vymalován kostel. Za to dožadovali se někteří občané většího práva přístupu na kruchtu. S tím souhlasil i varhaník, tehdejší řídící učitel, ale neuznával farář, který měl při tom výhodu – klíče od kruchtly v kapse. Na opětovné naléhání prohlásil, že kromě hry a zpěvu nemá na kruchtě co dělat ani – řídící.⁽³⁷³⁾ Spor tento byl rozhrěšen na prospěch občanů. Roku 1889 byly obnoveny staré cechovní prapory,⁽³⁷⁴⁾ jež od dávných dob jsou vystaveny v kostele.

Lepšího vzhledu nabyl kostel r. 1913 rozbouřením staré hřbitovní zdi, postavením laťového oplocení a úpravou bývalého hřbitova (viz popis na začátku kapitoly).

Neblaze dotkla se kostelního majetku světová válka. V roce 1915 nařízen úřední soupis zvonů a v roce 1917 skutečně již jejich zabrání. Dne 1.března sňaty a k účelům válečným (na děla) odvezeny : Sv. Martin, vážil 475 kg, Sv. František 161 kg. Dne 6.prosince sňat a odvezen zvonek „sanctusový“ vážící 45 kg. Sv. Kateřinu zachránila pouze její starožitná cena. Po zabrání zvonů užívalo se vypůjčeného zvonku z Lísku.⁽³⁷⁵⁾

Kromě vyzvánění k bohoslužbám používalo se velkých zvonů k poplachům požárním. Hořelo-li v Postupicích, zvoněno bylo „Martinem“. Požár ve farnosti oznamoval zvon „Kateřina“, požár mimo farnost zvon „František“.⁽³⁷⁶⁾

Během té dlouhé doby nastaly změny i kostelní kryptě. K pánům z Říčan uloženy ještě tyto osoby.⁽³⁷⁷⁾

roku	Jméno	Povolání	místo v kryptě
1711	Severa Matouš	Farář	přední mužské lavice
1713	Váňa Adam	Farář	přední mužské lavice
1717	Baldebini baron Karel Anton	u hraběte Trautmansdorfa	na pravé straně oltáře blíže mužských lavic
1717	Kott Václav	Farář	
1721	Čeněk Ignác	páter bratr faráře	
1727	Sobelická Marie Magdalena	žena direktorova	před oltářem Panny Marie
1730	Sobelický Ignác	Direktor	před oltářem Panny Marie
1731	Čeňková Marie	žena obročního	před oltářem Panny Marie
1738	Čeňková Kateřina	matka faráře	před oltářem Panny Marie
1741	Čeněk Antonín	obroční a bratr faráře	před oltářem Panny Marie
1746	Faster Michal	Monsignor	
1746	Weisen Regner František	Direktor	
1747	Grünbergrová Josefa	žena důchodního	
1749	Fastrová Máří Anna		
1749	Krombholzová Marie Anna	žena direktorova	
1751	Fischer František	Dítě	
1772	Printz Jan František	Farář	poslední v kryptě
1773	Bičan Matiaš	kaplan z Jemnišť	

Kostelní nadace⁽³⁷⁸⁾

rok	Jméno a místo	zl.	rok	Jméno a místo	zl.
1772	Printz Jan Postupice	75	1829	Kříž Václav Struhařov	70
1791	Krombholz Jan Jemniště	70	1831	Hovorková Marie Postupice	40
1793	Hruška Jan Skalice	50	1832	Ondrák Josef Ant. farář postupický	100
1798	Hocek Matěj Struhařov	16	1836	Žízala Josef Milovanice	80
1800	Pokorný František farář postupický	100	1843	Váňa František Milovanice	100
1800	Průša Martin Čeliv	60	1845	Nádvorníková Josefa	20
1801	Sysel Josef Čeliv	100	1859	Pícová Kateřina	63
1802	Hruška Jan Skalice	80	1867	Morávek Josef	150
1802	Procházková Barbora	18	1869	Pěkný František Čeliv	50
1803	Švimberský mlynář	70	1871	Havelka Antonín Tábor	100
1804	Englová Antonie	50	1881	Průchová Marie Holčovice	50
1807	Švimberský Ant.mlynář Postupice	?	1894	Král Josef Čeliv	100
1808	Burda Václav Dobříčkov	50	1896	Kureš František Karlín	100
1808	Říha Jan Bořeňovice	70	1903	Štrelka J. Čeliv	100 korun
1809	Zika Josef Postupice	?	1907	Meloun Josef farář postupický	400 korun
1812	Blecha Jan Jemniště	14	1910	Váňová Marie Čeliv	200 korun
1812	Blecha Jan Jemniště	6	1910	Pěkný František Čeliv	200 korun
1818	Paur Jan mlynář	70	1912	Váňa Antonín Postupice	400 korun
1819	Lišková Dorota Čeliv	50	1917	Váňa Václav Čeliv	200 korun

Nynější duchovní správu obstarává farář s kaplanem. Patronem je velkostatkář Filip Šternberk z Jemnišť.

Přifařená místa : Postupice, Čeliv, Milovanice, Holčovice, Želichov, Pozov, Jezviny, Mokliny, Roubíčková Lhota, Rankov, Dobříčkov, Jemniště, Lísek, Sušice, Lhota Veselka osada a dvůr.

Seznam farářů⁽³⁷⁹⁾

Z nejstarších dob :	Bartoloměj + 1392, Matěj Martinů z Janova 1392 – 1396, Petr 1406 – 1415, Václav 1414 – 1415, Jan 1415 – 1417, Martin 1417.
Faráři husitští :	Šimon 1525 – 1529, Jiří 1535 – 1548, Jan Moravius Bessyus jinak řečený 1550, Martin 1579, Vít Meziříčský 1612.
Faráři řím.–katol. :	Václav Bernard Sartorin (Krejčí) první farář Jankov-Postupický, jak se nazývá na titulním listu nejstarší matriky 1656. Václav Ignác Žežulka , moravan z Místku 1668 – 1670 Adam Causalus 1670 – 1672 Jan Josef Chmel 1673 P. Florid Paur, řeholní kanovník lateránský z kláštera na Karlově v Praze 1681 David Josef Vojtěch Krška 1684 Karel Kazimír Suchánek 1687 Jan Vacek 1689 Vavřinec Benedikt Meczer 1690 Krištof Václav Kantorovský 1695 Jan František Perger 1703 Václav Rudolf Paušman 1704 Matouš Severa 1706 – 1711 Adam Váňa 1712 – 1713 Josef Václav Kott 1713 – 1717 Josef Moric Griesmüller 1717 Jiří Horák 1718 Jan Karel Čeněk 1719 – 1759 Jan Nepomuk Antonín Printz 1759 – 1772 František Jiljí Pokorný 1772 – 1800 Josef Antonín Ondrák 1800 – 1831 Jan Hlaváč (spisovatel a přispěvovatel do českého theologického časopisu) 1833 – 1842 (potom byla fara po 14 let administrována pro spor, který byl s tehdejším patronem knížetem Veriandem z Windischgrätzů o zvýšení důchodů farních na základě smlouvy z r. 1794) administrátorem byl Jan Nepomuk Gürke František Xaver Rádlo 1856 – 1883 Josef Meloun 1883 – 1907 František Valášek Josef Kopecký

Seznam kaplanů : František Rubesch, Jan Ulrich, Matěj Břežan, Václav Puk, Vojtěch Haníkříř, František Buriánek, Václav Richard, Augustin Mader, Čeněk Mužifa, Josef Votýpka, Anton. Keil, Josef Tomáš, Josef Strnad, František Xaver Rádlo, Antonín Cuker, Josef Kraner, Josef Menzl, Basilius Stoklasa, Josef Schak, Josef Meloun, Bernard Stára, Jan Weber, František Maleček, Josef Vrba, Václav Koryntz, Josef Kučera, František Kubín, Ferdinand Sschmied, Josef Kohout, František Valášek, Rudolf Kostrba, Leopold Risspler.
..

Nejstarší rody v Postupicích a v okolních osadách

dle matriky farního úřadu v Postupicích :

Postupice

r. 1656 Jicha, Tkadlec, Doležal, Švadlenka, Kahoun, r. 1657 Havlík, r. 1658 Píc, r. 1663 Srp, 1665 Petr, 1667 Jiša, 1668 Petřů, Kout, Kodet, 1671 Tůma, 1681 Lochař, 1685 Pekař, 1686 Myslivec, 1688 Želichovský, 1689 Švec, 1695 Šmerha, 1712 Bubník, 1714 Skrčený, 1715 Vodička, 1742 Walter, 1745 Pavlát, 1764 Bauer

Bedřichovice

1657 Pěkný, 1664 Matějovský, 1665 Kotek, Lichtenberk, 1682 Rezek

Bejkovice

1662 Remek, 1670 Frk

Bořeňovice

1656 Frk, 1657 Jelínek, 1661 Čermák, 1662 Holík, 1664 Štolba, 1666 Bucek, 1669 Straka, 1673 Vobecký, 1674 Matoušek, 1678 Cabalík

Čeliv

1656 Sladek, 1662 Šedina, 1664 Průša, 1670 Petera, Hůla, Roubíček, 1673 Kuthan, 1678 Bach, 1679 Michota, 1681 Zahradka, 1685 Morávek, 1686 Petera

Dobříčkov

1656 Březina, 1664 Klouček, 1665 Hanuš, 1675 Příhoda, 1681 Žížala, 1682 Sedlák, Maroušek, 1683 Burda, 1686 Blecha

Holčovice

1661 Slepíčka, Sysel, 1665 Průcha, 1678 Švec, 1682 Míchal

Chotýšany

1656 Šlapák, 1659 Lelout, 1662 Strejček, 1664 Živný, Kyselý, Hronek, Kubišta, Šámal, Šrůtka, Šedina, 1665 Mašin, Kyselín, 1670 Svěrák, Malý, 1671 Paleček, Mikolášek, Jelínek, 1675 Hrdlička

Jemniště

1656 Kovář, 1657 Zika, 1664 Drnovec, Vacek, 1665 Kočí, 1669 Krejčí, 1674 Hojava, 1681 Příbyl, Benáčan, Veselý, 1682 Vodrážka, Žížala, 1686 Mladovský, Kopřiva, 1687 Zaměřil, Poduška

Lhota Roubíčková

1661 Cacák, 1664 Mrkvička, Roubíček, 1666 Červenka, 1686 Zahradka

Milovanice

1656 Švec, Harvan, Zeman, Kuliš, Zahradka, Šváb, Hes, Maceška, 1661 Houdek, Janocha, Vacek, Hruška, 1663 Sůva, 1668 Novotný, 1670 Hájek, 1679 Pokorný, 1681 Voříšek, 1683 Rezek

Leč

1668 Toulá

Sušice

1661 Mladovský, 1671 Pospíšil

Pozov

1664 Pekař, Obořil, 1669 Vobořil, Hovorka

Želichov

1656 Želichovský, 1666 Kahlovec

(V originále jsou uváděny další obce farního obvodu.)

K povinnostem postupického kněze náleží také sloužení mši sv. v zámecké kapli v Jemništích. Dříve tomu tak nebylo. Po vystavění nového zámku konával tyto služby osobní kaplan hraběte z Trautmansdorfu. Krátce před svou smrtí založil hrab. František Adam nadaci, již ustanovil :⁽³⁸⁰⁾

.....na mém zámku v Jemništi mají býti ve veřejné kapli slouženy služby Boží dvěma knězi školských Piaristů (Patres Piarum Scholarum) z Benešova tak, jak za mého života po mnoho let se dělo a to k útěše oněch poddaných, a ostatních lidí, kteří následkem

vzdálenosti svých osad nemohou slova Božího slyšeti. Tito dva duchovní mají obdržeti každý 150 rýnských, úhrnem 300 rýnských ročně....

.....nebude-li to schváleno – jednoho aprobovaného kněze (Clero Sanslavi pro Cappelano) v zámku Jemniště na věčné časy vydržovati a jemu zde obydlí poskytnouti.....který nejen ve smyslu nahoře vytčeného testamentu služby Boží každou neděli a svátek...křesťanskému lidu slovo Boží vykládal a odpoledne růženec s lidem se modlil.....nýbrž také týdně dvě zádušní (de rekviem) mše svaté sloužil: jmenovitě v dorozumění s postupickým farářem.....

....na kterýž účel pro vydržování zámeckého kaplana a kněze 5.000 rýnských věnuji.⁽³⁸¹⁾

Stalo se v Praze dne 1. února 1762

Hrabě Trautmansdorf.

Tak se také dělo až do druhé polovice XIX. století, kdy místo zámeckého kaplana bylo zrušeno a jeho povinnostmi pověřen kněz v Postupicích, za což mu ovšem náležejí příjmy z této nadace (úhrnem 400.-K ročně.)

Smuteční mši sloužívá postupický kněz také v zámecké hrobce. V této hrobce byli pochováni r.1806 hraběnka Gabriela roz. Černínová, ovdovělá z Trautmansdorfu a znovu provdaná z Rottenhanů, 1809 hrabě Jindřich Rottenhan, 1817 hrab. Isabela Chotková a r.1824 hrabě Jan Chotek. Tělesné pozůstatky těchto osob byly r.1836 převezeny na panství Nové Dvory.⁽³⁸²⁾

Nyní je v hrobce pochován syn nynějšího majitele panství jemnišťského, Zdeněk Šternberk.

V obvodu obce Postupic stojí tyto církevní památky :

Na levé straně silnice do Jemnišť na vysoké mezi v sousedství železniční trati mezi dvěma divokými kaštanými polní kamenný sloup se soškou Sv. Jana Nepomuckého. Na sloupku vytesán nápis : „TENTO SLAUP POSTAWITI DAL KE CTI HWALE BOZI JOSEF KAIZL IOSEF WRANICKY A. 1745“

Pod hůreckou skalou na Podlesí kaplička Sv. Jana Nepomuckého. Na jejím neumělém obraze ze želez. plechu je v levém rohu dole přimalován bílý štítek s nápisem jen špatně čitelným : Gewidnet : Karl Otto, Franz L.....Johann Nov – 1843“ Obraz byl nepochybně zhotoven továrními zřízenci. V květnu 1924 před svátkem Sv. Jana Nepomuckého byl tento starý obraz sňat a nahrazen novým obrazem, malovaným kaplanem Leopoldem Rissplerem. U Lhoty Veselky proti mlýnu (pile) polní kaplička Sv. Vojtěcha z r.1868.

Nejstarší polní kříž na vrchu při cestě do Roubíčkovy Lhoty z neznámého roku. Po prvé byl obnoven r.1788, podruhé r.1866.

Polní misionářský kříž u kostela vedle věže z r.1752 (označení na kříži r.1757 je chybné), původně stával uprostřed nezastavěného náměstí. Později byl bezprostředně v jeho sousedství vystavěn domek čp. 122. Při obnovení r.1909 byl kříž postaven u kostela.

Polní kříž na hrobech z r. 1788 obnoven r. 1884.

Polní kříž u lípy z r.1833 na rozcestí jemnišťské silnice a cesty do Chotýšan.⁽³⁸³⁾

Obraz Panny Marie zavěšený na lípě nad podleskou hospodou nalezen byl po povodni r.1906.

Církevní poměry.

Založením kláštera louňovického r.1149 nabyla zdejší krajina lepší duchovní správy. Působnost kněží louňovického kostela zasahovala až do Milovanic, které náležely tou dobou klášteru.⁽³⁸⁴⁾ Postupice patřily pravděpodobně pod správu faráře benešovského.⁽³⁸⁵⁾

Poměry se opět pozměnily postavením kostela v Postupicích, který spravován jsa vlastním knězem, uváděn je již v r.1350 jako plebánský (farní).⁽³⁸⁶⁾

Rytíři Kostkové, majitelé Postupic, byli přáteli kněžstva a podporovateli církve katolické. Vilém Kostka z Postupic učinil při postupickém kostele bohatou nadací. Ale i benešovského kláštera byl otec jeho Zdeněk podporovatelem, učiniv Minoritům štědrý odkaz.⁽³⁸⁷⁾

Proudem událostí byla kolem r.1412 rozvířena Praha. Tam počali již r.1403 mistři vysokého učení jednati o učení reformátora Jana Viklefa. Z prvních církevních sporů,

obsahu a rázu sice katolického, rodilo se nepřetržitým pásem husitství. Církevní nepokoje braly na se národní ráz tím spíše když došlo k rozhodnutí dle něhož obdrželi Češi na vysokém učení tři hlasy, kdežto cizinci jeden. Přední obhájce tohoto práva, Mistr Jan Hus, získal nejen proto, nýbrž zvláště pro své vykládání písma a obhajování učení Viklefova zuřivě nepřátele i upřímné přátele. K obojím těmto táborům náleželi i čeští stavové, kteří se tím nábožensky rozdělovali. Vypuzení Husa z Prahy napomáhalo pak zvláště k rozšíření jeho učení a zásad mezi lidem obecným. Jeho odsouzení a smrt odcizilo většinu národa církvi katolické nadobro.

Tyto proudy působily na naši krajinu tím spíše, když pan Vilém Kostka stal se upřímným vyznavačem Husova učení. Postupická katolická farnost zanikla, aby se zde po husitských válkách utvořila duchovní správa kněží utrakvistických.

Netrvalo to dlouho a v zemi se počalo vzrůstat sektářství. Známa je zejména sekta Českých Bratří, čili, jak Husité říkali pikhartů.

„Budoucích bratří zmocnil se jakýsi nepokoj, pudící je od místa k místu, který často na počátcích hnutí náboženského spatřujeme a ve kterém se zračí vnitřní pohnutí, duševní úzkost a strach o spasení. Posluchači Rokycanovi navštěvovali⁽³⁸⁸⁾ kněze chvalné pověsti, jako byl např. kněz Jakub v Divišově“.

Tím stykem vznikla sekta bratří Divišovských, ve Vilémově Vilémovských a v Chelčicích bratří Chelčických. Sami vznik tento přiznávají „Nedlouho po nastoupení krále Vladislava Bratří, vzpomínajíce oněch dob v listu radě a starším Starého Města Pražského praví : Známo jest naše obcování v Praze mimo jiná města, kterak jsme kající život vedli, poslouchajíce mistra Rokycanu i jiných, kteříž se Jeho přidržovali, a zvláště také rady jsme brali v přítomnosti bývali kněze Martina Lupáce, kněze Jana Opočny, také Vilémově v Divišově, někteří v Chelčicích, neb z těch stránek počátek jest našeho shromažďování“⁽³⁸⁹⁾.

Mocné shromažďování bylo v sousedním Voticku, kde měli Bratří své členy. Bratr Řehoř či Říha, řemesla tkalcovského ve Voticích sepsal traktát „O moci světské nebo moci mečové“ r.1485.⁽³⁹⁰⁾

V XVI. věku byla Jednota bratrská ve zdejší krajině již tak mocná, že jejími členy byli také čeští páni a rytíři.⁽³⁹¹⁾ Kromě českých bratří vznikla zde také sekta tzv. Bratří Pecínovských, také plačtivých neb Mikulášenců.⁽³⁹²⁾

O ní dovídáme se r.1535 žalobou faráře Svatojilského na kněze Jiříka z Postupic, že v provodní neděli posluhoval v Pecínově ovcem jeho, kterým on zapověděl užívání svátostí. Kněz Jiřík se omlouval, že o tom nic nevěděl, aby jim kdo zapověděl, než že žádost jejich a pláč že jest to učinil. Při tomto sporu vyznáno o knězi Jiříkovi, faráři v Postupicích, že je knězem řádným strany podobojí a chová se, jak se na poctivého kněze náleží, že na něj žádný nežaluje pro nějaké bludy a pikhartství.⁽³⁹³⁾

Pokud víme o nauce bratří Vlášnických, také oni neměli kněží, jen starší bratry, scházeli se šestkrát do roka o dnech svátečních a tu chválili Boha zpěvem a modlitbami, neměli přísluhování svátostmi, ale mohli chodit do chrámů a ke kněžím věr druhých.

Vedle desatera měli i šest přikázání Kristových. Mezi nimi : nehněvati se na bližního, nepřísahati, zlým neopláceti, milovati nepřátele, nikomu neublížovati, nechávati všech s pokojem, byli dobří poddaní. Ve schůzkách plakali nad svými hříchy, neměli kazatelů, ale čekali, až kdo byl vytržen duchem : potom vykládal, duch z něho mluvil bezděky. Sebe nazývali lidem božím, nádobami. Věřili ve vidění, měli proroctví, vykládali všecko hlubokými symboly.⁽³⁹⁴⁾

Pecínovští čítali k sobě i vynikající měšťany v Benešově a duchovní správce v Benešově neznámého jména měl s nimi nemalé potíže.

V kázání na 1. neděli po velikonocích (bez označení roku) praví proti nim :

„Protož pro odpuštění hříchů není potřebí daleko do Říma nebo do Pecínova putovati, doma toho můžeš dojíti, jen sobě práce nevaž!“⁽³⁹⁵⁾

Kromě učení Pecínovských ujímali se v Benešově bludy ariánské,⁽³⁹⁶⁾ proti nimž bojoval tentýž benešovský kněz. Hnutí náboženské v Benešově bylo do jisté míry obrazem náboženského života a vření v blízkém okolí.

Předbělohorská sekta Mikulášenců udržela se v naší krajině ještě dlouhý čas po bitvě bělohorské. Po roku 1650 byli ještě Mikulášenci v Čechách a scházeli se v nevelkém počtu na několika místech jmenovitě u svobodníka Martina v Plchově, u svobodníka Václava v Hlivíně, u svobodníka Adama tamže, v Kobyli, v Nesperách, v Popovicích a jinde.⁽³⁹⁷⁾

Jednou byli vyčiháni (tu sobotu před nedělí masopustní) při noční schůzce u Martina svobodníka a zatčeni. Bylo právě pohromadě osm osob. Ale chyceni byli jen čtyři, Ondřej Kalaba, Jan Bránický, Jan starší a Jan mladší Metrovský (snad Mitrovský). Tři ženy a jeden tovaryš unikli. Kdyby se bylo počkalo až do rána, bylo by se polapilo 30, snad 40 i více osob. Tak vyznal Ondřej Kalaba a podobně i ostatní zatčení.

Další údaje podáváme zkráceně. Ondřej Kalaba z Lužice blíže Mělníka oznámil ještě při výslechu, že se narodil „před vyházením panův z oken na hradě pražském“ (r.1618) že byl víry podobojí a „dokavad nepřeháněli“ při ní zůstával, nyní že jest již sedm let víry Pecínovské.

Počet obyvatelstva v Postupicích a okolí dle náboženského vyznání (dle výkazu stát. úřadu statistického 31.12.1920)

Obec	Náboženství						celkem
	řím.-kat.	českosl.	evang.	israel.	jiné	bez vyzn.	
Postupice	415	173	1	11	2	33	635
Jemniště	217	6			1	1	225
Lísek	84	17				3	104
Sušice	24						24
Milovanice	184	11			1		196
Holčovice, Želichov	66	53					119
Roubíčková Lhota	67	30					97
Dobříčkov	165	3		1			169
Čeliv	184			3	1		188
Buchov	34						34
Nová Ves	205	29				2	236
Pozov	138						138
Mokliny	30						30
Popovice	299	224		6		7	536
Mladovice	127	46				3	176
Kamenná Lhota	64	52					116
Chotýšany	410			12			422
Křemení, Pařeží, Onšovice	147	5					152
Městečko, Věžníky	196						196
Lhota Veselka	59	7	9				75

Druhý zajatec Jan Bránický, asi 50 let starý z Kounic u Českého Brodu udal, že již jednou na schůzce Mikulášenců v Hlivíně, v Plchově že býval sbor a měl tam své starší.

Jan starší Metrovský, 70 letý, bečvář z Prahy vypovídal že býval na schůzkách v Hlivíně, v Plchově a v Kobyli. Nikdy nebyl v Libáni (Libouni) a na Nesperách, ač ví, že blíže Nesper býval sbor. Také v Popovicích sám nebyl, věděl jen, že sedláci z okolí scházeli se tam do shromáždění, že byli schytáni a před hejtmany krajské postaveni, na čas vězením trestáni a pak zase propuštěni. Jan mladší Metrovský doznal jen to, že ví, že svobodník, u něhož byla schůzka, jest prý pod obojí.....⁽³⁹⁸⁾

Když po bitvě bělohorské bylo náboženství katolické prohlášeno král. mandátem z r.1624 za jedno jediné ve státě uznané, zahájila katolická reformace hned svojí činnost.⁽³⁹⁹⁾ O věcech církevních, o zkáze far a kostelů jež byly vzaly škody během války třicetileté jakož i o zbytcích ubohého lidu jsou zprávy dosti podrobné z let 1640, 1650, 1652. Smutně proslulá byla zpráva Rudolfa Roderera z Feltburku, probošta boleslavského. V krajině mezi

Vltavou a Labem k Mělníku pro stálé v krajině té boje rozutíkal se lid po lesích, mravy maje jako z lesa. Nebylo možno se dostat k němu, leda s velikým nebezpečenstvím.⁽⁴⁰⁰⁾

Činnost katolické reformace pokračovala pomocí dragounů rychle. V kraji kouřimském bylo dle zprávy krajského hejtmána r.1650 na všech panstvích, statcích i ve všech obcích všichni úředníci a správci již katoličtí, jak to vysvědčeními duchovních svých dokázali.⁽⁴⁰¹⁾

Postupická farnost dostala se záhy do opětné správy katolických kněží.

Tento poměr trvá doposud s tím ovšem rozdílem, že farnost náleží nyní do vikariátu bystřického.

Koncem XVIII. stol. nacházíme první zprávy o místních židech. O jejich poměru k vrchnosti je napsáno na jiném místě této knihy. Do r. 1794 byl jich v Postupicích skrovný počet : ten se však poměrně dosti zvýšil postavením fabriky.

Židé zaměstnávali se nejen obchodem a obchodními živnostmi (řeznictvím) v místě, nýbrž i faktorstvím u továrny. Byli nájemci jejích částí,⁽⁴⁰²⁾ jejími zřízenci, místními felčary a konečně i nájemci dvora. Zrušením továrny se jejich počet opět snížil.⁽⁴⁰³⁾ Až do roku 1868 podléhali matrikové správě katolických farářů. Roku 1841 vydal farní úřad v Postupicích rodný list Samsonu Frankovi a úmrtní list Mojžíše Franka.⁽⁴⁰⁴⁾

Z tovární úředníků a zřízenců byl nepatrný počet i vyznání protestantského.⁽⁴⁰⁵⁾

Moderní duchovní proudy, jež zejména po obnovení československého státu se rozvířily, byly příčinou nejen vytvoření se nové církve československé, nýbrž i přesunů v dosavadních skupinách.

Pohyb obyvatelstva dle náboženství (dle záznamů ve farních kronikách)

roku	v Postupicích			ve farnosti		
	katolíků	protest.	židů	katolíků	protest.	židů
1712	97					
1836	1062			2544		
1858	1039	9	44	2445	9	79
1860	1009	7	38	2526	7	73
1862	992	6	43	2503	6	81
1864	1020	4	39	2512	4	79
1866	983	3	43	2474	3	74
1868	893	3	42	2347	3	75
1870	717	-	49	2160	-	73
1872	703	-	42	2114	-	74
1877	826	1	24	2290	1	44
1878	851	1	30	2345	1	49
1882	844	-	45	2309	1	58
1883	854	-	45	2371	1	56

Škola⁽⁴⁰⁶⁾

Za dávných časů nebylo školního vzdělání udíláno všem stavům, nýbrž jen vyšším a zámožnějším. Kromě škol, které připravovali pro stav kněžský, byly zařizovány školy farní, v nichž vyučováno toliko čtení, psaní, počítání a nauce o víře. Správcem školy byl rector (praeceptor), ustanovený zpravidla farářem, a jemu podřízen kantor, mající na starosti hlavně kostelní zpěv a sukcentor (podučitel).⁽⁴⁰⁷⁾

Ve stol. XV. a XVI. vznikly na místě škol katolických školy utrakvistické, bratrské a jiné, které více hleděly jazyka mateřského a praktických potřeb života.⁽⁴⁰⁸⁾ Náboženské rozmíšky však přivodily úpadek české školy. Do r.1770 byl stav národního školství v Čechách žalostný.⁽⁴⁰⁹⁾ V celé zemi bylo tehdy sotva 1.000 škol a návštěva jejich libovolná a nepatrná. Na venkovských školách učilo se čtení a náboženství. Učitel býval obyčejně zároveň kostelníkem a často neměl vůbec učitelské způsobilosti. Teprve tereziánským řádem školním z r.1774 byla založena škola na zásadách Komenského s povinnou návštěvou od 6. do 13. let a nad to ještě nedělní opakovací hodiny. Triviální škola byla zařízena již při každém chrámu.⁽⁴¹⁰⁾ Za Josefa II. zaveden školní patronát vrchnostenský a ustanoven nejmenší učitelský plat.⁽⁴¹¹⁾ Za Františka I. dostalo se školám opět dozoru kněžského.⁽⁴¹²⁾ Roku 1848 dány školy pod správu ministerstva vyučování a osvěty ale konkordátem v letech 1855 – 1868 vráceny opět dozoru církevnímu.⁽⁴¹³⁾ Po době konkordátu převeden patronát školní zemským zákonem z r.1864 na obce, jimž se tak dostalo práva presentačního. Tak přišla doba školních výborů.⁽⁴¹⁴⁾

O počátku školy v Postupicích nelze vysloviti nic určitého. Je však jisto, že nevznikla ani ve stol. XIV.,⁽⁴¹⁵⁾ ani za dob utrakvistických kněží.⁽⁴¹⁶⁾ Ačkoli teprve všeobecný řád školní ze dne 6.prosince 1774 dal vznik triviálním školám,⁽⁴¹⁷⁾ je prokázáno, že v r.1774 postupická škola již trvala po dlouhá léta. Ve farní kronice – II. je zapsáno, že r.1731 byl na postupické škole učitel Ignác Vacek. Poněvadž možno míti zato, že tento zápis jest učiněn na základě prozkoumání matrik některým farním kronikářem (jak prokázáno u mnoha jiných zápisů), lze určit, že postupická škola vznikla asi v letech 1730, tedy za časů Františka Adama hraběte z Trautmansdorfu.

Již v kapitole „Dějiny“ jsme pravili, že Trautmansdorf učinil pro své panství tolik významného, jako nikdo před ním. Proto nepochybíme, označíme-li jej za domnělého zakladatele této školy.

Prvním učitelem byl, jak již praveno, Ignác Vacek. Po něm působil zde Jan Hrdlička, jenž stár jsa 64 roky zemřel r.1759. Jeho následník Karel Pavlíček byl ustanoven r.1760. (Ve farní kronice Pavlíček⁽⁴¹⁸⁾ je nazýván „ludi magister“ (školní správce, rector)). Jméno toto vzniklo na konci XV. věku. Winter „Život a učení na partikulárních školách v Čechách v XV. a XVI. stol.)

(německy) Dne 1.ledna 1760 ustanovil jsem na svém panství Jemniště v městečku Postupice Karla Pavlíčka za kantora, ale s tím ujištěním, že povede život bohabojný, pak že podle svých povinností k němu přicházející školní dítky (které jsou poněkud zanedbané) v římsko–katolické víře dobře bude řídit, dle veškeré své možnosti hudbě vyučovat a jí pěstovat, mládež ve čtení, psaní a počítání pilně učit, kostel, jak se náleží, obsluhovat, následovně veškeré mládeži užitek pilně přinášet a v této naději a ujištění jemu podrobně určený plat a deputát z mého jemništského úřadu ročně jako požitek tedy :

z důchodu 50 zlatých rýnských platu,

z kostelní pokladny 10 zlatých rýnských,

2 strychy pšenice, 14 strychů žita, 2 strychy hrachu, 2 strychy ječmene, 4 sudy piva a z každé várky půl vědra patoků, 10 sáhů dříví – konečně pro pomocníka, aby on, kantor tím pilněji dítky, jak v muzice, tak i v jiných křesťanských cvičeníchjemu, pomocníkovi ročně z kostelní pokladny 10 zlatých rýnských (s tím ale výslovným předpokladem, že také pomocníka míti bude⁽⁴¹⁹⁾) tímto milostivě povolují.

František Adam z Trautmansdorfu⁽⁴²⁰⁾

O školní budově dovídáme se až v Josefínském katastru z r.1788, v němž je škola označena pod čp. 11 jako vrchnostenské stavení se zahrádkou před okny a za školou. Bylo to stavení nízké a stálo těsně po levé straně nynější školy.

Poněvadž tehdejší době nevyhovovalo, dala hraběnka Gabriela z Rottenhanů v době staveb továrny r.1794 postavit i novou školu. Jednopatrová budova o pěti oknech v poschodí ⁽⁴²¹⁾ postavena tehdejším vrchnostenským stavitelem Ignácem Riedererem. Za stavební místo určena část farní zahrady, dosahující až k staré škole a postoupené vrchnosti na základě smlouvy z r.1794.

Nová budova krytá šindelem, měla několik místností. V jedné přízemní se vyučovalo, v druhé učili se hoši upravování vlny a soukání, aby se mohli později věnovati pracím v nové továrně. ⁽⁴²²⁾

Na školu zavěšena byla tabule s nápisem :

**SSKOLA KŘEŠŤANSKÁ DOBŘE ZŘÍZENÁ K WZDĚLÁNÍ
DÍTEK JAK W NÁBOŽENSTWI TAK LITERNÍM A RVČNÍCH PRACÍCH
VYSTAVĚNA OD JEJICH EKSSELLENCI GABRIELY HRABĚNKY
Z ROTTENHANNU(1793) ⁽⁴²³⁾**

Učiteli dáno farní pole u pozovské cesty proti hrobům ležící ve výměře 1035 _² a škole přiděleno 286 _² zahrady. ⁽⁴²⁴⁾

Za vlády Františka I. stala se z vrchnostenské školy triviální škola farní. Místním dozorcem byl r.1818 farář Josef Ondrák a okresní bystřický vikář Wender, děkan ve Vlašimi.

Vyučováno bylo pouze nejnnutnějším předmětům :

Školní vysvědčení (Schul –Attest) _____ (německy) ⁽⁴²⁵⁾

že Frank Rafael, manželský syn Žida v ochraně Mojžíše Franka z městečka Postupice, panství Jemniště, kouřimského kraje, zdejší veřejnou farní školu pilně navštěvoval, mravně se choval, velmi dobře a předepsané učební předměty v následujícím stupni si osvojil :

Čtení tištěného	výborně (sehr gut mit Vorzug)
Čtení psaného	výborně (sehr gut mit Vorzug)
psaní Curentem	velmi dobře
dictando	velmi dobře
pravopis	velmi dobře
počítání	velmi dobře

Není tudíž závady na žádost Franka Rafaela, mu toto vysvědčení udělit.

Tak se stalo v Postupicích dne 2.listopadu 1818.

Wender, děkan ve Vlašimi

Josef Ondrák, farář

Antonín Buriánek škol. dozorce

Václav Tischler, škol učitel

Toto vysvědčení potvrzuje úřad panství Jemniště.

Jemniště dne 8.listopadu 1818.

Matouš Maschat, správce.

Pravdivost podpisu jemnišťského správce se potvrzuje.

Kouřimský krajský úřad, v Praze, dne 17.prosince 1818.

Procházka ⁽⁴²⁶⁾

Vzrůstajícím počtem dětí uskutečněna r. 1826 dvojtřídka. ⁽⁴²⁷⁾ Školní návštěva nebyla však vždycky uspokojivá. ⁽⁴²⁸⁾

Během doby se vyučovací program poněkud prohloubil, ale nerozšířil.

„(německy) Samson Frank, žák druhé třídy triviální farní školy v Postupicích, navštěvoval školu pilně choval se dobře a předepsané školní předměty si následovně osvojil :

druhý díl čítanky	velmi dobře
čtení německy tištěného	velmi dobře
čtení německy psaného	velmi dobře
latinsky tištěného	velmi dobře
Krasopisu (německého kurrentu)	velmi dobře
Krasopisu kancelářského	dobře
Krasopisu latinského	velmi dobře
počítání hlavou (nazpaměť)	dobře
počítání číslicí	dobře
psaní diktanda	dobře
správné mluvy	velmi dobře
sloh (die Anleitung zu schriftlichen Aufsätzen)	dobře

Tento žák zasluhuje tudíž býti zařazen do první třídy.

V Postupicích dne 24.září 1844

Jan Nepomuk Gürke, farní administrátor
P. Josef Kramer, školní katecheta
Jan Vlach, učitel (Musterlehrer)“

Duch postupické školy byl stále ještě německý a předměty jen nejhlavnější.⁽⁴²⁹⁾ Avšak i to bylo dosti námahy, uvážíme-li odměnu tehdejšího učitele. Důchodní kniha jemnišťského panství z r. 1849 vykazuje ročních platů :

učiteli postupickému	69 zl. 16 kr.
okrouhlickému	20 zl.
popovickému	28 zl.

direktoru 1.240 zl, vdova po důchodním Seidlovi 500 zl., postupický farář 408 zl. 20 kr., fundace, kaplan 80 zl., poštovní sluha 80 zl.

Tento poměr zůstává uvážíme-li i hodnotu deputátů.

Roku 1852 dostalo se v postupické škole prvních základů vědění budoucímu pěvci národa – Svatopluku Čechovi.⁽⁴³⁰⁾

Vyvazením závad, zaniklých zrušením poddanství r.1848 přišel r.1852 učitel o deputát, určený mu Trautmansdorfovou nadací z r. 1760. Tím se jeho sociální postavení ještě ovšem zhoršilo, což ani pro blízkou dobu nemokla nahraditi vyvazovací suma 1.999 zl.⁽⁴³¹⁾

Vývoj školy, třeba doposud pomalý, zatížen byl r.1855 konkordátem.

Leč netrvalo dlouho a jak škole, tak učitelu dostalo se zasloužilejšího postavení zřízením patronátní obce.⁽⁴³²⁾ Vývoj školství počínal se rozmáhat, školní život počal býti rušnější a pestřejší.

V roce 1874 zřízena byla 3. třída. Obec zajímající se o školu, věnovala na její účely 303 zl. 20 kr. a pojistila šindelem krytou budovu na 1.050 zl.

Maje péči o hlubší vzdělání dětí, žádal školní výbor r.1877 o učitelku ručních prací a o vyučování němčině. Industriální učitelkou byla ustanovena Božena Klubnerová. Do Postupic se jí však nechtělo a proto ji školní výbor vybídl, aby určitě nastoupila r.1879 že výbor bude hledět, aby její služné zvýšeno bylo na 94 zl. ročně. Na místo ní však přišla Antonie Šaldová.

Školnímu výboru nastaly i jiné méně příjemné starosti. Úprava budovy vyžadovala tři schody u vchodu, a tři schody na dvůr. Byla tedy požádána vrchnost, aby potřebné schody darovala.

Darovala – nedarovala. Schody byly opatřeny a položeny. Ještě snad ani neoschly, když o ně vrchnost zahájila spor, který – vyhrála, následkem čehož se musela školní rada zodpovídat okresu. Jak to učinila, čtemež :⁽⁴³³⁾

„19.prosince 1880, Na dotaz c.k. školní rady ze dne 16.listopadu 1880 č. 2480 potažmo na výnos ze dne 16.června 1880 č. 759 odpovídá se následovně.

- 1) Činěné námitky od velkostatku jemništského pro vřadění 18 zl. 14 kr. do vydání pro školu v Postupicích r. 1879 (za upravení schodů kameníkem Janem Chomoutem ze Šebáňovic v celkové délce 13,36 m), jež byla jednohlasně schválena a tudíž na jeden hlas (zástupce velkostatku), žádný zřetel bráti se nemůže.
- 2) že byla vedena pře soudní s p. hrabětem Šternberkem pro jmenované schody ke škole upotřebené, nepochází od jednotlivých osob snad ku svému upotřebení neb o své vůle, nýbrž protokolem ze dne 20.října 1878 odstavec třetí byl zplnomocněn Josef Matoušek schody zaopatřit.
- 3) na dotaz pana Josefa Matouška protokolem ze dne 4.května 1879 odstavec 4.tý svolila místní školní rada po dvou zlatých za jeden schod zaplatiti.
- 4) tato vedená pře stala se na základě potřeby školních dětí, o které místní školní rada dobře věděla a zaopatřit nařídila.
- 5) konečně zjištěno bylo, že bývalý zástupce velkostatku pan Antonín Křepela (čestný měšťan Postupic) jmenované schody výslovně přislíbil a na to slovo se odebraly a ku škole upotřebily. Na to pak, při soudním stání rozhodně odpřisáhl, že o ničem nevěděl a tudíž na základě toho rozsudek ve prospěch pana hraběte vyneseno a tudíž nemohl žádný odsouzen býti, jenom ten, který školu zastupoval tj. Josef Matoušek a které (výlohy) je školní obec povinna nésti“

18.září 1881 bylo nutno odvolati se ještě k zemské školní radě.

Druhému útoku čelila školní rada ostřeji.

24.října 1880 žádal farář onen kus zahrady, jež prý se v r.1842 – 56 od fary ke škole přidělil, zpět, aby se odpomohlo, by voda ze střechy neškodila mlatu. Dostalo se mu této odpovědi.⁽⁴³⁴⁾

„Místní školní rada hledící k tomu, že jmenovaná zeď hradební od školní budovy k farní stodole již tedy po mnoho roků zřízena jest, tedy důstojný pan farář již při zřizování této zdi o průtok se hájit měl, povolí se mu okolo vésti kanál, když si tento na své výlohy zříditi nechá.

Co se týče navrácení toho pozemku jest nemístné jelikož nynější katastr obce postupické nakresleno a ku škole přikresleno jest již od roku 1841, tudíž již dávno v právní moc vešlo, tedy udání reklamace, že tento pozemek r.1842 – 56 ku škole dán byl, mylné jest, tedy jest povinností, aby místní rada školní majetek pro školu movitý i nemovitý hájila, kdež jest to zákonem svěřeno a nařízeno.“

Zahrada zůstala nadále škole a příštího roku byla použita za školku a osázena pláňaty.

Téhož roku počato s tělocvikem. V roce 1881 byla také snata stará průčelní tabule z dob hraběnky Gabriely Rottenhánové.⁽⁴³⁵⁾

Nové starosti začaly se zařízením IV. třídy r.1882. Záhada byla rozluštěna přepažením II. třídy. Poněvadž byla potřeba natření a nalinkování tabulí, učiněn byl dotaz – „zda zdejší sedlák Jud Salamon to bude umět zhotovit, nechť to převezme“.

Těžší otázka byla s ubytováním čtvrtého učitele – dosud bydleli všichni tři ve škole. Konečně byl i tento ubytován ve škole, ale s podmínkou, že tam (ve světnici) musí ponechat všechny učební pomůcky.⁽⁴³⁶⁾ 28.prosince 1883 hrozilo škole nebezpečnoství požáru. Hořel domek souseda Sezemského. Zachránců bylo dosti, ale obecní stříkačka bez žebříků a metaná voda dosahovala tak tak do prvního patra. Hrozící nebezpečí bylo však přece odvráceno.⁽⁴³⁷⁾

Masopust v roce 1884 byl patrně studený, neboť se vyskytly stížnosti, že je ve třídách chladno. Školní rada chtějíc na to vyvrátí, koupila do tříd – teploměry (prý pro kontrolu) a – vyzrála. Zato léto bylo horké. Paní řídící si stále stěžovala,⁽⁴³⁸⁾ že jí děti vypijí všechnu vodu a kdo prý to má stále tahat. Tuto otázku vyřešila školní rada postavením studny na náměstí.

Nová doba přinesla nový mrav. Školní rok 1885/1886 ukončen byl velkým výletem dětí na „Podlesí“. Zpívalo se, hrálo, dovádělo a jedlo se : chléb s máslem, rohlíky, vuřty, párky, jaternice, to vše dar obecnostva, jehož se výletu účastnilo veliké množství. Za všeobecné radosti vypuštěn 3m vysoký balon učiteli zhotovený.⁽⁴³⁹⁾ Nálada způsobila všeobecné sdružení, jehož výsledkem bylo první ochotnické divadlo r.1887.⁽⁴⁴⁰⁾

Výtěžku bylo použito na zakoupení školních knih. Příštího roku vyneslo druhé divadlo 3 zl. na knihy, a poněvadž byly i jiné menší dárky po ruce, byla ve školním roce 1889/1890 zařízena knihovna.⁽⁴⁴¹⁾

Vyučování němčině nemělo patrně úspěchu, neboť již r.1890 žádala školní rada o jeho zrušení a o povolení pokračovací živnostenské školy. Žádost o tuto školu byla zamítnuta.

Stále starosti působila školní radě pumpa. Používali jí školní děti, daleko více jí používalo širší obecnostvo. Pumpa byla stále polámaná a proto školní rada žádala obec o její převzetí do vlastní správy. Obec však tuto pumpu nepřevzala, poněvadž byla postavena pro školu.⁽⁴⁴²⁾ Občanstvo ji používalo dále, poněvadž byla na výhodném místě a tak pumpa trpěla víc a více. Výhodu studny pro občanstvo pochopila obecní správa teprve r.1908 a studnu převzala do vlastní správy.

Prosinec 1892 byl pro školní dítky krutý. Řádily osypky, spalničky a spála, jež se z toho vyvinula, skosila 9 školních dítek a počet menších byl velice citlivý. Nevyučovalo se celý měsíc.

Velikých starostí způsobilo umístění V. třídy jež byla založena r.1893. Školní budova byla již chatrná, rozměrů nedostačujících. Svobodní učitelé bydleli již několik roků mimo školu. Nouze láme železo a proto byla rozluštěna i tato záhada. Jednotlivé třídy přepaženy a umístěny : v přízemku vlevo, I. a za ní II. třída. Vpravo do ulice kabinet, v rohu komora a do dvora III. třída. V poschodí nad kabinetem a komorou V. třída a za ní do dvora IV. třída. Ostatní místnosti v patře náležely k bytu řídicího učitele (kuchyně nad chodbou a dva pokoje nad I. a II. třídou).

Ani toto přizpůsobení však nevyhovovalo. Proto byl ve školním výboru přijat návrh na postavení nové školy. Postupická obec činila námitky a spor se protahoval. Roku 1894 byl vyslán na ohledání budovy okresní inženýr Podhajský z Tábora, jenž našel školu ve stavu velice chatrném. Krytina půl tašky půl šindel, schody dřevěné, nedostatečné a záchody budily ošklivost.⁽⁴⁴³⁾

Jeho referát působil tak mocně na dozorčí úřady, že byla obci nařízena bezodkladná přestavba školní budovy.

1.března 1897 započal mistr Václav Svatek z Mladé Vožice se stavbou, jež ukončena ještě do konce prázdnin. Půdorys rozšířen od levé hranice (náměstí) doprava. Během přestavby bylo vyučováno v soukromých domech a to : I. a II. třída střídavě v domě čp. 45, II. třída v čp. 118, a čp. 15, IV. třída v čp. 118 a V.třída v čp. 15. Nová škola byla opatřena nápisy ze zlatých písmen :

BOHU
NÁRODU
VLASTI
ŠKOLA

Během dalších roků zdokonaloval se stále styk rodičů s učiteli a občanstvem. 25.března 1907 konána ve škole I. besídka učitelů a rodiči, jež byla však jež však byla přerušena náhlým skolem přítomného faráře Josefa Melouna.

O vánocích hráno po dvakráte dětské školní divadlo „Cizinci o štedrém večeru“. Roku 1908 pořádan školní výlet do Prahy a na výstavu obchodní a živnostenské komory a několik výletů do okolí. Vrcholem vzájemného styku byla 1.srpna 1909 lidová slavnost na Podlesí „Česká selská svatba“ při níž děti řízením zdejšího truhlářského mistra Františka Straňáka hrály na smyčcové nástroje. Industriální učitelka Terezie Hellerová nacvičila a řídila dětské národní tance.⁽⁴⁴⁴⁾

Návrh založení živnostenskou pokračovací školu vyskytl se opět a byl korunován zdarem, neboť roku 1912 došlo konečně k jejímu uskutečnění.⁽⁴⁴⁵⁾

Neblaze dotkla se školy světová válka. Vyučování utrpělo nejen odchodem učitelů vojáků, nýbrž i stálým střídáním učitelských sil, jichž byl záhy všeobecný nedostatek. Různými zákazy např. půjčování knih ze žakovské knihovny, užívání některých příruček jako:

Müllerových mluvnic, Jursových čítanek atd. bylo vyučování ztíženo a podkopáno úspěchy.⁽⁴⁴⁶⁾

Neblaze působila také ta různá nařízení, uhelné prázdniny, sbírání kovů atd. a konečně to různé a časté vzdalování učitelstva jeho vlastních úkolů.⁽⁴⁴⁷⁾

Ztrátu toho času zvláště citlivou, utrpěla škola 6.ledna 1918 náhlým skolem řídícího učitele Josefa Martínka. Jeho láska k povolání zračila se v jeho činech : zřídil školní zahradu, přičinil se o zaopatření nového nábytku do tříd a kabinetu, jeho přičiněním a radou opatřena hojnost učebních pomůcek, založil Školský podpůrný spolek a jeho úsilím se podařilo zřídit živnostenskou pokračovací školu.

Znovovyučování československého státu dostává se školní výchově nového směru. Doufejme, že se i styk učitelů s rodiči a ostatním občanstvem prohloubí pro prospěch našeho městečka.

Školní nadace : Nadace Josefa Morávka založena 1.července 1869 a činí 220 zl. na 4% úrok.

Přiškolené osady : Postupice, Chalupy, Jemniště, Lísek, Sušice, Roubíčková Lhota, Dobříčkov (sem náležel až do roku 1896/97), Pozov, Mokliny, Jezviny, Leč (přiškolená v r. 1916), Milovanice, Lhota Veselka

Výkaz školní návštěvy⁽⁴⁴⁸⁾

Rok	žáků	rok	žáků	rok	žáků	rok	žáků
1885/86	360	1894/95	332	1903/04	303	1912/13	275
1886/87	358	1895/96	321	1904/05	331	1913/14	284
1887/88	?	1896/97	267	1905/06	323	1914/15	272
1888/89	343	1897/98	319	1906/07	331	1915/16	293
1889/90	338	1898/99	319	1907/08	302	1916/17	?
1890/91	333	1899/00	291	1908/09	283	1917/18	258
1891/92	345	1900/01	311	1909/10	280	1918/19	267
1892/93	355	1901/02	301	1910/11	284	1919/20	293
1893/94	327	1902/03	309	1911/12	292		

Seznam učitelů : ⁽⁴⁴⁹⁾

řídící učitel : (dříve praeceptor)

Vacek Ignác 1731
Hrdlička Jan (+ 1759 stár 64 roky)
Pavlíček Karel 1759 – 1760 (stár 62 let)
Tischler Václav 1760 – 1833 (+ stár 74 roky)
Vlach Jan 1833 + 1870
Jindřich Václav 1870 – 1871
Červ Antonín 1871 – 1873
Fortýn Josef 1873 – 1891
Kačer Otakar 1891 – do 21.1.1904
Martínek Josef 1904 – 6.1.1918
Vaněček Josef 1.2.1919 dosud

učitelé : Ebner Antonín 1788, Střelka Josef 1826 – 49, Tobiáš František 16.6.1849 - +9.5.1861, Červ Antonín 1861 – 71, Wenig Ferdinand 1871, Kubíček Karel 1.10.1875, Podiour Josef 1875, Tomek Josef (po Podiourovi) + 1877, Pirk Hubert 1877 – 78, Petr Josef 1878 – 79, Žízala Jan 1.9.1877 – 1.9.1879, Novák Stanislav 1879 – 80, Jungmann

Rudolf 1879 – 83, Šaldová Antonie, industriální učitelka 1.9.1879 – 2.1.1882, Pokorný Antonín 1.9.1880 – 28.6.1882, Černá Josefa industr. učít. 2.1.1882 – 1.1.1895, Janovský František 1.9.1882 – 1.9.1883, Mirovský František 1.9.1883 – 1.10.1885, Skočdopole Vojtěch 1.9.1883 – + 27.3.1913, Cihelna Eduard 1.1.1884 – 1.3.1893, Vondrák Josef 12.10.1885 – 1.10.1893, Pešek František 1.3.1893 – 1.9.1912, Vaněk Michal 1.9.1893 – dosud, Kovář Jan 3.7.1893 – 1.3.1903, Zimová Marie ind. uč. 1.1.1895 – 20.7.1899, Hellerová Terezie ind. uč. 20.7.1899 – 1.10.1902, Šedivcová Marie ind. uč. 1.10.1902 – 30.6.1903, Hellerová Terezie ind. uč. 30.6.1903 – 1.2.1912, Bureš Ladislav 1.3.1903 – 1.3.1905, Majer Josef 21.1.1904 – 1.9.1904, Houdek Jan 1.3.1905 – 1.9.1911, Houdková Marie 1.5.1908 – 25.6.1908, Skočdopole Stanislav 1.10.1910 – 15.7.1911, Andršt Václav 1.9.1911 – 1.1.1920, Macalová Marie in. uč. 1.2.1912 – 1.9.1913, Kubálek Alois 1.9.1912 – 13.5.1912, Kahounová Blažena 27.3.1913 – 15.7.1913, Slavík Alois 1.9.1912 – 16.7.1913, Hellerová Terezie in. uč. 1.9.1913 – 1.9.1920, Maceška Bohuslav 1.12.1913 – 15.7.1917, Dvořák František 1.9.1913 – dosud, Chvátal Jan 16.9.1914 – 25.10.1914, Škarvan Josef 25.10.1914 – 1.2.1915, Přerovská Marie 1.2.1915 – 15.7.1915, Zapletalová Kamila 16.9.1915 ?, Nováková Antonie 16.9.1915 – 15.7.1916, Kolbabová Marie 1.9.1916 – 15.7.1917, Hrádecká Aloisie 1.9.1917 – 15.7.1918, Kabeláčová Marie 16.9.1917 – 15.7.1918, Rašková Milada ? – 1.9.1918, Hálová Růžena 6.1.1918 – 1.2.1919, Vlčková Pavla 15.9.1919 – 1.9.1920, Maršíček Jan 15.9.1919 – dosud, Potůček František 1.9.1920 – dosud, Macešková Josefa 1.9.1920 – dosud, Potůčková Josefa 1.12.1920 – 15.7.1921

Spisovatelé a jiní umělci

Čech Karel vlastně Tausík, operní pěvec český, nar. r.1844 v Prčicích. Jeho umělecká činnost náležela zcela zpěvohře české, jejímž členem byl v letech 1868 – 1890. Zaujav po Palečkovi místo prvního basisty (1870) získal si záhy přízně obecenstva a uznání kritiky nejen svým vysokým basem kovového zvuku, nýbrž i pečlivou hrou.

Hlavní jeho role byly : Kecal v Prodané nevěstě, Paloucký v Hubičce, Chrudoš v Libuši, hrabě v Jakobínu, Mefisto ve Faustu a Markétě a jiní. Roku 1890 byl ředitelem kůru na Vinohradech. Čech býval majitelem vily čp. 15 v Postupicích.

Čech Svatopluk narozen 21.února 1846 v Ostředku, zemřel 23.února 1908 v Praze.

Roku 1850 povolán byl otec jeho ku správě statků barona Villaniho ve Střížkově. Napřed bydleli ve dvoře Struhařově a odtud se přestěhovali do Jezera. Dorůstající hoch musel chodit do školy. Poněvadž v Jezeře škola nebyla, dal jej otec do školy v Postupicích, míli vzdálených a na byt jakémusi krejčíkovi (Janu Beránkovi v čp. 104), odkud jej domů, když bylo prázdno donášel poklasný.

O svém pobytu v Postupicích napsal básník ve svých Pestrých cestách po Čechách : „Na sklonku otcova pobytu v Jezeře stal jsem se přespolním členem rodiny. Byl totiž čas, abych chodil do školy. Otec dal mě až do městečka Postupic, snad že tam škola byla lepší a kde farářoval p.....(Gürke) s nímž byl tuším otec spřátelen. Bydlel jsem tam u jednoho krejčího a na prázdné dny putoval jsem prý na zádech poklasného kterého rodiče pro mne posílali. Místopisných upomínek mám také z Postupic pramálo. Určitě pamatuji se toliko na byt svých stravovatelů, proti jehož oknům pod malým kopcem ležela hospoda (čp.3), nejasně připomínám si faru a ještě nejasněji školu. Byt mých stravovatelů skládal se tuším, jen z jedné světnice s okny proti té hospodě a z dílny vzadu. Zařízení světnice bylo prosté, pamatuji se pouze na dvě velké, k sobě přistavené postele pana mistra a paní mistrové, kde jsem někdy spával uprostřed obou, při čemž se mi nepěkně zapsaly do paměti postranice sdružených postelí, kteréž tvrdými svými hranami leckdy můj noční odpočinek činily málo pohodlným. Kromě toho si připomínám zaprášené květiny v oknech a nade dveřmi jarmareční obrázek tří nahých grácií, které však byly málo graciesní. V zadním kumbálku zdržovali jsme se tuším, nejvíce. Hrával jsem si tu rád s různobarevnými kalouny, odstřížky látek a jinými odpadky krejčovského díla. Hlavního však významu nabývala pro mne tato

místnost z večera, kdy při mrkavém světle lampičky nebo lojové svíčky moji domácí s tovaryši nebo s nějakým hostem ze sousedství bavili se všelijakými klepy a historkami, zvláště pak rádi povídkami o strašidlech a zjeveních. Strašidelné večerní besedy způsobily mi už tehdy jednu neblahou noc. Byla toho dne taneční zábava v protějším hostinci. Z rozličných známek vytušil jsem, že se ji hodlají zúčastniti všichni moji domácí. Prohlásil jsem rozhodně, že samotem doma nezůstanu. Paní mistrová ulehla tedy na oko vedle mne ku spaní, ale když jsem se v noci probudil, neozval se nikdo na mé volání. Byl jsem v bytě sám. Rázem mne uchvátil ohromný, šílený strach. Ze všech koutů tmavé, hrobově tiché světnice vylézaly příšerné stíny a hrnuly se na mne. S křikem pádil sem ku dveřím a shledav, že jsem zamčený, bez rozmyslu vyrazil jsem oknem, nedbaje bolesti v ruku, zraněných střepinami rozbitého skla.

V pouhé košili, jak jsem vyskočil z postele, potřísněn na ruku krví a snad i v obličej, objevil jsem se vyděšen a prudkým během udýchán uprostřed tančících v hostinci k malé asi radosti mých stravovatelů.

Podoba lidí, s nimiž jsem se v Postupicích stýkal, v mé paměti se nezachovala. Vím jen, že pan farář k vánocům s velikou zálibou a pilí vlastnoručně zhotovil velkolepý Betlém, z lepenkových, pěkně pomalovaných figur, domů a stromů.

Pro nás děti to byl arcí div světa.

Tím se chýlí mé skrovné upomínky z krajiny benešovské z nejprvnější doby mého dětství až asi do šestého roku ke konci – „

Až po létech navštívil básník opět Postupice.

Z Jezera zamířil k Postupicům touž cestou, po které kdysi na zádech poklasného putoval na prázdniny. Nastával již večer, když po cestě z Jemnišť došel k Postupicům. Mile překvapil jej obraz městečka, jehož skrovné domky pěkně se kupí podél rozsáhlého rybníka před vábivým pozadím lesnatých vrchů. I vnitřek jeho působil příjemně svou čistotou a prostou úpravností. Ale procházka několika jeho ulicemi nevzkřísila v básníku vůbec upomínku : i škola i kostel a fara na malém náměstí pohlížela chladně na cizince. Dle několika těch skrovných, nejistých známek hledal domek bývalých stravovatelů. A skutečně uhodl pravý. Potvrdili mu to v hostinci, v témž hostinci, do něhož za oné noci v šíleném dětském strachu přiběhl za panem mistrem a paní mistrovou. Oba byli již mrtvi. Básník končí své vzpomínky :

„Sedě v prosté hostinské jizbě, pohlížím oknem na onen pro mne významný, přízemní, žlutě natřený domek, před jehož povýšeným vchodem je zděný výstupek se schůdky z obou stran, a náhle vyhraňuje se v mém duchu určitá vzpomínka : ano na tom výstupku, na těch stupních sedával jsem jako hošík častokrát za večera, když zašeřil se vzduch a dumný hlas klekání zahlaholil nad městečkem jako právě nyní - - -

Za tmy jel jsem v najatém povoze z Postupic nazpět k Benešovu.

Slabě kreslily se vrchy lesnaté na noční obloze a mě vytanula na mysli vzpomínka na ony neznámé chlupy, které jsem viděl před čtyřiceti léty za večerní jízdy, sedě na kolenech otcově v teplém úkrytu jeho pláště. Snad to byly tytéž pahorky a lesy, na než nyní osamělý, zestárlý muž pohlíží teskným, unaveným zrakem - - - „

Duchek František dramatický spisovatel český, nar. r.1840 v Zákolanech. Byl vrchním inspektorem při ředitelství státních drah v Plzni.

Napsal několik dramát po většině rázu Schillerovských her historických, jako Přemysl, Blažej Gryspek, Gustav Adolf, Valdštýn, Železniční velmož, Adamitka, Moderní ředitel aj. Některé z nich byly po českém venkově provozovány s úspěchem. Tiskem vydal : Blažej Gryspek (1880) a Gustav Adolf (1889). Roku 1880 sepsal a také v Praze vydal operu Ctibor Blanický, k níž složil text i hudbu. Směs z ní pro klavír vydal již r.1877. Složil také zpěvohry :

Lazebnice krále Václava a Filipína Velsеровá.

V Postupicích mu patřivala vila čp. 120, v níž sídlil po několik roků vždy v létě.

Duchek Max, syn předešlého, akademický malíř český, nar. r.1881 na Smíchově.

Větší díla : Salome, Kristus na mářách, Uložení Krista do hrobu a votivní obraz Madona obklopena českými patrony. Za války (1914 – 1918) byl ve Zlaté Praze barevně reprodukován jeho obraz : Kde stanul – dosud stojí Čech.

Hlaváč Jan farář v Postupicích (1833 – 1842), spisovatel a přispěvovatel do českého theologického časopisu.

Kneidel František nar.1855 v Tymákově na Plzeňsku, český pedagog. Roku 1888 se stal ředitelem obecné školy a měšťanské školy chlapecké v Karlíně. Sepsal dějiny školství města Karlína (1891), redigoval jubilejní spis Paměti školního okresu Karlínského (1898), a zpracoval učební knihy počtářské a zeměpisné pro žactvo škol měšťanských. V poslední době napsal Dějiny města Karlína.

Roku 1901 stal se třetím starostou Ústřední Matice Školské, již prokazoval neocenitelné služby. Ředitel Kneidl pobývá v Postupicích každé léto ve své vile čp. 59 (v Hůře).

Mixa Karel Václav nar.1885 v Podolí u Prahy. Roku 1923 účetní vrchní strážmistr u zemského četnického velitelství v Bratislavě.

Napsal „Městečko Postupice, - povšechný jeho obraz“. V Postupicích bydlel od r.1910 – 1918 v čp.132, r.1918 – 1919 v čp.118, a od r. 1919 bydlí v čp.103.

Moravus Jan jinak Bessius (Besyus) řečený, r.1550 farář v Postupicích, r.1564 v Benešově, potom děkan v Načeradci, r.1565 farář v Praze.

V Postupicích vydal a svému patronu panu Adamovi Předborovi z Radešina a jeho pěti pánům švagrům připsal překlad knihy Bartoloměje Georgeviče :

„O začátku tureckého císařství , též jak se mu v svém válečném běhu řídí a jakého cvičení užívá“.

Ptáčník Jan MUDr., obvodní lékař v Postupicích, nar. 28.února 1865 v Sobotce. Promován na české fakultě (13.10.1891) působil jako cholerový lékař v Sarajevě, jako městský lékař ve Valcar Vakufu v Bosně. Roku 1894 jmenován obvodním lékařem v Ostředku, 1.6.1895 obvodním lékařem v Postupicích, kde dosud působí.

Za balkánské války r.1913 zúčastnil se dobrovolně lékařské výpravy do Srbska, kdež ustanoven šéfem interního oddělení v Niši, později tyfové nemocnice ve Valjevu. Za svou činnost byl vyznamenán srbským řádem Sv. Sávy III. stupně.

Přispívá do místních listů články zdravotnickými a beletristickými.

Schvarzová - Eimová Julie nar. 11.12.1856 v Josefově. Byla členem opery i činohry Národního divadla v Praze do r.1882. Provádala se za Gustava Eima, žurnalistu, po druhé za Františka Scharze, českého právního spisovatele a říšského poslance.

Přispívala do feuilletonu Národních listů a přeložila romány : Svatí a lidé od Marie delle Grazie, Žena nad morálku od Clause Rittlanda a povídku Nový domácí učitel od hraběnky Thun – Salmové. V rukopisu chová překlad Životopis Marie Stuartovny.

V Postupicích náležela ji vila čp.126.

Spolky

Cechy :

Po povýšení Postupic na trhové městečko r. 1711 počala zde znamenitě vzkvátati různá řemesla. Ku střežení zájmů svých příslušníků vznikly korporace živnostníků – cechy.⁽⁴⁵⁰⁾

Kromě cechů ševců založeného r. 1728 a s ním později sdruženého cechu krejčích, vznikly pravděpodobně ještě dva cechy : společný cech zedníků a tesařů a cech sdružených řemesel kovářů, kolářů, truhlářů, bednářů, pekařů aj.

O činnosti našich tří cechů nevíme bohužel, nic, poněvadž pozůstalé památky jsou příliš skrovné. Po cechu ševců zachovalo se pečetidlo z roku 1728,⁽⁴⁵¹⁾ po ostatních dvou kromě praporů a luceren – nic.

Jakési cechovní písemnosti byly chovány až do nedávné doby. Po smrti posledního jejich opatrovníka používali jich jeho dědici ještě před 15 lety – na záchodě.⁽⁴⁵²⁾

Každý ze tří cechů měl svůj prapor. Roku 1889 byly prapory obnoveny. Ze starých dostalo se novým pouze kování a obrazy cechovních patronů. Prapory jsou, jak dříve bývaly, chovány v kostele a postaveny u lavic.

I. prapor barvy červené s bílorůžovou žerdí je napjat na železných drátech, po hořejší straně ozdoben bohatým kovářím a po obou stranách obrazy. Na jedné je

vyobrazen Sv. Václav v celé postavě : obraz je označen letopočtem obnovení r. 1889. Na druhé straně je vyobrazen Sv. Kryšpín a Křišpiánna, pod nimi dva rytíři, držící štít s novým letopočtem 1889. Nad štítem je hraběcí koruna. Prapor patřival cechu ševců a krejčí.

- II. prapor barvy červené s bílomodrou žerdí je vyzdoben obdobně jako prapor prvý. Na jedné straně je obraz poprsí Sv. Václava, na druhé straně Sv. Martina na bílém koni a připsán letopočet 1889. Sv. Martina vyvolili si za patrona cech kovářů, kolářů, truhlářů aj.
- III. prapor barvy modré se zelenomodrou žerdí je vybaven jako předešlé prapory. Na jedné straně nese obraz Sv. Josefa, na druhé Sv. Rocha s připsaným letopočtem 1850. Prapor patřival cechu zedníků a tesařů.

Kromě praporů jsou v kostele uschovány cechovní lucerny. 6 luceren z bílého plechu je vyzdobeno nahoře dřevěnou soškou Panny Marie s Jezulátkem, 2 lucerny s mosazného plechu malými štítky s cechovními znaky, vysekanými v mosazném plechu a to :

11 luceren se znakem českého lva,

4 lucerny odznaky řemesla zednického a tesařského

2 lucerny s odznaky řemesla truhlářského a bednářského

u 5 luceren jsou odznaky ulomeny, takže mají pouze štítky.

Po zrušení cechů staly se tyto památky majetkem živnostenského spolku, nově založeného.

Živnostenský spolek pro Postupice a okolí

vznikl na podkladě živnostenského řádu z 20. prosince 1859. Účelem jeho jest podporování snah jeho příslušníků pro rozkvět živností a pěstování vzájemné pospolitosti. Členy jsou veškerí živnostníci z Postupic a okolí. Pro vzdělání dorostu byla r. 1912 založena při obecné škole v Postupicích pokračovací živnostenská škola. Učitelé místní školy vyučují dorost živnostenským písemnostem a odbornému kreslení a rýsování.

Ve školním roce 1919 – 1920 navštěvovalo školu 46 žáků obojího pohlaví.

Ochotnický divadelní spolek v Postupicích

byl založen asi v letech 1855 – 1860 a zanikl v letech 1880. Pořádal divadelní představení na vlastním jevišti, jež časem vzalo za své. O jeho činnosti nedochovalo se památek.

Sbor dobrovolných hasičů

byl založen 27. prosince 1885. Účel spolku tkví v ochraně osoby a majetku bližního při nebezpečí požáru a povodně a v šíření vzdělání osvětovou prací.⁽⁴⁵³⁾

Roku 1885 čítal spolek 54 členy. V přítomné době je počet jejich, zvláště přispívajících neurčitý.

Spolek má vlastní řádnou vozovou stříkačku a různé hasicí a pomocné náčiní. Od r. 1918 zúčastnil se záchranných prací při 32 požárech, z nichž bylo 12 místních⁽⁴⁵⁴⁾ a záchranných prací po povodni r. 1906.

Hospodářský spolek

pro krajinu postupickou, založený 8. července 1888, zanikl po krátké době svého trvání.

Čtenářský spolek v Postupicích

založený r. 1893, pečuje o vzdělání svých členů kolujícími časopisy a pro širší obecnost pracuje divadelními představeními a knihami. 31. března r. 1921 čítal spolek 27 členů.

Koncem roku 1919 obsahovala spolková knihovna 285 svazků a z nichž 205 svazků tvoří nyní základ veřejné knihovny a čítárny v Postupicích.

Národní činnost spolková jeví se občasnými veřejnými sbírkami ve prospěch národních nebo humánních společností.⁽⁴⁵⁵⁾ Osvětová činnost přednáškami, činnou účastí členů ve veřejné knihovně a čítárně, hlavně však pořádáním 3 – 4 divadelních představení ročně. Pro členy předplácí spolek několik časopisů⁽⁴⁵⁶⁾ jež dávají plánovitě kolovat.

Spolek má vlastní jeviště a to o několika proměnách a plovárnu na rybníce Papírníku. Propůjčováním jeviště podporuje osvětovou činnost jiných spolků a sdružení.⁽⁴⁵⁷⁾

Školský podpůrný spolek

byl založen 1.ledna 1906. počet členů je neurčitý. Spolek podporuje chudou a přespolní mládež školní polední polévkou. Od 2.ledna do 15.března 1906 bylo denně rozděleno 56 – 90 polévek. Úhrnem v této době rozděleno 3.964 polévek a housek.⁽⁴⁵⁸⁾

Včelařský spolek pro Postupice a okolí

založený r.1918, šíří odbornou znalost u svých členů, čímž hledí povznést včelaření ve zdejším kraji. V roce 1922 čítal spolek 60 členů, kteří měli asi 50 oživených úlů.

Tělocvičná Jednota Sokol Postupice

byla založena 30.března 1919. Počet členů dne 31.prosince 1920 :

34 činných, 49 přispívajících, 3 zakládající. Z toho 70 mužů a 16 žen. Obojího dorostu 13, žactva 43 členů.

Místnost a tělocvična v hostinci „u Hrabánků“ čp. 13. První veřejné cvičení konalo se 18.července 1920. Se členy sousedních jednot Benešov a Vlašim cvičilo úhrnem 89 žáků, 80 žákyň, 74 dorostenců, 54 dorostenek, 90 žen, 121 mužů, úhrnem 508 jedinců. Cvičiště bylo na zahradě na Podlesí.

Celková činnost za dobu od 30.března 1919 do 30.března 1921 tělocvičných podniků 11, národní 4, zábavních 7, osvětových 25.⁽⁴⁵⁹⁾ Odborná knihovna obsahuje 26 knih. Odebírané časopisy : Sokol, Věstník sokolský, Zpravodaj, Sokolské besedy, Trocnov, Nový lid, Cvičitel, Cvičitelka.

Veřejná knihovna a čítárna

byla založena r.1920. Základ činí býv. knihovna Čtenářského spolku o 205 svazcích. Koncem roku 1922 čítala knihovna 265 svazků.

Půjček : r.1920 – 207, koncem r. 1922 úhrnem 1.945 výpůjček.

Od založení do 31.prosince 1922 činil příjem 2.695,41 Kč, vydání 2.226,29 Kč.

Místní osvětová komise

založena r.1921, pozůstává ze zástupců obcí, škol a spolků místních a okolních. Šíří vzdělání veřejnými přednáškami a divadelními přestaveními.

Spořitelní a záložní spolek pro Postupice a okolí

zapsaná společnost s ručením neobmezeným, založen 1.července 1900.

Stav	v roce 1900	v roce 1920	úhrnný finální rozsah od založení do konce roku 1920
počet členů	27	70	
Příjem	2.991,61K	63.169,22Kč	2.332.211,97Kč
Vydání	2.718,98K	61.966,97Kč	2.303.757,21Kč
celkový obrat	5.710,59K	125.136,19Kč	4.635.969,18Kč

Organizace politické

Organizace čs. strany socialistické
Organizace čs. sociálních demokratů
Organizace čs strany lidové
Organizace národní demokracie
Republikánská strana československého venkova

Jiná sdružení.

Odbočka sdružení katolické mládeže.

Bezpečnost

Bezpečností v širším slova smyslu vyrozumíváme takový právní stav, jehož porušení má v zápětí použití trestního práva.

Nežli však pojednáme o bezpečnostních poměrech nyní, připomeňme si stručně vykonávání trestního práva za doby dřívější.

Vývojem doby vznikala různá práva a také právo trestní moci. Trestní pravomoc příslušela druhdy úřadům a soudům hradeckým, později podřízen poddaný lid úřadům a soudům vrchnostenským. Ve stol. XIII. příslušela již vrchnostem nejen soudní moc nad činy menšího významu, nýbrž i nad věcmi hrdelními (popravy). Jistou trestní pravomoc udělily vrchnosti vesnickým rychtářům.

Josef II. podřídil konečně veškeré soudnictví státní moci a k vykonávání jeho ustanovil zkoušené úředníky. Spravedlivého podkladu dostalo se soudnictví teprve zrušením poddanství r. 1848 a zavedením státních soudů.⁽⁴⁶⁰⁾

Při vykonávání své pravomoci použily vrchnostenské úřady také tzv. „pranýře“.

Pranýř, praněř nebo planýř býval kůl nebo sloup, ke kterému bývali provinilci přivázáni nebo přikováni na veřejnou hanbu nebo potupu. Stál obyčejně na návsi nebo na náměstí, kudy lidé nejvíce chodili. Někdy to byl kamenný podstavec nebo také srub z několika trámů, k němuž provinilec byl přikován.

U pranýře bývaly také kruhy, do nichž napínání ti, jimž se mělo dostatí pardusu.

U pranýře stávali též viníci „s housličkami“: měli totiž na krku prkno řezané podobou houslí, z prkna trčela jim hlava a obě pěsti zvláštními úzkými děrami. Pranýř zrušil teprve císař Josef II.

Bylo-li pranýře používáno také u vrchnostenského úřadu v Jemništích, není dosud prokázáno.

Tato otázka byla v Postupicích zvláště rozvířena koncem roku 1921 a počátkem r.1922. V tomto směru upoutaly pozornost tři kameny z jakéhosi sloupu, z nichž dva ležely dlouhý čas u studny nad rybníčkem a třetí u obecní studny proti škole. Shledávány důvody, které by opodstatnily názor, že tyto kameny jsou zbytky pranýře. Ačkoliv určitých důvodů pro to nebylo, byly tyto kameny prohlášeny za zbytky pranýře.⁽⁴⁶¹⁾

Z kamenů těch postaven v létě 1922 na náměstí pomník padlým ve válce 1914 – 1918.

Používání lavice a lískovky u vrchnostenského úřadu v Jemništích dlužno však mítí za prokázané výpověďmi pošt mistra n. o. Viléma Mootze z Postupic čp.86. Svě údaje opodstatňuje vypravováním jeho otce Antonína Mootze, bývalého úředníka vrchnostenského hospodářského úřadu v Jemništích (1829!).

Případy místního rázu ponechány trestní pravomoci postupického rychtáře. Jeho povinnosti byly určeny zvláštní instrukcí, jejíž opis z r.1821 se zachoval v „Pamětní knize městečka Postupice.“⁽⁴⁶²⁾

To je dostatečným svědectvím, že místnímu rychtáři spolu s obecními staršími, bylo uděleno trestní právo. Mohlo se ovšem jen jednat o případy podřízenější. Těžší činy bylo nutno ohlašovati vrchnostenskému úřadu, kamž i viník byl dopravován. K zavření viníka sloužila obecní šatlava.⁽⁴⁶³⁾

Rychtáři byl podřízen obecní dráb (uváděný též jako policajt, slouha). Rovněž tento řídil se instrukcí, jejíž opis z r.1823 se nám zachoval.⁽⁴⁶⁴⁾

Bezpečnostní nařízení, zvláště pokud se týče nebezpečnosti požáru, byla přísná. Nebylo ovšem divu, uvážíme-li, že domky byly tehdy dřevěné pokryté došky. Požárů bylo v městečku i okolí vždy víc, než dosti : o nich se zmiňujeme na konci této kapitoly.

O trestních činech menšího rázu dočítáme se málo. Za to poměrně dosti je zaznamenáno těžkých činů.

2.července 1836 zabila Anna Makovičková, panská kuchařka nemanželské dítě. 29.června byla v Popovicích rvačka, při níž byl zabit Josef Bechsel. 8.března 1839 vniklo do jemnišťského zámku 5 zlodějů. Byli přistiženi a prchali. Čerstvě napadlý sních je ale prozradil a podařilo se všech pět pachatelů se zmocniti.

3. nebo 4.června 1840 nalezena byla u Roubíčkoví Lhoty mrtvola 2 – 3 dny starého chlapce. 21.června 1840 zabila Barbora Manzel nemanželskou novorozenou dceru. 4.července 1842 zabila Anna Kozáková nemanželské novorozené dítě.⁽⁴⁶⁵⁾

V listopadu (patrně o posvícení) 1842 zbili Josef Frk, Jan Lichtenberk, Josef Reiter, Josef Lesák a Josef Kučera Vojtěcha Nikodéma. Všichni byli z Postupic.⁽⁴⁶⁶⁾

To vše byly činy úmyslné. Ale staly se i činy náhodné, svědčící o zaviněné nedbalosti.

14.března 1837 zabil na robotě v lese padající strom Dorotu Novákovou z Moklin. 26.října 1858 byla usmrcena v továrně Barbora Hovorková. 27.srpna 1859 přišel v Pejchovně o ruku Josef Brabenec z Mladovic a 15.října t.r. utržena v Pejchovně ruka Marii Havlíkové zPostupic.⁽⁴⁶⁷⁾

Nové a spravedlivější poměry nastaly po zrušení patrimoniálních soudů r.1848 a podřízením soudnictví státnímu dohledu. V obvodě nově povstalých samosprávných okresů zřízeny soudy okresní, jimž přikázány trestní věci nižšího rázu (přestupky), a soudy krajské s trestní pravomocí pro zločiny a přečiny. Od té doby náležejí Postupice k soudnímu okresu benešovskému a soudnímu kraji táboorskému.

Základem přikázané trestní pravomoci stal se trestní zákon z r.1852 : ten rozděluje trestní činy nejen na zločiny, přečiny a přestupky, nýbrž rozeznává i určité kategorie té které skupiny, např. zločiny proti společné bezpečnosti ve svazku státním (velezrada atd.), ve veřejných opatřeních (padělání mincí a pod.), proti bezpečnosti jednotlivců :

- a) osoby (vražda apod.)
- b) majetku (krádež apod.)
- c) svobody (únos apod.)
- d) jiných práv (dvojnásobné manželství atd.).

Při přečinech a přestupcích jedná se v zásadě o tytéž kategorie.

Trestné činy jsou, dle své povahy a tíže přesně vyznačeny a zároveň ustanoven trest.

Při této působnosti je soudům nápomocno četnictvo.

Četnictvo bylo původně zbudováno pro válečné účely. Záhy se však osvědčilo jako stráž veřejné bezpečnosti a zavedeno bylo v krátkém čase ve všech modernějších státech. Vývinem doby bylo v tomto směru tak zdokonaleno, že se stalo nezbytným orgánem soudů. Nejen že napomáhá při vyšetřování trestních činů a stíhání pachatelů, nýbrž organizace jeho činnosti směřuje zejména k tomu, aby páchání takových činů zabránilo a následky jejich dle možnosti mírnilo. Činnost četnictva upravena je mnohými přesnými instrukcemi a je na něm zejména vyžadována důkladná znalost všech, na jeho působnost se vztahujících zákonů a nařízení.

Původní organizace četnictva utvořila četnická stanoviště v místech okresních soudů.

Když 9.února 1856 vnikly zlodějové do postupického kostela a odcizili ze sošky P. Marie 36 stříbrných penízů,⁽⁴⁶⁸⁾ náležely Postupice do obvodu četnictva benešovského.

V r.1866, před příchodem Prusů do zdejší krajiny, činil četnictvu mnoho starostí vyzvědač ? Mírovský. Bydlel na Podlesí (v bývalé hospodě, později drůbežárně), a četnictvo chtějíc ho dopadnouti, mnohou noc strávilo čekáním v okolních lesích. Stalo se, že Mírovský utíkal jen v nočním prádle a přece utekl.⁽⁴⁶⁹⁾

Po pruské válce nutno z důvodů bezpečnostních četnictvo rozmnožiti. Tak bylo r.1867 zřízeno stanoviště v Postupicích. Prvním velitelem stal se strážmistr Josef Průcha.⁽⁴⁷⁰⁾

Masopust býval vždycky v Postupicích veselý. Různé maškary prováděly v hostincích i po městečku své žerty a dovádění jejich bylo někdy příliš hlučné.

Tak tomu bylo r.1874. Tehdy byl prý však vydán úřední zákaz maškarních průvodů. Postupičtí jonáci toho nedbali – četnictvo zakročilo. Vznikla slovní potyčka, konečně i srážka maškar s četníkem a výsledek – žaloby na účastníky a stížnost na četníka.⁽⁴⁷¹⁾

Následkem toho bylo stanoviště r.1875 přesunuto z Postupic do Bystřice a místní hlídkový okruh přidělen četnictvu bystřickému a vlašimskému.⁽⁴⁷²⁾

Občanstvo však záhy poznalo výhody, jež místní stanoviště bylo poskytovalo a proto r. 1880 žádal obecní výbor o opětovné dosazení četnictva.⁽⁴⁷³⁾ Přání nebylo vyhověno a tak veškerý dozor spočíval na obecním strážníkovi Františku Kubátovi. Měl proto hojně povinností, ale také dosti práv. Směl trestati a pokutovati. A toto své trestní právo vykonával tak důkladně, že jej obecní výbor „pro podivný způsob pokut a trestů“ – propustil ze služby.⁽⁴⁷⁴⁾

Teprve roku 1891 zřízeno v městečku opětně četnické stanoviště (v čp. 132), jež trvá podnes (od r.1919 v čp. 103).⁽⁴⁷⁵⁾

Přidělený hlídkový obvod doznal časté změny. Největší však dne 1.listopadu 1919, kdy bylo zřízeno stanoviště v Popovicích a dne 15.března 1920 zřízením stanoviště také v Chotýšanech.

Z původního stanoviště obvodu : Postupice, Jemniště, Bořeňovice, Struhařov, Myslíč, Horní Podhájí, Nová Ves, Miroslav, Popovice, Čeliv a Milovanice zbyly obce : Postupice, Jemniště, Struhařov, Horní Podhájí, Pozov a Milovanice.

Policejní záležitosti místního rázu ponechány však i po r. 1891 dohledu obecní správy.

Nemálo starostí činila r.1890 místní policii Anna Kolářová. Byla chudá, práce méně schopná a obec jí musela vydržovat. Jedinou zálibou její byla kořalka. Co měla peněz všechny propila. Proto výbor podporu jí snížil a požádal výčepníky kořalky, aby jí nenalávali.⁽⁴⁷⁶⁾

Roku 1897 byl strážníkem Václav Adolf, výtečník a stoupenec Kubátových zásad. Byl také brzy propuštěn a jeho nástupcem zvolen byl František Průcha. Ale s Adolfem to nešlo tak snadno, jako kdysi s Kubátem. Adolf sice nestrážnikoval, ale z domku pro strážníka se nestěhoval. Po marném vyjednávání se obecní výbor rozhodl, že bude nutno Adolfa – vyházet.⁽⁴⁷⁷⁾

Podobné poměry policejní, jako kdysi r.1823, byly v Postupicích také r.1903. Strážník musel opět „noční schůzky mládenců po 10 hodině přetrhovat i to vykřikování ...“⁽⁴⁷⁸⁾ Nesmělo-li se křičet a dovádět venku, hýřilo a křičelo se doma. Ne snad všude, ale zejména v jedné domácnosti. Proto strážník Antonín Boháček musel třikrát týdně dohlédnout, aby se nevedl rozmařilý život a nehrálo se v karty u Adolfa, bývalého strážníka.⁽⁴⁷⁹⁾

Zdárného následovníka měla Anna Kolářová ve Václavu Hojavovi. Bývalý šikovatel zdravotnického pluku rozešel se v Praze se svou ženou a vrátil se do své domovské obce. Zde zkoušel vydělávat si – on, holič – holením.

V chudobinci zařídil si holírnu. Ovšem, že nebyli mnozí ti, kdož za jeden nebo dva krejcary svěřovali své brady Hojavově břitvě. Konečně nepřicházeli ani tito, poněvadž s hladkou bradou si odnášeli i – vši.

Hojava našel si jiný zdroj příjmů. Stal se nosičem brašen a balíků na nádraží a z nádraží. Poněvadž mu nohy chodily spíše doleva a doprava než kupředu, byl počet „kunčoftů“ jak říkával, stále menší. Hojava býval také asistentem při pitvách. S jakým zdarem ví nejlépe obvodní lékař MUDr. Jan Ptáčník.

Býval i „gratulantem“. Nevynechal jedné příležitosti (Vánoce, Nový rok, Velikonoce, jmeniny, svátky, křtiny atd.) kde by mohl co dostat. Zajímavé bylo, že věděl, kdy který z mnoha občanů slaví jmeniny. Konečně i toto zaměstnání uvadlo a Hojavovi zbyla jen – kořalka. Od obce požíval jakési podpory a vyhýbaje se práci, jakž tak živořil. Pro tuto svou nechuť dostal se r.1914 do sporu s obcí.

Obec žádala, aby v náhlém nedostatku pracovních sil (byla tehdy mobilizace) dělal aspoň něco. Hojava však zachovával svou „zásadu“ a následkem toho odepřela mu obec podpory. Hojava však „tohle“ znající, stěžoval si okresnímu výboru a obec, ačkoliv uváděla, že

Hojava je notorický piják práce se štítící, který nechce za dobrý plat konati ani práci lehkou platila dále.⁽⁴⁸⁰⁾Roku 1916 zemřel v místním chudobinci.

Činnost četnictva na poli bezpečnostním byla vždy obsáhlá.

Zejména při stavbě místní dráhy Vlašim – Benešov 1894. Při stavbě této dráhy, pokud se nalézala v hlídkovém obvodu postupického četnictva, pracovalo asi 1.100 dělníků, z nichž bylo kolem 900 tzv. bratránků.⁽⁴⁸¹⁾

Podobné poměry nastaly po povodni r.1906. Při regulaci říčky Chotýšanky a opravě stržených rybníků pracovalo od r.1908 – 1911 každé léto asi 100 – 150 těchto „bratránků“.

Všeobecné uklidnění nastalo také po zatčení Josefa Raška z Vojkova u Sedlčan r.1913. Rašek, člověk dopustivší se vraždy, mnoha odvážných krádeží vloupáním a jiných těžkých a násilných činů, po dva roky unikal spravedlnosti a toulaje se s potulnými brusiči a světáky, dával si rozličná jména. Po dva roky zdržoval se v lesích v okolí Popovic, aniž se ho mohli zmocnit časté a hojně zesílené četnické hlídky. Občanstvo bálo se jej vyzraditi obávajíc se jeho vyhrůzek. Až roku 1913 zmocnili se ho v lese „Dehetník“ u Věžniček strážmistr Jan Peřka a Karel Mixa z Postupic.

Četnická služba ve zdejších okolí vyžádala si také své oběti.

25.července 1921 byl v blízkosti ženců na poli mezi Jemništěmi a státní silnicí zastřelen strážmistr Ladislav Petřů ze stanoviště Chotýšany. Na blízku jsoucí lidé byli tím tak překvapeni, že se pachateli podařilo uprchnouti.

V této kapitole náleží ještě se zmíniti o požárech jak v městečku tak v okolí.

Požáry byly v Postupicích až příliš časté. Hojně shluknuté dřevěné domky⁽⁴⁸²⁾ byly lehce stravitelnou obětí hladového živlu. Nedostatek vody a zejména hasičiho náradí nebezpečnosti takové vždy jen zvětšovalo. Teprve v nedávné době, když ujala se snaha používat tvrdé, ohnivzdorné krytiny a konečně založením dobrovolného hasičského sboru, dostatečným jeho vybavením řádným náradím, zmenšilo se nebezpečí požárů.

Příčiny požárů byly různé. Neopatrnost, údery blesku ale také úmyslnost.

O tom se však, kromě řádění blesků, nikde nedočítáme se, poněvadž při žádném činu není obtížnější zjistiti příčiny, jako při požárech.⁽⁴⁸³⁾

Největší požár postihl městečko 4.června 1821.

Píše o něm kronikář „Léta Páně 4.června 1821 smutná příhoda pro městečko. Z Božího dopuštění uhodil hrom toho dne o 5té hodině odpolední do dvou domů, a tak že N° 45 Martina Hovorky a N° 41 Martina Vranického. Mezi nimi se chytly v okamžení ještě tři domy N° 42, 43, 44 Josefa Vendery, Jana Zemana, Antonína Bubníka, které stavení v krátké chvíli v popel a prach obráceny byly. Jenom skrze přenáramný přispění blízkých sousedů a domácího lidu z panství jemnišťského se větší neštěstí uchránilo.

Vyhořelí sousedi se mimo Martina Hovorky N° 45 bez odporování nařízením vystavení od kamene podrobili. Jediný Martin Hovorka se protivil, musel však přece zadost učiniti.“

Velký požár byl také 8.března 1864. Psánoť v téže kronice :

„Roku 1864 dne 8.března vyhořelo čp. 35, 36 a 32. Vyšel oheň v čp. 36 jménem u Václava Březiny ze stodoly, strávil dále až číslo 32, které netečností mnohých sousedů shořet muselo, jménem u Váni.“

Z knih obecních účtů dočítáme se , že 30. a 31.srpna 1878 vyhořely domky čp. 37, 38, a 39. Od hašení platila obec 3 zl. 90 kr., Kejharovi za výlohy při tom 11 zl. 82 kr. a Lustikovi za hasiče 11 zl. 37 kr. Hasicí náčiní bylo nedostatečné a hojně scházelo.

Jiné požáry udály se :

28.října 1836 u Josefa Kubánka v Postupicích čp. 108

14.března 1837 vyhořela Sušice.

31.srpna 1841 vyhořela panská stodola a ovčín v Roub. Lhotě. Ve stodole bylo 1.300 mandelů obilí.

19.října 1841 shořela stodola mlynáře Josefa Škardy v Jemništích. Při požáru uhořel čeledín Josef Kytýr.

17.listopadu 1841 shořely v postupické škole chlívky. Šindelová škola byla tehdy ve velkém nebezpečí.
21.prosince 1848 vyhořela stodola Antonína Mootze.
1852 lehla popelem stodola Rafaela Franka : požárem byly ohroženy stodoly, maštale a mandlovna fabriky.
28.prosince 1858 vyhořel dolejší (Paurův) mlýn.
1.prosince 1860 vyhořel pivovar (byl dřevěný a vyhořel několikrát).
1.září 1862 lehl požárem domek Jana Koukala, pekaře zde.
1863 udeřil blesk do topolu u panských stodol a zapálil je.
26.března 1865 vyhořel domek čp. 6 u Březinů.
1874 nebo 1875 vyhořela hospoda Jana Kaňkovského čp. 3.
17.října 1877 vyhořela o jarmarku hořejší hospoda.
1878 vyhořely při mlácení parním strojem panské stodoly v Jemništích.
1878 vyhořel domek čp. 39 a nebyl obnoven.
1880 vyhořel domek čp. 30 a nebyl obnoven.
28.prosince 1883 vyhořel domek Cezemského souseda školy. Stříkačka byla bez žebříků, bez košíku a polámaná. Metaná voda dosahovala sotva do prvního patra školy.
2.ledna 1886 vyhořela kovárna Jana Jiši.
7.září 1886 vyhořela v Čelivu čp. 5, 6 a 7.
14.listopadu 1886 vyhořelo v Postupicích čp. 105.
6.května 1888 shořely v Popovicích domky čp. 4, 5 a 6.
22.března 1889 shořel mlýn v Jemništích.
7.srpna 1889 vyhořel v Nové Vsi domek čp. 26.
V září 1889 vyhořel domek čp.107.
1890 vyhořela v Postupicích kovárna.
1891 vyhořel v Postupicích domek čp. 34 Maršíka.
11.září 1892 vyhořel domek čp. 60 a nebyl již postaven.
30.listopadu 1893 byl požár v Chalupách (kde ?)
1894 shořel domek čp. 80 a nebyl obnoven.
1895 hořelo u mlýna (kde)⁽⁴⁸⁴⁾
1903 hořelo v Lísku (?)
6.září 1911 vyhořel v Postupicích František Cezemský čp. 10 a Vilém Mootz čp. 9 (Tento domek nebyl již postaven).
30.října 1911 vyhořel v Holčovicích Střelka.
30.července 1911 polní oheň – sláma u nádraží.
23.března 1911 vyhořel v Postupicích domek čp. 104.
18.července vyhořela cihelna v Lísku.
9.února shořela panská kůlna za Postupicemi. Požár způsobil tulák který byl chycen.
12.března 1916 vyhořel domek Antonína Zelenky v Chalupách.
22.května 1917 hořel starý zámek v Jemništích.

Seznam četníků v Postupicích působících

Velitelé :	strážmistr	Průcha Josef	od 1867 – 1874
	strážmistr	Sixta Josef	1874 – 1875
	strážmistr	Singer Alois	1891 – 1894
	strážmistr	Wurst Leopold	1894 – 1911
	strážmistr	Honců Antonín	1911 – 1911
	vrchní strážmistr	Macháček Josef	1911 – 1919
	vrchní strážmistr	Bardonek Bedřich	1911 – dále

Závodčí : Tykva František 1891 – 1895		Vejchar Josef 1906 – 1907
Karban Václav 1891 – 1892		Prokop Pavel 1907 – 1908
Hlenka Josef 1894 – 1898		Tesař Jan 1908 – 1910
Pokorný Emil 1896 – 1897	strážmistři :	Neumann Josef 1910 – 1913
Holota Ant. 1898 – 1900		Mixa Karel 1910 – 1920
Lasík Josef 1898 – 1899		Karas Bohumil 1914 – 1919
Němeček Josef 1899 – 1904		Novotný Bohum. 1919 – 1920
Zajíček Josef 1900 – 1902		Stluka Jakub 1920 – 1921
Hanousek Vojt. 1902 – 1902		Smejkal Frant. 1920 – 1921
Lízl Josef 1902 – 1905		Remeš Václav 1921 – dále
Pauer Jiří 1905 – 1910		Klem Jan 1921 – dále
Lid Josef 1921 – dále		

Kromě těchto bývali zde dočasně přidělováni i jiní, kteří v Postupicích nebyli definitivně zařazeni, jako strážmistři Jan Peřka, Josef Lízl (podruhé) aj.

Výkaz o činnosti četnictva v Postupicích za dobu od 1.ledna 1911 do 31.prosince 1921

trestné činy	zatčení	Oznámení	úhrnem
<u>Zločiny :</u>			
veřejné násilí	15	17	32
násilné smilstvo	3	1	4
Vražda	4	1	5
těžké ublížení na těle	1	5	6
Krádež	83	59	142
Loupež	5	-	5
napomáhání zločinu	5	2	7
<u>přečiny a přestupky :</u>			
rušení pořádku	1	5	6
proti veřejným opatřením	8	48	56
proti bezpečnosti života	-	50	50
proti bezpečnosti zdraví	-	2	2
proti bezpečnosti těla	5	139	144
trestné činy	zatčení	Oznámení	Úhrnem
proti bezpečnosti majetku	30	456	486
proti mravopověstnosti	-	6	6
zbrojního patentu	1	7	8
podomního obchodu	3	17	20
Tuláctví	81	11	92
o dobytčích nemocech	-	92	92
Lichva	-	9	9
Úhrnem	245	927	1.172

Kromě toho nalezeno 9 mrtvol a působilo při 14 požárech.

V. Panské rody

Kostkové z Postupic⁽⁴⁸⁵⁾

Vznik jména Kostka

dlužno hledati ve změnách křestního jména Konstantin. Toto jméno proniklo do Čech poznáním východní křesťanské víry. Jeť známo, že věrozvěst Cyril slul před vysvěcením na biskupa Konstantin. Jméno jeho zajisté tehdy častěji dáváno při křtu, nežli v dobách pozdějších. Častým jeho vyslovováním bývalo zkracováno a nabývalo různých forem, z nichž jedna se ustálila ve variaci Kostka.⁽⁴⁸⁶⁾

Kostka bylo jméno chrabré rodiny staročeské, která byla prvotně vladyckého stavu. Vyznamenavši se statečností a bohatstvím vstoupila mezi panské rodiny.

V erbu užívala zlatých hrábí na modrém (druhy červeném) štítě. Téhož erbu a bezpochyby stejného původu byl mocný panský rod Hrabíšiců.⁽⁴⁸⁷⁾

Domnělý předek Kostků Zdeslaus Kostka byl (1232 – 1237) summus camerarius krále Václava I.⁽⁴⁸⁸⁾ Rodiště a původní sídlo Kostků není známo.⁽⁴⁸⁹⁾

Z domnělých potomků Zdislava Kostky je znám Zdeněk, jenž se roku 1379 přestěhoval na Kouřimsko. Zdeněk Kostka byl majitelem několika statků, k nimž se čítaly i Postupice. Přídomek z Postupic užíval pan Zdeněk dle zvyku tehdejší doby.⁽⁴⁹⁰⁾ Postupice však byly pouze v jeho držení. Sezením byl na jiném panství. Za manželku měl Anežku z Pětichvost, jež mu povila dva syny : Viléma a Zdeňka. Když roku 1401 Zdeněk Kostka zemřel, obdržel Postupice syn Vilém, který již na Postupicích seděl. Bratr Zdeněk vyženil s manželkou Annou statek Myšlín a po zrušení podlažického kláštera obdržel r. 1421 městečko Chrást, jemuž potvrdil některé výsady. Roku 1444 dostal Zlenice. Zemřel roku 1448, zanechav syna Mikuláše který prodal r.1453 Chrást a prodav ještě roku 1456 Zlenice upadl v chudobu. Pan Vilém Kostka měl za manželku Elišku z Liblic.

Byl povahy přímé a po svém otci přítelem katolické církve. Církevních sporů, jež od r. 1403 v Praze propukaly, byl vážným pozorovatelem i důležitým účastníkem. Stav se vřelým vyznavačem Husovým a jeho zásad, účastnil se potomních husitských válek na panské straně. Vynikaje důmyslností záhy zastiňoval erbovníky panského původu.

Roku 1421 byl členem poselstva, jež bylo z Kutné Hory vypraveno k velikému knížeti Vitoldovi, aby mu nabídlo královskou českou korunu. Poselstvo bylo v Ratiboři v Opavsku tamními měšťany zjímáno a knížetem Hanušem Opavským posláno na Špilberk v moc krále Zikmunda. Ten dal posly odvésti na Trenčín do vězení a čeled' jejich kázal v Brně postínati. Poselstvo bylo za krátko propuštěno.

Pan Vilém stal se poté politickým rádcem Zikmunda Korybuta, vojevůdce velkého knížete Vitolda. Korybut vypraven byl r. 1422 vojensky Vitoldem „požádaným králem českým“ na Moravu a našel ve Vilémovi Kostkovi z Postupic muže ve věcech politických nad jiné krajany své vyspělého.

Různé třenic jež vznikly r. 1422 mezi Tábority a Pražany o vliv vedoucích osob, byly urovnány panem Vilémem. Po třetí křížácké výpravě Čechové, nemajíce proč by se báli nepřátel zahraničních, zabředali tím více do třenic, různic a sporů domácích. Tehdy vyvolen byl pan Vilém Kostka městy pražskými a s radou knížete Korybuta k úřadu podkomořskému a svěřeno mu spravování podkomořství v království českém tak, aby on „všecka zboží duchovní mnichovská i jeptišská v král. českém a kterýchž oni byli v držení až do nynější chvíle, obyčejí dříve od králův českých zjednanými a usazenými vedl, působil a spravoval jakožto mocný úředník a podkomoří od knížete a od nich usazený a vyvolený.“⁽⁴⁹²⁾ V říjnu 1431 nacházel se pan Vilém v čele poselstva do Krakova a později volen vedle Prokopa

Velikého členem zemské vlády v král. českém. Když byli roku 1432 pozváni Husité na sněm do Basileje, nalézal se v poselstvu kromě jiných i pan Vilém Kostka z Postupic, hejtman litomyšlský, sezením již na Křivoklátě (Postupice prodal pan Vilém již r. 1423). Tak po celou dobu husitského hnutí měl pan Vilém úlohu nemalou. 30. máje 1434 zřely Lipany pana Viléma na straně šlechtické.

„Nechceme tomu věřiti“ píše Palacký ve svých Dějinách, „co Aeneas Sylvius praví, že pan Vilém Kostka, jeho (Prokopa Velikého) někdy domácí přítel, byl se vychloubal jeho zabitím...“ Politická a vojenská činnost pana Viléma Kostky pokračovala. Roku 1435 zúčastnil se sjezdu brněnského, kdež byl jako husita vyveden z jinými násilně z kostela Sv. Petra. Byl vyslán r. 1436 s poselstvím ke králi Zikmundovi do Uher, zúčastnil se pan Vilém slavného vjezdu Zikmundova do Prahy.

V úterý dne 6. listopadu 1436 pomáhal pan Vilém obléhati Králové Hradec, město dosud vzdorující králi a církvi. Zde našel 15. listopadu svou smrt.

Jím ztratil národ jednu z nejbystřejších hlav a předka rodiny proslulé později zvláště diplomatickými dary ducha. Císař Zikmund zapsal mu dne 21. září 1436 celé biskupství litomyšlské. Proto legáti uslyševše o jeho smrti, těšili se z ní jako z trestu, jež dostihl svatokrádce. Synové jeho Bohuš, Zdeněk, Albrecht a Jan zavedli si vladařství, jako bylo u Rožmberků.

Bohuš stal se následovníkem svého otce. Při sněmování o volení krále r. 1437 postavil se na stranu národní. R. 1438 přepadl část voje Albrechta a porazil jej, pobral jim mnoho koní, vozů, peněz, i vězňův, čímž zejména Pražané mnoho utrpěli. Za hejtmana kraje chrudimského byl zvolen r. 1440. Také byl s jinými pány oprávcem při mezi pány z Čech a Moravy a zvolen jako volitel krále. Téhož roku ustanoven členem poselstva královny Elišky, vyslaným do Kouby, kde toho času meškal Albrecht, kníže bavorské, kandidát trůnu českého. Jako hejtman kraje chrudimského zúčastnil se roku 1448 branného náporu Jiříkova na Prahu.

Po svém otci Vilémovi držel Bohuš Hrádek nad Sázavou, k němuž r. 1443 přikoupil Dubou. Za manželku měl Otku z Dubé, s níž zůstavil syna Zdeňka. Zemřel o Hromnicích r. 1449. Bratr Bohuše Zdeněk Kostka, získal r. 1451 od Bohuslava z Košíně Landšperk, s velikým panstvím, podlažické klášterství (koupil od svého bratrance Mikuláše), Myšlín r. 1448 a Moravskou Třebovou.

Byl také politicky činným. Roku 1447 vyslán byl poselstvím ke králi římskému a papežskému legátu do Vídně. Při náporu Jiříka na Prahu r. 1448 vyslán byl Zdeněk Kostka do Prahy jako vyjednávací. Po smrti bratra Bohuše stal se r. 1449 hejtmanem kraje chrudimského. Díky svému důmyslu a diplomatickému umění, jež rozkvetlo v něm po otci jeho Vilémovi, pokračoval pan Zdeněk v hodnostech neobyčejně rychle.

Byl přítomen r. 1451 sněmu benešovskému a také členem poselstva ke králi a císaři Fridrichovi. Správce Jiříka byl oddaným přítelem. Působil k tomu, aby Jiřík zvolen byl správcem pravým a mocným. Přičiňoval se také o jeho zvolení králem. Jiřík poznáv znamenité vlastnosti pana Zdeňka, učinil jej jako král, vedle své manželky Johany svým nejdůvěrnějším rádcem. Za své zásluhy byl pan Zdeněk povýšen i se svým bratrem Albrechtem Jiříkem do stavu panského.

Roku 1458 byl pan Zdeněk svědkem smlouvy mezi Jiříkem a Matyášem Uherským, zúčastnil se sněmu pražského a konečně i Jiříkova tažení na Moravu.⁽⁴⁹³⁾

Král Jiří požádán byl r. 1460 Matyášem o nové jednání, vyslal k němu svého přítele Zdeňka Kostku s úkolem prostředkovati na oko mezi Matyášem a Jiskrou, potají však obnoviti, bude-li možné, dávnou přízeň s králem uherským.

Roku 1462 vyslán je k papeži do Říma, kde žádáno o potvrzení kompaktát.

Diplomatický duch zračil se v panu Zdeňkovi i r. 1465 na valném sněmu v Praze, kde jednáno o tom, aby vráceny byly statky arcibiskupské, klášterní a kostelní. Pan Zdeněk, ačkoliv byl si vědom škody, již tím utrpí, byl ochotný se zříci svého panství litomyšlského, jen aby jednání vedlo k cíli. Že důležitou osobou byl pan

Zdeněk i ve věcech náboženských, dokazuje, že r.1466 zvolen vedle Buriána Trčky hlavou stavů pod obojí. Odměnou za veškerou svou činnost povýšen byl pan Zdeněk r.1467 na nejvyššího purkrabího. Roku 1468 zúčastnil se válečného tažení proti Uhrům. Přitáhnuv ku hradu Zvoli na Moravě, dal se 1.října v noci přepadnouti od Františka Háje a byv poražen a smrtelně raněn, skončil nazejtří na Zábřehu u pana Jiřího Punkla.

Ztráta pana Zdeňka Kostky z Postupic byla pro krále citelná a nenahraditelná. Mívalť v něm svého nejdůvěrnějšího přítele, rádce a služebníka ve věcech, týkajících se vnitřní správy zemské.

Strana pod obojí celá želela v něm ztráty prvního náčelníka svého ve stavu panském.

Byl upřímným a bezpodmínečným husitou, jenž sektářství nemiloval.

„Stávalo se, že když list Rokycanův s kazatelen čítán byl, Bratří čeští do kostelů se dostavovali a proti němu hlasitě se ozývali. Tak se událo ve Skutči.

Z rozkazu pana Zdeňka Kostky z Postupic, nejvyššího purkrabí a předního důvěrníka krále Jiřího, tehdejšího poručníka držitelův panství Rychmburského, k němuž Skuteč náležela, pět bratří z řečeného městečka posláno na hrad Rychmburk do vězení. Stalo se to asi tou dobou, kdy pan Zdeněk na výpravu na Moravu se chystal, kdež dne 2.října 1468 byv smrtelně zraněn, zemřel, a nevíme, zdali hrozný osud Bratří skutečských stihl s vědomím nebo rozkazu jeho. Čtyři bratří totiž ve vězení Rychmburském umoreni hladem, pátý přestál útrapy a nejspíše také na svobodu propuštěn...“⁴⁹⁴ Pan Zdeněk byl dvakrát ženat. Po první s Eliškou z Martinic, po druhé s Anežkou z Kaufunku. Zanechal několik synů, z nichž nejmladší slul Jan.

Diplomatickou dráhu zvolil i třetí syn pana Viléma Kostky, Albrecht. Králem Jiříkem povýšen byl současně s bratrem Zdeňkem do stavu panského. Od roku 1464 byl landfojtem Dolní Lužice a r.1467 sudím práva zemského v Olomouci.

Podržev si Třebovou pustil Litomyšl a Landšperk bratru Janovi a Podlažice synovci Zdeňkovi po bratru Bohušovi. Koupil r.1467 Helfštýn, roku 1470 Přerov a r.1472 Hranice. Od roku 1468 byl nejvyšším mincmistrem. Byl na slovo vzat nejen pro svoje umění válečné, nýbrž i pro učenost a lásku k literatuře, pro jemné šlechtické způsoby a mravy. Cizincům stal se pak tím příjemnějším, že nehorlil o kalich, jako jeho bratr Zdeněk, nýbrž časem velmi patrně chýlil se ke straně pod jednou, zachovávaje však vždy věrnou oddanost ke králi Jiříkovi. Proto poslán v čele poselství ke králi francouzskému.⁴⁹⁵ 16.máje 1468 poslán ke králi polskému. Vraceje se r.1469 z Polska zajat byl Uhry, ale ještě téhož roku propuštěn. Albrecht účastniv se r.1471 volby krále českého vida, že naděje polského královice proti králi uherskému na trůn český vzrůstají, opustil v nevoli s panem Janem z Pernštejna i Mikulášem Trčkou sněm Kutnohorský. Churavěv, přestoupil potom k víře pod jednou, přestěhoval se do Uher a stal se předním rádcem krále Matyáše. Sjezdu Nilského zúčastnil se pan Albrecht Kostka z Postupic již jako hrabě Komárňanský, povýšen byv na tento stav králem Matyášem. Sjezdu Nilského zúčastnil se český král Vladislav a král Matyáš se svými stavy. Záhy však zavládl mezi účastníky napjatý poměr. Když během jednání napětí mezi králi Vladislavem a Matyášem jakož i stavy nabylo takové ostrosti, že páni žádali o oboustranné propuštění ze závazků, král Vladislav tomu vyhověl. Oddanost k němu se obracela tím více, když roznesl se hlas, ovšem neodůvodněný, že by král Matyáš nebo jeho přední tehdy milostník Albrecht Kostka z Postupic pokoušel se byl dáti jej otrávit, jakož stejnou dobou také prý Zdeňka ze Šternberků.

Albrecht Kostka zemřel 3.března 1477 zanechav manželku Ludmilu, rozenou z Kravař a syna Jiřího. Jiří, jenž nazýval se Hrabiši, držel po otci Třebovou a Bouzov. Prodáv tento roku 1481 a onu r.1468 zemřel r.1491. Za Albrechta Kostky udržoval se na jeho panství v Přerově a jinde na Moravě přední sbor Českých Bratří.

Poslední syn pana Viléma Kostky Jan Kostka z Postupic a na Litomyšli, účastnil se politického života v míře již menší. Zato zdál se býti nakloněn Českým Bratřím. Přišliť tito z Braniborska, kdež jim hrozilo úplné vyhlazení, do Čech a našli pohostinství v krajině lanškrounské, kdež Jan Kostka držel své statky.⁽⁴⁹⁶⁾

Ke konci svého života, asi r.1486 stal se Jan Kostka i členem Bratrské Jednoty tím způsobem, že panství odevzdal synům Bohuši a Janovi ještě za svého živobytí, čímž jeho jméno z veřejnosti mizí. Zemřel asi r.1468.

Syn Bohuš, ujav se po otci panství brandýského, litomyšlského a landšperského, založil r.1491 horní město v Litomyšli a zřídil v něm roku 1503 proslulou tiskárnu. Podporoval horlivě Bratrskou Jednotu, což se po něm stalo rodinným pravidlem. Členem Jednoty stal se nejspíše roku 1490, kdy názory bratří o evangelické chudobě byly zrušeny, anebo roku 1494 po úplném vítězství Větší Stránky. Když se pak bratří vystěhovali do krajin východních mezi křesťany vyznání řeckého, nesl náklady na cestu a jim také od Vladislava tehdy již také krále uherského, vyprosil potřebných listův průvodních.⁽⁴⁹⁷⁾ Roku 1499 stal se Bohuš nejvyšším mincmistrem. Zemřel 29.ledna 1505, zůstavil dcery Annu a Markétu, jež dědily Landšperk a za bratry Jana a Vojtěch z Pernštejna se provdaly. Bohušův bratr Jan ujal Litomyšl a Brandýs, jež prodal r.1505. Zemřel bezdětek r.1508.

Litomyšl dostala se bratranci Zdeňkovi, synu Bohušovu a vnuku Vilémovu. Zdeněk byl r.1464 pánem na Podlažicích a od r.1484 na Kolodějích, kromě nichž držel drobné statky (roku 1461 koupil od Martina z Tachova dvůr Olšany u Prahy s tvrzí a vinicí). Do roku 1508 sídlil na Novém Hradě, jež založil. Zemřel r.1510, zůstavil z manželky Kateřiny z Wartenberka tři dcery a syny Viléma, Zdeňka, Jana a Bohuše.

Vilém byl vladařem až do roku 1518 – pak pustil Litomyšl bratřím nechal si Koloděje a Chlumeč nad Cidlinou. Ony prodal hned, tento roku 1521. Téhož roku zemřel. Z manželky Anežky z Tismic zanechal dceru Elišku, provdanou poprvé za Jiřího knížete Minsterberského, po druhé za Karla z Waldštejna.⁽⁴⁹⁸⁾ Zdeněk spravoval Litomyšl a Nový Hrad až do své smrti. Zemřel bezdětek r.1529. Protože bratr Jan brzy smrtí následoval, dostal statky posud společné nejmladší bratr Bohuše. Ten něco statků, zejména Podlažice, roku 1542 prodal, však za to Brandýs r. 1545 přikoupil.

V pozdvižení stavů roku 1547 měl nemalé účastenství. Za to byl pokutován, že Litomyšl propadla a Brandýs s přikoupenými statky a Nový Hrad jen z milosti a jako manství podržel. V Brandýse založil památný hřbitov na Lokoti.

Zemřel okolo r.1557 bezdětek a veškeré jeho jmění připadlo králi. Prvá jeho manželka byla Justina z Kunštátu zemřelá r.1544, druhá Libuše z Lomnice, zemřelá r.1559.

Jím vymřela tato větev docela.

Pánům Kostkům z Postupic náležely také některé domy v Praze. Roku 1465 drželi dům zvaný „U koz“, později Kamzíkovic (Celetná č.595). Roku 1534 držel Bohuš Kostka z Postupic dům „U supa“ (Celetná č. 563) a od r. 1461 – 1537 měl tento rod dům – nyní Celetná ul. č.562. V Čechách zůstali ještě zchudlí potomci některého z předešlých, žijíce v XVI. stol. v Čáslavi (nazývajíce se Kostečkami).

Z rodu jejich byl Jan František Kostka, generál – auditor a zemský sudí v Temešském banátu (narozen asi 1685) zemřel r.1761.

Pečetil hráběmi a hraběcí korunkou. Měl syny Karla (1714 – 73) podplukovníka a Jana Theodora (1737 – 1807) komorního inženýra v Temešském banátu.

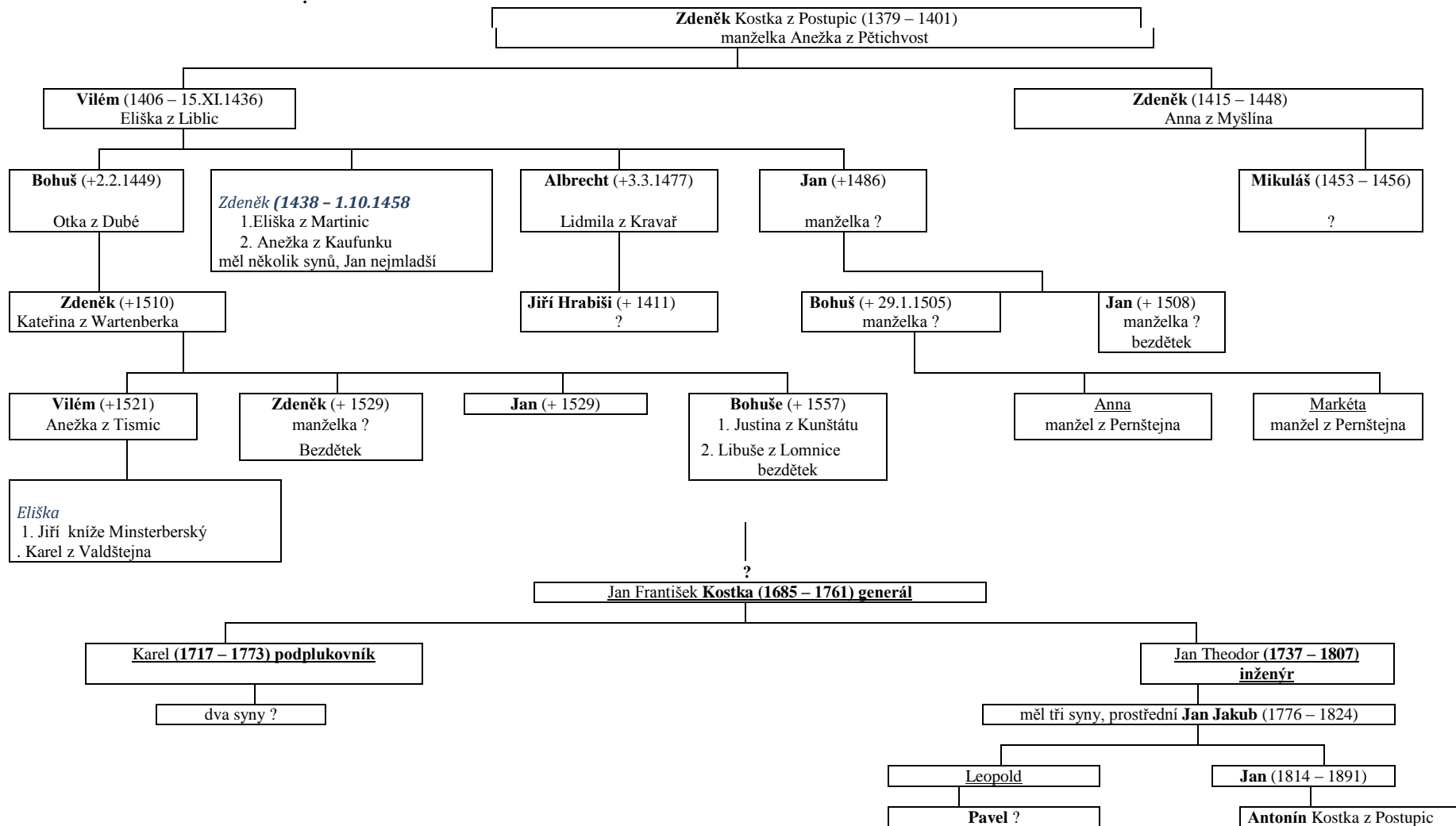
Karel měl dva, Jan tři syny. Tito byli ve vojenských a komorních službách. Prostřední z nich Jan Jakub (1776 – 1824) měl dva syny, Leopolda a Jana (1814 – 1881). Jan měl syna Antonína Kostku z Postupic (nar. 1854) jenž byl r. 1899 král. justičním radou v Pešti. Uherskou vládou přirčeno mu právo, aby se psal Kostka z Postupic. Jeho bratrancem byl Pavel Kostka z Postupic, roku 1911 plukovník uherského četnictva.⁽⁴⁹⁹⁾

Erby bývalých držitelů Postupic

Vchynský ze Vchynic	Tři stříbrné vlčí zuby na červeném štítě.
Kostka z Postupic	Zlaté sedmizubé hrábě na modrém (dříve červeném) štítě.
Popovický z Bezejovic	Zlaté ozubené kolo na modrém štítě.
Přebor z Radešína	Stříbrný býk na modrém poli.
<u>Malovec z Libějovic</u>	Stříbrný půlkůň se zlatou uzdou na modrém štítě.
<u>Malovec z Malovic</u>	Stříbrný půlkůň se zlatou uzdou na modrém štítě.
<u>z Talmberka</u>	Dvě stříbrná lekna s kořeny na červeném štítě
<u>z Říčan</u>	Stříbrný trojlist na červeném štítě.
<u>z Trautmansdorfů</u>	Štít rozpoltný, červený a stříbrný, na něm růže střídavých barev.
<u>z Rottenhanů</u>	?
<u>Chotek z Chotkova</u>	štít čtvrcený, na 1.a 4. zlatém poli černého orla, na 2.a 3. modrém poli zlatého medvěda. Na středním štítě rozděleném na horní stříbrnou a dolní červenou polovici, v červeném poli stříbrné půlkolo při dělicí čáře.
Buquoy	V červeném štítě tři šikmá modrá břevna (od pravé horní k levé dolní straně) vyložená bílou popeličinou
Windischgrätz	?
Sternberg	Zlatá osmicípá hvězda na modrém štítě.

Zdeslaus Kostka (1232 – 1237) Summus camerarius

?

VI. Židé a jejich poměr k vrchnosti.

Pojednavše o poměrech obecného lidu našeho městečka a o částečně blízkém okolí, nesmíme opomenouti zmíniti se také o poměrech jiné části venkovského obyvatelstva, o Židech.

Židé v Čechách vyskytovali se již za prvních dob křesťanských a zaměstnávali se výměnným obchodem různého zboží a otroků.

Hlavní jejich osady byly v podhradí pražském a vyšehradském. Až do válek křižáckých bylo jejich postavení obstojné. Později byli pronásledováni a vypovídáni. Za husitských válek byli již rozsídleni po celé zemi. Po bělohorské bitvě počalo v Praze opět Židů přibývatí a utvořili vlastní čtvrť města.

Poměry venkovských a městských Židů byly stejné. Byl-li v městech trpěn určitý jejich počet, dělo se tak i na venkově.

Potloukali se tudíž světem. Bylo li kde uprázdňeno číslo rodiny, tj. byl-li kde ustanovený počet zmenšen, např. úmrtím některého, jenž měl číslo, byly za propůjčení tohoto čísla čili za možnost usaditi se někde trvale, placeny vrchnostem poplatky, ne právě malé.⁽⁵⁰⁰⁾

Usazení židé, nazývání „Židé pod ochranou“ (Schutzjuden), podléhali vrchnostenským úřadům svého sídla a dozoru rychtářů.

Pronajímali vrchnostenské průmyslové podniky (masné krámy, vinopalny atd.,⁽⁵⁰¹⁾) zajišťovali si smlouvami koupě kůží dobytčích z vrchnostenských dvorů a jinak hleděli dostati obchod do svých rukou.

Postavení jejich bylo různými nařízeními omezováno. V rodině směl se ženiti pouze prvorozený syn, avšak ani tento ne bez zvláštního povolení vrchnosti.⁽⁵⁰²⁾ Za povolení bylo nutno zaplatiti značný poplatek.

Provozovati lékařské umění bylo jim zakázáno. Teprve za císaře Leopolda II. bylo dáno Židům právo nabývatí na domácích universitách „grádův“ akademických v právech a lékařství.⁽⁵⁰³⁾

Vrozenou semitskou energií a vytrvalostí, jakož i majetkem, jenž se shromáždil v jejich rukou, dovedli vzdorovati všemu protiventství.

Plnou volnost bohoslužby a obřadů, stavbu nových synagog⁽⁵⁰⁴⁾ a škol dosáhli Židé za Františka I. Počet Židů zrušen a sňatkům nečiněno překážek. Úplně rovnocennými s ostatním obyvatelstvem křesťanským stali se židé teprve r. 1848 a 1849.⁽⁵⁰⁵⁾

VII. Stručný vývoj býv. jemnišťského panství⁽⁵⁰⁶⁾

(v závorkách uvedená místní jména označují současný název majetku dotyčné osoby)

Základem jemnišťského panství bylo několik kdysi samostatných majetků a držebností. Tak zejména možno mluvit o statku postupickém, jemnišťském, chotýšanském, struhařovském, jezerském, bořeňovickém, popovickém, ba i buchovském.

Slučováním tohoto zboží nebo jeho částí opětovným rozdělováním vznikaly nové a nové skupiny. Staletí uplynula, než-li se jemnišťskému panství dostalo určitých, trvalejších hranic. Když se pan Zdeněk Kostka ujal koncem XIV. století Postupic, náležela k nim část Dlouhého Pole a Bohušic, r. 1406 i část Čeliva.

Nejbližší sousední vsi Milovanice a Želichov náležely klášteru louňovickému. Na bedřichovické tvrzi seděl Zdislav z Bedřichovic, na Popovicích vladyka Vojslav ze Všeradic, na Jemništích Jan Divoký z Cimburka. Jiní Cimburkové zaujali již na počátku XIV. stol. Struhařov a Miroslav. Lhota Jarkova (Veselka) náležela panošům Kunešovi a Uhanovi, Chotýšany Zdeňkovi, řečenému Ohnisko, tvrz a ves Věžníky pánům z Věžníků. Na Jezeře seděl Soběslav (Sobek) z Jezera a na Okrouhlici páni z Dubé.

V XV. a XVI. stol. nastaly vlivem poválečných poměrů důležité změny v držení těchto majetků.

Jan Předbor z Radešína, majitel Postupic r.1530, sedě na Obděnicích, držel také Vrchotovy Janovice a jiné zboží.

Popovice přešly po pánech Popovských z Bezejovic na Kryštofa Skuherského, který k nim přikoupil r.1547 klášterství louňovické, r.1550 Kondrac s Olešnou a některé vsi u Načeradce, r.1554 Otice.

Bratři Jan a Mikuláš Chobotský z Ostředku koupili r.1541 k Chobotu, Čelivu, Nesperám a Tehovu Chotýšany, Takonín, Městečko a díl v Dobříčkově. Okrouhlice, Struhařov, Pozov, Nová Ves, Miroslav, vesnice celé, pak části Bohušic, Dlouhého Pole, Dobříčkova a Babčic atd. náležely v té době k panství líšenskému.

Na Jezeře seděli posud Sobkové z Jezera a Bořeňovice náležely r. 1558 Vilému Vojkovskému z Milhostic, který roku 1559 vyženil s Johankou z Lazec Jemniště.

Okolo r.1570, kdy koupil polovici Postupic Pavel Malovec z Libějovic, staly se také změny i v okolních držebnostech.

Jemniště náležely r.1572 Mikuláši Kamberskému z Kamberka.

Popovice koupil r.1574 Šebestián z Řičan na Přestavlkách. Toho roku objímalo zboží popovické : tvrz a městečko Popovice, se dvorem poplužním, dvůr v Lažanech, vsi Lhotu Kamennou, Věžničky, Kondratice, Vozlice, Želichov, Velíš a Chlebnici.

Vilém Chobotský z Ostředka na Chobotě přikoupil r.1578 Bořeňovice, od nichž syn Jan odprodal Býkovice.

Jemniště (tvrz, dvůr poplužní, mlýn, Zahrádka ves, Lhotu Roubíčkovu a část Dobříčkova obdržela r.1582 dědictvím Mandelína Čejková ze Solopisk po manželu Václavu Čejkovi z Olbramovic.

Buchov, Holčovice a díly v Lažanech, Čestíně a Velíši tvořily r.1589 majetek Jana Sladkého z Peclinovce na Buchově.

Toto rozdělení majetkové potrvalo kromě nepatrných přesunů a změn osob majitelů po několik desetiletí.

Roku 1603 patřilo Čelivo (5 statků) a Bejkovice (hospoda) k Věžníkům, kdež seděl Markvart Věžník z Věžník. Václav Věžník z Věžník držel r.1607 Bořeňovice, Bejkovice (10 statků), Třebešice, Litichovice, Takonín, Bílkovice a Radošovice. Roku 1620 přikoupil od Johany Chobotské z Chyš a Egenberka Chotýšany, Kojetice, ves Holčovice, Buchov a Lažany. Vdova Kateřina Věžníková roz. z Hertenberka, prodala téhož roku Věžníky (Čelivo) Janu Ostrovci z Královic na Vlašimi.

Po bělohorské bitvě přišla doba konfiskací a nových změn držitelů.

Zboží Jana Ostrovce z Kralovic (Vlašim, Domašín atd.) koupil Bedřich z TalMBERKA, zabavené Bedřichovice Jan z TalMBERKA a spojil je s Jankovem.

Páni Řičanští na Popovicích, nechtějící se zřici (patrně) husitské víry, prodali své statky Markétě Řičanské, roz. Vrchotické z Loutkova a vystěhovali se z vlasti.

Jezero dostalo se r.1627 do držení Kateřiny Beníkové ze Skutče, jejíž manžel Jan Štěpán Beník z Petradorfu držel Čeňovice a Střížkov.

Na Chotýšanech setrvali dále páni z Věžník, na Jemništích, k nimž r.1628 připojeny Věřice, od poč. XVII. stol. páni z Řičan.

Když r 1664 prodali bratři Václav, Adam, Jiří, Jan a Vilém Bzenský z Porubí Janu Brandlínskému ze Štěkře Popovice, náleželo k tomuto zboží : tvrz a dvůr, dvůr Mladovice, Vozlice s mlýnem, vsi Mladovice, Kunderatice, Vojslavice, Lhota Kamenná, Věžníky a jiné.

Na Struhařově seděl té doby Šebestián Jan z Řičan, jenž vyženil Leštno, přikoupil s manželkou od Václava Věžníka z Věžník Jezero a Bořeňovice.

TalMBERKOVÉ na Jankově měnili se v držení Postupic. Dle zápisů z r.1693 se dovídáme, že k Postupicům náleží : zámek postupický se dvorem, ves Postupice, tvrz a dvůr v Buchově, vsi Milovanice, Holčovice, Čelivo a Habrovka, zámek pustý.

Roku 1693 obdržel Ferdinand František z Řičan po rodičích Struhařov a Jezero. Svůj majetek značně rozšířil přikoupiv v r.1699 Jemniště (Jemniště, Lhotu, půl Dobříčkova, Věřice, Skalici a Církvici) a Postupice (Postupice, Milovanice, Holčovice, Čelivo, Buchov). Od panství líšenského byla mu r.1699 přidána otcem Okrouhlice (k Jezeru).

Když roku 1717 koupil od něho tento celý statek hrabě František Adam z Trutmansdorfu, zahrnoval : Postupice, Milovanice, Holčovice, Čelivo, Buchov, Jemniště, Lísek, Sušici,

Lhotu s Raňkovem, půl Dobříčkova, Skalici, Církvici, Struhařov (Nechybu), Bořeňovice (část Bejkovic), Jezero (Okrouhlice, část Dlouhého Pole) a Věřice.

Poněvadž se hrabě Trautmansdorf usadil na Jemništích a soustředil zde všechny vrchnostenské úřady, dáno celému panství jiného panského sídla.

Roku 1797 bylo panství ještě rozšířeno koupí popovického zboží, jež zaujímalo : Popovice, Lhotu Kamennou, Věžničky, Kondratice (Vozlice začla po r. 1705), Vojslavice a Mladovice.

Takto sdružené panství zaniklo osvobozovacími zákony z r.1848 a 1849.

VII. Poznámky.

Jednotlivé body předešlých kapitol vyžadují buď obšírnějšího vysvětlení, poukázání na pramen z něhož jsme čerpali, nebo je zapotřebí upozorniti na jiné místo v knize, obírající se touž věcí, někdy snad i z jiné stránky. Proto jsme snesli tyto poznámky. Chtějíce se vystříhati dlouhých opakování, používáme při prvním označení pramene původního názvu, při opakování téhož již názvu zkráceného. Dovolávajíce se Palackého Dějin, máme vždy na mysli vydání B. Kočího v Praze z r.1907. Výjimka je označena přesně.

Je-li potřeba dovolati se některého místa této knihy, činíme tak krátkým označením příslušné kapitoly např. Kap. – Dějiny – povodeň, Kap. Dějiny selského stavu – Kniha o chalupách, Kap. : Místopis – Josefský katastr, atd.

Knihu Memorabilia parochialis Ecclesiae Sct.Martini jusderuque Parochiae in oppidulo Postupitz, označujeme krátce – Farní kronika – I., knihu Chronik bei dem Pfarrbezirke zu Postupitz – farní kronika – II.

Bibli českou vydanou Jiřím Melantrichem z Aventýna, majetek vrch. správce Jos. Přistoupila z Postupic, označujeme krátce – Bible česká – (viz o ní prameny).

- 1) Palacký – Dějiny, 216 – II (Bursík – Kohout). Nostup neb Neostup, bratr Gebhartův r. 1233 – 1239 kastelán na hradu Přimdě.
- 2) Kotík Ant. v knize „Naše příjmení“ udává příjmení Postupa, odvozené od konání a činění s koncovkou – a, upozorňuje na název městečka Postupice.
- 3) Rod Vlastislaviců měl ve štitě orlici. Z rodu toho pocházely rody :
 - a) páni ze Žerotína, z Kolovrat, z Janovic, Vlašimě. Rod pánů z Vlašimě rozdělil se časem na větve : Vlašimskou, Jankovskou (členové této větve psali se Jankovští z Vlašimě, Jemštejskou, Ušovskou. b)
 - vladykové : ze Zahrádky, Předbořic, Lhoty, Zbraslavic, Olbramovic, Močihubové z Královic, Kamberští z Kamberka aj.
- 4) Palacký : Dějiny – 212 – II – 13 Kouřimsko.
- 5) Rod Hrabišiců měl ve štitě hrábě, Z rodu toho pocházely rody : páni : z Oseka a Rýzंबरka, Koskové z Postupic, vladykové : z Krupé, z Tismic, z Hoště, z Chrásti, z Perkněřova, Ostrova, z Pertoltic, Popovic, z Trojovic a ze Sezemic. Že se rody rozptýlovaly z původního místa rodu, dokazuje Josef Šusta dle nejnovějších pramenů v knize „Počátky Lucemburské“: „Jednotlivá plemena panská na sklonku 13. věku mívala hlavní těžiště moci v některém koutě pomezního kraje – tak Vítkovici a Bavorové na jihu českém, Markvartici a Ronovci na severu země, Hrabišici v severozápadním pomezí, Divišovici a Benešovici v Posázaví atd. Ale téměř žádný z rozrodů těch neměl dominií jen v takovém místním kruhu. Téměř každý míval značnou zboží i na protilehlých stranách pomezí a někdy až na kolonizační půdě moravské.“ Hrabišici měli svá dominia na Litomyšlsku. Ještě r. 1227 držel Kojata Hrabišic z Hněvina Mostu vísku Loukotí, stávající na místě nynějšího Brandýsa nad Orlicí. Ve XII. stol. drželi již Hrabišici, páni z Oseka či Ryzंबरka Žlutice, tedy místo na opačné straně země, jež kolem r. 1300 na městečko vysadili a svým erbem – hráběmi – nadali (hrábí ve znaku užívá městečko Žlutice posud). Máme zde tudíž klasický případ rozptýlení se rodův.

- 6) Pozoruhodný příklad, že není vždy správné, hleděti na přídomek, jako na původíště toho kterého rodu, dán je ve článku „O rodu, erbu a vladycském živobytí pana Tůmy ze Štítného“ od Augusta Sedláčka v Čas. musea král. Českého – 1878. „Všichni, kdo posud o Tomáši ze Štítného psali, se domnívají, že se narodil ve Štítném. Arcit' to bývalo často, že držela některá rodina statek některý po staletí i několik set let. O členech takové rodiny lze s pravděpodobností souditi, že se rodili na rod. tvrzi, ač to všude provésti nelze. Za časté však se přihází, že statek šel z ruky do ruky a každý nový držitel, že si po něm přijmí obral, jakéž toho světly důvod něco níže se uvodí. „Následujet' z všeho toho, že přijmí ze Štítného nemusí zrovna ukazovati na rodiště.“(viz poznámku 507). Postupice rovněž nebyly majetkem jednoho rodu, tím spíše ne, že jejich význam byl vždy více méně podřadný.
- 7) Kromě v Postupicích byly nejbližší farní kostely v děkanátu trhovoštěpánovském, do něhož Postupice náležely (viz Kapitola Kostel a fara) v Popovicích, Jankově, Bedřichovicích, Veliši, Louňovicích (klášter), Chotýšanech, Kondraci, Vlašimi, Domašíně a Divišově. V děkanátu benešovském : v Benešově a Bystřici (Palacký Dějiny – 201 – 203).
- 8) Kap. :Kostel a fara.
- 9) tamtéž a Kap. : Církevní poměry.
- 10) Kap. : Kostkové z Postupic.
- 11) Kap. : Kostel a fara.
- 12) Kap. : Církevní poměry.
- 13) Kapitola : Kostkové z Postupic.
- 14) Kap. :Církevní poměry.
- 15) Tamtéž.
- 16) Jan Předbor z Radešína seděl r. 1523 na Obděnicích u Sedlčan a r. 1538 na Vrchotových Janovicích.
- 17) Kap. : Církevní poměry.
- 18) Kap. : Kostel a fara.
- 19) tamtéž.
- 20) Slavík F.A. : Dějiny města Vlašimě a jeho statku.
- 21) Bílek T.V. : Dějiny konfiskací v Čechách.
- 22) Roku 1612 koupil kněz Vít Meziříčský, farář postupický v Benešově, dům zvaný Vlkovský, s půllánem za 140 kop míšenských grošů synu svému Vilémovi od rytíře Bernarda Rožnovského z Křtěnova, regenta panství konopišťského. Vlasák A. N. Okres benešovský. Královským mandátem z r.1624 dán výhost všem nekatolickým kazatelům v zemi.
- 23) Krofta Kamil : Přehled dějin selského stavu v Čechách a na Moravě. Je pozoruhodné, že vůdce selského vzbouření, pan Adam Hodějovský z Hodějova, vystěhovavší se pro víru bratrskou z vlasti, byl dřívějším majitelem Týnce n. Sázavou, a příbuzný pánů z Talmberka. Viz pozn. 24.
- 24) Farní kronika – II.
- 25) Bílek T.V. : Reformace katolická v Čechách 1650 – 81. Čas. Mus. král. Českého 1881.
- 26) Rezek Ant. : Drobné příspěvky k českým dějinám v XVII. stol. Čas. Mus. král. českého – 1891.
- 27) Bílek : Reformace katolická.
- 28) Kap. : Průmysl.
- 29) Kap. : Kostel a fara, Místopis.
- 30) Nyní samota u Ratměřic.
- 31) Kap. : Dějiny selského stavu.
- 32) Tato historická listina jest uložena ještě s dvěma majestáty ve zvláštní skřínce u obec. úřadu.
- 33) Kap. : Dějiny selského stavu – Kniha o chalupách.
- 34) Farní kronika – II.
- 35) Vlasák A.N. : Okres benešovský.
- 36) Kap. : Kostel a fara, Spolky.
- 37) Farní kronika – II.
- 38) Kap. : Škola.
- 39) Archiv lesního úřadu v Postupicích.
- 40) Farní kronika – II.
- 41) Kap. : Kostel a fara.
- 42) Kap. : Průmysl.
- 43) Farní kronika – II.
- 44) Kap. : Místopis.

- 45) Německy : My Josef II. z Boží milosti zvolený římský císař, po všechny časy rozmnožitel říše, král jeruzalémský, uherský, český, dalmatský, chorvatský, slavonský, haličský a lodoměrský, arcivévoda rakouský, vévoda burgundský, lotrinský, velkovévoda toskánský, velkokníže sedmihradský, vévoda milánský z Mantuy, parmský, knížecí hrabě habsburský, tyrolský, flanderský etc. etc. Vyznáváme tímto veřejně listem a činíme vědomo každému, že náš purkmistr a rada, pak celá obec městečka Postupic naší říše v našem království Českém co nejpoddaněji prosili, aby chom jim od bývalé císařovny a královny Eleonory Magdaleny, nejblahoslavenější památky, obdržené městské a trhové svobody nejmilostivěji potvrdili. My tu nejpoddanější prosbu z milosti povolujeme, jako když s blahovolnou myslí, dobrou radou a dle svědomí městské a trhové svobody Salvo jure regio dominikatiet cuiuscumque tertií a zmíněné městečko v jeho požitcích a vykonávání se nalézá, takové také nynějšímu a budoucímu zemskému zřízení se nepřičí s tím dodatkem nejmilostivěji potvrzujeme, že tyto na nařízené dny vypadající výroční trhy den před nebo po těchto drženy mítí mají. Činíme to také tímto vědomě a mocí tohoto listu, jako panující král český.

Míníme a nařizujeme a chceme jakoby tyto privilegie a jejich body v tomto nové popsány a vtěleny byly, jak dosud tak také budoucně v právu jsou a zůstanou. A doporučujeme tímto všem a každým budoucím vrchnostem, obyvatelům a poddaným všech důstojností, stupňů a úřadů, jež v našem dědičném království jsou, zvláště však našemu královskému guberniu tímto milostivě, že se obmyšlené městečko Postupice při jeho, od nás tímto nejmilostivěji povolených privilegií náležitě chrániti bude a proti tomu samo ničeho činiti není dovoleno pod uvarováním se těžkých trestů a nemilostí. To myslíme vážně! K platnosti tohoto listu opatřen jest naší císařskou, královskou a arcivévodskou větší pečeti.

Dáno v našem hlavním městě a sídelním Vídeň, dvacátého prvního dne měsíce listopadu sedmnáctistého osmdesátého osmého, Našeho říšského římského dvacátého pátého a dědičně osmého roku.

Josef v.r.

Jan Rudolf hrabě Chotek

Václav hrabě Kolowrat v.r.

Majestát je uložen v obecním archivu.

- 46) Kap. : Průmysl, Místopis
47) Obecní archiv
48) Kap. : Průmysl
49) Kap. : Místopis
50) Farní kronika – I
51) Novější názory hospodářské správně dokazují, že chovem ovcí výnosnost polního hospodářství klesá (udržováním úhorů, pastvou atd.). Tento názor nemůže být ovšem směrníci pro dobu o níž vyprávíme.
52) Kap. : Místopis, Průmysl
53) Kap. : Dějiny sel. stavu
54) Kap. : Škola
55) Svě doby byl název Heinrichsthal používán v mluvě místní inteligence, tak často jako v obecné mluvě názvy – fabrika, plajchy. Zánikem továrny zanikl i název. Na rakouských speciálních mapách bylo používáno názvu „Podlesí – Heirichsthal“. Doposud se však v obecné mluvě udržely názvy : fabrika a plajchy. Viz kap. : Místopis.
56) Kap. : Dějiny sel. stavu
57) Čelakovský Jar. : Právní dějiny Čech. Ottův Sl. Nauč. VI. 452 - 539
58) Rychta bývala dům často s polnostmi a jiným příslušenstvím (krámy, krčmou atd.) spojený, jehož držitelé příslušelo na základě výsady zeměpanské nebo vrchnostenské v městě nebo vsi vedení soudnictví atd.
59) Čelakovský Jar. Právní dějiny Čech
60) Oblastní archiv
61) Tento způsob zachován jest posud v polských a ruských vesnicích.
62) Farní kronika – I
63) a 64) tamtéž
65) Kap. : Škola
66) Do domu čp. 81 který původně byl vystaven pro tovární úřednictvo.
67) Visel zde až do 30. října 1918. Kap. : Dějiny
68) Majestát jest psán na bláně v jazyku německém a je uschován v archivu obec. úřadu v Postupicích.

- 69 a 70) Farní kronika – II
- 71) Kap. : Průmysl, Továrna
- 72) Farní kronika – II
- 73) tamtéž. Ostatek dle vypravování dědečka Sysla z Jemnišť.
- 74) Garda měla za úkol čelit výtržnostem chátry. Svého významu nabývala tudíž jen ve velkých městech.
- 75) Dle vypravování poštmistra Viléma Mootze a obuvníka Frant. Střelky st.
- 76) Farní kronika – II
- 77) asi 16. března
- 78) Stav obležení byl v Praze vyhlášen dne 18. března.
- 79) 14. července 1848 byla rozpuštěna v Praze „Svornost“. Její rozpuštění bylo zrušeno teprve v září.
- 80) Bíločerveně natřenou strážní budku postupické gardy koupil soused Váňa : podstavec na pušky před strážnicí povaloval se ještě dlouho u Mootzů na půdě.
- 81) Kap. : Dějiny sel. stavu
- 82) Obecní archiv
- 83) Farní kronika – I
- 84) Píč Jos. Lad.: Rodový byt na Slovensku a Rusi uherské. „V Čechách vedou se v poslední době (před r. 1878) nekonečné spory i procesy mezi sedláky a chalupníky z jedné a domkáři z druhé strany o užívání občiny, kteréž právo patřivalo výhradně majitelům pozemků“. Viz také Kap. : Hospodářství
- 85) Kap. : Dopravní poměry
- 86) Viz poznámku 84
- 87) V obecním archivu nebyla nalezena žádná s těchto listin. Dle „Neuer Prager Kalender“ z r. 1854 konaly se téhož roku v Postupicích a okolí trhy na dobytek a zboží v tyto dny :
Benešov :	25.1., 20.3., 1.5., 13.6., 26.7., 21.9., 24.10., 30.11., -1. a 3. trh trval 8 dní
Bystřice :	24.2., 24.4., 29.8., 28.10., 30.12.
Divišov :	27.4., 29.9.
Domašín :	4.4., 6.6., 29.8., 9.10.
Postupice :	30.5., 5.9., 16.10., 20.11.
Vlašim :	10.4., 23 a 29.5., 2.9., 2.11., 18.12.
Třeběšice :	27.3., 6.7., 4.10.
Zdislavice :	26.1., 23.3., 4.4., 14.6., 20.7., 21.9., 5.12.
Jankov :	13.3., 17.5., 30.6., 24.8., 11.11.
Louňovice	5.1., 9.3., 20.4., 16.6., 22.7., 17.8., 21.9., 18.10., 4.12.
Ml. Vožice	28.3., 25.4., 30.5., 20.6., 4.7., 22.8., 26.9., 7.11.
Vočice	6.4., 24.5., 3.7., 10.8., 9.9., 4 a 19.10., 21.11.
Načeradec	10.1., 11.4., 6.6., 26.7., 13.9., 16.10. 20.11.
- 88) Kalendář „Besedy Lidu“ z r. 1900. Druhý trh konal se však ve čtvrtek po popeleční středě a ne jak tam omylem vytištěno před popeleční středou.
- 89) Roku 1923 vzpomíná ho jako přítele Čechů čas. „Světozor“ roč. XXIII – 10 – 235
- 90) Kniha účtů a rozpočtů městečka Postupice z r. 1856
- 91) Archiv lesního úřadu v Postupicích
- 92) Kap. : Dopravní poměry
- 93) Album civium
- 94) Kap. : Škola
- 95) Kniha obecních účtů
- 96) tamtéž
- 97) Obecní archiv
- 98) Farní kronika – I
- 99) Školní kronika Kap. : Spolky
- 100) Kniha protokolů obecních
- 101) Nařízení ministra Pražáka z 26. září 1886 o užívání češtiny jako vnitřního jazyka úředního.
- 102) O povodni je vypravováno dle zápisů ve školní kronice, v Pamětní knize městečka, dle vypravování očitých svědků, např. četn. strážmistra na odpočinku Leopolda Wursta aj. a dle zpráv v „Národní politice“ aj. časopisů.
- 103) Kniha protokolů
- 104) Dle zprávy zednického mistra Rud. Javůrka z Vlašimi, jenž byl při regulaci asistentem.

- 105) Hlavní záhubou postupických trhů byly zlepšené dopravní poměry. Okresní silnice z r. 1870 způsobila jejich pasivitu a vystavěním železnice zanikly úplně. Celý kraj inklinuje obchodně a hospodářsky k Benešovu, jehož výroční trhy jsou velice živé.
- 106) až 110) tyto poznámky se týkají neopisované části.
- 111) Měřeno prof. Otakarem Burešem z Král. Vinohradů. Výšky jednotlivých bodů jsou udány dle speciální mapy.
- 112) Poledník protíná Hůru 469 m v jihovýchodní části městečka. Rovnoběžka probíhá mezi městečkem a samotou Kuklík. Průsek rovnoběžky s poledníkem jest při jihovýchodním cípu rybníka, položeného jižně nádraží Jemniště – Postupice (Ovčina).
- 113) Zhruba měřeno
- 114) Kniha pamětní obce Postupice
- 115) Protokol místní školní rady
- 116) Kap. : Dějiny
- 117) Názorným příkladem tehdejších dvorů může nám býti dnešní dvůr Buchov, který dojista po několik století nezměnil své výtavnosti.
- 118) Jak malé bývaly starší vesničky, poukazuje např. listina vyšehradská z r.1130, připomínající osady oráčské s dvojím, nejvýše trojím poplužím. Josef Šusta : Poslední Přemyslovci.
- 119) Dle vypravování Frant. Střelky st. a jiných občanů.
- 120) Pravdivost tohoto podání zdá se potvrzovati starý název rybníka Ovčina a sousedících luk. V Josefském katastru z r. 1788 (viz pokračování místopisu), nazýval se tento rybník Zahrádecký a louky zahrádecké. Zajisté až sem dosahovala zahrada čili sad bývalé tvrze a poněvadž tvrz pravděpodobně stávala v zahradě, nemohla ovšem jinde státi, nežli na nynějším dvorském poli mezi dvorem a rybníkem Ovčínem. Názor tento podporují také důvody bezpečnostní, jež vyžadovaly, aby, nemohla-li býti tvrz obehnána vodou (viz starý zámek v Jemništích, Nesperách, Popovicích) byla jistě vystavěna na kopci a ne pod ním. Pro tuto domněnku svědčí také zápis o koupi Postupic Janem Křištofem z Talmberka od bratra Rudolfa, kde je zapsáno : Zámek postupický se dvorem – Tedy kromě dvora (dvorských budov) byl zde zámek – tvrz.
- 121) Kap. : Dějiny
- 122) Pro budoucnost budiž zachována tato poznámka : Vedle rybníka Ovčina stával dvorský ovčín (viz Místopis). Po jeho zrušení byl sklep, ne jak by se předpokládalo zasypán, nýbrž zakryt plochými kameny. Na kameny byla navedena hlína, takže dnes jest málo komu známo místo tohoto sklepa. Po dlouhých letech stalo se jednomu dvorskému oráči, že při orání narazil na ty kameny a odkryl starý sklep. Snad to bylo příčinou pověsti o tajných chodbách postupické tvrze. Dle vypravování vrch. správce Jos. Přistoupila.
- 123) Kap. : Kostel a fara.
- 124) Jeho velikost a hluboko naplavené dno zdá se toho dokladem. V dávných dobách nebyl tak veliký. Poněvadž náplavy činily jej vždy mělkým, bylo nutno zvyšovati postupně jeho hráz. Tím ovšem nabýval na rozměrech. Jen dlouhou dobou mohly vzniknouti ony výškové rozdíly, jež se nám dnes jeví mezi položením luk u mlýna (plajch) a dnem rybníka. Zvláště v chobotu (jež bylo při hrázi tak značně vyhloubeno při regulaci a letech 1919).
- 125) Za husitských válek vesnice spíše upadaly.
- 126) Kap. : Kostel a fara – Staré rody.
- 127) Tato hospoda, býv. vrchnostenský majetek zachovala své místo až po dnešní dobu. Je to hostinec „u Kneschků“čp. 3 (viz Kap. : Průmysl.)
- 128) Kap. : Dějiny.
- 129) Snad stávala již také škola. Kap. : Dějiny, Škola.
- 130) Farní kronika – II. Kap. : Kostel, fara, Škola, Obyvatelstvo.
- 131) Farní kronika – II. Kap. : Průmysl.
- 132) Kap. : Dějiny selského stavu. Průmysl.
- 133) Kap. : Místopis – Josefský katastr. Archiv lesního úřadu.
- 134) Ústní podání faráře Františka Valáška dle vypravování jeho předchůdce vikáře Josefa Melouna, za něhož zde Valášek kaplanoval. Vzrůst těchto lip souhlasí se vzrůstem lipové aleje u jemništského zámku.
- 135) Farní kronika – II.
- 136) Kap. : Kostel a fara. Průmysl.
- 137) Farní kronika – II. Ještě dnes lze na místě pozorovati řadu slehlých hrobů : u některých jsou zasazeny kameny (snad v hlavách).

- 138) Sepsání katastru bylo nařízeno r. 1785 : postupický byl zhotoven až 22.června 1788. Originál se nalézá v archivu lesního úřadu v Postupicích. Pro jeho rozsáhlost nemohli jsme jej uveřejnit podrobně, ale kde třeba, dovoláváme se ho.
- 139) Kap. : Dějiny.
- 140) Archiv lesního úřadu
- 141) Hůra, název, jež někteří slovanští kmenové dávali lesům na kopcích a výšinách. V našem okolí : Hovorkova Hůra (mezi Postupicemi a Pozovem), Hůra u Zdislavic. Viz také Kap. : Kostel a fara – smlouva o postoupení farských pozemků vrchnosti. Dle vypravování Frant. Stfelky st. dobýval ještě souseď jeho otce za svým domkem na pasece pařezy.
- 142) Archiv lesního úřadu.
- 143) Cihelna byla založena na výrobu cihel pro novou továrnu. Po vystavění továrny byla zrušena. Kap. : Průmysl.
- 144) Kap. : Průmysl – Továrna.
- 145) Kap. : Průmysl a poznámka 501.
- 146) Kap. : Hospodářství
- 147) Dle ústního podání
- 148) Ústní podání faráře Frant. Valáška a poštmistra Mootze
- 149) Kniha pamětní obce Postupice
- 150) Kap. : Kostel a fara
- 151) Farní kronika – II
- 152) Palacký – Místopis
- 153) O polních křížích viz Kap. : Kostel a fara
- 154) Kap. : Průmysl – Továrna
- 155) Patrně tovární podnik, v němž šenkoval Sušický Marek
- 156) Farní kronika – II
- 157) Silnice z Jemnišť do Postupic, kolem Podlesí a stará popovická cesta (nad Mladovicemi) byli již tehdy vroubeny kromě topolů také lipami. Dokazují to ještě dnes stojící velikánové. Stojíť posud u silnice směrem z Jemnišť do Postupic, na Podlesí a nad Mladovicemi.
Po pravé straně : proti hrázi líseckého rybníka 9 vzrostlých nestejně silných lip. Od železniční tratě k Ovčínu skupina dvou divokých kaštanů (mezi nimi sloup Sv. Jana Nepomuckého) 2 lípy, 1 lípa, 3 a 2 lípy : proti jižnímu rohu hráze rybníka Ovčina 1 vysoký vlašský topol, za dvorským deputátním domem na mezi u pole 4 vysoké mohutné kaštany. Na začátku farského lesa 10 lip, za Podleskou hospodou čp. 119 proti mostu 3 lípy (3 lípy rozkvetlé vyvrátila vichřice r. 1922) a konečně u cesty nad Sv. Janem u Mladovic 3 mohutné lípy.
Po levé straně téže silnice : Proti hrázi Ovčina 4 vysoké topoly, na rozcestí u silnice a cesty do Chotýšan nad Postupicemi mohutná lípa, při níž stojí polní kříž. V Postupicích mezi domky čp. 15, 79, a 125 tři mohutné lípy, na počátku farského lesa 2 lípy, za podleskou hospodou k mostu 9 lip, z nichž poslední je tak mohutná, že její větve jsou spjaty dvěma kleštinami. Na předposlední (proti mostu) zavěšena jest zasklená soška Panny Marie s Jezulátkem, nalezená zde po povodni r. 1906. Nad Sv. Janem u Mladovic, v blízkosti lomu 1 mohutná lípa. Veškeré bývalé stromy při této cestě byly zničeny bouřemi a vichry.
- 158) a 159) Farní kronika – II.
- 160) Archiv lesního úřadu
- 161) Farní kronika – II
- 162) Kniha obecních účtů
- 163) Tamtéž
- 164) Kniha pamětní
- 165) Kap. : Vodopis.
- 166) Kniha obecních účtů.
- 167) Farní kronika – II
- 168) Doubky vysadil na cizí (panské) půdě. Kap. : Povodeň.
- 169) Kniha protokolů.
- 170 a 171) Tamtéž
- 172) Kniha pamětní
- 173) Kap. : Povodeň
- 174) Holá skála zalesněna nebyla. „Na Hrobech“ byly poraženy dvě z čtyř krásných lip a na jejich místa zasazeny dvě třešně. Několik třešní bylo zasazeno v susedství „Hrobů“ u cesty. Z jara 1923 zbyly z nich také pouze dvě. Ostatní třešně byli již zničeny (ulámány korunky, vytrhány, snad zúmýslně).
- 175) Ottův slovník naučný XIV – 66

- 176) V době pana Ferdinanda Františka z Říčan (1717) byly k Postupicím přiděleny také Holčovice. Viz Kapitola : Dějiny selského stavu, „Kniha o chalupách“ (tento poměr byl zrušen až vytvořením katastrálních obcí r. 1788, kdy Holčovice přiděleny k Milovanicům.
- 177) Archiv obecního úřadu. Pro rozsah látky nebylo možno uvést jednotlivé parcely dle čísel ani dle výměry.
- 178) Snažili jsme se snést veškerá, lidová hlavně pojmenování.
- 179) Benešovský děkan neznámého jména, autor sbírky novoutrakvistických kázání, připsal ku kázání k 3. neděli po velikonocích, psanému asi roku 1589 – „jako my teď roku tohoto, v němž spatřujeme obilíčko na poli velmi chatrné, jedno že hrubě vyhynulo, druhé že suchem růsti nemůže...“ Další poznámka na konci kázání v neděli Sv. Trojice při němž rok není udán, pak dle. „Když jsem toho psal v sobotu ante Trinitatis okolo nešporu, spadlo u nás přehrozné a veliké krupobití – „Nelze však určitě říci, zda se tyto poznámky týkají Benešova a okolí, neboť autor měl první neděli po velikonocích 1590 v Benešově kázání na rozloučenou. Ferdinand Hrejza : Benešovská sbírka novoutrakvistických kázání do r. 1590 ,Čas. mus. král. českého 1917. Určité údaje o povětrnosti v kapitole : Podnebí, čerpali jsme v české bibli a ve farní kronice – II.
- 180) Kap. . Dějiny Povodeň.
- 181) Zmije obecná *Vipera berus*. Hojná v Bláznivkách, nad podleskou továrnou a v lese Stráž u Milovanic, méně se vyskytuje u rybníka Lísence. *Poznámka k části Zvířena a Květena kterou jsem pro rozsáhlost a svou všeobecnost nepřeváděl do elektronické podoby.* Sla
- 182) Maršíček Jan: Tuha u Křížova pod Bláníkem. Vlastivědný sborník škol okr. benešovského – Pod Bláníkem – II.
- 183) Zlato nacházelo se v okolí Zvěstova již za starších dob. Dříve se rýžovalo u potoka pod Libouní, v místech kde stojí dnes mlýn na Strašíku. Později se také dolovalo a různými výsledky kolem nynějšího Roudného. Teprve anglická společnost zahájila r. 1904 pravidelné dolování. Statistika těžby uvádí tyto výsledky :
Roku	rudy v t.	dělníků	zlata v kg	Roku	rudy v t.	dělníků	zlata v kg
1910	2.600	340	234,59	1915	1.600	253	211,11
1911	2.450	320	255,89	1916	1.650	244	221,60
1912	2.650	350	253,83	1917	400	244	153,25
1913	3.000	356	326,05	1918	500	245	97,47
1914	2.000	235	279,30	1919	720	82	150,93
1920	800	299	181,60				
- 184) Maršíček J. : Antracit v Chobotě u Vlašimi a pokusy o těžbu. Sborník pod Bláníkem–I.185)
- 185) Roku 1872 byly na polích u Kuklíku nalezeny jakési uhelné kameny. Zprávy o tom se rychle rozšířily a živily naději o skrytých uhelných pokladech. Dne 7.ledna 1873 utvořili Simon Heller a Antonín Slavík z Prahy, Moric Frank, obchodník, Karel Bryll, starosta, Vilém Mootz, obchodník, Josef Hotovetz, sládek, Bernard Stára, kaplan, Jiří Moser, tovární úředník, Herman Hermann, felčar, Emanuel Frank, obchodník a Antonín Křepela, nadlesní, tito z Postupic, kutací společnost k využitkování přírodního bohatství u Kuklíku. Dne 19.ledna přibyli ještě noví společníci a učiněna prozatímní smlouva :

Zdař Bůh !

Stanovy kutišť v obci Postupické a Milovanické.

Při schůzi dne 19.ledna 1873 v Postupicích odbývané od pánů podílníků kutišť bylo uzavřeno, aby se dole napsané zachovalo.

1. Každý podílník jest povinen hned 2 zlaté r. č. položit, ostatní příspěvky dle potřeby buď týdně nebo měsíčně, jak bude práce vyžadovat a spolek za dobré uzná, které se pak každému oznámí.
2. Peníze má právo jen zvolený pan Vilém Mootz od pánů podílníků přijímat, do své knížky (od spolku zřízené) řádně zanáseti a též každému pánu příjem na požádání potvrditi a každý výdej budiž s jménem pana Karla Brylla z Postupic a od p. Morice Franka zaopatřen a co doklad uschován.
3. Každý pan podílník má právo vedení této knihy i vůbec celé věci kdykoliv nahlédnout a o vysvětlení žádati.
4. Každý podílník ať má dílů mnoho-li chce, má jeden hlas.
5. Kdo by dvakrát upomenut byl a přece své povinnosti nejdéle do 4 neděl nedostál, bude jeho díl spolku přidělen, z kterým si spolek dle usnesení nakládat může, buď dalším prodeji nabídnout atd.: má-li však tento člen již přes zl. 10 (deset zl. r. č.) splaceno, navrátí

se jemu nebo dědicovi částka přes těchto splacených 10 zl. tj., aby zl. 10 spolku zůstalo, ale jen tehdy, když spolek tak šťastný bude a hojnost uhlí neb jakýkoliv kov najde, tak že se to vskutku uhelné neb doly vůbec nazývati může, takový člen je však docela za vystouplého považován a jak tento člen tak i spolek jeden druhého nemá ničeho více k požadování.

6. Nadpoloviční většina hlasů rozhoduje.
 7. Když se uhlí nalezne, rozhodují dvě třetiny členů spolku.
 8. Jednotlivec kdyby chtěl jeho díl prodat, spolek je prvním kupcem, nemůže tedy bez oznámení spolku takový díl prodán býti.
 9. V pádu rozsáhlejšího spolku jest pak zapotřebí výbor, který se volí na jeden rok a pozůstává z předsedy, osmi výborů a čtyřech náhradníků.
 10. Valná hromada se svolá kdy toho potřeba káže a každému pánu členu spolku se oznámí.
 11. Výlohy s tím spojené zapraví se ze společné pokladnice.
Konečně se všem pánům držitelům našich kusů ve známost uvádí, že se již dne 21.ledna 1873 započne pracovat. Tato privátní úmluva se prozatím uschovává a v pádu, že se nám podaří uhlí najíti, tedy se tato smlouva do sbírek gruntovních knih vloží a řádně zaznamenati nechá.
Důkaz toho jest náš vlastnoruční podpis. Postupice dne 19.ledna 1873
Georg Moser, A.Slavík, Moritz Frank, H.Hermann, Obersteiger S.Heller, Ber.Stára, Vil.Mootz, Kassier, Karel Jirák, Fr.Jirák st., Josef Jirák, Karel Bryll, Grubach, Gabriel Munk, Weselý, farář Chot. A. Zboženský, Josef Hotovetz, Untersteiger.
Společnost počala pracovati 21.ledna a za několik dní byla vykopána šachta, hluboká několik sáhů. Bylo objeveno ložisko jakési uhelné hmoty, vyznačující se zkamenělými útvary rostlinnými (části bambusovité rostliny). Při dalším hloubení činila však voda bahnskovitého okolí značné obtíže. A když povolán odborník zamítl možnost zdárného kutání (nepřekonatelné obtíže se spodní vodou, nedostatek uhlí), bylo po čtrnáctidenních pokusech upuštěno od veškeré činnosti.
Dle vypravování poštmistra Viléma Mootze a dle listin jeho rodinného archivu
- 186) Farní kronika – II.
 - 187) Roku 1730 bylo vykonáno sčítání duší dle farností za tou příčinou ,aby některé příliš velké farnosti mohly býti rozděleny, nebo k jiným farám přiděleny příliš vzdálené filiální kostely. Pol. a škol. okr. Vinohradský 1898. Výsledek tohoto sčítání ve farnosti postupické se nedochoval. Ve farních kronikách není o něm ani zmínky.
 - 188) Palacký : Místopis.
 - 189) Tato veškerá data oznamuje farní kronika – II.
 - 190) Otův slov. nauč.
 - 191) Zemřel 6.března 1752. Kap. : Kostel a fara.
 - 192) Farní kronika – II.
 - 193) Felčar (Feldscherrer) polní lazebník, ranhojič. Jediný zdravotnický pomocník zraněných vojáků v minulých dobách. Jméno to zůstalo později i osobám, které navštěvovaly kurs ranhojičský.
 - 194) poznámka v originále chybí.
 - 195) Malé skleněné hrníčky, jež byly, když v nich byl vzduch zředěn teplem, přikládány na tělo. Přisály se a na místech (dříve proseknutých nožem) krev prýštila (obměna pijavek).
 - 196) Kniha obecních účtů.
 - 197) Kniha obecních účtů, důchodní kniha panství Jemniště a pokladní kniha téhož panství.
 - 198) Dle vypsání soutěže r. 1895 měl postupický zdravotní obvod 57.5 km² se 4.746 obyvateli. Dnes při téže rozloze čítá 3.925 obyv.
 - 199) Statistická data dle sdělení obv. lékaře MUDr. Jana Ptáčníka
 - 200) Farní kronika – II
 - 201 a 202) Tamtéž
 - 203) Archiv prakt. lékaře MUDr. Jana Stejskala.
 - 204) Nejznámější zádruhy či rody byli Vršovci (jež v době svého vyhubení čítali až na tři tisíce mužských duší) Slavníkovci, Vítkovci aj. Pič : Rodový byt na Slovensku.
 - 205) Šembera A.V. udává ve článku : „O domnělém rozdělení země české a moravské na župy „Čas. mus. král. českého 1878, že v Čechách a na Moravě nebylo žup, nýbrž kraje. Župy nebo kraje shodovaly se s děkanáty. Ottův Sl.Nauč. VI – Čechy, rozdělení kmenové a krajské. O rozdělení Čech za panování rodu lucemburského píše August Sedláček v Čas. mus. král. Českého – 1876. „Staré dsky dvorské, jež byly zápiskami jednání soudu dvorského, rozdělení možno hlavně na dva oddíly na knihy odúmrtí^{a)}, na knihy manské^{b)}, pozemkové a púhonné^{c)}. Zápisky v těchto knihách se nalézající podobají se poněkud našim protokolům žádaliť toho

tehdejší způsoby právní, že se celý postup právního řízení s doklady, průvody, roky, nálezy atd. bedlivě ale krátce zaznamenával. Nacházíme ji tudíž v zápisech těchto předně vytčení všech dědin odumřelých a jméno osoby, po níž dědiny ty na krále spadnouti měly, více pak pojmenování toho města, kdež byly dědiny ty provolány, aby každý kdo by k nim lepší právo než král míti sobě pokládal, v čas a po řádu u úřadu desk dvorských odpírati mohl. Konečně tu nacházíme odpory tyto s průvody jejich a výsledek pře, po čemž vždy šla krátká relace ke deskám zemským, jestliže král odúmrt' vyhrál a některé mu výprosníku udělil. Při této ustálenosti muselo se bedlivě přihlížeti nejen k jistému způsobu provolání dědin odumřelých, nýbrž i k tomu, aby se provolání stalo v jiném místě. Neb nestalo-li se tak, nebyla-li zachována lhůta zákonitá, aneb dalo-li se provolání do jiného města, než kam příslušelo, mohli odporníci vedení práva zastaviti a za nové provolání žádati. Mněloť tehda každé město svůj provolací okres, jenž se arci po celou dobu, v níž nám jsou prameny přístupny, v příčině objemu svého neměnil. Beneficia^{d)} byla v hlavních městech krajů : Hradci, Mýtě, Praze, Kouřimi, Chrudimi, Slaném atd. Vyjme-li bývalé děkanáty Říčanský, Brandýský a Chlumínský, podobal se kraj Kouřimský XIV. stol. kraji Kouřimskému jak se zachoval do r. 1850. Osady provolávány většinou v Kouřimi, vesnice v severovýchodní části ležící v Kolíně, z čehož soudíme, o dvou bývalých župách v tomto kraji : Kouřimské a Oldříšské. V XV. stol. provoláváno také někdy v Benešově a Štěpánově, v onen zejména Mirošovice, v tom Zdebuzeves. Berně tohoto a pražského kraje se vybíraly ve Větším městě Pražském, ve Brodě, Novém Kolíně, Kouřimi, Vlašimi a Benešově, což se se deskami dvorskými shoduje. Severní hranicí cudy Kouřimské bylo asi Labe, na západ od starého Přerova až blízko k Sázavě Poříčany, Klučov, Lstiboř, Mukařov, Hrusice, Mirošovice, Zaječice, Pyšely. Na jihu byly provolány Alběnice, Semtínek, Hvozlice, Hlívín, Pičín, Velíš, Dub, Kondrac, jež uzavíraly Kouřimsko zároveň s hranicí od Tisku a Miřetic až ku Kácovu. Jižní Kouřimsko s částí Čáslavska a Chýnovska tvořilo děkanství Štěpánovské :

- a) Odúmrt' jest majetek pozůstalý po někom, kdo nezanechal ani dědiců testamentních, ani zákonných.
 - b) Knihy manské byly původně soudní protokoly zavedené při královském soudě.
 - c) V pozemkových deskách byly činěny zápisy o dědictvích, prodejech statkův atd., v půhonných se zapisovaly výprosny odúmrtí královských.
 - d) Beneficia čili županské úřady.
viz také poznámku 225.
- 206) Po prvých desetiletích XIII. věku nesetkáváme se v Čechách již s otroky, jejichž lidská osobnost by byla úplně pohlcena služební funkcí. Šusta Josef : Poslední Přemyslovci.
 - 207) Lhoty v okolí Postupic : Kamenná, Pazderná (dříve Pazdýrkova), před tím Mathalova (Farní kronika – II.), Nesperská Lhota, Lhota později Roubíčková (tamtéž), Lhota Veselka, dříve Vlašimská, před tím Cuckova a Jarkova (Kap. – Dějiny). V Čechách je 286, na Moravě 57 a ve Slezsku 7 Lhot. Kromě toho jsou v Čechách 60, na Moravě 14 a ve Slezsku 3 Lhotky. Ot. Sl. Naučný
 - 208) Pojem lánů záležel především v tom, že se podkladem k vyměření břemen panských v té oné vsi nebo větší skupině osad činila pevná jednotka, jakási normální usedlost selská, určená počtem měřic, korců nebo jiter půdy orné. Počet ten sám o sobě nebyl ustálený, a ve vsi zemi jednotný. Malé lánů čítaly 30 – 36 měřic, větší kopy jiter nebo 64 korců, velké lánů 72 – 93 měřic. Někdy určen rozsah lánů počtem 12 prutů po 5 jitrech role. Zvláštní lánů byly pražské, chrudimské, atd. Šusta : Poslední Přemyslovci.
 - 209) Desátek trvá ještě dnes na mnohých místech v římsko-katolických a řecko-katolických osadách na východním Slovensku a Podkarpatské Rusi. Spojen jest namnoze ještě s břemenem robotovati na církevních polích. Na Slovensku nazývá se desátek nebo rozsyp, na východním Slovensku kobliny a rokoviny.
 - 210) Slib věrnosti a poslušnosti slib člověčenství. Kříž z roku 1799 před nímž rychtáři a starší obecní přísahali u patrimoniálního úřadu jemništské vrchnosti nalézá se v kanceláři hospodářské správy dvora v Postupicích.
 - 211) Roku 1627 vzbouřil se lid, nejvíce poddaní hraběte Michny Konopištského, nespokojený s násilným převáděním na víru katolickou. Za vůdce měli Adama z Hodějova někdejšího pána na Týnici. Když jich bylo pohromadě asi 8.000, přepadli a zapálili Benešov, kdež prý se v jeden páteční den do kláštera prodrali a jej oloupili. Vyplenili a zpustošili zámky ve Šternberku, Domašíně, Vlašimi a Ratajích, až konečně byli vojskem rozptýleni mnozí schytáni a krutě potrestáni.
 - 212) Když bylo r. 1627 prohlášeno katolické náboženství prohlášeno za jediné v zemi uznané a oprávněné, směli se pro svou víru vystěhovati pouze příslušníci vyšších stavů, šlechta a měšťané. Lidu poddanému bylo vystěhování zabráněno. Tímto rozhodnutím zbavila se vláda

nejen nebezpečné inteligence, nýbrž odhala vesnickému lidu i morální podporu doufajíc, že si jeho převedení do lůna církve katolické znamenitě ulehčí.

- 213) Kap. : Dějiny.
- 214) Sládkové, nebo šenkýři, ti kdo pivo vařili a prodávali, vyskytují se v naší krajině ještě v době od 1656 do 1714. Kap. : Průmysl.
- 215) Viz pokračování této Kap. – Kniha o chalupách.
- 216) Dominikál – panská půda vzdělávaná prací otročkou. Rustikál půda poddanská se selským obyvatelstvem, jež povinno pánovi dávkami naturálními, robotami a někdy prací řemeslnou.
- 217) Dle zachovaného podrobného seznamu robot při panství Vlašimském z r.1665 byli poddaní povinni konati vrchnosti práce : všechnu práci ve štěpnicí, na lukách a na polích, v zahradách a chmelnicích, při rybnících a stavbách, při sklizení sena a obilí, chmele, orbu i setí, obdělávati pole, stříhati ovce, lovit ryby a raky, konati ponůcky, trhati, zpracovávat a přísti len, konopí, porážeti a voziti dříví ku stavbám i k palivu, konati za jistou odměnu všeliké posílky denní a noční, choditi na hony, opravovat cesty, příkopy a mosty, sekati a voziti led a konečně za letních a jarních časů, fialy když kvetou, houby, smrže a špičky a potom hříby když rostou, jahody, maliny, jalovec, lískové oříšky zralé, dávají to vše k vrchnosti, jako i včely v lese nalezené přinášeti, zač arci měli skutečně a jisté platy i poděkování užívati. Krofta : Dějiny selského stavu. Na vlašimském panství robotovali od Sv. Jiří (24.4.) do Sv. Havla (16.10.) po šest dní a od Sv. Havla do Sv. Jiří po čtyři dny v týdnu. K robotě této byl pak vázán každý muž od 18 – 55 let, každá žena od 17 – 50 let věku svého, kdežto dítě bylo k pasení neb jiným lehčím pracím používáno. Dobytek panský byl chován na útraty poddaných a to bylo každého roku do obce vloženo něco dobytka na výživu, který musel býti rozdělen po statcích. Na obecní pastvu pak honěny panské ovce, čímž nedostávalo se pastvy dobytku poddaných. A přece sloužil dobytek selský bez výjimky jen vrchnosti a když potahů nebylo, musel se sám sedlák, ba i žena neb dospělejší děti jeho k pluhům zapřahati. Svátek : Vzbouření lidu selského v Čechách - 1887. Stejně poměry vládly ve zdejším okolí a konečně i všude jinde. V Knize o chalupách se dočítáme, že na chalupě Martina Chudláského v Lísku lpěla r. 1750 robota „V setí jarním a podzimním, sklizení sena a votavy, ve žních a také sekání ledu celý týden, v ostatních ale časech toliko čtyři dny vždy pěšky konáno býti má.“ Jaké roboty lpěly v poddanských vesnicích jemništského panství, jest vidno z vyvazovacích tabulek z r. 1850 (viz pokračování této kapitoly). Že se robotovalo kromě na polích a v lese, dosvědčuje nám farní kronika II svým záznamem : 14.března 1837 zabil na robotě v lese padající strom Dorotu Novákovou z Moklin. Tedy i tuto těžkou práci musely konati ženy.
- 218) Dovolávání se práv Chodů na Domažlicku r. 1695 skončil popravou Jana Sladkého, zvaného Koziny ze vsi Újezda, jejich vůdce. Popraven byl 28.listopadu 1695.
- 219) O justiciárech viz pokračování této kapitoly.
- 220) Viz dále tuto kapitolu.
- 221) Kap. : Místopis.
- 222) Josefův patent berní a urbární z 10.2.1789 stanovil, že poddanému musí z hrubého výtěžku půdy jeho zůstatí 70%. Ostatních 30% mělo připadnouti jednak na kontribuce (12%), jednak na všechny povinnosti k faráři i vrchnosti, robotu v to počítaje (18%). Zákon jsa v platnosti pouze půl roku, byl zrušen Leopoldem II. na nátlak šlechty.
- 223) viz dále o vyvazovacích tabulkách.
- 224) tamtéž
- Správu veřejnou v krajích země české vedli do r. 1440 hejtmani, krajští, jež král v XVI. věku jmenoval v každém kraji po dvou : jednoho ze stavu panského, druhého z rytířského. Ti museli míti v kraji své statky a na nich bydleti. Každý šlechtic těchto vlastností byl povinen přijmouti ten úřad a vydržeti v něm jeden rok. Práce tohoto úřadu záležela především v hájení veřejné bezpečnosti v kraji. K tomu cíli nařizovali krajští hejtmani v čas potřeby výpravy k chytání lupičů a zhoubců, jež pak dostavovali k příslušnému soudu. V XV. stol. byli také pořadatelé pohotovosti zemské svého kraje v míru a jejich veliteli v obranné válce. Kalousek : České státní právo. Viz také poznámku 205. Po zrušení poddanství a úřadů patrimoniálních r. 1849 zřízeno v Čechách 7 krajů s krajskými vládami. Postupice přičleněny ku kraji táborskému. R. 1862 byly krajské úřady zrušeny a jejich agenda přešla na úřady politické okresní. V tomto zřízení nastala r. 1868 nová organizační změna, že dosavadní okresy zůstaly soudními a pro odbor politický sloučeno několik (2 –4) okresů soudních v nový okres politické správy. U nás sloučeny soudní okresy Benešov, Neveklov a Vlašim, do politického okresu benešovského.

1440	Hynek Ptáček z Pirkštejna	?	Daniel Beneda z Nečtin (+1612)
1440-49	Bohuš Kostka z Postupic	1612	Vilém Chobotský z Ostředka a na Chotýšanech
1449	Zdeněk kostka z Postupic	1613	Odřich Holický ze Šternberka
1479	Mikuláš Trčka z Lípy	1613	Vilém Dvořecký z Olbramovic na Novém Podolí
1510	Zdeněk Holický ze Šternberka	1616	Adam Chobotský z Ostředka na Nesperách
1516	Jan Holický ze Šternberka	1636	Oldřich Sezima Karel Skuhrovský ze Skuhrova
1516	Jan Rašín z Rýzemburka	1665	František Talmberk z Lobkovic
1523	Michal Slavata z Chlumu a Košumberka	?	Martin Paradis z Echaide (+1672)
1526	Václav Žehušický z Nastajova	1672	Jan Slavíkovec ze Slavíkova
1530-3	Václav Ámcha z Borovnice	?	Jan Ivan Údrcký z Údrče na Chotýšanech
1536	Jan Holický ze Šternberka	1689	Vilém Štřela z Rokyc
1540	Mikuláš Zub z Landštejna na Zápích	1696	Přibík František Deym ze Střítěže
1540	Lad. Sekerka ze Sedčic na Lobkovicích	1699	Václav Jaroslav Věžník z Věžník a na Chotýšanech
?	Adam z Řičan (+1527)	1709	František Karel Dohalský z Dohalic
1552	Mikuláš Zub z Landštejna na Zápích	?	Jan Václ. Holický ze Šternberka Václ. Údrcký z Údrče
1552	Petr Záruba z Hustiřan a na Radimi	1713	Jan Karel z Halleweilu na Pyšelicích
1562	Jindřich z Kunštátu a Jevišovic	1713	Václav Antonín z Údrcký z Údrče na Klamíně
1562	Ondřej Nebřehovský z Nebřehova	1717	Ferdinand František z Řičan na Jemništích
1609	Jan Vostrovce z Královic na Vlašimi	1740	Jan Vilém Mladota ze Solopisk
1610	Karel Mračský z Dubé	1743	Jan Václav Bzenský z Prorubě
1610	Jindřich Bejtkovský na Lojovicích	1750	Antonín Kliment Voříkovský z Kundratic
?	Daniel Beneda z Nečtin (+1612)	1779	Karel Josef Biener z Bienerberku

226) K důkladnějšímu poznání dějin doporučujeme Kamila Krofity : Přehled dějin selského stavu v Čechách a na Moravě.

227) Kniha o chalupách a také ostatní knihy a listiny, jichž se v tomto pokračování dějin selského stavu dovoláváme, jsou vesměs v archivu lesního úřadu v Postupicích, viz seznam pramenů na konci knihy.

228) Emfyteutická daň, čili zákupné (německé), byla daň poddaných za právo, že svých zakoupených čili zapsaných pozemků užívali jako své individuální vlastnictví a nakládali jím dle vlastní vůle.

229) Jistina náhradní se vypočítala přepočítáním gruntovní činže na konvenční měnu (stříbrnou!). Odpočítána třetina na daně a zbylé dvě třetiny násobeny deseti.

230) Občina nebo obec označuje ve starém českém právu zemi nevzdělanou (pastviny, lesy, řeky, rybníky apod.) patřící k vesnici, neboli všem majitelům pozemků tamtéž : orná půda i s domovními staveními nazývá se dědina (ves, vesnice) : Pič: Rodový byt na Slovensku.

231) Zápis ze dne 26. února 1733 v Knize o chalupách.

232) Kap. : Dějiny selského stavu.

233) tamtéž

234) 1 jitro = 1.600 sáhů² = 0,5754 ha, 1 měrice = 16 mázliků = 0.615 hl, 1 centýř = 100 liber = 56 kg. Prům. výnos obilí z jednoho jitra odhadnut zde na více než 22 měřic, čili 13,5 hl.

235) Kap. : Kostel a fara, Dějiny selského stavu.

236) Kap. : , Dějiny selského stavu.

237) Kap. : Místopis

238) V Čechách zemřelo tehdy asi 100.000 lidí hladem a nemocemi z toho vzniklymi.

239) První zmínka o pěstování bramborů v Postupicích učiněna ve farní kronice I. při výkazu o určení náhrad., Kap.: Kostel a fara. Do Čech se dostaly brambory již v době třicetileté války (1618 – 1648). Byly však pěstovány jen v zahradách a teprve hladová léta 1771 – 1772 podnítila rozsáhlejší jejich pěstování pro výživu širokých vrstev obyvatelstva. Domin.: Kritické poznámky o bramboru.

240) Archiv lesního úřadu

241) Roku 1774 – 82 stála v kraji kouřimském měrice pšenice 1 zl 56 kr., žita 1 zl. 23 kr., ječmene 58 kr., ovesa 37 kr. Politický a školní okres Vinohradský 1898.

242) Chov dobytka byl podporován rozšířením práva konati od r. 1830 na místě dvou již čtyři výroční trhy. Roku 1844 utrpělo dobytkařství značné ztráty vypuknutím všemi nemocemi, jimiž zahynulo v postupickém okolí 2.000 kusů dobytka. Podobná katastrofa se opakovala r. 1850 nálezou brambor. Farní kronika II. V poznámkách Antonína Mootze v „Neuer Prager Kalender 1854 „nalezi jsme tyto zápisky, jež osvětlují tehdejší hospodářské zvyky (německy) „Prostředek dobytek na se zvykati : „bázlivému kusu se natře hlava, krk atd. kořalkou a oni se očuchají“ „zahradní hlemýždě možno vyhubiti, když se oloupané vrbové proutí položí na cestu, kudy tito lezou“.

243) Archiv lesního úřadu.

244) tamtéž

- 245) tamtéž
- 246) R. 1864 vymoženo právo ku konání osmi výročních trhů. Ceny některých hospodářských produktů za prusko – rakouské války uvedeny jsou v kapitole : Dějiny.
- 247) Pro posouzení výnosu obilovin v této označené době bylo by záhodno připojit výkazy. Za dobu od 1914 až 1918 byly z nařízení tehdejších úřadů sepsány několikrát výkazy osevních ploch. Pro klamání těchto úřadů byly však sestavovány vědomě falešně, takže je nelze upotřebiti pro vážné účely.
- 248) Kap.: Místopis, seznam obyvatelstva.
- 249) Slečna Mootzová pěstuje několik druhů pokojových růží, pelargonie, voskovky, begonie, asparagus, prvosenky, tulipány, nevěstu (*Campanula carpatica*), ženicha (*Campanula Mayi*), fuchsie, myrty, aspedistry, lobelky, kopretiny, hortensie, bramboříky (*Cyclamen europeum*), hyacinty, chrysantery, narcisy, břečťan, oleandr, a různé druhy kaktusů a činí pokusy i s pomerančem a fíkem. Její květiny jsou vždy prvotřídní.
- 250) Kap.: Dějiny.
- 251) Postupným zrušením malých rybníků přenesen velkostatkem chov ryb pouze do rybníků velkých. Nynějším porybným je Vojtěch Vrnák. Před r. 1906 bylo oblíbeno chytání raků v Chotýšance. Klikatý tok a měkké podemleté břehy říčky skýtaly hojnost skrýší četným rakům. Regulováním říčního toku po povodni 1906 raci vymizeli a počínají se objevovati, byť posud nepatrně, teprve v nynější době. Obecní Kalužina bývá osazena každým rokem nájemcem.
- 252) Archiv lesního úřadu.
- 253) Farní kronika – II.
- 254) Slavík F. A.: Dějiny města Vlašimi a jeho statku.
- 255) Zápisy ve farní kronice jsou většinou výsledky prostudování matrikových knih. Tím způsobem pracoval zejména farář František Xaver Rádlo a získal pozoruhodných výsledků.
- 256) Farní kronika – II.
- 257) tamtéž
- 258) Hospodářská kniha jemništského panství z r. 1849 – 1854. V poslední době před zrušením pivovaru, vařilo se dvakrát týdně po 80 vědrech piva. Paleta (poplatek) za jednu várku činil 48 zl. (Dle sdělení Viléma Mootze).
- 259) Album civium.
- 260) tamtéž
- 261) Kap. : Spisovatelé a jiní umělci.
- 262) Josefínský katastr. Kap. : Místopis.
- 263) Farní kronika II
- 264) Kap. : Kostel a fara.
- 265) Kap. : Místopis.
- 266) Farní kronika II.
- 267) Archiv lesního úřadu.
- 268) Kapitola : Místopis.
- 269) Důchodní kniha jemništského panství z r. 1849.
- 270) Heinrichsthaler Spinerei /Archiv lesního úřadu)
- 271) Farní kronika – II. Záznamy byly učiněny dle údajů, jež získal farář Jan Hlaváč (1833 – 42) vypravováním Josefa Knassa, býv. kancelisty u hraběte Rottenhana, potomního továrního pokladního až do r. 1836.
- 272) tamtéž
- 273) tamtéž
- 274) Katastrální mapa Postupic z r. 1841 u okr. soudu v Benešově.
- 275) Farní kronika II. ústní podání.
- 276) tamtéž
- 277) Rodinný archiv obchodníka Otty Franka.
- 278) Odběrné knížky těchto dvou tkalců jsou v rodinném archivu O. Franka.
- 279) Heinrichsthaler Spinerei.
- 280) Postupitzer Spinerei (archiv lesního úřadu)
- 281) Archiv Sokola v Postupicích.
- 282) Heinrichsthaler Spinerei
- 283) Vlasák Okres benešovský
- 284) Farní kronika – II.
- 285) Farní kronika - II.
- 286) tamtéž

- 287) tamtéž
- 288) Kap. : Místopis. Josefský katastr.
- 289) Farní kronika - II.
- 290) R. 1782 bylo v Čechách 55 papíren, z nichž tři v kraji kouřimském. Tadra F.: K dějinám českého knihtiskařství – Čas. muz. král. českého 1877. O papírníku Fr. Geislerovi (někdy psán Geysler) viz Kap. – Dějiny selského stavu – Patrimoniální úřady.
- 291) Farní kronika – II.: také dle vypravování Fr. Střelky st. Riedererova vnuka po dceři.
- 292) Farní kronika – II.
- 293) Vlasák : Okres benešovský.
- 294) Farní kronika – II.
- 295) Kap. : Místopis, Dějiny – Album civium.
- 296) Ve staré podleské hospodě byl posledním šenkýřem Žid Marek Sušický.
- 297) Kap. : Židé a jejich poměr k vrchnosti.
- 298) Rodinný archiv poštmistra Viléma Mootze.
- 299) Kap. : Kostel a fara, Spolky.
- 300) Kap. : Spolky.
- 301) Kap. : Spolky, Škola.
- 302) Farní kronika.
- 303) Ústní podání
- 304) Kniha pamětní
- 305) tamtéž
- 306) Kap. : Hospodářství
- 307) Kniha pamětní
- 308) Rodinný archiv obchodníka O. Franka
- 309) Nadlesní v Postupicích
- 310) Kniha protokolů
- 311) tamtéž
- 312) Kniha obecních účtů
- 313) Kniha nálezů pošt. úřadu v Postupicích.
- 314) Roku 1922 přibyly Nesperry.
- 315) Kniha obecních účtů
- 316) Místní trať Benešov – Vlašim navázala v Benešově na hlavní trať Praha – Gmünd. Jízda na trati Gmünd – Čerčany byla zahájena dne 3.září 1871, na trati Čerčany – Praha 14.prosince 1871.
- 317) Kniha protokolů
- 318) Někteří pamětníci uvádějí jako hlavní příčinu vliv tehdejšího hraběte Šternberka, hlavního akcionáře podniku, pracovavšího o to, aby nádraží bylo co nejbliže zámku Jemniště.
- 319) Železniční ročenka z r. 1921
- 320) Kniha pamětní
- 321) Pícka zemřel 30.března 1923
- 322) Farní kronika –II udává rozměry : šířka 4 víd. sáhy, 2 střevice a 6 coulů (8 m 31 cm) délka 10 víd. sáhů, 1 střevec a 6 coulů (19 m 37 cm) a výška věže 14 sáhů, 1 střevec (26 m 86 cm)
- 323) Vlasák : Okres Benešovský
- 324) Tamtéž – b. (Palacký Dějiny I – 428 /Bursík Praha/)
- 325) Viz dále seznam duchovních
- 326) Vlasák : Okres vlašimský
- 327) Schaler J. : Topografie des König. Böhmen
- 328) Podlaha Ant. : Posvátná místa král. českého
- 329) Viz dále seznam duchovních
- 330) tamtéž
- 331) Vlasák : Okres benešovský poznámka 22
- 332) Kap. : Dějiny
- 333) Kněz Václav Bernard Santorin založil nové matriky kdež na titulním listě se nazývá „první farář Jankov – Postupický.“ Matriky čili písemné záznamy o narozeních, sňatech a úmrtích osob byly vedeny v církvi katolické již ve středověku. V Rakousku počal se vývoj matriční patentem z 20.února 1784. Od té doby vede každý farář pro svůj úřední obvod zvláštní knihy o narozených, zemřelých a o oddaných. Později uděleno farním úřadům právo dozoru nad židovskými matrikami, což odpadlo dle zák. z 10.července 1868.
- 334) Farní kronika – II
- 335) tamtéž

- 336) tamtéž
337) tamtéž
338) tamtéž
339) Farní kronika II. Tohoto znaku užívali páni Hodějovští z Hodějova. Možno se tudíž domnívati, že tento oltář byl pořízen nejspíše okolo r. 1593, majitelkou Postupic Anežkou z Hodějova, manželkou Pavla z Řičan. Dárkyní mohla taky býti r. 1613 druhá manželka Jiřího z Talmberka Dorota, ovdovělá Hodějovská, nebo v téže asi době Rejna z Talmberka, manželka Bohuslava Hodějovského z Hodějova.
340) Farní kronika – II
341) Farní kronika – I
342) tamtéž
343) Vlasák : Okres benešovský. Dle ústního sdělení faráře Františka Valáška jest obraz Sv. Martina od holandského mistra Van Dyka.
344) Farní kronika – II
345) Farní kronika – II
346) Kap. : Místopis.
347) Farní kronika – I
348) Podlaha : Posvátná místa
349) Farní kronika – I
350) tamtéž
351) tamtéž
352) Vlasák . Okres benešovský
353) Vlasák : Okres benešovský. Podlaha : Posvátná místa
354) Farní kronika – II
355) Podlaha : Posvátná místa
356) Farní kronika – II.
357) až 362) tamtéž
363) Farní kronika – II.
364) Tamtéž. Staré varhany byly převezeny do zámecké kaple v Jemništích. Roku 1900 byly Waltrov varhany opraveny mistrem Votrubou z Počátek, při čemž byl odstraněn rejstřík tzv. Mixtura.
365) Farní kronika – II.
366) Farní kronika – I. – Nyní u hlavního vchodu.
367) Kap. : Dějiny selského stavu – vyvazovací akce. Povšimni si také desátků.
368) Farní kronika – II.
369) Kniha obecních účtů, Kniha protokolů.
370) Farní kronika – II.
371) tamtéž
372) Farní kronika – I.
373) Kniha protokolů
374) Podrobnější popis korouhví a luceren viz kap. : Spolky.
375) Farní archiv
376) Farní kronika – II.
377) tamtéž. Vchod do krypty jest uprostřed chrámu. Jest zakryt náhrobním kamenem z červeného mramoru. Znak a nápis již dávno nečitelný. Snad „půlkůň pana Malovce.“
378) Archiv patronátního úřadu.
379) Farní kronika – II.
380) Archiv lesního úřadu
381) Úroky z částky 5.000 rýnských tvořily základní služné dotyčného kaplana. K tomu dlužno připočítati deputát nám neznámý. Posledním zámeckým kaplanem byl, tuším, až do r. 1856 potomní postupický farář František Xaver Rádlo.
382) Farní kronika – I.
383) Údaje roků o polních křížích jsou čerpány z farních kronik.
384) Milovanice náležely k louňovickému klášteru až do jeho zrušení r. 1420.
385) viz poznámku 7.
386) viz poznámku 324.
387) Odkaz Zdeňka Kostky z Postupic z r. 1400. listinou vyhotovenou v českém jazyku dne 21. února 1410. : „Známi všem buď nynějším i budoucím kdož tento list číst nebo čtouc slyšeti budou, že my, bratří zákona Sv. Františka, kláštera Matky Boží v Benešově, vyznáváme se tímto listem panu Zdeňkovi z Postupic a jeho budoucím, i bratr Mikeš, tehdy kvardián, Jan

lektor Honyek vicekvardián, i budoucí naši pro nás, že jsme přijali 10 kop platu věčného ve vsi Českém Dlouhém Poli a v Bohušicích a ty peníze má nám plniti a i slibuje, od tohoto Sv. Havla ježto nyní přijde, počínajíc penězi hotovými. Pak-li by peněz míti nemohl, ale vždy v roce počítajíc má sukno dávatí, což penězi svrchu psaný mohli stihnouti bratří k oděvu jinam nic a více pan Zdeněk sobě zastavuje i svým budoucím, když by časy přišly peněz plnění nebo sukna, aby sami to rozdělili mezi bratry tohoto konventu. Pak-li by sami při dělení oděvu býti nemohli ale komuž by jim neb jeho budoucím bylo poručeno jim námi nebylo přikázáno k němuž my se přivolujeme a my vděčni toho jsouce odkazujem se takým obvázáním nejprve mši na úsvitě na však den věčně neopouštějíc podle běhu kostelního potom mše tyto v neděli Svaté Trojici, v pondělí zádušní, úterý Svatému Duchu, v středu za hříchy, ve čtvrtek Božímu Tělu, v pátek Božímu umučení, v sobotu Matce Boží, tak nic nevyjímajíc i žádných hodův oltáře jisto su to za duše učiniti a salve Regina na každý den ráno zpívati a služby čtyři slibujem činiti. První službu první den po Sv. Matěji za jeho otce duši za páně Myrkovu a Mateřinu duši pane Zdenčinu a jich všecky přinesie duši. Po jeho smrti Paně Zdeňkově ai za jeho duši, za jeho pani duši, za jeho dítek duši i za všecky jeho budoucí, druhý den Svatého Zikmunda, třetí den po Sv. Anně, čtvrtý a poslední den Svatého Bričí a na všecku službu máme večer vigilie úplně zpívati a ráno mši zpívanou do konce plniti v tom jich duše pamatujíc. Nad to více podvolujem se panu Zdeňkovi často jmenovanému s jedním pacholkem když k nám přijede potřebu dáti takou, kterouž konvent má do jeho života, jeho budoucím po něm nic. Pakli by chtěl obzvláště siestí pro některou potřebu, tehdy obrok dvou kniezy jemu dáti máme a pokoj obzvláštní v němž by mohl svou potřebu míti počestně a to jemu máme dáti do níz (donést) by s námi chtěl býti po časy věčné do jeho života a snad to nade všecko ač by ten plat šel kterými válkami neb násilím nebo morem kromě jich přikázání tím vinen pan Zdeněk z Postupic nebo jeho budoucí nemají býti když jich příkazy nebude než to všechno co jest v tomto listu svrchu psáno má námi plněno býti bez obmeškání nás všech věčně po vše časy. - - - Jestliže já kvardián neb naši budoucí toho by neplnili, jakožto Bůh nedal panu Zdeňkovi dříve jmenovanému nebo jeho budoucím tehdy pan Zdeněk nebo jeho budoucí mocí tohoto listu mají nám všem nedati léta toho oděvu ani těch peněz svrchu psaných tím nás ku plnění aby připudili buď zameškáním kvardiánovým neb čímkolivěk všichni abychom tím utrpěti a toho všeho na potvrzení pečeti jsou přivěšeny nejprve otce našeho mistra pečť druhá kustosova, třetí convetská, čtvrtá kvardiánova. - - Dán a potvrzen v Benešově v úterý na Svatého Kříže povýšení léta od narození Božího po tisíc a čtyřista.

Turek Kajetán : Náboženské poměry v Benešově str. 13 -15. Opsali jsme pro snazší čtení nynější češtinou. Církevní poměry postupického okolí osvětluje i tato nadace. Roku 1409 presentoval kramář Kříž z Prahy dědictví své v Dobřečkově (Dobříčkov u Lhoty Roub.) s ročním platem 12 kop 22 gr. kazateli Bethlemské kaple v Praze, Štěpánu Pálčovi. Sokol Vojtěch : Příspěvek k dějinám kaple Bethlémské –Čas. muz. král. českého – 1923.

388) Goll Jaroslav : Jednota bratrská v XV. stol. Čas.mus. král. českého 1883-86

389) tamtéž

390) Goll : Jednota Bratrská.

391) Pan Adam z Radešína na Postupicích, dále páni a rytíři : na Konopišti a Souticích, Třebešicích, Chotýšanech, Kamberku, Domašíně a jiní. Slavík F.

A.: Jednota bratrská v Čechách jihovýchodních.

392) Zakladatelem této sekty byl Mikuláš. Poněvadž se scházivali ve vsi Pecínově a při svých shromážděních plakávali nad svými hříchy, nazývali se také bratři plačtívi nebo Pecínovští.

393) Vlasák : Okres benešovský

394) Šimák V.J. : K původu a písemnictví českých náboženských blouznivců Čas. mus. král. českého 1919. Mikulášenci sjížděli se v Pecínově obyčejně v sobotu na noc. Ráno v neděli záhy se sešli ve veliké světnici a tu spolu tři hodiny zůstávali. Odpoledne při nešporním čase se schůze opakovala a trvala dvě hodiny. Potom k večeru se zase rozešli a rozejeli. Jireček Jos. Mikulášenci. Čas. mus. král. českého 1876

395) Hrejsa : Benešovská sbírka novoutrakvistických kázání.

396) Ariáni, přívrženci Aria. jenž tvrdil, že když Otec Syna zplodil, má zplozený začátek svého bytí : byla tedy doba, kdy nebyl a má svou podstatu z ničeho. Ottův Sl. Nauč.

397) Rezek Antonín : Drobné příspěvky k českým dějinám v XV. stol. Čas. mus. král. českého 1891.

398) Rezek Antonín : Drobné příspěvky

399) O této činnosti v našem kraji je pojednáno v Kap. : Dějiny

400) Zoubek Fr. L.: O věcech církevních na Poděbradsku 1550.

401) Bílek : Reformace katolická v Čechách. Dobu katolické reformace v našem kraji dosvědčují autorem v okolí Postupic u prostých lidí, sebrané jednotlivé výtisky. „ Neue – Eroffnet –

Joanische Ehr – und Guadenpforte ku slávě Sv. Jana Nepomuckého z r. 1726, Evangelium ? (bez titulního listu), Populární dogmatika (bez titulního listu), Kniha denních modliteb (bez titulního listu), Kancionál (bez názvu a konce), Zpěvník nábož. písní (bez titulního listu), Das betrachtete Evangelium z r. 1805 a jednotlivé náboženské písně a písně k Sv. Janu Nepomuckému z poč. XIX. stol. Řeči, epístoly a evangelium po celý rok. r. 1831. Tajní čeští bratři žili v našem okolí ještě koncem XVII. a počátkem stol. XVIII. Důkazem toho jsou staří a zachovalí svědkové českobratrských dob: Bible „Melantriška“ , majetek vrchního správce Jos. Přistoupila a Bible „Melantriška“ výměnkářky Anny Zdvihalové + v r. 1917 v Nové Vsi. Viz prameny : Bibli česká.

- 402) V Pejchovně měl vlka, který pracoval pro továrnu, Žid Pehrmann z Prahy. Farní kronika – II.
 403) Kap. : Průmysl, Hospodářství, Škola, Zdravotnictví.
 404) Rodinný archiv O. Franka. Viz také pozn. 333 !
 405) Ředitel Karel Emil Otto. Farní kronika – II.
 406) Ve vlastivědném sborníku školního okresu benešovského „Pod Blaníkem“ roč. 1922 – 1923 uveřejnil Frant. Potůček článek „Postupice“, v němž učinil několik pochybených poznámek. Kromě jiných učinil tuto zmínku o postupické škole : „O vzdělání obyvatelstva postaráno bylo zřízením farní školy, o níž zprávy jsou z r. 1384, kdy, jak v kronice zaznamenáno, pěstitel a ředitel hudby chrámové zpěvák a kostelník byl též učitelem. Učení omezovalo se pouze na čtení katechizmu a bible. Teprve v době, kdy obyvatelé Postupic a okolí byli podobojí a Českými bratry, nastala šťastná doba pro zdejší školu. Byla proslulá, učitelé byli ze škol pražských vzdělání a praví pěstitelé duší lidu českého. Osudnou katastrofou bělohorskou byli učitelé vyhnáni i s knězem českobratrským, čímž, jak kronika praví, veškerý pokrok byl zničen. Teprve r. 1656 ustanoven zase na školu učitel kostelník. První učitel v kronice zapsaný je Jan Hrdlička, zemřelý r. 1759“.

Tato zmínka o postupické škole spočívá celá pouze na údajích školní kroniky. Kronika označená na počátku zápisů nápadným letopočtem 1384 jest z doby nedávné. První zápisy obírají se všeobecným vývinem obecného školství v Čechách od r. 1384. Při tom kronikář dopustil se omylu, že postupické škole dal nepodloženě vzniknout dle všeobecného vývinu školství píše, že tím způsobem povstala jakož i jinde farní škola v Postupicích již r. 1384. Dává potom škole s chrámem spolu přejítí do rukou utrakvistů čili podobojí. V době pobělohorské podřizuje ji opět vlivu římsko-katolickému. Tento omyl vloudil se také do článku Frant. Potůčka. Obírajíce se dějinami školství a zejména historií postupické školy podrobněji, pokusíme se odstranit tyto omyly a nakreslití pravý obraz dle dostupných pramenů.

- 407) Po roku 973, kdy bylo založeno biskupství v Praze, zakládalo kněžstvo školy kollegiální a farní. Takové školy byly u katedrály na Hradčanech, u kollegiát. chrámů ve Staré Boleslavi, Litoměřicích, na Vyšehradě. Zakládaly je kláštery benediktinské v Břevnově, Ostrově, Sázavě, Milevsku aj. ve stol. XI. Kláštery křížovníků a dominikánů ve stol. XIII. Ve stol. XIV. přibýly školy farní, ponejvíce v Praze. Kolik bylo v Čechách městských škol a kde, není jisto. Není však pochyby, že ve XIV. stol. byly v městech královských Berouně, Čáslavi, Kouřimi atd. Ve stol. XIV. uvádí se i Neveklov aj. Školy partikulární, jejichž správcové měli většinou hodnost bakalářskou jsou známi z let 1379 – 80: kromě jiných v Benešově, Neveklově, v Říčanech (uvádím nyní i v následujících poznámkách jen školy nejbližší Postupicům) Šafránek : Školy české – I.
- 408) Školy utrakvistické spravovala a silami učitelskými opatrovala universita. V kraji Kouřimském byly školy utrakvistické v těchto místech : Kouřimi, Českém Brodě, Kolíně, Kostelci nad Labem, Brandýse a Vlašimi. V kraji Berounském : Berouně, Příbrami, Kníně, Benešově a Sedlčanech. V kraji Tábořském : Táboře, Pelhřimově, Pacově, Milevsku a Milčíně. Školy bratrské v XV. stol. a první polovici stol. XVI. měla města : Litomyšl, Brandýs nad Orlicí, Votice aj. Školy katolické za dob husitských udržely se jen v několika málo místech v Ratajích, Šlapánově. Šafránek : Školy české.
- 409) Rudolfovým majestátem z r. 1609 nabyly školy přísný ráz konfesijní. Město Sedlčany, Benešov, Kouřim a jiná hlásající se zřejmě k nauce Lutherově nebo Kalvínově pozměňovala dle toho učitele na svých školách. Po bitvě bělohorské školství upadalo. Roku 1623 zavřeny bratrské školy a rok nato vyšli všichni kněží bratrští z království. Zanikly školy lutherské a kalvínské. Universita dostala se do rukou jezuitů. Nejhluběji klesly školy české právě tehdy kde největší syn Jednoty bratrské r. 1627 opustiv vlast, psal v cizině svá nesmrtelná díla. V XVII. věku oživily školy klášterní. Benešov nabyl této školy r. 1704 kolejí Piaristů. Za císařovny Marie Terezie a Josefa II. (1740 – 1790) klesl český jazyk pod pláštíkem nové

vyučovací metody na nutné zlo a v soustavě školské stal se pouhým prostředkem, aby jazyk cizí mohl být lépe vnucen lidu. Šafránek : Školy české.

- 410) Všeobecný řád školní ze dne 6. prosince 1774 uvádí již tři druhy obecných škol : normální, hlavní a triviální. Normální stala se jediná škola v hlavním městě provincie (Praze), hlavní jen v krajském městě (Kouřimí), triviální v městysích a vesnicích kde byly farní a filiální kostely. Dle toho byly školy triviální buď farní nebo filiální. České děti učily se denně německému čtení a cvičily se v německé řeči. V tzv. školách nedělních nabývala mládež škole odrostlá hlubšího vzdělání náboženského a občanského v jazyku mateřském. Šafránek Školy české – I.
- 411) Dříve náležela výše učitelova platu od libovůle vrchnosti.
- 412) Místní dozor vykonával farář, okresní dozor vikář a diecézní konzistoř.
- 413) 18. srpna 1855 sjednán konkordát, jenž určil, že veškeré vyučování mládeže na veřejných i soukromých školách bude s naukou církve katolické ve shodě, biskupové jako vrchní pastýři, budou řídit náboženské vyučování mládeže a nad ním bdít atd. Za učitele mohl být ustanoven jen ten, kdo byl bez poskvrny ve víře a mravech. Kdo se uchýlil od pravé víry, mohl být ze školy odstraněn. Biskupové mohli pokutami stíhati knihy škodlivé náboženství, počestnosti aj. Konkordát byl zrušen zákonem ze dne 25. května 1868, kdy byla vyhlášena základní pravidla o postavení školy k církvi, pak zák. ze dne 26. března 1869 a zák. ze dne 14. května 1869, kdy stát převzal veškeré vyučování, výchovu a dozor k ní do působnosti svých orgánů. Církvi ponechán vliv na vyučování náboženské na obecních a středních školách. Na vyučování v ostatních předmětech bylo jí působení odňato. Dětskému věku od 6 – 14 roku určena škola národní. Dělí se na školu obecnou a měšťanskou. Obecná škola jsou přístupná veškeré mládeži od 6 do 14 let, dělí se na školu chlapeckou, dívčí a smíšenou. Podle počtu tříd na jednotřídní až osmitřídní.
- 414) Nejvyšší správu a dohled na vyučování veřejné a vychovávání svěčen ministerstvu školství. Ke správě věcí vychovatelských utvořeny zemské, okresní a místní školní rady.
- 415) Viz pozn. 407
- 416) Viz pozn. 408
- 417) Viz pozn. 410
- 418) Pavlíček zemřel téhož roku, stár 62 let.
- 419) Pomocníka neměl.
- 420) Farní kronika – II.
- 421) Rozdělení této budovy (11.20 x 17.20) je zachováno ve školní kronice.
- 422) Farní kronika – II. Kromě školy v Postupicích měly industriální kurzy tyto školy v okolí : Arnoštovice, Borotín, Ledec, Rataje a Skrejšov. Šafránek : Školy české – II.
- 423) Rok 1793 byl uveden patrně omylem nesprávně. Roku 1793 zjistil Ondřej Niederhofer dostatečnou vodní sílu ku hnaní továrních strojů. Příštího roku 1794 počal Riederer se stavbou továrny, jež byla skončena 1795. Poněvadž škola byla vystavěna současně s továrnou (ne-li později) z výrobků postupické cihelny, proto schválně snad ještě r. 1793 zřízené, mohla být škola postavena teprve r. 1794. Kap. : Továrna.
- 424) Školní kronika.
- 425) Do venkovských škol s industriálními kurzy drala se němčina houževnatěji nežli na školách bez těchto kurzů. Povaha toho vězela právě v nauce o různém zaměstnání, v užívání německého pojmenování náradí, náčiní atd.
- 426) Rodinný archiv obchodníka O. Franka.
- 427) Školní kronika.
- 428) Podací protokol v politických záležitostech místního soudu v Jemništích. Viz kap. : Dějiny selského stavu – úřady patrimoniální. Původní spis jsme v archivu lesní správy nenalezli.
- 429) Rodinný archiv obchodníka O. Franka.
- 430) Kap. : Spisovatelé a jiní umělci. Pátrali jsme ve školním archivu po školních listinách a knihách, majících vztah na dobu Čechova pobytu v Postupicích, bohužel, marně.
- 431) Kap. : Dějiny selského stavu – vyvazovací akce.
- 432) Od roku 1874 provází nás dějinami školy „Rokovací protokol“ školní obce postupické.
- 433) Protokol školní obce.
- 434) tamtéž
- 435) Nalézala se ještě nedávno na půdě školní budovy.
- 436) Protokol školní obce.
- 437) Školní kronika.
- 438) Řídící učitel obýval levou polovici (z náměstí) prvního patra.
- 439) Školní kronika.

- 440) Divadelníci bývali v Postupicích již v letech 1855 – 1880. Kap. : Spolky.
- 441) R. 1891 – 92 čítala již 191 svazků. Školní kronika.
- 442) Protokol obecní.
- 443) Školní kronika.
- 444) tamtéž
- 445) Také kap. : Průmysl, Spolky.
- 446) Kap. : Dějiny.
- 447) Součinnost v chlebových a různých komisích, při sepisování osevních ploch atd.
- 448) Poněvadž statistické údaje o školní návštěvě, zapsané v kronice, jsou místy příliš povrchní, není možno vykázati počet dětí dle stáří a pohlaví, ba ani dle tříd.
- 449) Sestaveno dle Farní kroniky a školní kroniky.
- 450) Jméno cech pochází od znamení čili cejchu (signum) jímž se jeden cechovní spolek lišil od druhého. Znamení to bylo na praporcích cechovních, svítilnách a hlavně pečetích.
- 451) Pečetidlo choval kovář a obecní starosta v Pozově Karel Vobořil, mezi ostatními rodinnými památkami. Jen tomuto v naší krajině, bohužel, vzácnému pochopení pro staré památky, lze děkovati, že se pečetidlo dochovalo po naše časy.
- 452) Toto sdělení učinili nám důvěryhodné osoby tak určitě, že každá pochybnost jest vyloučena.
- 453) Divadelními přestaveními.
- 454) Kronika tohoto sboru jest místy psána tak povrchně, že se nelze dopátrati nejen přesné doby některých požárů, nýbrž ani objektu.
- 455) Čsl. červeného kříže.
- 456) Dne 31. prosince 1919 kolovaly : Zvon, Humoristické listy, Český svět, Besedy lidu, Šťastný domov, České módy. Dříve také Zlatá Praha.
- 457) Sokola, hasičů, učitelského sboru pro pořádání dětských představení atd.
- 458) V poslední době je spolek nečinný.
- 459) Tělocvičné podniky : vlastní veřejné cvičení, účast na veřej. cvičeních v okolí, rozestavný běh ČOS – 1919, tělocvičná akademie, účast na sletu sokolském 1920, aj. Národní činnost : Účast na obraně Slovenska při vpádu Maďarů 1919, sbírka pro Čs. červený kříž aj. Zábavní činnost : věnečky, besídky, divadla aj., Osvětová činnost : proslavy před šikem, národní oslavy s přednáškami aj.
- 460) Kap.: Dějiny selského stavu.
- 461) Zaujati z jara r. 1922 zvýšeným všeobecným zájmem o postupickém pranýři prohledali jsme po ruce jsoucí (ovšem nedostatečný) archiv lesního úřadu a také farní kroniky a kostelní inventáře. O pranýři nenalezli jsme ani jediné zmínky.
- 462) Kap. : Dějiny.
- 463) Kap. : Místopis – Josefský katastr čís. 47. Roku 1841 již toto místo neexistovalo.
- 464) Kap. : Dějiny.
- 465) Farní kronika – II.
- 466) Archiv lesního úřadu – Exhibiten – protokol in Indiciale.
- 467) Farní kronika – II.
- 468) tamtéž
- 469) Dle vypravování Fr. Střelky st.
- 470) Kronika četnické stanice v Postupicích. Stanice byla v domě čp. 81.
- 471) Dle vypravování pamětníků.
- 472) Kronika četnické stanice
- 473) Protokol obce Postupic.
- 474) tamtéž
- 475) Protokol četnické stanice
- 476) Protokol obce Postupic.
- 477) tamtéž
- 478) Protokol obce Postupic.
- 479) tamtéž
- 480) tamtéž
- 481) Dělníci, tuláci, holdující po výtce alkoholu. Viz také kap. Dějiny regulace Chotýšanky.
- 482) Hojně takových domků nalézá se ještě v Hůře.
- 483) Údaje o požárech pramení se v Knize pamětní, Farní kronice, Školní kronice, Kronice hasičského sboru a knize obecních účtů.
- 484) V této době byly psány zápisky v hasičské kronice povrchně, o čemž svědčí také následující vypravování.
- 485) Rodokmen sestaven dle Ot. Slov. Nauč. a Palackého : Dějiny.

- 486) Zdálo by se, že toto příjmení jest od zdrobnělého podstatného jména kost –kostka. člověk kostnatý, mohutné kostry, či od jména měřičského útvaru kostky (krychle) – hrával rád v kostky. Výklad tento nezdá se však správný. Za dlouhého pobytu v Polsku, přesvědčili jsme se že Poláci užívají v obecné mluvě na místo křestního, tam posud hojně užívaného jména Konstantin, zkráceného Kostka (viz také Jana Karlowitze : O imionach wlasnych polskich miejx i ludzi.). Podobné obměny užívají pravoslavní Srbové, nazývajíce Konstantina zkráceně Kostkou. Kostkové byly také polský šlechtický rod. z něhož byl Sv. Stanislav.
- 487) Ottův Slov. Nauč. – Hrábě – Hrabišici.
- 488) Čelakovský : Úřad podkomořský v Čechách. Palacký : Dějiny. – 224
- 489) Kap. : Dějiny
- 490) tamtéž
- 491) Kap. : Kostel a fara
- 492) Čelakovský : Úřad podkomořský v Čechách
- 493) Za své zásluhy stal se pan Zdeněk také nejvyšším mincmistrem na Horách Kutných.
- 494) Goll : Jednota bratrská v XV. stol.
- 495) O cestě tohoto poselství napsal panoš Jaroslav „Denník poslů krále Jiřího ku králi franckému Ludvíkovi 1464 vyslaných. Čas. mus. král. českého – 1827.
- 496) Jan Kostka z Postupic udělil městečku Brandýs nad Orlicí první výsady. Král Jiří zastavil mu pro vzpouru Uhl. Janovice. R. 1485 byly však vybaveny a vráceny Šternberkům.
- 497) Goll. : Jednota bratrská. Bohuš Kostka vyprosil také městečku Brandýs n/Orl. právo pečeti zeleným voskem a používati znaku pánů Kostků z Postupic. Znak toho, zlatých hrábí se sedmi hřeby v modrém štítě, používá Brandýs n/Orl. doposud.
- 498) Pan Vilém byl v letech 1516 – 1521 mincmistrem na Horách Kutných. České dukáty Vladislava II. té doby ražené nesou znak pana Viléma.
- 499) Pavel Kostka (z Postupic), polní podmaršálek uher. četnictva na odpočinku žije (v květnu 1923) v Bratislavě, Nové Sady 10.
- 500) Německy : „Israelitovi Rafaelu Frankovi v Postupicích. Její vysokohraběcí Milost, zdejší vysoká vrchnost propůjčila, na jeho žádost o propůjčení, po zemřelém israelitovi Benjaminu Giusbergovi v Popovicích uprázdněné židovské číslo rodinné, vysokovrchnostenským nařízením ze dne 19/24.března 1832 N. Ex. 25 oek., toto uprázdněné číslo rodinné, proti zaplacení jednorozhodného ochranného peníze 4 zl. conv. měny a z toto poplatku 20 zl. conv. měny, v čemž se žadatel za účelem vyřízení této záležitosti uvědomuje. Z úřadu panství Jemništského dne 9.července 1832 Fr. Schmidt, úř. sekr. „, Rodinný archiv obchodníka O.Franka. Z důchodní knihy jemništského panství z r. 1849 se dovídáme, že Rafael Frank z Postupic platí za ochranu (Schutzjudenzus) 10 zl., Mladovický Brumlík 7 zl., Popovický Brumlík 10 zl.
- 501) Německy : „Č.139 ex.p. Nynější stav žadatele z Postupic, jako žida pod ochranou je úřadem ze dne 1.ledna 1796 znovu utvořen a stávajícími smlouvami určitě vyznačen. Vzhledem na jeho posavadní existenci v Postupicích je jeho po léta trvající chování řádné a tudíž se mu dostává nového vrchnostenského schválení. Z této příčiny nesmí však jednati proti smlouvám, aniž tyto před stanovenou lhůtou vypověděti - - zvláště – nové smlouvě o nájmu masného krámu (fleischbank) a vinopalny...II. Vysvětlení v osobních nepřijemných napomenutích tamním továrním ředitelem, smí žadatel jen tehdy požadovati, vyskytli - li by se případy lichvářského jednání s továrními lidmi, s nimiž žadatel sám a nejlépe tehdy může vyjítí, bude-li s nimi jako řádný obchodník jednati bez šalby a podvodu... bez ohledu na jejich národnost... v opačném případě musel by si následky svého vlastního jednání přičísti sám. O zřízení nového masného krámu a vinopalny bude se jednati teprve po sloučení statku popovického s panstvím jemništským... zatím nemůže o tom býti uvažováno a tím méně nějaké návrhy o tom činěny.
- Ve
- Vídni dne 26.března 1797. Gabriela hraběnka z Rottenhahů, roz. Czerninova. Tato listina, na překladech roztrhaná, je v rodinném archivu obchodníka O. Franka. Roku 1849 platil Rafael Frank z Postupic z vinopalny činže 550 zl., Izák Brumlík z Postupic z masného krámu činže 12 zl. 30 kr. Důchodní listina z r. 1849.
- 502) Německy : Dolnokralovickému úřadu. Rafaelu Frankovi, prvorozenému synu panského dolnokralovického žida pod ochranou Mojžíše Franka, dává se dolnokralovickým vrchnostenským úřadem vyžádané povolení k postavení manželských nebes v otcovské rodině, a jeho nevěstou Barborou, dcerou panského černokosteleckého žida pod ochranou Selimana Hackera pod podmínkou že ten samý sňatkovou tabulku a obecné papíry na jím zaplacených 100 zl. a jeho nevěstou 200 zl. jako majetek přinese a tím vzniklé poplatky za tři po sobě následující roky, buď hotově složí nebo písemně zajistí a poplatek za postavení manželských

nebes 6 zl. víd. čísla k dobru židovského zemského domestikálního fondu u královské pokladny odvede. O tom má úřad dle zaslaného vrchnostenského dekretu ze dne 11. t. m. č. 30662 žadatele sňatku a okresního židovského výběrčího daně vyrozuměti a od prvního zároveň onen a přiloženým spisem generálního úřadu vyměřený taxovní poplatek 6 zl., tak také na přiloženém kolkovním listě krajského úřadu vyznačený poplatek 36 kr. přijmouti a do 13. srpna t.r. u královské krajské pokladny složit. Čáslav dne 19. července 1819. Beierwck.

Depositní list, na jednototřicet zlatých slovy, 130 zl conv. měny, které židovská nevěsta Anna Kollinská, panství vlašimského rodinou ze vsi Pavlovic, nyní bydlící v městečku Postupice, panství Jemniště, kouřimského kraje, ve třinácti bankovkách po 10 zl. dnešního dne do zdejšího soudního uschování dala : na to po obdržení vysokého povolení ku sňatku se jí správný vklad urychlí. Sign. úřad Jemniště dne 20. září 1832. Fr. Schmid, úř. sek.

503) Kap. : Zdravotnictví.

504) Židovská modlitebna v Postupicích nalézá se v domku čp. 58

505) O počtu židů v Postupicích a okolí v dřívějších letech viz kap.: Církevní poměry.

Židů v Postupicích v květnu 1923 : Otto Frank, obchodník se zbožím koloniálním, železem, látkami a uhlím. Karla Franková, vdova po obchodníku. Hynek Oppenheimer, obchodník kůžemi a peřím. Gustav Sušický, obchodník se zbožím smíšeným.

506) Sestaveno dle A.N.Vlasáka : Okres votický, vlašimský a benešovský.

507) Roku 1474 seděli na Janovicích vладыkové Štěpán a Oldřich Vrchotové z Vrchotovic, kteří se psávali i „z Janovic“, čemuž odporen byl pan Jan Jelec z Janovic, načež učinil soud komorní výpověď, aby Vrchotové psávali se „z Vrchotic“ a chtějí-li se psáti „seděním na Janovicích“, toho jim bráněno nemá býti. Vlasák : Okres votický.

Použité prameny.

A.) Původní :

Obecní archiv :

Album civium čili Městská kniha z r. 1793.

Gruntovní poznámky Josefa Matouška z r. 1881.

Katastrální mapa z r. 1841 (pouze střední list)

Katastrální mapa z r. 1895 (bez středního listu)

Knih pamětní obce Postupic od r. 1821.

Knih účtů a rozpočtů městečka Postupic z r. 1856 – 1882.

Knih protokolů obecního zastupitelstva z r. 1880 – 1922.

Majestát z r. 1711.

Majestát z r. 1788

Majestát z r. 1830

Seznam voličů v Postupicích do Národního Shromáždění, dle stavu ze dne 11. června 1920.

Archiv farního úřadu v Postupicích :

Memorabilis parochialis ecclesiae Sct. Maritini juscenique Parochiae in Oppidulo Postupitz od r. 1656

Chronik bei dem Pfarrbezirke zu Postupitz.

Školní archiv :

Kronika obecní školy v Postupicích.

Rokovací protokol školní obce Postupic od r. 1874.

Archiv lesního úřadu v Postupicích :

Dlužní úpis papírnického mistra Františka Geislera z Postupic.

Contributionis – Getreide – Schüttboden – Register pro Anno 1803.

Domaine Jemnischt : Kontrolirungs / Abdruck – Register 1853

Grünffuter – Fechsungs – Register 1853

Abfassungs – Tabbele der Natural – Bezüge im Jahre 1853

Dobici (Dobytčí) reistrik pro dvur postupický na rok 1853

Registrik pro Owcin Postupicky na rok 1853

Jiné hospodářské knihy a poznámky z r. 1853.

Fasovní kniha obce katasterní Postupické z Juli 1788

Grundparzellen / Protokoll der Gemeide Postupitz v J. 1841.

Gruntovní činže obce postupické placená vrchnosti

Gruntovní kniha obce Postupické z r. 1791

Gruntovní kniha obce Postupické z r. 1797

Gruntovní kniha obce Postupické z r. 1804

Gruntovní vejtah za rok 1795 obec Postupice
 Heinrichthaler Spinnerei : Prager Niederlage vom 1.Janner – 23. Dezember 1858
 Hochobribkeitliche – und Insperkoronatsamtliche verordnungen Ao 1803 – 1804
 Kniha o chalupách od r. 1717
 Orstgericht Gemsnisch :
 Einreichungsprotokol in politischen 1842
 Exhibiten – Protokol im Indiciale pro Anno 1824
 Tax – register vom Jahre 1803 – 1804
 Postupitzer Spinnerei : Arbeitsliste N.1 vom 7.october – 10.Nowember 1849
 Rent – Amss – Hautbuch 1849.
 Sepis všech nemovitostí na kterých záležely jen závady bezplatně zrušené obce Postupice.
 Sepisy všech nemovitostí atd., gruntovní činže, tabelární přehledy, seznamy všech prací naturálních
 atd. v ostatních vsích vrchnosti jemništské.
 Seznam všech prací naturálních – roboty dominikální, ježto jsou více výkupny, za něchžto sluší dáti
 mírnou náhradu, obce Postupic.
 Tabelle über die abbenannter Katastral – Gemeinde postupitz vorkmmenen Vertauschungen und
 Zertheilungen.
 Vyvazovací tabulky obce postupické farního desátku.
 Vyvazovací tabulky naturálních dávek jemništského kaplana.
 Vyvazovací tabulky naturálních dávek jemništského kostela
 Vyvazovací tabulky naturálních dávek postupického kostela.
 Vyvazovací tabulky naturálních dávek postupické školy.
 Vyvazovací tabulky farního desátku obcí : Jemniště, panství Jemniště, Dobříčkov, Roub. Lhota,
 Čeliv.
 Výkupních prací a dávek v obci Postupické tabelární přehled.
Archiv patronátního úřadu :
 Nadace Sv.Martina farního kostela v Postupicích.
Liewald Klement, lesmistr v Postupicích.
 Sbírká brouků z okolí Postupic.
Okresní soud v Benešově.
 Grundbuch des Stadtchens Postupitz, Herrschaft Jemnischt. Quittungsbuch der Herrschaft Jemnischt.
 Pamětní knihy (dvě) sboru dobrovolných hasičů Postupice
 Rodinný archiv obchodníka Otty Franka z Postupic.
 Rodinný archiv obchodníka a poštmistra Viléma Mootze z Postupic.
 Rodinný archiv inž. Jaroslava Šilhana z Postupic.
MUDr. Jan Stejskal v Postupicích.
 Knihy o stavu mužstva podleského lazaretu z r. 1914 – 1918
 Hospodářské knihy podleského lazaretu z roku 1914 – 1918
Ústní podání :
 Farář Františka Valáška, obuvníka Františka Střelky st., poštmistra Viléma Mootze, rolníka
 Františka Pavláta, rolníka Antonína Paura st. aj. Inž. Jaroslava Šilhana a vrchního správce Josefa
 Přistoupila.
 Kronika četnické stanice v Postupicích.
 V majetku Jos. Přistoupila se nachází. :
Bibli česká vydaná Jiřím Melantrichem z Aventýna.

Vnitřní strana přední desky je polepena bílým papírem, na němž napsáno : „...bila....takže jí žádnéj
 nepamatuje /psáti dobitki a lid od 12 do 45 k vojně...“

Na počátku knihy jsou vlepeny ještě 4 listy, jejichž strany (první strana jest nepopsaná) obsahují tyto
 zápisy :

- II. strana „Bibli česká v slavném /Starém městě Pražském vytiště /na. Léta 1527/ u Jiřika
 Melantrich z Aventýna „
 (Udaný letopočet jest zřejmě nesprávný, omluvitelný pozdním dobovým vypsáním
 Titulní list chybí. Jak je známo vydal Melantrich bibli r. 1549, 1557, 1561 částečně
 1570 a 1577.)
 Léta Páně 1680 byla cometa spatřena na Sv.Štěpána jmenovitě a trvala dní 30 na to
 potom byl mor veliký začal z jara a trval až do podzimka 1681.
- III. strana „Léta Páně 1675 dne 24.Octobris okolo dvou hodin na noc Pán Bůh Všemohoucí
 z prostředku živých ráčil povolati mou milou pani máteř k neskonale své slávě.

Rač tej milej duši věčnou radost dáti a odpočinutí věčné a radostní vzkříšení rač jí dáti dosečkati. Amen.

Léta Páně 1693 před Sv.Filipem a Jakubem tu středu Pán Bůh všemohoucí prostředkem smrti časné ráčil pojíti z toho světa mého milého pana otce a měl funus na Sv.Filipa a Jakuba tj. dne 1.máje. Pán Bůh račiž mu dáti lehké odpočinutí a radostného vzkříšení dáti se dočekati. Amen.

Léta Páně 1699 bylo draho veliký (roztrženo) to se kupovalo strych za 6 zl.

Léta Páně 1713 bylo draho (dále k nepřečtení) to se kupovalo strych za 5 zl. a potom lacino nebo byla ouroda.

IV. strana různé žalmy.

V.strana „Léta Páně 1701 tj. ten outerý po Sv.Václavu dědici českém pojal jsem sobě druhou manželku jménem Dorothu dceru nebožtíka dobré paměti.... kováře zvěstovského Pánbůh rač mi sni dáti svý svatý požehnání a po smrti věčnou radost amen.

(Ačkoliv v celé knize nenalezli jsme jména ani udání sídla bývalého majitele této bible, dovoluje nám tento zápis domnívati se, že sídlil kdesi v blízkém okolí Postupic.)

Léta Páně 1702 před Sv.Matoušem Pánbůh všemohoucí ráčil na mě nešťastný oheň dopustiti tak že celý stavení s obolím náradím i stodolou do gruntu shořelo, že nic co by druhý užítí mohl nepozůstalo a zase sem vystavěl celý stavení 1703.

Léta Páně 1714 před navštívením Panny Marie tj. dne 1.Juli Pánbůh všemohoucí mého milého syna Jiřika kterémuž bylo okolo 24 let. Pánbůh všemohoucí z tohoto světa bídného povolati ráčil. Všemohoucí Pánbůh rač jeho milou duši do věčné slávy přijati v počet svých milých božích a tělo rač dáti lehké odpočívání a zmrtvýchvstání amen.

VI. strana Léta Páně 1725 po Svatém Ondřeji třetí den napadl sníh a držel pořád celou zimu. 1726 a bylo postu 10 neděl a byly takový prášenice že napadl takový sníh že ho mnozí lidi nepamatovali tak velikýho že místem se stavením byl zároveň Pánbůh všemohoucí račiž odevší škody opatrovati a

VII. strana Léta Páně 1718 dne 8.února začal přseti sníh metelice veliká počala týž dni a týž noci tak jako by z pytle sypal až mnohý stromy od země až do vrchu zavály že žádný takového sněhu nepamatuje. Pánbůh všemohoucí rač od potopy takového sněhu zachovati a ve všechno dobré obrátiti a osení na polích od vyhynutí opatrovati.

Léta Páně 1723 po Svatém Martinu napadl sníh veliký a trval až do adventu Potom sešlo všechno...byly vody...veliký...byly deště....

VIII. strana Léta Páně 1725 napadl sníh před adventem to je po Svatém Ondřeji třetí den a pořád ležel a potom přišly takový metelice že žádný nepamatoval takových sněhů velikých kdežto pořád ležel skoro celý púst 1726.

Tím končí zápisy. Několika popsány listy uvnitř knihy doplněn je text již tehdy ztracených listů. Na mnohých místech v textu podtrženy jsou těžkou rukou citáty z bible odpovídající učení českobratrskému.

Tato bible byla posledně chována v majetku rolníka Josefa Kočího na Věžničkách, od něhož ji v letech 1917 – 1918 koupil vrch. správce Josef Přistoupil.

Kromě do této bible, měl autor častou příležitost nahlédnouti v době od 1914 – 1916 do

„Melantrišky“, jež bývala majetkem výměnkářky Anny Zdvihalové z Nové Vsi. Po

Zdvihalčině smrti r. 1917 dostala se tato bible dědictvím komusi do Prahy. Zápisů neobsahovala

B.) Všeobecné.

Almanach čsl. branné moci z r. 1921.

Almanach českých lékařů z r. 1913.

Archiv Sokola v Postupicích.

Bílek T.V.: Reformace katolická v Čechách 1650 – 1781.

Čech Sv.: Pestré cesty po Čechách.

Čelakovský Jaromír : Úřad podkomořský v Čechách Čas. mus. král. českého 1877

Flajšhans V.: Svatopluk Čech – dílo a člověk.

Goll Jar.: Jednota Bratrská v XV. stol. Čas. mus. král. českého 1883 – 86.
 Hrejsa Ferd.: Benešovská sbírka novoutrakvistických kázání do r. 1590 Čas. mus. král. českého 1917.
 Jireček Josef : Mikulášenci Čas. mus. král. českého 1876
 Kalendář Besed Lidu 1900.
 Karzanskij N. Rusko a československé legie.
 Kotík Anton. : Naše příjmení.
 Král Václav z Dobré Vody : Heraldika.
 Krejčí : Geologie.
 Krofta Kamil : Přehled dějin selského stavu v Čechách a Moravě.
 Kundela J.: Přehled vývoje čs. revolučního hnutí na Rusi.
 Macků Jan : Český houbař.
 Národní listy z června 1921.
 Píč J.L.: Rodový byt na Slovensku a v uherské Rusi. Čas. mus. král. českého .
 Ottův Slovník Naučný
 Palacký Fr.: Dějiny národa Českého
 Palacký Fr.: Místopis království Českého.
 Počta Filip : Geologická mapa.
 Počta Filip : Stručný přehled geologie Čech.
 Pod Blaníkem : vlastivědný sborník škol. okresu benešovského I. – II.
 Podlaha Antonín : Posvátná místa král. českého – Arcidiecéze pražská.
 Podlaha Antonín : Soupis památek historických a uměleckých v král. českém XXV. Okres benešovský.
 Politický a školní okres vinohradský – 1898
 Polívka Frant.: Klíč k úplné květeně zemí koruny české.
 Pozemkové knihy okr. soudu v Benešově.
 Rezek Ant.: Drobné příspěvky k českým dějinám v XV. stol.
 Ročenka státních drah 1922.
 Sedláček August : O rodu a erbů a vladycském živobyetí pana Tůmy ze Štítného. Čas. mus. král. českého 1878
 Sedláček August : Rozdělení Čech za panování rodu Lucemburského.
 Schaler J. : Topografie d. Kőnig. Bohmen.
 Slavík Fr. Aug. : Dějiny města Vlašimě a jeho statku.
 Slavík Fr. Aug. : Jednota bratrská v Čechách jihovýchodních.
 Sokol Vojtěch : Příspěvek k dějinám kaple betlémské 1923
 Sommer Gotfried : Kaurimer Kreis
 Speciální mapa býv. rakouského voj. štábu.
 Svátek : Vzbouření lidu selského v Čechách.
 Šafránek Jan : Školy české.
 Šimák J.V.: K původu a písemnictví českých náboženských blouznivců Čas. mus. král. českého 1919.
 Šusta Josef : Počátky Lucemburské.
 Tadra F.K.: K dějinám českého knihtiskařství.
 Toužimský : Na úsvitě nové doby.
 Turek Kajetán : Náboženské poměry v Benešově.
 Vlasák A.N.: Okres Benešovský, Okres vlašimský, Okres votický.
 Vožický F.P.: Kronika světové války 1914 – 1918.
 Výkazy státního statistického úřadu.
 Zoubek F.J.: O věcech l. církevních na Poděbradsku 1550 Čas. mus. král. českého 1878.

Konec.